

**FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA COMUNICACIÓ BLANQUERNA
UNIVERSITAT RAMON LLULL**

DEPARTAMENT DE COMUNICACIÓ

Tesi Doctoral

Interpretació periodística del conflicte basc
(*Avui, El Periódico i La Vanguardia*. Setembre 1998 – abril 2000)

Autor:

Enric Xicoy i Comas

Director:

Dr. Albert Sáez i Casas

Torelló, setembre 2008

ÍNDEX

AGRAÏMENTS	p. 7
INTRODUCCIÓ	p. 9
I MARC TEÒRIC	
I.1.- INTERPRETACIÓ PERIODÍSTICA DEL CONFLICTE BASC: INTRODUCCIÓ	p. 23
I.2.- INFORMACIÓ SOBRE TERRORISME	p. 30
I.3.- ELABORACIÓ DE NOTÍCIES	p. 38
I.4.- FONTS D'INFORMACIÓ	p. 43
I.5.- INFORMACIÓ POLÍTICA	p. 47
I.6.- LA TEMATITZACIÓ	p. 51
I.7.- ATRIBUTS I ENQUADRAMENT	p. 55
I.8.- EMPARAUAMENT DE LA REALITAT	p. 58
I.9.- NEUTRALITAT	p. 69
I.10.- ELS EDITORIALS	p. 78
I.11.- HIPÒTESIS I/O PREGUNTES	p. 81
II METODOLOGIA	
II.1.- INTRODUCCIÓ	p. 85
II.2.- EXEMPLES DE COM ASSIGNAR VARIABLES	p. 86
II.2.1.- Instruccions generals	p. 86
II.2.2.- Fitxa relativa a la primera pàgina	p. 87
II.2.3.- Fitxa relativa a l'editorial	p. 95
II.2.4.- Fitxes de síntesi portades i editorials	p. 101
III MOSTRA	
III.1.- LA MOSTRA I EL SEU NIVELL DE PERTINENÇA	p. 121
III.2.- CONTEXT MEDIÀTIC: PERFIL DELS DIARIS ANALITZATS	p. 126
III.2.1.- PERFIL DE L'AVUI	p. 130
III.2.2.- PERFIL D'EL PERIÓDICO DE CATALUNYA	p. 134
III.2.3.- PERFIL DE LA VANGUARDIA	p. 138
III.2.4.- ELS ALTRES 10 DIARIS	p. 144
III.3.- CONTEXT SOCIAL	p. 147
III.3.1.- CONTEXT POLÍTIC	p. 147
III.3.2.- CRONOLOGIA	p. 156

III.3.3.- QUÈ EN PENSA I COM S'INFORMA LA SOCIETAT SOBRE EL CONFLICTE BASC	p. 164
IV CAS CONCRET	
IV.1.- INTRODUCCIÓ	p. 173
IV.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES I EDITORIALS DE L'AVUI	
IV.2.1.- INTRODUCCIÓ	p. 174
IV.2.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES DE L'AVUI	
IV.2.2.1.- Presència, absència i importància	p. 174
IV.2.2.2.- Protagonistes dels titulars	p. 176
IV.2.2.3.- Elaboració de les notícies	p. 181
IV.2.2.4.- Paraules clau de portada	p. 187
IV.2.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS DE L'AVUI	p. 188
IV.2.3.1.- Presència, absència i importància	p. 188
IV.2.3.2.- Elaboració dels editorials	p. 189
IV.2.3.3.- Principals conclusions dels editorials	p. 190
IV.2.3.4.- Paraules clau dels editorials	p. 194
IV.2.4.- CONCLUSIONS DE L'AVUI	p. 197
IV.3.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES I EDITORIALS D'EL PERIÓDICO	
IV.3.1.- INTRODUCCIÓ	p. 199
IV.3.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES D'EL PERIÓDICO	
IV.3.2.1.- Presència, absència i importància	p. 199
IV.3.2.2.- Protagonistes dels titulars	p. 201
IV.3.2.3.- Elaboració de les notícies	p. 207
IV.3.2.4.- Paraules clau de portada	p. 215
IV.3.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS D'EL PERIÓDICO	p. 215
IV.3.3.1.- Presència, absència i importància	p. 216
IV.3.3.2.- Elaboració dels editorials	p. 217
IV.3.3.3.- Principals conclusions dels editorials	p. 217
IV.3.3.4.- Paraules clau dels editorials	p. 220
IV.3.4.- CONCLUSIONS D'EL PERIÓDICO	p. 222
IV.4.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES I EDITORIALS DE LA VANGUARDIA	
IV.4.1.- INTRODUCCIÓ	p. 224
IV.4.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES DE LA VANGUARDIA	
IV.4.2.1.- Presència, absència i importància	p. 224

IV.4.2.2.- Protagonistes dels titulars	p. 226
IV.4.2.3.- Elaboració de les notícies	p. 231
IV.4.2.4.- Paraules clau de portada	p. 235
IV.4.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS DE <i>LA VANGUARDIA</i>	
IV.4.3.1.- Presència, absència i importància	p. 236
IV.4.3.2.- Elaboració dels editorials	p. 237
IV.4.3.3.- Principals conclusions dels editorials	p. 238
IV.4.3.4.- Paraules clau dels editorials	p. 241
IV.4.4.- CONCLUSIONS DE <i>LA VANGUARDIA</i>	p. 242
IV.5.- COMPARATIVA ENTRE ELS DIARIS ANALITZATS	
IV.5.1.- INTRODUCCIÓ	p. 245
IV.5.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES	
IV.5.2.1.- Presència, absència i importància	p. 246
IV.5.2.2.- Protagonistes dels titulars	p. 255
IV.5.2.3.- Elaboració de les notícies	p. 261
IV.5.2.4.- Paraules clau de portada	p. 272
IV.5.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS	
IV.5.3.1.- Presència, absència i importància	p. 273
IV.5.3.2.- Elaboració dels editorials	p. 276
IV.5.3.3.- Principals conclusions dels editorials	p. 277
IV.5.3.4.- Paraules clau dels editorials	p. 279
IV.5.4.- CONCLUSIONS DE LA COMPARATIVA ENTRE MITJANS	p. 281
IV.6.- LES DATES SIGNIFICATIVES	
IV.6.1 INTRODUCCIÓ	p. 284
IV.6.2 ELS TRES DIARIS I LES DATES SIGNIFICATIVES	p. 285
V CONCLUSIONS	
V.1.- INTRODUCCIÓ	p. 293
V.2.- CONCLUSIONS DE LA TESI	p. 294
VI BIBLIOGRAFIA	p. 305
VII ANNEX: TOTES LES DADES. FITXES DE SÍNTESI	
VII.1. INTRODUCCIÓ	p. 315
VII.2. FITXES SÍNTESI PORTADES <i>AVUI</i>	p. 316
VII.3. FITXES SÍNTESI EDITORIALS <i>AVUI</i>	p. 329
VII.4. FITXES SÍNTESI PORTADES <i>EL PERIÓDICO</i>	p. 341

VII.5. FITXES SÍNTESI EDITORIALS <i>EL PERIÓDICO</i>	p. 355
VII.6. FITXES SÍNTESI PORTADES <i>LA VANGUARDIA</i>	p. 367
VII.7. FITXES SÍNTESI EDITORIALS <i>LA VANGUARDIA</i>	p. 383

AGRAÏMENTS

Aquest treball és el resultat i la continuació dels dos cursos com estudiant de doctorat en Comunicació Social de la Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna de la Universitat Ramon Llull i d'una tesina defensada el juny del 2001 sota el títol *Prensa i procés de pau basc, de la treva al rearmament. La Vanguardia (setembre 98 – abril 00)*. Durant quatre anys, i després de llicenciar-me, vaig gaudir d'una beca del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya FI/FIAP. Abans que res, doncs, he d'agrair a la Generalitat la concessió d'aquesta beca ja que aquest treball s'ha realitzat amb el seu ajut.

També agrair especialment el suport de la Facultat de Ciències de la Comunicació Blanquerna, sobretot del Departament de Periodisme, al qual pertanyo, i a l'equip directiu per haver confiat en mi com a un membre més de l'equip de recerca de la Facultat i company de feina com a becari primer i professor després. I dins la Facultat, com no, agrair l'atenció del director d'aquest treball, el doctor Albert Sáez i Casas, qui fou Director de Departament, Vicedegà i Vicerector de la Universitat Ramon Llull i que en el moment en què acabo aquest treball és President del Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals. Ha estat ell qui ha guiat aquest treball i qui m'ha adreçat cap unes direccions i no unes altres.

Una part important d'aquest treball també és fruit de la col·laboració amb l'equip investigador de la Facultat de Ciències Socials i de la Comunicació de la Universitat del País Basc, encapçalat pels doctors José Vicente Idoyaga Arróspide i Txema Ramírez de la Piscina. Amb ells he col·laborat en el projecte d'estudiar la relació entre mitjans de comunicació i conflicte basc en els principals diaris d'Espanya i del País Basc. Part del fruit d'aquest projecte es pot veure en aquest treball, sobretot en l'estudi del cas concret i en la metodologia utilitzada.

Per suposat, també agrair a totes aquelles persones que durant aquests anys, 10 en total, m'han donat algun cop de mà, de més o menys intensitat, i que m'han servit per aclarir alguns conceptes. Entre elles, professors de la Facultat, professors d'altres universitats, periodistes, exestudiants de la facultat i amics i familiars.

Sense tot aquest suport ben segur que aquest treball no hauria estat possible. Dono les gràcies a tots.

INTRODUCCIÓ

El conflicte és una dels principals criteris a l'hora d'escollir esdeveniments per convertir-los en notícia. Les relacions humanes estan carregades de conflictes que sovint són d'interès pels mitjans. Si, a més, el conflicte sobrepasa les relacions estrictament personals i afecta directament a una societat concreta les opcions de ser notícia es multipliquen. L'Estat espanyol, com tots els estats del món, és testimoni, pateix, molts i variats conflictes. Alguns són comuns a la resta de societats del nostre entorn proper. Però n'hi ha d'altres que, tot i tenir també certa relació amb altres països, són exclusius. Un d'aquests és el denominat conflicte basc. S'assembla al d'altres països en la mesura que una part d'un Estat, allò que en diríem una regió o alguns dels ciutadans d'aquesta regió, està en disputa amb el govern de l'Estat. Els exemples arreu del món són innombrables, des dels molt coneguts casos palestí, kosovar, irlandès o saharauí, fins a d'altres menys coneguts com els Misquitos de Nicaragua, per exemple.

El conflicte basc és, probablement, el conflicte més important que té lloc a l'interior d'Espanya. Important per la durada en el temps i per la magnitud i transcendència dels esdeveniments que se n'han derivat. És un conflicte que, lluny d'acabar-se, segueix més viu que mai. Els dies en què escric aquestes paraules s'emeten per televisió el segon cara a cara entre José Luis Rodríguez Zapatero i Mariano Rajoy previ a les eleccions del 9 de març de 2008 i emès el 3 de març de 2008. El conflicte basc va seguir sent, en aquest debat, un dels principals punts de discussió. En la crònica de l'endemà de David González al diari *Avui* llegim: "Però el xoc frontal va arribar amb la immigració, amb Rajoy acusant Zapatero d'haver regularitzat 2,2 milions d'immigrants i el líder del PSOE repetint que el PP els regularitzava amb presentant el bonobús o un rebut de compra d'una roda de la bicicleta, i, sobretot en la negociació amb ETA. Aquí, Zapatero va voler solemnitzar el compromís que el PSOE recolzarà el govern contra ETA passi el que passi el 9-M. I Rajoy el va *contrareplicar* dient que ell recolzarà el govern "per derrotar" ETA. No per negociar-hi políticament, com, segons ell, va continuar fent Zapatero, a qui va acusar un cop i un altre de mentir als espanyols, després de l'atemptat de la T-4." Pocs dies després, l'últim dia de campanya, ETA mata a Isàias Carrasco, exregidor socialista. Un mostra, doncs, de la importància d'aquest conflicte.

Aquí recau el primer motiu pel qual aquest treball se centra en aquest conflicte: la seva transcendència. Al llarg de les següents pàgines s'intentarà explicar com el conflicte basc, en realitat, no és res més que una variant d'un conflicte més profund: la definició d'Espanya.

Aquest Estat de la Unió Europea, monarquia parlamentària, Estat de les autonomies, encara no ha aconseguit definir un model que satisfaci plenament totes sensibilitats identitàries que conté al seu interior. És per això que especialment des del País Basc i Catalunya existeixen grups de persones que defensen més graus d'autogovern del qual es disposa des d'aquestes autonomies (o països, o regions, o nacions).

Ja tenim, doncs, localitzat el conflicte d'estudi. Però aquest es pot estudiar des de perspectives molt diferents. Tractant-se d'un treball de doctorat en comunicació social la perspectiva d'anàlisi es farà analitzant-ne el tractament periodístic. De fet, es tracta possiblement de l'anàlisi més interessant i alhora transcendent que se'n pot fer. Estudiar com aquest conflicte és comunicat a la societat espanyola, i en aquest treball especialment la societat catalana, té una importància gens menyspreable perquè acaba configurant la imatge que s'acaba tenint del conflicte. Dit d'un altra manera, aquest treball pretén observar com es comunica a través del periodisme el que segurament és el conflicte més important de l'Estat espanyol.

Però per entendre millor la situació actual del conflicte, primera dècada del segle XXI, convé fer una mirada enrere. Amb certa perspectiva i contextualització podem analitzar en quin punt del conflicte ens trobem. Per això l'estudi es concreta en unes dates determinades que considerem que signifiquen un punt d'inflexió en la dinàmica del conflicte i que no havien estat objecte d'estudi en anterioritat. Així va ser com va néixer un projecte d'investigació de la Universitat del País Basc dirigit pels professors Petxo Idoyaga i Txema Ramírez de la Piscina i del qual en vaig formar part analitzant-ne *La Vanguardia*. En aquesta investigació s'analitzaven 11 diaris (*ABC, El Mundo, El País, El Correo, El Diario Vasco, Deia, Gara, Egunkaria, Diario de Navarra, La Vanguardia* i *La Voz de Galicia*) durant el període que va del setembre de 1998 a l'abril del 2000. Abans d'explicar els motius pels quals es va triar aquestes dates cal dir que la tria dels mitjans es va fer amb la intenció de tenir un mosaic dels diaris més representatius de l'Estat. D'aquest estudi se'n va derivar un llibre que serà un dels referents i alhora complements d'aquesta tesi doctoral.

A partir d'aquí va ser com va acabar sorgint la idea d'aprofitar l'empenta d'aquest projecte per amplificar-lo fent un anàlisi més acurat del tractament periodístic des de Catalunya. Així de l'anàlisi de *La Vanguardia* se'n va derivar la tesina que vaig presentar l'any 2001. Ara, per a la tesi doctoral, i per complementar aquesta interpretació periodística des de Catalunya, s'hi ha afegit l'anàlisi dels diaris *El Periódico de Catalunya* i *l'Avui*.

Així doncs, els resultats obtinguts pel projecte d'investigació també són presents en aquesta tesi ja que em serviran de complement a la meua investigació, i al revés. El fet d'afegir dos diaris a un estudi d'onze permet que ens trobem davant la possibilitat de no només saber com

s'informa des de Catalunya sobre el conflicte basc sinó també posar-lo en relació amb la resta de l'Estat i d'Euskadi. No cal dir que la possibilitat de treballar en aquest projecte d'investigació també em va servir per poder acotar millor el camp d'estudi. Escollir les mateixes dates i la mateixa metodologia permet una millor comparativa. Bona part de la feina prèvia a la investigació va ser decidir, entre tots els membres del grup d'investigació, quin havia de ser el període analitzat i quina seria la metodologia utilitzada.

Encara abans de concretar quin és pròpiament l'objecte d'estudi, cal dir que s'ha intentat vestir l'estudi d'un marc teòric i metodològic que serveixi de referència. Aquest no pretén ser un treball teòric, en què expliquem qui ha dit què sobre el conflicte basc, sinó senzillament analitzar un tractament mediàtic concret. Per tant, aquesta primera part teòrica i metodològica són només una prèvia, necessària, això sí, a l'estudi del cas concret en què recau el pes principal del treball. Així és com en la part teòrica possiblement s'hi podrien introduir molts altres estudis realitzats sobre el tema, però només hi ha aquells que hem cregut útils o de referència per fer la investigació. Hi ha també, per suposat, alguns autors que ja han fet una important feina de recollida d'altres estudis i aquests són els que preferentment apareixen citats en aquest treball.

Feta aquesta prèvia, convé concretar per què vàrem triar aquest període i no un altre, i per què s'han escollit aquests mitjans. A l'Estat espanyol van passar gairebé 40 anys des de la fundació d'ETA, temps en què va matar prop de 800 persones, abans que al calendari arribés una data clau: 12 de setembre de 1998. Aquell dia es va fundar i firmar, oficialment, el Pacte de Lizarra-Garazi. En aquest s'hi van integrar tots els partits bascos anomenats nacionalistes, molts sectors socials també propers al món abertzale i nacionalista i s'hi va sumar un partit dels anomenats estatals, IU-EB. Només van passar quatre dies, era el 16 de setembre, quan ETA va declarar una treva unilateral i indefinida. Va ser just llavors quan va començar, de fet ja havia començat un temps abans, un dels períodes més llarg sense morts d'ETA a l'Estat espanyol. L'any 1999 era el primer any natural en què no hi va haver cap mort d'ETA des de feia 27 anys. En total va durar 14 mesos el període que es va "autoatorgar" ETA per no atemptar.

El temps i la perspectiva ens diu, gairebé 10 anys després d'aquelles dates clau, que aquell període es va viure amb molta "il·lusion" tot i que després va donar la sensació que va ser més aviat "il·lusori". Als mitjans de comunicació els va tocar un paper fonamental: el de decidir i apostar per una línia editorial o d'interpretació davant d'aquell procés que servís de referent a la societat. Però, ¿quina va ser aquella línia? ¿Depenia de cada diari? ¿N'hi havia una de comuna? ¿Hi havia relació amb el que proposaven els respectius actors del conflicte? Els

mitjans, com a agents socials que són, també influeixen: però, ¿en quin grau? Totes aquestes, i moltes més, són les preguntes que ens vàrem fer en aquell moment.

Hem de tenir en compte que al nostre país, a Catalunya, el gruix més important d'informació que rebem sobre el País Basc ens arriba a través dels mitjans de comunicació. Per tant, quan la gent opina aquí sobre el que passa allà ho fa, majoritàriament, havent-se informat per televisió, premsa i/o ràdio. Això ens porta, indubtablement, a qüestionar-nos com el mitjà, que fa de canal de transmissió, ens n'informa.

En la premsa, que serà el mitjà concret que estudiarem, es fa una clara divisió entre informació i opinió. El diari quan informa s'expressa en forma de notícies, reportatges, breus, cròniques, etcètera. En el cas del conflicte basc, aquestes informacions les trobem en les pàgines de política, exceptuant casos en què aquestes poden abraçar, a més, altres àmbits. Les informacions publicades, per definició, haurien de ser interpretacions d'uns fets intentant que aquestes s'adeqüin a la realitat sense introduir-hi elements d'opinió i buscant sempre el màxim grau d'objectivitat. Aquesta és, molt resumidament, la teoria clàssica de la funció del periodisme. Però, analitzant com s'exerceix la professió periodística, plantejem la hipòtesi que aquesta distinció entre informació i opinió potser només és formal. A l'hora de la veritat l'únic que fa el mitjà és interpretar la realitat, això sí, en diferents graus. Quan s'informa, s'interpreta, quan s'opina, s'interpreta. El que passa és que en el primer cas el que es procura és que la interpretació sigui menys explícita i gens valorativa i que doni una sensació de versemblança. En canvi, en l'opinió la interpretació és bàsicament explícita i valorativa. Però mai estarem davant d'un relat exacte del que és la realitat. En definitiva, que la frontera entre opinió i informació és molt fina. I que sovint amb la informació es pot ser més tendenciosos que no pas amb l'opinió.

Encara que no només estem parlant de política, quan parlem del País Basc, bàsicament tot se centra en la política. Parlem de reivindicacions i contrareivindicacions polítiques, parlem de manifestacions de gent del carrer i contramanifestacions, d'atemptats i accions policials, de declaracions i contradecларacions, d'eleccions i de mocions de censura, etcètera. És un conflicte polític i social i com sol passar en els conflictes amb repercussions polítiques, i com passa en gairebé tots els conflictes, hi sol haver dos bàndols enfrontats. Però, des del meu punt de vista, és sobretot un problema social i cultural, el que passa és que són els polítics, i també els poders econòmics, els qui ho gestionen.

Com que l'espai de què disposen els mitjans sol ser reduït, ens trobem amb unes informacions que tenen tendència a simplificar les coses i tradueixen el conflicte en una lluita entre blanc i

negre i sovint s'obliden que al mig hi ha un enorme ventall de grisos. O, si preferiu canviar de color i parafrasejant Raimon, diríem que no apareixen tots els colors del verd.

I aquí és on plantejo la hipòtesis que el mitjà, com a empresa, té una postura que s'acosta sovint a la d'un dels dos pols. Aquest acostament pot ser per raons ideològiques, econòmiques, culturals, de llengua, etcètera. Com que en els conflictes violents els extrems es fan més evidents i intenten allunyar-se al màxim l'un de l'altra, ens trobem que al final el mitjà, per inèrcia, es decanta cap un dels blocs. Aquest fet, que semblaria lògic que es fes palès en les pàgines d'opinió, acaba sent evident també en la manera d'informar. Aquí és on la teoria sobre com s'ha d'informar acaba diluint-se com el sucre en el cafè i deixa de ser el referent a seguir. El problema, diguem-ne ètic, recau després en saber si és correcte o no que un mitjà es posicioni clarament a favor d'un dels actors del conflicte i que aquesta actitud passi per davant de l'obligació d'informar de la manera el més objectiva possible.

Aquest problema va ser un dels motors de l'edició de març del 2001 de la revista del Col·legi de Periodistes de Catalunya, *Capçalera* "ETA: un pols a la informació". El títol de l'editorial de la revista ho resumeix molt bé "Por d'informar. Ràbia de callar". En aquest editorial s'hi pot llegir: "I no només es generen dubtes i conflictes pel què sinó pel com: com hem de tractar les informacions, quin llenguatge hem d'utilitzar, si hem de prendre partit o si no hem d'implicar-nos emocionalment amb aquest tipus d'informacions".¹ Es tracta, sens dubte, d'un problema que actualment, potser més que mai, està d'actualitat.

En el món periodístic hi ha una premissa, en principi no escrita, que diu que tots els mitjans estan en contra d'ETA, exceptuant aquells que s'han negat sistemàticament a condemnar-ne els atemptats. Aquesta postura davant el terrorisme és lògica. El problema, i aquesta seria una altra hipòtesi, recau en el fet que com que el conflicte està bipolaritzat el mitjà es veu obligat, o no, a defensar clarament, sense matisos, un dels pols. Si no ho fa, després se l'acusa de defensar l'altre pol. En el cas del País Basc, això es tradueix en el fet que quan es critica, o no s'està d'acord en certs aspectes del Govern espanyol, un dels pols, després s'acusa al mitjà de defensar els terroristes, l'altre pol. Continuem, doncs, tenint el dubte de si el mitjà ha de prevaldre per sobre de tot la voluntat de ser el màxim possible d'objectiu, o si ja li està bé decantar-se deliberadament a favor d'un dels actors del conflicte.

I quan el diari cau en la defensa acèrrima d'un dels pols, també es pot dir que cau dins un pensament únic, ja sigui el del Govern espanyol com el d'ETA. Estem, llavors, davant d'una postura molt propera al fonamentalisme. Per suposat, es tractaria d'una postura fonamentalista

¹ "Por d'informar. Ràbia de callar". *Capçalera* [Barcelona] (març 2001), núm. 102, p. 3.

en aquest conflicte on predomina l'eslògan “estàs amb mi o contra mi”. El doctor Lluís Duch, monjo de Montserrat, escrivia a la revista *Trípodos* sobre “*Els valors, entre fonamentalisme i “nova era”*” i entre altres coses afirma que “en els grups amb trets fonamentalistes, ha de donar-se, una relació per total exclusió, per negació il·limitada, a allò que no és propi del cànon, a allò que no són els valors continguts en ell”.² En aquest cas el cànon sovint defensat des del Govern espanyol és que s’ha d’acabar amb ETA a través de l’acció policial i qualsevol reivindicació nacionalista no es pot defensar amb les armes i, per analogia, aquells que defensen un canvi polític semblant al que propugna ETA per aconseguir més sobirania són còmplices amb ETA. A més, els únics marcs de referència són la Constitució i els Estatuts. Per contraposició, ETA pensa el contrari: l’única manera d’aconseguir el dret de ser sobirà de l’Estat espanyol és a través de la violència i es portarà fins a les últimes conseqüències perquè el Govern cedeixi. Des del punt de vista de tots dos, no seguir un cànon o l’altre ja significa està a favor del cànon contrari.

Però en aquest treball he agafat, majoritàriament, el període de treva. Això comporta una suspensió momentània dels atemptats i, per tant, una de les formes d’expressió del conflicte. Estem davant d’una situació diferent dins el conflicte en què apareixen novament els grisos o els colors del verd, diguem-ne matisos. I aquest és el moment que tenen els mitjans per, si volen, deixar de decantar-se per un dels actors del conflicte i intentar buscar aquells matisos que, en definitiva, li permeten ser més neutrals. I això és el que en aquest treball intentaré, en part, esbrinar si passa. Serà sens dubte un dels eixos centrals d’aquest treball: respondre a la pregunta “¿què passa quan en les informacions sobre terrorisme desapareix un dels principals fets analitzats com són els atemptats?”.

A Catalunya, el diari considerat més influent i de referència, ja sigui en l’ampli ventall de la societat catalana o en sectors concrets (polítics, empresaris, altres mitjans de comunicació, etcètera) és *La Vanguardia*. Aquest va ser el motiu per triar-lo com l’únic diari editat a Catalunya per participar de l’estudi del projecte d’investigació de la Universitat del País Basc. També va ser aquest el diari triat per a la tesina que, com he dit, la vàrem presentar l’estiu del 2001. Ara, per a la tesi i per completar aquell primer treball, vàrem decidir agafar també els dos diaris de difusió general editats a Catalunya: *El Periódico de Catalunya* i *l’Avui*. Amb això, com ja hem avançat, no només pretenc veure com s’informa sobre el conflicte basc en general, sinó també, i sobretot, com se n’informa des de Catalunya en comparació amb la resta de l’Estat i Euskadi.

² DUCH, L. “Els valors, entre fonamentalisme i “nova era””. *Trípodos* [Barcelona] (2000), núm. 9, p. 25.

He escollit portades i editorials com a elements d'anàlisi del diari. Tant les portades com els editorials encapçalen la jerarquització del diari, pel que fa la informació i a l'opinió respectivament. Les notícies que el diari considera més destacades les trobem en la portada. Això ens servirà per saber quin grau d'importància dóna el mitjà a les informacions sobre el conflicte basc. També ens servirà per veure com s'informa i si d'aquest "com" se'n pot desprendre un decantament o no del mitjà, o sigui, una parcialitat i falta de neutralitat. Els elements més destacats d'una portada són els titulars i els elements gràfics. En el present treball em fixaré en tots dos, però sobretot en els titulars. El lector del diari sol ser fidel a un diari, encara que sí que és veritat que una bona portada pot fer vendre més diaris. Per a Llorenç Gomis, en el seu llibre sobre els gèneres periodístics, un bon titular "pot servir per a dues coses aparentment contradictòries: per iniciar el lector a llegir la informació que ve a continuació i per donar-la per llegida i continuar endavant"³. Així que en els titulars hi trobarem l'essència de la informació, com diu Gomis "el titular serveix per anunciar i resumir la informació".⁴ Estem en l'àmbit del que el mateix Gomis defineix com un primer grau d'interpretació que seria el de "Què hi ha?". Però després convé analitzar el segon grau d'interpretació que seria el de "Què ens sembla el que hi ha?".⁵ Per tant, primer la informació, quan sabem què passa, i després el mitjà ens explica "què ens sembla, quines conseqüències pot tenir i fins i tot, finalment, què s'hi podria i s'hauria de fer per modificar els esdeveniments".⁶

Així és com arribem als editorials, aquests sempre han representat el pensament del diari. Encara que no es tracti, ni molt menys, dels articles més llegits dels diaris, sí que segueixen tenint un pes molt important per calibrar quina és l'opinió del mitjà com a mitjà, com a empresa. Llorenç Gomis defineix l'editorial com "l'instrument màxim d'influència de què disposa un mitjà".⁷ Es tracta d'una opinió pública, o sigui publicada, i intentarem saber quina és la que tenen *La Vanguardia*, *El Periódico* i *l'Avui* sobre el conflicte basc i també si se'n pot desprendre una opinió més implícita que no se'ns presenta de manera tan visible.

En definitiva, el període analitzat és aquell que va des de l'1 de setembre del 1998 fins el 27 d'abril del 2000. En total són 605 dies, 20 mesos, 87 setmanes. Per a l'estudi es va fer una tria

³ GOMIS, L. *Teoria del Gènere Periodístics*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'Investigació de la Comunicació, 1989, p. 142.

⁴ GOMIS, L. (1989), p. 142.

⁵ Cal dir que altres autors, com Héctor Borrat en la seva tesi doctoral, proposen distingir tres graus d'interpretació. Un primer grau implícit, un segon grau explícit i un de tercer també explícit però, a més a més, valoratiu. Així ho explica Francesc Burguet a *Les trampes dels periodistes* (pàgines 114 i 115) en què el professor considera que hauria de quedar més clar que en els tres graus l'opinió és omnipresent.

⁶ Vegeu GOMIS, L. (1989), p. 153.

⁷ GOMIS, L. (1989), p. 168.

aleatòria, una mostra, que s'exposa sencera en un apartat concret d'aquest treball, i que significa un total de 137 dates analitzades. Al final representa prop d'un 23% de tot el període (setembre 98 – abril 00). Una proporció prou significativa per treure'n conclusions molt aproximades de quin ha estat el paper que han tingut els diaris analitzats durant aquest període.

Cadascuna d'aquestes edicions, a més, s'ha de multiplicar per dos ja que s'han analitzat els editorials i les portades, i per tres: els tres diaris. Cal recordar que el setembre del 1998 va ser el mes en què es va firmar el Pacte de Lizarra i que ETA va declarar la treva. Pel que fa a l'abril del 2000, aquesta data està condicionada per les eleccions generals espanyoles. En realitat, ETA havia donat per acabada la treva el desembre del 1999. Però la proximitat amb les eleccions generals permetia veure fins a quin punt la treva, el seu trencament i els posteriors atemptats, havien influït en la campanya electoral de l'abril del 2000 que varen servir per reelegir Aznar, amb majoria absoluta, com a president de l'Estat espanyol. A més, les eleccions generals varen marcar clarament un punt d'inflexió en el procés de pau ja que la intensitat de les accions d'ETA i la intransigència i la bel·ligerància del nou executiu popular contra ETA i el nacionalisme basc en general, varen fer que ja no es tornés a parlar de procés de pau.

Per tant, i tal i com he dit al principi, el treball es divideix en quatre parts clarament diferenciades: teoria, metodologia, mostra i cas concret. El marc teòric ha de servir, en part, per explicar perquè s'utilitza una metodologia i no una altra. O sigui, explicar què és allò que ens interessa del que diu el diari. Però també en la teoria hi ha una important part de reflexió de com es fa el periodisme, sobretot centrat en les informacions sobre violència política i informacions sobre política a seques, que en realitat tenen molts punts en comú. En la part metodològica definiré quins són els perfils dels diaris analitzats i explicaré com s'ha fet l'anàlisi dels continguts de les portades i els editorials. Utilitzaré aquesta anàlisi de del discurs mediàtic, la d'anàlisi de continguts, que com ja he avançat que és el mateix mètode utilitzat en el projecte d'investigació de la Universitat del País Basc. I això tenint en compte que, tal i com ens adverteix Albert Sáez al seu llibre *De la representació a la realitat* "l'anàlisi del text, sigui des de perspectives quantitatives o qualitatives, és un instrument imprescindible per a determinar el significat, però resulta insuficient".⁸ Intentarem paliar aquesta insuficiència analitzant especialment el context mediàtic i social.

⁸ SÁEZ i CASAS, A. *De la representació a la realitat. Propostes d'anàlisi del discurs mediàtic*. Barcelona: Dèria Editors, 1999, p. 79.

Pel que fa la mostra, detallaré com i perquè s'han escollit unes dates i no unes altres. Finalment, en l'estudi del cas concret, faré un resum de totes les fitxes que he obtingut del buidat de les 137 dates analitzades, diari per diari, i comparant-los tots tres. La part final, com no, hi haurà les conclusions. Es tracta un resum exhaustiu, però que es pot complementar amb l'annex amb el recull de totes les dades obtingudes.

Així és com al final vaig escollir titular aquesta tesi amb: “Interpretació periodística del conflicte basc. (*Avui*, *El Periódico* i *La Vanguardia*. Setembre 1998 — abril 2000)”. Sóc conscient que aquest període queda lluny, i més si tenim en compte que després vindria encara una nova treva que, si podia, va obrir més esperances per la resolució del conflicte. I no cal dir que la distància entre el començament del projecte d'investigació de la Universitat del País Basc, encara en el període de treva de finals del segle passat, i la presentació d'aquesta tesi és molt gran. Han passat gairebé 10 anys. I també n'han passat més de 7 des que vaig llegir la tesina fins el moment que estic escrivint aquestes ratlles. Però aquest estudi, com he dit al principi, hauria de servir per complementar-ne un altre i, a més, té molta vigència. Espero que a través d'aquest treball es pugui entendre millor el paper de la premsa durant els anys just posteriors a l'estudi fins a l'actualitat: primera dècada del segle XXI.

I puc dir que ha estat una gran sort poder treballar amb el projecte d'investigació basc, perquè m'ha donat una bona mirada des d'aquell país. No cal dir, però ho direm, que he tingut la gran sort de disposar del doctor Albert Sáez i Casas com a director de tesi que m'ha guiat en l'aterratge a Catalunya d'aquest tractament periodístic. La feina més important la va fer en la gestació i correcció de la tesina ja que un cop acabada ja teníem l'esquelet de la tesi i el full de ruta que calia engreixar amb els altres dos diaris. La seva experiència docent, investigadora i sobretot professional m'ha estat de gran ajuda per acabar, en condicions, aquest treball.

I encara hi hauríem d'afegir un últim element a tenir en compte per veure com n'és d'important el període analitzat. Amb tota seguretat podem dir que aquest període transcendent del conflicte basc és l'últim en què la comunicació mediàtica ens ve mediada, valgui la redundància, sense Internet. Ja s'han fet estudis, alguns d'ells en tesis doctorals d'aquest mateix Departament de Comunicació, que demostren com Internet s'ha convertit en una nova eina comunicativa d'una influència d'un abast encara incalculable. En un article de l'any 2006 a la revista *Trípodos* de la Facultat de Comunicació Blanquerna de la Universitat Ramon Llull els professors Francesc-Marc Álvaro, Josep Maria Carbonell, Ferran Sáez Mateu i Jaume Risquete afirmen que “atrapats en l'actualitat informativa i en la pressió comunicativa de tants actors socials, polítics i econòmics, la representació democràtica i la reconfiguració de les mediacions ens situa davant la pregunta: de quina manera es modificaran els espais

públic i privat en una societat híbrida entre globalització i atomització? En un moment de transició en els espais de creació de l'opinió pública i en els mediadors entre l'esfera política i l'esfera social, cal replantejar els antics paradigmes i teories de la comunicació (la majoria vàlides en la seva aplicació a fenòmens concrets) i trobar un paradigma que expliqui com i qui està construint l'opinió pública en la societat global i complexa actual".⁹ Aquest nou paradigma, doncs, és justament posterior a l'estudi d'aquesta tesi.

A part de les raons exposades fins ara per defensar la vigència i importància d'aquesta tesi, n'hi voldria afegir algunes de caire més personal. Normalment, hi sol haver molts factors íntims que influeixen a l'hora d'escriure una tesi doctoral. Però aquell que n'hauria de ser el principal és l'interès pel tema d'estudi. En una tesi de l'àrea d'allò que denominem les ciències socials probablement sigui més fàcil que el tema sigui del teu agrat. Més que res perquè hi ha molts camps per explorar i sovint pots arribar a ser pioner en àrees poc analitzades. En canvi, és possible que en altres tipus de llicenciatures et vegis més condicionat per triar un camp d'estudi marcat per noves línies d'investigació dins un projecte ja engegat i que no acabin sent les que el doctorand potser voldria estudiar.

En el meu cas, puc dir que el tema no només el trobava interessant sinó que vaig tenir la sort de poder-lo escollir. Està emmarcat dins el periodisme perquè són els estudis que vaig cursar i perquè és la professió que exerceixo quan no em dedico a la docència. Per tant, el primer que pretenc és fer una mirada crítica sobre aquesta professió que alguns prefereixen denominar ofici. I encara que se centri en un conflicte concret, un suport concret i un tipus de periodisme concret, crec que se'n podran extreure conclusions i reflexions d'àmbit més general que afecten a tota la professió.

He dit que estem davant d'un conflicte, d'un suport i d'un tipus de periodisme concrets. Aquests són el conflicte basc, els diaris i les informacions sobre política i/o violència política. La tria del conflicte basc s'ha fet, a part per les raons fins ara exposades, també per un pur interès personal. M'he sentit des de sempre, per raons familiars, molt lligat al poble basc. Independentment d'això, un periodista sol tenir curiositat per tot allò que és conflictiu. El conflicte basc és un dels conflictes que han despertat més interès periodístic les últimes dècades. A més, es tracta d'un conflicte proper i això el fa, i valgui la redundància, més conflictiu i difícil de tractar i d'estudiar. Un conflicte que va més enllà dels atemptats d'ETA i en què els mitjans de comunicació hi tenen un paper molt important a l'hora d'explicar-lo.

⁹ ÁLVARO, F.-M., CARBONELL, J. M., SÁEZ MATEU, F. i RISQUETE, J. "La tematització i personalització de la informació digitalitzada i el seu impacte en la formació d'opinió pública". *Trípodos* [Barcelona] (2006), núm. 18, p. 188.

Precisament la idea de lligar l'interès per aquest conflicte i l'interès per la professió periodística, és el que va motivar la voluntat d'estudiar la relació entre els dos: ¿què passa al País Basc? I ¿què ens expliquen que hi passa? Dues preguntes que podrien ser el punt de partida d'aquesta tesi i, alhora, a les que s'intenta trobar-hi respostes. A més, tot i tractar-se d'un conflicte de gran importància dins l'estat espanyol, i possiblement dins d'Europa, se n'ha analitzat poc el tractament periodístic. Sí que hi ha molts llibres polítics sobre Euskadi i/o sobre ETA, però n'hi molt pocs sobre com s'informa del que passa amb aquest conflicte. He dit que en aquesta tesi, com en qualsevol altre, s'intentarà donar respostes, però potser hauria de dir que intenta donar pistes ja que sovint els que ens dediquem molt de temps a estudiar quelcom molt concret al final tenim la sensació que encara estem més confusos que abans de començar la recerca i que no hem trobat les respostes que buscàvem. Sigui com sigui, aquesta tesi no vol explicar el conflicte basc sinó, com he detallat anteriorment, pretén veure com n'han parlat uns mitjans concrets en un període determinat. Tot i això, sí que pretén ser un estudi que aportï quelcom nou i que se'n pugui treure algunes conclusions, esperem que interessants. Fins i tot espero que pugui servir com a punt de partida per a futures investigacions.

Potser sí, doncs, que ha passat molt de temps des que va començar aquest treball, però és que durant aquest període m'ha estat impossible poder dedicar-me de ple a la tesi i l'he hagut d'anar acabant a ràfegues. Poc després d'acabar la tesina, per sort, ja em vaig incorporar a l'equip docent de la Facultat de Comunicació Blanquerna on feia poc m'hi havia llicenciat, i on exerceixo de professor a temps complert ja que ocupo, almenys fins avui, el càrrec de Coordinador de 3r. i de Pràctiques del Departament de Periodisme. Des de llavors, pràcticament cada any he hagut de preparar alguna assignatura nova i això m'ha restat temps a la tesi. Hi ha també la vessant personal, que potser no ve al cas, però si dic que del juliol del 2003 al juny del 2006 a casa vàrem passar de ser dues persones a ser-ne cinc també espero que s'entengui part de la demora per acabar aquest treball. Sigui com sigui, l'estiu del 2007 vaig acabar el gruix important del treball i durant l'hivern del 2008 l'he anat polint. Malgrat aquestes excuses de mal pagador, espero i desitjo que aquest treball sigui d'utilitat i d'interès no només per aquells qui el llegiu sinó que també serveixi per donar una mica més de llum tant sobre aquest ofici com sobre un conflicte, el basc, que desitjo de tot cor que s'acabi d'una punyetera vegada.

I MARC TEÒRIC

I.1.- INTERPRETACIÓ PERIODÍSTICA DEL CONFLICTE BASC: INTRODUCCIÓ

Els estudis que han analitzat quin és el paper dels mitjans de comunicació davant el que s'anomena violència política i concretament el terrorisme no són precisament molts. Terrorisme i violència política són dues terminologies que no per força són sinònimes ja que, entre d'altres raons, no tot el terrorisme és d'origen polític i no tota la violència política és reconeguda com a terrorisme. I no parlem només d'Espanya. Fora d'Espanya no és fins als anys setanta que es comença a lligar aquest tipus de violència i els mitjans de comunicació. Concretament l'any 1968 es crea als Estats Units, sota les ordres del president Lyndon Johnson, la "Comissió Nacional per a l'estudi de les causes i prevenció de la violència". Cal recordar que en aquella època es van cometre els assassinats de polítics tan destacats com John F. Kennedy, el seu germà Robert, el pacifista Martin Luther King i el líder de l'anomenat poder negre Malcom X. Aquesta comissió va publicar el seu primer estudi relacionant aquest tipus de violència i els mitjans de comunicació, principalment de masses, l'any 1969.

Aquell mateix any el Govern anglès va enviar a Irlanda del Nord el seu exèrcit i van començar els que serien els pitjors aldarulls dels últims 50 anys. Només tres anys després l'exèrcit mata, en conegut com a "Bloody Sunday", a 14 manifestants catòlics. L'IRA començarà una forta campanya d'atemptats contra ciutadans anglesos protestants. Es pot dir que aquell 1969, doncs, també es reactiva de manera violenta el conflicte d'Irlanda del Nord. El món anglosaxó es converteix en un important centre d'estudi sobre la violència política i la informació. Segons un estudi de la Fundació Sabino Arana, fundació propera al PNB i que porta el nom del fundador del partit, a Espanya la presència de textos que parlin sobre el conflicte d'Euskal Herria i els mitjans de comunicació és molt minsa. Se centren sobretot en el mateix País Basc. Fora de l'Estat la majoria d'estudis han focalitzat l'atenció en altres conflictes polítics com els d'Israel-Palestina, Itàlia, Alemanya o el ja citat d'Irlanda del Nord.

Aquest estudi de la fundació Sabino Arana, publicat l'any 1998 sota del nom de *La cobertura informativa de la violència política* i firmat per Luis A. Aranberri, ens explica que a Espanya és a partir dels anys vuitanta quan apareixen els primers textos sobre el tema. Això sobretot passa "una vez superado el trauma del 23-F de 1981, con los socialistas al poder, encauzado el sistema autonómico, roto el monopolio de TVE con el surgimiento de los canales autonómicos y estabilizado un proceso de apertura en la prensa española".¹⁰

¹⁰ ARANBERRI, L. A. *La cobertura informativa de la violència política*. Bilbao: Fundació Sabino Arana, 1998, p. 2.

Un dels primers textos que es va publicar sobre el conflicte basc va ser l'any 1985 a Bilbao i parlava de la percepció social de la violència política: *Violencia y ansiedad en el País Vasco* escrit pels autors J. I. Ruiz de Olabuenaga, J. M. Fernandez Sobrado i F. Novales. Aquell mateix any l'executiu de l'aleshores Lehendakari, José Antonio Ardanza, va fer públic el decàleg de la violència on, entre altres coses, es comprometia a encarregar a una comissió d'experts d'àmbit internacional l'elaboració d'un informe sobre les possibles solucions a la violència del seu país. Aquest informe es va presentar a Londres el 5 de març del 1986 i estava realitzat per estudiosos internacionals. Sota el títol de *Informe de la Comisión Internacional sobre la violencia en el País Vasco*, aquest ja parlava del paper dels mitjans de comunicació. Cal dir que aquell informe, recordem que va ser elaborat fora d'Espanya, tenia una estructura molt semblant al Pacte de Lizarra, del qual en parlaré en l'apartat de l'emparaulament de la realitat, ja que primer exposava la situació de conflicte en altres països d'Europa i a continuació proposava solucions.

Aranberri resumeix la part de l'informe que parla dels mitjans de comunicació de la següent manera i en dóna la seva opinió: *“En relación a la cobertura informativa, muy resumidamente, el informe concluía con dos grandes ideas. Con respecto a la prensa, que la transparencia en la información, incluida la opinión de los violentos, es positiva en todos los sentidos, pero que, sin embargo, la televisión debe ser más prudente y recatada a la hora de ofrecer determinadas informaciones. Sea como fuere, hay razones objetivas para pensar que, consciente o inconscientemente, nadie hizo caso de las recomendaciones de los expertos. Ni la prensa vasca (menos aún la española) ha sido en torno al conflicto vasco tan abierta y transparente, ni la televisión pública vasca se ha sentido en la conveniencia de ser más prudente que la prensa. Es más, ETB (Euskal Telebista) ha hecho varios intentos de entrevistar a la supuesta cúpula de ETA, sin resultados positivos”*.¹¹ Aranberri creu que a partir de mitjans de la dècada dels vuitanta no es varen seguir els paràmetres recomanats per molts experts sobre com s'havia d'informar del que passava al País Basc. Aquest fet ha servit perquè al final s'arribi a una situació, la de finals dels anys 90, en què la manera d'informar sobre Euskal Herria ha estat viciada i ho resumeix en tres punts citant a Antoni Batista, autor del llibre *Terror i negligència. Hipercor i la construcció periodística d'ETA*:

“1- Que los medios de comunicación tratan el complejo tema de ETA desde la posición de quien toma parte en un conflicto, no de quien se distancia del mismo para intentar hacerlo comprender, que es la forma ab origine aceptada de hacer periodismo en otros ámbitos.”

¹¹ ARANBERRI, L. (1998), p. 3.

“2- *Que habría que preguntarse si informar correctamente es incompatible con estar en desacuerdo con aquello sobre lo que se informa.*”

“3- *Que sería conveniente plantear desde el análisis cómo los medios han conseguido una imagen errónea del problema de la violencia en Euskal Herria, situándola en el terreno de la delincuencia común y despolitizándola.*”¹² Alguns dels temes que apareixen en aquests tres punts seran àmpliament estudiats en aquest treball.

A Catalunya hi ha hagut professors de periodisme, i periodistes, que han fet un intent exhaustiu per aconseguir esbrinar quina ha estat aquesta relació. Antoni Batista és un d'aquests. El fet que des de Catalunya s'hagi estudiat el conflicte basc està relacionat amb un fet que no podem perdre de vista, i és que a Espanya ha patit els atemptats considerats actes de terrorisme de la mà d'ETA i en menor mesura per part dels GRAPO, que en principi es considera un grup desarticulat. I Catalunya ha estat un dels llocs de l'Estat, després d'Euskadi i Madrid, que més ha patit els atemptats d'ETA. Antoni Batista estudia precisament el tractament periodístic d'un dels atemptats més cruentos d'ETA, el d'Hipercor a Barcelona l'any 1987. A més, des de Catalunya sempre hi ha hagut un interès sobre el que passava al País Basc ja que, juntament amb Galícia, són considerades les "nacionalitats històriques" d'Espanya. Molts analistes polítics, a més, creuen que el que pugui passar al País Basc en relació amb una hipotètica negociació sobre l'exercici del dret a l'autodeterminació pot condicionar el que facin les altres dues autonomies.

Miquel Rodrigo és dels primers autors que al nostre país ha fet un estudi acadèmic sobre la relació entre mitjans de comunicació i terrorisme que es va traduir en una tesi doctoral, primer, i en un llibre, posteriorment. Aquest llibre, *Los medios de comunicación ante el terrorismo*, serà sens dubte un dels referents del present treball, que alhora fou també un referent per al llibre citat d'Antoni Batista.

La premissa de la qual parteix Rodrigo ha de ser, per força, la de partida de qualsevol persona que vulgui estudiar aquesta relació. Aquesta premissa diu que: *Hay que tener bien claro que el terrorismo es un fenómeno muy complejo y no sólo un acto de propaganda.*¹³

Per tant, estem davant d'un fenomen que s'ha d'analitzar des de molts punts de vista diferents, des de diferents àmbits d'estudi. Així és com aquest treball pretén veure fins a quin punt aquesta complexa realitat es veu representada en els mitjans de comunicació. En aquest cas existeix més que mai la necessitat de veure quina és la representació que ens arriba de la realitat del conflicte basc. No podem oblidar que aquest estudi analitzarà com es representa

¹² ARANBERRI, L. (1998), p. 4.

¹³ RODRIGO, M. *Los medios de comunicación ante el terrorismo*. Barcelona: Icària, 1991, p. 18.

aquesta realitat a través de tres mitjans, *La Vanguardia*, *El Periódico* i *l'Avui* que van dirigits a un públic català. Això els converteix en tres diaris de referència dels ciutadans del nostre país com a elements d'informació bàsica per saber què succeeix en relació amb el conflicte basc.

Però si hem partit d'una premissa, també caldria partir d'una definició de terrorisme que sigui un referent en el present treball. Antoni Batista, fa una proposta de definició de terrorisme. En el seu llibre *Terror i negligència. Hipercor i la construcció periodística d'ETA* comença fent un exhaustiu repàs a les definicions de terrorisme. Al final acaba proposant-ne una: "El terrorisme és l'ús de la violència per motius polítics que afecta societats civils en guerres no declarades, i que precisa del concurs dels mass media en una doble via en conflicte: des de l'àmbit terrorista, per assolir les seves fites psicològiques d'extensió de la por amb efectes desestabilitzadors; i des de l'àmbit de l'Estat per deslegitimar-lo genèricament reduint-lo a l'àmbit de la delinqüència comuna."¹⁴

Es tracta d'una definició genèrica que intenta englobar diferents punts de vista i que parteix d'un estudi, com deia, molt complert de tot allò que s'ha dit que era terrorisme al llarg del temps. Possiblement es tracta d'una definició que no està exempta de polèmica. Parteix del fet que es tracta de violència política. Aquest començament de la definició exclou una part important de gent que creu que el terrorisme, i concretament el d'ETA, no té un origen polític. Però el mateix Batista ja diu que els que creuen que el terrorisme d'ETA no és d'origen polític l'acaben reduint a la simple delinqüència. En tot cas és una delinqüència que té al darrere un component polític, delinqüència política. Aquest treball no pretén definir, un cop més, què és terrorisme. Però, malgrat tot, quedarà molt clar que si el terrorisme no és d'origen polític sí que té una enorme càrrega d'elements polítics que el fan aparèixer indubtablement com una informació més de les pàgines de política dels mitjans de comunicació. A més, si realment es tractés només de delinqüència comuna ¿per què hi ha, com es demostrarà, tantes fonts informatives polítiques i amb discursos i opinions de caire ideològics i no només policials o judicials? Una altra cosa que es podria discutir en la definició de Batista és sobre l'origen polític del terrorisme.

El terrorisme no és només d'origen polític, o, en tot cas, no sempre és per motius polítics. El terrorisme d'Irlanda del Nord o a Palestina-Israel no és un terrorisme únicament polític. Hi intervé decisivament la religió. Per suposat que al final tot es tradueix en reivindicacions polítiques, però no es pot obviar l'enorme càrrega religiosa que tenen molts dels conflictes

¹⁴ BATISTA, A. *Terror i negligència. Hipercor i la construcció periodística d'ETA*. Barcelona: Edicions La Magrana, 1997, p. 25.

encara vigents al nostre planeta. No cal dir que un dels exemples més clars els tenim en els atemptats de l'onze de setembre de 2001 als Estats Units o l'onze de març de 2004 a Madrid, tots dos posteriors a aquest estudi. Possiblement, doncs, la definició de terrorisme que fa Batista és més encertada per definir el terrorisme d'ETA que no pas el que hi podia haver a la Gran Bretanya o el que sobreviu encara a Terra Santa. Fins i tot algú diria que el terrorisme d'ETA, o el terrorisme que té el seu origen al País Basc, és un terrorisme que té també importants elements religiosos. Però aquest seria clarament un altre tema. Sigui com sigui, la definició d'Antoni Batista ens servirà de referent.

Si en qualsevol tractament periodístic hem de tenir molt en compte com es construeix periodísticament la representació d'una realitat, quan aquesta realitat té relació amb el terrorisme hi ha molts elements de polèmica. Però si, a més, el mitjà escriu per a un públic diferent al que seria el públic més directament afectat pel conflicte, es fa més evident la necessitat d'analitzar amb cautela com es construeix la representació del conflicte.

Hi ha una segona premissa a tenir en compte, la que diu que el terrorisme no és solament un acte de propaganda o una acció comunicativa de masses. I el fet d'afegir-hi el "solament" ja ens diu que sí, que és un acte de propaganda i una acció comunicativa, això no ho negarem, però que no s'ha de reduir a creure que *només* es tracta d'això. Miquel Rodrigo ho justifica primer dient que els actes de propaganda es fan utilitzant els mitjans de comunicació i no precisament amb armament bèl·lic i segonament raona que no sempre la intenció del terrorisme és acabar sent notícia i ho exemplifica en els casos en què hi ha el que s'anomena "impost revolucionari", acció que habitualment passa desapercibuda en els mitjans. I encara dóna dues raons més. No nega que un acte terrorista pot voler donar una imatge de qui ha comès l'acte, però ja avisa que difícilment la imatge que pot voler donar un terrorista, o un grup terrorista, coincidirà amb la imatge final que realment donarà. I acaba afirmant que "*la faceta comunicativa del terrorismo es una consecuencia y no la causa del mismo*".¹⁵ En definitiva, que potser el que s'intenta al dir que el terrorisme és només propaganda és amagar que al darrere hi ha quelcom o polític o social o econòmic.

I posats a buscar raons per les quals certes accions terroristes no es pot dir que només siguin propaganda, podríem anar a buscar exemples concrets que ho justifiquin. Per exemple, quan ETA mata a la seva militant Yoyes no ho fa només perquè sortís al mitjans de comunicació. ETA el que volia era intimidar als seus militants avisant-los que abandonar l'organització podia comportar una represàlia i no feia falta que els mitjans publiquessin la mort de Yoyes

¹⁵ RODRIGO, M. (1991), p. 28-30.

perquè l'entorn d'ETA rebés el missatge. Per suposat, aquesta informació també va aparèixer en tots els mitjans de comunicació i tothom se'n va poder assabentar. També va ser un acte de propaganda, d'acord. ETA va avisar clarament a tota la societat que podia passar si la gent estava contra ells, sobretot aquells qui abans hi havien estat a favor. Però no podem dir que la mort de Yoyes fos només un acte de propaganda per al gran públic, sinó que sobretot anava dirigit al grup més proper a ETA.

Un altre exemple seria l'assassinat del dirigent socialista Fernando Buesa. ETA el va matar quan després de trencar la treva, a finals del 1999, el PNB i el PSE estaven acostant posicions per tornar a governar junts a Euskadi. Aquella mort no va facilitar, precisament, que els nacionalistes i els socialistes arribessin a un acord. Almenys aquesta és la lectura que se'n va fer. Insistent-hi, doncs, direm que en el terrorisme, i concretament en ETA, no hi hem de buscar només una voluntat única d'aparèixer a les portades dels mitjans de comunicació. Una altra cosa, però, seria preguntar-nos com actuaria ETA, o qualsevol organització que actuï violentament, si no hi hagués mitjans de comunicació que en parlessin. Segur que les accions no serien les mateixes, però la història ens demostra, com afirma Rodrigo, que el terrorisme seguiria existint.

Un cop ens hem imaginat què passaria si no hi hagués mitjans de comunicació, hem de tornar a la realitat i aquesta és que en la nostra societat els mitjans de comunicació hi tenen un paper molt important. ETA això ho sap i no se li pot negar una voluntat, en el terreny de la comunicació, d'“acaparament d'espai als mitjans convencionals no propis/afins o, si preferim un terme més adequat en tant que aquest acaparament no és desitjat pels subjectes pacients, podem parlar de *secrest* mediàtic”¹⁶.

En definitiva, i tornant a la primera premissa d'aquesta introducció, el conflicte basc és molt complex. Entre els que diuen que el terrorisme és bàsicament una actitud propagandística, i els que creuen que en realitat és una actitud de represàlia o resposta a una ocupació, hi ha molts matisos. No podríem entendre certes actuacions terroristes sense els mitjans de comunicació, però tampoc hi hauria terrorisme si al darrere no hi hagués un problema. I no tot el que té relació amb el conflicte basc és terrorisme.

Sí que és la forma d'expressió del conflicte més espectacular, més visible i, sense dubte, més dramàtica, però la societat basca és prou complexa com per reduir-ho tot a una disputa entre ETA i Espanya o el Govern espanyol, o entre nacionalistes bascos i nacionalistes espanyols. I aquest treball s'agafa precisament a aquestes dues premisses: la de la complexitat del conflicte

¹⁶ BATISTA, A. (1997), p. 98 i 99.

i la definició de terrorisme, amb els matisos introduïts, com a dos punts de partida que serviran de fil conductor de tota l'exposició teòrica i pràctica del present treball.

I.2.- INFORMACIÓ SOBRE TERRORISME

Partint de la base que el terrorisme acaba sent notícia, intentaré ara explicar quins són els criteris dels mitjans per acabar introduint el terrorisme en els seus espais informatius. Miquel Rodrigo ens diu què fa que els actes de violència política acabin esdevenint informacions periodístiques. Exposa que de normal un esdeveniment és un canvi de les coses.¹⁷ Així, un esdeveniment és quan un fet significa una ruptura, un canvi de la normalitat. Un fet novedós. En el cas dels atemptats, encara que en algun moment fins i tot poden arribar a emmarcar-se dins una certa normalitat, sempre tenen una enorme càrrega de novetat. I podria tractar-se d'un fet "normal" que, quan en menys de quatre dies hi ha hagut dos atemptats, s'espera que hi hagi el tercer. Tot i que també hauríem de matisar, com ja hem insinuat fins ara, que en els atemptats hi ha un grau important de premeditació per tal de ser notícia, per tant, més que d'esdeveniments hauríem de parlar de pseudoesdeveniments.

Sovint s'ha intentat, i s'ha aconseguit, definir una acció d'ETA com una acció de delinqüents comuns. Però hauríem de posar en dubte que una acció d'ETA es pugui emmarcar dins una definició d'esdeveniment de successos. Rodrigo, citant a Barthes, exposa que un esdeveniment de successos és aquell que té autonomia per ell mateix i que, per tant, no necessita un context històric per a ser explicat. Aquí hi hauríem d'afegir que tot esdeveniment té un context. Si per exemple un pertorbat mental mata al veí de sota casa, per suposat que darrere aquest fet hi ha una història que donarà claus per tal de comprendre millor el fet. Es dirà, per exemple, que el veí de sota l'havia provocat diferents vegades titllant-lo de "subnormal" o que el noi ja havia actuat violentament alguna vegada. Però aquests són contextos que acaben en ells mateixos i que no necessiten d'una perspectiva més àmplia per a ser explicats. En canvi, tal i com explica Barthes, citat per Rodrigo, "*un asesinato político es pues, siempre, por definición, una información parcial*".¹⁸ O sigui, que ens porta a un esdeveniment més dins una història concreta o un context més ampli. En el cas que estudiem estem parlant d'un conflicte que fa més de 40 anys que dura, si ens cenyim a la història d'ETA. I la pregunta que ens podríem fer és: si es tracta només d'un fet de successos, ¿per què els diaris en parlen en les pàgines de política? És la mateixa pregunta que es fa Antoni Batista.

Per a Francesc Burguet les notícies són aquells "fets que es considera que tenen una rellevància pública, un interès informatiu, que en conjunt conformen l'actualitat

¹⁷ Vegeu RODRIGO, M. (1991), p. 32.

¹⁸ RODRIGO, M. (1991), p. 33.

periodística”¹⁹. Tota acció violenta d’ETA o del terrorisme, té una rellevància pública, té un interès informatiu i sens dubte conforma l’actualitat periodística. I no només això, sinó que com diu Llorenç Gomis és notícia allò que fa parlar a la gent, i un atemptat fa parlar a la gent i se’n parla en els mitjans durant uns dies. Precisament Llorenç Gomis posa com exemple els actes terroristes com pseudofets, però això ho veurem amb més deteniment en el següent punt, el de l’*Elaboració de Notícies*.

Però el període que s’analitza en aquest treball és sensiblement diferent al que Miquel Rodrigo té en compte. Per primer cop en la història d’ETA l’any 1999 va ser l’únic any natural en què no hi va haver cap mort. I no només això, sinó que l’absència de morts va ser superior als 16 mesos. Per tant, es pot parlar clarament d’absència d’accions terroristes durant el període analitzat.

Es tracta d’una nova perspectiva. D’una nova mirada de la realitat del País Basc. Per tant, una pregunta que es pot formular en aquest treball és: ¿durant la treva les informacions que feien referència al conflicte basc eren també sobretot informacions sobre terrorisme o sobre actes violents? O, en canvi, ¿es prevalen les informacions sobre política? Seria, en definitiva, una de les grans preguntes que es plantegen en aquest treball i que en termes més genèrics es podria formular de la següent manera: ¿en un període de treva per part d’una organització terrorista, quan s’informa sobre el conflicte que hi té relació, es fa de la mateixa manera que quan hi ha accions violentes?

Llavors, ¿parlem d’informacions sobre terrorisme o hauríem de parlar de quelcom diferent? No hi ha, segurament, una sola resposta possible i, en bona part, també depèn del mitjà que s’analitza i el període dins la treva. Tot i això, sí que s’intentarà donar respostes concretes a aquestes preguntes i, per tant, arribar a algunes conclusions després de l’estudi del cas concret que ens pertoca.

Tot i això, i després de veure com es va informar sobre el conflicte durant el període analitzat, podríem avançar que hi ha una barreja d’informacions. Per una part, des dels mitjans, amb clara influència del que comunicava el Ministeri de l’Interior, es va intentar continuar mantenint una sensació que el terrorisme continuava. És així com va aparèixer un terme que fins llavors era pràcticament inèdit: *terrorisme de baixa intensitat*. De fet, es tractava de la violència de carrer de joves considerats radicals. Segons Antoni Batista aquest tipus de violència apareix en el 5è *Congrés de l’organització dels joves de l’esmentat MLNV, Jarrai, celebrat el maig de 1992*.²⁰

¹⁹ BURGUET, F. *Construir les notícies. Una teoria de la redacció periodística*. Barcelona: Dèria Editors, 1997, p. 13.

²⁰ Vegeu BATISTA A. (1997), p. 77.

Sovint, des del Govern espanyol es parlava d'aquesta violència de carrer com un exemple clar de l'absència de treva per part d'ETA. I bona part dels mitjans de comunicació varen informar seguint clarament els paràmetres ministerials i es parlava de terrorisme de baixa intensitat i més endavant de *kale borroka*. Però si una cosa va tenir aquest període va ser l'absència d'esdeveniments conseqüència d'atemptats. O sigui, la majoria d'informacions provenien de declaracions o fets com ara la gestació d'Udalbiltza, el Pacte de Lizarra, converses de pau, manifestacions, campanyes electorals, etcètera. Això quedarà clarament palès en l'estudi del cas concret. En aquest període hi ha un canvi clar de perspectiva o un canvi d'esdeveniments relacionats amb el conflicte basc. Des d'aquest punt de vista, podem plantejar la hipòtesis que en aquest cas les informacions sobre el conflicte basc tenien més semblances a les clàssiques informacions sobre política que no pas a les de terrorisme.

Cal dir que l'estiu just anterior a l'anunci de treva per part d'ETA, l'estiu de 1998, la violència de carrer a Euskadi va augmentar sensiblement. Malgrat això, segons l'*Informe sobre violencia y política en la Comunidad Autónoma Vasca y Navarra 1997 - 1998* de la Universidad del País Vasco – Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU) durant l'any 1998 “*la violencia callejera provocada por el entorno de ETA sufre un espectacular descenso respecto al año 1997*”²¹. I encara que durant l'estiu les accions al carrer van ser moltes i molt espectaculars amb un punt àlgid el 21 de juny quan uns 150 encaputxats van ocupar els carrers antics de Portugalete, a partir de l'anunci de treva per part d'ETA “*en los meses de octubre y noviembre se produce un descenso generalizado de los actos de violencia callejera en la CAV y Navarra, que se concentran durante los fines de semana*”²².

Així ens trobem que alguns mitjans de comunicació van aprofitar la mínima expressió de violència per magnificar-la i informar com si en realitat ETA no estigués en treva. Cal dir que la mateixa ETA, en un comunicat durant la treva, es va desmarcar de la violència del carrer i assegurava que no estava a les seves mans aturar-la.

A partir d'aquesta evidència, la següent hipòtesis consisteix en plantejar-se si en època de treva es quan es fa més evident l'origen o les causes del terrorisme. Sembla lògic afirmar que quan hi ha treva l'alternativa a les accions violentes és, o pot ser, el diàleg. O potser hauríem de dir que en època de treva no parlen tant les armes com les persones. Això fa canviar substancialment la manera d'informar sobre el conflicte en qüestió. Quan hi ha violència és

²¹ VV. AA. *Informe sobre violencia y política en la Comunidad Autónoma Vasca y Navarra 1997 - 1998*. Leioa: Universidad del País Vasco – Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 1999, p. 127.

²² VV. AA. (1999), p. 128.

més fàcil que quedi amagat el context polític ja que es focalitza l'atenció en la vessant més policial o judicial del conflicte.

Per tant, ens trobem que no hi ha tantes diferències entre aquelles informacions relacionades amb un conflicte de terrorisme i, per exemple, un conflicte entre un govern i l'oposició. Porta també una altra conseqüència i és que hi ha més obertura de mires. Entren més fonts, més actors que tenen veu, dins les informacions sobre el conflicte. Però això ja ho veurem més endavant quan parlem de com s'informa i intentem demostrar si són o no certes aquestes hipòtesis.

Recordem que en aquest apartat s'intenta explicar per què el terrorisme és notícia. Rodrigo parla també d'espectacularitat i d'anar dirigit als elements centrals d'un sistema polític.²³ Altres teòrics fan altres propostes de com i quan s'ha d'informar sobre terrorisme. Estem davant d'un tractament periodístic que té les seves dificultats i que sovint s'ha qüestionat o discutit com s'ha de fer. Per tant, si ja tenim dificultats per definir què és terrorisme quan hi ha accions violentes, quan no n'hi ha possiblement hauríem de parlar d'un altre tipus d'informacions. Em pregunto, una vegada més, si realment quan no hi ha atemptats en lloc de parlar d'informacions sobre terrorisme en realitat hauríem de parlar d'informacions sobre conflicte polític.

Davant d'aquesta nova situació, però, ¿els mitjans han d'informar? I és que semblaria lògic que si ens trobem davant d'unes informacions polítiques el mitjà hauria d'informar seguint els criteris periodístics que utilitza quan s'ha d'informar d'altres informacions polítiques. Per suposat, les informacions relacionades amb un conflicte que està en treva, sobretot si tenen a darrere una llarga història d'accions armades i d'accions policials, és lògic que parteixin d'un context històric que faci que aquestes tinguin més repercussió mediàtica. O que sovint s'hi faci referència. I no només això, sinó que en una època de treva sempre es veu una llum, per difusa que sigui, al final del túnel que fa pensar en la possibilitat de la resolució d'aquest. Però si en un període de treva sovint es fa referència encara al context violent, ¿per què no es pot recordar el context polític quan hi ha violència?

En el cas concret que ens pertoca, el conflicte basc, hi ha altres criteris per decidir si és notícia o no. Entre aquests hi ha el de la proximitat. El País Basc no és Catalunya i es tracta d'un territori físicament llunyà, encara que hauríem de dir que políticament és proper. Per tant, quan s'informa des de Catalunya s'ha de tenir en compte també fins a quin punt el tema pot interessar als consumidors dels mitjans d'aquí.

²³ Vegeu RODRIGO, M. (1991), p. 34.

Aquest potser és un dels criteris més diferenciats de l'època en què hi ha accions violentes. I és que quan hi ha atemptats d'ETA tots els mitjans de l'Estat, inclosos alguns de locals, parlen d'aquell atemptat. I en aquests casos la proximitat només serveix per parlar-ne més o menys. O sigui, un mitjà de Catalunya no dedicarà la mateixa cobertura a l'assassinat d'un regidor del PP a un poble d'Andalusia que a la mort d'un regidor del mateix partit a Sant Adrià del Besòs. Però cap dels dos atemptats passarà desapercebut. En canvi, quan durant la treva esdevenen fets o declaracions al País Basc que tenen una importància més aviat local, entenent local l'àmbit basc, és més difícil que apareguin en els mitjans catalans. En canvi, quan la informació ve de Madrid, de la veu oficial de l'Estat, s'hi dona molta més difusió. Així un nou plantejament que ens hem de fer és si un diari de difusió bàsicament catalana té en compte el criteri de la proximitat a l'hora d'informar sobre el conflicte basc en època de treva. Així com quan hi ha atemptats ja sabem perquè n'informarà, ens cal saber què passarà en un període d'absència d'aquest tipus d'accions o fets i si canviarà els criteris que utilitza per a parlar-ne. Ens podem preguntar, per exemple, ¿per què és dona més pes a la *kale borroka* que no pas a les iniciatives per trobar la pau? O, ¿per què es difonen més les declaracions dels polítics de Madrid que les dels polítics del País Basc?

Malgrat això, però, ens hem de preguntar si per força això porta o no a més neutralitat informativa. Serà difícil trobar una resposta exacta a si hi ha més manipulació informativa. Entenent com a manipulació la utilització de les informacions per a uns fins propis o propers. Miquel Rodrigo, per exemple, no es veu capaç d'assegurar si són els mitjans de comunicació els que manipulen el terrorisme o si és el terrorisme qui manipula els mitjans de comunicació. Arriba a conclusions a favor de les dues tesis, en funció del cas. Però el que sembla que queda clar és que els mitjans, exceptuant casos molt puntuals, no són còmplices del terrorisme. Acaba conclouent que difícilment el terrorisme acaba manipulant el mitjà si el mitjà fa senzillament la seva funció social d'informar.²⁴ També arriba a la conclusió que: "*Si se siguen las normas del denominado periodismo objetivo se hace el juego al terrorismo y si no se siguen se conculcan los principios básicos del trabajo informativo. El que se exija un tratamiento diferenciado al terrorismo perturba las rutinas productivas de los periodistas. Además, como todo el mundo sabe, cuando en una norma aparecen demasiadas excepciones lo correcto es cambiar la norma.*"²⁵

I aquí entra un problema clarament ètic que es tradueix bàsicament en un problema del periodista. Està més que comprovat que els mitjans de comunicació davant un terrorisme que

²⁴ Vegeu RODRIGO, M. (1991), p. 34.

²⁵ RODRIGO, M. (1991), p. 34.

ataca les estructures bàsiques de l'Estat (poder executiu, judicial i legislatiu) i també altres estaments com societat civil (Hipercor), funcionariat (funcionaris de presons), forces de seguretat, empresaris (els que no volen pagar impostos revolucionaris), etcètera, acaba posicionant-se clarament a favor de les víctimes i contra els terroristes. Com diu Rodrigo això provoca una pertorbació del treball informatiu. Però un cop més ens hem de preguntar si segueix passant el mateix quan les informacions tenen lloc durant un període de treva.

La resposta segueix sent complicada. Però resumint, i intentant dir-ho amb poques paraules, podríem plantejar la possibilitat que quan el mitjà, com a empresa, està més allunyat ideològicament de les postures del grup terrorista, li serà més fàcil informar contra els terroristes i les idees que defensa quan hi ha accions armades. I, en sentit contrari, quan s'està en una època de treva li serà molt més difícil ser neutral. O, dit d'una altra manera, se li notará més la falta de neutralitat ideològica. En canvi, a un mitjà ideològicament més proper a les postures polítiques del grup terrorista, li serà més difícil continuar defensant aquesta ideologia quan parli dels atemptats. I al revés, en època de treva li serà més fàcil fer palesa la seva postura ideològica i també li costarà menys obrir les seves pàgines a més veus que les més properes a les víctimes del terrorisme.

A continuació faig una generalització, sense contemplar els matisos, que intenta explicar el que acabem d'explicar:

- Discurs proper al nacionalisme basc: dificultat de ser bel·ligerant contra l'Estat durant accions armades.
- Discurs proper al nacionalisme basc: facilitat de ser més neutral durant la treva.
- Discurs proper al nacionalisme espanyol: facilitat de ser bel·ligerant contra el nacionalisme basc durant accions armades.
- Discurs proper al nacionalisme espanyol: dificultat de ser bel·ligerant durant la treva.

El més difícil, en el cas dels mitjans ideològicament propers a les idees del terrorisme, però totalment contraris a les accions armades, és justificar que defensar unes idees no vol dir ser per força còmplice del terrorisme. És per això que en aquest estudi, centrat en època de treva i en uns mitjans impresos concrets, podem veure quina és la postura d'aquests mitjans davant una situació nova com és la de la treva. I també aproximar-nos a la idea de ¿amb quin bàndol del procés se senten més o menys identificats?

Però, tant els uns com els altres, els ideològicament propers i els allunyats, exceptuant aquells mitjans que són directament còmplices de les accions dels terroristes, expliquen els fets d'un atemptat com si ells en fossin també les víctimes. I quan parlem de víctimes, bàsicament ens referim que s'escriu estant a favor dels enemics dels terroristes, en el cas que ens pertoca,

estant a favor de l'Estat espanyol. El problema ètic a què feia referència és si el periodista ha d'informar seguint les pautes que utilitza habitualment per a informar, o si ha d'abandonar la neutralitat. Bé, això sempre que es consideri que fins al moment ha treballat a favor de la neutralitat informativa. Davant aquesta postura Cayetano González Hermosilla, director de Comunicació i Relacions Externes del Ministeri de l'Interior espanyol escriu: “*Veo necesario resaltar la madurez que en estos momentos existe en la mayoría, por no decir todos los medios de comunicación sobre esta cuestión. (conflicte basc) (...) Madurez que (...) es la conclusión a la que libremente han llegado los medios de comunicación de que en esta cuestión no se podía ser neutral*”.²⁶

Caldria posar en dubte si realment estem davant d'una postura de maduresa, o potser hauríem de parlar d'una absència de tradició democràtica a l'Estat espanyol. Per suposat que des del punt de vista del Ministeri de l'Interior és maduresa haver arribat a un consens de no informar amb neutralitat. Però no informar amb neutralitat suposa, indubtablement, deixar de banda molts punts de vista, no només el dels terroristes. Per aquells que creiem que un mitjà té, per sobre de tot, l'obligació d'informar sobre el que passa intentant donar tots els punts de vista que sigui possible, sempre sota criteris periodístics, i sense posicionar-se, a no ser que ho faci en les pàgines d'opinió, segurament no ens trobem en un moment de maduresa. El problema, potser encara més greu, no és que s'abandoni la neutralitat quan es parla d'accions armades, sinó que aquest criteri es generalitza, potser en menor grau, quan estem en una època de treva. I aquí entrem en la segona pregunta que es fa Rodrigo quan parla de manipulació: ¿els mitjans de comunicació manipulen el terrorisme? Per a Rodrigo existeix una teoria que intenta explicar que efectivament els mitjans manipulen el terrorisme i ho fan per raons econòmiques i polítiques. La primera es justifica dient que un atemptat fa vendre més diaris i com més s'informi sobre aquell esdeveniment més diners es faran. I pel que fa a la raó política, sovint el mitjà acaba “*exagerando su alcance (el dels atemptats) y peligrosidad a fin de suscitar reacciones de alarma y petición de orden y de normalización social*”.²⁷ I això ens porta a una certa perversió del sistema on hi ha clarament un doble joc. ¿Seria massa agosarat afirmar que aquells mitjans que necessiten atacar ETA i allò que significa, els cal que hi hagi els atemptats per a fer-ho amb més tranquil·litat i facilitat? I així quan entrem en període de treva, existeix una dependència tan gran d'aquella necessitat d'atacar ETA que els cal exagerar encara més qualsevol acte violent que hi hagi.

²⁶ RODRÍGUEZ, R. y SÁBADA, T. (Eds.). *Periodistas ante conflictos. El papel de los medios de comunicación en situaciones de crisis*. Pamplona: Ediciones Universidad de Navarra, 1999, p. 122.

²⁷ RODRIGO, M. (1991), p. 42 i 43.

Per a ETA, i bona part del seu entorn, quan la majoria dels mitjans de comunicació es posicionen en contra d'ells es converteixen en enemics seus. Sabem prou bé que els periodistes han estat també objectius d'ETA. El periodista Florencio Domínguez cita, en un dels apartats del llibre mencionat abans de *Periodistas ante conflictos*, un text de la Coordinadora Abertzale Socialista (KAS) propera a ETA on critica els mitjans i diu que l'objectiu dels mitjans és “ganarnos la batalla de la opinión pública y se constituyen en auténtica cuarta pata de la mesa que es el actual entramado jurídico-político, junto con la represión, la colaboración internacional y las formaciones políticas del pacto” (de *Ajuria Enea*)”.²⁸

Innegablement, doncs, el paper dels mitjans en el tractament o interpretació del fenomen del terrorisme serà determinant per la percepció que acabarà tenint-ne la societat.

²⁸ RODRÍGUEZ, R. (1999), p. 114.

I.3.- ELABORACIÓ DE NOTÍCIES

Un cop afirmat que durant la treva, en principi, el mitjà es decanta, o s'hauria de decantar, més cap a una elaboració de les notícies semblant a la que utilitza habitualment en altres informacions polítiques, cal saber com es cuinen, o s'haurien de cuinar, aquestes notícies.

Un dels papers fonamentals d'aquest treball és intentar explicar com s'informa sobre el conflicte basc. Aquest "com" comporta una important feina d'elaboració prèvia abans que arribi al carrer la informació. Ja ens hem preguntat què passa quan s'informa sobre terrorisme i quins són els criteris utilitzats per a fer-ho. Però potser caldria, abans de reflexionar sobre què entenem per informació política, plantejar com s'informa en general. Estem, i això ja ho sabem, davant una interpretació de la realitat. És per això que quan nosaltres volem saber com s'informa hauríem de seguir els passos que han permès l'elaboració de la notícia.

Com que el mitjà mai aconseguirà ser objectiu, i en aquest cas concret encara menys, hauríem de parlar d'una representació i interpretació de la realitat. En lloc d'utilitzar la terminologia verdader o fals, la teoria del periodisme suggereix que parlem de versemblança. En aquest sentit, Ángel López García en el seu llibre *Escritura e información*, inclou la versemblança en un decàleg de propietats que ha de tenir tot text periodístic. La versemblança la defineix com “*No es suficiente decir la verdad, aunque este requerimiento ético resulte esencial, además, hay que escribir de manera que los hechos reales parezcan verdaderos, pues, de lo contrario, su transmisión al lector deja de producirse. El periodista no queda justificado porque ya lo dijo, sino porque ya lo dio a conocer.*”²⁹ Els altres 9 punts del decàleg són: Claredat, concisió, univocitat, densitat, sencillesa, naturalitat, correcció, interès humà i varietat.³⁰

Però com ens explica molt bé Francesc Burguet en un altre llibre, *Les trampes dels periodistes*, no hem d'oblidar que la versemblança també és una arma del mitjà per fer-nos creure que les coses han passat de la manera que al propi mitjà li interessa i és que “els fets s'*emparaulen* —paraules que refereixen fets—, i les paraules esdevenen fets —fets que alhora s'expressen en altres paraules—, preteses equacions en què la relació mai no és de simple igualtat, sinó de representació intencionada.”³¹ No estem davant ni d'una mentida, normalment, ni davant de la veritat absoluta. Com escriu Miquel Rodrigo, el primer que fa el mitjà és seleccionar i jerarquitzar i això ja ens mostra una manera d'actuar del mitjà: que prima uns o altres esdeveniments i com aquesta selecció es tradueix en aparició o absència en la portada del diari. Aquesta aparició, segons Rodrigo, també s'ha de tenir en compte dins les

²⁹ LÓPEZ GARCÍA, A. *Escritura e información*. Madrid: Càtedra, 1996, p. 14.

³⁰ Vegeu LÓPEZ GARCÍA, A. (1996), p. 13-15.

³¹ BURGUET, F. *Les trampes dels periodistes*. Barcelona: Edicions 62, 2004., p. 152.

pàgines del diari. Una informació, en principi, serà considerada més important si apareix a política que si ho fa a economia. En tercer lloc destaca les fonts informatives. ¿Quines s'introdueixen i quines no? ¿Què diuen aquestes fonts? ¿Com es jerarquitzen? En quart lloc Rodrigo destaca que "*el periodista construye la noticia a partir de un modelo interpretativo*" i posa com exemple la següent pregunta: "*¿Los miembros de la Contra nicaragüense son "terroristas" o "luchadores por la libertad"?*". I Finalment hi ha un seguit d'elements retòrics com "*predicciones sobre las consecuencias del acontecimiento, se analiza las causas, se sacan conclusiones, etc.*".³² En aquest treball es tindran molt en compte les portades, les fonts, i l'emparaulament, entre d'altres coses, que es fa de la realitat quan analitzem la part informativa del període concret.

Seguint els passos que ens va marcar el doctor Albert Sáez en l'assignatura de doctorat, *Teoria del Periodisme*, intentaré desglossar, a partir de l'estudi del cas concret, quins són els camins que se segueixen a l'hora d'escriure notícies. El periodista parteix d'un fet, que l'emmarcaríem dins el que coneixem com a realitat o món real. Aquest fet, en sí mateix, es troba dins uns límits que són bàsicament l'àmbit personal, el món subjectiu, i en un context interpersonal. En canvi, des del moment que aquests fets, en ser considerats uns esdeveniments noticiables i convertits a posteriori en informacions periodístiques, passen a formar part de la representació de la realitat. Llavors entren dins els límits de l'àmbit col·lectiu, el món objectiu, i es mouen ja en un context social.

Aquí cal introduir un explicació del que entendrem per àmbit personal. Si tenim un fet de masses, com podria ser un partit de futbol o un espectacle cultural, mentre aquest no passa pels mitjans de comunicació el seguirem considerant un fet que es mou dins un àmbit personal ja que, com a màxim, i si no hi ha una transmissió en directe, hi haurà unes 120.000 persones que el segueixin. Per suposat que es tracta de molta gent, però en aquells moments el fet no transcendeix de l'àmbit concret on passa. És a partir del moment que el fet es fa públic, que se n'ha escrit i comunicat una informació en els mitjans, que allò passa a formar part de tota la col·lectivitat. És en aquell moment que tothom té accés a la informació d'aquell fet.

Aquest seria, de forma resumida, el procés que segueix el fet fins a convertir-se en notícia. Per suposat entre la realitat i la representació hi ha un seguit de passos a seguir. Però abans de continuar seria interessant fer una reflexió sobre allò que hem anomenat un fet.

Tradicionalment hem considerat que un fet era una acció concreta que suposa tenir un canvi respecte quelcom anterior. Anteriorment ja he citat què era el que Francesc Burguet

³² RODRIGO, M. (1991), p. 47.

considerava que és una notícia. Però a partir d'aquesta definició: “fets que es considera que tenen una rellevància pública, un interès informatiu, que en conjunt conformen l'actualitat periodística”, cal aclarir abans què és un fet: “tot el que passa al món; i en aquest sentit no hem d'oblidar que les informacions proposen com a certa o com a versemblant una descripció del món però, alhora, com a producte periodístics també s'incorporen al món com a fets”.³³ I aquí Francesc Burguet torna a introduir, com hem vist fa un moment, aquesta realimentació dels fets.

Entra en una de les fronteres més difícils de definir: ¿quins són aquells fets que han estat construïts expressament per a ser notícia? Segurament no ens acabariem de posar d'acord. Alguns podrien dir que un acte terrorista és un fet per esdevenir notícia i viceversa. O que, per exemple, unes declaracions, si són institucionals, són un fet per elles mateixes, mentre que per a altres només són per a ser notícia.

Malgrat tot, no podem deixar d'entendre els dos esdeveniments com a pseudoesdeveniments, segons ho defineix Llorenç Gomis. Encara que des del meu punt de vista és més esdeveniment un atemptat que no pas una roda de premsa. Per Gomis “*los atentados que producen los terroristas a menudo no tienen como objeto privar de la vida a un enemigo de la organización, sino que básicamente tratan de conseguir que el hecho que provocan afecte a la opinión a través de la atención que los medios le prestan*”.³⁴ Però precisament Gomis titula aquest apartat del llibre com a “*Del terrorismo a la conferencia de prensa*” i posa com exemple una roda de premsa d'un president de govern: “*Una conferencia de prensa es un pseudoevento, y sin embargo nadie objeta nada al hecho de que el presidente de un gobierno o cualquier autoridad menor convoque una conferencia de prensa que convierta lo que diga en noticia –acaso la noticia del día–*.”³⁵

Aquest ha estat un dels problemes amb què ens vàrem trobar en l'elaboració de les fitxes d'anàlisi de la mostra amb el grup de recerca de la Universitat del País Basc. Al final el criteri s'ha decantat sobretot en intentar aïllar el que són les declaracions per un cantó i els esdeveniments per un altre, encara que en els dos casos es puguin tractar de pseudoesdeveniments. Es considera, doncs, que sempre que hi ha un esdeveniment, que en aquest cas és aquell fet que té una rellevància suficient com per esdevenir notícia, que ha originat la notícia de què parla el diari, aquest ha estat la gènesi de la informació. Dit en altres paraules, quan hi ha una atemptat, una manifestació, una reunió de partits, etcètera, sempre

³³ BURGUET, F. (1997), p. 13.

³⁴ GOMIS, L. *Teoría del periodismo. Cómo se forma el presente*. Barcelona: Ediciones Paidós, 1991, p. 67.

³⁵ GOMIS, L. (1991), p. 69.

considerarem que estem davant d'un esdeveniment que ha originat la informació. Insistim, encara que es tracti de pseudoesdeveniments. Sempre en aquests casos hi ha també declaracions, però aquestes no són l'origen de la notícia, encara que al final sigui el que el mitjà destaquí. I aquest fet és molt important. Posaré un exemple: sí un dia hi ha un atemptat a primera hora del matí, és molt probable que el dia següent el diari tituli amb alguna declaració d'algun polític o membre de les forces de seguretat. Però la vertadera gènesi de les notícia no és la declaració, sinó l'ateptat en si. En aquest cas considerarem que l'ateptat ha estat un esdeveniment que ha provocat les informacions que se n'han després. Perquè, independentment de si ha estat per ser notícia o no, no deixa de ser un esdeveniment. En canvi, quan el següent dia que aparegui el mitjà i ja informi sobre les declaracions i contradecaracions, després es considerarà que la gènesi d'aquella notícia no és l'ateptat en si, sinó una declaració. Així en el treball podrem avaluar en quin grau el mitjà informa a partir d'esdeveniments o ho fa a partir de les declaracions.

Estem davant d'un dubte que apareix sovint en la teoria del periodisme: una declaració és un fet? En aquest treball es considerarà, en tot cas, com dues coses diferenciades. Per un cantó tindrem els esdeveniments, que són aquells fets que comporten una acció que va més enllà de les paraules que es puguin dir en una roda de premsa. Seran esdeveniments els atemptats, les manifestacions, les reunions de grups polítics, etcètera. En canvi, quan es resumeixen només les declaracions fetes sense estar en un dels contextos anteriorment mencionats, o, en tot cas, fetes a posteriori, ho considerarem com a declaracions diferenciades dels esdeveniments. Amb un matís: quan compareix un destacat membre institucional i declara o anuncia un acord de Govern, per exemple, en realitat estem davant d'un esdeveniment.

Ja podem avançar, com ja han fet estudiosos com Salvador Cardús, entre d'altres, que ens trobem davant d'una situació periodística en què les notícies es basen menys en fets i que han pres autonomia pròpia. Des d'aquest punt de vista, i a partir de les definicions que s'han fet sobre el que és notícia, possiblement en realitat no estaríem parlant exactament de notícies.

Però aquesta afirmació potser és massa rotunda. Si ens referim a la definició clàssica de notícia, no estaríem davant d'una notícia. Però en la realitat del dia a dia dels mitjans de comunicació, ens trobem que un altíssim percentatge del que considerem notícia té el seu origen en unes declaracions. Per tant, per alguna raó o altra el mitjà ha escollit aquella gènesi de la informació com a notícia. I no podem negar que és el que en realitat trobem en el mitjà. Així, una de dues, o els mitjans no publiquen notícies, o potser hauríem de redefinir què és notícia. Potser ens hauríem de decantar més cap a la segona opció. I després, en tot cas, de descobrir el que els mitjans consideren que és notícia hauríem de reflexionar de si és allò el

que volem que sigui considerat notícia. Mirant el que ens trobem en el dia a dia als mitjans de comunicació, actualment podem dir que el mitjà considera que: “És notícia aquell fet que es converteix en esdeveniment i que té una rellevància pública pel fet de ser novel·lós, espectacular o transcendent; també ho és tot aquell fet que el mitjà té en exclusiva, encara que no compleixi els requisits anteriors. Tota aquella declaració que serveix de resposta o complement a una altra declaració i que s’espera que comporti una conseqüent contradecoració. És notícia un rumor o una informació no confirmada, però que es mereix ser publicat per l’interès que pot tenir. És notícia una enquesta o una estadística que generalitza sobre una opinió que es considera propietat de l’Opinió Pública i que serveix per a treure unes conclusions generalitzades del que pensa la gent sobre algun tema. Tota notícia ho serà des del moment que ha estat publicada, i per tant si ha disposat d’un espai o un temps en el mitjà”. I encara segur que ens deixem moltes més coses. Francesc Burguet ens diu que no és el mateix una notícia que una informació, que seria l’expressió textual d’aquesta notícia que pot tenir vèries versions. Però el que hem intentat definir és la gènesi d’aquesta notícia.

Hi ha molts tipus de definicions del que és notícia. En el llibre *El quehacer informativo* de María Pilar Diezhandino Nieto trobem un bon reguitzell de les més importants que s’han fet durant la llarga història d’estudis sobre periodisme.³⁶ Ella acaba dient que ha trobat unes característiques comunes al que entenem com a notícia: la Novetat, l’Oportunitat, la Proximitat, la Prominència, el Conflict, l’Impacte, la Raresa, l’Acció i l’Interès humà.³⁷ Però a l’hora de la veritat ens trobem que no existeix una definició universal i acceptada per tothom del que és notícia. Des d’aquest punt de vista, és interessant la reflexió a què arriba Diezhandino citant a l’autor León V. Sigal: “*Sigal acierta al partir de la base de que la mayoría de las noticias son el resultado de una elección, no de una decisión. Todos los autores están de acuerdo en que a los periodistas generalmente les resulta fácil decir qué no es noticia, pero tienen auténticos problemas a la hora de decir qué es noticia. Tal incertidumbre, el temor a la responsabilidad de determinar qué es noticia y qué no, qué se selecciona o se omite, unido a la presión del tiempo que obliga a actuar “en medio de la inseguridad”, justifica la existencia de una convención periodística, un acuerdo tácito de los profesionales de la información*”.³⁸

³⁶ Vegeu DIEZHANDINO NIETO, M. P. *El quehacer informativo. El “arte de escribir” un texto periodístico. Algunas nociones válidas para periodistas*. Bilbao: Servicio UPV-EHU, 1994, p. 47 a 50.

³⁷ Vegeu DIEZHANDINO, M. (1994), p. 53 i 54.

³⁸ DIEZHANDINO, M. (1994), p. 42.

I.4.- FONTS D'INFORMACIÓ

En tot estudi del tractament periodístic es fa també necessari estudiar el paper que tenen les fonts a l'hora d'informar. Per la importància que tenen, les col·loco en un espai a part de l'anterior. Cal veure la tria, jerarquització i què diuen aquestes fonts. Les fonts tenen el material essencial de la notícia: la informació. Els que neguen que el terrorisme, i concretament l'anomenat terrorisme etarra, sigui un terrorisme de base política, no podran negar que les fonts informatives sobre terrorisme són bàsicament de caire polític. En aquest estudi, sobretot en la part de l'anàlisi del cas concret, quedarà ben palès aquest fet. Les fonts polítiques poden ser bàsicament de dos tipus: institucionals o de partit. Les fonts polítiques institucionals són aquelles en què la font és un polític, però que parla en nom d'una institució. Normalment es tracta d'una institució governamental, com podrien ser els portaveus del Govern espanyol o basc o el mateix president d'Espanya i el lehendakari, els parlamentaris, etcètera. Entendré com a figures institucionals, aquelles que tenen un càrrec de Govern i parlen en nom d'ell. Héctor Borrat distingeix entre fonts governamentals i no-governamentals³⁹, en el meu cas, dins les no governamentals hi inclourem les polítiques, ETA i les figures socials. Les fonts polítiques de partit, són aquelles que solen parlar en nom del partit. El curiós és que el subjecte principal de la informació, ETA, pràcticament no apareix mai com a font informativa. Només ho fa en entrevistes o comunicats de premsa i normalment en mitjans de comunicació molt concrets i que després cites. En aquest cas és per una voluntat expressa tant del mitjà de no donar-li veu, com de la mateixa ETA de no parlar si no és a través dels mitjans considerats afins. Malgrat tot, al llarg de la història s'han pogut veure entrevistes a ETA a mitjans com *La Vanguardia*, la *BBC*, *Diario 16* o *Euskal Telebista*.

Pel que fa a la considerada, per alguns, branca política d'ETA, HB, tampoc és una de les fonts principals. En el cas del tractament periodístic del conflicte basc, hem de veure si, com és de preveure, les principals fonts són el Govern espanyol, el Govern basc i els partits majoritaris a les cambres parlamentàries espanyola i basca.

De la discriminació d'unes i altres fonts, o del volum d'importància que s'hi doni, se'n podrà desprendre també una tendència del mitjà a donar veu a uns o altres. Així, donar més veu a una font pot significar, com explica Rodrigo, també donar més legitimitat a aquella font. Però una major quantitat de certes veus no voldrà dir que per força el mitjà estigui d'acord amb aquelles veus. Precisament la presència de veus sol ser una avalador d'imparcialitat dels mitjans. Així un mitjà es pot referir a les fonts quan se li pregunta si és imparcial o no. És fàcil

³⁹ Vegeu BORRAT, H. *El periódico, actor político*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1989, p. 59 i ss.

respondre a la pregunta: “el vostre diari és imparcial?” responent amb un “oi tant, fixa’t com el nostre diari està obert a totes les fonts”. Però no és sempre així. Hi ha, com hem dit, el factor de quantitat, però hi ha altres factors. Entre aquests s’ha de tenir en compte també el lloc que ocupa, allò que diu la font i l’espai que s’hi dedica. El doctor Anjel Rekalde va presentar a finals del 2000 una tesi sobre el tractament periodístic del conflicte basc sota el títol *Prensa y propaganda. El nacionalismo vasco en El País (La campaña electoral de marzo del 2000. Antecedentes)*, que parla de la importància que es donen a unes o altres fonts. Rekalde cita, en un resum de la seva tesi, a l’autor Bernard Voyenne i diu “*como apunta Bernard Voyenne, “si pasar bajo el silencio es el primer método de la información dirigida, minimizarla es casi su equivalente, más hipócrita por añadidura. ¿Quién irá a buscar en un rincón de la página la información minúscula que el periódico desea ocultar y que por tanto podrá jactarse, en caso de contestación, de haber publicado?”*”⁴⁰.

Pel que fa al lloc que ocupa la font en la notícia, els mitjans de comunicació, sobretot els públics però per extensió els privats, segueixen els paràmetres parlamentaris. Això significa que la font que sol ocupar el primer lloc en la informació és la del partit majoritari al Parlament. Després vénen els partits que ocupen la resta d’escons en nombre descendent, de més a menys escons. El fet d’utilitzar aquest criteri prové de l’època de campanya electoral, en què per fer una informació “imparcial” es marquen espais i temps concrets, quotes, en funció de la importància parlamentària de cada partit en els mitjans públics. Però aquest criteri no s’abandona un cop s’ha acabat el període electoral. Un criteri que només sol deixar d’aplicar-se quan hi ha algun tipus de font que destaca per sobre les altres per allò que ha dit o ha fet. Però aquest és el criteri general aplicat en les pàgines de política. I aquí caldria fer un matís, i és el matís de les eleccions autonòmiques basques del maig del 2001. No tinc dades que ho demostrin, però molts analistes polítics, i també alguns dels polítics, coincideixen a dir que els mitjans de comunicació no han respectat aquestes regles de joc. Fins i tot es va presentar una denúncia per partidisme contra TVE.

A l’Estat espanyol ens trobem que hi ha parlament europeu, espanyol i autonòmic. En el cas que ens implica, ens importa saber que la participació del Parlament Europeu pràcticament no es té en compte, i que els mitjans d’àmbit general prevalen el parlament espanyol i després l’autonòmic a l’hora de triar l’ordre d’importància dels partits polítics. Així ens trobem que cada vegada que coincideixen declaracions de polítics de Madrid i polítics del País Basc se segueix un ordre on primer es deixa espai per als partits majoritaris a Madrid, PP i PSOE, i

⁴⁰ REKALDE, A. “Prensa y propaganda. El nacionalismo vasco en *El País*”. Resum de tesi doctoral, 2000, p. 8 i 9.

seguidament solen venir els partits autonòmics com PNB o EA. Les altres fonts que tindrem en compte per al treball són les figures socials, ETA i un últim espai, “Altres”, on s’inclouran les fonts que no es trobin en el primer. En l’apartat de la metodologia utilitzada per al treball s’explica més detingudament quina és la classificació que s’ha fet de les fonts a l’hora d’analitzar *La Vanguardia*, *l’Avui* i *El Periódico*.

No es considerarà les agències d’informació com a font informativa. En aquest cas les agències seran una part més del mateix mitjà ja que aquest paga per tenir la informació. Per suposat que les agències són fonts d’informació, però la relació “entre el periódico y la agencia es la del cliente y el productor de servicios permanentes y altamente cualificados de información”.⁴¹ A més, el més important és veure a quins subjectes es dona veu. Per tant, potser el que hauríem de dir és que l’apartat que anomenem com a “fonts” també el podríem entendre com a “veus”. Aquestes veus són els actors del conflicte i els que ens interessa saber què diuen i en quina quantitat. Això no vol dir que en el treball no tingui en compte el paper que tenen les agències d’informació, tot al contrari. Les agències d’informació es tindran en compte en l’elaboració de la notícia. No és el mateix escriure les informacions sobre el que passa amb material íntegrament propi, amb la barreja de material propi i extern (agències) o fer-ho exclusivament amb material extern.

Finalment, cal que distingim també les fonts i els actors. Mentre que per un cantó mirarem qui parla, per un altra també hem de saber sobre qui es parla. El cas més clar per entendre aquest concepte és quan parlem d’ETA. En moltes ocasions ETA és subjecte de la notícia, és un dels actors dels esdeveniments. Però, en canvi, qui parla d’ETA no és la mateixa ETA sinó que són altres actors del conflicte, bàsicament polítics, que com a fonts d’informació hi diuen la seva. Aquesta distinció també la veurem en aquest treball ja que per un cantó comptabilitzarem les fonts, a través del cos de la notícia en pàgines interiors, i per un altre sabrem quins són els actors o protagonistes de la notícia a través dels cossos de titulars. Lògicament, en moltes ocasions els actors del conflicte que apareixen en titulars també seran les fonts d’informació citades en l’interior. Aquesta diferenciació també la quantificarem ja que creiem interessant veure en quin grau alguns actors són molt protagonistes en els titulars i, en canvi, se’ls dona poc la veu com a fonts d’informació. I viceversa, fonts que apareixen molt com a tals i poc com a protagonistes de les notícia.

El que no analitzaré en deteniment, perquè no és l’objectiu d’aquesta tesi, és com actua la font amb el mitjà. De fet, aquest anàlisi podria ser precisament l’argument d’una altra tesi. O sigui,

⁴¹ BORRAT, H. (1989), p. 71.

no tant fixar-nos en el producte final sinó en l'elaboració d'aquest. I és que la pressió que exerceix la font per aparèixer en els mitjans és més que sabuda. Ja l'any 1995 Txema Ramírez de la Piscina va escriure un llibre de referència en l'àmbit de la comunicació corporativa titulat *Gabinetes de Comunicación. Funciones, disfunciones e incidencia*, en què avançava moltes de les dinàmiques i rutines periodístiques que s'anirien imposant en anys posteriors. Ramírez de la Piscina diu “*está claro, por lo tanto, que las fuentes juegan un papel cada vez más activo, tanto en el sistema informativo como en el proceso de comunicación. El profesor catalán Costa i Badia denomina nuevos emisores a estas fuentes informativas. Bajo esta denominación engloba a aquellas fuentes que, aprovechándose de la permeabilidad de los medios se esfuerzan por influir en la opinión pública.*”⁴² Per suposat, fa referència al pes cada vegada més important dels gabinets de comunicació que, sense cap mena de dubte, són també un important actor del conflicte digne de ser estudiat.

⁴² RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. *Gabinetes de comunicación: funciones, disfunciones e incidencia*. Barcelona: Ed. Bosch, 1995, p. 229.

I.5.- INFORMACIÓ POLÍTICA

Ja hem definit què entenem com a informació sobre terrorisme i quins són els criteris que se solen utilitzar per elaborar les informacions. Però com que plantejem la hipòtesi que possiblement en època de treva les informacions sobre terrorisme eren més properes a les informacions que tradicionalment coneixem com a polítiques, en aquest apartat intentarem veure què s'entén com a informació política. En aquest sentit partirem de la terminologia que utilitza Salvador Cardús per definir aquest tipus d'informacions. Ell parla de la política de paper, i ho fa en un llibre que porta el mateix títol. En aquest llibre, *Política de paper. Premsa i poder a Catalunya 1981-1992*, se centra bàsicament en Catalunya. Però hi ha algunes generalitzacions sobre la relació entre els diaris i la política que poden servir d'ajuda per a aquest treball.

Cardús comença fent un lligam molt interessant entre política i diaris: “la política no és només *explicada* a través de la informació periodística, sinó que la política es *fa* en una proporció altíssima des de les pàgines dels diaris. Declaracions i rèpliques, filtracions i sospites, insinuacions i desmentiments, rumors i opinions, pronòstics i anàlisis... són elements propis de l'acció política. Fins i tot els silencis, implícits i explícits, són acció política.”⁴³

Estem davant de la informació periodística a què es dóna més importància. Quan parlem de la línia editorial d'un mitjà de comunicació ens ve el cap directament quina és la seva postura política: sí és d'esquerres o de dretes; si és nacionalista basc o nacionalista espanyol; si és partidari del Govern o de l'oposició i si és d'aquest partit o d'aquell altre. Després, en tot cas, quan s'hagi decidit quina és la seva tendència política, ja sabrem quina és la seva postura davant els fets socials, econòmics, culturals i fins i tot esportius. La política del diari, o del paper, és la política que tenyeix el mitjà. I això pot arribar a extrems en què es digui que tots els redactors d'aquell mitjà són també partidaris d'aquesta política. En moltes ocasions possiblement hi ha molta complicitat entre el treballador i el mitjà pel qual treballa, però d'aquí a dir si un diari és partidari del PP o del PSOE tots els seu treballadors siguin votants o simpatitzants d'un o altre partit, hi ha molta diferència. Cardús diu que “En el fons, si només atenguéssim a la seva eficàcia objectiva, la política no es mereixeria l'atenció que rep dels mitjans de comunicació, que actualment la converteix en la informació per excel·lència”.⁴⁴

Això no porta només a una reflexió sobre quin és el paper dels mitjans davant la política, sinó quin és el paper de la política davant els mitjans i, en conseqüència, davant els ciutadans. Així és com “l'acció política, en definitiva, és més l'esforç d'imposar una determinada

⁴³ CARDÚS, S. *Política de paper. Premsa i poder a Catalunya 1981-1992*. Barcelona: La Campana, 1995, p. 17.

⁴⁴ CARDÚS, S. (1995), p. 10.

interpretació de la realitat, que no d'aconseguir transformar-la".⁴⁵ En un sentit semblant s'expressa el doctor Ferran Sáez. En el seu llibre *Comunicació i argumentació*, que com el seu títol indica intenta posar en relació aquests dos conceptes que no sempre van de bracet, afirma que la política convencional, i també el que ell denomina els Nous Moviments Socials (NMS), "comparteixen un mateix objectiu: la creació d'una determinada representació de la realitat que sigui coherent amb un seguit de decisions basades en referents ideològics. Això és el que explica, sense anar més lluny, que les solucions proposades per un mateix problema concret (l'atur, la inflació, l'endeutament públic o el que sigui) resultin no ja divergents, sinó directament contraposades, en funció de si les planteja un neoliberal furibund o un palecomunista".⁴⁶ Entre aquest "el que sigui" posem-hi el conflicte basc i veurem com les solucions plantejades per solucionar-lo, tant per polítics com per alguns dels denominats NMS, puguin ser del tot divergents. Sáez Mateu conclou afirmant que "la qüestió, en definitiva, té ben poc a veure amb —per dir-ho ingènuament— "la realitat" i molt amb la creació o representació d'aquesta per mitjà d'artefactes argumentatius i comunicatius d'una gran sofisticació. La impugnació genèrica de Plató a la sofística es basava justament en aquesta mateixa constatació; vull dir amb això que molts problemes que avaluem com si fossin una subtileza postmoderna de darrera hora són, en realitat, tan antics com la civilització".⁴⁷

Per tant, en lloc d'actuar sobre la realitat per, en teoria, ajudar als ciutadans a viure millor, a millorar allò públic, en realitat el que es fa és fer-nos creure que les coses són o deixen de ser d'una determinada manera.

Héctor Borrat parla de conflicte polític com a exemple del que realment és la política: un conflicte d'interessos. I per a ell el diari pot desenvolupar un paper "*de signo negativo, sea por ocultación del conflicto, sea por una errónea o insuficiente o falsa definición de los términos en que se plantea, sea por un tratamineto intermitente o parcial. Muchas veces el periódico no cubre oportunamente el origen del conflicto, empieza a informar sobre él recién al entrar en expansión, se desinteresa por la fase de gestión o no puede acceder a ella por llevarse a cabo en el secreto, ofrece una versión incompleta de la resolución del conflicto*".⁴⁸

I en aquest cas Borrat no parla només de conflictes que tenen en la violència un dels seus factors més importants, sinó que parla de tots els tipus de conflicte polític, que poden anar des de les disputes internes en un partit, fins a les disputes internacionals entre potències

⁴⁵ CARDÚS, S. (1995), p. 10-11.

⁴⁶ SÁEZ MATEU, F. *Comunicació i argumentació*. Barcelona: Trípodos, 2003, p. 43.

⁴⁷ SÁEZ MATEU, F. (2003), p 43 i 44.

⁴⁸ BORRAT, H. (1989), p. 28.

mundials. Això que exposa Borrat, en el cas del conflicte basc, possiblement es veu accentuat en detriment, sempre, de la realitat.

Per a Dominique Wolton, director d'Investigació del Laboratori de Comunicació i Política de París, CNRS, la comunicació política *“es el espacio en que se intercambian los discursos contradictorios de los tres actores que legítimamente se expresan en público sobre la política y que son los políticos, los periodistas y la opinión pública a través de los sondeos”*.⁴⁹ Estem davant, doncs, d'un punt de vista interessant on no només es té en compte el paper dels polítics en front la comunicació política i on s'evidencia quelcom que ja hem vist: aquest tipus de comunicació no és només enviar un missatge, sinó un lloc on hi ha una disputa, una confrontació. Segons Wolton això ens porta a una victòria d'un argument sobre l'altre. També és un cert fracàs de la democràcia, segons Wolton, ja que al final només percebem com a política allò que veiem en els mitjans de comunicació, que són aquestes disputes. Per tant *“la historia de la democracia es la historia de la sucesión de las figuras de la comunicación política que paulativamente han dominado y estructurado la vida democrática”*.⁵⁰ El que intenta fer Wolton és introduir no només els polítics com a desitjosos de dominar la comunicació política, sinó que inclou també els periodistes i l'opinió pública. Aquests tres actors estan en disputa i en difícil equilibri per aconseguir precisament aquest equilibri perfecte. Però possiblement un dels problemes més grans que detecta Wolton de la comunicació política és allò que ens queda. El fet és que les noves tecnologies, i aquesta pressa per contestar el contrari, ens porta a què el dia a dia de la política no tingui en compte el pòsit que quedarà: *“la fuerza y la fragilidad de la comunicación política son la gestión contradictoria de las dos escalas de tiempo constitutivas de la política: la de acontecimiento y la de la estructura. En medio siglo todo ha marchado hacia un desarrollo creciente de la primera. El riesgo sería restar legitimidad a la segunda que nos remite a la antropología cultural sin la cual no hay política y a fortiori democracia”*.⁵¹

Salvador Cardús ve a dir el mateix, però ho centra en el paper de la premsa en la transició espanyola, que ha fet *“Una ingent tasca de reconstruir una memòria col·lectiva, però sobretot d'esborrar-ne la prèvia. I, en aquesta necessitat d'inventar una realitat política i un discurs nou, la premsa va ser-ne l'instrument privilegiat. I això la va encimbellar a les altures del poder”*.⁵²

⁴⁹ VV. AA. *Comunicación y política*. Barcelona: Gedisa, 1998, p. 110.

⁵⁰ VV. AA. (1998), p. 111.

⁵¹ VV.AA. (1998), p. 130.

⁵² CARDÚS, S. (1995), p. 21.

Encara que aquí es defensi que en realitat el conflicte basc és, almenys en origen i en final, un conflicte polític, amb tot allò de social, cultural, econòmic i fins i tot esportiu, que comporta, estic convençut que fins i tot en període de treva es va intentar fer-nos creure que no era així. En alguns dels comunicats del president del Govern, José María Aznar, posteriors a l'anunci de treva per part d'ETA sembla que s'hi respirava una sincera voluntat de diàleg: "*Espero que a este diálogo, en una situación política normalizada, puedan incorporarse también todas las fuerzas políticas representadas en el Parlamento vasco*".⁵³ Es tracta d'un comunicat institucional del 18 de desembre de 1998, dos mesos després de l'anunci de treva. El problema és que per a Aznar no vam arribar mai a una situació *política normalizada*, ni tan sols en el període de treva.

Aquí retrobem el dilema entre la realitat i la seva representació. Cal preguntar-nos si precisament ETA el que pretén, en part, amb els seus atemptats no és res més que mantenir viva la que considera que és una realitat amagada. Recordar-nos a tots, de la manera més escandalosa i cruenta que pugui, que ells són allà, encara que la realitat que ens volen pintar sigui diferent a la que molta gent percep.

Un atemptat, a part de tota la desgràcia humana que sol acompanyar, acaba sent un acte de posada al dia d'un problema que m'atreveixo a dir que fa segles que dura. El periodista Mark Kurlansky va publicar un llibre, *La història basca del món* d'editorial Columna, on ens intenta explicar, d'una manera bastant curiosa, quina ha estat la història dels bascos al món. I és que el poble més antic d'Europa, almenys si considerem que la seva llengua ho és, no ha tingut mai un Estat reconegut, però sempre ha lluitat per mantenir-se com a poble.

En el capítol de la *Mostra*, hi hem inclòs un apartat, *El context social*, en què s'intenta explicar quina és la situació política del País Basc durant el període analitzat que ens servirà per complementar aquest apartat.

⁵³ VV. AA. (1999), p. 104.

I.6.- LA TEMATITZACIÓ

La Tematització és una teoria analitzada, entre d'altres, especialment pels autors italians Carlo Marletti i Franco Rositi. Marletti, malgrat haver-la publicat als anys 80, no ha estat un referent per a molts dels estudiosos citats fins ara, exceptuant, en part, per Miquel Rodrigo. Encara que sí que ha estat un referent per al treball d'investigació encapçalat pels doctors Idoyaga i Ramírez de la Piscina. Es tracta d'una teoria molt vigent i que ens permet entendre, en part, el què passa amb la informació política. Cal dir que sí que hi ha un llibre en català que estudia aquesta teoria. És el de l'investigador català doctor Lluís Badia publicat sota el nom de *De la persuasió a la tematització. Introducció a la comunicació política moderna* i que aglutina allò que han publicat diferents teòrics sobre aquesta teoria.

La teoria de la tematització manté una certa relació amb la més coneguda de l'*agenda-setting* formulada per Walter Lippmann, tot i que ell no la denominava així, i desenvolupada especialment per Maxwell McCombs. Per tant, per entendre millor la teoria que volem desenvolupar en aquest capítol, recordarem que l'*agenda-setting* són aquells temes dels quals parlem i pensem la gent. Aquests temes són aquells que afecten a les persones. Així que aquesta teoria té més a veure amb els efectes cognitius en l'opinió pública. Tot i això, en els inicis explicatius d'aquesta teoria s'havia afirmat que “els mitjans de comunicació no actuen directament sobre les opinions i les actituds dels individus, sinó que la seva funció bàsica consisteix a establir l'ordre jeràrquic dels problemes que, en conseqüència, seran percebuts com a col·lectivament vinculants i prioritaris”⁵⁴ tal i com explica Badia fent referència precisament en aquest punt als estudis de McCombs. Però el mateix McCombs, en el seu llibre *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento* intenta demostrar com aquesta agenda temàtica de l'opinió pública està condicionada especialment per allò que publiquen els mitjans de comunicació. En resum McCombs diu que “la agenda mediàtica establece la agenda del público. Contrariamente a la ley de los efectos mínimos, se afirma un fuerte efecto causal de la comunicación de masas sobre el público: la transferencia de la relevancia desde la agenda mediática hasta la agenda del público”⁵⁵. Així doncs, la producció informativa condiona especialment l'agenda de temes de què parla la gent.

Aquí és on entra la teoria de la tematització que té a veure més en la producció informativa. O sigui, i molt resumidament, aquesta teoria explica com l'agenda dels temes que els mitjans

⁵⁴ BADIA, L. *De la persuasió a la tematització. Introducció a la comunicació política moderna*. Barcelona: Editorial Pòrtic, 1992, p 58.

⁵⁵ McCOMBS, M. *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento*. Barcelona: Ediciones Paidós, 2006, p.29.

decideixen incloure o excloure quan informen acaben conformant allò que denominem l'opinió pública. En definitiva, tematitzar significa que els mitjans de comunicació centren la seva atenció deliberadament sobre uns temes i no uns altres per condicionar l'*agenda setting*, tal i com ens explica Badia: "En aquest sentit, convé fer notar que no tots els temes són tematitzats. Semblantment, només una part limitada de les potencialitats i dels actes realitzats de tematització d'una col·lectivitat és inserida en les pràctiques polítiques de negociació dels acords o bé ha influït en la presa de decisions".⁵⁶ En definitiva, no sempre una estratègia tematitzadora aconsegueix l'objectiu marcat i pot passar que per més que s'intenti que una part de la societat faci seu un tema aquesta decideixi no fer-ne cas o no actuar com alguns mitjans voldrien. En l'estudi del cas concret, i sobretot a partir d'unes enquestes que reflectim en aquest treball, volem demostrar com no sempre la influència dels mitjans i/o polítics és la desitjada.

També el teòric Mauro Wolf relaciona la tematització com una part més d'aquesta *agenda-setting* quan diu que "*La tematización es un procedimiento informativo perteneciente a la hipótesis de la agenda-setting, del que representa una modalidad particular: tematizar un problema significa, efectivamente, colocarlo en el orden del día de la atención del público, concederle la importancia adecuada, subrayar su centralidad y su significatividad respecto al curso normal de la información no tematizada*".⁵⁷

Badia continua amb els següents arguments: "En definitiva, si des d'una perspectiva abstracta i intel·lectual la tematització té a veure amb el coneixement rigorós de *qualsevol* problema, al marge, així doncs, de posicions o de compromisos polítics; per contra, tot sistema polític no pot sinó tematitzar un univers reduït de temes possibles. Sistemàticament, l'efecte fonamental dels processos de tematització rau en *l'articulació de les demandes polítiques i en la composició i recomposició continuades dels aliments (schieramenti) polítics*. En poques paraules, la capacitat de tematització constitueix un recurs estratègic bàsic dels sistemes polítics evolucionats".⁵⁸ I aquí Badia cita directament un paràgraf del mateix Marletti del *Prima e dopo. Tematizzazione e comunicazione política* de l'any 1985. Reprodueixo el mateix paràgraf, de la pàgina 25 del llibre citat, per acabar de veure en què consisteix la tematització: "Tematitzar, des d'aquest punt de vista més concret, significa disposar de criteris no tan sols argumentatius, sinó de conveniència útil i d'influència pràctica, que indiquin la necessitat que un tema determinat sigui inscrit en l'"agenda política" d'una col·lectivitat nacional. I atès que

⁵⁶ BADIA, L. (1992), p. 174.

⁵⁷ WOLF, M. *La investigación de la comunicación de masas. Crítica y perspectiva*. Barcelona: Ediciones Paidós, 2, 1987, p.185.

⁵⁸ BADIA, L. (1992), p. 174.

(...) avui la legitimació i el consens es juguen no ja només en el camp de les identitats i de les ideologies, sinó en el camp del temes, els polítics s'adonen perfectament que "tematitzar" significa disposar d'un important recurs polític per al control de la conjuntura. En aquest sentit, els processos de tematització són efectivament processos "racionals", però no en el sentit intel·lectual, ans en el sentit que la capacitat de tematització pot definir el grau de racionalitat possible d'un sistema polític, en la negociació de les decisions i en la recomposició de la demanda política de la base amb el moment del vèrtex."⁵⁹

Per suposat, en el llibre s'aprofundeix molt més en el què significa tematitzar, quines conseqüències comporta o què se n'espera d'aquesta tematització. Però ens interessava molt aquesta idea que, resumint-la, diu que entre els polítics i els mitjans de comunicació es decideixen quins són els temes de discussió en l'opinió pública. Segur que hi ha altres factors que influeixen, com poden ser les raons econòmiques, culturals, personals de cada periodista, les rutines de treball, etcètera. Però aquesta teoria intenta demostrar o explicar que l'agenda de temes dels quals parlem no només la configurem fruit d'uns interessos particulars de cada un sinó que també ens poden estar condicionats per unes estratègies comunicatives que sovint busquen que pensem sobre uns o altres temes.

En les informacions sobre política, sí que bàsicament són els mitjans i els polítics els que decideixen els temes a discutir i a posar sobre la taula. Això ens porta, sens dubte, al problema que ja he localitzat de centrar-nos en uns i no altres aspectes del conflicte basc. És per això que en l'època de treva estic convençut que la dinàmica de la tematització va incorporar nous temes o noves variants temàtiques. Per exemple, sembla que finalment es va focalitzar l'atenció en el tema de l'origen i solució del conflicte, més que no pas de les conseqüències. S'entra en una època en què els mitjans focalitzen els temes cap a un altre cantó diferent al que estàvem acostumats. I aquí comença una lluita entre aquells que els interessa continuar tematitzant uns temes, com seria la violència i les seves conseqüències i que aposten per una sortida del conflicte adequada a les conseqüències; i uns altres que prefereixen centrar el tema en l'origen del conflicte i aposten per una sortida d'aquest adequada al seu origen. Per dir-ho clarament, per un cantó els que aposten per una sortida estrictament policial i judicial del conflicte i per un altre els que defensen sobretot una sortida dialogada i política del problema. Possiblement, el canvi que he detectat entre abans i després de la treva, és que l'obertura de temes que van començar en el període de treva, per sort, no s'ha tancat del tot, encara que les accions d'ETA i la postura del Govern espanyol han tornat a centrar la tematització només en

⁵⁹ BADIA, L. (1992), p. 174 i 175.

les conseqüències del conflicte. Almenys això va durar un temps fins arribar a la campanya electoral basca del 2001. Possiblement a partir de llavors les coses van començar a canviar una altra vegada, però aquest ja seria un àmbit d'estudi per a un altre treball.

En definitiva, aquesta teoria ens porta a una discussió teòrica que sovint ha dividit a teòrics de la comunicació. En un primer nivell de la constitució de l'agenda de temes s'afirma que els mitjans ens diuen SOBRE QUÈ hem de pensar. Per tant, la seva influència no va més enllà de jerarquitzar les nostres preferències. En canvi, en un pas més enllà, en un segon nivell de l'agenda, els mitjans no només ens diuen sobre què pensar sinó que ens condicionen QUÈ hem de pensar. Per tant, la influència va més enllà dels temes que triem com a preferents.

Això ens porta directament a una explicació una mica més detallada de com es construeix l'agenda mediàtica que precisament McCombs condensa molt bé en el llibre que s'ha anat citant en aquest capítol. I aquí entra el que ell en diu establir l'agenda d'atributs i enquadrament.

I.7.- ATRIBUTS I ENQUADRAMENT

Tal i com s'ha exposat en el capítol anterior, diferents teòrics de la comunicació han demostrat com els mitjans no només ens influeixen sobre els temes dels quals parlem o pensem sinó que també ens condicionen què hem de pensar sobre aquests temes. En aquest sentit és molt recomanable la lectura d'aquest llibre de McCombs *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento* que va publicar l'any 2004. L'autor ens explica com les teories de l'*agenda setting* o del *gatekeeper* han anat evolucionant o, en certa manera, s'han anat adaptant als nous temps en funció dels canvis socials i mediàtics.

Per entendre millor com es crea aquesta influència, McCombs ens diu que els mitjans enquadren la realitat. Per això ens cita directament l'autor Robert Entman qui en el seu article "*Framing: toward clarification of fractured paradigm*" publicat al *Journal of Communication* l'any 1993 va encunyar el terme *frame* i que defineix com "*encuadrar es seleccionar algunos aspectos de una realidad que se percibe y darles más relevancia en un texto comunicativo, de manera que se promueva una definición del problema determinado, una interpretación causal, una evaluación moral y/o una recomendación de tratamiento para el asunto descrito*"⁶⁰.

Aquesta definició d'enquadrament ell l'adapta a la seva teoria dient que "*si redefinimos este concepto en términos del establecimiento de agenda de segundo nivel, encuadrar es la selección –y el énfasis en– atributos concretos en la agenda mediática cuando hablamos de un objeto*".⁶¹

Per entendre millor aquest concepte hem de veure com quan McCombs parla d'*objectes* fa referència als temes mediàtics: "*En la mayoría de las discusiones sobre el papel de los medios de difusión como fijadores de la agenda, la unidad de análisis par cada agenda es un objeto: un tema de preocupación pública*".⁶² Mentre que els *atributs* són aquelles característiques concretes que destaquen d'un tema: "*Los temas de interés público, como todos los demás objetos, poseen atributos. Algunos aspectos de los temas, que es como decir algunos atributos, reciben un énfasis en las noticias y en la manera en que la gente piensa y habla de esos temas*".⁶³ Dit d'una altra manera: cada tema o objecte està format per característiques o atributs que els mitjans destaquen o enquadren més que d'altres. Acaba dient, doncs que "*En la evolución de la teoría de la agenda-setting, el establecimiento de la agenda de atributos es la tercera fase, una expansión significativa más allá del enfoque de la*

⁶⁰ McCOMBS, M. (2006), p.170.

⁶¹ McCOMBS, M. (2006), p.170.

⁶² McCOMBS, M. (2006), p.137.

⁶³ McCOMBS, M. (2006), p.152.

*primera etapa, sobre la transferencia de la relevancia del objeto y de la segunda, sobre las condiciones contingentes que refuerzan o reducen esos efectos de fijación de la agenda”.*⁶⁴

És per això que en aquest treball es focalitzarà l’atenció en aquesta agenda d’atributs que van més enllà del tema o objecte (d’estudi) basc. Així que si prenem com a objecte el conflicte polític basc, que en el fons no deixa de ser un atribut d’un tema major que seria el tema de la definició d’Espanya, intentarem veure:

- a) Quins són els subtemes, atributs temàtics, dels quals es parla durant el període analitzat.
- b) Quines paraules s’utilitzen per a definir segons quins conceptes vinculats amb el tema, o sigui, quin emparaulament de la realitat es fa, tal i com explicarem en el capítol següent.
- c) Quines són les línies d’opinió que predominen, estudi que realitzarem a través dels editorials dels diaris.

En definitiva, es tracta de veure com els mitjans segmenten la realitat del conflicte basc i com aquesta fragmentació és percebuda per la gent. La primera part la farem, o analitzarem, a través de l’anàlisi de continguts i la segona a través d’unes enquestes fetes a la població. De fet, ens trobem en un dels principals objectes d’estudi de la comunicació de masses: ¿en quina mesura influeixen els mitjans a la població? Per McCombs no hi ha dubte que *“en el segundo nivel de la fijación de la agenda, la relevancia de los atributos afectivos se interrelaciona con las imágenes cognitivas que el público tiene de esos líderes, lo cual representa la convergencia del establecimiento de la agenda de atributos con la formación y el cambio de la opinión”*.⁶⁵

En una línia semblant els autors del llibre *Teoría e investigación en comunicación social* Juan José Igartua i María Luisa Humanes ens expliquen quin és l’efecte *framing*: *“También hay que tener presente que los encuadres noticiosos ofrecen una perspectiva y manipulan la saliencia de ciertos elementos o atributos. En tercer lugar, si es posible identificar y describir distintas clases de encuadres noticiosos, y hasta establecer tipologías, el siguiente paso necesariamente se ha de vincular con los efectos que éstos provocan en las audiencias. El análisis de los efectos del encuadre mediático se conoce como efecto framing (framing*

⁶⁴ McCOMBS, M. (2006), p.164 i 165.

⁶⁵ McCOMBS, M. (2006), p. 253.

effect), *es decir, el cambio que se produce en las opiniones y actitudes debido a sutiles alteraciones en la definición de un problema*".⁶⁶

Per tant, hi ha una relació directa entre la configuració d'una agenda de temes mediàtica premeditada i l'opinió que té la gent respecte aquests temes. El que passa és que així com sembla clar que allò que diuen els mitjans condiciona la nostra manera de pensar, potser hauríem de fer algun matís. En aquest treball intentarem demostrar com aquesta influència és menor com més a prop s'està de la realitat tematitzada. Per tant, que la tematització o l'enquadrament de la realitat condiciona menys l'opinió de la gent quan el públic és pràcticament un testimoni directe o molt proper d'aquest tema. I, fins i tot, podríem afirmar que aquesta influència és menor quan més puja el consum variat de mitjans de comunicació. Així doncs, en un territori com Euskadi en què hi ha un consum molt alt de premsa i en què la majoria de gent viu molt directament el conflicte basc, la influència dels mitjans en la línia que aquests desitjarien és inferior a la resta de l'estat espanyol. Els autors Orlando D'Adamo, Virginia García Beaudoux i Flavia Freidenberg denominen aquesta influència com l'efecte framing. Diferencien, doncs, el que és pròpiament l'enquadrament dels mitjans de l'efecte que aquest configura en l'opinió pública. I arriben també a la conclusió que "*eso influye en la percepción y atribución de causas, responsabilidades, consecuencias y soluciones, e influye en el modo en que las personas reflexionarán acerca de los asuntos tratados (Scheufele, 2000) sobre todo cuanto menor sea la experiencia directa que la gente tiene sobre una determinada área temática*".⁶⁷ El text de Scheufele al qual fan referència és l'article "*Agenda-Setting, Priming and Framing Revisited: Another Look at Cognitive Effects of Politician Communication*" publicat al número 3 de *Communication and Society*.

Per acabar aquest tema, però, caldria assenyalar una altra reflexió interessant que fa McCombs. Hem intentat explicar com els mitjans condicionen l'agenda del públic. Però la pregunta que es fa ell és: ¿qui configura l'agenda mediàtica? I arriba a la següent conclusió: "*las principales fuentes que suministran la información para las noticias, otras organizaciones informativas y las normas y tradiciones del periodismo*".⁶⁸ Aquests tres actors que intenten marcar l'agenda mediàtica i en bona mesura condicionar l'agenda de temàtica del públic, també seran analitzat en l'estudi o anàlisi de continguts d'aquest treball.

⁶⁶ IGUARTA, J.J. i HUMANES M.L. *Teoría e investigación en comunicación social*. Madrid: Editorial Síntesis, 2004, p.260 i 261.

⁶⁷ D'ADAMO O., GARCÍA B., V. i FEIDENBERG, F. *Medios de comunicación y opinión pública*. Madrid: McGraw-Hill, 2007, p.137.

⁶⁸ McCOMBS, M. (2006), p. 223.

I.8.- EMPARAUAMENT DE LA REALITAT

Es tracta d'un tipus d'anàlisi que s'ha desenvolupat poc amb aquesta denominació i que possiblement seria convenient aprofundir-hi. Sí que existeixen els estudis semblants, per exemple, de la *lingüística crítica*, l'*anàlisi crític del discurs* o la *psicologia del discurs* i que podem trobar resumits a les pàgines 169, 170 i 171 del llibre *Medios de comunicación y opinión pública* de D'Adamo, García Beaudoux i Freidenberg citat en el capítol anterior. Una part de l'estudi del cas concret d'aquest treball fa referència al que anomenarem les "key words" o les paraules clau. Són aquelles paraules que serveixen per a definir als actors del conflicte. La dificultat que tenim per fer aquesta anàlisi és que estudiem les paraules dels titulars de la notícia de portada, on n'hi ha poques, i les dels editorials, però per fer un treball més exhaustiu s'hauria d'analitzar el text interior de les informacions de les pàgines de política, per veure quines són aquelles paraules que serveixen per definir els actors del conflicte i que apareixen i desapareixen.

En aquest treball bàsicament es fa un recull d'aquelles paraules, ja siguin adjectius, verbs o substantius, que acompanyen als actors del conflicte i que serveixen per definir-los d'una o altra manera. Per posar un exemple, la paraula "etarra", que a hores d'ara ja tenim més que assumida, ha estat un terme que s'ha incorporat en el nostre vocabulari, sobretot en els mitjans, però que els membres d'ETA, i fins i tot molta gent del País Basc, no utilitzen. Sovint podem llegir en mitjans afins a l'esquerra abertzale de "militants de l'organització" o "membres de l'organització". El que sí que és una realitat és que ja s'ha convertit, des de fa temps, en un terme que ens hem apropiat i que fins i tot ho recullen els diccionaris. El *Diccionari de la llengua catalana* de la Gran Enciclopèdia Catalana, en una edició de l'any 1989 defineix com a "Etarra: 1 *adj* Relatiu o pertanyent a l'ETA, organització independentista basca. 2 *m i f* Membre de l'ETA."

En el següent punt del treball es parlarà de la neutralitat de les informacions i anteriorment ja s'ha fet referència a la jerarquització de les fonts i com se'ls dóna veu. Però hi ha quelcom que és poc analitzat en el tractament periodístic, i sobretot en l'ètica de la comunicació, i que possiblement és un dels factors més importants: l'emparaulament que es fa de la realitat. Diuen que el nom fa la cosa, i en cas de les professions on la paraula té un paper predominant és molt important saber en quin grau són les paraules les que ens fan veure les coses d'una o altra manera. I és que tal i com diu el professor Burguet "els fets, doncs, s'han d'emparaular

—traduir a paraules— però també s’han de fer parlar, perquè no parlen per ells mateixos, ben al contrari”.⁶⁹

En la classe de doctorat impartida pels doctors Llorenç Gomis i Albert Sáez de *Teoria del Periodisme*, el doctor Sáez va dir: “L’ètica hauria de veure’s en el moment de l’expressió i no només en la producció. És més important l’elecció del verb que l’ús de les fonts. L’ètica periodística parla més de com usar les fonts i no parla mai de quin verb posem. L’exercici més important és quan emparaulem la realitat”. La veritat és que quedaríem parats de la gran quantitat de paraules que s’utilitzen en tot allò que envolta el conflicte basc i que serveixen per definir moltes coses que ja hem interioritzat com a pròpies.

Com en molts conflictes en aquest també hi ha una certa bipolarització. Aquesta bipolarització, que no sempre és culpa dels mateixos actors, es tradueix en paraules que defineixen a uns partits, o a altres actors del conflicte, i per extensió tots els seus militants i votants, com: democràtics i no democràtics; no nacionalistes i nacionalistes; constitucionalistes i sobiranistes. Aquestes bipolaritzacions ens porten sovint a confusions i simplificacions. Ens trobem que en l’imaginari d’aquest discurs ens és més fàcil fer que democràtics, no nacionalistes i constitucionalistes, per un cantó, siguin sinònims i no democràtics, nacionalistes i sobiranistes ho siguin per l’altre. I aquesta conjunció de paraules es dedueix de llegir el que diuen els mitjans, sovint perquè es tracta de la terminologia utilitzada pels polítics. Molta d’aquesta terminologia prové del Govern espanyol, sobretot de la Presidència i del Ministeri de l’Interior, o d’altres fonts oficials que es dediquen a potenciar-les. Encara que això no quedarà provat en l’estudi del cas concret, sí que se’n pot despendre si considerem que precisament aquestes fonts, les governamentals, són les que tenen més importància a l’hora de ser utilitzades pel mitjà. Per estrany que sembli, aquesta és una terminologia que no s’utilitza habitualment en el mateix País Basc, i encara menys en alguns diaris d’allà. Però que a poc a poc, i a mesura de moltes repeticions, es converteixen en assumides pel gran públic. El mateix president del Govern espanyol, José María Aznar, va arribar a dir que el PNB ja havia passat la línia i que en aquell moment, finals del 2000, ja no estava ni tan sols dins els partits democràtics. A aquestes paraules d’Aznar se li ha donat valor relatiu perquè tampoc ha estat un emparaulement vastament utilitzat. Però sí que és una mostra de com n’és d’important qui diu què. Així com la tematització hem vist que pretén parlar d’uns temes, l’emparaulement és una de les eines que s’utilitzen per aconseguir aquest objectiu.

⁶⁹ BURGUET, F. (2004), p. 132.

Però si tens l'oportunitat de parlar amb persones properes al que s'anomena món abertzale i li parles de "democràcia" et dirà que precisament els que no són democràtics són els que governen Espanya. L'emparaulament comporta que a mesura que vas sentint com es denomina, en aquest cas uns actors del conflicte, al final t'acabes fent teves aquelles paraules que s'adeqüen més a les teves necessitats. Dit d'una altra manera, quan algú té certa antipatia cap a un dels actors del conflicte li serà més fàcil acceptar i usar un emparaulament que té la pretensió de desprestigiar aquest actor. Però sobretot acabes fent-te teves aquelles paraules d'aquell que té més veu, fins i tot quan pot ser que no estiguis d'acord amb la seva ideologia de fons. Els governs són conscients que les paraules que utilitzin, i repeteixin, seran de les que tindran més difusió en els mitjans de comunicació. En canvi, aquesta terminologia és més difícil que es converteixi en l'habitual quan prové de partits o institucions amb menys veu. El que es fa més difícil de saber és fins a quin punt tota aquesta terminologia ha estat pre-dissenyada des de despatxos o ha estat més aviat fruit de l'atzar.

Tornem a la sinonímia plantejada abans: democràtics, no nacionalistes i constitucionalistes per un cantó i no democràtics, nacionalistes i sobiranistes per un altre. En aquest cas els adjectius utilitzats per alguns mitjans, al meu entendre, diuen moltes coses. Si comencem per partits "democràtics", on, segons vàrem veure per exemple a principis del 2001 el que deien des de Madrid i també en alguns mitjans de comunicació, ens trobem que hi estan inclosos els següents partits: Partit Popular (PP), Partit Socialista d'Euskadi – Partit Socialista Obrer Espanyol (PSE-PSOE), Convergència i Unió (CiU) i Unitat Alavesa (UA). Per dir alguns dels més importants. En canvi, segons les mateixes paraules del president del govern, José María Aznar, els partits "no democràtics" són: Partit Nacionalista Basc (PNB), Eusko Alkartasuna (EA) i Euskal Herriarrok – Herri Batasuna (EH - HB). Hi ha un partit que sempre corre entre les dues aigües com és Izquierda Unida (IU), que és l'únic partit amb representació a tot l'Estat que va signar el pacte de Lizarra. Malgrat tot, IU en va sortir a posteriori, encara que ha seguit defensat el dret a l'autodeterminació dels pobles.

La raó exposada des de Madrid per dir que uns són democràtics i els altres no és simplement que els primers es mantenen dins la línia del Pacte de la Mesa d'Ajuria Enea, mentre que els segons no es volen moure de la línia encetada pel Pacte de Lizarra. El primer pacte, o mesa, és aquella que va funcionar fins just abans de l'anunci de treva d'ETA i de la signatura del Pacte de Lizarra. En aquesta mesa s'hi reunien tots els partits amb representació al Parlament Basc, excepte HB, per presentar una postura comuna en contra del terrorisme. Els segons es van constituir com a pas previ, o simultani, a l'anunci d'una treva per part d'ETA. Des del moment que ETA va anunciar el final de la treva i va tornar a atemptar, es va reclamar amb

insistència el trencament d'aquest pacte i des de Madrid, o sigui PP i PSOE, es demanava al PNB que abandonés el Pacte de Lizarra i es tornés a ajuntar amb els partits de la Mesa d'Ajuria Enea. El PNB s'hi va negar, juntament amb EA, i això els va dur a aparèixer després entre els partits no democràtics ja que sempre s'havia dit que la Mesa d'Ajuria Enea estava composta per les forces democràtiques. Cal dir que només des del PP s'ha dit que el PNB no era democràtic, però ja tenia molta significació venint del mateix president del Govern espanyol. Aquest mateix esquema s'ha reproduït després amb el "Pacte per les llibertats i contra el terrorisme" firmat pels dos grans partits espanyols i que després el Govern Rodríguez Zapatero també ha utilitzat quan li ha convingut.

Aquí el més interessant és saber per què el PNB podia passar a aparèixer com un partit no democràtic. Si busquem en la definició de democràtic ens trobem amb el següent: "democràtic-a: *adj* Relatiu o pertanyent a la democràcia". Si busquem democràcia ens apareix: "democràcia: *f polít* Doctrina política que defensa la intervenció del poble en el govern i en l'elecció dels governants". Abans de continuar, cal dir que en el període que s'analitza en aquest treball s'utilitzava la terminologia *democràtics* i *no democràtics*, encara que aquesta ha anat variant cap a *demòcrates* i *no demòcrates*. Crec que la segona opció és més adequada per aquells que l'utilitzen per definir els que "defensen la democràcia i els que no", ja que dir *partit democràtic* podria semblar que fa referència a la democràcia interna del partit. Malgrat tot, seguiré fent referència a la primera opció.

¿Per què el PNB i EA no són partits democràtics, doncs, segons alguns? Almenys això es va sentir a dir en el període analitzat. La raó que es dóna, bàsicament des del PP, és que va firmar un pacte, el de Lizarra, que segons ells significa un pacte amb ETA i com que ETA no defensa uns valors democràtics els qui pactin amb ells tampoc ho fan. Però sembla difícil d'acceptar l'afirmació que el PNB no és un partit democràtic. De fet, com dèiem, sembla que aquesta denominació despectiva envers el partit nacionalista basc no ha quallat en tots els mitjans de comunicació, exceptuant en aquells més propers a les postures del PP. Però si una cosa té l'emparaulament de la realitat és que si unes expressions es repeteixen sovint i a més es fa des de veus considerades legítimes, com són les del President del Govern espanyol o el Ministre de l'Interior, és més fàcil que acabin convertint-se en paraules admeses com a normals en els mitjans. De moment, sembla que no és possible que certs mitjans utilitzin aquesta terminologia de manera generalitzada, però temps al temps.

Tornem a l'adjectiu "democràtic". ¿Per què la Mesa d'Ajuria Enea és democràtica i el Pacte de Lizarra no? La Mesa d'Ajuria Enea bàsicament ha servit, almenys en els seves últimes reunions, com a taula on es reunien els partits que s'autodenominaven democràtics i que

s'ajuntaven per prendre una postura unitària davant els actes d'ETA. Servia també per a rebre tots aquells que feien una proposta de sortida del conflicte per aconseguir la pau. Després de gairebé cada atemptat es reunia la Mesa i allà, a l'haver-hi representants de tots els partits amb representació parlamentària al parlament basc, exceptuant HB, es decidia quin tipus d'actes de rebuig es realitzarien en els següents dies. L'últim comunicat de la mesa d'Ajuria Enea de què tinc constància és del 13 de juliol de 1997, just després de la mort de Miguel Ángel Blanco. En aquest últim manifest, seguint un esquema molt semblant a anteriors, es fa primer de tot una condemna de l'atemptat; a continuació es busca el culpable i apareix ETA en primer lloc i HB com a còmplice i es diu que *“No podremos actuar conjuntamente en la defensa de ninguna causa, por legítima que en sí sea, con quienes, con su palabra de apoyo o su silencio cobarde, se han hecho cómplices de tan abominable asesinato”*.⁷⁰ I en el punt següent apareix la paraula democràcia: *“La sociedad democrática, en cambio –y lo decimos con plena convicción– está más fuerte, más unida, más firme que nunca.”*⁷¹ A continuació s'explica quins són els actes i manifestacions que es duran a terme en els següents dies i es demana a la gent que hi participi. Finalment, el text recull la voluntat de la mesa de reunir-se periòdicament per fer un seguiment dels esdeveniments. A partir d'aquell dia les coses van canviar, i molt, a Euskadi. Encara que els dies i mesos posteriors varen ser de rebuig total a tot allò que deia i feia HB, arribant a expulsar alguns regidors d'aquest partit d'alguns ajuntaments, a poc a poc els partits anomenats nacionalistes varen anar acostant posicions. Així va ser com al final hi va haver el primer gest significatiu de ruptura del PNB i EA amb la Mesa d'Ajuria Enea, o dit d'una altra manera, la ruptura dels partits de la Mesa d'Ajuria Enea amb PNB i EA. L'11 de juny de 1998 el Parlament Basc aprova la Llei de l'Esport en què es contempla la possibilitat d'establir federacions esportives basques internacionals. Els partits que un parell de mesos després signarien el Pacte de Lizarra, PNB, EA, HB i IU, hi varen donar suport. En aquell moment el Govern basc estava format per PNB, PSE i EA. Allà va començar a marcar-se clarament la divisió del govern tripartit. Només 19 dies després, el 30 de juny, el PSE abandona el govern just l'endemà que el Parlament Basc no aprovés una iniciativa del PSE (amb el suport de PP, IU i UA) en què es demanava incloure en el reglament de la cambra basca el requisit d'acatar la Constitució espanyola a l'hora de prendre possessió de l'acta parlamentària. PNB, EA i HB hi varen votar en contra.⁷²

⁷⁰ VV. AA. (1999), p. 43.

⁷¹ VV. AA. (1999), p. 43.

⁷² Tota aquesta cronologia, més detallada, es pot consultar en el capítol 3.2. de la Tercera part d'aquest treball, el de la Mostra.

I aquí és on comença a aparèixer la denominació o l'emparaulament "front". Per un cantó hi haurà el front no nacionalista, constitucionalista i per l'altre el front nacionalista, sobiranista. Uns fronts que es veuran clarament diferenciats els propers dies amb l'aparició de la Declaració de Barcelona, amb certs continguts de reivindicació nacionalista, firmada per PNB, BNG i CiU. Això passava el 16 de juliol de 1998, pràcticament dos mesos abans de la presentació del Pacte de Lizarra que fou el dia 12 de setembre de 1998. És just durant aquest mes, el setembre de 1998, quan començarà l'estudi del cas concret d'aquest treball.

És el setembre de 1998 quan es firma el Pacte de Lizarra. Aquest pacte, que serà la base perquè ETA declari una treva indefinida, també serà la base i la principal font de ruptura dels dos fronts en els següents mesos, i fins i tot anys. L'acord comença a fixant-se en l'acord de pau d'Irlanda del Nord com a referent, en set punts. Entre altres coses, en el de Lizarra es reconeix el següent: en el primer punt l'origen polític del conflicte a Irlanda; en el segon es reconeix que ni l'IRA ni el Govern britànic podrien guanyar aquella batalla amb les armes; en el tercer punt es diu que es van començar converses sense exclusions; en el quart es destaca que els independentistes irlandesos estaven disposats a acceptar totes les tradicions existents en l'illa i que allò significava un punt important de distensió; en el cinquè es diu que el diàleg va anar avançant; en el sisè és on es fa més referència a la democràcia i diu íntegrament el següent: *"El reconocimiento del derecho de autodeterminación al conjunto de los ciudadanos de Irlanda ha traído consigo una profundización en la democracia tanto en lo concerniente al contenido (creando nuevas fórmulas de soberanía) como en lo que respecta al método (dando a los ciudadanos la última palabra). Esas características políticas que se contienen en el acuerdo de paz comprenden una concepción de la negociación realizada, no con la idea de ganar sino de resolver el conflicto, incluyendo a todas las tradiciones existentes en la Isla y situando los proyectos políticos en igualdad de condiciones cara a su consecución, sin ningún otro límite que la mayoría democrática de respaldo"*.⁷³

El punt número set destaca el paper i el suport de factors internacionals en la resolució del conflicte. A continuació el text del pacte exposa el que ells anomenen una potencial aplicació per a Euskal Herria i el text es divideix en Identificació, Mètode, Procés (amb la fase preliminar i la fase resolutòria), Caràcter de la negociació, Claus de resolució i l'Escenari resultant. En la Identificació s'expressa l'origen polític del conflicte i que s'ha de resoldre políticament i els principals problemes a resoldre són: *"la territorialidad, el sujeto de decisión y la soberanía política"*. En el Mètode es demana que el procés es faci a través del diàleg, i

⁷³ VV. AA. (1999), p. 77.

sense exclusions de cap mena “*de los agentes implicados y con la intervención de la sociedad vasca en su conjunto*”.⁷⁴ En la fase preliminar del Procés es demana un diàleg sense exigència de condicions prèvies que anomenen “*infranqueables*”. En el mateix Procés, però en la fase resolutòria, si que hi ha una exigència que és la “*ausencia permanente de todas las expresiones de violencia del conflicto*”.⁷⁵ En el Caràcter de la negociació es demana que les discussions no hagin de portar com a conseqüència la victòria de ningú sobre ningú, sinó per a resoldre el conflicte.

En el penúltim punt del text, les Claus de la resolució, és on apareix, com en el punt 6 de l'estudi del cas irlandès, la paraula democràcia. Íntegrament diu el següent: “*Ello conlleva que una negociación resolutive no comporte imposiciones específicas, respete la pluralidad de la sociedad vasca, sitúe todos los proyectos en igualdad de condiciones de consecución, profundice la democracia en el sentido de depositar en los ciudadanos de Euskal Herria la última palabra respecto a la conformación de su futuro y se respete la decisión por parte de los estados implicados. Euskal Herria debe tener la palabra y la decisión*”.⁷⁶ En l'últim punt, l'Escenari resultant, es fa referència a què el que en resulti de la paraula del poble basc no ha de ser un escenari definitiu i que sempre es pot fer un pas més endavant en la seva sobirania.

A partir d'aquest moment les divisions es van anar accentuant fins que el PP i PSOE varen firmar, al desembre del 2000 el text *Por las Libertades i Contra el Terrorismo*. Un text que conté un preàmbul on es diu explícitament que no s'acceptarà que hi participin ni el PNB ni EA si abans no es desenten del Pacte de Lizarra. Per suposat no es fa cap mena de referència al diàleg amb HB i tot el text es basa en la defensa del marc constitucional espanyol i estatutari com a marcs de referència i que amb ETA només s'hi podrà acabar amb vies policials i amb la unitat dels demòcrates, o sigui, els que ells consideren els partits democràtics. En una entrevista concedida al diari *La Razón* en els últims dies de l'any, el llavors Ministre de l'Interior, Jaime Mayor Oreja, reconeixia que aquest text era per arraconar els nacionalistes de les vies de solució del conflicte basc.

En aquesta cronologia s'ha obviat molts detalls, com per exemple que ETA va justificar el trencament de la treva en part perquè el PNB i EA no van actuar en conseqüència amb el pactat en el text de Lizarra, o que es va crear una associació, Udalbiltza, de regidors electes d'Euskal Herria de partits nacionalistes, que també va fracassar i que havia de servir de punt de partida cap una avenç en la sobirania d'Euskal Herria. Però ens hauríem de centrar sobretot

⁷⁴ VV. AA. (1999), p. 78.

⁷⁵ VV. AA. (1999), p. 78.

⁷⁶ VV. AA. (1999), p. 78.

en alguns textos destacats per tornar al tema d'aquest apartat, l'emparaulament de la realitat. Per tant, bàsicament a la divisió a què s'ha arribat al País Basc, i per extensió a la resta de l'Estat, ha estat centrada sobretot en una percepció diferent del que és la democràcia sobretot degut a les discrepàncies en allò que s'ha denominat l'"àmbit de decisió". O sigui, de qui té l'última paraula de què ha de ser o no, política o administrativament parlant, el País Basc. La majoria de diaris varen donar per bo, des de fa molt de temps, que HB no era un partit democràtic i des de llavors se l'ha catalogat com a tal. Fins i tot els mateixos membres d'HB han acceptat, en alguna ocasió, que no eren democràtics justificant-ho en el fet que ells defensaven un altre tipus de democràcia. Així doncs, quines són aquestes dues democràcies. Per dir-ho d'una manera generalitzada, estem davant de la *democràcia espanyola* i la *democràcia basca*. La democràcia espanyola seria aquella que contempla la Constitució i els varis estatuts autonòmics com a únics marcs de referència vàlids i on l'última paraula la té el Govern que ha estat elegit al Parlament espanyol i al Parlament autonòmic. La superació d'aquest dos marcs suposaria la desaparició de l'Estat de Dret i el trencament de la Nació espanyola. Per l'altre cantó tenim la democràcia basca, que per a uns (PNB i EA) en principi és la democràcia d'Euskadi (Biscaia, Guipúscoa i Àlaba), i per als altres és la democràcia d'Euskal Herria (EH - HB) que inclou, a part de les tres anteriors, Navarra i les tres províncies franceses (Labourd, Baixa Navarra i Soule). Aquesta democràcia, o àmbit de decisió democràtic, és un dels temes principals de discussió dins l'entorn nacionalista basc, però en general diríem que els punts en comú són que es parteix del fet que el poble basc és una nació i que no reconeix com a pròpia la nació espanyola. I també coincideixen a dir que l'última paraula la té el poble basc, el problema que tenen entre ells és definir qui i què és el poble basc. No accepten ni la Constitució espanyola ni l'Estatut com a marc propis o, en tot cas, el poden arribar a considerar un marc superable cap a un nou marc amb més poder sobirà per al poble basc. Per a ells la clau de la democràcia està en què un poble, el basc, tingui l'última paraula i aquesta paraula li és denegada sistemàticament.

Per tant, potser cada vegada que es parla de partits democràtics i partits no democràtics en realitat hauríem de parlar dels partits democràtics espanyols i dels partits democràtics bascos. Però la idea que es vol imposar des de l'espanyolisme, en l'emparaulament d'una realitat com és la basca, és que aquells que no estan amb la democràcia espanyola no són partits democràtics, o com es diu actualment, no són partits demòcrates. Per suposat, que alguns dels partits democràtics bascos la democràcia espanyola no l'accepten com la "verdadera" democràcia, almenys no l'accepten com la pròpia. El que passa és que els partits democràtics espanyols són els que tenen una veu més potent i són els que estan fent els possibles per fer

quallar emparaulaments que accentuïn l'aïllament de la democràcia basca. Això podia haver canviat després de les eleccions basques del 2001 i fins i tot després de la següent treva d'ETA que va trencar l'any 2007. Precisament el període que s'analitza en aquest treball hauria de permetre veure una cosa, i és que en període de treva no hi ha tanta impunitat a l'hora de fer aquest tipus d'emparaulaments, si més no l'emparaulament de la realitat és més obert i apareixen més punts de vista.

Els altres termes que he inclòs dins la sinonímia, no nacionalistes i constitucionalistes per un cantó i nacionalistes i sobiranistes per un altre, podríem dir que ja són més acceptats per la majoria de ciutadans, fins i tot els mateixos implicats dels dos cantons els accepten. Però tenen el problema que uns i altres no tenen la mateixa valoració si a davant hi apareixen els adjectius "democràtics" i "no democràtics". Per suposat tot allò que porti darrere "democràtic" serà vist amb més bons ulls que si porta el "no democràtic". Cal dir que encara que sembla clar que "consitucionalistes" i "sobiranistes" sembla una divisió més o menys acceptada, també és veritat que hi hagut certa discussió sobre els termes "nacionalistes" i "no nacionalistes". Un partit nacionalista en principi seria aquell que accepta que forma part d'una nació que no té prou reconeixement com a tal i que en principi desitja que aquesta sigui reconeguda i que si pot ser tingui el màxim grau de sobirania possible. Salvador Cardús, en el seu llibre *Política de paper*, ho defineix de la següent manera: "el patriotisme és el nacionalisme dels nacionalistes amb Estat propi, mentre que el nacionalisme és el patriotisme dels patriotes sense Estat propi".⁷⁷ Per cert, un altre dels emparaulaments utilitzats és el d'*abertzales*. Aquesta paraula basca no significa res més que patriotes. Encara que només té sentit entenent com a patriòtics de la pàtria basca. El mateix PNB s'autoqualifica de partit abertzale.

Des d'aquest punt de vista, sembla clar que el PNB, EA i HB serien partits nacionalistes o abertzales. El dubte que alguns plantegen és si el PP i PSOE també són, o no, partits nacionalistes. Se'ls cataloga com a partits no nacionalistes com a contraposició als anteriors partits. Però hem de tenir en compte que un dels temes recurrent en aquests partits és la defensa de la nació espanyola com a tal i que sovint sembla que busquin justificacions al perquè d'aquesta nació, com si en realitat haguessin de demostrar que Espanya és una nació. De fet, aquell nacionalisme espanyol més radicalitzat fins i tot demana que la nació espanyola tingui més independència davant de les actuals autonomies, o altres nacions dins d'Espanya. Encara que potser denominar nacionalistes als que defensen Espanya com a nació no s'adequa

⁷⁷ CARDÚS, S. (1995), p. 25.

del tot a la definició de nacionalista, sí que no podem negar que la definició que Espanya és una única nació es posa en dubte per part de molts ciutadans del regne espanyol. És per això que possiblement un emparaulament més encertat que el de no nacionalistes i nacionalistes seria el de nacionalistes espanyols i nacionalistes bascos.

Algú podria dir que amb els emparaulaments que acabem de fer de la realitat també es cau en la mateixa trampa, o sigui, intentar definir un seguit de conceptes de manera concisa procurant que la definició més positiva estigui del meu cantó. Segur que sí, tot i que en realitat l'únic que s'ha intentat és demostrar que hi ha arguments pels quals les coses poden rebre un altre tipus d'emparaulament sense que es caigui en la mentida o la falsedat. El problema de certs emparaulaments de la realitat és que recauen sense cap mena d'impunitat en les pàgines dels diaris sense haver passat un examen crític, que no vol dir censura, per part dels treballadors dels mitjans de comunicació. Fins i tot en ocasions alguns mitjans, o responsables d'aquests mitjans, sembla que facin certes afirmacions sense haver-les pensat gaire abans. Aquesta impunitat no és per força voluntària, encara que a vegades sí que és còmplice. Sovint és més fruit de les rutines de treball que no pas d'una voluntat expressa de defensar certs punts de vista. A vegades, per no dir sempre, fins i tot aquest emparaulament no pot ser ni obviat, i a vegades ni criticat, si no es vol caure després amb la segura acusació de complicitat amb els del bàndol contrari. En aquest cas, i per alguns, el simple fet d'obviar l'emparaulament que HB és un partit no democràtic ja significa automàticament ser còmplice d'ETA, per molt que reiteradament diguis que tot assassinat, acte de violència o de xantatge sigui del tot repugnant, condemnable i antidemocràtic. O, dit d'una altra manera, no afirmar que HB és un partit antidemocràtic per alguns ja et converteix en un antidemocràtic.

Per tant, l'exercici de periodista hauria de consistir en intentar incloure també una ètica del verb, o de la paraula. No n'hi ha prou de preguntar-nos si és ètic entrevistar a la dona d'una persona que acaba de ser assassinada per ETA, o si és ètic publicar en portada la fotografia d'un cadàver amb una llarga taca de sang a terra. Es tracta de processos d'elaboració del diari que són importants, que s'han de tenir en compte i que han de servir per millorar l'ètica del mitjà. Ens hem de preguntar per què estem escrivint certes paraules i no unes altres. No hauríem de donar per bones certes paraules si no expliquem qui les diu i perquè. I aquest perquè implica, sense dubte, un treball de contextualització molt important. Tot això, a més, no ho hem de fer a posteriori, quan el text ja ha sortit al carrer, sinó que ens ho hem de preguntar abans. La nostra feina, en aquest cas com a estudiosos, ha de ser conèixer quin és el context real dels fets i veure com el mitjà el que fa és una recontextualització d'aquell fet

donant-nos una visió que serà percebuda pel lector com l'autèntic context. Els mitjans recontextualitzen la realitat.

La paraula, en l'estudi de la mostra, doncs, tindrà també el seu apartat. Aquest l'anomenarem "key words" o paraules clau. El que passa és que possiblement caldria fer-ne un estudi més acurat i detingut per saber fins a quin punt aquestes paraules clau han estat fruit d'una premeditació per tal de fer un o altre emparaulament de la realitat. I és que en aquest treball ens fixarem bàsicament en les paraules que apareixen en els editorials i algunes del cos de la notícia de portada. En tot cas, en futures investigacions o ampliacions d'aquest treball caldria tenir-ho en compte.

Per acabar aquest capítol, no voldria passar per alt un article publicat al diari *Avui* pocs dies abans que donés per bona la redacció final d'aquesta tesi. El dia 14 d'abril del 2008 el filòleg Albert Pla Nualart publicava a la pàgina 21, a la secció *Diàleg*, un article de fons titulat *Què vol dir 'terrorisme'*. Tot i que es tracta d'un text que fa referència principalment a l'islamisme radical, també fa referència a ETA. Pla diu: "Si escolteu la BBC us sobtarà que anomeni ETA "grup separatista basc", que eviti dir-ne "terrorista". El seu llibre d'estil ho explica així: "Perdem credibilitat quan fem servir irreflexivament paraules que tenen una càrrega emocional i valorativa. El mot *terrorista*, més que ajudar a entendre, sovint actua com una barrera". Una lliçó de periodisme que sona gairebé subversiva en el clima d'histèria creat pel PP i el seu entorn mediàtic." Si no ens fixem en la seva opinió respecte la postura del PP i sí en allò que diu la BBC, podem veure com aquest mitjà decideix apostar per un emparaulament diferent al que estem acostumats i ho justifica. I és que Albert Pla Nualart fa el que podria ser perfectament una definició de què significa emparaular: "l'estratègia més insidiosa de control del pensament és infiltrar la ideologia en les paraules. Estem entrenats per descobrir trampes en els arguments, però rarament ens parem a pensar que una paraula ja tenyeix i intoxica el nostre discurs." I acaba conclouent que "per tot això la paraula 'terrorisme' s'hauria d'usar amb més prudència en la informació. Avui és més una condemna moral o un insult que una descripció. Ja no apel·la a la raó sinó a la víscera i un cop s'ha projectat sobre una causa o un col·lectiu elimina tota via de comprensió, negociació o diàleg."⁷⁸ Un conclusió, una idea, que aplicada al conflicte basc ens hauria de fer reflexionar del poder que pot acabar tenint un ús o un altre de certes paraules.

⁷⁸ "Què vol dir 'terrorisme'". *Avui* [Barcelona] (14 d'abril de 2008), p. 21.

I.9.- NEUTRALITAT

Possiblement és el punt més difícil d'un treball d'aquestes característiques. ¿Què primem quan informem? ¿La informació o l'opinió? O potser ho hauríem de dir d'una altra manera: ¿quan informem, quin grau d'interpretació valorativa afegim a la notícia o informació? No hi ha cap mitjà que sigui neutral davant el conflicte basc, i segurament sobre cap altre aspecte de l'actualitat periodística. I és que l'absència de neutralitat, que potser la veiem més evident en aquest cas, no deixa de ser un element que desapareix en d'altres tractaments sobre conflictes. Ens hem de preguntar si com més proper sigui el conflicte al mitjà més en prendrà partit i viceversa. Encara que ja he parlat de la proximitat o llunyania del procés de pau, no es pot negar que per un diari de Barcelona el conflicte basc li és molt més proper que un conflicte a l'Àfrica negra, o, en alguns casos, fins i tot que en un petit poble de Catalunya. Dit d'una altra manera, la proximitat no és només per qüestions geogràfiques, que també, sinó que a vegades ho és per altre tipus d'interessos: culturals, socials, econòmics, etcètera.

Miquel Rodrigo fa una proposta de com hauria de ser un tractament que ell anomena "comprensiu", que explicarem més endavant. Una proposta que Rodrigo avisa que automàticament pot ser percebuda com un "tractament còmplice". Però una cosa no ha de portar, per força, a l'altra. El que passa és que, com ja hem vist amb les paraules de Cayetano González Hermosilla, sembla que l'única postura que es pot tenir és abandonar la neutralitat i estar en contra de tot allò que tingui certa vinculació amb el terrorisme, encara que sigui la defensa pacífica d'una ideologia política semblant o propera a la que defensa ETA. Però si el que es busca defensar és una versió dels fets que inclogui tots els punts de vista, això, per a molts, significa que en realitat estem davant d'una defensa del terrorisme. I aquí és on recau el principal error i una de les dificultats que tenen els mitjans de comunicació per facilitar la sortida o resolució del conflicte. Aquí és on apareix una de les frases més típiques i repetides "o s'està amb ells o contra ells". O blanc o negre. La mateixa postura que manté ETA davant el conflicte. En aquest treball es parteix d'una premissa que per lògica ni s'hauria d'escriure, però convé fer per recordar-la. En cap moment en aquest treball es defensarà l'assassinat, el segrest, l'extorsió, etcètera. El mateix Antoni Batista menciona en el seu llibre *Terror o negligència* que ell com a periodista intenta donar diferents punts de vista: "Aquesta ha estat sempre, d'altra banda, la meua relació professional amb el tema: acostar al receptor una informació única però contrastada des de fonts de tots costats. Penso que aquesta és l'ètica deontològica, que a la llarga és la que ha de prevaler en el periodista quan fa periodisme, i que no té perquè estar necessàriament en sintonia amb l'ètica personal que el situaria en només

una de les parts del conflicte”.⁷⁹ Aquest debat ètic, però, no pretén ser el tema principal d’aquest treball.

En aquest treball es vol fer una anàlisi de com es tracta el conflicte basc en uns mitjans concrets en un període concret i fer-ne una valoració des d’un punt de vista que s’espera *científic* o, si ho preferiu, que s’espera que sigui acurat i argumentat. Miquel Rodrigo també diu que “*Injustamente se piensa que comprender es compartir y justificar*”.⁸⁰ Però no només Miquel Rodrigo o Antoni Batista són partidaris de donar la veu a aquells que per a molts són considerats els enemics sense que això vulgui dir estar a favor de la seva manera d’actuar o de pensar. El mateix director general de la BBC, Sir Charles Curran, diu el següent: “*La razón por la que nosotros nunca nos hemos propuesto en absoluto prohibir entrevistas con representantes de organizaciones ilegales es que puede haber ocasiones en las que es necesario para el público entender cuál es su causa. Si usted tiene un enemigo —y las organizaciones son ilegales precisamente porque son enemigas de la democracia—, considero necesario que usted debería entender al enemigo. Pero esto no significa que haya que darle el control del medio*”.⁸¹ Aranberri cita aquestes paraules extretes d’un article de John Horgan a la revista *Irish Review* de l’any 1981.

Cal dir que precisament a Espanya va portar molta polèmica un reportatge de la BBC sobre ETA, que portava per títol *ETA: sortint a la llum*. Aquest es va emetre a TV3 en el programa *30 minuts* el dia de Tots Sants de l’any 1998, poques setmanes després de l’anunci de treva indefinida. En el reportatge hi havia inclosa una entrevista a ETA i el reportatge intentava donar el punt de vista de tots els actors del conflicte: partits nacionalistes, ETA, víctimes d’ETA, Govern espanyol i familiars de presos i s’explicava en deteniment com es va atemptar contra Miguel Ángel Blanco i què va portar a ETA a anunciar una treva indefinida. El comentari que es va fer en molts cercles, entre ells els mateixos mitjans de comunicació, sobretot els d’àmbit espanyol, és que el reportatge estava a favor d’ETA. Sens dubte el prestigi de la BBC, els molts més anys de democràcia a la Gran Bretanya i les mateixes paraules de Sir Charles Curran, ens fan pensar que aquesta no era la voluntat del reportatge sinó que únicament pretenien *explicar* no *justificar* el conflicte. En canvi, a Espanya quan l’emissora autonòmica *Telemadrid* decideix emetre un reportatge on hi surt Arnaldo Otegi, portaveu d’HB, després resulta que destitueixen el director general de l’emissora.

⁷⁹ BATISTA, A. (1997), p. 94.

⁸⁰ RODRIGO, M. (1991), p. 60.

⁸¹ ARANBERRI, L. (1998), p. 5.

Miquel Rodrigo proposa com a model de tractament comprensiu aquell que contextualitza “los acontecimientos analizados, enmarcándolos en su ámbito social, económico, cultural y político”. Quan s’informi sobre atemptats s’hauria de prescindir de la càrrega emotiva afegida i “la información debe favorecer el conocimiento de los datos de la realidad sin recurrir a incitaciones emotivas exageradas. Se debe intentar no dejarse llevar por las reacciones más primitivas y espontáneas a que pueda dar lugar el terrorismo”. Conclou dient que “La noticia debe invitar a hacer una valoración racional de los acontecimientos”.⁸²

Precisament l’espai concret de temps que analitzem en aquest treball té una absència molt important d’aquesta càrrega emotiva ja que s’agafa el període de treva. Això permet fer una valoració diferent del punt de vista que té del mitjà davant del conflicte ja que no té a sobre el pes de les armes que l’obliga a agafar una postura inequívoca, com deia, contra el terrorisme. Un exemple claríssim d’aquest canvi de punt de vista del mitjà quan no hi ha accions violentes el va donar la mateixa *La Vanguardia*, un dels tres diaris analitzats. Just després de firmar-se el Pacte de Lizarra-Garazi, al setembre de 1998, aquest diari va ser el primer de difusió general de l’Estat, i no considerat proper al món aberzale, que publicava una entrevista a Arnaldo Otegi, portaveu de la Mesa Nacional d’Herri Batasuna després de molts mesos de boicot informatiu. Una entrevista que precisament la va fer Antoni Batista. Es tractava de les primeres vegades, en molt de temps, que en un mitjà no proper al món abertzale donava veu a HB. Fins i tot va aparèixer en portada, i en diumenge. El mateix Antoni Batista ho relata en el seu llibre autobiogràfic, per dir-ho d’alguna manera, sobre el conflicte basc que va titular amb la inclusió d’una paraula, “guerra”, no mancada de polèmica: *Diario privado de la guerra vasca*. Batista escriu: “Con la publicación de una entrevista anunciada en la portada de La Vanguardia, se abría la veda de entrevistar a líderes de HB en medios de comunicación, sólo un año escaso después de que todo el mundo hubiera decidido aislarles o ignorarlos, a raíz de la penosa muerte de Miguel Ángel Blanco”.⁸³ I quan diu que *se abría la veda*, fa referència sobretot a aquells mitjans que després de la mort de Miguel Ángel Blanco s’havien negat a donar veu a EH-HB.

Ens trobem, doncs, en un període molt important en què, com hem dit, els mitjans es veuen obligats a parlar més de l’arrel del conflicte del que estan habituats. Això vol dir que el mitjà actua amb una postura més informativa que opinativa. O dit d’una altra manera, hem de veure si el diari fa una interpretació dels fets amb uns criteris més informatius que no ideològics o valoratius. Això no vol dir que el mitjà directament estigui a favor de la banda terrorista o del

⁸² RODRIGO, M. (1991), p. 55 i 56.

⁸³ BATISTA, A. *Diario privado de la guerra vasca*. Barcelona: Plaza y Janés, 1999, p. 41.

que aquesta defensa, com se'ns vol fer creure quan hi ha atemptats i un mitjà dóna la veu a l'entorn d'ETA. Senzillament vol dir que el mitjà se suposa que segueix tenint una opinió contrària al grup terrorista, i possiblement els ideals polítics que aquesta defensa, però això no li impedeix que faci la seva feina informativa i que posi més elements sobre la taula perquè sigui el lector qui acabi jutjant. Serà en les pàgines d'opinió quan expressarà la seva ideologia. Malgrat això, intentarem demostrar que fins i tot en època de treva els mitjans, encara que obren molt més les pàgines a altres actors del conflicte, també pren partit quan informa.

És per tot l'exposat que el model de la neutralitat semblaria que ha de ser un model a seguir. Cal dir una vegada més que aquesta neutralitat s'ha de veure bàsicament en la informació. Però que les opinions siguin també plurals, sense que el mitjà renunciï a la seva opinió personal. Els mitjans de comunicació són també una part important del conflicte i des del moment que són intermediaris entre els fets i el lector no només tenen la funció d'informar correctament sobre el que passa sinó que se'ls demana també un paper important d'implicació (com ja veurem quan parlem dels editorials).

En referència a la bona informació, Juan Antonio Giner, en el llibre *Prensa, paz, violencia y terrorismo. La crisis de la credibilidad de los informadores*, de varis autors, i on ell titula el seu article amb el mateix subtítol del llibre, parla d'aquesta tasca informativa que ha de tenir el periodista. Giner va a l'origen del plantejament d'un tractament objectiu dels esdeveniments, que ell considera insuficient. Es remet a l'època quan als EUA es va crear, en plena II Guerra Mundial, la *Comissió Hutchins* sobre la Llibertat de Premsa. S'arriba a les següents conclusions: “*La prensa tenía una “responsabilidad social” y, por lo tanto, no se podía limitar a transmitir hechos y opiniones como afirmaba la teoría clásica de la objetividad. Era necesario ofrecer al público el “contexto” de las noticias, “explicar” su significado y trascender la simple “facticidad” de los hechos: “ya no es bastante informar verdaderamente sobre el hecho. Ahora es necesario informar sobre la verdad del hecho”, ésa era, textualmente, su recomendación más importante*”.⁸⁴

En aquell moment aquestes paraules varen escandalitzar a molta gent de la professió. I Giner continua explicant que, poc després d'això, el senador McCarthy, el de la caça de bruixes, va comparèixer davant la premsa per dir que a la butxaca portava els noms de 205 “comunistes” que treballaven en el Departament d'Estat. La premsa simplement va ser “objectiva” i va transcriure en els seus diaris el que McCarthy havia dit. Ho varen fer tots menys un periodista,

⁸⁴ SORIA, C. (edit.) *Prensa, paz violencia y terrorismo. La crisis de la credibilidad de los informadores*. Pamplona: Eunsa, 1987, p. 85.

Edward Murrow, que en un programa de televisió es va dedicar a replicar cada una de les paraules del senador amb la seva versió de quina era la veritat. A la conclusió que arriba Giner és que *“cuando un político dice que en su bolsillo tiene una lista con los nombres de 205 “comunistas”, un buen periodista lo que debe hacer es pedirle que la enseñe, exigirle que demuestre que realmente son “comunistas”, que efectivamente trabajan en el departamento de Estado y, en todo caso, escuchar a los acusados por si tienen algo que decir”*. Giner conclou que *“El lector necesita algo más que las versiones contrapuestas de las partes. El periodista es depositario del derecho a la información y, como tal, tiene el deber de informar. Esto es: descifrar la verdad y no contentarse con reflejar lo que se dice, por mucha precisión y textualidad con la que se transmita”*.⁸⁵ Per tant, neutralitat no és sinònim d'objectivitat.

Pot semblar que les coses no han canviat massa des d'aquella època quan veiem que molts mitjans sovint es limiten a transcriure rodes de premsa de la policia o del Ministeri de l'Interior sense contrastar les seves informacions. A Catalunya en coneixem casos com el de la suposada xarxa de pederàstia vinculada amb el Casal de nens del Raval de Barcelona, de l'estiu del 97, o el cas d'aquella noia que segons les versions “oficials” havia estat brutalment apallissada al centre de la Plaça de Catalunya en plena llum del dia a principis del 2000 i que després es va demostrar que era fals. Però per relacionar-ho amb aquest estudi podríem recordar un dels nombrosos empresonaments de joves, suposats “membres” d'ETA.

En aquella mateixa època de l'estudi hi va haver el cas del vaixell *Privilege* que tenia, segons les versions oficials, un gran carregament de droga. Era el 3 de setembre del 2000 i hi havia d'haver 600 tones de cocaïna. Al final no en van trobar. L'Audiència Nacional, i en el seu nom Baltasar Garzón, varen reconèixer que no havien d'haver fet la roda de premsa on s'anunciava la trobada del carregament de droga més important de la història. Pocs dies després, Garzón detenia la cúpula d'Ekin; segons Garzón era la cúpula política d'ETA. L'equivalent a l'anterior KAS. Almenys així va aparèixer en els mitjans de comunicació. El que no varen dir els mitjans de comunicació és que aquells nois es varen estar dos mesos a la presó i que al cap d'aquells dos mesos varen sortir tots al carrer i sense càrrecs. En el moment de la detenció, els mitjans van deixar de parlar del vaixell i se centrava l'atenció en aquell suposat avanç important contra el terrorisme. Entre la primera notícia que havia aparegut del vaixell *Privilege* i la notícia de la detenció d'Ekin només havien passat 11 dies. D'aquests 11 dies, almenys durant una setmana, van estar buscant la droga i just després de demostrar-se

⁸⁵ SORIA, C. (1987), p. 86 i 87.

que no n'hi havia, curiosament, es va empresonar la direcció d'Ekin i els mitjans pràcticament ja no varen tornar a parlar del vaixell "fantasma". Potser va ser coincidència, però algú també podia haver preguntat, aleshores, si les detencions no van ser una cortina de fum per amagar un fracàs policial. Si més no, hauria estat bé que el periodisme, algun periodista, hagués intentat fer-se aquestes preguntes i argumentar-ne les respostes, fossin les que fossin.

Com en el cas que explica Giner, ningú va preguntar qui eren aquells nois; a què es dedicaven; què era en realitat Ekin; on estaven empresonats; si els havien torturat; si els havien processat; per què els havien deixat anar, etcètera. S'ha de tenir en compte, però, que sovint la precarietat de mitjans, la necessitat d'omplir cada dia les pàgines del diari sigui com sigui, la certesa de saber que l'endemà ja hi haurà una nova cita per anar a una roda de premsa, etcètera, condicionen l'elaboració de les notícies impedit-ne un tractament més elaborat. Possiblement no hi ha temps per fer de "bon periodista" i al final aquests es veuen obligats a seguir les rutines i acabar sent "objectius", per utilitzar les paraules de Giner. Jo en diria "transcriptors".

I, a més, parlar d'un fet llargament, per molts detalls concrets que vulguis donar, no significa que per força estiguis davant de la veritat del que ha passat. Ho explica Carlo Marletti en el seu llibre *Media e politica*, "*Purtroppo la comunicazione di massa funziona secondo una logica, che se non viene ben compresa, può produrre effetti perversi. Parlare di un fatto, ed anche parlarne molto, no significa necessariamente contribuire alla verità, fornire informazione. Al contrario può provocare od alimentare un effetto polverone*".⁸⁶

He parlat de la importància de fer una bona informació. Però també parlava de la necessitat d'implicació. Aquesta implicació en el conflicte basc ha existit des de sempre, però sempre decantant-se clarament cap un dels actors del conflicte. Repeteixo que ser neutral no vol dir deixar de defensar un punt de vista del conflicte, simplement vol dir que després de donar cabuda a tots els punts de vista al final el mitjà es decanta per un d'ells quan opina. Si realment el desig de la nostra societat és superar aquest conflicte, el mitjà hauria de jugar un paper real de mediador, que és el que s'espera d'ell. I és que mediar vol dir informar, però també participar.

En la resolució del conflicte irlandès fou molt important el paper de la neutralitat com element suavitzador de les postures. La doctora Mari Fitzduff és una de les investigadores més importants a Europa sobre la resolució de conflictes que en el moment de la publicació d'aquest text citat més avall dirigia l'INCORE, Institut de Resolució de Conflictes i Etnicitat

⁸⁶ MARLETTI, C. *Media e politica. Saggi sull'uso simbolico della politica e della violenza nelle comunicazioni*. Milà: Franco Angeli Editore, 1984, p. 177.

de la Universitat de l'Ulster a Derry associat amb la Universitat de les Nacions Unides. En un treball relativament recent, de fa uns 10 anys, sobre la resolució del conflicte a Irlanda, titulat *Más allá de la violencia. Procesos de resolución de conflicto en Irlanda del Norte* parla de l'important paper de la neutralitat davant la resolució de conflictes. Fitzduff parla dels *agents de canvi* que defineix com a “*personas individuales u organizaciones, capaces de impulsar positivamente el trabajo de resolución de conflictos*”.⁸⁷ Aquests agents de canvi han de ser els que han de tirar endavant un procés de pau. En el cas d'Irlanda, i tal i com passa al País Basc “*No es una tarea fácil en situaciones como la de Irlanda del Norte, donde casi toda la ciudadanía, y la mayoría de las organizaciones, o bien son parciales o son vistas como parciales en el conflicto*”.⁸⁸

Fitzduff no parla explícitament dels mitjans de comunicació. Però com molt bé sabem des de fa molt de temps, els mitjans de comunicació són actors del conflicte. Héctor Borrat va publicar un llibre que precisament es titula *El periódico, actor político*. Per Borrat el periòdic és un actor del conflicte perquè “*Como comunicador público de un discurso polifónico dirigido a una audiencia de masas, el periódico es narrador y muchas veces también comentarista de aquellos conflictos políticos noticiables que ha decidido incluir y jerarquizar en sus temarios. Como organización profesional centrada en la producción y en la comunicación periódica de una secuencia de temarios sobre la actualidad política, social, cultural, y económica, el periódico puede ser participante —como parte o como tercero— de conflictos internos con o entre los miembros de este colectivo, de conflictos con sus pares y con los otros componentes del subsistema de los medios de comunicación de masas y de conflictos con cualquier otro actor social*”.⁸⁹

Ja tenim definit doncs el diari com un actor del conflicte i, a més, el podem considerar potencialment un agent de canvi en el conflicte. Però, ¿què se li exigeix a aquest agent de canvi? Doncs que suposadament sigui un agent neutral. El que ja sabem d'entrada és que és impossible trobar agents totalment neutrals, però segon Fitzduff això no és un inconvenient, ans al contrari. Es parteix de la premisa que “*nadie es neutral y de cada uno de nosotros, y cada una de nuestras organizaciones y comunidades, será (aunque muchas veces sin malicia) casi inevitablemente parcial desde nuestra óptica y excluyente respecto al otro lado*”.⁹⁰ Per suposat no li podem exigir a ningú que sigui del tot neutral. Però com a actor del conflicte, i

⁸⁷ FITZDUFF, M. *Más allá de la violencia. Procesos de resolución de conflicto en Irlanda del Norte*. Bilbao-Gernika: Bakeaz-Gernika Gogoratuz, 1998, p. 134.

⁸⁸ FITZDUFF, M. (1998), p. 134.

⁸⁹ BORRAT, H. (1989), p. 14.

⁹⁰ FITZDUFF, M. (1998), p. 135.

per tant part important en la resolució del mateix, i com a agent de canvi, sí que s'espera d'ell certa neutralitat que Fitzduff, després d'estudiar-hi molt, proposa que sigui no exigint *“la carencia de preferencias políticas concretas, sino un compromiso positivo con ciertos principios relativos al proceso de formación o trabajo de grupo. Estos principios incluían un compromiso firme y previo con el proceso del grupo en sí mismo, y la participación igualitaria de todos; respetar todos los sentimientos, temores, reivindicaciones sobre derechos e historia, tal como los expusieran los participantes; y lograr establecer unas normas básicas acordadas entre todos sobre cómo hacer que los debates fuesen lo más fructíferos posible”*.⁹¹ Aquestes paraules s'han d'entendre dins el cas concret del conflicte irlandès. Però algunes d'aquestes exigències, que en el cas d'Irlanda es varen aplicar en el que ella anomena *facilitadors* (agents neutrals que varen participar en la resolució del conflicte), també es podrien fer extensives als mitjans de comunicació i al País Basc. Per suposat els mitjans no són, ni han de ser, els principals actors del conflicte ni els que hagin de solucionar-lo. Hi ha molts altres actors de tipus polític, social, econòmic i cultural que han de dir-hi la seva i que també se'ls ha d'exigir el mateix. Però pel que ens pertoca, si desitgem que els mitjans participin per aportar el seu gra de sorra en la resolució del conflicte, sí que se'ls pot exigir algunes de les premisses aquí exposades. En aquest sentit, Possiblement si els mitjans prenguessin la iniciativa altres actors els seguirien, com ara la mateixa societat o allò que en diem l'opinió pública.

En aquest treball caldrà demostrar que la neutralitat no existeix en el mitjà, cosa que ja pressuposa tothom. Però, a més, la quantificaré en les portades i en els editorials. I és que *“cuando la línea política se hace explícita, su escenario es el editorial. De manera implícita, en cambio, la línea política recorre y modela todo el temario publicado: entendida como la estrategia del periódico, decide inclusiones, exclusiones y jerarquizaciones tanto en los escenarios de los relatos informativos como en los escenarios de los comentarios políticos”*.⁹² Héctor Borrat també creu que un mitjà considerat independent no se li exigeix que *“explícite su línea política; sí le exige, en cambio, que anuncie y convalide el trato justo y equilibrado en la información y el pluralismo en la opinión. Estas dos señales devienen criterios decisivos para el análisis crítico de las actuaciones del periódico independiente”*.⁹³

En definitiva, cap mitja pot arribar a ser neutral i estaria bé que cada mitjà fes certa autocrítica o que intentés explicar fins a quin punt se sent implicat com un actor més del conflicte.

⁹¹ FITZDUFF, M. (1998), p. 136.

⁹² BORRAT, H. (1989), p. 33.

⁹³ BORRAT, H. (1989), p. 34.

De fet, hi ha qui fa un pas més enllà i no només afirma que el mitjà és còmplice amb un grup polític o de poder, sinó que aquest acaba sent el poder. Aquest és el cas de Ferran Sáez Mateu que afirma “ras i curt: en alguns contextos, el Quart Poder ha esdevingut *El Poder* sense matisos. En conseqüència la seva necessària funció de contrapès, inherent als mecanismes de control democràtic, ha quedat reduït a l’absurd. S’ha transformat en una anomalia, si més no en relació a les expectatives polítiques inicials”.⁹⁴ En aquest lúcid article, Ferran Sáez ens explica com els mitjans de comunicació han tingut un paper important en el que denomina “procés de desnaturalitzador de la democràcia”. La cita anterior fa referència al primer dels quatre factors d’aquesta desnaturalització. En la segona afirma que, malgrat la primera, “un partit polític difícilment pot guanyar unes eleccions sense un suport mediàtic significatiu, i una empresa mediàtica difícilment pot transformar-se en oligopoli sense les concessions d’un determinat govern. Pura simbiosi, doncs”.⁹⁵

Els altres dos són la “transformació de l’Estat democràtic en Estat demoscòpic” i, en l’última, fa una clara referència al títol d’aquest capítol: “Postular la possibilitat d’una distància zero entre realitat i representació resulta purament quimèric. Cap paraula, cap imatge, cap gest és —diguem-ne— *neutral*. Cap discurs és una transposició exacta del fet que pretén reflectir”.⁹⁶

En aquest sentit, és molt recomanable també la lectura del llibre citat *Les trampes dels periodistes* de Francesc Burguet en què dedica els primers capítols a desmuntar la clàssica divisió entre informació i opinió dels mitjans per acabar conclouent que “en fi, si decidir què és notícia i què no ho és o ho és menys és una operació d’interpretació i valoració contextual, si la notícia no es pot entendre sense aquesta dependència contextual, aleshores trobo indispensable que el text informatiu restitueixi la condició contextual de la notícia, perquè si no és així tindrem una informació deficient. És en aquest sentit que afirmo que allò que pretenen preservar els qui de bona fe proclamen l’objectivitat informativa —o la veracitat, la imparcialitat o bé l’honestat o lleialtat de la informació— només es pot garantir des d’una informació interpretativa, subjectiva: d’un subjecte competent, és clar —competència professional: contextual i textual alhora—, perquè sense competència l’ètica és un contrasentit, dinamitada per la incapacitat del subjecte.”⁹⁷

⁹⁴ SÁEZ MATEU, F. “Democràcia i comunicació: de la inherència a l’anomalia”. *Trípodos* [Barcelona] (2001), núm. 10, p. 21.

⁹⁵ SÁEZ MATEU, F. (2001), p. 21.

⁹⁶ SÁEZ MATEU, F. (2001), p. 22.

⁹⁷ BURGNET, F. (2004), p. 137 i 138.

I.10.- ELS EDITORIALS

Els punts anteriors fan referència a la interpretació de caràcter informatiu, ara ens centrarem en la interpretació valorativa i concretament en els editorials. Ens trobem en el segon nivell d'interpretació: aquell en què no ens fixem en què ha passat, sinó en què en pensem del que ha passat. A la introducció, quan parlava dels editorials, feia referència a Llorenç Gomis i al seu llibre sobre els gèneres periodístics. Ara en torno a parlar per explicar la importància que té dedicar un espai destacat a analitzar els editorials en el període d'estudi d'aquest treball.

Llorenç Gomis havia estat editorialista, precisament, d'un dels diaris que s'analitza en aquest treball: *La Vanguardia*. Gomis afirma que "l'editorial és l'instrument màxim d'influència de què disposa un mitjà".⁹⁸ Però Francesc Burguet matisa, o fins i tot dubta, que l'editorial tingui tanta "capacitat de persuadir, convèncer o dissuadir ningú de gran cosa, ni que només sigui perquè molt poca gent se'ls llegeix i en conseqüència la influència amb prou feines arriba a ser moderada."⁹⁹ I a continuació s'ajuda de la tesi doctoral d'Héctor Borrat (*El periódico como actor político. Propuestas para el análisis del periódico independiente de información general* de l'any 1988) per argumentar que "la potència persuasiva que que l'un [Gomis] i l'altre [Borrat] atribueixen als textos d'opinió en general i a l'editorial en particular es pot desplegar mitjançant qualsevol altra mena de text, és clar, però jo entenc que s'executa sobretot a través de la informació i amb més eficàcia que amb qualsevol altre gènere".¹⁰⁰

Per tant, i fet aquest matís de Burguet, sí que afirmaria que l'editorial és el referent a què s'ha de remetre tot lector que vulgui saber quina és l'opinió del mitjà sobre aquells temes que ha triat per editorialitzar. Per suposat que també opinia a través de la informació i que no tria temes a l'atzar. De fet, normalment aquests tenen una relació molt estreta amb aquells que apareixen en portada. Això fa que encara sigui més pertinent veure fins a quin punt les portades i els editorials d'un període tenen relació. I no només una relació quantitativa, sinó també qualitativa. O sigui, no hem de veure només si quan el procés de pau al País Basc apareix en portada també ho fa després als editorials, sinó veure si la valoració que es fa en els titulars es pot veure també en la valoració que es faci en l'article opinatiu per excel·lència. La principal característica d'un editorial és que és anònim i precisament això i "la representativitat del diari permet d'adoptar un to de certa autoritat que resultaria fora de lloc en un article signat".¹⁰¹ L'editorial, encara que no cada dia l'escriu la mateixa persona, ni

⁹⁸ GOMIS, L. (1989), p. 168.

⁹⁹ BURGNET, F. (2004), p. 120.

¹⁰⁰ BURGNET, F. (2004), p. 121.

¹⁰¹ GOMIS, L. (1989), p. 168.

tan sols el director, ha de mantenir un estil i un criteri opinatiu comú al llarg del temps. Aquest estil i aquesta línia editorial sempre vindran marcats pel caràcter del director, però al llarg de la història del diari, per mantenir la seva credibilitat opinativa, ha de procurar seguir un fil conductor que sigui característic del mitjà.

Gomis, fent referència a John Hohenberg en el seu llibre *The professional Journalist. A Guide to the Practices and Principles of the News Media*, ens exposa quins són els elements que hauria de tenir un bon editorial: “És freqüent que a l’editorial hi hagi una introducció que anunciï el tema i el relacioni amb les notícies que s’han produït. En el desenvolupament, escriu Hohenberg, els arguments sòlids i persuasius s’han de moure amb desimboltura en una estructura lògica capaç de convèncer el lector. Convé igualment que l’editorial prevegi les raons que es puguin esgrimir en contra, amb objecte de refutar-les a la bestreta. Si ha de resultar efectiu, l’editorial ha de desembocar en una conclusió ferma, expressada d’una manera lògica i clara”.¹⁰² Tots aquests elements es tindran en compte en l’anàlisi de continguts dels editorials del període. Sobretot intentarem mostrar quines són les principals conclusions a què arriben els diaris sobre el procés de pau basc i fins a quin punt ha anat introduint elements de background i argumentacions i contraargumentacions.

Cal tenir en compte que un editorial no sol anar destinat al gran públic. Per suposat que tot lector és potencial lector de qualsevol text que aparegui en el diari, però com a norma general l’editorial “sol pertànyer al llenguatge de l’interès públic, llenguatge per a elits amb capacitat de decisió i funció de prestigi, per a líders d’opinió capaços d’assimilar la dialèctica argumentativa i de transmetre-la sense deteriorament de càrrega”.¹⁰³ En aquest sentit, un editorialista ha de ser capaç de parlar de qualsevol tema, però ho ha de fer amb propietat i sabent molt bé de què parla perquè aquells que acaben llegint l’editorial solen ser aquelles persones que realment els interessa de què es parla i que, sovint, solen tenir-ne bon coneixement. Malgrat això, el diari, un cop ha demostrat que sap de què parla, acaba posicionant-se sobre el tema i, fins i tot, com hem dit, acaba proposant els passos a seguir.

En el cas que ens pertoca, *La Vanguardia*, *l’Avui* i *El Periódico* potser no hi tenen tant a dir com altres diaris. O dit d’una altra manera, com que l’àmbit principal de difusió del diari és Catalunya, serà menys influent que si fos dels diaris més llegits de l’Estat o del País Basc. Malgrat això, si que té quelcom a dir per tal d’expressar un estat d’ànim i una opinió que arribarà al lector català i que aquest considerarà un referent. Gomis deixa clar que en el context a què fem referència, el paper de l’editorial és molt important: “En el context polític,

¹⁰² GOMIS, L. (1989), p. 169.

¹⁰³ GOMIS, L. (1989), p. 171.

l'editorial és una de les formes més clares de mediació entre l'ambient social i el sistema polític”¹⁰⁴. Per tant, el diari ha d'agafar, en la mesura que li sigui possible, el pols de la societat i transmetre'l a través del seu editorial, si no el lector es podria sentir decebut i no representat pel mitjà. A més, en un període com el que s'analitza, en què hi ha en perspectiva l'abandonament de les armes per part d'ETA, encara es fa més necessari que el mitjà aposti clarament per una solució del conflicte, sigui la que sigui. Això es resumiria, com fa Gomis, en quatre punts que són els que serveixen per veure fins a quin punt un editorial és influent: “1) Atrevir-se a actuar sobre les intencions del lector recomanant-li raonadament una opció. 2) Aconseguir que el missatge sigui nítid i conseqüent amb si mateix, sense contradiccions ni incoherències, de manera que no resulti que es vulgui una cosa i la contrària. 3) Aconseguir que la política editorial i la informativa siguin coherents, per tal que una no comenti com a cosa important alguna cosa que l'altre ha valorat com a indiferent, marginal o secundària. 4) Exercir d'una manera raonada i responsable la “interpretació del futur””.¹⁰⁵ En aquest treball no serà fàcil esbrinar si un mitjà realment és influent i si aconsegueix aquests 4 punts només amb una anàlisi de continguts, però sí que puc arribar a certes conclusions.

Petxo Idoyaga, director del projecte d'Investigació del País Basc, ja citat anteriorment, sí que va poder arribar a una conclusió interessant en l'anàlisi que va fer de *l'ABC*. L'endemà mateix de la firma del pacte de Lizarra el diari madrileny va titular amb un eloqüent “*Pacto del Terror*”. Aquest emparaulament del pacte el va anar mantenint. Al principi el Govern espanyol va ser més cautelós, però uns mesos més tard, quan les coses ja es veien que difícilment arribarien a bon port, alguns membres del mateix Govern espanyol van començar a utilitzar la mateixa terminologia.

De fet, sovint l'argumentació està acompanyada d'una persuasió, o, si més no, d'una voluntat de persuadir. Això ens ho explica molt bé el llibre citat de Ferran Sáez Mateu *Comunicació i argumentació*: “factualment, el lliandar entre comunicació i persuasió no està mediat per la finalitat intrínseca de cadascun, sinó per fets externs. La comunicació política, per exemple, acostuma a ser sempre *prioritàriament* persuasiva, mentre que la comunicació realitzada en altres contextos —una crònica meteorològica— només ho és *subsidiàriament*.”¹⁰⁶ Això, que val per la comunicació política, crec que ho podríem fer extensiu als editorials dels diaris. O sigui, que darrere de tot editorial hi ha la voluntat de persuadir el públic al qual es dirigeix. I si aquest editorial és de caire polític diria que aquesta voluntat encara hi és més manifesta.

¹⁰⁴ GOMIS, L. (1989), p. 175.

¹⁰⁵ GOMIS, L. (1989), p. 177.

¹⁰⁶ SÁEZ MATEU, F. (2003), p. 138.

I.11.- HIPÒTESIS I/O PREGUNTES

A partir del que s'ha exposat en aquest capítol, recapitulo algunes de les hipòtesis o preguntes que han anat sorgint fins ara. Són, en definitiva, preguntes que serveixen de gasolina per fer funcionar el motor del treball. No són moltes, perquè són de caràcter força genèric, però possiblement són suficients.

La resposta a aquestes preguntes, i a aquestes hipòtesis, s'aniran desvetllant o confirmant a través de l'estudi del cas concret. Tot i això, aquestes respostes intentaré també condensar-les al final d'aquesta tesi en el capítol de *Conclusions*.

Per cert, és possible que a partir de la lectura fins ara, i a continuació, a altres lectors li suggereixin altres preguntes. O fins i tot que acabi donant resposta a preguntes que ni tan sols he formulat. Bé, aquesta també és una de les funcions d'aquest treball, i suposo que de la majoria de tesis: plantejar noves hipòtesis i noves preguntes.

Després de llegir aquest marc teòric ens podem preguntar:

1.- *¿S'informa correctament sobre el que passa al País Basc?* Correctament vol dir especialment si els mitjans donen veuen a totes fonts, a tots als actors, d'aquest conflicte. Tenint en compte els precedents estudiats per altres treballs, és possible que arribem a la conclusió que es pot informar millor.

El fet de centrar aquest treball en el tractament de tres diaris editats a Catalunya ens fa formular la pregunta de si...

2.- *¿Hi ha un mirada diferent des de Catalunya?* En principi, sembla lògic imaginar que la mirada hauria de ser lleugerament diferent de la que es té des del país Basc, però també des de la resta d'Espanya.

La influència que acaben tenint en el públic els mitjans, també sol ser objecte d'estudi, tal i com hem vist en aquest capítol.

3.- *¿Influeixen els mitjans de comunicació al públic a l'hora de prendre partit sobre el conflicte basc?* Semblaria lògic respondre que sí, que ho són, intentarem descobrir si és cert.

I si acaben influint, ¿cap a on? O sigui:

4.- *¿Els mitjans, doncs, prenen una postura clara davant del conflicte basc?* En definitiva, al llarg del treball intentarem explicar quina és aquesta tendència dels mitjans que, en principi, serà més evident quan analitzem els editorials.

5.- *¿Aquesta postura es veu només en l'opinió? ¿O també la trobem en la informació?* Si ens ha quedat clar que el periodisme és sempre interpretació, ¿això ho podem veure també en les portades dels diaris? Un anàlisi acurat d'aquestes portades ens hauria de permetre veure fins a

quin punt la interpretació informativa també és, o no, tendenciosa a favor d'una o més d'una part del conflicte.

Una altra cosa que ens hauríem de plantejar és si aquest període que analitzem marca un canvi de tendència en el tractament informatiu. Per tant, la pregunta seria:

6.- *¿Durant la treva les informacions que feien referència al conflicte basc eren també sobretot informacions sobre terrorisme o sobre actes violents? O, en canvi, ¿prevalen les informacions sobre política?* Davant l'absència de violència, i tenint en compte que el conflicte basc ha estat sovint tractat com un conflicte vinculat amb la delinqüència, ens convé analitzar si això canvia. No és gaire difícil aventurar que sembla que sí, que les coses hauríem de canviar.

I si existeix aquest canvi durant aquest període,...

7.- *¿A partir del període analitzat canvia la percepció mediàtica del conflicte basc? O sigui, si el tractament informatiu es preveu que serà diferent a posteriori.*

II METODOLOGIA

II.1.- INTRODUCCIÓ

Un cop ja tenim definit un marc teòric que ens ha situat en el “què” volem estudiar, ara toca concretar-ho en “com” fer-ho. Dit d’una altra manera, ara que hem definit això que en el títol en diem la “interpretació periodística” ens convé explicar de quina manera ho farem. En el proper capítol, en la mostra, acabarem de concretar la segona part del títol en què focalitzarem l’atenció en quin període del conflicte basc analitzarem. Convé, doncs, aportar una metodologia que permeti aconseguir localitzar en la mostra els principals dubtes que plantejo en la part teòrica i procurar donar-hi alguna resposta.

En el proper capítol, com dèiem, ja s’explicarà quina es la mostra de la tesi, per tant no m’estendré ara a explicar-ho. Però sí que convindria tenir en compte alguns conceptes per entendre millor aquest mètode d’anàlisi. Hem de recordar que la mostra es configurarà a través d’unes dates. Aquestes les hem dividit entre les dates de la setmana composta i les significatives. Les primeres parteixen d’escollir el dilluns d’una setmana, el dimarts de la següent i així consecutivament per tal de tenir una visió més general del tractament. En canvi, la tria de les significatives ens ha de servir per concretar més sobretot la vessant qualitativa del tractament. Un altre aspecte que hem de recordar és que la mostra es configura a partir de l’anàlisi de portades i editorials dels tres diaris de l’estudi.

Per analitzar la mostra cal utilitzar un mètode que consisteix en fer una tria de variables, que recolliré en unes fitxes analítiques construïdes expressament per a l’estudi i focalitzaran l’atenció en aquells aspectes que creiem més destacables que s’han de tenir en compte a l’hora de fer una interpretació periodística. Cal destriar, per un cantó, les variables de les portades i les dels editorials per l’altre. A continuació s’exposa com s’han d’omplir aquestes fitxes amb un exemple concret.

Un cop s’ha fet aquest recull de dades en les fitxes corresponents, una per data a analitzar, es procedirà a extreure’n les conclusions pertinents a partir d’unes fitxes que serviran de síntesi d’aquest. Les fitxes de síntesi es podran trobar en l’annex i l’únic que pretenen és agrupar totes les fitxes en dues, una pels editorials i una per les portades, per poder fer amb més facilitat la recollida de dades que es contempla en l’últim apartat del treball: l’estudi del cas concret. Cal dir, una vegada més, que aquesta metodologia està basada en el treball realitzat pel projecte d’investigació ja mencionat de la Universitat del País Basc, fruit de l’anàlisi de continguts inspirat especialment en la metodologia proposada per Klaus Krippendorff en el seu llibre *Metodología de análisis de contenido. Teoría y práctica* (Paidós Comunicación, 1990).

II.2.- EXEMPLES DE COM ASSIGNAR VARIABLES

A continuació, i a través d'un exemple concret, exposaré quin és el procés que he seguit per anar assignant les variables a una fitxa d'anàlisi de continguts. A través dels elements que vull destacar, exposaré i explicaré les raons per les quals la fitxa té una estructura i no una altra. Així s'hi podran anar trobant alguns dels elements que ja han anat apareixent al llarg de l'exposició teòrica del treball. Per posar algun exemple, trobarem les fonts, les paraules clau, els fets, les declaracions, etcètera. Es tracta d'aquells elements de la notícia i dels editorials que necessitem desglossar per tal d'aconseguir lligar la part teòrica i la pràctica.

Cal dir que en l'annex en suport digital s'hi inclouen les 822 fitxes resultants de l'estudi. També dispo, lògicament, de totes les portades i editorials en suport paper que les tinc a disposició de qui les desitgi consultar.

II.2.1.- Instruccions generals

La primera instrucció bàsica és que assignaré uns espais en blanc dins les fitxes que serà el destinat a les dades que vagi obtenint de la mostra. Tant a l'hora de fer el buidat de dades dels editorials com per a les portades, diferenciaré dos apartats. Són aquells que anomenaré com a "Dades generals" i "Cos (de la notícia o de l'editorial)". Cada un d'ells tenen subapartats que comentaré a continuació. L'objectiu és que aquestes dades ens subministrin informació rellevant perquè la investigació —tant des d'un punt de vista quantitatiu com qualitatiu— tingui un rigorós suport científic.

A continuació exposo un exemple de obtenir les dades basant-nos en la portada i l'editorial de *La Vanguardia* del dia 23 de maig de 1999.

◀ EL REY INAUGURA EL SALÓN DEL AUTOMÓVIL • PÁGINA 83 ▶

LA VANGUARDIA

DOMINGO, 23 DE MAYO DE 1999 / N.º 42.214

Fundada en 1881 por don Carlos y don Bartolomé Godó

275 ptas. sin Revista Súper / 1.100 ptas. con Revista Súper

Kluivert, Guardiola y Rivaldo festejan sobre el terreno de juego del Alavés la consecución del título de campeones de Liga

El Barça campeón en todo

VITORIA. – El Barça rubricó anoche una temporada histórica al imponerse con autoridad al Alavés (1-4) y proclamarse campeón de Liga. De esta manera, el equipo de fútbol se suma a los de baloncesto, balonmano y hockey sobre patines, las cuatro secciones profesionales del club, que han conseguido el título liguero en un año tan emotivo como el del centenario de la entidad azulgrana. Los cuatro campeones celebrarán mañana en la plaza Sant Jaume tan extraordinario éxito ante la afición barcelonista. La de anoche es la décimosexta Liga que consigue el Barcelona, segunda consecutiva del holandés Van Gaal y sexta alcanzada en este decenio de los noventa, sin duda el más brillante de la historia del club. La tan esperada confirmación del campeonato, tres jornadas antes del final, se concretó gracias a los goles de Cocu, Kluivert, Figo y Luis Enrique, mientras que un ex azulgrana, Julio Salinas, marcó el único tanto del equipo vasco. **PÁGINA 49**

El presidente del Gobierno responde al líder nacionalista vasco Xabier Arzalluz en un acto preelectoral en Bilbao

Aznar descalifica al PNV y le acusa de que sólo quiere hacer méritos ante ETA

BILBAO. – El presidente del Gobierno, José María Aznar, aprovechó un acto preelectoral celebrado ayer en Bilbao para dar una estudiada respuesta a sus socios del PNV tras las amenazas de Xabier Arzalluz y la desautorización de éste al ministro Jaime Mayor Oreja. Tras arremeter contra el pacto de

legislatura entre el PNV y Eusko Alkartasuna con Euskal Herritarrok, Aznar descalificó a la formación nacionalista que lidera Arzalluz acusándola de moverse al dictado de ETA. El presidente del

Gobierno dijo que la única explicación que puede justificar la actitud del PNV es que "quiere hacer méritos para pasar el examen de los que ponen nota", es decir, de ETA, "mientras que a nosotros sólo nos ponen nota los ciudadanos". **PÁGINA 17**

Mañana día 24
ABRIMOS
HORARIO HABITUAL
PRYCA
CENTROS COMERCIALES DE CATALUNYA
(Excepto Pryca Cabrera).

REVISTA
LA VANGUARDIA

El cisma de Israel

LAS ELECCIONES CONSOLIDAN LA DIVISIÓN DE LA SOCIEDAD JUDÍA ENTRE LAICOS Y ULTRAORTODOXOS
por HENRIQUE CYMERMAN

El rabino Truzman milita en el partido ultraortodoxo Shas

Leonardo da Vinci, en todo su esplendor
Italia culmina la restauración de la "Última cena", una de las cumbres del arte universal

Manuscrito del último adiós del presidente Lluís Companys

BARCELONA. – Una carta escrita por el presidente Lluís Companys en agosto de 1940, cuando era trasladado de París a Madrid, se encuentra en una parte del Archivo de la Generalitat en el exilio que ahora ha salido a la luz. Los documentos estaban depositados en el Archivo Histórico del Nacionalismo Vasco, que gestiona la Fundación Sabino Arana. El destinatario de esta carta de Companys, probablemente su último adiós, podría ser su esposa. **PÁGINA 65**

DADES GENERALS

I Registre d'identificació

Es tracta d'oferir les dades referents a la notícia objecte d'anàlisi. En el cas que la portada no correspongui exactament al mateix dia que els altres diaris al tractar-se d'un dia especial a causa, per exemple, d'una entrevista en exclusiva, llavors la numeració serà en números romans. En el cas que sigui un dia normal, de la setmana composta, i per tant comú als altres diaris, llavors s'hi posa el mateix número. També cal dir que si hi ha dues informacions sobre le mateix tema en portada, llavors a la primera informació se li afegirà la lletra "A" a la segona la "B", i així correlativament.

Amb això obtindrè la informació necessària per situar-nos amb la corresponent data, número i nom del mitjà.

En aquest cas serien els següents.

I REGISTRE D'IDENTIFICACIO		
Núm. (el que toqui)	Mitjà: <i>La Vanguardia</i>	Data: 23-05-1999

II. Presència / Absència.

En aquest apartat bàsicament es pretén veure si en aquell dia concret hi va haver o no informació sobre el cas d'estudi —el procés de pau basc—. Tant la presència com l'absència són significatius. En cas de no aparèixer la recerca, la fitxa s'acaba aquí. En cas de presència es continua endavant. Tant en un cas com en l'altre, es posarà una "X" a la casella corresponent.

II PRESENCIA/ABSÈNCIA		
Sí apareix a primera	X	No apareix a primera

III. Importància de la notícia

Aquest apartat ens ofereix més informació sobre la notícia en qüestió (sempre que aquesta hi aparegui).

Es considerarà que una notícia obre la pàgina quan és la més important de la portada. Aquesta importància es tindrà en compte, primer de tot, a partir de la posició de la informació. Aquesta posició es considerarà més important seguint aquest ordre: d'esquerre a dreta i de dalt a baix. Per tant, serà més important, en principi, una notícia a dalt a l'esquerre que una a baix a la dreta. El segon factor a tenir en compte serà la tipografia: amb un cos més gran, notícia més

important. En tercer terme es tindrà en compte l'element gràfic que l'acompanyi. El quart punt a tenir en compte serà la superfície que ocupi, a més superfície més importància. I finalment també es valorarà el número de columnes, partint del número de columnes base. També s'ha de tenir en compte que serà més important aquella informació que tingui una suma superior dels factors anteriorment citats. Per tant, pot passar que una informació que comenci al marge esquerra a dalt, sigui menys important que una que hi ha a la seva dreta que tingui una tipografia més gran, que estigui acompanyada d'una fotografia, i que ocupi més superfícies i més columnes. En cas de dubte, se seguirà un criteri final subjectivat a la percepció particular de l'investigador.

També cal especificar el número de pàgines interiors. Convé no refiar-se del que digui la pàgina de portada perquè a vegades posa "pàgines 3 a 6", que serien 4 pàgines, però mires a dins i et trobes que la pàgina 4 és tota de publicitat. Aquest apartat es farà a partir de l'observació interior de les pàgines que hi dedica el diari. Més de mitja pàgina es considerarà pàgina sencera, i menys de mitja pàgina es considerarà mitja pàgina. Per tant poden ser 0'5, 1, 1'5, 2, 2'5, etc. pàgines.

Així ja tenim una valoració de quina ha estat la importància que haurà donat el mitjà al tema de la investigació, no només a la portada, sinó també a les pàgines interiors.

En aquest cas:

III IMPORTÀNCIA DE LA NOTÍCIA			
Obre 1a.:	2a. Inform. X	3a., 4a.... inform.	Sumari
Número de pàgines interiors: 1			

IV Elements i Percepció del titular

En aquest apartat escriuríem els diferents elements que apareixen en el titular, així com la percepció que el mateix ens suggereix com a lectors. Pel que fa a la percepció del titular, sempre s'haurà de tenir en compte quins són els protagonistes del titular i fer la valoració en funció del protagonista. Es considerarà protagonistes el subjectes que apareixen en la frase. A més, la percepció del titular serà subjectiva de l'investigador, però valorant allò que en principi es desprèn del text, independentment del que vulgui dir-ne l'autor, entre altres coses perquè tampoc ho sabem.

Aquí el que es pretén, primer de tot, és que quedi constància de quin ha estat el cos de titulars utilitzat per el mitjà. I, segonament, veure com apareixen els actors qualificats. La caracterització es farà per veure si a l'hora de titular el mitjà mostra certa preferència per a uns o altres dels actors protagonistes del titular. Aquesta valoració, insistim, té una certa

càrrega subjectiva, per part de l'investigador, però s'espera que sigui el màxim de representativa de la imatge que vol projectar el mitjà de cada una dels actors.

En el nostre cas es complementaria de la següent manera:

IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR			
Avantítol: El presidente del Gobierno responde al líder nacionalista vasco Xabier Arzalluz en un acto preelectoral en Bilbao			
Titular: Aznar descalifica al PNV y le acusa de que sólo quiere hacer méritos ante ETA			
Subtítol i/o sumari(s): ---			
Caracterització del titular	Positiva:	Negativa	Neutra
(1) José María Aznar			X
(2) Arzalluz			X
(3) José María Aznar	X		
(4) PNV		X	
(5) ETA			X

V Presència gràfica

En aquest apartat es tindrà en compte les fotografies i/o gràfics. En cas d'haver-hi més d'un protagonista es faria com en la caracterització anterior. Pel que fa a l'emfatització, confirmació o contradicció, fa referència a com la foto o el gràfic o complementen la informació. Confirmaria quan es veu en la foto el que es descriu en el titular, emfatitzaria quan s'exagera el que diu el titular o li dóna més valor, i finalment es consideraria que la fotografia contradiria el titular quan la foto intenta donar una visió oposada al que aparentment ens explica el titular.

V ACOMPANYAMENT GRÀFIC			
Sí porta acompanyament gràfic		No porta acompanyament gràfic X	
Dimensions	3 o més colum.	2 colum.	1 colum.
Protagonista(es)			
Caracterització	Positiva	Negativa	Neutra
Peu de foto:			
Relac. entre titular i foto	Confirma	Emfatitza	Contradiu

VI Tipus de notícia

Amb aquest espai es vol veure quines són les notícies que s'han publicat com a tals després d'unes declaracions, o després d'un esdeveniment per ell mateix, com podria ser una vaga, una manifestació, un atemptat etcètera. El que passa és que també convé veure fins a quin punt la declaració s'ha fet en el marc d'un esdeveniment. Per exemple, hi ha un atemptat i el que recull el diari no és l'ateptat sinó les declaracions d'algú que parla de l'ateptat, llavors es tracta d'un esdeveniment. No seria, en principi, un esdeveniment un míting, una roda de premsa, etcètera, que no siguin la comunicació oficial d'un esdeveniment.

VI TIPUS DE NOTÍCIA		
Esdeveniment:	Declaració: X	Altres tipus de gènesi

VII Grau de predeterminació de la notícia.

En l'origen de la notícia el que es pretén veure és si aquella informació formava part del que es coneix com a agenda del mitjà, o si era desconeguda per aquest. Normalment pot coincidir que el que són esdeveniments siguin notícies imprevistes, però no sempre. Però si algú fa una declaració imprevista, per més imprevista que sigui, si el mitjà era allà perquè formava part de la seva agenda, no es considerarà imprevista o notícia no d'agenda.

VII GRAU DE PREDETERMINACIÓ DE LA NOTÍCIA	
Previst: X	Imprevist:

VIII Mode d'elaboració de la notícia

Aquest punt està molt lligat a l'anterior, però no del tot. Amb aquest punt vull saber si el mitjà disposa de molts o pocs periodistes que estiguin seguint el procés de pacificació del País Basc des d'allà, o si les informacions es redacten bàsicament del que arriba d'agències i de gabinets de comunicació. He dit que és semblant al punt anterior, però amb la diferència que pot ser un acte d'agenda, però que el mitjà no hagi volgut o pogut anar-hi i que hagi escrit la informació des de la redacció.

Es diferencia entre externa i interna, que serà quan, per un cantó, la informació ha estat elaborada a partir d'un comunicat d'agència, d'una agència d'informació, etcètera i per l'altre la notícia s'ha fet a partir de la presència del periodista o perquè es tracta d'una exclusiva. La mixta és la suma de les dues anteriors. Per aconseguir aquestes dades, i tal i com ja feia amb el número de pàgines, s'ha de consultar mirant a l'interior del diari.

VIII MODE D'ELABORACIÓ DE LA NOTÍCIA		
Externa (agències, comunicats...):	Interna (elaboració pròpia):	Mixta:
X		

COS DE LA NOTÍCIA

IX Fonts d'informació

Aquest subapartat té una intencionalitat clara: saber si els mitjans identifiquen o no correctament les fonts que utilitzen per elaborar informacions. Pot ser que aquestes fonts no estiguin identificades, tant per ser producte d'una "filtració" —en aquest cas s'haurà de fer constar com a tal en la casella corresponent—; com per ser producte d'una investigació o perquè sigui conseqüència d'un altre tipus d'eventualitat que se'ns escapi. Per a saber quines són les fonts s'haurà de buscar a les pàgines interiors.

En el nostre cas:

IX FONTS D'INFORMACIÓ					
Identificades	Fig. institucional - J. M. Aznar	Dirigent polític/a (citar el partit)	Agent social (citar)	ETA	Altres (citar)
Sense identif.					

X Key Words

Són aquelles paraules "clau"; és a dir, aquells emparaulaments de la realitat utilitzats per el mitjà amb una clara intencionalitat i que donaran sentit a la investigació. Aquest apartat s'ha d'omplir tenint en compte que hi ha una càrrega clara de subjectivitat que es vol objectivar —valgui la contradicció— de la millor manera possible. Aquest apartat s'haurà d'anar modificant en funció d'aquelles paraules que es vagin repetint i que ens serviran per anar veient quines són aquelles paraules que realment són "clau". En aquest cas quedaria de la següent manera:

- "*Descalifica*" : La paraula la utilitza com a aglutinadora i interpretació de la frase que hi ha al final del titular quan diu "quiere hacer méritos ante ETA". L'ús de la paraula "descalifica" es pot interpretar com una crítica al desqualificat o una crítica al desqualificador. En aquest cas sembla més a favor del desqualificador, o sigui Aznar.
- És interessant veure com "hacer méritos", que són paraules literals d'Aznar, no estan entre cometes en el titular i sí en la informació. Convé saber que segons en quins titulars i en quines seccions, *La Vanguardia* no utilitza les cometes en els titulars.

La fitxa quedaria així:

I REGISTRE D'IDENTIFICACIO					
Núm. (el que toqui)	Mitjà: La Vanguardia	Data: 23-05-1999			
II PRESENCIA/ABSÈNCIA					
Sí apareix a primera	X	No apareix a primera			
III IMPORTÀNCIA DE LA NOTÍCIA					
Obre 1a.:	2a. Inform.	X	3a., 4a.... inform.	Sumari	
Número de pàgines interiors: 1					
IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR					
Avantítol: El presidente del Gobierno responde al líder nacionalista vasco Xabier Arzalluz en un acto preelectoral en Bilbao					
Titular: Aznar descalifica al PNV y le acusa de que sólo quiere hacer méritos ante ETA					
Subtítol i/o sumari(s): ---					
Caracterització del titular	Positiva:	Negativa	Neutra		
(6) José María Aznar			X		
(7) Arzalluz			X		
(8) José María Aznar	X				
(9) PNV		X			
(10) ETA			X		
V ACOMPANYAMENT GRÀFIC					
Sí porta acompanyament gràfic			No porta acompanyament gràfic		X
Dimensions	3 o més colum.	2 colum.	1 colum.		
Protagonista(es)					
Caracterització	Positiva	Negativa	Neutra		
Peu de foto:					
Relac. titular i foto	Confirma	Emfatitza	Contradiu		
VI TIPUS DE NOTÍCIA					
Esdeveniment:	Declaració:	X	Altres tipus de gènesi		
VII GRAU DE PREDETERMINACIÓ DE LA NOTÍCIA					
Previst:	X	Imprevist:			
VIII MODE D'ELABORACIÓ DE LA NOTÍCIA					
Externa (agències, comunicats.):		Interna (elaboració pròpia):		Mixte:	
X					
IX FONTS D'INFORMACIÓ					
Identificades	Fig. instituc.	Dir. polític/a	Agent social	ETA	Altres (citar)
	- J. M. Aznar	(citar el partit)	(citar)		
Sense ident.					
X KEY WORDS					
<ul style="list-style-type: none"> "Descalifica" : La paraula la utilitza com a aglutinadora i interpretació de la frase que hi ha al final del titular quan diu "quiere hacer méritos ante ETA". L'ús de la paraula "descalifica" es pot interpretar com una crítica al desqualificat o una crítica al desqualificador. En aquest cas sembla més a favor del desqualificador, o sigui Aznar. És interessant veure com "hacer méritos", que són paraules literals d'Aznar, no estan entre cometes en el titular i sí en la informació. Convé saber que segons en quins titulars i en quines seccions, <i>La Vanguardia</i> no utilitza les cometes en els titulars. 					

Per tant, la fitxa base, buida, que s'ha utilitzat per a aquest treball és la següent:

FITXA ANALÍTICA PER A PORTADES					
I REGISTRE D'IDENTIFICACIO					
Núm.	Mitjà:			Data:	
II PRESENCIA/ABSÈNCIA					
Sí apareix a primera			No apareix a primera		
III IMPORTÀNCIA DE LA NOTÍCIA					
Obre 1a.:	2a. Inform.	3a., 4a.... inform.		Sumari	
Número de pàgines interiors:					
IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR					
Avantítol:					
Titular:					
Subtítol i/o sumari(s): ---					
Caracterització del titular		Positiva:	Negativa	Neutra	
V ACOMPANYAMENT GRÀFIC					
Sí porta acompanyament gràfic			No porta acompanyament gràfic		
Dimensions		3 o més colum.	2 colum.	1 colum.	
Protagonista(es)					
Caracterització		Positiva	Negativa	Neutra	
Peu de foto:					
Relac. entre titular i foto		Confirma	Emfatitza	Contradiu	
VI TIPUS DE NOTÍCIA					
Esdeveniment:		Declaració:	Altres tipus de gènesi		
VII GRAU DE PREDETERMINACIÓ DE LA NOTÍCIA					
Previst:			Imprevist:		
VIII MODE D'ELABORACIÓ DE LA NOTÍCIA					
Externa (agències, comunicats...):		Interna (elaboració pròpia):		Mixta:	
IX FONTS D'INFORMACIÓ					
Identificades	Figura instituc.	Dirigent polític/a	Agent social	ETA	Altres
Sense ident.					
X KEY WORDS					

LA VANGUARDIA

Fundada en 1881 por don Carlos y don Bartolomé Godó

Presidente-Editor:
JAVIER GODÓ, CONDE DE GODÓ
Director: Juan Tapia
Director adjunto: Lluís Foix
Director adjunto de Arte: Carlos Pérez de Rozas
Subdirectores de Información:
J. Ramón González Cabezas,
Josep Maria Soria, Rafael Jorba
Subdirector de Edición: Alfonso Soteras
Subdirector de Revista y Magazine:
Josep Carles Riut
Coordinadores:
Política, José Antonio Sistierna y Vivir en...
Carlos Esteban; Cultura, Lluís Moxó;
Economía, Enric Tintoré;
Redactores-efectores: Pau Baquero
y Xavier Batalla (corresponsal internacional);
Política, Alfredo Abán y José M. Brunet (Madrid);

Revista: Isabel Gómez; Magazine, J. J. Caballero;
Deportes, Eriq Bañeres; Espectáculos,
Esteban Lúiz; Economía, Patrik Tixis y Mariano
García (Madrid); Gente, Miguel Vilagrasa;
Casa Real, Mirtas Carot;
Equipo de Investigación: E. Martín de Pozuelo;
Edición: Marga Soler
Compaginación: José Alherola;
Diseño e Imografía: Rosa Mundet;
Fotografía: Pepe Barza;
Documentación: Carlos Salmarrí;
Cierre: José L. Carrascoa;
Secretaría de Administración: Eduard González
Libros y Arte: Sergio Vila-San-Juan;
Economía y Negocios: Jordi Goula;
Defensor del Lector: Roger Jiménez
Servicio de Estadística: Josep M. Casals
Consejeros de Dirección: Horacio Sáenz Guerrero,
Carlos Sentís, Jaime Artés y Lorenzo Gómez

Tensiones vascas

La tregua indefinida anunciada por ETA el pasado 16 de septiembre marcó un punto de inflexión en España y en el País Vasco. Es muy positivo que haya tregua desde hace ocho meses, y que hayan transcurrido diez desde el último asesinato. Esto ha reforzado expectativas, a pesar de que hasta hace poco la llamada violencia de baja intensidad provocara situaciones alarmantes. Lo cierto es que hay una situación nueva. Y se ha reflejado en iniciativas políticas protagonizadas principalmente por fuerzas nacionalistas. Han desarrollado un proceso propio de alianzas, discutible pero legítimo.

Es un proceso que emergió con el pacto de Estella, firmado cuatro días antes de anunciarse la tregua. Y avanzó tras las elecciones del 25 de octubre al formarse un gobierno minoritario PNV-EA, apoyado desde fuera por EH, plataforma política de HB. Comenzó entonces a configurarse, no sin dificultades internas, un bloque que aspiraba a una mayor cohesión operativa. Unos siete meses después, las tres formaciones (PNV, EA y EH) firmaron, el pasado martes, un acuerdo de legislatura que, de entrada, está orientado a favorecer la estabilidad gubernamental en Euskadi para los próximos cuatro años.

Es un paso más que tiene sus virtudes, evidentemente. Pero que entraña también riesgos que han aflorado estos últimos días en forma de tensiones inquietantes. Y que pueden acentuarse porque, a fin de cuentas, también en el País Vasco se ha recuperado el clima preelectoral con el horizonte, ya próximo, de los comicios del 13 de junio. Es verdad que a ellos concurrirán los mismos partidos que se han presentado a las anteriores consultas, pero la nota de novedad que altera el actual panorama vasco son los enfrentamientos entre dos visiones políticas, cada vez más compactas, diferenciadas y, en definitiva, lamentablemente reduccionistas.

Por una parte, está el bloque nacionalista integrado por PNV, EA y EH, decidido a reforzar sus posiciones mediante la potenciación de la Asamblea de Municipios, plataforma creada en Pamplona el 6 de febrero y enmarcada en la estrategia surgida del acuerdo de Estella. Por otra parte, y como consecuencia de la consolidación de este bloque nacionalista, PP y PSOE han aproximado sus posiciones, por lo menos a escala vasca, y han entrado en el juego de una peligrosa dinámica frentista.

La última polémica, con ribetes grotescos, entre el líder del PNV, Xabier Arzalluz, y el ministro del Interior, Jaime Mayor Oreja, es una muestra desgraciada del nuevo clima enrarecido que radicaliza lamentablemente las políticas vasca y, por extensión, española. Unas declaraciones de Mayor Oreja pronunciadas ante la Guardia Civil, y recogidas sin mucho rigor por un diario, provocaron que Arzalluz amenazara, incomprensiblemente, con "romper relaciones" con el ministro. Es cierto que llovía sobre mojado, puesto que esta misma semana el delegado del Gobierno en el País Vasco ya levantó ampollas al calificar de presuntos asesinos a PNV y EA por pactar con EH, afirmación que después matizó. Son lances y excesos reveladores de una crispación que no debería alimentarse. Por el contrario, hay que extraer de ellos lecciones políticas en beneficio de la convivencia democrática.

Es legítimo, por supuesto, que las fuerzas nacionalistas quieran asegurar la estabilidad y que desarrollen estrategias para avanzar en sus objetivos siempre que no desborden el marco constitucional. Es igualmente legítimo que populares y socialistas expresen libremente sus puntos de vista sobre la evolución política vasca. Y es lógico que en un panorama tan complejo como el que está abierto en Euskadi choquen planteamientos políticos dispares. Pero a este inevitable enfrentamiento deben aportarse fuertes dosis de comprensión y de generosidad por ambas partes. Cabe exigir a todos una más afinada habilidad política. No tiene sentido que suba la tensión cuando se ha producido un cambio cualitativo a mejor como es que ETA haya dejado de matar. Y en esta situación unos son más culpables que otros. No debe forzarse con artilugios una vulneración de la Constitución o imponer cambios fundamentales enfrentándose a una parte importante de la sociedad vasca que, obviamente, no está integrada tan sólo por nacionalistas.

Medio siglo alemán

Alemania está conmemorando el 50 aniversario de la fundación de la República Federal de Alemania de las cenizas de la Segunda Guerra Mundial. Cincuenta años en la vida de una nación no es, por lo general, un periodo particularmente dilatado. Pero en el caso alemán, este último medio siglo no sólo ha sido intenso, sino que ha conocido una extraordinaria transformación del país.

Hace cincuenta años, Alemania estaba derrotada, destruida y dividida. Y, con el siglo XXI a la vuelta de la esquina, Alemania no sólo es una gran potencia económica, sino que, además, sólo hay una, toda vez que la Alemania comunista ha desaparecido. El éxito de la empresa está, pues, claro. A los alemanes, después del nazismo, los aliados les dictaron una Constitución democrática y ahora el sistema democrático alemán puede dar más de una lección. Alemania terminó la guerra en ruinas y ahora es la locomotora económica europea.

En estos cincuenta años los alemanes han tenido grandes dirigentes que trazaron el camino que seguir. El democristiano Konrad Adenauer decidió anclar Alemania en la Europa occidental. El socialdemócrata Helmut Schmidt dio un impulso extraordinario al eje París-Bonn, sobre el que históricamente ha girado la unidad europea. Y el democristiano Helmut Kohl, antes otro Adenauer que no otro Bismarck, no sólo unificó Alemania, sino que se convirtió en una auténtica locomotora europeísta. Cincuenta años después, un alemán, el ministro de Asuntos Exteriores, Joschka Fischer, al referirse a la intervención alemana en la guerra de Yugoslavia ha resumido el cambio operado al afirmar que, por primera vez en este siglo, Alemania no está en el bando equivocado.

REVISTA DE PRENSA

Gazapo ruso al presidente español

Rusia trae a veces mala suerte a los hombres emprendedores. Después de Napoleón, José María Aznar acaba de encontrar su Beresina. Se trata para el señor Aznar de apuntarse una pequeña victoria personal y arrancar un apretón de manos a Boris Eltsin, o un beso a la rusa y hasta un abrazo castellano, ante las cámaras de la televisión legadas de España y a pocas semanas de las elecciones europeas, para captar la dimensión del hecho.

No ha sucedido nada de esto. Aznar ha tenido que contentarse con una conversación telefónica, dado que el dirigente ruso estuvo indisponible, a causa, según dicen los españoles, de "una fuerte bronquitis". "La salud de Eltsin nos preocupa gravemente", declaraba un diplomático, que daba también a entender que "el cerebro del dirigente ruso no estaba quizá irrigado permanentemente".

El fastidio fue que al día siguiente Eltsin volvía tranquilamente a su despacho. El regreso a Madrid no fue más grato. La oposición socialista ha aprovechado el incidente para denunciar "el poco peso internacional de la España actual" y la "hoteledad" infligida al presidente".

MARIE-CLAUDE DECAMPS
"LE MONDE"
París, 22/1/1999

Una epidemia que nadie sabe detener

Esta vez ha sucedido en Georgia, en otro tiroteo en una escuela. Seis heridos y ningún muerto fue la noticia inmediata. El hecho no causó tanta sensación como lo ocurrido el mes pasado en Colorado. Se trata de una realidad estremecedora, una especie de epidemia que nadie sabe cómo detener. Pero por lo menos una parte de la respuesta es clara. No habría tiroteos si no hubieran armas. Incluso en el Senado este hecho ha sido tomado en consideración. Los votos que las pasadas dos semanas aprobaron unas nuevas normas de control sobre las armas no son tan importantes por los leves cambios que pueden introducir en las leyes como lo son por lo que pueden sugerir a la opinión pública y a los políticos. Los votos de estos últimos días tienen una resonancia que va más allá de los límites de la legislación.

"WASHINGTON POST"
Washington, 22/1/1999

El nuevo terrorismo

Quizá en Italia la cultura reformista no tiene todavía aquel fuerte arraigo de que goza en otros países europeos, pero todo se mueve en esta dirección. No me parece, por tanto, que las nuevas Brigadas Rojas tengan mucha agua en la que navegar. Pero hay que reconocer que las fuerzas reformistas no han logrado hasta ahora resolver el problema dramático del paro, dejando al descubierto capas sociales de descontento y marginación que, disponibles hoy al reclutamiento de la criminalidad organizada, podrían mañana convertirse también en terreno de cultivo para un nuevo terrorismo. El Consejo de Ministros, al aprobar ayer un plan para el empleo, preparado también por Massimo D'Antona y que debería asegurar 100.000 nuevos puestos de trabajo durante este año, ha dado una primera respuesta a esta preocupación. Pero la respuesta más fuerte y urgente la esperamos, naturalmente, de las fuerzas del orden y de los servicios de seguridad.

MIRIAM MAFAI
"LA REPUBBLICA"
Roma, 22/1/1999

VENTURA & EL BURLADERO

DADES GENERALS

I Registre d'identificació (com en la fitxa anterior)

I REGISTRE D'IDENTIFICACIÓ		
Núm.	Mitjà: La Vanguardia	Data: 23-05-99

II Presència / Absència (com en la fitxa anterior)

II PRESENCIA/ABSENCIA	
Sí existeix: X	No existeix:

III Importància de l'editorial

Els criteris per fixar l'ordre d'importància són: l'ordre en què apareix, la longitud que se li dedica, la mida (en el seu cas) del titular. El més normal és atribuir importància en funció de l'ordre d'aparició, exceptuant que els altres dos elements deixin clara una altra opció. En aquest cas:

III IMPORTÀNCIA DE L'EDITORIAL	
El més important del dia X	2n. o 3r., ... en importància

IV. Títol de l'editorial

IV TÍTOL DE L'EDITORIAL
Tensiones vascas

COS DE L'EDITORIAL

V Estructura

Les argumentacions o contraargumentacions es refereixen al que més a sota s'omple com a "Principals conclusions...". Si hi ha presència d'arguments "bilaterals", d'"argumentació – contraargumentació" sobre aquestes conclusions, s'ha d'omplir la primera casella. A vegades, com és el cas, hi ha argumentacions bilaterals (arguments i contraarguments) encara que l'èmfasi de les conclusions (com en aquest cas) o inclús la conclusió final única, s'inclini i doni suport als arguments (i no als contraarguments). Això és important per assenyalar, si es detecta, l'existència d'argumentacions en els dos sentits.

La presència de background es refereix als elements d'explicació sobre la configuració històrica del tema, de manera que permeti o no situar-lo en un context històric d'esdeveniments.

Per tant, en aquest s'ha de fer un intent de desmuntar l'editorial a la recerca d'aquells elements que ens permetin veure com ha estat elaborat l'editorial seguint els criteris que més amunt havia definit com a necessaris per a fer un bon editorial.

En aquest cas:

V ESTRUCTURA			
Hi ha argumentació i contraargumentació.		No n'hi ha	
X			
Presència d'elements de background	inexistent	escassa	notable X

VI Principals conclusions

Aquí hi torna a haver un marge de subjectivitat de l'observador/a, sobretot en les conclusions implícites. El terme "conclusions" fa referència a aquelles que són realment centrals: hi pot haver altres arguments menors —Arzalluz vs Mayor Oreja en el cas— que, o són secundàries o, de fet, actuen solament com a referències de les conclusions principals. De totes maneres, els límits en els dos casos són subjectius. Valgui, doncs, com exemple que el que s'ha exposat com a Conclusió 1 es podria suprimir o no. En canvi, la 2 i la 3 sembla que són clau.

Aquest serà el punt clau per prendre el pols al mitjà sobre la seva opinió, el que coneixem com a línia editorial. Per tant, aquí no es considerarà si es tracta d'un editorial que s'adequa a les pautes preestablertes de com hauria de ser un editorial, sinó que es pretén conèixer el punt de vista del mitjà davant el procés de pau.

En l'exemple triat:

V PRINCIPAL CONCLUSIÓ DE L'ESDEVENIMENT DESCRIT	
IMPLÍCITA	EXPLÍCITA
	<ul style="list-style-type: none">• La treva d'ETA marca un canvi polític important i el nacionalisme protagonitza iniciatives en aquest procés.• Però existeix un risc d'enfrontament ja que ha tingut lloc un clima de confrontació entre forces nacionalistes i no nacionalistes. Encara que es tracti de posicions legítimes, s'hauria d'evitar portar-ho a situacions insostenibles.• És per això, que les reivindicacions nacionalistes no han de sobrepassar la Constitució ni imposar situacions de fet que provoquin l'enfrontament amb aquella part de la societat que no és nacionalista.

VII Key Words

El mateix que la portada. L'únic que aquí s'ha d'escollir les que fan referència exclusivament a les conclusions principals, perquè sinó es faria massa llarg.

VI KEY WORDS
<p>La paraula TENSIONES del titular, incideix i dóna importància a la situació d'enfrontament polític. En la descripció d'aquestes tensions, s'utilitzen tant termes preventius (defectos, reduccionistas) com comprensius (legítimo, inevitable) per a les posicions nacionalistes i no nacionalistes.</p> <p>L'argumentació sobre límit Constitucional ocupa l'últim paràgraf, agafant la forma de conclusió final. Va precedida d'una enigmàtica expressió que l'endureix: "unos son más culpables que otros", que en el context sembla que fa referència als nacionalistes. És explícita i concreta ("siempre que no desborden el marco constitucional") davant un llenguatge més obert respecte a la "Tensiones". S'hi adjunten termes molt taxatius: "artilugio", "vulneración", "enfrentándose a una parte importante de la sociedad" (en l'anterior, les tensions es produïen només entre partits).</p>

La fitxa de l'editorial:

I REGISTRE D'IDENTIFICACIO			
Núm.	Mitjà: La Vanguardia	Data: 23-05-99	
II PRESENCIA/ABSÈNCIA			
Si existeix:		No existeix:	
III IMPORTANCIA DE L'EDITORIAL			
El més important del dia		X	2n. o 3r., ... en importància
IV TÍTOL DE L'EDITORIAL			
Tensiones vascas			
V ESTRUCTURA			
Hi ha argumentació i contraargumentació.		No n'hi ha	
X			
Presència d'elements de background	inexistent	escassa	notable X
VI PRINCIPAL CONCLUSIÓ DE L'ESDEVENIMENT DESCRIT			
IMPLÍCITA		EXPLÍCITA	
		<p>(1) La treva d'ETA marca un canvi polític important i el nacionalisme protagonitza iniciatives en aquest procés.</p> <p>(2) Però existeix un risc d'enfrontament ja que ha tingut lloc un clima de confrontació entre forces nacionalistes i no nacionalistes. Encara que es tracti de posicions legítimes, s'hauria d'evitar portar-ho a situacions insostenibles.</p> <p>(3) És per això, que les reivindicacions nacionalistes no han de sobrepassar la Constitució ni imposar situacions de fet que provoquin l'enfrontament amb aquella part de la societat que no és nacionalista.</p>	
VI KEY WORDS			
<p>La paraula TENSIONES del titular, incideix i dona importància a la situació d'enfrontament polític.</p> <p>En la descripció d'aquestes tensions, s'utilitzen tant termes preventius (defectos, reduccionistas) com comprensives (legítimo, inevitable) per a les posicions nacionals i no nacionalistes.</p> <p>L'argumentació sobre límit Constitucional ocupa l'últim paràgraf, agafant la forma de conclusió final. Va precedida d'una enigmàtica expressió que l'endureix: "unos son más culpables que otros", que en el context sembla que fa referència als nacionalistes. És explícita i concreta ("siempre que no desborden el marco constitucional") davant un llenguatge més obert respecte a la "Tensiones". S'hi adjunten termes molt taxatius: "artilugio", "vulneración", "enfrentándose a una parte importante de la sociedad" (en l'anterior, les tensions es produïen només entre partits).</p>			

Per tant, i com ja hem vist en el cas de les portades, la fitxa base per analitzar els editorials és la següent:

FITXA ANALÍTICA PER A EDITORIALS				
I REGISTRE D'IDENTIFICACIÓ				
Núm.	Mitjà:		Data:	
II PRESENCIA/ABSENCIA				
Sí existeix:		No existeix:		
III IMPORTANCIA DE L'EDITORIAL				
El més important del dia		2n. o 3r., ... en importància		
IV TÍTOL DE L'EDITORIAL				
V ESTRUCTURA				
Hi ha argumentació i contraargumentació.		No n'hi ha		
Presència d'elements de background	Inexistent	Escassa	Suficient	Notable
VI PRINCIPAL CONCLUSIÓ DE L'ESDEVENIMENT DESCRIT				
IMPLÍCITA		EXPLÍCITA		
VI KEY WORDS				

II.2.4.- Fitxes de síntesi portades i editorials

Un cop finalitzada la recerca i, per tant, recollida tota la informació, cal sintetitzar-la per tal de tenir la informació més a mà. És per aquest motiu que s'ha elaborat una fitxa de síntesi que serveix de base per condensar i resumir tota la informació. Així, en poques pàgines, hi tenim tota la informació de l'estudi del cas concret. Al final de la tesi, en l'annex del capítol VII, s'hi troba els resultats obtinguts d'aquestes fitxes.

A continuació s'especifica quines dades s'ha tingut en compte per fer aquest recull ja que no és el mateix, en alguns casos, tenir en compte les dates de la setmana composta i les dates significatives:

FITXES SÍNTESI PER A NOTÍCIES DE PORTADA	
NOM DEL DIARI:	
DADES GENERALS	
I ÍTEMS ANALITZATS	
<ul style="list-style-type: none">• Calendari de setmana composta: 87• Calendari de dates significatives: 50	

Es canvia la denominació de Registre d'Identificació per "Ítems analitzats".

II PRESENCIA /ABSÈNCIA	
Sí apareix: (núm.) %	
No apareix: (núm.) %	

Fa referència només al calendari de setmana composta. El "núm." servirà per identificar el número de vegades que apareix i el "%", el percentatge respecte el total, per tant, respecte els 87 dies analitzats.

III IMPORTÀNCIA DE LA NOTÍCIA									
Total d'aparicions		OBRE 1a.		2a. INFORMACIÓ		3a., 4a. ... INFOR.		SUMARI	
(núm.).	%	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.

En aquest cas, el percentatge també és sobre el total de fitxes, per tant 87. Aquest percentatge, però, serà diferent en altres ocasions, com ja podem veure més endavant.

El número de pàgines interior fa referència a la notícia i no al tema basc.

Total d'aparicions comptabilitzades	X
--	----------

Promig de pàgines interiors dedicades a la notícia, per dia d'aparició	X
---	----------

El número total de vegades que apareix, dels 87 dies analitzat, el tema en portada. I també aquí es comptabilitzen el promig de les pàgines que hi dedica el diari.

IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR				
Protagonista(es) del titular	NÚM. de vegades que apareix en titulars	CARACTERITZACIÓ		
		Positiva (núm.) (%)	Negativa (núm.) (%)	Neutra (núm.) (%)
1.				
2.				
3.				

Aquí sí que el tan per cent és sobre el total d'aparicions dels protagonistes del titular. Sempre es farà referència a la literalitat dels termes utilitzats. En aquest apartat, a més, es condensarà la informació per blocs polítics i institucionals, per ordre d'aparició. Però després a dins es detallarà les vegades que apareix cada un dels protagonistes. Així podrem fer una doble lectura, una de més generalista i una altra de concreta. En aquesta ocasió sí que es tenen en compte les fitxes de les dates significatives, a part, per suposat, de les de la setmana composta.

V ACOMPANYAMENT GRÀFIC			
Sí (núm.) (%)		No (núm.) (%)	
Dimensions	3 o més columnes (núm.) (%)	2 columnes (núm.) (%)	1 columna (núm.) (%)

El percentatge de la primera fila és sobre el número total de la setmana composta, o sigui, 87. En canvi el tan per cent de la segona, la de les dimensions, és respecte el total de vegades que hi ha hagut acompanyament gràfic.

IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR				
Protagonista(es) del titular	NÚM. de vegades que apareix en titulars	CARACTERITZACIÓ		
1.		Positiva (núm.) (%)	Negativa (núm.) (%)	Neutra (núm.) (%)
2.		Positiva (núm.) (%)	Negativa (núm.) (%)	Neutra (núm.) (%)
3.		Positiva (núm.) (%)	Negativa (núm.) (%)	Neutra (núm.) (%)

Aquí es tornen a tenir en compte les setmanes compostes i les dates significatives, seguint els mateixos criteris que ja hem vist en la caracterització del titular.

Relació entre fotografia i titular	Confirma (núm.) (%)	Emfatitza (núm.) (%)	Contradiu (núm.) (%)

Només sobre la setmana composta.

COS DE LA NOTÍCIA		
VI GÈNESIS DE LA NOTÍCIA		
Esdeveniments (núm.) (%)	Declaracions (núm.) (%)	Altres tipus de gènesis (núm.) (%)
VII GRAU DE PREDETERMINACIÓ DE LA NOTÍCIA		
Previst (núm.) (%)	Imprevist (núm.) (%)	
VIII MODE D'ELABORACIÓ DE LA NOTÍCIA		
Externa (agències, comunicats...) (núm.) (%)	Interna (elaboració pròpia) (núm.) (%)	Mixt (núm.) (%)

En tots els casos, el percentatge és sobre el número d'aparicions a la portada dins el calendari de setmana composta.

IX FONTS INFORMATIVES	
Identificades	Sense identificar

(número.) (%)		(número.) (%)		(número.) (%)	
Figura institucional (número.) (%)	Dirigent polític (número.) (%)	Agent social (número.) (%)	ETA (número.) (%)	Altres (número.) (%)	
1.(número. vegades)	1. (número. vegades)	1.(número. vegades)	1.(número. vegades)	1. (número. vegades)	
2	2	2	2	2	
3.	3.	3.	3.	3.	

El % d'“Identificats o no” és sobre les aparicions en portada i, per tant, no sobre el total de dies analitzats. El % de Figura institucional, Dirigent polític, etcètera, és sobre el total d'identificades. En aquest cas, també es fa un resum del total per partits o per institucions, per tal de tenir les dades més generalitzades, però sense oblidar les concretes.

IX KEY WORDS

Terme: <u>QUALIFICACIONS UTILITZADES</u>	NÚM. de notícies de 1a. en què s'hi reflecteixen algunes d'aquestes keywords i dates d'aparició
1.	X vegades • data • data • data
2.	X vegades
3.	X vegades

Es tenen en compte les paraules clau utilitzades pel mitjà, i no pels actors o protagonistes del tema basc. En aquests cas, es comptabilitzen totes les aparicions, ja siguin en dates significatives com de les 87 dates de setmana composta.

Notes afegides a la investigació.

Són les notes aclaridores que poden ser d'interès i queden fora de l'anàlisi estrictament quantitativa. No són conclusions a què s'arriba a partir del procés d'anàlisi de les dades. Per tant, aquesta és la fitxa base utilitzada per al recull final de síntesi de les portades:

FITXES SÍNTESE PER A NOTÍCIES DE PORTADA

NOM DEL DIARI:

DADES GENERALS

I ÍTEMS ANALITZATS

- **Calendari de setmana composta:** 87
- **Calendari de dates significatives:** 50

II PRESENCIA /ABSÈNCIA

Sí apareix: (núm.) %

No apareix: (núm.) %

III IMPORTÀNCIA DE LA NOTÍCIA

Total d'aparicions	OBRE 1a.		2a. INFORMACIÓ		3a., 4a. ... INFOR.		SUMARI	
(núm.) %	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.
Total d'aparicions comptabilitzades							X	
Promig de pàgines interiors dedicades a la notícia, per dia d'aparició							X	

IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR

Protagonista(es) del titular	NÚM. de vegades que apareix en titulars	CARACTERITZACIÓ		
		Positiva	Negativa	Neutra
		(núm.) (%)	(núm.) (%)	(núm.) (%)
1.				
2.				
3.				

V ACOMPANYAMENT GRÀFIC

Sí		No	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
Dimensions	3 o més columnes	2 columnes	1 columna
	(núm.) (%)	(núm.) (%)	(núm.) (%)
Protagonista(es) de la foto	NÚM. de vegades que apareix en fotografia	CARACTERITZACIÓ	

1.		Positiva (núm.) (%)	Negativa (núm.) (%)	Neutra (núm.) (%)
2.		Positiva (núm.) (%)	Negativa (núm.) (%)	Neutra (núm.) (%)
3.		Positiva (núm.) (%)	Negativa (núm.) (%)	Neutra (núm.) (%)
Relació entre fotografia i titular		Confirma (núm.) (%)	Emfatitza (núm.) (%)	Contradiu (núm.) (%)

COS DE LA NOTÍCIA

VI GÈNESIS DE LA NOTÍCIA

Esdeveniments (núm.) (%)	Declaracions (núm.) (%)	Altre tipus de gènesis (núm.) (%)
-----------------------------	----------------------------	--------------------------------------

VII GRAU DE PREDETERMINACIÓ DE LA NOTÍCIA

Previst (núm.) (%)	Imprevist (núm.) (%)
-----------------------	-------------------------

VIII MODE D'ELABORACIÓ DE LA NOTÍCIA

Externa (agències, comunicats...) (núm.) (%)	Interna (elaboració pròpia) (núm.) (%)	Mixt (núm.) (%)
---	---	--------------------

IX FONTS INFORMATIVES

Identificades (núm.) (%)				Sense identificar (núm.) (%)	
Figura institucional (núm.) (%)	Dirigent polític (núm.) (%)	Agent social (núm.) (%)	ETA (núm.) (%)	Altres (núm.) (%)	
1.(núm. vegades)	1. (núm. vegades)	1.(núm. vegades)	1.(núm. vegades)	1. (núm. vegades)	
2	2	2	2	2	
3.	3.	3.	3.	3.	

IX KEY WORDS

Terme: <u>QUALIFICACIONS UTILITZADES</u>	NÚM. de notícies de 1a. en què s'hi reflecteixen algunes d'aquestes key-words i dates d'aparició
---	---

1.	X vegades • data • data • data
2.	X vegades
3.	X vegades

Notes afegides a la investigació.

Pel que fa a les fitxes dels editorials, a continuació s'explica com s'ha fet la síntesi d'aquests articles apareguts en els dies analitzats.

FITXA SÍNTESI PER A EDITORIALS

NOM DEL DIARI:

DADES GENERALS

I Ítems analitzats

Calendari de setmana composta:	X	
Calendari de dates significatives:	X	
TOTAL		X

Quan ens referim a "Ítem" volem dir el diari analitzat. Ja sabem que la setmana composta són 87 i que les dates significatives són 50, per tant, el total de dies o editorials analitzats són 137.

II. Presència /Absència d'editorial

Calendari de setmana composta

Sí existeix:	X (núm.)	X(%)
No existeix:	X (núm.)	X(%)

Calendari de dates significatives

Sí existeix:	X (núm.)	X(%)
No existeix:	X (núm.)	X(%)

Total

Sí existeix:	X (núm.)	X(%)
No existeix:	X (núm.)	X(%)

El percentatge és sobre les dates de la setmana composta i, per tant, de les 87, en el primer cas, i sobre les significatives en el segon. Es diferencia les dates de la setmana composta i les significatives. Això permet extreure diferents conclusions i deixar ben clar el promig de dies en què apareixen els editorials en funció de si la data és important, o es tracta del global de dies analitzats en la setmana composta.

III. Importància de l'editorial

Calendari de setmana composta

El més important:	X	(X%)
2n. o 3r. en importància:	X	(X%)

Calendari de dates significatives

El més important:	X	(X%)
2n. o 3r. en importància:	X	(X%)

Total

El més important:	X	(X%)
2n. o 3r. en importància:	X	(X%)

En aquest cas el percentatge és sobre el número d'editorials que hagin tractat el tema i no sobre el número de dies analitzats.

COS DE L'EDITORIAL

V Estructura

Calendari de setmana composta

Hi ha argument. i contra...:	X	(X%)
------------------------------	---	------

No hi és: X (X%)

Calendari de dates significatives:

Hi ha argument. i contra...: X (X%)

No hi és: X (X%)

Total

Hi ha argument. i contra...:X (X%)

No hi és: X (X%)

El % és sobre el número d'editorials que sí que tracten sobre el tema i, per tant, no sobre el total de dies analitzats, ja siguin de les dues dates, de setmana composta o les significatives.

Elements de background

Calendari de setmana composta

Inexistent: X (X%)

Escassa: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Suficient: X (X%)

Notable: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Calendari de dates significatives:

Inexistent: X (X%)

Escassa: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Suficient: X (X%)

Notable: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Total**Inexistent: X (X%)****Escassa: X (X%)****Subtotal: X (X%)****Suficient: X (X%)****Notable: X (X%)****Subtotal: X (X%)**

Igualment es té en compte el percentatge en funció dels editorials que tracten el tema.

VI PRINCIPALS CONCLUSIONS

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
	X (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • data d'aparició • data d'aparició • data d'aparició • data d'aparició • data d'aparició

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
	X (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • data d'aparició • data d'aparició...

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
	X (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • data d'aparició • data d'aparició

ETC...

Estan classificades per ordre d'importància, les més repetides, de major a menor i agrupades per grans blocs temàtics, explicitant de forma molt concisa el pensament que resumeix millor la posició de cada diari respecte al bloc temàtic en qüestió. Cal dir que aquí es tenen en compte totes les opinions del diari aparegudes tant en les dates de la setmana composta com les dels dies significatius. Això permet aprofundir millor en les opinions generals davant del conflicte i dels moments més transcendents. A més, d'aquesta manera es disposa d'una quantitat més gran d'informació per tal de poder fer una anàlisi més complet. S'ordenen pel número de vegades que apareixen, de més a menys, i a més s'hi ha de posar la data en què aquesta conclusió apareix en l'editorial.

VII KEY WORDS

A..... (el Key Word corresponent)	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència X
(Agrupació de termes amb un significat similar o coincident) <ul style="list-style-type: none"> • xxxxxxx 	y <ul style="list-style-type: none"> • data de aparició • data de aparició

<ul style="list-style-type: none"> • xxxxxxxxx 	<p>y</p> <ul style="list-style-type: none"> • data de aparició
---	---

B.... (el Key Word corresponent)	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència
	X
<ul style="list-style-type: none"> • xxxxxxxxx 	<p>y</p> <ul style="list-style-type: none"> • xx-xx-xx • xx-xx-xx • xx-xx-xx

ETC.

Les paraules clau ordenades per ordre alfabètic dels actors del conflicte que apareixen emparaulats de diferent manera. Convé posar el número de vegades que són denominats d'una manera concreta i, al mateix temps, en quines dates. (només aquelles que, almenys, se citen en 3 o més ocasions).

Notes de l'investigador

Resum de las notes desenvolupades com afegit de les fitxes.

Així doncs, les fitxes que serveixen de síntesi pels editorials és la següent:

FITXA SÍNTESE PER A EDITORIALS

NOM DEL DIARI:

DADES GENERALS

I Ítems analitzats

Calendari de setmana composta:	X	
Calendari de dates significatives:	X	
TOTAL		X

II. Presència /Absència d'editorial

Calendari de setmana composta

Sí existeix:	X (núm.)	X(%)
No existeix:	X (núm.)	X(%)

III. Importància de l'editorial

Calendari de setmana composta

El més important:	X	(X%)
2n. o 3r. en importància:	X	(X%)

Calendari de dates significatives

El més important:	X	(X%)
2n. o 3r. en importància:	X	(X%)

Total

El més important:	X	(X%)
2n. o 3r. en importància:	X	(X%)

COS DE L'EDITORIAL

V Estructura

Calendari de setmana composta

Hi ha argument. i contra...:X (X%)

No hi és: X (X%)

Calendari de dates significatives:

Hi ha argument. i contra...: X (X%)

No hi és: X (X%)

Total

Hi ha argument. i contra...:X (X%)

No hi és: X (X%)

Elements de background

Calendari de setmana composta

Inexistent: X (X%)

Escassa: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Suficient: X (X%)

Notable: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Calendari de dates significatives:

Inexistent: X (X%)

Escassa: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Suficient: X (X%)

Notable: X (X%)

Subtotal: X.....(X%)

Total**Inexistent: X (X%)****Escassa: X (X%)****Subtotal: X (X%)****Suficient: X (X%)****Notable: X (X%)****Subtotal: X (X%)****VI PRINCIPALS CONCLUSIONS**

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
	X (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • data d'aparició • data d'aparició • data d'aparició • data d'aparició • data d'aparició

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
	X (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • data d'aparició • data d'aparició...

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
	X (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • data d'aparició • data d'aparició

ETC...

VII KEY WORDS

A..... (el Key Word corresponent)	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència X
(Agrupació de termes amb un significat similar o coincident) <ul style="list-style-type: none"> • xxxxxxxx 	y <ul style="list-style-type: none"> • data de aparició • data de aparició
<ul style="list-style-type: none"> • xxxxxxxxxxxx 	y <ul style="list-style-type: none"> • data de aparició

B.... (el Key Word corresponent)	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència X
---	--

<ul style="list-style-type: none">• XXXXXXXX	<p style="text-align: center;">y</p> <ul style="list-style-type: none">• XX-XX-XX• XX-XX-XX• XX-XX-XX
---	---

Notes de l'investigador

III MOSTRA

III.1.- LA MOSTRA I EL SEU NIVELL DE PERTINENÇA

A partir del que hem vist fins ara, convé definir quina és la mostra triada i el perquè. He fet un seguit d'hipòtesis que intentaré focalitzar en un estudi concret. Ja deia en la introducció que tot se centrarà en la premsa i en tres mitjans en concret. Hi ha vàries raons que han fet que triés la premsa. La primera, i més evident, és per la facilitat d'obtenir-ne la informació. La veritat és que seria molt difícil treballar sobre un període tan llarg com el que s'analitza en aquest treball, 20 mesos, amb uns mitjans com el televisiu o radiofònic i a més volent ser tant exhaustiu. A part d'això, la premsa segueix sent el principal punt de referència quan parlem del periodisme malgrat que es consumeix molt menys que la televisió o la ràdio. Ho és sobretot perquè en ella hi ha més reflexió i anàlisi que no en els altres suports.

A *Política de paper*, Salvador Cardús dóna les següents raons, que faig meves, per escollir la premsa com estudi de treball: “És cert que des del punt de vista de la influència en l'atenció d'un col·lectiu, una primera notícia televisiva té més força que una primera pàgina a la premsa escrita. Però no ens interessen tant aquests estats d'atenció generals, d'altra banda efímers, sinó la informació política entesa, en ella mateixa, com a acció política. I per tant, com a afer propi més d'una elit no gaire extensa però interessada, que no d'un públic general sense interessos en política”.¹⁰⁷ També estaria d'acord que el terrorisme és un esdeveniment que és més propens a ser seguit per televisió, sobretot per l'espectacularitat dels atemptats. O també ho és en la ràdio, quan es tracta de la immediatesa. Però el període que analitzo està pràcticament absent d'actes terroristes i, a més, a mi m'interessa més una portada de diari i un editorial que han estat fruit d'una treball més elaborat.

Per suposat, i com també reflecteix Cardús en el seu llibre, els diaris continuen sent un referent obligat per a tots aquells que pretenen estar informats del que passa i a més busquen una reflexió. “...és inimaginable un polític que governés sense llegir els diaris, i sobretot, sense omplir-ne algunes pàgines. Per això, tot polític responsable comença el dia amb el repàs de la premsa, que li és servida en reculls perfectament i detalladament preparats”.¹⁰⁸

En l'apartat anterior de la tematització feia referència a la importància que tenen els mitjans de comunicació en la creació dels temes de l'actualitat. Doncs segons un anàlisi de l'agenda temàtica electoral fet per Enric Saperas i Josep Gifreu, concretament sobre la campanya electoral catalana del 1995, diuen que “de forma general, es creu que la premsa té més capacitat d'agenda si fem referència a l'origen d'aquesta agenda temàtica. La resta de mitjans de comunicació es basen en els continguts de la premsa per elaborar la seva pròpia agenda

¹⁰⁷ CARDÚS, S. (1995), p. 18.

¹⁰⁸ CARDÚS, S. (1995), p. 19.

(llevat de l'exclusiva i de l'actualitat imminent)".¹⁰⁹ Per tant, la premsa segueix sent una *guia* per als altres mitjans de comunicació a l'hora de configurar la seva agenda temàtica i d'aquí la importància que té encara el paper escrit.

A Catalunya el diari que continua sent considerat de referència en política és *La Vanguardia*. Però si en el treball de 9 crèdits només s'analitzava aquest mitjà, en la tesi s'hi afegeixen aquells que tenen la seva seu principal a Catalunya. Per suposat no és el mateix la informació que puguin fer *La Vanguardia*, *El Periódico de Catalunya* o l'*Avui* o la que puguin fer *El País*, *ABC* o *El Mundo*. Els primers tenen el centre de decisió a Barcelona i els segons a Madrid. En aquest treball es pretén veure com s'informa del conflicte basc des de Catalunya. Sobre aquest aspecte hi aprofundirem més endavant.

El motiu pel qual analitzo editorials i portades és perquè considero que són els espais en informació i en opinió que millor reflecteixen de manera global el pensament del diari. Això vol dir que allò que aparegui en portada és l'essència del que el diari vol destacar d'aquell dia, el dia anterior. Per tant, m'interessa com a element d'anàlisi per saber com, quan i quant s'informa sobre el conflicte. Hi haurà també una recerca a l'interior del diari per tal de veure quines són les fonts i quantes pàgines es dedica a la informació. Per a un període com el que analitzo, entrar a estudiar també les pàgines interiors hauria ocupat un volum de treball excessiu per a la pretensió de l'actual. I pel que fa als editorials, encara que no siguin la pàgina més llegida del diari, continuen tenint un pes molt important a l'hora de saber quina és la línia editorial del diari.

Pel que fa a les dates, bàsicament s'ha procurat analitzar el període de treva, un període que he denominat procés de pau. És a partir d'aquest moment que es va començar una etapa diguem-ne nova sobre el conflicte basc en què el tema de discussió no era tant els atemptats com la possibilitat real d'una resolució del conflicte. El període s'allarga uns mesos després del trencament de la treva, en què hi ha alguns atemptats, fins just després de les eleccions generals. Es tracta d'un període posterior per veure com desapareixia, o s'anul·lava, el procés de pau i era substituït per un altre que, per contraposició, alguns s'atreveixen a catalogar de guerra.

Durant el període que va des de l'1 de setembre del 1998 fins el 27 d'abril del 2000 he analitzat les portades i els editorials apareguts sobre el que s'anomena el conflicte basc. Com deia en la introducció, en total són 605 dies, 20 mesos, 87 setmanes dels quals he fet una tria

¹⁰⁹ SAPERAS, E. i GIFREU, J. "Anàlisi de l'agenda temàtica electoral". A: *Comunicació política i comportament electoral*. Barcelona: Editorial Mediterrània i Fundació Bofill, 1998, (Polítiques; núm. 21), p. 76 i 77.

selectiva, una mostra, a través del que s'anomena la setmana composta. Aquesta setmana és la que surt d'agafar el dilluns d'una setmana, el dimarts de la següent, el dimecres de l'altra i així fins arribar al diumenge. Per tant, dels 605 dies n'agafaria una setena part conformant 87 dies, més de 12 setmanes. En termes percentuals podem dir que del total de dies que correspon al temps comprès entre les dues dates, al final ens hem quedat amb un 15% dels dies del període analitzat.

Però la mostra no s'acaba aquí. En agafar aleatòriament els dies ens trobem amb el problema que ens poden passar per alt algunes dates claus. És per això que a la mostra anterior s'hi ha sumat un total de 50 dates més considerades significatives. I és que en aquest període hi va haver eleccions al País Basc (octubre 1998), eleccions a l'Estat espanyol (abril 2000), el trencament de la treva (desembre 1999), els primers atemptats (gener 2000), etcètera.

Al final, doncs, si sumem els 87 dies de les setmanes compostes i els 50 de les dates significatives, fa un total de 137 edicions analitzades. Així la mostra acaba sent de prop d'un 23% de tot el període (setembre 98 – abril 00). Una proporció prou significativa per treure'n conclusions aproximades per buscar una resposta a les preguntes que em feia en la part teòrica del treball. Entre aquestes, per exemple, saber quin ha estat el paper que han tingut l'*Avui*, *El Periódico* i *La Vanguardia* durant aquest període. Cadascuna d'aquestes dates i diaris, a més, s'ha de multiplicar per dos ja que s'han analitzat els editorials i les portades: 822 fitxes d'anàlisi, en total. A aquests, a més, s'hi ha de sumar els altres 10 diaris analitzats en el projecte d'investigació de la Universitat del País Basc.

Convé dir que no totes les dades que he extret com a conclusió les he tret del total de la mostra. Per tant, aquelles dades quantitatives, com presència, absència, importància de la notícia, etcètera, seran a partir de la setmana composta. En canvi, les dades de caire més qualitatiu i valoratiu, com les conclusions dels editorials o les paraules clau, les extrauré de la suma de les setmanes compostes i les dates significatives, tal i com s'explica en el capítol anterior. Aquesta diferenciació s'ha fet perquè si es vol estudiar un període llarg, com és el cas, convé analitzar-lo amb una certa periodicitat i sense tenir en compte les dates clau. Si suméssim la setmana composta i les dates clau els resultats finals quedarien falsejats perquè ens trobaríem, per exemple, que hi ha una mitjana de presència superior a la real. En canvi, per veure quin tipus d'emparaulaments es fan respecte els actors del conflicte, aquests no varien d'unes dates a les altres.

La mostra és la següent:

SETMANES COMPOSTES

<u>Any1998</u>	Setmana 2	Setmana 3	Setmana 4	Setmana 5
Setmana 1	8-Dim.20 oct.	15-Dim. 8 des.	22-Dim. 26 gen.	29-Dim. 16 mar
1-Dimarts 1 set.	9-Dic. 28 oct.	16-Dic. 16 des.	23-Dic. 3 feb.	30-Dic. 24 març
2-Dimec. 9 set.	10-Dij. 5 nov.	17-Dij. 24 des.	24-Dij. 11 feb.	31-Dij. 1 abril
3-Dijous 17 set.	11-Div. 13 nov.	<u>Any1999</u>	25-Div. 19 feb.	32-Div. 9 abril
4-Diven. 25 set.	12-Dis. 21 nov.	18-Dis. 2 gen.	26-Dis. 27 feb.	33-Dis. 17 abril
5-Dissab. 3 oct.	13-Diu. 29 nov.	19-Dis. 9 gen.	27-Diu. 7 març	34-Diu. 25 abril
6-Dium. 11 oct.	14-Dil. 30 nov.	20-Diu. 17 gen.	28-Dil. 8 març	35-Dil. 26 abril
7-Dillu. 12 oct.		21-Dil. 18 gen.		

Setmana 6	Setmana 7	Setmana 8	Setmana 9	Setmana 10
36-Dim. 4 maig	43-Dim. 22 juny	50-Dim. 10 ag.	57-Dim. 28 set.	64-Dim. 16 nov.
37-Dic. 12 mai.	44-Dic. 30 juny	51-Dic. 18 ag.	58-Dic. 6 oct.	65-Dic. 24 nov.
38-Dij. 20 maig	45-Dij. 8 jul.	52-Dij. 26 ag.	59-Dij. 14 oct.	66-Dij. 2 des.
39-Div. 28 mai.	46-Div. 16 jul.	53-Div. 3 set.	60-Div. 22 oct.	67-Div. 10 des.
40-Dis. 5 juny	47-Dis. 24 jul.	54-Dis. 11 set.	61-Dis. 30 oct.	68-Dis. 18 des.
41-Diu.13 juny	48-Diu. 1 ag.	55-Diu. 19 set.	62-Diu. 7 nov.	69-Diu. 26 des.
42-Dil. 14 juny	49-Dil. 2 ag.	56-Dil. 20 set.	63-Dil. 8 nov.	70-Dil. 27 des.

<u>Any 2000</u>	Setmana 12	Setmana 13
Setmana 11	78-Dim. 22 feb.	85-Dim. 11 abr.
71-Dim. 4 gen.	79-Dic. 1 març	86-Dic. 19 abril
72-Dic. 12 gen.	80-Dij. 9 març	87-Dij. 27 abril
73-Dij. 20 gen.	81-Div. 17 març	
74-Div. 28 gen.	82-Dis. 25 març	
75-Dis. 5 feb.	83-Diu. 2 abril	
76-Diu. 13 feb.	84-Dil. 3 abril	
77-Dil. 14 feb.		

DATES SIGNIFICATIVES

Número	Data	Motiu
1º	13.09.98	Acord Lizarra
2º	14.09.98	Acord Lizarra
3º	18.09.98	ETA declara la treva
4º	19.09.98	Treva
5º	22.09.98	Aznar- Almunia es reuneixen
6º	15.10.98	Eleccions autonòmiques País Basc
7º	22.10.98	Eleccions autonòmiques País Basc
8º	25.10.98	Entrevista ETA a la BBC
9º	26.10.98	Eleccions autonòmiques P.B. (Resultats)
10º	19.12.98	3 mesos treva. Aznar anuncia contactes. Trasllat presos.
11º	23.12.98	HB informe de contactes amb Govern
12º	30.12.98	Investidura Ibarretxe.

13°	10.01.99	Manifestació trasllat presos.
14°	21.01.99	Entrevista Aznar- Ibarretxe.
15°	07.02.99	Assamblea Municipis.
16°	08.02.99	Assamblea Municipis.
17°	14.02.99	Kale Borroka.
18°	10.03.99	Detencions membres d'ETA París i Donostia.
19°	14.03.99	Anunci de llistes conjuntes PNB-EA.
20°	18.03.99	6 mesos de treva.
21°	22.03.99	Apareix el cos mort del militant d'ETA J. Luis Geresta.
22°	31.03.99	Entrevista ETA a ETB.
23°	10.05.99	Kale Borroka
24°	19.05.99	Acord govern PNB-EA-EH
25°	03.06.99	Eleccions municipals, forals i europees.
26°	10.06.99	Eleccions municipals, forals i europees.
27°	24.06.99	Debat sobre "Estado de la nación".
28°	25.06.99	Un any de l'últim atemptat d'ETA.
29°	04.07.99	Constitució dels ajuntaments.
30°	21.07.99	TC excarcela Mesa Nacional d'HB.
31°	22.07.99	TC excarcela Mesa Nacional d'HB.
32°	21.08.99	Acció de la "Giraldilla" Sevilla.
33°	27.08.99	Comunicat d'ETA sobre contactes amb el Govern central.
34°	28.08.99	Resposta al comunicat d'ETA.
35°	08.09.99	Declaració de Mayor Oreja del trasllat de 105 presos.
36°	13.09.99	Aniversari de Lizarra.
37°	05.10.99	Entrevista Chirac-Aznar.
38°	10.10.99	Manifestació pro Departament basc a Baiona.
39°	24.10.99	20 Anys de l'Estatut i comunicat d'ETA.
40°	25.10.99	20 Anys de l'Estatut i comunicat d'ETA.
41°	26.10.99	Detenció de Belén González Peñalva
42°	29.11.99	ETA declara el final de la treva.
43°	30.11.99	ETA declara el final de la treva.
44°	22.12.99	Detinguts d'ETA amb potent bomba
45°	16.01.00	Manifestacions a Bilbao
46°	22.01.00	Atemptat a Madrid
47°	23.02.00	Atemptat Contra Fernando Buesa
48°	27.02.00	Manifestacions a Vitoria i Donosti
49°	13.04.00	Reunió Pacte de Lizarra
50°	24.04.00	Aberri Eguna

III.2.- CONTEXT MEDIÀTIC: PERFIL DELS DIARIS ANALITZATS

En aquest treball ens hem fixat bàsicament en tres diaris editats des de Catalunya: *Avui*, *El Periódico de Catalunya* i *La Vanguardia*. Es tracta dels tres únics diaris de difusió general fets des de Catalunya que es podien trobar per tot el país durant el període analitzat.

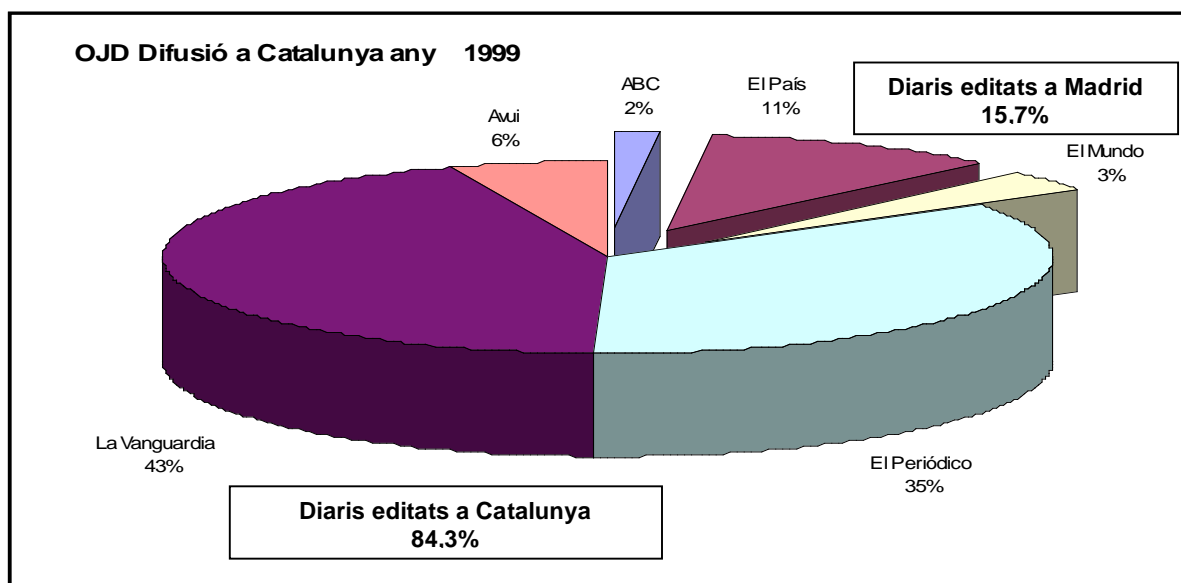
Recordem, aquest treball, en bona part, ha estat la continuació o una derivació d'un projecte d'investigació de la Universitat del País Basc en què vaig participar analitzant el paper que va tenir en aquest període concret *La Vanguardia*. Precisament el treball de 9 crèdits de doctorat, la tesina, defensada el juny del 2001, l'objecte d'estudi era el diari del Grupo Godó. Però per a la tesi vàrem veure que calia aprofitar que quedava un buit per omplir ja que amb l'anàlisi d'un sol diari editat a Catalunya no es mostrava prou àmpliament com s'informa des del nostre país. A més, també vàrem veure que malgrat que hi havia estudis sobre el tractament des de Catalunya del conflicte basc no n'hi havia cap que analitzés un període tan llarg i significatiu com el que s'analitza en aquest treball.

Així va ser com al final s'hi afegeixen al treball inicial l'anàlisi dels altres diaris editats a Catalunya de difusió general, o sigui, l'*Avui* i *El Periódico*. Per tant, pròpiament no hauríem de dir tant que aquest treball és de com s'informen els catalans sobre el conflicte basc, sinó com s'informa des de Catalunya del conflicte basc. O, dit d'una altra manera, aquest treball sobretot analitza com informen els mitjans escrits de difusió general editats a Catalunya durant el període setembre del 98 fins a l'abril del 00. En definitiva, el que es pretén és analitzar quina mirada periodística, quina interpretació, es té des de Catalunya del conflicte basc a través de tres diaris. Malgrat això, tampoc no obviarem que els catalans no només s'informen del que passa al País Basc a través d'aquests diaris. Tot i que entre els tres sí que tenim l'àmplia majoria de lectors catalans ja que representen prop del 85% de la difusió (veure el gràfic comparatiu de més endavant). Com dèiem, però, no deixarem de banda els altres mitjans i gràcies a les dades de què disposem del projecte d'investigació de la UPB-EHU, podrem veure el tractament del conflicte que van fer mitjans de difusió estatal que també es publiquen a Catalunya, com l'*Abc*, *El Mundo* o *El País* i també diaris publicats al País Basc com *Euskadi Información* (o *Gara* a partir del gener de 1999), *Deia*, *Euskadunon Egunkaria*, *El Correo*, *El Diario Vasco* i *Diario de Navarra*. La comparativa serà més exhaustiva entre els mitjans que s'han analitzat directament en aquest treball, però hem cregut convenient no desapropitar l'ocasió de comparar el resultat de la nostra anàlisi de continguts amb la del projecte d'investigació de la Universitat del País Basc.

Ara convindria fer una aproximació al perfil ideològic dels tres diaris que s'analitzen en aquest treball i també de la difusió que tenen al nostre país. Per això en basarem sobretot en un estudi anterior del doctor Xavier Giró que duu per títol *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)*. També ens servirem d'alguns altres textos publicats en què es fa una reflexió sobre el perfil de cadascún d'aquests diaris.

Pel que fa la difusió, agafarem com a referència les dades de l'OJD (*Oficina de Justificación de la Difusión*) que és l'organisme encarregat de difondre quins són els promitjos dels tiratges i de la difusió, vendes, dels diaris i que és el principal índex de referència per a les agències de publicitat a l'hora d'inserir els seus missatges publicitaris. Més endavant, ja s'entra en més detall donant les dades de cada mitja durant els tres anys sencers en què al seu interior trobem el nostre període d'estudi, 1998, 1999 i 2000. Però per veure com els tres diaris que analitzem no només són representatius de com s'informa des de Catalunya sinó també que són majoritaris de com s'informen els catalans, ara avancem unes dades referents al 1999.

Segons l'OJD, l'*Avui*, *El Periódico* i *La Vanguardia* van tenir durant aquest any un promig de difusió diària de 470.209 exemplars. Els altres tres diaris d'informació general més venuts al nostre país són l'*ABC*, *El Mundo del Siglo XXI* i *El País* que junts van tenir aquell 1999 una difusió de 87.574 exemplars. Per tant, i com ja hem avançat amb anterioritat, els diaris que s'analitzen en aquest treball representen el 84,3% de la difusió d'aquests sis diaris d'informació i difusió general més venuts al nostre país, mentre que els altres tres, lògicament, representen el 15,7%.

Una altra manera de mesurar quants lectors té un mitjà és, precisament, comptant qui el llegeix i no només qui el compra. Aquesta mesura es fa a través de les enquestes i la que té més reconeixement és la que fa l'EGM (Estudi General de Mitjans). Si, per exemple, ens mirem quants lectors tenien els mitjans de l'estudi, segons aquesta enquesta, durant el període febrer-novembre del 2000, tenim aquests resultats: *El Periódico*, 839.000 lectors diaris, *La Vanguardia*, 623.000 i l'*Avui*, 115.000. Cal dir que els dos primers ocupaven les posicions 5 i 7 respectivament dels diaris més llegits a l'Estat. Per tant, i com un eslògan del mateix diari emfatitzava, *El Periódico* seria el diari d'informació general més llegit a Catalunya.¹¹⁰

En definitiva, i a partir d'ara ho demostrarem, els mitjans catalans tenen un perfil diferenciat a als mitjans publicats a Madrid o el País Basc. Per suposat, el tret diferencial el marca el fet d'estar editats i distribuïts a Catalunya. Tot i això, cal dir que hi ha dos mitjans tenen una voluntat d'expansió fora del territori català. *La Vanguardia* ha buscat sovint tenir un cert pes a Madrid i *El Periódico* té algunes edicions en d'altres comunitats autònomes. També l'*Avui* ha buscat tenir un mercat en territori de fora de Catalunya, però sobretot en les altres terres dels Països Catalans. Tot i això, insistim que la mirada d'aquests tres diaris, la interretació que fan de la realitat, està marcada per la pertinença al territori català, amb la pluralitat que en aquesta està representada. Fins i tot en la llengua segur que hi ha un element diferenciador. I no només perquè el català és present en l'*Avui* i en aproximadament un 40% de l'edició del

¹¹⁰ http://www.aimc.es/aimc.php?izq=egm.swf&op=cuatro&pag_html=si&dch=02egm/24.html

Periódico. Si no segur que també es nota en el castellà que s'utilitza i l'ús habitual de paraules d'ús restringit català.

Pel que fa al terreny ideològic, aquests tres diaris no són aliens al catalanisme. Un catalanisme que és majoritari en la societat catalana, lògicament. No estem parlant de sobiranisme o nacionalisme, que seria una derivació o una part d'aquest catalanisme, sinó que estem parlant de la sensació de formar part d'un territori amb identitat pròpia. Un territori històric. Això fa que, per força, hi hagi d'haver certs ponts d'unió o de simpatia amb el basquisme. Insistim, estem parlant de la sensació a pertànyer a un territori diferent a un altre, i no tant a un sentiment nacionalista o sobiranista. Cal recordar que tots els diaris propis d'un territori, com a norma general, no solen ser contraris a les seves institucions sinó més aviat poden estar a favor o en contra de qui i com les administra, que no és el mateix. Els estatuts de Catalunya i el País Basc aprovats a finals dels 70 ja reconeixen aquest tret diferencial dels dos pobles i, per tant, és lògic que els diaris editats en el seu territori també ho defensin.

Resumint, i aquesta és més una hipòtesi que una constatació i que s'haurà de demostrar, la mirada que es té des de Catalunya del conflicte basc ha d'estar tenyida per un filtre diferent al que es pugui fer des de Madrid, però també diferent al del propi territori basc. Potser diríem que ¿es troba en un terme mig més proper a la mirada basca que la estrictament espanyola o estatalista? Aquesta és també una resposta que busquem en aquest treball. Però sí que ens podem aventurar a afirmar que no hi ha una resposta unitària que valgui per als tres diaris.

Abans de continuar amb els perfils, voldria explicar el motiu pel qual al final es va excloure de l'estudi el diari *El Punt*. No va ser fins més endavant, després del període analitzat, que *El Punt* també cobriria gairebé tot el territori català i és per aquest motiu que no l'agafem com a referència al considerar que no tenia el mateix àmbit de difusió. Cal dir que la incorporació o no d'aquest diari va ser motiu de debat previ a la recerca d'aquest treball ja que més d'una persona m'havia comentat que la informació política que feia aquest diari sobre el País Basc era de molta profunditat i que tenia una mirada diferent als altres diaris de difusió general. A més, encara que la difusió d'aquest diari en aquell moment era limitada a les terres gironines, sí que s'ha de tenir en compte que només tirava uns 10.000 exemplars menys que l'*Avui*, o sigui, al voltant dels 23.000. No negaré que hauria estat interessant incorporar-lo, però al final va prevaldre el criteri de l'àmbit de difusió general perquè si s'hi incorporava *El Punt* ¿perquè no s'havia de fer el mateix amb altres diaris de difusió local com el *Regió 7*, *El Segre* o *El 9 Nou*? És per aquest motiu que si algú vol agafar la base d'aquest treball per a fer un anàlisi comparativa entre el tractament del conflicte basc des d'aquest diaris, benvingut serà.

III.2.1- PERFIL DE L'AVUI

L'Avui és un diari que va néixer l'any 1976 a partir d'una iniciativa amb suport ampli de la societat civil catalana. En el període que analitzem el diari formava part de l'empresa Premsa Catalana S.A. que tenia com a president Jaume Vilalta i el director del diari era Vicent Sanchis. El cap de la secció de Política era David González.

Xavier Giró, professor de periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona, l'any 2000 va presentar la seva tesi doctoral sota l'epígraf *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)*. En aquest estudi, com el seu títol indica, se centra sobretot en el perfil dels diaris sobre la identitat nacional de Catalunya i no del País Basc, que és el que ens interessa en aquest cas. Però sí que se'n poden treure algunes conclusions per tal de veure quina és aquesta línia editorial o perfil dels diaris que s'analitzen en aquest treball, sempre a partir dels editorials analitzats.

Pel que fa a l'Avui, Giró diu que es tracta d'un diari "d'àmbit català, sobretot al Principat, molt barceloní, que està escrit en català. És una publicació que crida sovint a la mobilització dels seus lectors a favor del que entén que són tasques de construcció nacional de Catalunya. És, pel que s'acaba de dir, obertament catalanista i moderat en els seus plantejaments. Està a favor de l'Estat de les autonomies, és tendencialment sobiranista, però no independentista. Sense ser monàrquic, en algun moment s'ha mostrat partidari d'estrènyer les relacions entre la monarquia i el catalanisme polític. És un defensor aferrissat de la llengua catalana i dels símbols de Catalunya i deixa clar que entén el catalanisme tal com l'entén Jordi Pujol."¹¹¹ Cal insistir que aquest és un perfil al qual arriba Giró després d'analitzar els editorials d'aquest diari durant el període 1977-1996 i que fa referència a l'àmbit català. Però sí que ens permet fer una aproximació ideològica al mitjà. De fet, després d'analitzar els editorials de la nostra mostra, també podem arribar a un perfil ideològic o posicionament del diari sobre el conflicte basc. Però és evident que és un mitjà amb fortes simpaties cap al nacionalisme basc, sobretot el que representa el partit majoritari, el PNB i també d'EA.

El 23 d'abril de l'any 2001, un any després d'acabar el període d'anàlisi d'aquest treball, el diari celebrava el 25è aniversari. El diari no va fer un suplement especial dedicat a aquest aniversari, però sí que en va parlar en algun editorial i també en van fer referència alguns dels seus col·laboradors habituals. A partir d'algunes de les coses que es van publicar al voltant d'aquella data també podem acabar de perfilar la tendència ideològica del mitjà.

¹¹¹ GIRÓ, X. *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996)*. Tesi doctoral, 2000. p. 593.

L'editorial del diari publicat el mateix 23 d'abril, que portava per títol *Una celebració*, parla dels inicis del diari just després de la fi de la dictadura franquista. Fa molt d'èmfasi en el valor lingüístic del diari i que per fi el català sigui una llengua d'ús habitual en un mitjà de comunicació. No es fa cap referència de marcat caràcter polític, però pel que ens interessa en aquest treball sí que diu que “aquest diari ha ocupat un espai –amb defecte, però també amb tots els mèrits propis que li han permès fer-ho amb continuïtat i solvència– i el continuarà ocupant. Un espai que existeix. De gent sense complexos que es mira el món, des d'aquí, sense que li calguin intèrprets, amb criteri propi”.¹¹² Dins aquest “món” hi hauríem d'incloure el País Basc i així podríem dir que el que proclama el diari és que té una mirada pròpia del que allà passa sense deixar-se “contaminar” d'influències de fora, en aquest cas de Madrid.

Una de les persones que també felicita el diari des de la seva columna és Salvador Cardús que, com ja s'ha vist, és una de les persones que serveix de guia a l'hora d'emmarcar teòricament aquest estudi. Cardús escriu habitualment el seu article en profunditat els divendres i fins el dia 27 d'abril d'aquell any no en va parlar. El títol d'aquell text era *Imprescindible* i, per suposat, el que ell creia que era imprescindible era el paper de l'*Avui* dins “l'escenari comunicatiu català”. Es tracta d'un text en què s'insinuen moltes coses i també n'hi ha unes quantes de ben explícites. Però si una vegada més ens fixem en la seva vessant més política podem veure com Cardús creu que és un diari que “no ha estat el diari de referència, com se sol dir, però ha estat una referència de la qual tampoc ningú ha pogut prescindir de cap manera. La premsa catalana actual és allò que és, també, per allò que ha estat l'*Avui*. I ara, com gairebé al llarg de tota la seva existència, des del punt de vista polític, l'*Avui* segueix tenint un pes que va molt més enllà del que li toca per quantitat i fins i tot per reconeixement o prestigi públic”.¹¹³ Cardús ens vol dir, i ens diu, que potser l'*Avui* no ha pogut ser tant influent com *El País* ho ha estat per a Espanya, l'anomena explícitament, com *La Vanguardia* ho ha estat per a Catalunya, que en aquest cas no cita. Però sí que ha estat un diari a tenir en compte a l'hora de crear la mena de país que som, des del seu punt de vista millor del que hauria estat sense ell. Cap al final de l'article, i sense dir-ho explícitament, ve a dir que massa sovint se l'ha postulat proper CiU quan tampoc era ben bé així. Cardús diu que ha patit “els intents d'abús partidista dels qui el consideraven seu i l'esbiaixaven en un sentit, o els menyspreus partidistes dels qui el consideraven terra d'infidels i que encara l'esbiaixaven més... en la mateixa direcció que els primers”. En certa manera, però, ve a reforçar la tesi que la mirada de l'*Avui*, amb els seus defectes, és la d'un diari que clarament té

¹¹² EDITORIAL, “Una celebració”, *Avui*, (23 abril 2001), p. 2.

¹¹³ CARDÚS, Salvador, “Imprescindible”, *Avui*, (27 abril 2001), p. 19.

una idea de país, de nació, respecte Catalunya i que tot i que no té un suport majoritari si ho quantifiquem en vendes sí que té la seva influència. Se'l considera, doncs, un diari polititzat. Bé, l'anàlisi que en fa Cardús ve a confirmar allò que ja hem dit que aquest és un mitjà clarament sobiranista o nacionalista català i que, se li pressuposa, com haurem de demostrar, simpaties envers el nacionalisme basc.

No cal dir que al diari també se li pressuposa, a part d'aquests valors de catalanitat, una defensa dels valors democràtics. Diem això perquè ja se sap que si una cosa es posa en dubte en els conflictes de naturalesa semblant al basc són els valors democràtics de certes postures. En allò que hem llegit de la celebració dels 25 anys del diari ja hi traspua aquesta defensa de les institucions vigents i, per suposat, totalment contrari al que representava el govern franquista. Però, per referenciar-ho d'alguna manera, hem agafat el llibre que es va editar per celebrar el 10è aniversari del diari. L'aleshores director, Josep Faulí, escrivia en un text introductor que "l'*Avui* és, des del mateix naixement, fidel a Catalunya i a la democràcia".¹¹⁴ Pel que fa als textos relatius a les celebracions i tot i que no es tracta d'una aportació que tingui relació amb el moment ni l'objecte d'estudi, sí que crec que convé fer per acabar de situar al lector d'aquest treball. Només afegir que l'abril del 2006 el diari va celebrar el 30è aniversari. En aquella ocasió tampoc hi havia un suplement especial commemoratiu, però sí que l'editorial se'n parla. El que volíem destacar és que en el 30è aniversari el diari ja tenia un nou grup editorial al darrere. Com se sap, el Grupo Godó i Grupo Planeta, amb un 40% cadascun, se'n van fer càrrec creant la Corporació Catalana de Comunicació S.L. presidida per un exdirectiu del Grupo Godó, Antoni Cambredó i en què la Generalitat de Catalunya manté un 20% de la propietat a través de l'Institut Català de Finances. En l'editorial en qüestió no s'hi fa tampoc referències polítiques i sobretot s'hi diu que el diari pretén mobilitzar nous lectors poc després d'aquest canvi empresarial i també en el disseny. Cal dir que respecte el període analitzat, però, el director del diari continua sent el mateix, Vicent Sanchis.

Pel que fa al tiratge del diari, sobre el qual ja n'hem fet referència, hem de dir que del gener al desembre del 1998 l'*Avui* va tirar un promig de 51.344 exemplars i va tenir una difusió de 34.027. L'any següent, el 99, va perdre exemplars de tiratge i difusió que van ser 47.698 i 31.840. Finalment, pel que fa al període que s'analitza en aquest treball, el diari va tornar a perdre compradors ja que de gener a desembre del 2000 el tiratge va ser d'un promig de 45.550 i la difusió de 30.774. Totes aquestes dades segons l'OJD, *Oficina de Justificación de*

¹¹⁴ AVUI 1976-1986, 10è aniversari. Barcelona: Premsa Catalana, SA, 1986, p. 8.

la Difusión.¹¹⁵ Com es pot veure en el gràfic anterior, l'any 1999 la difusió de l'*Avui* representa al voltant del 6% dels 6 diaris majoritaris de difusió general que es publicaven durant el període analitzat. Si parlem del percentatge respecte als altres dos diaris de l'estudi, aquest tan per cent augmenta un punt, fins a prop del 7%.

Entre el seu públic es considera que hi ha una majoria de persones que se senten molt properes al nacionalisme català, tan el que representaria el votant de CiU com d'ERC. Potser hauríem de matisar que possiblement es tracta d'aquell votant que se sent més nacionalista o catalanista que l'altra vessant del partit, o sigui, de centre-dreta o centre-esquerra respectivament. Tot i això, potser sí que podríem dir que el votant d'ERC, al ser un partit a més clarament independentista, sí que pot tenir en l'*Avui* un diari de referència. Encara que Xavier Giró cregui que el diari, almenys la seva línia editorial, no sigui independentista, no hi ha dubte que molts dels seus col·laboradors més significatius sí que es mostren clarament independentistes. Potser hauríem de dir que el diari, en tot cas, és plenament partidari al dret a l'autodeterminació.

Recentment, el juliol del 2006, el Centre d'Estudis d'Opinió, CEO, de la Generalitat de Catalunya, va publicar una enquesta que duia per títol *Perfil mediàtic dels electors dels partits parlamentaris* i que es pot consultar al web del departament d'Economia i Finances de la Generalitat de Catalunya (www.gencat.cat/economia/ceo/estudis/). En aquest es detallava per partits i per mitjans quin és aquest perfil. Dels lectors de l'*Avui* es diu que "L'interès per la política dels que llegeixen l'*Avui* és força més elevat. També és més alt el seu nivell d'informació sobre temes polítics. Estan menys satisfets amb el funcionament de la democràcia i tenen una mica menys de confiança social. L'opinió que tenen de la seva capacitat d'influir en la política és lleugerament més baixa que la de la resta. Els lectors de l'*Avui* són els que més confiança tenen en els polítics catalans." També analitzen quin percentatge d'electors, de votants, d'un determinat partit llegeixen un o altre diari i dóna resultats bastant interessants perquè possiblement matisen la idea que tenim concebuda del públic d'aquests mitjans. Així és com tot seguit afegeixen que "L'electorat que més llegeix l'*Avui* és el d'ERC (16,9%), seguit de prop pel de CiU (14%). Molt pocs votants dels altres partits el llegeixen."¹¹⁶

¹¹⁵ Es pot consultar al web de l'OJD, www.ojd.es, concretament a: <http://www.ojd.es/app/busquedas/result.asp?todo=1&codigo=1100003>.

¹¹⁶ http://www.gencat.cat/economia/doc/doc_24716793_1.pdf, p. 97.

III.2.2- PERFIL D'EL PERIÓDICO DE CATALUNYA

El *Periódico de Catalunya* està editat pel Grupo Z. En el període que s'analitza en aquest treball el president del grup era el mateix que el va fundar, Antonio Asensio i el director del diari Antonio Franco. El Grupo Z es va fundar poc després que naixés el diari *Avui*, el maig del 1976, i el diari es va començar a imprimir el 26 d'octubre de 1978. La seva vida i la de l'*Avui*, per tant, podem dir que han anat molt en paral·lel. Els responsables de Política eren Carles Pastor, com a subdirector, Luis Mauri, redactor en cap i María Dolores García, cap de secció. Pel que fa a la informació des del País Basc la feia Ana Garbati, des de Bilbao.

Per fer aquest perfil, també hem agafat com a referència què en diu el doctor Giró en la seva tesi doctoral per així tenir una aproximació ideològica al diari. En síntesi Xavier Giró, després d'analitzar els editorials durant el període 77-96, arriba a aquesta conclusió: “*El Periódico* és un diari d'àmbit català, com expressa el seu títol sencer: *El Periódico de Catalunya*. S'ha editat només en castellà des de la seva fundació fins el 1997 –una data que queda fora d'aquest estudi–, any que va iniciar l'edició simultània en castellà i català. És un diari d'esquerres, partidari de la moderació i el pacte polític i defensor de l'estabilitat social. És plenament favorable a l'Estat de les autonomies i de l'entrocament de Catalunya dins d'Espanya. És bel·ligerant contra el que entén que són visions deformades i negatives de la política de la Generalitat, especialment de la lingüística. Es pot afirmar que, encara que és crític amb la política de Jordi Pujol, no és antipujolista, però tampoc nacionalista català.”¹¹⁷ Ja hem dit que aquestes són unes conclusions a partir d'un anàlisi que són sobre l'àmbit català, però, malgrat tot, hi ha alguns detalls que ens poden ajudar a veure quin posicionament pot tenir davant el conflicte basc. Si partim del que ens diu Giró, podríem avançar que davant el conflicte basc pot prendre més partit per la denominada línia estatalista o espanyolista que no pas la nacionalista basca. Això també intentarem demostrar si és així o no. Sobre el que diu Giró, també caldria recordar que en el període que analitza la Generalitat havia estat governada gairebé sempre per Jordi Pujol. Per tant, possiblement la visió que diu que té el diari respecte les polítiques de la Generalitat no hagin estat les mateixes a partir del moment que Pasqual Maragall en va assumir la presidència. A diferència dels altres dos diaris analitzats, Giró no diu res de si aquest és proper o defensor de la Monarquia espanyola. Però si obrim el suplement de commemoració del seu 25è aniversari el primer que ens trobem és una fotografia a tota pàgina de Juan Carlos I i una dedicatòria escrita a mà.

¹¹⁷ GIRÓ, X. (2000). p. 342.

Aquest suplement de 386 pàgines i publicat l'any 2003, ens permet trobar-hi també algunes pistes que ens permet veure quin és el perfil ideològic del diari. Hi ha recollides opinions de diferents personalitats que amb una frase llarga defineixen què creuen que és aquest diari. Polítics, esportistes, gent de la cultura, periodistes d'altres mitjans, etcètera. Cal dir que entre aquestes no n'hi ha cap de polítics bascos. Però en les primeres pàgines hi ha l'opinió de l'editor i president del Grupo Z, Francisco Matosas, substituït del desaparegut fundador Antonio Asensio, també un article del fill d'aquest, de nom també Antonio, que ocupava el càrrec de vicepresident del Grupo Zeta i la de l'aleshores director, Antonio Franco. Citarem una frase d'aquest últim, el director del diari, però que pràcticament és idèntica a la que apareix en les altres dues opinions: “Amb l'ajuda d'uns quants centenars d'homes i dones entestats com ell (fa referència a Antonio Asensio) a treure al carrer un mitjà plural, progressista, interessant i accessible, va convertir el diari en l'esplèndida realitat que és”.¹¹⁸

Sobre el tema basc, en aquest text no s'hi fan gaire referències, a no ser que sigui per destacar algunes de les portades publicades, però precisament una de les que destaca té a veure amb el període que s'analitza en aquest treball i també és una de les portades analitzades. Es tracta de la de l'endemà que ETA anunciés que trenca la treva i que el diari va titular amb un “ETA torna”, era el dia 29 de novembre de 1999. En aquesta pàgina del llibret commemoratiu dels 25 anys d'*El Periódico*, hi ha dues portades més, una després de la manifestació per l'assassinat d'Ernest Lluch i la dels atemptats de l'11S als Estats Units. Doncs bé, el text que acompanya la portada de la fi de la treva d'ETA diu: “El Govern i totes les forces polítiques del conjunt de l'Estat i d'Euskadi van reaccionar a l'uníson contra l'anunci d'ETA de trencar la treva més llarga de la seva història: 438 dies. En un comunicat públic, la banda terrorista afirmava: “la treva s'ha acabat”. I es mostrava disposava a reactivar la seva activitat terrorista amb nous atemptats”.¹¹⁹ Aquest text tampoc ens diu, ni molt menys, quin posicionament té el mitjà davant el conflicte basc.

Però sí que podem veure què en pensa en un editorial que també publiquen. En una pàgina reproduïxen els tres editorials que creuen més destacats d'aquests 25 anys. El primer es titula “La premsa i Maragall”, el segon “¡Dialogueu sisplau!” i el tercer “Comença la guerra que no volíem”. Com és de suposar, el segon és el que té a veure amb el tema que aquí s'analitza. I com també és fàcil imaginar, fa referència també a la manifestació barcelonina en contra de l'assassinat d'Ernest Lluch. Aquest assassinat va passar set mesos després del període analitzat en aquest treball, després que ETA hagués tornat a atemptar i en què Catalunya es va

¹¹⁸ *El Periódico. 25 anys amb els lectors*. 2003, p. 9.

¹¹⁹ *El Periódico. 25 anys amb els lectors*. 2003, p. 196.

convertir en un dels llocs on més va actuar. Doncs bé, si aquest és un dels tres únics editorials que recorden en aquest recull se suposa que també es tracta d'una declaració de principis sobre el conflicte basc. Tots recordem que en aquella manifestació la periodista i bona amiga d'Ernest Lluch, Gemma Nierga, va llegir un comunicat consensuat, però en què hi va afegir la cèlebre frase: “vostès que poden dialoguin” dirigint-se als polítics presents, entre ells José María Aznar, president del Govern espanyol en aquells moments, que va quedar de pedra. Doncs bé, *El Periódico* en aquest editorial dóna suport a les paraules de Nierga, sense citar-la, però dient: “el desig que els polítics facin el favor de dialogar de debò per buscar una solució al terrorisme i a la dissociació basca. Quan es va al·ludir a això des dels altaveus vam tenir el moment més càlid de la nit. Aquest clam reflecteix el descoratjament de la gent davant les bregues entre els partits demòcrates mentre ETA assassina.”¹²⁰ Al final de text reitera que això és també el que hauria desitjat Ernest Lluch. Sembla, doncs, que davant el conflicte basc aquesta seria la postura que defensa el diari del Grupo Z, el diàleg. Això és el que intentarem veure també en aquest treball analitzant les portades i els editorials d'un període just anterior al de la mort de l'exministre socialista. També podrem comprovar si el llenguatge emprat en l'altre text citat, on utilitzen termes com “banda terrorista” també són habituals.

Segons dades de l'OJD, *Oficina de Justificación de la Difusión*, *El Periódico* l'any 1998 va tenir una difusió de 208.070 exemplars (124.654 en castellà i 83.416 en català) i un tiratge de 266.125. L'any 1999 el tiratge va passar a ser de 250.587 de mitjana i la difusió de 194.920 (117.147 en castellà i 77.773 en català) i l'any següent, el 2000, les dades de difusió van tornar a baixar fins a 184.251 (111.941 en castellà i 72.310 en català) i 236.267 de tiratge.¹²¹ Aquesta difusió representa el 35% respecte els 6 principals diaris d'informació general publicats a Catalunya, si agafem com a referència l'any 1999. Si ens fixem només en els tres diaris de l'estudi, podem dir que la difusió d'*El Periódico* és del 41%. Cal dir que, i com ja hem vist, tot i que es tracta del segon diari més venut a Catalunya, els índexs d'audiència, mesurats per altres paràmetres que no són la difusió sinó a partir d'enquestes, diuen que és més llegit que *La Vanguardia*. En tot cas, només es tracta d'unes dades orientatives que ens permeten ubicar quins són els diaris objecte d'estudi d'aquest treball.

Ja hem dit que aquest diari es considera el més llegit a Catalunya. Es pot dir que els seu públic ha estat tradicionalment considerat majoritàriament de l'àrea metropolitana de Barcelona, d'una classe mitja, mitja-baixa. Molts dels seu lectors són immigrants o fills d'immigrants de diferents zones de l'Estat espanyol. La seva tendència política, la del lector, és propera als

¹²⁰ *El Periódico. 25 anys amb els lectors*. 2003, p. 108.

¹²¹ <http://www.ojd.es/app/busquedas/result.asp?todo=1&codigo=1100156>

considerats partits d'esqueres no nacionalistes, o sigui, sobretot PSC-PSOE i IC. Una bona part del seu lector és majoritàriament castellanoparlant, però des de la incorporació de la versió traduïda al català, 28 d'octubre de 1997, 19 anys i 2 dies després de la seva fundació, ha buscat públic nou. Aquella va ser, realment, una gran iniciativa i un pas endavant en la normalització lingüística del nostre país. Com tot diari, però, encara que aquesta pugui ser més o menys un públic majoritari, també té altre tipus de públic més heterogeni.

El mateix estudi que hem citat abans amb l'*Avui* del Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat de Catalunya que duu per títol *Perfil mediàtic dels electors dels partits parlamentaris*, parla d'aquest perfil dels lectors d'*El Periódico*, però els separa en funció de si són lectors de l'edició en castellà o en català. Dels lectors de la catalana diu que "tenen més interès per la política que el conjunt i es consideren també una mica més informats del que passa en política. La seva confiança social està per sobre la mitjana. N'hi ha menys que creguin que els polítics només busquen el benefici propi, i també menys que trobin la política massa complicada com per què els costi d'entendre. Tenen una confiança en els polítics catalans per sobre de la mitjana. (...) L'electorat que llegeix més *El Periódico* en català és el d'ERC (43,5%), seguit a certa distància pels d'ICV-EUiA (27,8%) i CiU (26,8%). La fracció de l'electorat del PSC que llegeix aquesta edició (23,1%) és menor que la de CiU. Els votants del PP que llegeixen aquest diari són només el 7%." I els de la castellana "en canvi tenen un interès per la política similar al del conjunt, fins i tot lleugerament per sota. Consideren tenir un nivell d'informació política més baix i la seva confiança social també és menor. Hi ha més que creuen que la política sembla tan complicada que se'ls fa difícil d'entendre el que està passant. (...) L'electorat que més llegeix *El Periódico* en castellà és el del PSC (29,6%), seguit de prop del d'ICV-EUiA (27,8%) i el del PP (25,4%). Els votants dels partits nacionalistes, CiU i ERC, són els que menys llegeixen aquesta edició."¹²²

¹²² <http://www.idescat.net/cat/idescat/estudisopinio/rpeo/R-360.pdf>, p. 97 i 98.

III.2.3- PERFIL DE LA VANGUARDIA

L'objecte d'estudi d'aquest treball inclou també el diari *La Vanguardia* en les portades i els editorials relacionats amb el conflicte basc. També d'aquest mitjà ens convé intentar definir com es posiciona políticament. O, dit d'una altra manera, veure quina és la línia editorial del diari.

Per a Xavier Giró *La Vanguardia* és un diari “que es fa a Barcelona en castellà, tret d'alguns articles esporàdics, i es ven sobretot a l'àrea metropolitana. És marcadament de dretes, molt moderat i molt poc procliu a la mobilització. És un ferm partidari de la monarquia i de la unitat d'Espanya. Reconeix especificitats polítiques, econòmiques i simbòliques de Catalunya, però, de forma particular, no simpatitza amb cap reconeixement del dret a l'autodeterminació. És també antiindependentista i ha donat suport en general a la política desplegada per Jordi Pujol. El diari no considera que a Catalunya hi hagi discriminació del castellà.”¹²³

Ja he dit que Giró ha arribat a aquest perfil després d'analitzar 41 editorials relacionats amb la identitat catalana. Però en el meu treball em centraré més en l'opinió del diari sobre el conflicte basc i hi ha algun apartat de la definició de Giró que no estic segur que coincideixi amb les conclusions que pugui arribar després d'analitzar les edicions citades. Per posar un exemple, en el procés de pau basc ja veurem que el diari, en el meu cas analitzo 23 editorials, pren partit bastant a favor de les postures del PSOE, partit que en principi hauríem de considerar d'esquerres. Estic d'acord, i també ho demostraré, que el diari és clarament monàrquic. De fet, el propietari del diari, el Comte de Godó, té un títol nobiliari que concedeix, i manté, la monarquia. També estaria d'acord amb l'afirmació que és antiindependentista i no defensa el dret a l'autodeterminació.

Des del meu punt de vista, Giró també s'oblida en aquest perfil, possiblement perquè no ho ha detectat en l'estudi, que *La Vanguardia* històricament s'ha considerat un diari que sempre ha estat a favor d'aquells que governen, siguin del color que siguin. Fins i tot, i bastant sovint, ha defensat la postura del lehendakari (Ardanza o Ibarretxe). Això ho defineix molt bé un dels directors del diari que més reconeixement ha tingut per part dels periodistes del nostre país: Agustí Calvet, més conegut com a Gaziél. Gaziél va escriure el que possiblement és el millor llibre sobre *La Vanguardia*, encara que d'això ja fa 30 anys, sota el títol d'*Història de “La Vanguardia” i nou articles sobre periodisme*. En aquest llibre Gaziél diu que el diari, gràcies al propietari Ramon Godó, havia de trobar “uns principis també constants i infal·libles, amb

¹²³ GIRÓ, X. (2000). p. 464.

els quals regular constantment l'orientació del diari —com una brúixola—, fes el temps que fes”.¹²⁴ Agustí Calvet, amb la seva ironia habitual, compara aquests principis amb el decàleg de Moisès i els qualifica d'eterns. Els resumeix en dos: “Acatament automàtic a les institucions triomfants i Defensa, sense discussió possible, de l'ordre establert”.¹²⁵ En general, i utilitzant un dels emparaulaments mencionats, es pot considerar que el diari és clarament partidari de la democràcia espanyola com a primer ítem, abans que la catalana o la basca. És, doncs, defensor de la Constitució primer, de l'Estatut després, de les forces de seguretat de l'Estat, de la justícia espanyola, de l'anomenat Estat de Dret, etcètera. Malgrat això, ja veurem que en el cas concret d'aquest treball, el diari serà crític amb el Govern de Madrid i defensarà la justícia en tots els casos, encara que es tracti de resolucions favorables als GAL o a HB.

En el cas concret de l'estudi, com ja veurem també més endavant, la majoria del temps analitzat, Juan Tàpia era el director del diari, exceptuant els últims dies. Durant aquest període el coordinador de la secció de política fou José Antich, que a partir del moment que Tàpia abandonà el càrrec, passarà a ser el director del diari. El cap de la secció de política era Alfredo Abián, que passarà a ser director adjunt, i just després d'acabar l'estudi, Jordi Barbeta va entrar com a nou cap de secció.

Cal recordar una vegada més que *La Vanguardia* va ser el primer diari, 20 de setembre de 1998, que va entrevistar a un membre d'HB després del pacte de Lizarra. Aquella entrevista és de les poques que s'havien pogut veure en algun mitjà, dels diguem-ne no afins al món abertzale, després de l'aïllament informatiu a què va ser sotmesa HB després de l'assassinat de Miguel Ángel Blanco. Es tracta de l'entrevista que Antoni Batista va fer a Arnaldo Otegi, portaveu de la Mesa Nacional d'HB. En l'apartat de la neutralitat, ja he citat el mateix Batista explicant què va significar aquella entrevista. Però també seria interessant veure com relata la “discussió” que va tenir amb el director Tàpia sobre si havia d'aparèixer en portada o no: “*Juan Tapia, que está muy bien informado sobre el País Vasco, me preguntó si alguien más había entrevistado al líder de HB y cuando respondí que no, decidió cambiar la portada que tenía prevista encabezándola con Otegi. Abrió no sólo el suplemento (va aparèixer en el suplement dominical “la revista”) sino también la portada de La Vanguardia con un enorme titular que decía “Habla Otegi, número uno de HB”, con gran criterio periodístico y yo discutiéndole lo de “número uno” en una dirección colectiva y colegiada. Mi alternativa era “líder”, pero el big boss opuso que número uno era evidente, porque era el portavoz, y que lo*

¹²⁴ GAZIEL *Història de “La Vanguardia” i nou articles sobre periodisme*. Barcelona: Empúries, 1994, p. 67.

¹²⁵ GAZIEL (1994), p. 68.

de líder totavía tenía que demostrarlo”.¹²⁶ Aquest paràgraf anecdòtic serveix per reflectir que la publicació de l’entrevista va ser un fet important significatiu en el seu moment. La veritat és que no es pot negar que la decisió de Tàpia, no només d’acceptar publicar l’entrevista sinó també de posar-la en portada, va ser una aposta valenta i polèmica. Dins el mateix diari va ser fortament criticada. Però com ja he explicat amb anterioritat, fins i tot amb les informacions sobre terrorisme s’hi pot buscar raons comercials a l’hora de publicar certes coses. I és que a part d’un enorme valor testimonial i informatiu, aquesta entrevista és de les que fa vendre més diaris i porta que se’n parli.

Tenint en compte els més de 125 anys d’història del diari, no és estrany que s’hagi escrit molt sobre ell. Recentment ha aparegut una altra història de *La Vanguardia* que precisament porta per títol *Una història de ‘La Vanguardia’* redactada per l’exdegà del Col·legi de Periodistes de Catalunya, Josep Maria Huertas Claveria. Huertas va escriure una història no oficial o, si voleu, no autoritzada. Ell mateix va denunciar que s’havia silenciada, des del diari del Grupo Godó, l’aparició d’aquest llibre. Es tracta d’un repàs, com el nom indica, de la cronologia històrica del mitjà. Però precisament relacionat amb el que acabem d’explicar, hi ha els dos últims paràgrafs del llibre que ve a dir que precisament el tractament del tema basc va ser el que va fer “caure” Juan Tapia de la direcció del diari. Els paràgrafs en qüestió són els últims del llibre i tenint en compte que expressen molt clarament què va passar al diari en aquelles dates, he cregut convenient reproduir-los sencers:

“Tapia va decidir nomenar José Antich coordinador, el tipus de càrrec de confiança que havia creat el 1987. Ho va fer en contra de l’opinió de Lluís Foix. El clima polític creat des que el PP, amb José María Aznar, governava a Espanya, era ben diferent. L’actitud conciliadora de *La Vanguardia* respecte el tema basc, propiciada per Tapia, xocava de front amb la tesi governamental de ser agressiu envers el nacionalisme basc. Aquesta qüestió, i en general el canvi de panorama al país, van determinar la creació d’una mena de consell de direcció especial que analitzava aquestes qüestions. Tapia, per la seva banda, exigia més força en les informacions sobre temes com el cas Pallerols, que complicava la vida a Unió Democràtica, però aquesta no era una línia que convencés al coordinador de política. Juan Tapia començava a adonar-se que les coses no anaven com anys enrere.”

“El 12 de març de 2000 el Partit Popular va recollir els fruits de l’agressivitat i va aconseguir la majoria absoluta. Deu dies després, José Antich substituïa Juan Tapia com a director.”¹²⁷

¹²⁶ BATISTA, A. (1999), p. 40.

¹²⁷ HUERTAS, J.M. *Una història de ‘La Vanguardia’*. Barcelona: Angle Editorial, 2006, p. 249.

En aquest treball hem de demostrar fins a quin punt el que diu Huertas que *La Vanguardia* va tenir en aquest període una “actitud conciliadora” respecte el tema basc és cert. Sigui com sigui, entre el text de Huertas i Batista podem concloure que tot i que són dues versions dels fets no és pot negar que el tema basc és una qüestió que almenys a *La Vanguardia* té, o va tenir, una transcendència en el devenir del funcionament intern del diari.

No em voldria allargar massa parlant de *La Vanguardia*, però ja he dit que 125 anys d’història donen per moltes reflexions i no voldria passar-ne per alt dues més que ens poden acabar de dibuixar què és aquest diari i quin paper juga amb el tema basc. No reproduiré molts dels fragments de l’*Estatuto de Redacción* que apareix publicat en *La Vanguardia. Libro de redacción* del 2004, però sí que voldria dir que en ell s’hi autodefineix molt clarament el diari. El llibre d’estil és també la seva carta de presentació i, alhora, el contracte que té firmat amb la societat. El primer punt són els “*Principios editoriales*” que divideix en 10 punts que van desglossant quins són els valors que defensa. Entre ells, es mostra explícitament partidària, o emparada, per l’Estatut i la Consitutió. Possiblement el punt que millor resumeix el seu model és l’1.9 que diu “*El respeto, defensa, fortalecimiento de los valores esenciales de la democracia, la libertad, la justicia, la tolerancia, la solidaridad y el progreso, consituyen el fundamento y razón de la actuación de La Vanguardia como medio de comunicación, de acuerdo con la doctrina establecida en la Declaración Universal de los Derechos Humanos de la ONU, la Convención Europea de los Derechos Humanos y el conjunto de principios deontológicos de la profesión periodística promulgados y asumidos por la prensa libre, moderna y responsable*”.¹²⁸

Però pel que ens incumbeix, també diu, en el punt 1.5, que tot i ser un diari al servei de “*los valores, aspiraciones e intereses generales de la sociedad de Catalunya*”, en el punt 1.6 afegeix “*Desde esta posición irrenunciable, La Vanguardia se proyecta hacia el conjunto de España y Europa desde su aspiración por contribuir a la integración y desarrollo de los pueblos mediante la difusión e intercambio de la información y el conocimiento, todo ello desde un espíritu universalista y abierto, compatible con el respeto y la defensa de las tradiciones propias y ajenas.*”¹²⁹ Bé, dèiem que no volíem reproduir llargues cites d’aquests estatuts, però sí que hem cregut convenient fer-ho amb aquestes.

Hem dit que volíem parlar de dues reflexions sobre el perfil ideològic del diari, una l’acabem de fer, i l’altra és fruit precisament de la celebració dels 125 anys del diari el febrer del 2006.

¹²⁸ *La Vanguardia. Libro de redacción*. Cap. “Estatuto de Redacción”. Barcelona: La Vanguardia Ediciones SL, 2004, p. 477.

¹²⁹ *La Vanguardia. Libro de redacción*. Cap. “Estatuto de Redacción”. 2004, p. 476.

Per a aquestes dates el diari va fer un suplement semblant en mides al que hem citat d'*El Periódico* però repassant cent anys més. El format també és de diari i conté 322 pàgines. En aquest hi ha un recull d'opinions, internes i externes, sobre què ha significat i significa el diari, i també es fa un repàs a com ha tractat, amb portades i opinions, aquests 125 anys d'història. Com és d'imaginar, ens hem fixat una vegada més en el període que ens pertoca. Abans cal dir que si en alguna cosa coincideixen la majoria de textos en què es parla de què és *La Vanguardia* és en la seva capacitat d'influència i referència en la societat catalana i també sovint s'hi afegeix en l'espanyola. Fet aquest matís, anem al període que va de setembre del 98 a l'abril del 2000. Per fer-ho hem de buscar en l'ampli capítol que va de 1976 al 2000 les dates que ens interessin. El moment que ens pertoca el resumeixen amb el titular "*De Miguel Ángel Blanco a Ernest Lluch*" i l'engloben no en una data, com sí passa amb els altres esdeveniments que destaquen, sinó que comprèn els anys 97, 98, 99 i 00. En el resum d'aquest període hi ha un text d'Ernest Lluch, publicat el 7 d'agost del 97, un text de Lluís Foix, recordant a Lluch, i un petit text que resumeix el període. En tota la pàgina no es fa cap referència a la treva d'ETA. Lògicament, en el text d'Ernest Lluch no se'n pot parlar perquè encara faltava un any perquè s'esdevingués. Foix parla més del que va representar Ernest Lluch. I el text que acompanya les dues fotos, de les manifestacions contra ETA després de les morts de Blanco i Lluch parla només d'aquestes manifestacions. Per suposat, la mort de Lluch va tenir una transcendència i una repercussió molt gran en la societat catalana, basca i espanyola i possiblement és el fet que més cal recalcar d'aquell període des d'un punt de vista català. A més, no és agosarat afirmar que aquell fet va marcar un punt d'inflexió en el procés basc.

El fet que el diari triés aquell text d'Ernest Lluch es pot veure també com una certa declaració d'intencions. El que diu Lluch és un avís del que vindria més endavant i la veritat és que el que hem de veure és si les idees que defensava Lluch també serien semblants a les proposades per *La Vanguardia* durant el període analitzat. Ernest Lluch va escriure, sota el títol "*No he escrito sobre Miguel Ángel*" el següent: "*La culpa de todo ello es ETA, que hizo desaparecer los matices y agruparnos en terreno que no es propiamente el nuestro. Ello hizo que todos los extremos del otro lado pudieran infiltrarse en la gran masa mayoritaria de partidarios de la libertad y de la vida*". I ell no se sentia còmode en aquesta uniformitat absent de matisos. I a continuació afegeix: "*ETA consiguió, sorprendentemente, la mayor unidad española sin matices que recuerdo. Una unidad española en la que, encaramados los nacionalistas españoles más centralistas, parecían resucitar antiguos tiempos. Me refiero a los nacionalistas españoles de viejo cuño y de más joven edad, que se distinguen por afirmar con*

insultos que lo son y por atacar sistemáticamente a los nacionalismos democráticos vascos y catalanes, así como a la izquierda que ha hecho suyas las reivindicaciones de las lenguas que no son el castellano o el autogobierno como derechos individuales democráticos".¹³⁰ La veritat és que tractant-se d'un text publicat poques setmanes després de l'assassinat de Miguel Ángel Blanco és d'un atreviment inusual no només per a un exministre socialista sinó fins i tot per qualsevol analista polític. Insistim, en aquest treball intentarem veure si el que denomino "esperit Lluch", potser en contraposició de l'"esperit d'Ermua", és el que domina en els editorials que s'analitzen en aquest treball.

Pel que fa al públic o lector de *La Vanguardia*, caldria destacar que l'OJD calcula que l'any 1998 el tiratge del diari va ser de 253.406 exemplars amb una difusió de 212.202. L'any següent, el 1999, la difusió va ser de 205.126 i el tiratge de 243.449. Durant l'últim any de l'estudi, el 2000, la difusió va tornar a baixar fins als 191.673 exemplars de mitjana amb un tiratge de 244.644.¹³¹ Pel que fa a la seva representativitat, en número d'exemplars venuts, en el mercat català podríem dir que la seva difusió equival al 43% dels 6 principals diaris editats a Catalunya l'any 1999. Si aquest percentatge el mesuren en funció dels tres diaris que s'analitzen en aquest treball el número puja fins gairebé al 52%. Sense cap mena de dubte, el diari més venut a Catalunya.

En general el compra un públic, és clar, proper a la ideologia del mitjà i es diu que es tracta majoritàriament de mitjana a avançada edat, de classe mitja, mitja-alta i principalment homes. Per Gaziel la base del diari "sempre ha estat, i encara ho és, la subscripció mensual, trimestral, semestral o anual: la compacta falange de burgesos i menestrals addictes, escampats per tot Catalunya, que a l'hora de l'esmorzar o en arribar el primer tren correu volen tenir el diari a casa".¹³² Cal recordar que aquest llibre Gaziel el va publicar per primer cop, i clandestinament, l'any 1971.

Si ens acostem a un estudi més recent, el del CEO ja citat, publicat el juliol del 2006, es diu que l'interès per la política del lector de *La Vanguardia* és "similar al del conjunt. També ho són la resta d'actituds polítiques. Tot i així, la confiança que dipositen en els polítics catalans és lleugerament més baixa que la mitjana. (...) Els votants de partits d'esquerres llegeixen menys *La Vanguardia*. En torn a una tercera part dels electorats de PSC, ERC i ICV-EUiA

¹³⁰ *La Vanguardia. 125 años de vocación universal*. Barcelona: La Vanguardia, 2006, p. 246.

¹³¹ <http://www.ojd.es/app/busquedas/result.asp?todo=1&codigo=1100063>

¹³² GAZIEL (1994), p. 51.

segueix aquesta publicació. En canvi, la majoria dels votants de CiU són lectors d'aquest diari (50,7%), i una part important dels votants del PP (43,7%) i dels abstencionistes (47,3%).”¹³³

III.2.4.- ELS ALTRES 10 DIARIS

Recordem que a part de l'*Avui*, *El Periódico* i *La Vanguardia*, en aquest treball es vol introduir una petita comparació amb el tractament que fan altres mitjans en el mateix període i utilitzant el mateix mètode d'anàlisi de continguts. Aquest anàlisi no s'haurà fet per l'investigador que escriu aquestes pàgines, però sí que hi ha tingut alguna relació. Com ja s'ha explicat, bona part de la idea d'aquesta tesi va sorgir després que participés en un projecte d'investigació de la Universitat del País Basc. Aquesta investigació estava dirigida pels professors Petxo Idoyaga i Txema Ramírez de la Piscina. Entre els investigadors o col·laboradors també hi havia Santiago Alvite, Jesús Barredo, Gorka Espiau, Nerea Iriarte, Monika Rodrigo i Teresa Toda. Entre tots vàrem acordar utilitzar una metodologia d'anàlisi de continguts i una mostra que és la mateixa utilitzada en aquest treball. Als investigadors se'ls va assignar els diferents diaris que en total van ser 11: l'*Abc*, *El Mundo del Siglo XXI* i *El País*, editats a Madrid, *Euskadi Información* (o *Gara* a partir del gener de 1999), *Deia*, *Euskadunon Egunkaria*, *El Correo*, *El Diario Vasco* i *Diario de Navarra* publicats al País Basc i Navarra i *La Vanguardia* i *La Voz de Galicia* de les dues altres comunitats històriques. El resultat d'aquest estudi es va publicar a Fundamentos, concretament en el llibre *Al filo de la (in)comunicación. Prensa y conflicto vasco*. És d'aquest llibre d'on he tret i aniré traient molta informació per a aquest estudi. I aquest és el cas d'aquest apartat en què, resumidament, direm com són els altres diaris de l'estudi de la UPV-EHU.

Una de les divisions que es fa, a part de la geogràfica, és la ideològica. Així que en el projecte d'investigació es va decidir incloure *Abc*, *El Mundo del Siglo XXI*, *El País*, *El Correo*, *El Diario Vasco* i *Diario de Navarra* en un bloc de mitjans considerats propers al que denominaríem no nacionalisme o nacionalisme espanyol. Mentre que *Euskadi Información* (*Gara*), *Deia* i *Euskadunon Egunkaria* formarien part del sector nacionalista basc. Entremig, o sense acabar de catalogar, només pel criteri geogràfic, vam posar-hi *La Vanguardia* i *La Voz de Galicia*.

En el llibre abans citat podem veure una taula semblant a aquesta que és representativa de la implantació d'aquests mitjans en els seus territoris.¹³⁴

¹³³ <http://www.idescat.net/cat/idescat/estudisopinio/rpeo/R-360.pdf>, p. 96.

¹³⁴ Vegeu. IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. *Al filo de la (in)comunicación. Prensa y conflicto vasco*. Madrid: Editorial Fundamentos, 2002, p. 32 i 33.

Capçalera	Naixement	Tendència	Àrea difusió	OJD 2000	EGM 2001
Eusk. Inf. (Gara)	1998 1999	Esquerra abertzale	CAB i CFN*	50.000	135.000
Deia	1977	Centre-dret. Nacionalista	CAB i CFN	30.000	88.000
E. Egunkaria	1990	Centre-esq. Nacionalista	Euskal Herria	14.205	38.000
El Correo	1910	Dreta lliberal	Part de CAB	129.190	479.000
El Diario Vasco	1934	Dreta lliberal	Guipúscoa	94.499	313.000
Diario de Navarra	1903	Dreta conservadora	CFN	63.762	195.000
El País	1976	Socialdemòcrta	Espanya	436.302	1.575.000
ABC	1903	Dreta conservadora	Espanya	291.950	915.000
El Mundo	1989	Dreta lliberal	Espanya	291.063	855.000
La Voz de Galicia	1882	Centre	Galícia	107.027	500.000

* CAB (Comunitat Autònoma Basca) i CFN (Comunitat Foral de Navarra).

Aquesta taula ens mostra un mapa ideològic i també de difusió significatiu. Una de les coses que es destaca d'aquesta taula, o d'una lectura més acurada, és “la controvertida relación entre consumo de prensa, usos e ideologías que se da dentro de la sociedad vasca. Así, mientras el 75,2% de los diarios que se venden en el País Vasco corresponden a periódicos de corte no nacionalista (ya sean editados en el País Vasco o Madrid), el 52% de los escaños del parlamento de la CAV están ocupados por representantes de partidos nacionalistas”.¹³⁵ Ara no seria el moment d'estendre's en aquesta aparent paradoxa, però aquesta dada demostra, en part, que quan més proper estàs d'un esdeveniment, menys et deixes influenciar pel

¹³⁵ IDOYAGA i RAMÍREZ DE LA PISCINA (2002), p. 33.

tractament periodístic. Més endavant aprofundirem una mica més en aquesta apreciació a través d'altres dades.

Pel que fa als grups de comunicació que hi ha al darrere d'aquests mitjans i també els lectors que habitualment els llegeixen, ara seria massa llarg estendre'ns-hi. Només destacar que *El Correo* i el *Diario Vasco* formen part del mateix grup de comunicació, el Grupo Correo.

Més endavant, en l'estudi del cas concret, evidenciem allò que ja ens podem imaginar, i és que els mitjans bascos freguen el 100% de dies a l'hora de parlar del seu conflicte. En aquest sentit, és significatiu allò que explica el periodista Toni Strubell en el seu llibre *Un català entre bascos*: “Si comparem els diaris del País Basc amb els de Catalunya, una característica que ens sorprendrà d'entrada és l'alt grau de concentració dels diaris bascos en la política pròpia. Madrid tendeix a quedar més lluny de l'òptica periodística basca. (...) Segurament s'ocupen més del fet nacional propi que no pas els grans mitjans catalans”.¹³⁶

¹³⁶ STRUBELL, T. *Un català entre bascos*. Barcelona: La Campana, 2005, p. 159 i 160.

III.3.- CONTEXT SOCIAL

Els mitjans de comunicació no deixen de formar part del context social. Però l'hem posat com un apartat a part perquè són precisament l'objecte d'anàlisi d'aquest mitjà. Però també, per acabar d'entendre de què i com parlen aquests mitjans del conflicte basc cal parlar de què és el conflicte basc.

Una de les temptacions més grans que un té davant aquest treball és acabar donant una visió del que passa en aquell país, fer-ne crítiques, suggeriments, etcètera. Dit d'una altra manera, un té la temptació de fer un treball més de "ciències polítiques" que de "ciències de la comunicació". Però com que ja hem dit repetidament que els mitjans de comunicació també són actors del conflicte, en el moment que analitzem el seu paper no deixem de fer també un anàlisi polític o ideològic. En definitiva, aquest treball també és un treball sobre política, concretament la basca.

Aquest context social l'hem dividit en dos subapartats. En el primer parlarem més del què va passar en el període que s'analitza i en el segon quina visió en té la societat. Per fer aquest apartat centraré l'atenció bàsicament en dos llibres. Un és aquell que també serveix de referència en més d'una ocasió, lògicament, al llarg del treball: *Al filo de la (in)comunicación* que com ja s'ha dit és el resultat del projecte d'investigació de la UPV-EHU. I l'altre text triat està escrit per Ramón Zallo. Zallo és doctor en Ciències de la Informació i està llicenciat en Dret i en Ciències Econòmiques, a més de Catedràtic de Comunicació a la mateixa UPV-EHU. El llibre en qüestió porta un títol que clarament em diu que és de consulta obligada per a redactar aquest context polític: *El país de los vascos. Desde los sucesos de Ermua al segundo Gobierno Ibarretxe*.

III.3.1.- CONTEXT POLÍTIC

No deu ser gaire exagerat dir que el període que s'analitza en aquest treball, que va des del setembre de 1998 fins a l'abril del 2000, és un dels més importants de la història recent del País Basc. Com tota història, sovint es fa difícil limitar en el temps els períodes perquè tot és conseqüència de temps passats. Per tant, començar l'anàlisi del procés basc el setembre del 98 no té gaire sentit si no sabem què va passar amb anterioritat. Però aquest "anterioritat" podria ser tan llarga com volguéssim. I aquest és un dels perills al qual no vol caure aquest treball, fer una història, en majúscules, del País Basc. L'únic que es pretén en aquest apartat és situar mínimament el lector per no acabar-se de perdre en el denominat "laberint basc". Per tant, aquells qui busquin conèixer en aquest "context polític" quins són els orígens d'ETA o del

PNB; o que vulguin saber per què a Euskadi encara es parla l'èuscar; o per què el País Basc encara té privilegis fiscals, no ho trobarà en aquest treball. El que sí que podem fer des d'aquestes pàgines és recomanar la lectura de llibres com els que ha escrit Antoni Batista, Gregorio Morán, Mark Kurlansky, Mario Onaindia, Joaquín Navarro, Luis Núñez Astrain i Toni Strubell entre molts d'altres que se citen a la bibliografia d'aquest treball. No cal dir que hi ha molts altres autors que han parlat del País Basc i, com no pot ser d'altra manera, alguns d'ells només ho han fet en èuscar. També hi ha llibres que tenen una visió del País Basc, o del seu conflicte i la seva història, que no coincideixen amb la que pugui tenir l'autor d'aquest treball i que, lògicament, també convé llegir.

Però com ja hem dit, en aquest capítol hem agafat com a referència el llibre de Ramón Zallo *El país de los vascos. Desde los sucesos de Ermua al segundo Gobierno Ibarretxe* perquè creiem que és un bon resum, no només cronològic sinó també analític, del que va passar durant el període que és objecte d'anàlisi en aquesta tesi doctoral.

En el període que analitza Zallo, hi veu quatre fases que porten els següents encapçalaments: 1a. "La ressaca d'Ermua i expectativa de canvi", 2a. "L'acord de Lizarra i la treva", 3a. "Desgast i assetjament fins al 13 de maig" (2000) i 4a. "Recuperació de la iniciativa després del 13 de maig". D'aquestes quatre fases, el nostre temps d'estudi estaria dins de la segona i tercera.

Hauríem de començar dient que al País Basc, durant molt de temps, van governar junts el PNB i el PSE. Això que potser en el període que analitzem podria semblar impossible, havia passat en el govern anterior al d'Ibarretxe, o sigui, amb José Antonio Ardanza al capdavant. ETA va veure llavors que havia de fer bona la dita de dividir per vèncer, i va començar una campanya que no s'havia vist amb anterioritat executant una colla d'atemptats selectius en què buscava la víctima política, majoritàriament amb un tret de pistola i no amb cotxe bomba. Les víctimes llavors no només eren de les forces de seguretat, o funcionaris de presons o membres de la judicatura, sinó també polítics, bàsicament del PP i del PSE-PSOE. La culminació d'aquest procés ja conegut va ser el segrest i posterior assassinat del regidor del PP del poble d'Ermua, Miguel Ángel Blanco a mitjan de juliol de 1997.

Segons Zallo, a partir d'aquell moment van donar-se dos canvis significatius. Per una banda, el PP es creu capaç de liderar els esdeveniments polítics al País Basc i, per l'altra, la societat basca va dir un "no" rotund a la via que havia marcat ETA provocant canvis significatius en la direcció de l'Esquerra Abertzale, coincidint amb l'empresonament de la seva Mesa Nacional aquell mateix any. Des d'aquest àmbit es va començar a creure que no només ja s'havia esgotat la línia estatutària, sinó també la d'ETA. La ruptura entre el PNB i les dues

forces majoritàries a Espanya, també es va dur a terme en aquell moment després que el lehendakari proposés el seu projecte que passava pel diàleg incloent-hi Herri Batasuna. Tot això passava mentre a Irlanda del Nord es firmava l'acord d'Stormont del Divendres Sant. Altres fets destacats que passen durant aquest període que va d'Ermua a Lizarra són el tancament dels diaris propers a l'esquerra abertzale, la creació del Fòrum d'Ermua, l'abandonament del Govern basc per part del PSE, l'enduriment de penes per la violència de carrer i el primer desmarcament d'aquesta violència per part de HB, la creació del grup d'entitats i partits entorn l'Esquerra Abertzale que portava per nom Euskal Herritarrok i també el significatiu empresonament dels exministres socialistes Barrionuevo i Vera pel cas GAL. En definitiva, en poc més d'un any un panorama molt mogut en què els moviments són sobretot judicials i polítics.

Entre els fets que van passar, deixava pel final la Declaració de Barcelona. No tant per la seva importància, com el fet que una part del nacionalisme català també entrava en el "joc" basc. La idea era que PNB, BNG i CiU unissin forces per reclamar a Espanya i a Europa la possibilitat d'obrir una via cap a un Estat confederal. La declaració es va firmar només un any després de la mort de Miguel Ángel Blanco, una mostra clara que lluny que el nacionalisme no espanyol quedés absorbit per l'unitarisme que propugnava el fòrum d'Ermua, més aviat fessin un pas en la direcció contrària. No podem dir que aquella declaració fos un embrió de Lizarra, més aviat va ser un fet en paral·lel que tenia molta similitud amb el pacte entre forces basques.

Entre les frases que diu en el llibre Ramón Zallo per definir aquest període, em quedo amb aquesta: "*Fracasado el intento de mantener la sociedad permanentemente movilizada —crisis del efecto Ermua—, el golpe de efecto policial-judicial pretendía paralizar las salidas políticas dialogadas*".

"En efecto, el pareado absoluto "ETA/IA versus democracia" consagraba la inutilidad de la política, de la inteligencia, del debate, de los acuerdos y de las decisiones hacia adelante, subordinándolas a un macro Ministerio de Interior al que había que darle plenos poderes para el importantísimo papel de "salvar a la democracia" mediante la represión. Desde luego, había y hay una enorme responsabilidad compartida por el MLNV en esta situación".¹³⁷

Un dels debats obert des de fa temps, i segurament la clau de tot el procés de solució del conflicte basc, és sí es tracta d'un conflicte polític o policial/judicial. Fixem-nos que la clau,

¹³⁷ ZALLO, Ramón. *El país de los vascos. Desde los sucesos de Ermua al segundo Gobierno Ibarretxe*. Madrid: Editorial Fundamentos, 2000, p. 43.

concretant encara més, d'aquesta afirmació està en la conjunció "o". Si se'm permet la frivolitat, podríem fer una divisió dels actors del conflicte basc, durant el període analitzat, a partir de les paraules que posaríem entremig d'aquests dues opcions "polític" i "policial/judicial". Així podem dir que en un extrem hi ha els del "no", que serien els membres de l'esquerra abertzale i, per suposat, ETA que creuen que la solució del conflicte basc no és un conflicte policial/judicial. Entremig hi ha un ampli sector partidari de la conjunció "i". Aquest és un conflicte que és al mateix temps polític i policial/judicial. Per als partidaris de la "i", cada una de les dues parts són dues vies diferents i, per suposat, les solucions de cada una de les parts va en funció dels interessos particulars. Els partidaris de la "i" a finals dels anys 90 va ser pràcticament patrimoni únic del PNB i d'EA i, per alguns sectors crítics, per motius diferents, de l'Esquerra Abertzale i del PSE. Finalment hi ha els del "només" abans dels termes policial/judicial. Lògicament, aquest "només" implica que abans de "polític" hi cal afegir un "no" amb majúscules. Per cert, el fet de creure que el conflicte és d'una o altra naturalesa implica que al mateix temps la solució passa per aquesta via. La cosa queda així:

- El conflicte basc és polític **no** és policial/judicial: Esquerra Abertzale i ETA.
- El conflicte basc és polític **i** és policial/judicial: PNB i EA. I sectors crítics de la Esquerra Abertzale i del PSE-PSOE.
- El conflicte basc **no** és polític **només** és policial/judicial: PP i PSE-PSOE.

Doncs bé, quan Zallo parla d'uniformitat ve a dir que el que va aconseguir ETA amb l'atemptat d'Ermua és que augmentessin exponencialment els partidaris del "només" en detriment dels de l'"i". Però que aquesta adhesió va ser només temporal i momentània i que precisament el que va aconseguir és enfortir, a mig termini, l'opció de l'"i". Sobretot perquè l'Esquerra Abertzale va començar a veure-hi el millor camí i perquè el PSE va començar a fer gestos més significatius en aquesta direcció. Tot i això, sí que cal fer un petit matís. Tot i que el PNB creia que el conflicte tenia dues parts diferenciades, també s'ha de dir que en aquells moments no eren partidaris de fer-les coincidir, malgrat la "i". Dit d'una altra manera, el PNB tenia fortes reticències a accentuar el debat polític mentre ETA continués atemptant. El PNB, en aquest sentit, va començar a suavitzar aquest posicionament i va començar a ser més permeable a aquest debat.

Si ara ens traslladéssim al 2006, després de l'anunci de treva d'ETA, sense cap mena de dubte podríem afirmar que el conflicte basc ha perdut una d'aquestes tres vies, la del "no". Així podríem afirmar, sense por d'equivocar-nos, que a mitjan del 2006 les posicions estarien de la següent manera:

- El conflicte basc és polític **i** és policial/judicial: PSE-PSOE, PNB, EA, l'Esquerra Abertzale i ETA.
- El conflicte basc no és polític **només** és policial/judicial: PP i sectors crítics del PSE-PSOE.

Tot i que aquestes postura de més amunt després del nou trencament de la treva d'ETA s'hauria de revisar.

Per suposat, en aquest cas els sectors crítics del PSE no són els mateixos, més aviat tot el contrari, dels que en l'anterior etapa eren partidaris de l'"i". No és gaire difícil de veure dues coses, la primera és que sembla lògic que la solució i el problema es troba en la "i" i no en el "només". I la segona evidència és que aquell procés va tirar endavant perquè ETA i l'Esquerra Abertzale per un cantó i el PSE per un altre van acostar posicions, tot i que després es tornessin a allunyar.

Bé, possiblement ens hem avançat excessivament als esdeveniments perquè encara estàvem situats just abans del període d'anàlisi del nostre treball. Però hem volgut introduir els conceptes "no", "i" i "només", perquè possiblement ens serveixin per explicar alguna cosa més en el període que ve a continuació.

En realitat el famós pacte o declaració de Lizarra va ser un acostament del món de l'Esquerra Abertzale a les postures de l'"i". Però també cal dir que no només era aquest sector el que va fer el pas, sinó, com hem dit, també que el nacionalisme denominat moderat va veure clar que no calia que s'hagués solucionat la segona part, la policial/judicial, per començar a fer passos significatius en la primera, la política. Seria injust si no diguéssim que en aquest sentit va tenir un paper destacat el moviment social partidari del diàleg entre tots els actors del conflicte que duia per nom Elkarri.

En aquest moment convé repetir dues idees que ja s'han dit. La primera és que la temptació a fer un text polític o sobre política és molt alt. No voldríem convertir aquest text, i sobretot aquest apartat, en un treball de política. Però sí que s'intenta donar el màxim de pistes possibles per entendre què va passar durant aquell període i que això ens serveixi per veure quin paper hi van jugar els mitjans de comunicació que, com també s'ha reiterat, són una part més d'aquest conflicte i per tant actors actius. I la segona cosa que es vol dir, però, és que també hi ha el temor a frivoltzar. El conflicte basc, com la majoria de conflictes, suposo, té uns índexs enormes de matisos. Intentar resumir què va passar durant aquell període ens pot portar a perdre uns quants llençols a cada bogada. L'únic que podem dir és que els llençols que mostrem intentem que siguin el màxim de representatius del que va passar.

Dit això, no volem deixar de banda, abans d'arribar al pacte de Lizarra, un manifest que van firmar, el maig de 1998, 600 universitaris, artistes i professionals bascos que duia per nom "manifest per la pau mitjançant el diàleg i la democràcia" i que popularment era conegut com el "Manifest dels 600". Aquest manifest explicitava cinc idees centrals que crec que resumeixen molt bé el conflicte i la solució. Són les següents:

1. *La persistente acción violenta de ETA contra la vida de las personas -hasta el extremo de sesinar a cargos electos- así como la llamada kale borroka contra bienes e instituciones, chocan frontalmente con las convicciones mayoritarias, cuestionan los imprescindibles valores compartidos para la convivencia y bloquean la salida a los problemas de fondo.*

2. *La política del Gobierno del Estado no es siempre un espejo en el que la democracia pueda mirarse. A su resistencia a avanzar en la democratización y en el reconocimiento del derecho colectivo de decisión de la ciudadanía vasca, además de la conculcación de algunos derechos humanos, por ejemplo, los de las personas encarceladas.*

(A més, com diu Zallo: "el manifesto no era de equidistancia, sino otra posición, alternativa, situada en un plano distinto al estratégico de los partidos, y que pretendía convencer a todos de una sola cosa: que es necesaria y posible la paz desde puntos de encuentro sociales y políticos y, además, desde el fortalecimiento de la democracia."¹³⁸)

3. *Se equivocan quienes piensan en erradicar la violencia sólo policialmente. En un Estado de Derecho no se deben propugnar ni las soluciones autoritarias, ya ensayadas además en todas sus versiones, incluido el GAL, ni la demonización de sectores sociales enteros. Esas ideas son propias de una concepción reaccionaria del mundo o bien el producto de una ofuscación antinacionalista -formulada desde un implícito nacionalismo de Estado- a la que se sacrifica una visión progresista.*

4. *El mismo Pueblo Vasco que en julio de 1997 denunció masivamente el asesinato de Miguel Angel Blanco considera, como lo muestran también las encuestas por abrumadora mayoría, que no hay más salidas a la fractura actual que el diálogo, la tregua, la negociación y la decisión democrática mayoritaria de nuestro pueblo.*

5. *Las múltiples iniciativas para el diálogo que hay en la arena política aportan vías distintas de salida. Todas las propuestas sensatas y abiertas, vengan de donde vengan, son bienvenidas porque son caminos a explorar para la paz. Hoy se requieren fórmulas audaces e imaginativas como las que se están produciendo en algunos países con fenómenos de violencia política enquistada. Necesitamos pasos efectivos, especialmente en el plano de las*

¹³⁸ ZALLO, R. (2000), p. 48.

*salidas políticas. En cualquier caso, la sociedad vasca, democráticamente, debe tener la última palabra.*¹³⁹

En certa manera en això es vol dir que no tot el poder de decisió ha de recaure en l'Estat sinó que com diu Ramón Zallo: “*Negarse a las reivindicaciones democráticas porque el Estado ya encarna la democracia, supone poner las sociedades civil y política al servicio del Estado y de la norma. Tejer, destejer y retejer el Estado, las libertades, en beneficio de los derechos de la ciudadanía, de los pueblos y de los grupos sociales dominados, es el sino de cualquier democracia que se quiere avanzada, abierta, y que se gana la legitimidad en su permanente construcción*”.¹⁴⁰

Aquells qui sempre han cregut que aquests cinc punts són bàsics, possiblement els ha sabut greu que les coses anessin molt temps per un altre camí. I potser ara, a finals de la primera dècada del segle XXI, ens semblen unes idees “normals” i que fins i tot poden tenir consens fora de Catalunya i del País Basc. Però a l'abril del 1998 fer públic un manifest d'aquestes característiques era d'un atreviment que, com ja us deveu imaginar, va ser titllat de donar ales al terrorisme. Els que ho van fer tenien també la seva plataforma, bàsicament el Fòrum d'Ermua. La seva era una postura immobilista, en el sentit que només hi ha una via, la policial i, a més, endurint-la. Que acabant policialment amb ETA automàticament també acabarà el denominat conflicte basc. És una postura, sí, però des del meu punt de vista totalment cega.

En certa contraposició a aquest fòrum, però també com a un embrió a Lizarra, es va crear el Fòrum d'Irlanda que en realitat era la mateixa Lizarra. Es pren com a model l'irlandès per varis motius. Malgrat que s'insisteix que són dos processos diferents, bàsicament de naturalesa i protagonistes diferents, també té molts punts en comú. D'Irlanda, o del model irlandès, se n'agafen aquells trets que poden ser comuns i alhora de cert valor per a qualsevol tipus de conflicte. Em quedo amb dues idees: una és que cal imaginació per trobar solucions i l'altra que per a començar a parlar, ja que s'ha de parlar, no hi hagi condicions excloents prèvies. El van compondre tots els partits, sindicats i moviments socials nacionalistes al qual s'hi va sumar IU-EB. Aquell text, el de Lizarra, era la culminació de tot un clima que havia començat a Ermua i després d'unes converses entre PNB, HB, EA i també, com no, amb contactes amb ETA. Aquesta última, i aquesta va ser la gran novetat, va fer un pas posterior pactat, la treva. Per primera vegada ETA no assumia el protagonisme polític si no que el cedia als partits, això sí, també els carregava de responsabilitat, sobretot al PNB, ja que si no “feien bé la feina” trencarien la treva. Aquella no va ser tant una treva trampa, com proclamava el

¹³⁹ <http://www.nodo50.org/pazeh/23.htm>

¹⁴⁰ ZALLO, R. (2000), p. 50.

sector dur del PP encapçalat per Jaime Mayor Oreja, com una treva tàctica. Això vol dir que tàcticament, a poques setmanes de les eleccions basques, ETA aturava les accions violentes per donar pas a una manera d'actuar basada en vies democràtiques i polítiques. Insistim, una iniciativa inèdita fins aleshores. Lizarra va ser el 12 de setembre del 98 i la treva arribaria cinc dies després, tot plegat un mes abans de les eleccions autonòmiques basques que van tenir lloc el 18 d'octubre. A aquelles eleccions s'hi va arribar, clarament, amb dos bàndols enfrontats. El PSE havia renunciat pràcticament a tenir una veu pròpia i semblava que ja li anava bé fer el joc al PP de Mayor Oreja, mentre que el bàndol "nacionalista" semblava que ja es començava a gestar un futur govern d'aquesta vessant ideològica. Dit d'una altra manera, en aquelles eleccions o guanyava la postura de la "i", la del basquisme, el nacionalisme basc, del Fòrum d'Irlanda, de Lizarra, del Manifest dels 600 o guanyava el "només", del nacionalisme espanyol, del PP i PSOE, del Fòrum d'Ermua, de la via policial com a solució. Va guanyar la "i" amb un 60% de suport en front del 40% del "només". Poc després Juan José Ibarretxe seria el nou lehendakari amb el suport explícit d'HB amb qui governaria aquella legislatura. Per Ibarretxe acceptar el suport d'HB era una aposta per la pau. Començava un nou any, el 1999, que començava amb esperança i que acabaria amb desil·lusió.

La pregunta clau, i la resposta crec que és evident, és ¿per què tot allò que semblava que anava per bon camí es va acabar? La resposta està en el 60/40. Possiblement tot plegat havia anat massa precipitat després d'Ermua. Les ànsies d'aquells qui apostaven per l'opció "i" van fer que quedés a fora un interlocutor imprescindible per a la solució del conflicte: el PSE. El fet que els socialistes, gairebé forçats per la situació, acabessin optant per "només", va fer que una vegada més ens trobéssim davant un empat tècnic irresoluble. El PP, per suposat, era i seria recomanable que se sumés a "i", però no era imprescindible. En canvi, sí que ho era un PSE que es va veure gairebé vençut davant la potència d'un PP governant a Madrid a la frontera de la majoria absoluta que obtindria poc després. La culpa que el PSE no formés part de "i", lògicament, també va ser dels membres de la "i". Però mirat en perspectiva, potser és que no hi havia ni tan sols culpables, sinó que les coses gairebé per força havien d'anar com van anar. El PSE encara tenia morts del seu partit sobre la taula i allò feia molt de mal.

En definitiva, el 28 de novembre de 1999 ETA diu que s'ha acabat el seu alto el foc i que a partir del 3 de desembre pot tornar a atemptar. El Govern espanyol va caure en una última etapa en què no només va deixar podrir la situació, o sigui, de no fer cap pas significatiu, sinó que també va detenir una de les negociadores d'ETA. Malgrat això, ETA sobretot va culpar del trencament al PNB, per, segons ells, no avançar suficientment en la línia que havia marcat

Lizarra. Només ETA tenia la capacitat de fer que la treva fos definitiva perquè era qui l'aplicava o no. Però, hi ha moltes versions possibles, segons com es miri, de si ETA en va ser l'única culpable. Si ens ho mirem des d'una mirada externa, pot semblar que gairebé tots els actors del conflicte en van tenir un cert grau de culpabilitat. Si som més deterministes, podríem dir que, senzillament, no era el moment més idoni. Si ens ho mirem des d'un punt de vista partidista, és fàcil culpar als que no pensen com tu de ser-ne els culpables. Possiblement totes les opcions tenen la seves dosis de raó. I aquest és un dels problemes, que no hi hagi unanimitat a l'hora de considerar qui va ser el culpable que aquell procés no acabés en una pau definitiva.

Possiblement a uns quants anys vista, i malgrat que entremig s'han hagut de lamentar molts assassinats, com tots inútils, innecessàries i condemnables, aquell no va ser un procés que caigués en sac foradat. Hi havia llavors, i hi és ara, una línia dura, en els dos bàndols, que continuen apostant per l'empat tècnic. Però aquesta posició, que potser abans de la treva havia estat majoritària, va quedar difuminada. Importants sectors de l'esquerra abertzale i també dels socialistes, van veure la llum al final del túnel. Va néixer d'aquella època, que també va coincidir en el temps amb el final de moltes coses, com per exemple del mil·leni, una esperança que hi havia un camí per la pau. O potser uns camins. El primer que es va agafar no va ser del tot correcte. Va ser com aquella drecera que en realitat t'acaba retornant al camí on eres abans. Però al mateix temps t'ha permès avançar.

L'esquerra abertzale havia començat un canvi intern, un canvi de fons, en què clarament es començava a fer una aposta per les vies no violentes. La crítica a la violència de carrer, cada vegada va ser més descarada. Bona part de la gent d'aquest col·lectiu va lamentar, com qui més, el fi d'una treva en què havien dipositat moltes esperances. Una mostra d'això és que el dia abans que ETA digués que "sant tornem-hi", havia emès un comunicat en què es desmarcava de la denominada "kale borroka". L'anunci d'ETA de tornar a les armes va decebre a molta gent de l'esquerra abertzale.

I per l'altre cantó, diguem-ne bàndol, molta gent del món socialista, o diguem-ne de l'esquerra menys extremista, va sortir decebuda i escaldada de l'aposta per la línia dura de l'espanyolisme imposat pel PP. Molta gent del PSE, inclús algunes víctimes directes d'ETA, van creure que durant aquella treva s'havia perdut una oportunitat i van lamentar, i molt, que la seva postura més bel·ligerant no només no va servir per acabar amb ETA sinó que van haver de patir tornar a ser atacats i fins i tot assassinats per ETA. Possiblement la figura més emblemàtica, simbòlica i fins i tot referencial d'aquest canvi de paradigma va ser Ernest Lluch. La seva filla, no només va apostar per la via dialogada del conflicte, sinó que a més va

arribar a produir el documental de Julio Medem *La pelota vasca* que el PP va condemnar per fer apologia del terrorisme.

Així doncs, el trencament d'un sector ampli de l'esquerra abertzale i del PSOE-PSE amb les respectives línies dures dels seus bàndols, acostant posicions cap als sectors més moderats i fins i tot entre ells, sense cap mena de dubte va ser un dels factors determinants perquè ETA, 8 anys després, decidís anunciar una nova treva. Però com diu la dita, i pel que ens incumbeix en aquest treball, aquestes ja són figures d'un altre paner.

III.3.2.- CRONOLOGIA

A continuació enumero la cronologia més detallada del conflicte basc, abans, durant i després del període analitzat en aquest treball per poder tenir una perspectiva contextualitzadora del conflicte basc. Ens remuntarem una mica més d'un any abans del començament de l'estudi, al tractar-se d'un període amb forta activitat d'ETA. No anem més enrere perquè fer-ho ens obligaria, pràcticament, a remuntar-nos als orígens d'ETA. En canvi, sí que a posteriori hem volgut fer-ho arribar fins pràcticament al moment en què s'acaba de redactar aquesta tesi, uns 9 anys i mig després de l'inici del període analitzat. Ho hem fet perquè, com dèiem en la introducció, creiem que aquest estudi hauria de servir, també, per entendre fets que han succeït en posterioritat en aquest conflicte.¹⁴¹

Abans període analitzat

- **30.06.97.** ETA allibera l'empresari Cosme Delclaux després de 232 dies segrestat després de pagar un rescat.
- **01.07.97.** La Guàrdia Civil allibera el funcionari de presons José Antonio Ortega Lara després de 532 dies en capriveri.
- **10.07.97.** ETA segresta Miguel Ángel Blanco, regidor del Partit Popular a Ermua i diu que el matarà en 48 hores si no s'acosten presos.
- **12.07.97.** ETA mata Miguel Ángel Blanco.
- **19.07.97.** L'IRA anuncia una treva a Irlanda del Nord.
- **27.07.97.** José María Aznar demana una treva a ETA per dialogar.

¹⁴¹ Per fer aquesta cronologia s'ha utilitzat especialment dades dels diaris *Gara*, *La Vanguardia*, *El Mundo* i *El País*, especialment en les edicions en què s'anuncia el trencament de la treva i d'altres recollides pel propi projecte d'investigació. Les diferències entre els mitjans a l'hora de fer la tria de les dates escollides com a fets remarcables serien també objecte d'un estudi. Per exemple, el *Gara* va fer una tria de dates en què prioritza especialment les manifestacions nacionalistes basques o els pactes a què arriben aquests partits. En canvi, *El País* prefereix parlar dels passos que segueixen tant l'executiu d'Aznar com les forces de seguretat espanyola. També canvia lleugerament la manera d'explicar els diferents comunicats d'ETA. En aquest recull hem intentat posar-hi un compendi de totes les dates triades pels mitjans abans citats.

- **20.11.97.** ETA anuncia una treva en el que denominen “front de les presons”.
- **10.04.98.** Es firma el denominat acord de pau d’Stormont o de Divendres Sant en què hi participen el Govern anglès, el Govern d’Irlanda del Nord i el Sinn Fein.
- **11.06.98.** El Parlament Basc aprova la Llei de l’Esport en què es contempla la possibilitat d’establir federacions esportives basques internacionals. Els partits PNB, EA, HB i IU, hi varen donar suport tot i que el Govern basc estava format per PNB, PSE i EA.
- **25.06.98.** ETA mata el regidor del PP d’Errenteria Manuel Zamarreño, última víctima d’ETA abans de la treva de tres mesos més tard. ETA no tornarà a matar fins al 21 de gener del 2000. Aquest serà el sisè regidor del PP que maten des de l’assassinat de Miguel Ángel Blanco, quatre dels quals aquest any 1998.
- **30.06.98.** El PSE abandona el Govern just l’endemà que el Parlament Basc no aprovés una iniciativa del PSE (amb el suport de PP, IU i UA) en què es demanava incloure en el reglament de la cambra basca el requisit d’acatar la Constitució espanyola a l’hora de prendre possessió de l’acta parlamentària. PNB, EA i HB hi varen votar en contra.
- **08.07.98.** Expresos d’ETA demanen una treva.
- **16.07.98.** El jutge de l’Audiència Nacional, Baltasar Garzón, tanca el diari *Egin* per considerar que forma part de l’entorn d’ETA, 6 dies després detindrà el director del mitjà, Xabier Salutregi.
- **16.07.98.** Es firma la Declaració de Barcelona, amb certs continguts de reivindicació nacionalista, firmada per PNB, BNG i CiU.
- **15.08.98.** Irlanda del Nord pateix el pitjor atemptat de la seva història a Omagh, amb 29 morts, causats pel grup disident de l’IRA, l’IRA Autèntic, que es dissoldrà el 8 de setembre.

Durant període analitzat

- **12.09.98.** A la casa de cultura Fray Diego, a Lizarra, 23 grups socials, sindicals i polítics bascos firmen la Declaració de Lizarra, que va ser ratificada el dia 2 d’octubre a Donibane Garazi, ampliant-se el número de firmants.
- **16.09.98.** ETA anuncia, amb l’enviament d’un comunicat a diferents mitjans de comunicació, que dos dies més tard iniciarà la treva.
- **18.09.98.** Alto el foc unilateral i indefinit declarat per ETA que entra en vigor a les 00:00 hores.

- **22.09.98.** José María Aznar, President del Govern espanyol, i Joaquín Almunia, líder del PSOE, es reuneixen per analitzar la situació.
- **02.10.98.** José María Aznar exigeix a ETA una prova de la seva renúncia definitiva a la violència per començar “un procés de pau” al mateix temps que anuncia una nova política penitenciària si es consolida la pau descartant negociacions polítiques i prometenent compensar les víctimes.
- **10.10.98.** Iñaki López de Bergara és entregat a la policia espanyola després de 39 dies de vaga de fam a la presó de Fresnes.
- **15.10.98.** El Govern espanyol autoritza el trasllat de quatre presos d’ETA a presons basques degut a la seva salut i concedeix el Tercer Grau a un altre.
- **24.10.98.** ETA assegura en un programa de la BBC que la treva és “ferma i seriosa”.
- **25.10.98.** El PNB guanya les eleccions basques. Les forces que firmen l’acord de Lizarra obtenen un 60,74% dels vots amb un fort ascens d’EH. També puja destacadament el PP. Juan José Ibarretxe serà el nou lehendakari, que governa amb EA, en substitució d’Ardanza.
- **03.11.98.** Aznar confirma oficialment que ha autoritzat contactes amb ETA.
- **04.11.98.** Aznar assegura que hi haurà transparència amb els contactes amb ETA i que pactarà el procés de pau amb tots els partits. Javier Zarzalejos, secretari general de la Presidència, y Ricardo Martí Fluxà, secretari d’Estat de Seguretat, seran els interlocutors.
- **05.11.98.** Segon comunicat d’ETA, en què condiona el fi de “l’activitat armada” al compliment del pacte de Lizarra al considerar-lo la base per la solució política. Aprofita també per destacar els resultats electorals “brillants” d’EH.
- **20.11.98.** Aznar i el president francès, Jacques Chirac, acorden a la Rochelle coordinar la política penitenciària respecte ETA i refusen els plantejaments a favor de la sobirania d’Euskal Herria.
- **25.11.98.** Manifestacions als carrers d’Euskadi demanat l’acostament de presos per Nadal.
- **18.12.98.** Tres mesos després de l’inici de la treva, el Govern del PP anuncia el trasllat a les presons del sud de la Península dels 21 presos bascs empresonats a Les Canàries, Les Balears, Ceuta i Melilla.
- **21.12.98.** ETA confirma, en un tercer comunicat, l’alto el foc però que no hi ha hagut “contactes directes” amb el Govern espanyol. Li demana a Espanya que “pactar

i acordar amb Euskadi Ta Askatasuna el reconeixement d'Euskal Herria, la seva territorialitat i el dret a triar lliurement el seu futur”.

- **22.12.98** HB informa de contactes amb el Govern espanyol.
- **29.12.98.** Investidura de Juan José Ibarretxe amb el suport d'EH.
- **09.01.99.** Manifestació a favor del trasllat de presos convocada pels firmants del Pacte de Lizarra.
- **20.01.99.** Trobada entre els presidents Ibarretxe i Aznar.
- **24.01.99.** Quart comunicat d'ETA confirmant de nou l'alto el foc “pels avenços en la construcció nacional i les expectatives obertes” i es reserva l'opció d'actuar per aprovisionar-se.
- **02.02.99.** Cinquè comunicat d'ETA, en aquest cas una breu nota de premsa, per desmentir una falsa entrevista a *Cambio 16*. ETA critica els periodistes dient que “Euskal Herria no oblidarà aquells noms ni perdonarà la trajectòria opressora que han desenvolupat i desenvoluparan sota l'excusa de la llibertat d'expressió”.
- **05.02.99.** El Govern espanyol decideix acostar al País Basc un altre pres d'ETA.
- **06.02.99.** Es constitueix l'Assemblea de Representants Municipals d'Euskal Herria, composta per 660 càrrecs abertzales i que es reuneix a Iruñea (Pamplona).
- **13.02.99.** Greus incidents de kale borroka o violència al carrer.
- **24.02.99.** ETA, en el sisè comunicat, diu que allarga la treva en part per els avenços com els pactes municipals entre nacionalistes i “el procés de construcció nacional, el clima d'esperança que ha sorgit i l'avanç que es produirà en el camí de la construcció en els propers mesos”. Aprofita per criticar PSOE, PP i IU i elogiar els partits basquistes.
- **09.03.99.** La policia francesa, en col·laboració amb Guàrdia Civil, deté a París a sis presumptes membres d'ETA, entre ells Josetxo Arizkuren Ruiz, *Kantauri*, un dels membres designats per ETA, juntament amb Josu Urrutikoetxea i Antton López Ruiz, com interlocutor amb el Govern espanyol. És l'acció policial més important contra ETA des de l'inici de la treva. L'operació s'estén després a Guipúscoa amb la detenció de vuit persones més i la policia considera desarticulat el comando Donosti.
- **14.03.99.** PNB i EA anuncien llistes conjuntes a les eleccions municipals i forals del juny.

- **15.03.99.** L’Audiència Nacional ordena el registre de la seu d’HB i d’altres locals de la formació abertzale a Donosti. Posteriorment el registre serà anul·lat i el 5 de novembre la Guàrdia Civil tornarà els objectes requisats.
- **17.03.99.** Mig any de treva.
- **20.03.99.** Apareix mort, amb un tret al cap, el membre d’ETA J. Luis Geresta. El mateix dia hi havia convocada una manifestació d’HB en contra de les últimes detencions.
- **28.03.99.** ETA anuncia, en una entrevista a la televisió basca ETB, que la treva es manté malgrat que Espanya i França “segueixen oprimint-nos” i que “no veiem que en aquests moments es donin les garanties perquè la voluntat del poble basc es respecti. La integritat territorial i el dret a l’autodeterminació no són respectats, i no ho són per la força de les armes”.
- **04.04.99.** Aberri Eguna. Als ajuntaments es fan actes conjunts de les formacions abertzales i a la tarda les clàssiques manifestacions per separat.
- **10.04.99.** Multitudinària manifestació a Bilbao convocada pels firmants del Pacte de Lizarra.
- **01.05.99.** ETA assegura en un butlletí que manté la treva bilateral amb l’Ertzaintza i esperona a continuar amb la violència al carrer.
- **07.05.99.** El Govern parla de 304 persones vinculades a ETA que podrien tornar a Espanya, entre els quals persones a qui ha prescrit el delictes, encara que sigui de sang.
- **18.05.99.** PNB, EH i EA firmen un pacte de legislatura per donar estabilitat al Govern basc.
- **19.05.99.** Una delegació del Govern espanyol s’entrevista a Zurich amb dos membres d’ETA: Mikel Albizu, *Antza*, i Belén González Peñalba.
- **02.06.99.** El ministre de l’Interior, Jaime Mayor Oreja, confirma que ha obert converses amb ETA.
- **08.06.99.** Breu comunicat d’ETA, el setè, en què anuncia que s’han assentat les bases per continuar el diàleg amb el Govern espanyol.
- **13.06.99.** Eleccions al Parlament Europeu i municipals i forals a Euskadi.
- **23.06.99.** Debat de l’“Estado de la Nación” a les Corts espanyoles en què el tema central és la pacificació d’Euskadi.
- **24.06.99.** Un any de l’últim atemptat d’ETA.
- **04.07.99.** Es constitueixen els ajuntaments bascos amb forta presència abertzale.

- **20.07.99.** El Tribunal Constitucional anul·la la condemna de set anys de presó als 23 membres de l'antiga Mesa Nacional d'HB, en presó des de desembre de 1997. La matinada següent surten al carrer.
- **16.08.99.** El líder del PNB, Xabier Arzalluz, revela a The New York Times detalls desconeguts de l'única reunió oficial admesa entre el Govern espanyol i ETA. ETA hauria preguntat si es reconeixeria el dret a l'autodeterminació i el Govern espanyol hauria respost que mai “acceptaria l'escissió d'una part d'Espanya o el dret dels bascos a decidir-ho individualment”.
- **20.08.99.** Acció a favor dels presos bascos en la inauguració dels Mundials d'Atletisme a Sevilla.
- **25.08.99.** Aznar informa que no se ha produït cap altre contacte amb HB o ETA als quals culpa de l'estancament del procés de pau. I afirma que HB “ha trencat unilateralment el diàleg” ofert per La Moncloa.
- **26.08.99.** Vuitè comunicat d'ETA on es confirma el bloqueig de les negociacions, però torna a oferir l'opció de mantenir un diàleg “directe i eficaç”.
- **28.08.99.** Novè comunicat d'ETA, coincidint pràcticament amb el primer aniversari de la treva, on es reitera que s'està en una “situació d'indefinició” política. En aquesta ocasió també es culpa a certs sectors del PNB. I també s'avisava que o s'avança en el procés o es perdrà el camí recorregut.
- **29.08.99.** La direcció del PNB replica a ETA que no admet la tutela d'“una organització armada en el procés polític basc”.
- **07.09.99.** El Govern espanyol decideix traslladar 105 presos d'ETA a presons pròximes als seus llocs d'origen, entre ells 24 al País Basc, i concedir el tercer grau penitenciari a cinc presos més.
- **13.09.99.** Es compleix el primer aniversari del Pacte de Lizarra.
- **18.09.99.** Comença a funcionar Udalbiltza, la “primera institució nacional basca” municipal formada per 1.789 regidors i alcaldes de caràcter abertzale de tot Euskal Herria.
- **30.09.99.** Es publica un document en què, suposadament, el PNB i EA es comprometien amb ETA, el juliol de 1998, a trencar amb PP i PSOE i superar el marc institucional. Els dos partits bascos ho neguen.
- **05.10.99.** Es reuneixen Aznar i el president francès, Jaques Chirac, per parlar de la lluita antiterrorista.

- **09.10.99.** Prop de 13.000 persones es manifesten a Baiona, França, per reclamar la creació del Departament Basc.
- **23.10.99.** El diari *Gara* publica una carta d'ETA enviada al Govern espanyol en què es mostra disposada a tornar-se a reunir amb ells i designa als presos Josu Urrutikoetxea, Antton Lopez Ruiz i Josetxo Arizkuren com a interlocutors. Li diu al Govern espanyol que vol parlar de l'àmbit de decisió basc, de l'alliberament de presos i de la sortida del País Basc de les forces de seguretat espanyoles, entre d'altres qüestions. A canvi, ETA veurà superat l'"enfrentament armat". Aquest comunicat coincideix amb el 20è. aniversari de l'Estatut de Gernika.
- **25.10.99.** La policia francesa deté a Pau a Belén González Peñalva i Zipriano Fernández. Segons s'havia sabut, Belén González havia estat una de les interlocutores en la l'única reunió entre ETA i el Govern espanyol.
- **01.11.99.** El col·lectiu de presos d'ETA bascos comença una vaga de fam per demanar la seu alliberament per participar en el procés polític. També demanen que se'ls reconegui com a presos polítics, la repatriació i el respecte als seus drets.
- **04.11.99.** El Govern espanyol diu que està disposada a parlar amb ETA al màxim nivell per assolir la pau.
- **13.11.99.** Comunicat de Batera, de 10 punts, en què aquesta plataforma reclama que es respectin els drets dels bascos.
- **25.11.99.** L'Ajuntament de Bilbao entra a formar part d'Udalbiltza.
- **28.11.99.** ETA envia el comunicat, publicat pel *Gara*, en què anuncia el final de l'alto el foc i en què culpa tant el Govern espanyol com el PNB.
- **20.12.99.** La Guàrdia Civil intercepta una furgoneta d'ETA carregada amb gairebé 1.000 quilograms d'explosius.
- **15.01.00.** Massiva manifestació dels partits nacionalistes a Bilbao, sense HB que en va fer una de paral·lela, en què demanava per un cantó que Espanya i França fessin passos cap a la pau però també reclamant "ETA, para't".
- **21.01.00.** ETA comet el primer atemptat amb cotxe bomba després de la treva i mata el coronel Pedro Antonio Blanco a Madrid.
- **22.02.00.** ETA mata Fernando Buesa, portaveu del PSE al Parlament Basc i el seu escorta.
- **26.02.00.** Diferents manifestacions massives a Vitòria i Donosti després de l'atemptat d'ETA en què es visualitzen les divisions entre partits.

- **12.03.00.** Eleccions al Congrés de Diputats espanyol i José María Aznar obté la majoria absoluta.
- **12.04.00.** Reunió tensa del Pacte de Lizarra que es troba en una situació de bloqueig.
- **23.04.00.** Aberri Eguna al País Basc.

Després del període analitzat

— **07/05/00 a 30/05/03.**

Després de la treva del 98-99 i abans de la del 06, ETA mata 46 persones. El primer assassinat després del període analitzat és el columnista d'*El Mundo* José Luis López de la Calle (07/05/00) i els dos últims són membres de la *Policía Nacional*, Bonifacio Martín i Julián Embid, a Navarra el 30/05/03. Durant aquest període ETA mata l'exministre socialista Ernest Lluch a Barcelona, el 21/11/00.

- **13.05.01.** La coalició PNB-EA guanya les eleccions basques amb 33 diputats, 42,7% dels vots, el millors resultats de la història. El PP n'obté 19, un més que el 98 malgrat la dura campanya de Jaime Mayor Oreja, el PSE n'obté 13 i EH en perd la meitat i es queda amb 7. EB-IU n'obté 3.
- **16.10.03.** Tancament, per ordre judicial, del diari basc *Egunkaria* i la detenció de 8 dels seus dirigents per vinculació amb ETA. El judici no començarà fins el 13 de juny del 2007.
- **04.01.04.** Josep-Lluís Carod-Rovira, Conseller en Cap del Govern de la Generalitat, presidit per Pasqual Maragall, es reuneix amb ETA. Aquesta reunió es coneix a finals de mes i Carod-Rovira acaba dimitint dels seus càrrecs al Govern.
- **16.01.04.** El Tribunal Constitucional avala la il·legalització de Batasuna, Herri Batasuna i Euskal Herritarrok acordada pel Tribunal Suprem el 27 de març de 2003. No es podrà presentar a més eleccions.
- **18.02.04.** ETA anuncia una treva només per Catalunya.
- **11.03.04.** Atemptat de l'islamisme radical a diferents trens de la Comunitat de Madrid que provoca 192 morts. Al principi es va atribuir a ETA i durant anys se l'ha volgut implicar des de diferents sectors propers al PP.
- **14.03.04.** El PSOE guanya les eleccions espanyoles amb 164 diputats i dona la presidència a José Luis Rodríguez Zapatero davant de Mariona Rajoy que obté 148 diputats. CiU n'obté 10, ERC 8 i el PNB-EA 7.

- **17.04.05.** La coalició PNB-EA torna a guanyar les eleccions basques amb 29 diputats, 38,6% dels vots, i perd 4 diputats respecte el 2001. El PP n'obté 15, perdent-ne 4 i el PSE es col·loca com a segona força amb 18. El Partit Comunista de les Terres Basques, referent de l'esquerra abertzale, en guanya 2 respecte els resultats d'EH el 01. EB-IU es manté amb 3.
- **18.06.05.** ETA anuncia una treva només per càrrecs electes.
- **22.03.06.** ETA anuncia un alto al foc permanent.
- **29.06.06.** José Luis Rodríguez Zapatero anuncia l'inici del diàleg amb ETA.
- **30.12.06** ETA col·loca un cotxe bomba al pàrquing de la T-Sud de Madrid i mata a dues persones.
- **05.06.07.** ETA anuncia el final de la treva.
- **08.06.07.** Arnaldo Otegi, líder de Batasuna, ingressa a la presó condemnat a 15 mesos per enaltiment del terrorisme. En els propers mesos entraran a la presó la resta de dirigents de Batasuna.
- **07.03.08.** ETA mata un exregidor socialista d'Arrasate, Isaías Carrasco, dos dies abans de les eleccions espanyoles.
- **09.03.08.** José Luis Rodríguez Zapatero torna a guanyar les eleccions espanyoles amb 169 diputats. El PP n'aconsegueix 154. CiU 10, PNB 6 i ERC 3.

III.3.3.- QUÈ EN PENSA I COM S'INFORMA LA SOCIETAT SOBRE EL CONFLICTE BASC

Abans d'entrar de ple a exposar els resultats de l'estudi, voldríem fer referència a unes dades que formen part d'una enquesta encarregada per la investigació citada de la Universitat del País Basc. L'enquesta es va fer a tot Espanya (1500 persones), a Euskadi (1500 persones a la Comunitat Autònoma Basca i la Comunitat Foral Navarra) i a Catalunya (400 persones). L'enquesta es va fer el desembre de l'any 2000, just un any després que ETA tranqués la treva i uns 8 mesos després de la fi del període d'estudi d'aquest projecte d'investigació i d'aquest treball. Amb aquesta enquesta es volia veure com s'informen del conflicte basc els diferents consumidors dels mitjans de comunicació. Per tant, podem fer una aproximació a com s'informen els catalans sobre el conflicte basc. Aquestes dades es troben resumides en un article publicat per Petxo Idoyaga, un dels doctors que encapçalava el projecte d'investigació i un dels col·laboradors, autor d'aquesta tesi. Aquest article es va publicar al Quaderns del CAC (Consell de l'Audiovisual de Catalunya) l'octubre de 2001 en el que va ser el seu

número 10. A continuació resumim aquelles dades que, més ampliades, respecte a la resta de l'Estat i al País Basc, es poden consultar també al llibre *Al filo de la (in)comunicación*.

Per començar cal destacar que de les 840 entrevistes fetes a Catalunya se'n desprèn que *La Vanguardia*, en un 31% dels casos, és el diari preferit pels catalans per informar-se sobre el que passa al País Basc. El segueix d'aprop *El Periódico de Catalunya*, amb un 24%, i a menys distància *El País* (6%), *El Mundo* (2%) i la resta amb un 7%. Això significa que *l'Avui*, segons aquesta enquesta, no es troba entre els mitjans preferits pels consumidors de premsa per informar-se sobre el conflicte basc. Segons les dades de percentatges de difusió de *l'Avui* i *El Mundo* el primer ven més exemplars, el doble. Però com que estem parlant de percentatges baixos respecte el total, i si tenim en compte el marge d'error, és lògic que l'enquesta deixi fora al diari català. Per tant, si seguim més o menys la mitjana de difusió i de lectors, creiem que *l'Avui* hauria d'estar entre el 2 i el 6%.

Pel que fa a la ràdio, l'ordre és el següent: *Catalunya Ràdio* (16%), *SER* (10%), *Radio 1* (8%), *Onda Cero* (7%), *Cope* (13%) i altres un 13%. Els catalans, quan miren la televisió, trien per aquest ordre el mitjà que prefereixen per a informar-se sobre el conflicte basc: *TV3* (30%), *Tele5* (21%), *Antena3* (21%), *TVE1* (20%), *TVE2* (2%) i *Canal+* (1%).

En aquest sentit, també és interessant saber que tant els lectors de *La Vanguardia* (amb un 16%), com els d'*El Periódico de Catalunya* (amb un 15%) tenen *Catalunya Ràdio* la seva primera emissora; però mentre que per als primers la *SER* és la segona referència en un 8% per als segons puja fins al 14%. Al mateix temps, aquells que utilitzen *Catalunya Ràdio* per a informar-se sobre Euskadi trien, clarament, per a aquest mateix fi, *La Vanguardia* sobre *El Periódico* (30% davant el 22%) i la seva preferència per *TV3* és notablement més alta (54%) que la mitjana de Catalunya, en detriment de les cadenes espanyoles (sobretot *TVE1* que baixa just a la meitat, un 10%).

Cal destacar, també, el resultat d'una pregunta qualitativa: “¿consideres positiva, negativa o neutra l'aportació del teu mitjà per a comprendre el conflicte basc?”. Per a *La Vanguardia* la satisfacció és d'un 33% dels lectors i un 46% pels d'*El Periódico*. Aquesta satisfacció augmenta per als oïents de *Catalunya Ràdio*, fins al 49%, i a *TV3* és del 45%. Si ens mirem aquestes dades comparant el que en pensen a Euskadi i a la resta de l'Estat podem veure com la resposta, per tipus de mitjans, és la següent:

Per a comprendre el conflicte, la manera d'informar de...,	A Catalunya	%	A Euskadi	%	A Espanya	%
Premsa diària	Positiva	22	Positiva	14	Positiva	28
	Negativa	21	Negativa	38	Negativa	17
	Neutra	26	Neutra	19	Neutra	24
	NS/NC	31	NS/NC	30	NS/NC	31
Emissores de Ràdio	Positiva	25	Positiva	13	Positiva	30
	Negativa	11	Negativa	29	Negativa	11
	Neutra	22	Neutra	15	Neutra	21
	NS/NC	42	NS/NC	43	NS/NC	37
Canals de Televisió	Positiva	35	Positiva	16	Positiva	41
	Negativa	24	Negativa	44	Negativa	17
	Neutra	29	Neutra	20	Neutra	29
	NS/NC	11	NS/NC	20	NS/NC	13

Fixem-nos en el detall que com més allunyats del conflicte, física i ideològicament, tenim una valoració més positiva dels mitjans. Això vindria a demostrar un fet palpable, com més propers estem d'un tema que coneixem, més desconfiem dels mitjans que n'informen. Per tant, també en podríem deduir que el grau d'influència dels mitjans, com més a prop estem del tema que coneixem, també és inferior, i al revés. O sigui, la capacitat d'influència dels mitjans a Catalunya o a la resta de l'Estat és superior.

Pel que fa al tractament del conflicte, un 85% dels catalans enquestats considera que s'ha de ser "imparcials en la informació que es dona tant sobre el Govern com sobre ETA". Aquests índexs són molt iguals a Euskadi, 91% i a Espanya 90%. Però fins a aquí les semblances ja que això no impedeix que un 60% dels catalans, un 67% a Espanya, estigui d'acord o molt d'acord amb la idea que el mitjà col·labori "amb la política informativa del Govern espanyol respecte la violència". En canvi, al País Basc només un 30% hi estan o d'acord o molt d'acord, mentre que un 62% hi estan en contra o molt en contra.

També són alts els índexs de catalans, un 50%, i d'espanyols, un 62%, que estan d'acord o molt d'acord en què els mitjans defensin "la unitat d'Espanya davant els objectius del nacionalisme basc". Una vegada més el contrari dels bascos que hi estan en contra o molt en contra el 57% i només un 20% d'acord o molt d'acord. Cal dir que en la defensa que hauria de fer el mitjà de l'unitat d'Espanya els lectors de *La Vanguardia* hi estan d'acord en un 48% i en contra un 43%. A *El Periódico* la diferència està en 48% — 44%, 51% — 41% a *Catalunya Ràdio* i 52% — 40% a *TV3*.

No hi ha dubte, doncs, que els catalans, almenys en com ha de ser la política informativa dels mitjans, estem més d'acord amb la resta de l'Estat que no pas amb els bascos. Tot i que en tots els casos tenim uns índexs de satisfacció respecte a l'anunciat lleugerament inferior a la resta de l'Estat.

Com hem dit, l'enquesta es va fer un any després de la ruptura de la treva per part d'ETA i que aquesta tornés atemptar. És per això que a part de preguntar sobre el nivell de satisfacció dels consumidors dels mitjans i de com aquests es creu que s'han d'informar del tema basc, també es va preguntar què en pensen del conflicte. És per això que, per exemple, es preguntava sobre la valoració de com es va gestar la treva d'ETA i el seu trencament. Per començar, doncs, es preguntava si ETA havia anunciat la treva “perquè no podia aguantar més davant l'eficàcia de la policia i les protestes de la població” i la desposta va ser que un 68% dels catalans i un 64% dels espanyols hi estaven en contra. A Euskadi la resposta negativa va ser del 55%, però ja hem anat veient que els índexs de persones que no volen contestar a la pregunta són molt alts. Per tant, aquesta idea que s'ha repetit en molts mitjans i també en boca de polítics, sembla que no va calar en l'opinió pública.

Altres preguntes relacionades amb ETA i la treva serien les següents:

La Treva d'ETA	A Catalunya	%	A Euskadi	%	A Espanya	%
Hi va haver treva perquè el PNB va acceptar els objectius i el programa d'ETA	A favor En contra	29 64	A favor En contra	27 36	A favor En contra	31 48
La treva va ser una trampa que va utilitzar ETA per a tornar a organitzar els seus escamots	A favor En contra	70 18	A favor En contra	35 31	A favor En contra	79 12
Es va trencar perquè el Govern espanyol no va fer res per a solucionar el conflicte basc	A favor En contra	33 31	A favor En contra	45 21	A favor En contra	31 44

A partir d'aquestes respostes, en l'article citat del CAC fèiem la següent reflexió: “El desacord tan elevat amb la idea que la treva fos una sortida davant la pressió policial i social, s'ha de relacionar amb la percepció social que no és possible arribar al final de la violència d'ETA amb la simple combinació d'aquests dos factors. La resistència a acceptar una identitat d'objectius entre ETA i el PNB, reflecteix que hi ha una valoració molt assentada sobre els partits polítics nacionalistes (per què no ha d'existir també a Catalunya?) com a peces indispensables del sistema polític democràticoparlamentari. El fet de portar més d'un any després del trencament de la treva i de comprovar que, efectivament, ETA ha refet escamots,

dóna més pes a l'argument mediàtic de la treva-trampa (possiblement no tenia la mateixa credibilitat en període de treva) i fins i tot genera un *efecte d'articulació* (Noelle-Neumann...), de subministrar a la gent els termes per defensar aquest punt de vista.”

“Existeix una influència real dels mitjans en la percepció que es té sobre el conflicte basc. Però s'ha d'afegir que, també en el cas català, aquesta percepció no es constitueix només per l'acció dels mitjans, sinó que hi intervenen altres fonts de coneixement, alguns referents polítics i culturals que competeixen amb aquells, processos de socialització o de comentaris de la pròpia informació mediàtica, i, sens dubte, la influència del pes de la pròpia identitat catalana en la població. Això explica, també, que la correlació entre relat o discurs dels mitjans i opinió pública sigui més alt en la resta d'Espanya que a Catalunya.”¹⁴²

Finalment, en el mateix article s'hi reproduïxen les següents taules que parlen més concretament de l'opinió que es té d'uns determinats actors del conflicte i que ens permet confirmar aquestes reflexions de més amunt.

Posició sobre...	A Euskadi		Resta d'Espanya		A Catalunya	
	Positiu	Negatiu	Positiu	Negatiu	Positiu	Negatiu
Govern espanyol	10	58	39	33	22	45
Govern Basc	32	25	8	61	10	52
Pacte d'Ajuria Enea	35	11	30	14	24	15
Fòrum d'Ermua	26	27	43	12	33	12
Pacte d'Estella (Lizarra)	35	21	17	27	20	18
Proposta de Ibarretxe*	37	11	15	25	22	20

*La proposta defensada pel Lehendakari Ibarretxe a finals del 2000 era la d'una “Mesa de Partits sense exclusions”.

¹⁴² IDOYAGA, P. i XICOY, E., “Com s'informen i què pensen els catalans sobre el conflicte d'Euskadi”. *Quaderns del CAC*, [Barcelona], (octubre 2001), núm. 10, p. 71.

Posició sobre...	La Vanguardia		Catalunya Ràdio		TV 3	
	Positiu	Negatiu	Positiu	Negatiu	Positiu	Negatiu
Govern espanyol	19	48	7	58	9	58
Govern Basc	13	50	15	42	14	43

D'aquestes dues últimes taules, és primer de tot evident que tot i Catalunya manté una postura diferent a la resta dels espanyols, tampoc s'costa molt a la que tenen els bascos. Diríem que es troba entremig. Per exemple, amb els espanyols hi ha coincidència a valorar més negativament que positivament el Govern basc i a tenir una visió més positiva que negativa del Pacte d'Ajuria Enea i el Fòrum d'Ermua. En els tres casos les diferències són poques i són a l'inversa del que passa al País Basc, excepte amb el Pacte d'Ajuria Enea, en què els tres territoris coincideixen a valorar-lo més positivament. En canvi, els catalans coincideixen amb els bascos, al contrari del que pensen els espanyols, de valorar més positivament que negativament el Pacte de Lizarra i la proposta d'Ibarretxe, tot i que en aquest cas al País Basc la valoració és força més positiva que a Catalunya.

I de l'última taula és curiós veure com malgrat que *La Vanguardia* tendeix a ser un diari progovernamental, governi qui governi, els seus lectors tenen una idea força més negativa que positiva dels governs bascs i espanyol. Sabem que *TV3* i *Catalunya Ràdio* no formen part de l'estudi, però d'aquesta taula sí que se'n desprèn que la idea que se'n té del Govern espanyol és molt negativa i és curiós com el Govern basc continua veient-se més negatiu que positiu, amb uns índexs semblants als de *La Vanguardia*.

I l'última taula parla de la possible solució al conflicte i en què també queden bastant clares les diferències entre mitjans i també entre territoris.

La solució del conflicte basc...	Espanya %		Catalunya %		La Vang. %		Cat. Ràdio %		TV3 %	
	Acord	Desac.	Acord	Desac.	Acord	Desac.	Acord	Desac.	Acord	Desac.
Ha de donar-se dins de la Constitució	83	9	71	17	72	18	67	24	64	24
Les decisions corresponen a tot Espanya	75	18	66	25	67	24	58	36	56	38
Reformar la Constitució i més autogovern	33	57	46	43	53	35	58	29	60	31
Dret a l'Autodeterminació	30	60	41	45	44	41	60	33	56	35

I d'aquesta última taula, potser el que crida més l'atenció és que tot i que hi ha força coincidència en les dues primeres idees, o sigui, que majoritàriament es creu que la solució del conflicte basc s'ha d'emmarcar dins la constitució i que tot Espanya hi ha de dir la seva, a Catalunya hi ha menys suport a aquestes idees. En canvi, sí que hi ha diferències, fins i tot en *La Vanguardia*, amb els espanyols en creure que cal més autogovern reformant la Constitució i que cal exercir el dret a l'autodeterminació. Recordem que totes aquestes són solucions al conflicte basc. Que un 44% dels lectors de *La Vanguardia* creguin que la solució passa perquè els bascos apliquin el dret a l'autodeterminació, vol dir que, almenys amb aquest tema, hi ha un sector important dels lectors del diari que no coincideixen, com veurem, amb la línia editorial marcada pel diari.

IV CAS CONCRET

IV.1.- INTRODUCCIÓ

Després de la part teòrica on s'ha plantejat les hipòtesis i preguntes del treball, de perfilar la mostra i d'explicar com s'analitza, al final s'ha arribat als resultats de la recerca. Els tres diaris objecte d'estudi en aquest treball són *Avui*, *El Periódico de Catalunya* i *La Vanguardia*. A continuació detallarem totes les dades extretes de l'anàlisi de continguts, però de manera resumida i comentada seguint l'ordre alfabètic dels mitjans analitzats. Per tant, començarem per l'*Avui*, seguirem amb *El Periódico* i acabarem amb *La Vanguardia*. Aquests tres diaris ocuparan bona part de les pàgines d'aquest tercer capítol del treball. Però al final, en l'últim capítol farem una comparativa entre aquests tres diaris i hi afegirem els resultat obtinguts amb el projecte d'investigació de la Universitat del País Basc en què, sumats a *La Vanguardia*, tenim aquests altres 10 diaris: *ABC*, *El Correo*, *El Diario Vasco*, *El Mundo*, *El País*, *Deia*, *Diario de Navarra*, *Euskaldunon Egunkaria* i *La Voz de Galicia*. Les dades que citarem d'aquests últims diaris no seran tantes, però sí que ens podran ajudar a acabar-nos de situar en el mapa mediàtic en el tractament del conflicte basc tenint en compte que l'objecte i la metodologia d'estudi són les mateixes que s'han fet servir en aquest treball.

Recordem que els resultat que s'obtenen són fruit d'una recerca en què s'analitzen fins a 87 dates de la denominada setmana composta (vegeu el capítol III) i de 50 de dates significatives. D'aquestes dates hem centrat l'atenció en l'anàlisi de continguts de les portades i editorials. Totes les dades resumides en unes taules, però sense estar comentades, també es poden consultar en l'últim capítol, o sigui, el VII.

Pel que fa a les portades, hem fet quatre grans apartats que són: Presència, absència i importància; Protagonistes dels titulars; Elaboració de les notícies i Paraules clau de portada. I pel que fa als editorials també n'hem fet quatre grans subapartats que són semblants als que hem fet per a les portades: Presència, absència i importància; Elaboració dels editorials; Principals conclusions dels editorials i Paraules clau dels editorials. Finalment, fem també una atenció especial a les dates que hem considerat que eren significatives.

Podem dir, doncs, que aquest capítol és el més important de la tesi ja que en ell s'hi mostra el fruit de l'anàlisi de continguts, de l'objecte d'anàlisi d'aquest treball.

IV.2.- ELS RESULTATS DE PORTADES I EDITORIALS DE L'AVUI

IV.2.1.- INTRODUCCIÓ

En el capítol III.2.1 PERFIL DE L'AVUI ja hem vist que la tendència política del diari és clarament favorable al nacionalisme català i, per extensió, del nacionalisme basc. O, dit d'una altra manera, és un mitjà que té una visió catalanista del conflicte basc i això significa que és més proper a les postures basquistes. Això es confirma clarament en els resultats que a continuació exposo. No hi ha dubte que dels tres diaris analitzats és el que més es posiciona a favor de les postures nacionalistes basques, ja sigui en la vessant informativa com en la dels editorials. Aquesta comparació entre els tres mitjans la podem veure en uns capítols més endavant. Ara veiem detalladament quines han estat les dades que hem obtingut de l'anàlisi del diari AVUI.

IV.2.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES DE L'AVUI

IV.2.2.1.- Presència, absència i importància

De les portades analitzades en el què hem denominat dates de setmana composta, obtenim els següents resultats totals i percentuals:

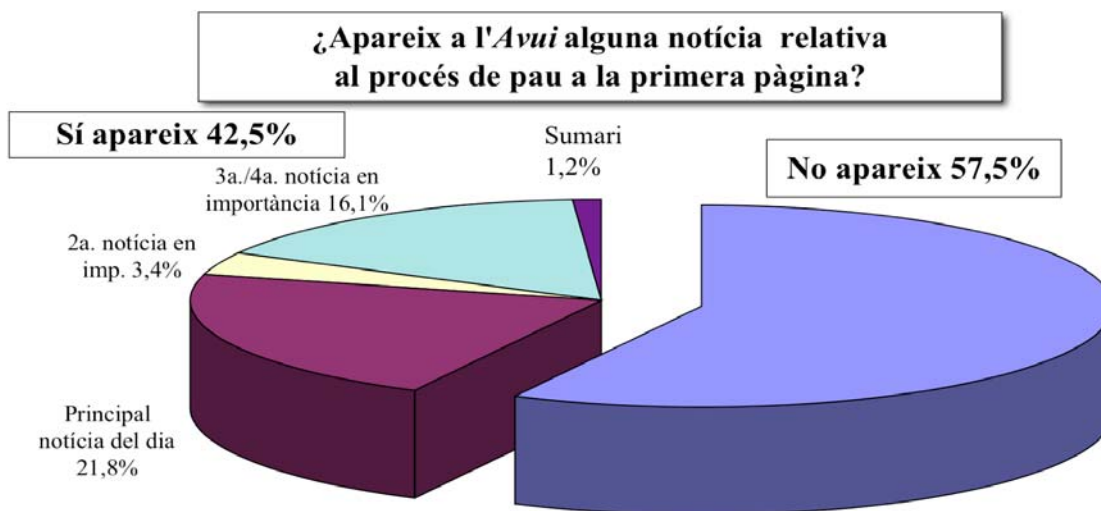
APARICIONS	Núm.	%
Presència	37	42,5
Absència	50	57,5
TOTAL	87	100

Una presència inferior a les absències, tot i que continuem amb un alt percentatge de dies en què apareix el conflicte basc en portada si recordem que es tracta d'un diari d'àmbit de difusió estrictament català i que en aquest període hi va haver un alt grau de presència informativa de notícies relacionades amb la política catalana. També cal dir que les portades de l'Avui, com la majoria dels altres diaris, sol buscar un cert equilibri informatiu en portada i així ens trobem que, a no ser que siguin notícies que es creu que tenen un pes informatiu molt important, es combinen les informacions dels diferents àmbits temàtics: política, cultura, esports, internacional, etcètera. Per tant, un diari com aquest a l'hora de triar dues notícies polítiques, una del País Basc i un de Catalunya, que poden competir entre elles per aparèixer en portada, és lògic que sovint acabi triant aquella que faci referència a l'àmbit política català.

IMPORTÀNCIA	Núm.	%	Pr. pàg. int.
1a. Inf.	19	51,4%	1,7
2a. Inf	3	8,1%	1,3
3a., 4a... Inf	14	37,8%	1,2
Sumari	1	2,7%	1
TOTAL	37	100%	1,48
TOTAL 1a. i 2a.	22	59,5%	

Més de la meitat de les notícies que han aparegut en portada ho han fet com a principal notícia d'aquell dia. I si a aquestes hi afegim les que serien la segona notícia del dia, veurem com sis de cada deu notícies sobre el conflicte basc han estat la primera o segona notícia del dia. Un percentatge que ve a demostrar que quan l'*Avui* ha decidit posar en portada el tema basc ho ha fet majoritàriament els dies en què la informació tenia un gran pes informatiu. Però al mateix temps, no ha perdut de vista altres temes que, encara que secundaris, també ha cregut convenient treure en portada.

Pel que fa al promig de pàgines interiors, és molt destacat que de mitjana surti una pàgina i mitja tenint en compte que el diari sol tenir entre 6 i 8 pàgines dedicades a política. Això significa que el diari, durant aquest període analitzat, ha dedicat gairebé una quart part de les pàgines de política al conflicte basc. Hem de tenir en compte, però, que en aquells dies en què hi ha hagut una notícia molt destacada relacionada amb el conflicte basc es poden haver dedicat fins a quatre pàgines al conflicte. Això sí, hem de recordar que aquest promig fa referència a les dates que hem denominat de la setmana composta i, per tant, no es comptabilitzen els dies que s'han escollit i que hem denominat dates significatives. Així, el promig de les pàgines en què la notícia ha estat la més destacada en portada és d'1,7. Tot i això, cal dir que l'*Avui* no ha tingut inconvenient d'arribar a dedicar 13 pàgines interiors en algunes dates significatives, com ara el dia en què ETA va anunciar la treva. Així doncs, no hi ha dubte que el diari ha dedicat un gran nombre de pàgines a informar del conflicte basc.

IV.2.2.2.- Protagonistes dels titulars

Si ens mirem quins actors del conflicte apareixen en l'Avui, tenim aquests resultats que s'exposen a continuació:

TITULARS	N.	%
Govern espanyol + PP	69	22%
ETA i/o (pressumptes) membres	55	17,5%
Subtotal	124	39,5%
Govern basc + PNB i EA	56	17,8%
HB- EH i/o dirigents + Jarrai	31	9,9%
Subtotal	211	67,2%
PSOE-PSE i/o dirigents	24	7,6%
GAL i/o pressumptes implicats	16	5,1%
Tribunals	8	2,6%
Forces de Seguretat	7	2,2%
Pacte Lizarra	9	2,9%
Parlament de Vitòria	2	0,6%
Govern català + CiU	8	2,6%

Altres	29	9,2%
TOTAL	314	100%

Dels més de 300 actors que apareixen, gairebé 4 de cada 10 són o el Govern espanyol o ETA. Aquests dos actors, doncs, que hem considerat els més antagonistes del conflicte, representen gairebé al meitat dels protagonistes. Però cal destacar que el Govern espanyol sol ja representa un 22% del total i que ETA queda lleugerament més lluny, a 4 punts i mig. En realitat, ETA apareix fins i tot una vegada menys que el Govern basc o els partits que el componen. Per tant, i com es veurà quan es compari els tres mitjans, l'*Avui* no se centra tant en aquesta bipolarització informativa entre el Govern d'Aznar i el PP per un cantó i ETA per un altre, sinó que també dóna cert protagonisme al Govern basc i els partits que el componen. Si a aquests tres actors hi afegim l'esquerra abertzale, o sigui, Herri Batasuna, ens trobem que només aquests quatre actors del conflicte ja protagonitzen gairebé el 70% dels protagonistes que apareixen els titulars de les portades analitzades.

A continuació i, per tant, en cinquena posició hi tenim el PSOE que, per exemple, apareix un 7,6% de les vegades quan HB ho fa en 10 de cada 100 titulars. A continuació ja hi tenim els GAL en un 5,1% dels cops i ja a més distància, hi ha un grup que inclou els Tribunals, les forces de Seguretat, el Pacte de Lizarra i el Govern català que es mouen entre un 2,5 i un 3%. És destacable que en 8 titulars, el 2,6%, hi apareix el Govern català o CiU. Un percentatge alt si es compara, com es fa més endavant, amb els altres diaris analitzats. Això demostra que el diari català pretén donar-li això, un tiny català al conflicte basc. Finalment, hi ha un no despreciable 9,2% d'altres actors que, cadascun, no apareix més d'un o dos cops. Bàsicament són alguns actors socials dels conflictes com podrien ser associacions de víctimes, empresaris, bisbes o altres partits polítics indirectament lligats al conflicte basc.

En definitiva, l'*Avui* confirma el que s'apunta en aquest treball en què focalitza l'atenció del conflicte basc en allò que fan o diuen bàsicament els actors polítics directament implicats per un cantó i ETA per un altre. Donant, a més, una gran importància en allò que diu o fa el Govern espanyol. Deixa clar que el tractament que es fa del conflicte és des d'un punt de vista polític. A més, també s'hi veu una lleugera voluntat de catalanitzar el conflicte fent aparèixer fins a 8 vegades el Govern català o CiU en els titulars sobre el conflicte basc. Encara que el percentatge és baix, només un 2,6%, ja es veurà en la comparació amb els altres mitjans que aquest tan per cent és més del doble que la dels altres diaris analitzats. També en la comparativa entre altres mitjans podem veure altres coses destacades com ara que aquest diari és el que menys vegades fa aparèixer ETA i, en canvi, el que més el Govern basc o els

partits que el conformen. En això, i ja s'apunta també més endavant, hi podríem veure una voluntat de polititzar més el conflicte donant més protagonisme al Govern basc en contraposició al Govern espanyol.

Si aquests protagonistes els dividim en dos blocs diferenciats, que són els blocs que tradicionalment es diu que està dividit el conflicte basc, ens dóna el següent resultat.

TITULARS	Núm.	%
Bloc Estatalista*	120	43
Bloc nacionalista**	159	57

Si fem una divisió com la que en aquell moment teníem sobre la taula i que era més que evident en molts cercles, sobretot periodístics i polítics, tenim primer el bloc que denominarem “estatalista” però que també en podríem dir “nacionalista espanyol” o “constitucionalista” i que està conformat per: *Govern espanyol, PSOE, GAL, Tribunals i forces de seguretat. Per l'altra cantó sumem els del bloc “nacionalista”, que també en podríem dir “basquista” o “sobiranista”: **ETA, Govern basc i PNB i EA, HB, Pacte de Lizarra, Parlament de Vitoria i Govern català. La divisió, que també es pot veure en els altres diaris, és gairebé a parts iguals amb un lleuger avantatge pel bloc que denominem nacionalista.

Un equilibri, però, que té un element que en podríem dir contaminant que és ETA que, tot i que es pot incloure en el bloc nacionalista, també cal dir que hi ha també molts motius pels quals no incloure'l en el mateix grup que, per exemple, el PNB. És per això que si el traiem d'aquest grup veurem com, en aquest cas, l'equilibri es manté entre els dos blocs, però en aquest cas l'avantatge és per al bloc estatalista.

TITULARS	Núm.	%
Bloc Estatalista	120	53,6
Bloc nacionalista (sense ETA)	104	46,4

Sigui d'una manera o de l'altre, l'*Avui* es deixa influir també per aquesta tendència a dividir el conflicte, clarament, en dues parts contraposades amb uns objectius i visions del conflicte ben diferenciats. Una valoració o apreciació quantitativa, però no qualitativa. Ja hem explicat que, a part d'aquest anàlisi del total de vegades que apareixen uns o altres protagonistes en titulars, també s'analitza quina valoració s'intueix que es fa de cadascun d'aquests actors. El criteri ha

intentat ser el màxim d'objectiu possible i suposant quina seria la percepció que en trauria el lector. Per posar un exemple, no és el mateix dir: “1.000 persones es manifesten pels presos d'ETA” o “el presos etarres només reben el suport de centenars de persones” o “milers de persones es manifesten per defensar el dret a l'acostament dels presos d'ETA”. Per suposat, diríem que agafant com a referent el subjecte presos ETA en el primer cas la valoració seria neutra, en la segona negativa i en la tercera positiva. En cas de dubte sempre s'ha escollit valoració neutra i també s'ha triat aquesta mateixa opció quan el subjecte és passiu sense condicionants negatius i quan en el mateix titular hi apareix una valoració positiva i una de neutra. No negarem que en aquestes valoracions hi ha tingut un cert pes la subjectivitat de l'investigador i que pot desmerèixer un cert rigor científic. Però en les ciències socials és difícil aconseguir ser plenament objectiu quan el que es fa és un anàlisi més valorativa. Així doncs, aquest és el resultat que s'ha obtingut d'aquesta percepció positiva, negativa o neutra dels actors que han protagonitzat els titulars analitzats.

TITULARS	Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%
Govern espanyol + PP	17	25	26	38,2	25	36,8
ETA i/o (pressumptes) membres	3	5,5	15	27,8	36	66,7
Govern basc + PNB i EA	29	52,7	3	5,5	23	41,8
HB- EH i/o dirigents + Jarrai	8	25,8	7	22,6	16	51,6
PSOE-PSE i/o dirigents	3	13	12	52,2	8	34,8
GAL i/o pressumptes implicats	0	0	2	12,5	14	87,5
Tribunals	0	0	0	0	8	100
Forces de Seguretat	2	28,6	0	0	5	71,4
Pacte Lizarra	5	66,7	1	11,1	2	22,2
Parlament de Vitòria	0	0	1	33,3	2	66,7
Govern català + CiU	4	57,1	0	0	3	42,9
TOTALS	71	25,4	67	23,9	142	50,7

Per començar, cal destacar l'alt percentatge de neutralitat que té l'*Avui*, sobretot si es compara amb els altres dos diaris analitzats. Això ja es veurà en la comparativa entre els tres rotatius. Però sí que es pot dir que en la meitat de les vegades el mitjà no fa una valoració ni positiva ni negativa dels protagonistes dels titulars del conflicte. En canvi, les valoracions positives i

negatives es distribueixen gairebé en parts iguals. Això sí, i com és d'esperar, tenen millor valoració aquells protagonistes del conflicte més propers al nacionalisme basc que no pas aquells que serien del bloc contrari. Això es veu en la següent taula:

TITULARS	Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%
Bloc Estatalista	22	18	40	32,8	60	49,2
Bloc nacionalista	49	31	27	17,1	82	51,9

Aquesta taula de sobre demostra, clarament com tot i que gairebé hi ha la mateixa neutralitat quan es parla d'un o altre bloc, les dades estan invertides quan parlem qualificatius positius o negatius. Així el bloc denominat estatalista només té un 18% de qualificatius positius en canvi de negatiu és el 32,8%. Tot el contrari de l'altre bloc en què positiu n'és el 31% de titulars i negatius només el 17,1%. Hem de recordar que dins aquest bloc hi incloem ETA que rep un alta valoració negativa. Si no la tinguéssim en compte encara es veuria més clarament aquesta diferència ja que el bloc nacionalista obtindria tanta valoració positiva com neutre, un 44,2%, i només un 11,6% de negativa. Per tant, es confirma que l'*Avui* en les pàgines d'informació es mostra més defensora de les tesis nacionalistes basques i que és força crítica amb les que pren el bloc espanyolista.

Pel que fa a l'acompanyament gràfic:

DIMENSIONS I RELACIÓ	Núm.	%
3 o més columnes	4	100
2 columnes	0	0
1 columna	0	0
TOTAL	4	10,8*

* Percentatge del total de dies analitzats.

És curiós veure com només en 4 dels 37 dies en què apareix en portada el conflicte basc aquest està acompanyat d'una fotografia. Aquest índex és molt baix si es té en compte que a més fins en 19 ocasions el tema obria la portada. Però hem de dir dues coses per entendre-ho. La primera és que l'*Avui*, amb el disseny de portada en aquelles dates, només publicava una fotografia en portada i que, a més, aquesta no coincidia sempre amb tema que obria el diari.

Un exemple són els esports ja que en cada dilluns, o dia posterior a partit del Barça, el diari solia obrir amb una foto del Barça. En aquests dies que s'analitzen de les 37 portades 10 són pel Barça, una d'elles del de Bàsquet. Per tant, aquest baix índex està justificat ja que el diari tendeix a preferir una fotografia que tingui valor en ella mateixa, excepte de quan es tracta dels esports, per davant d'una fotografia que coincideixi amb el principal tema de portada.

IV.2.2.3.- Elaboració de les notícies

La taula resultant de com s'han elaborat les notícies per part del diari *Avui*, tenint en compte si la notícia estava o no prevista; analitzant l'origen d'aquesta notícia i fixant-nos en s'hi l'elaboració ha estat pròpia o no, dóna els següents resultats:

PREDETERMINACIÓ	Núm.	%
Previst	37	88,1
Imprevist	5	11,9
GÈNESI	Núm.	%
Esdeveniments	17	40,5
Declaracions	25	59,5
Altres tipus	0	0
ELABORACIÓ	Núm.	%
Externa	8	19
Interna	22	52,4
Mixta	12	28,6

Gairebé 9 de cada 10 notícies eren previstes (88,1%). Tractant-se del tema basc, és significatiu que només un 11,9% sigui imprevist. Una mostra, que es repetirà en els altres diaris analitzats, que l'*Avui* publica informacions basades en pseudoesdeveniments, normal en les pàgines de política. Així la informació sobre el conflicte basc podem parlar d'un alt grau de previsió basada sobretot en informacions de caràcter polític i no d'esdeveniments o accions més pròpies en moments de més tensió o d'accions violentes. Això ho veurem també quan analitzem la gènesi de la notícia. També cal dir que l'*Avui* no és un diari basc i, per tant, és normal que no tingui un fort desplegament informatiu al País Basc on sol tenir un

corresponsal i, si cal, enviats especials ens moments determinats. Tot i això, la majoria d'informacions relacionades amb el tema basc provenen de Madrid i no d'Euskadi.

Però un altre factor a tenir en compte és que l'*Avui*, a part de seguir més de lluny el conflicte, i, per tant, més obligada a fixar-se en aquelles notícies més previstes, també fa una aposta més clara pel procés de pau. Això significa que dedica més espai als temes de caràcter polític que no als esdeveniments que podríem dir-ne més violents. Al tematitzar més sobre les paraules que sobre els fets, es focalitza més l'atenció en una possible solució dialogada que a mantenir una idea de violència. Però aquesta hipòtesi a partir d'aquests resultats no tindria sentit si no es nota aquest "esperit" de voler apostar per la via dialogada no s'entrelluca en altres resultats de l'estudi. Els resultats següents demostraran aquesta hipòtesi.

Un altre exemple, tot i que lògicament va estretament lligat a l'anterior, és la gran quantitat de declaracions que són l'origen de les notícies, un 59,5% del total. Com dèiem, doncs, la majoria de les notícies són més fruit de pseudeseveniments. Així que notícies fruit d'un esdeveniment tenim que se n'ha comptabilitzat un 40,5%. Aquí cal fer un matís. I és que entre aquests esdeveniments també s'hi inclouen pseudeseveniments "clàssics" com manifestacions, accions violentes, etcètera. El que es pretenia diferenciant entre declaracions i esdeveniments, com ja es deia en anterioritat, en el capítol de la metodologia utilitzada, era diferenciar clarament les paraules i els fets. En tot cas, podríem dir que en el grau de previsibilitat ja es veu més clar que allò previsible podria equivaldre a pseudeseveniments, o sigui, actes per ser notícia. Per tant, quan l'*Avui* basa sis de cada deu notícies en declaracions demostra que focalitza més l'atenció en les paraules que en els fets. Per suposat, i com dèiem, això també és símptoma de llunyania del conflicte, ja que quant menys accés tens dels fets també menys possibilitats de parlar-ne. Però, també s'intentarà demostrar que el diari català fa una aposta molt clara per les paraules i el diàleg abans que per perpetuar una idea de conflicte o que, malgrat la treva, continuen les accions violentes.

Pel que fa a l'elaboració, també és simptomàtic de la llunyania del diari que un 19% de les notícies no siguin d'elaboració pròpia, o sigui, que estan bàsicament extretes d'agència. També hi ha un alt percentatge de notícies mixtes, en què es combinen informacions d'agència i pròpies, un 28,6%. Així que poc més de la meitat de l'elaboració, 52,4%, és exclusivament pròpia. Això no vol dir que el diari no disposi de mitjans o possibilitat de cobrir la informació referent al tema basc, però sí que demostra que en té menys que d'altres mitjans, com veurem més endavant. Hem de recordar, a més, que les informacions relacionades amb el tema basc no sempre vénen d'Euskadi i que també n'hi ha moltes de

Madrid. Per tant, no només hem de tenir en compte els efectius o periodistes de què disposa el diari al País Basc sinó també dels que té a Madrid que, en aquest cas, és superior.

Si entrem més a fons per veure com s'elaboren les notícies, hem de veure quines i quantes fonts s'utilitzen.

FONTS	Núm.	%
Identificades	41	97,6
No identificades	1	2,4
TOTAL	42	100
Figura institucional	46	26,7
Dirigent Polític	94	54,7
Agent social	11	6,4
ETA	4	2,3
Altres	17	9,9
TOTAL	155	100

Només en una de les notícies no se cita la font informativa. Per tant, l'*Avui* segueix un clar criteri periodístic i no amaga l'origen informatiu de les seves notícies. Queda clar, amb els resultats del tipus de font utilitzada, que aquest és un conflicte polític ja que el 54,7% de les persones que se citen són polítics i que parlen en boca del seu partit polític. També hi ha un alt percentatge de figures institucionals, el 26,7%. Per tant, només amb aquests dos tipus de fonts ja tenim 8 de cada deu fonts citades (81,4%).

Si entrem més en detall, veiem que entre les figures institucionals el Govern espanyol ocupa el primer lloc amb el 16,3% de les fonts citades. Josep Piqué, ministre portaveu del Govern espanyol, és el que més vegades apareix. El segon govern que apareix, però ja molt més lluny, és el Govern basc, amb un 4,1% del total. Entres aquestes figures també hi hem posat aquelles fonts oficials del poder judicial, o sigui, que tenen a veure o amb el Tribunal Suprem, Constitucional o de l'Audiència Nacional, en total 5 fonts citades que representen un 2,9% del total. Cal dir que també hem considerat altres fonts judicials, però no oficials, dins l'àmbit de fonts de l'àmbit social. Aquestes fonts serien aquelles que tenen relació, per exemple, en grups o col·lectius de jutges que sovint actuen més com a lobbies. Finalment, dins l'àmbit de les figures institucionals, cal destacar que el Govern català arriba a aparèixer en tres ocasions.

Pel que fa als dirigents polítics, els del PNB es troben en primer posició, amb una presència del 16,3%. Això és molt significatiu ja que només els membres del PNB ja apareixen com a fonts d'informació tantes vegades com els membres del Govern espanyol. Aquí es detecta, per part del diari *Avui*, una gran bipolarització entre el Govern espanyol i els dirigents del PNB, i no entre els dos governs, espanyol i basc. Cal dir que aquest últim, com a tal, només apareix, com hem vist, en un 4,1% de les fonts citades. El dirigent polític més citat, Xabier Arzalluz, també apareix tantes vegades com Piqué, o sigui, 12 vegades que representen el 7% del total de fonts. Tant l'un com l'altre són els actors del conflicte que més vegades apareixen citats en les notícies que apareixen en portada sobre el conflicte basc analitzades al diari *Avui*. El següent partit polític que apareix, amb un 11,6% de presència, és el PSOE-PSE. Ja a més distància, i en tercer lloc, queda HB amb un 7% de fonts citades. Tot i això, com es pot veure a la taula dels principals actors que apareixen, Arnaldo Otegi és la tercera font més citada amb 8 aparicions. El PP apareix després d'EA i IU-EB amb un 3,5% de presència, just abans de CiU que tot i que és un partit català surt en les notícies del País Basc en 3 ocasions. Si aquesta anàlisi la fem dividint les fonts en els blocs espanyolista i basquista, ens dona el següent resultat, en número total de cites:

FONTS	Total	Actors			
		Govern E.	PSOE	PP	GAL
Bloc Estatalista	56				
	32,6%	28 (16,3%)	20 (11,6%)	6 (3,5%)	2 (1,2%)
Bloc Nacionalista	56	PNB	HB-EH	EA	Govern B.
	32,6%	28 (16,3%)	12 (7%)	9 (5,2%)	7 (4,1%)

Una vegada més, apareix aquest equilibri quantitatiu de fonts citades amb un mateix número de representants d'un i altre bloc. Les dues postures ideològiques, doncs, queden equilibrades en les fonts d'informació.

L'equilibri es nota també molt clarament quan veiem que els actors del Govern espanyol apareixen tantes vegades com els dirigents del PNB. Cada un d'aquests dos grans blocs d'actors, Govern espanyol i PNB, ja suposen el 16,3% del total, per tant, entre els dos ja ocupen una tercera part de les fonts citades. Mirat així, podríem dir que quan parla el Govern espanyol la veu que es busca en contraposició no és el Govern basc si no el PNB. El Govern basc, que com molt bé sabem està presidit per un membre d'aquest partit, ja hem dit que només representa un 4,1%, o sigui, quatre vegades menys que el principal partit que la

sustenta. Aquesta dada és semblant a la dels altres dos diaris analitzats, com podrem veure a continuació. Però no deixa de sorprendre o evidenciar que la veu cantant en aquest procés l'han tingut per un cantó el Govern espanyol i per l'altra el partit presidit per Xabier Arzalluz. Pel que fa al bloc espanyolista, la presència del PSOE, com a partit de l'oposició en aquelles dates al Govern espanyol, també és força alta i es converteix en la segona veu d'aquest bloc amb un 11,6% per davant del PP o de les veus del GAL. Però això, que fins i tot és lògic perquè la veu del PP ja parla a través del Govern espanyol, no ho és tant si veiem que també parlen més actors del PSOE que d'HB o EA. Això, per un diari com l'*Avui* que se li suposa més proximitat ideològica a aquests dos partits nacionalistes bascos, no deixa de sorprendre. Amb això volem dir que les veus basquistes, tot i que hem vist que eren equilibrades, són molt baixes pel que es podria esperar d'aquest diari. La presència tant alta del PSOE i del Govern espanyol mostren que aquest diari també fa un tractament del conflicte basc des d'una perspectiva si més no tan espanyola com basca, si tenim en compte les veus dels actors que parlen en les seves pàgines. És lògic que hi hagi moltes fonts de Madrid, perquè allà hi resideix un dels principals actors del conflicte com és el Govern espanyol, però insistim en el fet que potser s'esperaria que no passés tant en un mitjà que es considera proper al nacionalisme basc. Per suposat, això no vol dir que ideològicament coincideixi amb les postures que vénen de Madrid, més aviat ve a dir que el diari es veu arrossegat per la tematització del conflicte que es fa des de la capital d'Espanya. I també demostra allò que ja hem anat apuntant i és que aquest en diem el "conflicte basc" però si li poséssim el cognom d'"espanyol" no ens equivocaríem massa. Aquest és el gran tema d'Estat d'Espanya.

Pel que fa als agents socials, gairebé totes les fonts que apareixen, 5 de 6, són de l'àmbit judicial, representant el 3,5% del total. ETA, a través de comunicats i en una entrevista a la BBC, apareix només 4 vegades citada que representa poc més del 2% de fonts. Finalment, de les Altres fonts citades un 2,3% del total són altres mitjans de comunicació, el número més representatiu. Si detallem els principals actors del conflicte basc ens surt el següent resultat:

FONTS	Aparicions	%
Josep Piqué	12	7
Xabier Arzalluz	12	7
Arnaldo Otegi	8	4,7
Jaime Mayor Oreja	5	2,9
Iñaki Anasagasti	5	2,9

José M. Aznar	5	2,9
Joseba Egibar	4	2,3
Felipe González	4	2,3
Carlos Garaikoetxea	4	2,3
ETA	4	2,3
Mitjans comunicació	4	2,3

D'aquesta última taula en destaca el fet que Piqué i Arzalluz apareguin les mateixes vegades i, a més, a certa distància dels altres actors que vénen a continuació. Això mostra un cop més allò que dèiem que mentre per un cantó s'escolta la veu del Govern espanyol per un altre es busca la del PNB. Com dèiem més amunt, també és significatiu veure com la tercera font que més es cita sigui Arnaldo Otegi, quan en realitat HB és el quart grup d'actors més citat per darrere el PSOE. Això demostra que aquesta és la principal veu que s'escolta d'aquesta formació ja que de les 12 vegades que apareix HB en dues terceres parts ho fa Otegi. En canvi, del PSOE és curiós veure com l'actor que més vegades apareix citat sigui un actor com Felipe González amb només 4 aparicions totals del partit. Però és que més destacat és que en cap ocasió, almenys en les dates de la setmana composta analitzats per a aquest treball, no aparegui el líder del partit al País Basc, Nicolás Redondo Terreros. Sí que ho fan, i aquestes dades es poden veure en l'annex, Rosa Díez i Fernando Buesa en una ocasió cadascun. Per tant, també les fonts que més apareixen citades d'aquest partit vénen majoritàriament de Madrid.

Una altra dada curiosa de veure en aquesta taula dels principals actors citats, és el fet que Aznar i Mayor Oreja només apareguin en 5 ocasions cada un, les mateixes que el líder del PNB al Congrés de Diputats a Madrid, Iñaki Anasagasti. Tractant-se, com són, el president del Govern espanyol i el seu ministre de l'Interior, actors molt principals que en aquest "rànquing" de fonts, que es trobin per darrere de Piqué, Arzalluz i Otegi és, si més no, curiós. Per suposat, que la veu del Govern espanyol ja sol manifestar-se a través del seu portaveu, Josep Piqué, però tant Aznar com Mayor Oreja van parlar i molt durant aquest període. En aquest sentit, podríem dir que l'*Avui* potser ha preferit dosificar les fonts oficials del Govern espanyol, si més no, això ho haurem de comparar amb els altres dos mitjans analitzats en aquest treball.

Pel que fa al Ministre de l'Interior, si a la seva veu (2,9%) hi afegim les judicials (2,9%) i les forces de seguretat (1,7%), tenim que les fonts policials/judicials representen un 7,5%. Amb

això queda clar que, si més no per l'*Avui*, el conflicte basc no és mesurat com un conflicte policial/judicial si no més aviat polític. Per suposat, aquesta presència de fonts demostra que al darrere també hi ha aquesta vessant no política, però no és suficientment representativa com per dir que aquest és un conflicte principalment policial o judicial i no polític, com alguns pretenen fer-nos creure.

Pel que fa a la presència de “catalanitat” en el conflicte, si més no en les fonts, ja hem vist que el Govern català apareix en un 1,7%, el mateix percentatge d’aparicions de CiU i ERC, i IC amb un 1,2% i el PI amb un 0,6%. Per tant, gairebé un 7% de les fonts que apareixen citades vénen de Catalunya. Una mostra que el diari *Avui* també busca les opinions que tenen els principals líders del nostre país a l’hora d’informar d’allò que passa al País Basc.

Hem de recordar, però, una vegada més que aquestes dades o resultats s’han extret a partir de l’anàlisi de continguts del que hem denominat la setmana composta i que no hi hem inclòs les fonts que apareixen citades en les dates significatives. Això ens ha permès mostrar millor el dia a dia informatiu dels tres diaris. Si ens haguéssim fixat també en les fonts de les dates significatives, hauria quedat “contaminat” per la presència d’unes fonts que no apareixen en aquest dia a dia. Però sí que hem de dir que durant aquestes dates significatives, sí que sol augmenta la presència de fonts i que habitualment en aquestes dates es busca el màxim possible de fonts, sobretot les reaccions quan hi pot haver algun atemptat o algun anunci o comunicat d’ETA. Podem dir que en aquestes dates parla tothom.

IV.2.2.4.- Paraules clau de portada

Els emparaulaments que més s’utilitzen són per definir ETA. Fins a 18 vegades apareix en el cos de la notícia de portada i d’aquestes 6 són per denominar-la “organització” o “organització terrorista”, en canvi “banda terrorista” apareix 2 cops, els mateixos que “terroristes” o “grup terrorista”. Per tant, queda clar que la terminologia terrorista, amb diferents subjectes que l’acompanyen, és la terminologia més utilitzada per referir-se a ETA. “Etarres” també apareix quatre vegades. Només un cop apareix “activistes” que seria una denominació més pròpia de les que utilitza la mateixa esquerra abertzale.

Pel que fa a HB, les 4 vegades que se li dóna una adjectivació especial és per dir-ne, bàsicament “radicals”. La declaració de Lizarra apareix dos cops denominada amb l’accepció en èuscar i una amb l’espanyola “Estella”.

Pel que fa als partits PNB, EH i EA apareixen junts dos cops anomenats com a “nacionalistes bascos”. Entre les altres denominacions o emparaulaments significatius trobem que al Govern

espanyol se li diu que “agita el fantasma de la neteja ètnica” o que el PP i el PSOE estan en “sintonia”. I almenys en una ocasió es parla de “terrorisme de baixa intensitat”.

L’espai dedicat al cos de la notícia en portada és mínim i, per tant, no es pot analitzar amb molta profunditat quines són les paraules que s’utilitzen per definir tots els actors del conflicte basc, però sí que es nota que, en general, l’*Avui* segueix uns esquemes semblants als utilitzats quan s’ha de parlar d’aquest tema. Tot i això, sí que hi ha algun matís que el podria diferenciar, quan per exemple afegeix “bascos” darrere nacionalistes o quan utilitza més “organització” que no pas “banda” quan ha de parlar d’ETA. Per tant, no segueix tant clarament una línia espanyolista a l’hora de denominar els actors del conflicte basc.

IV.2.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS DE L’AVUI

Aquest apartat està basat bàsicament en els editorials que apareixen durant les dates de la setmana composta. Això permet veure una visió més acurada del dia a dia de les opinions del diari respecte al tema basc. Tot i això, també es tindrà en compte, o si més no es donaran les dades, dels editorials que també apareixen en les dates significatives.

IV.2.3.1.- Presència, absència i importància

Així, del total de 87 dies analitzats, hi apareixen els següents editorials en què es tracta el conflicte basc.

APARICIONS	Núm.	%
Presència	19	21,8
Absència	68	78,2
Total	87	100

Es tracta d’una presència força baixa, sobretot si es compara amb el número de dies en què apareix en portada, que eren 37 de 87. Però, en canvi, sí que és interessant comprovar com els mateixos dies en què era el principal tema de portada, 19, són els que hi ha editorial. També és representatiu veure que si ens fixéssim en els dies de les dates significatives la presència augmenta fins arribar al 32%. Per tant, el diari és coherent amb la importància que li dóna al tema basc ja que a més presència significativa en portada també representa més presència en els editorials.

Normalment l'*Avui* sol tenir dos editorials i només en dies excepcionals, en què el tema realment es mereix un tractament únic per la seva gran rellevància, hi trobem un sol editorial. Sigui com sigui, gairebé sempre que hi ha hagut un editorial en què es tracta el tema basc ha estat el principal editorial del dia.

IMPORTÀNCIA	Núm.	%
El més important	15	78,9
2on. o 3er. importància	4	21,1
TOTAL	19	100

Una mostra més que malgrat que el total de dies en que s'editorialitza no és molt elevat, sí que se li dóna molta importància donant-li una tracte preferent respecte als altres temes.

IV.2.3.2.- Elaboració dels editorials

Pel que fa a la construcció dels editorials, el diari *Avui* segueix els següents paràmetres, segons es desprèn de l'estudi realitzat.

ESTRUCTURA	Núm.	%
Argument. i contraargumentació	19	100
No n'hi ha	0	0
Total	19	100
BACKGROUND	Núm.	%
Inexistent	0	0
Escàs	2	10,5
Suficient	3	15,8
Notable	14	73,7
Total	19	100

Això vol dir que segueix, clarament, un bon criteri a l'hora de construir aquests editorials. En tots els casos analitzats s'hi ha vist la voluntat de basar les opinions amb una bona argumentació mostrant les opinions confrontades. En el cas de les dades significatives també segueix majoritàriament aquest criteri amb un 87,5% d'editorials que ho apliquen.

També és interessant veure com en cap cas s'obvien totalment els elements contextualitzadors i que només en un 10,5% aquesta presència és escassa. En canvi, sí que és suficient en el 15,8% i sobretot és destacable el 73,7% d'editorials en què aquesta presència és notable. Això significa, com dèiem, que l'*Avui* no només dóna arguments a favor i en contra de les seves opinions, sinó que a més les farceix d'una notable o suficient presència d'elements de background o informatius perquè s'entengui millor la tesi a què arriba el diari. També en els dies de les dates significatives es donen un resultat semblants, amb una mica menys de dies amb notable presència, un 68,7%, però, en canvi, continua sent zero els dies que no hi ha elements de context.

IV.2.3.3.- Principals conclusions dels editorials

Hi ha 11 conclusions que almenys es repeteixen dues vegades. D'aquesta en destaquen dues de principals, que apareixen 9 i 8 vegades respectivament.

La conclusió que més vegades apareix, 9 de 35 editorials, és la següent:

- “L'Estat amb ETA no pot negociar sobre política, només amb els representats democràtics bascos, però hauria de fer més gestos i no buscar la victòria policial”.

Per tant, clarament el diari *Avui* segueix aquella teoria que diu que a ETA no se li pot pagar un preu polític, però sí que aposta per una via dialogada per acabar amb el terrorisme. Això demostra una voluntat de diàleg que no sempre és palesa en processos com aquest. El diari català fa una aposta, com dèiem en anterioritat, pel procés de pau. Destaca també que el diari digui que només per la via policial no es pot acabar amb ETA. Una afirmació que, ni molt menys, sostenien, en aquells moments, la majoria de partits polítics. No cal dir que el diari és favorable o partidari de més quotes d'autogovern, ja siguin al País Basc o Catalunya, i per tant és lògic que defensi també una solució política al conflicte que ha de passar, o ha d'estar emmarcada, només en l'àmbit dels partits polítics. El temps demostrarà que aquesta via, com s'ha vist arran de l'alto al foc d'ETA del 2006, també és la doble via que s'ha defensat des d'àmbits més amplis que els del 1998. Cal dir que aquesta opinió apareix per primera vegada el mateix setembre de 1998 i va sortint a finals del mateix any i principis del 1999, concretament fins a l'1 d'abril. Després ja no torna a aparèixer fins a finals d'aquest 1999, quan ETA ja ha declarat el final de la treva.

En la segona conclusió o opinió més repetida, es reitera l'aposta pel diàleg. Aquesta conclusió apareix fins a 8 vegades:

- “Cal exigir als dos blocs dosis més altes de compromís, responsabilitat i diàleg, encara que sigui per motius diferents, si no la pau no arribarà”.

Es manté, com dèiem, en la línia del diàleg de la primera conclusió, però en aquest demana que les dues parts facin els passos necessaris per aconseguir la pau. L'editorial de l'*Avui*, insistim, aposta pel procés de pau. Aquesta també apareix molt repartida en el temps ja que la primera vegada que se cita és a finals del 98 i fins a principis del 2000, quan ETA ja havia tornat altra vegada a la "via armada".

El tercer ítem més repetit ja és una crítica molt directe als partits majoritaris espanyols, PP i PSOE, ja que l'*Avui* creu que no ho posen fàcil per aconseguir la pau al País Basc. Tot i això, aquesta conclusió, tot i ser la tercera que més vegades apareix, només ho fa 4 vegades.

- "PP i PSOE no accepten els partits que representen la majoria de bascos i centren les seves crítiques en el nacionalisme basc i haurien d'abandonar la radicalitat".

Per tant, tot i que vèiem en les paraules clau que apareixien en el cos de les notícies de portada que l'adjectiu "radical" anava associat a l'esquerra abertzale, aquí queda evident que si a alguns partits se'ls qualifica de radicals són al PP i al PSOE. Una mostra més que l'*Avui* és un diari més partidari de les idees i maneres de fer dels partits nacionalistes que no els espanyolistes. A més, també sempre defensa la legitimitat del poble basc a decidir el seu futur i li dóna molta importància al paper que tenen els partits nacionalistes bascos al ser els que tenen la majoria dels vots. Aquesta conclusió es repeteix sobretot la primavera de 1999, quan l'estancament en el procés de pau era més que evident.

Després vénen tres conclusions que apareixen almenys tres vegades. En aquestes s'hi continua veient, sobretot, la vessant més partidària del diari cap a les tesis nacionalistes basques.

- "Davant la treva s'ha de ser prudent, però beneficia a ETA, nacionalistes bascos i posa nerviós als partits estatals i pot obrir una nova dinàmica a l'Estat que Catalunya no en pot estar absent".
- "L'indult de Barrionuevo i Vera era inevitable, però no oblidem que l'Estat va fer terrorisme contra el terrorisme i la justícia hauria de ser igual per tothom".
- "El pacte de legislatura PNB, EA i EH és arriscat però consolida la treva i implica els antisistema dins les institucions".

La primera d'aquestes conclusions apareix just al principi del procés i el diari ja apunta que Catalunya no pot perdre de vista el que passi a Euskadi perquè també en pot dependre el futur del nostre país. Però aquesta postura, o aquesta presència de Catalunya, només es detecta al principi de tot del procés, just després de l'anunci de treva d'ETA. Això vol dir que com que el procés polític no es va desencallar en aquell període d'alto al foc d'ETA, també és lògic que el diari no en fes més referència. Gairebé segur que si el procés polític hagués

avançat, permetent més quotes d'autogovern per a Euskadi, o fins i tot aconseguint que se li reconegués el dret a l'autodeterminació, l'*Avui* hauria continuat mantenint la tesi que Catalunya no en podia quedar al marge i que també hauria d'aconseguir el mateix estatus.

Les altres dues idees o conclusions són també molt diferents. En una es recorda que l'Estat també ha tingut el seu terrorisme i que si es reclama un indult per a la gent del GAL l'*Avui* insinua que s'hauria de fer el mateix amb ETA. I l'altre conclusió a què arriba és que la presència d'HB en el Govern basc està legitimada i permet que aquesta faci una aposta per la via democràtica o parlamentària i no per la violenta. El temps ha demostrat, però, que cap d'aquestes tres apostes que fa l'*Avui* van reeixir i per tant ni el País Basc va tenir més autogovern i, en conseqüència, Catalunya tampoc; ni es van indultar membres d'ETA; ni va tenir èxit la presència de Batasuna en la governabilitat d'Euskadi. En definitiva, aquell procés de pau va fracassar. En tot cas, si va ser així no va ser per falta de ganes o d'apostes clares per aquest procés per part del diari que s'analitza en aquest apartat.

Les conclusions que apareixen dues vegades són les que es detallen més avall. Les tres primeres apareixen encara l'any 1998, mentre que les altres dues ja són de finals del 99 i principis del 2000:

- “Josep Borrell no pot ser insolidari amb Barrionuevo i Vera, però la seva elecció intentava deixar enrere els pitjors episodis del PSOE i ha d'asserenar els ànims”.
- “Les eleccions basques obren una nova etapa amb tantes esperances com fragilitats i interrogants”.
- “El dret a l'autodeterminació és un dret de tots els pobles i els partits estatalistes ataquen el Govern basc per defensar-lo i no en volen parlar”.
- “Després de les eleccions la pregunta és saber si el PSE optarà per vies de progrés i pactarà amb PNB i EA o s'encallarà dins l'immobilisme nacional que ha triat el PP”.
- “ETA és l'única responsable del trencament de la treva i de que torni a matar, però PNB i EA han estat massa optimistes i el Govern espanyol massa cautelós”.

Les idees són prou clares i possiblement no faria falta comentar-les perquè, a més, van molt en la línia del que ja s'ha dit en les altres conclusions. Però potser sí que caldria destacar dos aspectes interessants que altres diaris no diuen, o no pensen. Una és l'aposta o la defensa del dret a l'autodeterminació i l'altra en què es diu que malgrat que és ETA qui trenca la treva el PNB i EA també en tenen una part de culpa. Sobre el dret a l'autodeterminació, poca cosa a dir ja que és evident que l'*Avui* el defensa per a Euskadi i per a Catalunya. Ho ha fet sempre. Però la segona tesi, insistint que deixa clar que és ETA qui trenca la treva, aquesta certa culpa que atorga als partits nacionalistes bascos va en la línia del que la mateixa ETA deia en el seu

comunicat quan va trencar la treva. Cal recordar que el pacte de Lizarra, consensuat per les forces nacionalistes, és el que va propiciar que ETA anunciés l'alto al foc indefinit. Per tant, si ETA va declarar la treva va ser perquè els partits nacionalistes bascos s'havien posat d'acord per fer una aposta per la via dialogada del conflicte i per defensar el dret al poble basc a decidir el seu futur. Això cal tenir-ho en compte perquè quan ETA trenca la treva ho fa culpant d'immobilisme, sobretot, al PNB i no tant al Govern espanyol ja que el pacte previ estava fet amb els primers i no els segons. Així doncs, l'*Avui* també creu que, en tot cas, els passos que s'esperava que havia de fer el PNB i EA no van ser suficients per arribar a aquesta situació o solució dialogada. Aquesta, segurament, és la gran diferència amb l'alto al foc del 2006 ja que el pacte previ, o les negociacions prèvies, no van ser entre ETA i els nacionalistes bascos, o per extensió el Govern basc, sinó entre ETA i el Govern espanyol, i per extensió el Partit Socialista. Potser en aquest capítol no toca aprofundir en aquesta idea, però possiblement un dels motius pels quals va fracassar aquell procés de pau va ser perquè el partit socialista no va entrar en les negociacions prèvies i, alhora, perquè tampoc governava a Espanya.

Finalment, aquestes són altres de les opinions destacades que apareixen almenys un cop:

- “El binomi oposat *nacionalistes* i *no nacionalistes* és interessat per aquells partits estatals que volen presentar els nacionalistes com una amenaça quan ells poden convertir-se en nacionalistes més radicals quan veuen perillar el seu concepte de nació”. (finals 98).
- “Amb el tema de les balances fiscals i l'expedient de la UE, per una vegada el Govern espanyol ha tingut sentit d'Estat defensant el concert econòmic”. (mitjans 99).
- “La violència al carrer justifica l'immobilisme del PP”. (finals 99).
- “Els mitjans de comunicació espanyols no són aliens”. (finals 99).
- “Perquè la Constitució sigui l'àmbit que emmarqui qualsevol debat, ningú hauria d'apropiar-se'n distorsionant-ne el significat”. (finals 99).

Unes conclusions que, una vegada més, refermen la línia editorial del diari *Avui* propera a les tesis nacionalistes basques i catalanes i molt crítica amb l'autoritarisme espanyol o contrària al nacionalisme espanyol. En general creuen que:

- El Govern espanyol i també el PP i el PSOE han de fer més gestos per aconseguir la pau.
- Cal, però, un diàleg entre totes les forces.
- El dret a l'autodeterminació es pot defensar i els governs i partits espanyols no en volen parlar i són els que divideixen la societat basca en dos blocs.

- Tot i això, també creu que mentre hi hagi qualsevol tipus de violència no es pot avançar en el procés de pau.

- Dóna marge de maniobra i suport als pactes nacionalistes.

Una postura, aquesta última, que mostra una tendència segurament més accentuada en altres mitjans, com ja veurem, en què s'insisteix en la idea que al País Basc en cap moment es van donar les condicions reals de treva o de procés de pau perquè la violència continuava, en aquest cas simbolitzada en la denominada *kale borroka*.

Així doncs, l'*Avui* referma en aquestes conclusions la seva postura propera a un nacionalisme basc, tot i que bàsicament el podríem emmarcar dins l'àmbit moderat. També reitera les seves tesis més contràries al nacionalisme espanyol i contrària a l'actitud que ha tingut el Govern espanyol en el procés.

IV.2.3.4.- Paraules clau dels editorials

A continuació es detalla quins són els emparaulaments que fa el diari respecte alguns dels actors del conflicte. Els editorials permeten fer un aprofundiment més detallat d'aquestes denominacions o definicions dels actors que les que hem pogut veure en l'apartat del cos de les notícies aparegudes en portada ja que en els editorials hi tenim, senzillament, més paraules.

Com era d'esperar, perquè ja passava en les paraules clau de portada, ETA és la que més vegades apareix emparaulada.

- ETA: "organització, grup terrorista" (15); *etarres* (5), *terror etarra* (1).

Es referma en la mateixa idea que ja havíem vist en portada i qualifica d'ETA de terroristes. En aquest cas, però, no es veu en cap cas que se'n digui "banda" com sí que passava en portada. És potser un matís, però el que sí que queda clar per l'*Avui* és que es tracta de terroristes. Per tant, el diari vol marcar una divisió claríssima entre les seva ideologia política per un cantó que és clarament propera al nacionalisme basc, amb la defensa al dret a l'autodeterminació inclosa, i la condemna de la violència i d'ETA de l'altra. Aquesta divisió el diari la vol fer evident per intentar evitar confusions o, dit d'una altra manera, es veu obligada a dir allò que per ells sembla lògic i és que per vies democràtiques es pot defensar qualsevol idea. Aquesta diferenciació o justificació és gairebé obligatòria en un context polític i mediàtic, el que s'analitza en aquesta tesi, en què es busca clarament deslegitimar qualsevol idea política que es pugui assemblar a les que propugna ETA o fins i tot l'esquerra abertzale. Aquests són alguns dels altres emparaulaments que s'han detectat en les pàgines editorials del diari:

- PSOE i PP: “pretenen definir-se no nacionalistes, nacionalistes espanyols, nacionals espanyols” (7); “partits estatals, d’obediència estatal o estatalistes” (4); “partits espanyolistes, d’obediència espanyola, espanyolisme militant” (4); bloc (nacional) espanyolista, bloc anti-Lizarra” (3).
- PNB i EA: “nacionalistes bascos, nacionalistes moderats bascos, nacionalisme democràtic basc, nacionalisme pacífic” (9).
- HB-EH: “partit no demòcrata o no democràtic” (3); “organització o coalició abertzale” (2); “coalició proetarra, branca política d’ETA” (2); “sector antisistema” (1).
- PNB, EA i EH: “bloc (nacional) nacionalista basc, basquista” (7).

Una primera aproximació ens permet veure clarament com hi ha la divisió en els dos blocs ja coneguts. Els que ja hem citat en més d’una ocasió: “nacionalistes” per un cantó i “no nacionalistes” per un altre. Tot i que l’*Avui*, en realitat, prefereix parlar de “nacionalistes espanyols” i “nacionalistes bascos”. En el primer bloc també hi afegeix l’adjectivació d’“estatals”. Per tant, almenys en els editorials el diari no vol seguir les directrius que sobretot vénen de Madrid en què de nacionalisme només n’hi un i és dolent i de no nacionalisme també només n’hi ha un i és el bo.

Sobre aquest binomi “nacionalistes” i “no nacionalistes” l’*Avui* hi dedica un editorial sencer al principi de tot de l’estudi. Era just l’endemà de l’anunci de treva d’ETA, el 19 de setembre de 1998¹⁴³, i el títol ja és prou evident: “Nacionalistes i no nacionalistes”. La principal conclusió a què arriba en aquest article és la següent: “El binomi oposat *nacionalistes* i *no nacionalistes* és interessat per aquells partits estatals que volen presentar els nacionalistes com una amenaça quan ells poden convertir-se en nacionalistes més radicals quan veuen perillar el seu concepte de nació”. Es mostra, doncs, molt crític amb aquells qui insisteixen en fer aquest diferenciació. No és que el diari no cregui que partits com el PNB no sigui nacionalistes, si fins i tot s’autodefineixen així, més aviat és crític amb aquells qui s’autodenominen “no nacionalistes” ja que creuen que en realitat ho fan per no voler reconèixer que també són nacionalistes i que, en tot cas, això els serveix per condemnar els “nacionalistes” acusant-los de totalitaristes. Amb les paraules de l’*Avui* també queda clar que per al diari no només el PP i el PSOE també són nacionalistes sinó que, a més, són els nacionalismes perillosos. El final de l’editorial és, en aquest sentit, també prou clar: “Els *nacionalistes* catalans deixaran de ser-ho el dia que puguin ser ciutadans *nacionals* normals, com se senten socialistes i populars. Aquest és el punt d’arribada, que tant exigeixen aquests darrers. I no té fórmules polítiques

¹⁴³ Fitxa “AVE04” (19-09-1998)”, per tant l’editorial número 4 de les dates significatives, o sigui, del 19 de setembre de 1998.

inamovibles que el concretin. Mentrestant, el terme i allò que comporta seran necessaris per expressar aquest desig. Un desig d’afirmació pacífica, conciliadora. ¿Poden dir el mateix aquells qui s’autodefineixen com a *no nacionalistes*?”.

És, doncs, interessant com fins i tot l’*Avui* es veu “obligat” a publicar un editorial sobre un emparaulament tant important com és aquest i posicionar-se a favor d’una manera de denominar els dos blocs més clarament confrontats dins el conflicte. És una declaració d’intencions, i més just l’endemà de l’anunci de l’alto al foc d’ETA ja que això li permet afrontar i defensar a partir d’aquell moment una denominació i no una altra. Ha quedat demostrat que no només era una declaració d’intencions sinó que, almenys en els editorials, ha intentat mantenir aquesta coherència etimològica.

Pel que fa a l’esquerra abertzale, però, sí que s’hi detecta una certa crítica, si més no en la manera de definir-la. Es veu quan la qualifica de proetarra, per exemple. I també quan es tracta de dir que no és democràtica. Tot i que aquí s’hi hauria de fer un matís. No diu explícitament que HB no sigui democràtic, però sí que s’entén que si quan parla del PNB i EA són “nacionalistes bascos democràtics” se suposa que HB també són nacionalistes bascos, però no democràtics. També es veu que manté una diferència entre HB i els altres dos partits nacionalistes bascos quan als segons, PNB i EA, els qualifica de “moderats” quan apareixen junts.

Altres aspectes que cal tenir en compte sobre l’emparaulament, és que el Govern de Catalunya és l’únic que no sol anar acompanyat d’una altra paraula. O dit d’una altra manera, quan han de parlar dels governs que no són catalans sí que s’hi afegeix un terme, ja sigui “central” o “espanyol” per referir-se al de Madrid, o “basc” per parlar del de Vitòria. Per tant, quan apareix el “govern” a seques sempre és per referir-se al de la Generalitat de Catalunya.

Algunes de les altres paraules que apareixen per definir alguns dels actors del conflicte basc són aquestes:

- Treva: “treva etarra” (5); “gest etarra” (1).
- Govern espanyol: “passiu, descol·locat” (3)
- Jaime Mayor Oreja: “bel·ligerant, línia dura” (2); “bèstia negra del PNB” (1).
- Pacte de Lizarra: “*declaració de Lizarra*” (3); “Estella” (1).
- Violència de carrer: “l’altra violència” (1); “violència de baixa intensitat” (1); “l’anomenada *kale borroka*” (1).

IV.2.4.- CONCLUSIONS DE L'AVUI

De l'anàlisi de la recerca que s'ha fet sobre l'Avui queda demostrat allò que s'espera o es preveu d'aquest diari. Tot allò que apuntàvem en el seu perfil en el capítol III. Es tracta d'un diari que ideològicament es manté molt proper al nacionalisme basc, però marcant un cert distanciament respecte a l'esquerra abertzale, Herri Batasuna, a qui no dubta a qualificar de "radicals" o "proetarres". Així doncs, és més partidària de les tesis del PNB i EA, als quals denomina "nacionalistes moderats". També posa a un alt nivell de radicalitat al PP i PSOE a qui no dubte de desqualificar i criticar. A aquests els qualifica de "nacionalistes espanyols" o "bloc estatalista" i evita de dir-ne "no nacionalistes".

Pel que fa a la presència del conflicte en portada, és superior al 40% (42,5%). Es tracta d'un índex força elevat, tractant-se d'un diari que no es publica ni es distribueix fora de Catalunya. Potser no és un índex tant elevat com s'esperaria, tenint en compte la transcendència del tema, però sí que és lògic si es té en compte que es tracta d'un diari que dóna molta informació de la política catalana. Ja se sap, i ja s'ha dit, que els diaris solen buscar un cert equilibri informatiu en portada i que només solen fer coincidir dues o més notícies d'una mateixa secció en portada quan aquestes realment són molt importants. Això no vol dir que no passi, però dins una dinàmica del dia a dia l'Avui prima la notícia d'àmbit català. No en tenim les dades, perquè no és el motiu de l'estudi, però és molt probable que les informacions de política catalana que apareixen en portada durant aquest període siguin superiors o semblants a les dedicades al País Basc, i més tenint en compte que en aquest període hi va haver eleccions al Parlament de Catalunya. Per tant, en cap cas que en quatre de cada deu dies hi aparegui una notícia del tema basc es pot considerar un índex baix. Així, l'Avui s'apunta a l'agenda temàtica del conflicte basc en la mateixa línia que la majoria de mitjans, com quedarà demostrat més endavant.

També ha quedat evidenciada la bipolarització informativa entre els dos blocs i l'altíssima presència d'ETA en titulars que contrasta amb la poca que hi ha entre les fonts d'informació. Hi ha un eix marcat entre ETA per un cantó i el Govern espanyol per l'altre. En canvi, això en fonts queda bipolaritzat entre Govern espanyol i PNB. O, dit d'una altra manera, quan es tracta de titular els protagonistes són ETA i el Govern espanyol. En canvi, les fonts que se citen majoritàriament són del Govern espanyol i del PNB. Tot i això, també hi ha una presència força elevada de fonts del PSOE, per un cantó, i de HB per l'altre. En canvi, el Govern basc i el PP estan més marginats informativament, tot i que hem de recordar que els primers parlen en boca del Govern espanyol i els segons en boca del PNB. Dit d'una altra manera, l'interlocutor del bloc estatalista sol ser un ministre (Piqué o Mayor Oreja) i de l'altre bloc sol ser Xabier Arzalluz i, en menor mesura Arnaldo Otegi. Hi continua havent, també,

una mancança de certs sectors socials i fins i tot altres àmbits polítics més marginats. Tot i això, hi ha, si més no, un cert equilibri informatiu, almenys pel que fa la quantitat d'actors que hi participen.

Pel que fa a la informació, també ha quedat demostrat que el tema basc és, almenys per l'*Avui*, un tema sobre política ja que centra molt més l'atenció en els fets previsibles i les declaracions que no pas en els fets imprevisibles. És lògic en aquest període de treva, però també podia haver tingut la "temptació" el diari de focalitzar més l'atenció, o de tematitzar, sobre aquells esdeveniments de caràcter violent que segueixen existint al País Basc. En certa mesura, però, això no només és fruit d'una idea preconcebuda de com tractar el conflicte, sinó també d'una qüestió de recursos o de mitjans del diari.

Les opinions que emet el diari a través dels editorials també són clarament favorables al nacionalisme basc i fan una aposta decidida per un procés de pau dialogat i democràtic. Això sí, marcant, una vegada més, un distanciament respecte a la violència evidenciant que amb ETA no es pot parlar de política. Per tant, els polítics han de parlar de política, sense exclusions i fins i tot posant sobre la taula el dret a l'autodeterminació del qual l'*Avui* n'és partidari. Tot i això, no es detecta una idea que sí que se'n parlarà, i força, durant l'alto foc del 2006 i és què passa amb els presos d'ETA o l'abandonament definitiu de les armes. Podríem dir que en el període analitzat, almenys l'*Avui*, parla més de la solució política del conflicte que de la vessant diguem-ne violenta o armada.

Ja s'ha dit, també, que el nombre d'editorials que apareixen és equivalent al dia en que es dona força importància al tema basc. O, dit d'una altra manera, quan el tema basc és el principal de portada també se'n parla a l'editorial, lògicament. Cal dir que l'*Avui* sempre que parla del tema basc en editorials ho fa d'una manera extensa i ben elaborada, com ha quedat demostrat amb la gran presència d'elements contextualitzadors o que les tesis estan argumentades posant sobre la taula les idees contraposades.

IV.3.- ELS RESULTATS DE PORTADES I EDITORIALS D'EL PERIÓDICO

IV.3.1.- INTRODUCCIÓ

En el capítol anterior, quan es parla del perfil del diari del Grupo Z, ja s'avança que ideològicament es tracta d'un diari de tendència socialista. Intentarem veure si aquesta tendència ideològica també es reflecteix a partir dels resultats de la investigació. Pel que fa a la línia divisòria entre nacionalisme o no nacionalisme, o com ja hem dit altres vegades, entre basquisme i espanyolisme, per exemple, també intentarem comprovar sí tendeix més cap a una o altra banda.

En principi, però, semblaria que aquest és un diari que té certa tendència cap a defensar postures properes al Govern espanyol quan es tracta de grans temes d'Estat, com és el cas. Tot i això, hem de recordar un cop més que durant aquest període analitzat governava un president del Partit Popular i aquest diari és de tendència clarament distant a les postures d'aquest partit polític.

IV.3.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES D'EL PERIÓDICO

IV.3.2.1.- Presència, absència i importància

Si partim dels resultats sobre les vegades que apareix el tema basc en portada durant el temps analitzat, ens trobem que, com indica la taula de més avall, hi ha menys presència que absència de notícies relacionades amb el conflicte basc. O, dit en tan per cents, ens trobem que apareix en portada el tema basc en un 47,1% dels dies, per un 52,9% d'absències.

APARICIONS	Núm.	%
Presència	41	47,1
Absència	46	52,9
TOTAL	87	100

Tot i aquest presència inferior, podem dir que pràcticament dia sí, dia no apareix alguna notícia en portada relacionada amb el procés de pau basc. Es tracta doncs, d'una presència significativa. Cal dir que *El Periódico* acostuma a ser un diari amb un número alt de notícies en portada, ja sigui en gran titulars o en format més petit. Així, si analitzem la presència en funció de la importància de la notícia, ens trobem que gairebé la meitat dels dies en què apareix, un 43,9%, la notícia és la més important del dia, que representa un 20,7% de tots els dies analitzats. Una mica superior és el percentatge per a la notícia quan apareix com la

tercera o quarta en importància dins la portada, una notícia més, el 46,3%. Així doncs, només un 9,8% dels dies que surt el tema basc en la primera pàgina del diari ho fa com a segona més important.

IMPORTÀNCIA	Núm.	%	pr. pg.
1a. Inf.	18	43,9	2,27
2a. Inf	4	9,8	1,5
3a., 4a... Inf	19	46,3	1,1
Sumari	0	0	0
TOTAL	41	100	1,66
TOTAL 1a. i 2a.	22	55	

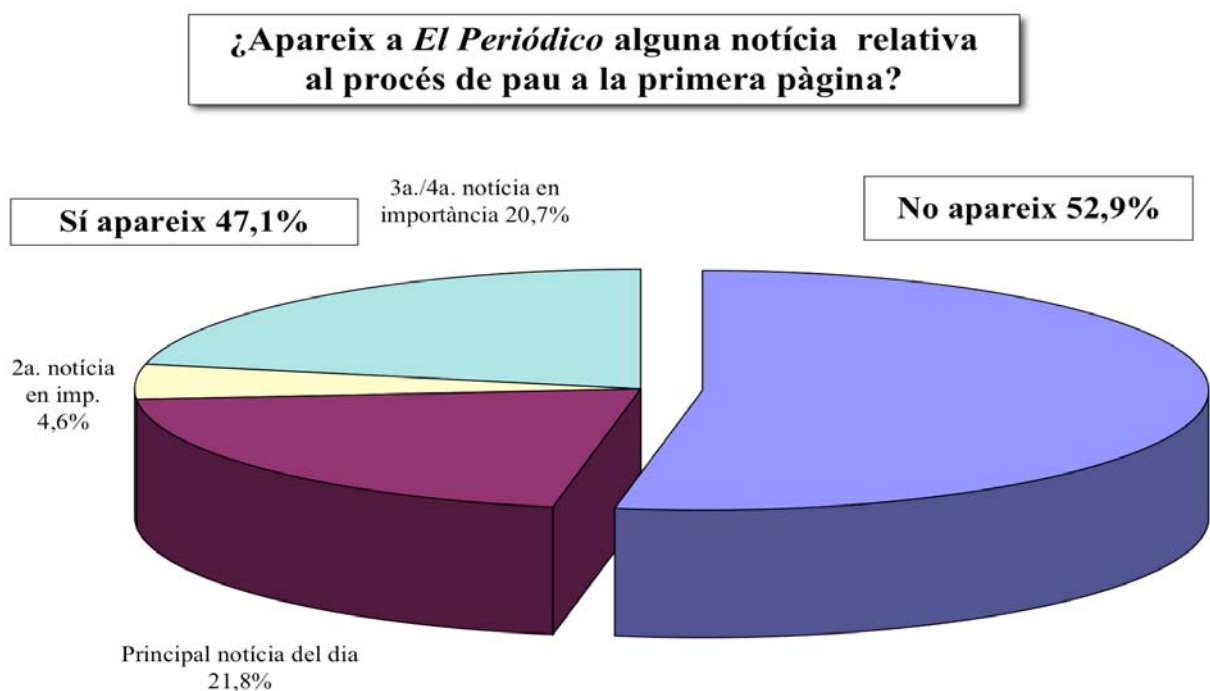
Aquestes dades el que reflecteixen és que quan el diari decideix posar el tema basc en portada o ho fa com a gran notícia del dia, o que si no ho és li dóna molt menys espai. També cal dir que *El Periódico* també tendeix a fer unes portades amb un tema destacat, que sovint també es converteix després en el tema del dia que ocupa les primeres pàgines del diari, i que les notícies secundàries ocupen menys espai. En resum, però, podem dir que en gairebé la meitat dels dies de la nostra setmana composta hi apareix una notícia del tema analitzat i que d'aquests també gairebé la meitat són la principal notícia del dia.

Pel que fa a les pàgines interiors, el promig de pàgines quan és la principal notícia del dia és de poc més de dues (2,27). Un promig que podem considerar normal si tenim en compte que a vegades poden ser dues pàgines i en d'altres tres o quatre. Ja sabem que el diari el Grupo Zeta té cada dia un "tema del dia" que ocupa les primeres pàgines del diari. Aquest tema del dia sol coincidir amb aquell més destacat de la portada. Per tant, en aquests dies en què és el principal tema de portada podem dir que també sol ser el que apareix en "el tema del dia". Per això el promig de pàgines baixa a 1,1 i 1,5 pàgines si es tracta de la tercera o la segona notícia del dia, respectivament. Si tenim en compte, doncs, el promig de pàgines diàries dedicades el conflicte basc, podem veure com aquest promig és de poc més d'una pàgina i mitja al dia, (1,64). Tenint en compte, com ja hem dit, que aquest és el promig de pàgines total i que durant el període analitzat hi va haver altres temes de política catalana importants, no es pot negar que és un promig elevat.

Abans de continuar, cal dir que per fer aquest anàlisi hem tingut en compte les portades en què es resumeix les informació general del dia. Això ho diem perquè els dilluns *El Periódico* sol fer una portada dedicada als esports. En aquesta s'hi resumeix l'actualitat esportiva del cap de setmana, centrada sobretot en el campionat de lliga, i en un petit sumari es fa

referència a l'actualitat general. Però després de les pàgines dedicades al “dilluns esportiu”, hi apareix la portada d'informació general. Ha estat aquesta portada la que hem tingut en compte per analitzar les portades en aquest treball.

Tractant-se d'un diari de Catalunya, que tendeix a potenciar les notícies d'un caràcter més marcadament social i que en política també centra més l'atenció en la del nostre país, i també recordant que aquest és un període amb una alta absència de violència relacionada amb el conflicte basc, podem afirmar que el diari del Grupo Z li dóna molta importància al tema basc.

IV.3.2.2.- Protagonistes dels titulars

Malgrat el que s'ha afirmat tradicionalment en alguns àmbits, com hem pogut comprovar en el marc teòric d'aquest treball, queda clar pels protagonistes dels titulars que aquest és un conflicte marcadament polític. També hem dit reiteradament que en el període que s'analitza això s'accentua perquè ens trobem davant d'una treva d'ETA i, per tant, prenen més rellevància aquelles notícies que tenen un rerefons polític. I no només hem evidenciat això, sinó que també els protagonistes dels titulars ens demostren que hi ha un equilibri entre la presència en titulars del Govern espanyol + el PP i ETA, 22,6% i 23,2% respectivament.

Només aquests dos actors del conflicte ja suposen gairebé la meitat dels protagonistes que apareixen en la portada del diari, un 45,8%.

Un conflicte, doncs, marcadament bipolaritzat entre un grup terrorista, ETA, i el Govern d'un Estat, l'espanyol, que són els dos qui, finalment, tenen la clau per acabar definitivament amb el conflicte. A continuació, amb una presència ja més baixa, hi trobem en portada el Govern basc o el PNB, amb un 15,4%, i més lluny encara l'esquerra abertzale amb el 10%. Això sí, aquests quatre actors del conflicte, que són tots ells principals, ja copen el 71,2% dels protagonistes dels titulars.

Ja més lluny queden després PSOE, que té la meitat de presència que HB amb un 4,6%, i entre d'altres els GAL, tribunals o forces de seguretat que es mouen entre el 2 i el 5%. Pel que fa a la presència "catalana", és pràcticament inexistent, un 0,8%, però sí que demostra que també des del nostre país es parla del conflicte basc. Com ja hem vist, però, altres mitjans fan aparèixer més el Govern català a la portada.

TITULARS	Núm.	%
Govern espanyol + PP	84	22,6
ETA i/o (presumptes) membres	86	23,2
Subtotal	170	45,8
Govern basc + PNB i EA	57	15,4
HB- EH i/o dirigents + Jarrai	37	10
Subtotal	264	71,2
PSOE-PSE i/o dirigents	17	4,6
GAL i/o presumptes implicats	20	5,4
Tribunals	14	3,8
Forces de Seguretat	9	2,4
Pacte Lizarra	5	1,3
Parlament de Vitòria	5	1,3
Govern català + CiU	3	0,8
Altres	34	9,2
TOTAL	371	100

Com hem anat fent al llarg del treball, també ens hem atrevit a fer una divisió entre blocs polítics. Una divisió que és un reflex del clima de confrontació política que es vivia en aquells

moments i que com el temps ens ha demostrat a posteriori s'ha anat accentuant. Cal recordar un cop més, que aquesta divisió es fa en funció del clima polític que es vivia en el període analitzat, a finals dels anys 90 i principis dels 00, i que no seria, en tot cas, el que es vivia, per exemple, a mitjan de l'any 2006 quan el PSE havia començat converses amb Batasuna durant la treva d'ETA. Si en aquesta data, la del 2006, haguéssim de fer aquesta divisió segur que tindriem més dificultats per qualificar el PSE com a membre del bloc estatalista o, en tot cas, hauríem de fer una altra divisió que reflectís més clarament les divergències existents entre el PP i el PSOE.

Però tornant al període analitzat, veiem que hi ha una lleugera presència més alta del que hem denominat el bloc nacionalista, amb un 57,3%, en front del bloc estatalista que ha representat un 42,7% dels actors que apareixen en portada. Aquesta diferència entre actors no és prou significativa com per dir que es dóna més protagonisme entre uns i altres, sinó que permet afirmar el que ja sabem, que la societat basca està dividida entre aquestes dues tendències polítiques en parts iguals, amb aquest lleuger avantatge nacionalista també palès a les urnes, i que els titulars el que fan és reflectir-ho.

TITULARS	Núm.	%
Bloc Estatalista	144	42,7
Bloc nacionalista	193	57,3

És curiós, però, veure com la informació, els esdeveniments, la presència d'uns actors o altres de l'actualitat, no distorsionen, si més no en quantitat, el que també mostra en números un resultat electoral. Ja sabem que la quantitat, en aquest cas, no és sinònim sempre de qualitat. O sigui, no podem afirmar que perquè aparegui més un protagonista en titulars aquest sigui valorat de manera més positiva pel mitjà. Però en aquest cas sí que podríem afirmar que *El Periódico* aconsegueix reflectir en les seves portades que almenys pel que fa als dos bàndols polítics enfrontats hi ha un cert equilibri de forces informatives. Insistim, una cosa és la quantitat i l'altra la qualitat, i això és el que haurem de distingir més endavant.

Una altra cosa que mostra aquest resultat d'empat, és que des de fora es tendeix més a l'equilibri. Al tractar-se d'una visió des de Catalunya i, per tant, sense una postura més marcada com podria ser des de la capital de l'Estat o des del País Basc, és lògic que es tendeixi a mirar-se les coses amb més perspectiva o, si es vol, llunyania, i que el resultat final sigui quantitativament més equilibrat.

TITULARS	Núm.	%
Bloc Estatalista	141	56,9
Bloc nacionalista (sense ETA)	107	43,1

Per evitar, però, posar a ETA en el mateix sac que les postures marcadament polítiques, en la taula anterior podem veure com l'estadística anterior s'inverteix si traiem ETA del bloc nacionalista.

A la següent taula passem a una anàlisi de caràcter més marcadament qualitatiu. Ja hem explicat en el capítol metodològic que el resultat d'aquesta taula no deixa de tenir una certa càrrega de subjectivitat per part de l'investigador. Malgrat tot, s'ha intentat ser el màxim d'objectiu a l'hora de valorar si el diari pren una postura positiva, negativa o neutra davant els protagonistes dels titulars analitzats.

TITULARS	Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%
Govern espanyol + PP	37	44,1	6	7,1	41	48,8
ETA i/o (presumptes) membres	0	0	39	45,3	46	54,7
Govern basc + PNB i EA	15	26,3	14	24,6	28	49,1
HB- EH i/o dirigents + Jarrai	7	18,9	17	46	13	35,1
PSOE-PSE i/o dirigents	7	41,2	1	5,9	9	52,9
GAL i/o presumptes implicats	0	0	2	10	18	90
Tribunals	1	7,1	0	0	13	92,9
Forces de Seguretat	1	11,1	0	0	8	88,9
Pacte Lizarra	2	40	1	20	2	40
Parlament de Vitòria	0	0	2	40	3	60
Govern català + CiU	2	66,7	0	0	1	33,3
TOTALS	72	21,4	82	24,4	182	54,2

D'aquesta taula se'n desprèn una presència altíssima de neutralitat en gairebé tots els protagonistes. Només HB i el Pacte de Lizarra es troben clarament per sota del 50% de neutralitat amb un 35,1% i 40% respectivament. En canvi, el Govern espanyol (48,8%), ETA

(54,7%), Govern basc (49,1%), PSOE (52,9%) estan al voltant de la meitat de les vegades que apareixen ho fan sense que el mitjà en faci una valoració ni positiva ni negativa.

Per suposat, però, aquest índex majoritari i similar de neutralitat entre aquests protagonistes varia substancialment si ens mirem els altres paràmetres. Així doncs, d'aquests només el Govern espanyol (44,1%) i el PSOE (41,2%) mantenen també un alt índex de valoració positiva i, per contra, només tenen un 7,1% i 5,9% de valoració negativa. En canvi, ETA i HB clarament estan valorats negativament com a segona opció després de la neutralitat amb un 45,3% i 45,8% respectivament. A més, ETA no té cap titular marcadament positiu i HB només en té el 18,9%. Pel que fa al Govern basc, hi ha més equilibri entre la valoració positiva (26,3%) i la negativa (24,6%). El pacte de Lizarra, que també l'havíem citat, té clarament més valoració positiva, 40%, que negativa, 20%. Però també hem de dir que només apareix 5 vegades.

D'aquesta primera aproximació als resultats de la taula, podem arribar a la conclusió que més o menys havíem avançat en la introducció o en paràgrafs anteriors. Una cosa és la quantitat i l'altra la qualitat. Així que ens trobem que tot i que *El Periódico* gairebé fa la meitat dels titulars neutres quan parla dels principals protagonistes del conflicte basc, l'altra meitat la reparteix valorant més positivament el Govern espanyol i el PSOE que no pas ETA o HB. Pel que fa al Govern basc i PNB, aquestes dues valoracions, com hem dit, estan més equilibrades. En aquest sentit també destaca, però, que només una vegada dels 17 titulars en què apareix el PSOE la valoració és negativa, demostrant allò que avançàvem de la tendència socialista del mitjà. També es nota en què malgrat que en general "guanyen" les postures neutres i positives del Govern del Partit Popular, hi ha un 7,4% de valoració negativa, un punt i mig per sobre la socialista. No és molta diferència, però si més no hi ha 5 titulars més en què la valoració és negativa respecte el PSOE. Cal dir, però, que en canvi el PP i el Govern basc tenen dos punts més en la valoració positiva. Les diferències, en canvi, ja hem vist que eren més evidents quan es tracta de l'entorn d'ETA i de l'esquerra abertzale.

Aquesta tendència també es nota si veiem com els GAL, els tribunals i les forces de seguretat estan al voltant del 90% de valoració neutra i només en el cas dels GAL hi ha un 10% de negativa, quan en els altres dos actors aquesta valoració és inexistent. Finalment, ens quedaria el Govern català que, com hem dit, només apareix 3 vegades, dues de les quals de manera positiva i una de neutra. Una quantitat baixa de presència per fer-ne un anàlisi més detallat, però sí que podríem dir que quan aquest actor apareix en escena sembla lògic que ho faci en moments de certa transcendència i que la seva participació en el debat basc sigui per defensar

aquelles postures més clarament partidàries a mostrar-se favorable amb el final de la violència.

Tot plegat ho resumeix força bé la següent taula. Així si fins ara havíem dit que hi havia un equilibri de forces pel que fa la presència dels actors del conflicte dividits en els dos blocs enfrontats. Ara podem afirmar que aquest equilibri es trenca i es decanta a favor del bloc que hem denominat estatalista. Així doncs, tot i que el valor més alt continua sent la neutralitat, aquí ja hi trobem un desequilibri ja que el bloc estatalista té un 62,4% de neutralitat i el nacionalista baixa fins el 49,2%. Però les diferències més evidents estan en les valoracions positives i negatives. Així que el bloc més espanyolista només té un 6,4% de valoració negativa en canvi la del bloc més basquista és de gairebé sis vegades més, 37,6%. En canvi, si ens mirem la valoració positiva veiem com clarament el bloc estatalista en té més del doble ja que en té un 31,2% per un 13,2% de la del bloc nacionalista.

TITULARS	Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%
Bloc Estatalista	46	31,9	9	6,3	89	61,8
Bloc nacionalista	26	13,6	73	38	93	48,4

Recordant una vegada més que aquesta anàlisi quantitativa mostra més una tendència que no pas una dada empírica irrefutable, el resultat d'aquesta taula ens confirma allò que més o menys havíem previst. O sigui, que davant el conflicte basc el diari del Grupo Z tendeix a donar suport a les postures de caràcter més estatalista i, per tant, a posicionar-se a favor del Govern espanyol per davant de les postures més marcadament nacionalistes, basquistes. En tot cas el que també caldrà és acabar de corroborar sí aquest decantament a favor d'un dels blocs o grup ideològic del conflicte també es manté en la línia editorial del mitjà o si allà es tendeix a una postura més equilibrada.

Sigui com sigui, una vegada més hem de dir que el que mostra aquesta gràfica és una tendència ideològica més o menys previsible i que, en tot cas, tampoc és una tendència extremista a favor del bloc estatalista com sí la podrien tenir altres mitjans, com ja veurem més endavant quan fem referència als mitjans madrilenys.

Pel que fa a l'acompanyament gràfic:

DIMENSIONS I RELACIÓ	Núm.	%
3 o més columnes	3	15,8
2 columnes	5	26,3
1 columna	11	57,9
TOTAL	19	47,5*

* Percentatge del total de dies analitzats.

En la taula anterior veiem com gairebé un de cada dos dies hi ha una fotografia en portada. És l'índex més alt dels tres diaris ja que també és el mitjà que més fotografies sol tenir en portada. Com ja sabem, *El Periódico* és un diari que li dóna molta importància a la fotografia i al grafisme i que és un element molt present en les seves pàgines.

IV.3.2.3.- Elaboració de les notícies

Una altra de les teories que s'intenta demostrar en aquest treball, és que no només es tracta d'unes notícies d'un marcat caràcter polític en un moment d'absència de violència sinó també l'alt grau de previsió de les notícies. En el cas del *Periódico* la predeterminació prevista de la notícia arriba a més de tres quartes parts, o sigui, un 76,1%. Per tant, la notícia que apareix sobre el tema basc és marcadament previsible. Ja sabem que això és propi de les informacions polítiques i que també ho és per a mitjans que estan més lluny de l'esdeveniment ja que tendeixen a informar d'aquells fets dels quals ja en tenen un coneixement previ.

La següent dada també serveix per confirmar aquesta tendència o teoria. Més de la meitat de les informacions tenen el seu origen en declaracions, un 54,3% i un 43,5% en allò que podríem considerar esdeveniments. Però és que si a més d'aquests últims desglosséssim aquells que considerem pseudoesdeveniments, ens acostaríem als índexs de predeterminació que hem vist abans. De fet, podríem dir que els actes previstos són majoritàriament pseudoesdeveniments. Per tant, queda clar que almenys *El Periódico* informa del tema basc bàsicament a partir de les declaracions i de les informacions previstes, clarament seguint la tendència de la informació política. Així doncs, veient els protagonistes dels titulars i l'elaboració de les notícies, queda clar que el tractament que es fa del conflicte basc és un tractament polític. O sigui, que el conflicte basc és un conflicte polític, i més en el període que analitzem en què ETA pràcticament no va actuar. Ja hem explicat també en el marc teòric que aquesta conflicte hi ha teòrics que defensen que fins i tot en període de violència no deixa de

ser un conflicte polític, tot i que, evidentment, tenen un pes més important aquelles informacions que tenen a veure amb les forces de seguretat i els tribunals.

PREDETERMINACIÓ	Núm.	%
Previst	35	76,1
Imprevist	11	23,9
GÈNESI	Núm.	%
Esdeveniments	20	43,5
Declaracions	25	54,3
Altres tipus	1	2,2
ELABORACIÓ	Núm.	%
Externa	1	2,2
Interna	32	69,5
Mixta	13	28,3

Pel que fa l'elaboració de la notícia, queda clar que majoritàriament ha estat elaborada per a periodistes corresponsals o enviats especials. Els enviats especials sobretot hi van ser per les jornades electorals. Cal dir que no només hem de tenir en compte que els corresponsals són al País Basc, sinó també a Madrid. Per tant, l'elaboració de la notícia és bastant de collita pròpia. *El Periódico* quan no firma les notícies amb el nom d'alguns dels seus treballadors ho fa amb el nom del propi diari i a vegades en pàgines interiors cita alguna agència d'informació. Per tant, en la firma de la notícia no hi posa "agències", no almenys en les notícies que s'han analitzat en aquest estudi. Pel que fa a les notícies mixtes, cal dir que solen ser dels dies en què hi ha un gruix més gran d'informació i, per tant, notícies importants. Encara que per tenir en compte aquesta dada només ens hem fixat en les dates de la setmana composta, hem de tenir en compte que això passa molt en les dates significatives molt rellevants. Per què? Doncs per què en aquestes dates el diari tendeix a recollir el màxim d'informació possible i molta d'aquesta arriba per agències. Si tinguéssim en compte les dates significatives segur que la dada d'un 69,5% d'elaboració interna seria sensiblement inferior.

Si en fixem en les fonts que apareixen, hem de dir que sempre n'hi ha alguna d'identificada, per tant, un 100% d'identificació. Això no vol dir que no aparegui en més d'una ocasió, juntament amb d'altres fonts, la identificació amb reserva del tipus: "fonts governamentals" o

la bastant utilitzada de “mitjans/medis nacionalistes”. De fet, i com es pot comprovar més avall, fins a 5 vegades en la setmana composta hem vist l’expressió de “fonts governamentals”. També les que fan referència al món judicial són habituals.

A continuació detallarem aquelles fonts que apareixen citades. Això vol dir que són els actors del conflicte a qui se’ls dóna veu. Ja hem explicat en el marc teòric que la distinció entre font i actors sovint és confusa. Amb això volem dir que en realitat el que veurem a continuació són aquells actors a qui se’ls dóna la veu o a qui el diari “deixa parlar” a les seves pàgines. Però això no vol dir ben bé que siguin les seves fonts habituals. Sovint els mitjans, com ja hem dit, agafen cites o paraules d’actors del conflicte a qui poden haver tingut accés, per exemple, o altres mitjans o les agències de notícies. També és veritat que moltes vegades els polítics, majoria entre les fonts citades, parlen a través de comunicats o conferències de premsa. Per tant, a continuació detallarem quines són les cites i de quins actors que apareixen al *Periódico*.

FONTS	Núm.	%
Identificades	46	100
No identificades	0	0
TOTAL	46	100
Figura institucional	93	32,2
Dirigent Polític	141	48,8
Agent social	28	9,6
ETA	6	2,1
Altres	21	7,3
TOTAL	289	100

El primer que hem de constatar, una vegada més, és que aquest és un tema polític. Per poc més d’un punt no podem dir que la meitat de les fonts que apareixen citades són dirigents polítics (48,8%) que parlen com a membres d’un partit i no d’una institució. Fem aquest aclariment perquè per exemple Juan José Ibarretxe apareixerà en una ocasió com a candidat a lehendakari (dirigent polític) i en les altres ja com a lehendakari (figura institucional).

Precisament aquestes últimes, les figures institucionals, són les segones fonts més citades, un 32,2% del total de les que hem localitzat en els dies de la setmana composta. Així doncs, entre les dues fan una majoria de fonts del 81%. Una mostra d’allò que dèiem, aquest és un tema

bàsicament polític. Del 19% restant, una mica més de la meitat, un 9,6%, són agents socials. Aquest és un índex que, com podem comprovar en la comparativa, no és gens menyspreable. Cal dir que aquest índex, si tinguéssim en compte també les dates significatives, seria més elevat. Com ja hem dit, en les dates significatives el diari dona veu al màxim possible d'actors a qui té accés i, per exemple, els bisbes o representants de l'Església i també de diverses associacions relacionades amb el conflicte basc, se'ls demana l'opinió en dates excepcionals. Pel que fa a la "veu d'ETA", la tenim en un 2,1% de les ocasions, sobretot cada vegada que apareix algun dels seus comunicats, mai interpellada directament, excepte en una ocasió en què es va demanar l'opinió a un "exmembre" d'ETA. Finalment, entre els "varis" destaca que en un 2,4% del total de les fonts són persones condemnades pels GAL i també hi hem posat, en aquest grup, les fonts que tenen relació amb les forces de seguretat de l'Estat, un 1,7 del total. Aquests dos actors junts apareixen 12 de les 21 fonts que hem inclòs dins dels "Altres".

FONTS	Total	Actors			
		Govern E.	PSOE	PP	GAL
Bloc Estatalista	105				
	36,3%	50 (17,3%)	34 (11,8%)	14 (4,8%)	7 (2,4%)
Bloc Nacionalista	70	PNB	HB-EH	EA	Govern B.
	24,6%	30 (10,4%)	20 (6,9%)	11 (3,8%)	10 (3,5%)

En la divisió per blocs dels principals actors del conflicte, doncs, queda clara la diferència de protagonisme que tenen uns i altres. Podem dir que no hi ha un equilibri. Si tenim en compte el "bloc estatalista" en què hi incloem els actors que més vegades apareixen, veiem com el Govern espanyol (17,3%), el PSOE (11,8%), el PP (4,8%) i els implicats en el GAL (2,4%) representen un 36,3% del total. En canvi, PNB (10,4%), HB-EH (6,9%), EA (3,8%) i el Govern basc (3,5%) representen el 24,6%, deu punts per sota de l'altre bloc.

Hi ha alguns detalls que criden l'atenció d'aquestes dades. El primer és que el Govern espanyol sigui l'actor que més vegades apareix citat quan estem parlant del "conflicte basc". I que, a més, el 36,3% del total siguin del bloc estatalista, la majoria d'ells parlant des de Madrid. Aquesta dada ens demostra que aquest és un tema d'Estat (espanyol) i que és polític. No és un tema "exclusiu" del País Basc i que impliqui només les forces de seguretat de l'Estat.

Tampoc és només un tema judicial. Ja hem dit què representaven les forces de seguretat de l'Estat (1,7%) i les fonts judicials incloses dins les Figures Institucionals. O sentències dels

Tribunal Suprem, Constitucional o de l'Audiència Nacional, entre d'altres, representen el 4,5%, que tot i ser molt altes, no són majoritàries. Si es volgués es podria afegir aquelles fonts del Ministeri de l'Interior que, com se sap, és el Ministeri de les forces de seguretat, i les fonts del Ministeri de Justícia, juntes sumen un 5,5%. Cal dir que no sempre que parlen els membres d'aquestes fonts ho fan per parlar de temes policials o judicials o polítics. A més, algunes vegades no només parlen d'ETA sinó també de sentències relacionades amb els GAL. Però vaja, si sumem les fonts que representen aquest bloc "policial/judicial" obtenim un 11,7%. Ja hem dit que des del nostre punt de vista aquest conflicte, lògicament, també té una vessant judicial i policial, com molt bé representa aquest percentatge de fonts que hi tenen alguna relació, però no és exclusivament això, ni molt menys, com s'ha intentat fer creure en moltes ocasions. A més, ja hem dit que si una cosa queda clara en el període que analitzem, és que durant el període de treva d'ETA es va parlar més de política que no pas d'altres temes.

La segona cosa que crida l'atenció és que, de totes les fonts que apareixen citades, la que conforma el segon gran bloc és les que pertanyen al PSOE-PSE. Si semblaria, en certa manera, lògic que tractant-se d'una tema d'Estat el Govern espanyol tingui el protagonisme, no ho és tant que el PSOE tingui un 11,8% de presència entre les fonts, per davant de tots els partits bascos, per davant del Govern basc i també per davant del PP. Això ens demostra que aquest diari és proper, ideològicament al Partit Socialista. Però si som una mica més primmirats veurem com dins aquest partit el seu líder al País Basc, Nicolás Redondo Terreros, només apareix en 4 de les 33 ocasions, o sigui, el líder basc socialista representa el 12% de la representació del seu partit per darrere de Alfredo Pérez Rubalcaba, Josep Borrell i Joaquín Almunia i amb les mateixes aparicions que Felipe González, com apareix reflectit en la següent taula. Podem suposar que això *El Periódico* ho fa perquè el PSOE no perdi protagonisme en el conflicte basc. Hem de dir que el PSOE era a l'oposició durant el període analitzat i que, a més, tenia problemes interns degut a la bicefàlia que representaven Borrell (candidat) i Almunia (secretari general). Recordem que aquest període és just a l'anterior en què el PP guanyaria per majoria absoluta les eleccions estatals. Per tant, sembla lògic que un diari proper al PSOE com és *El Periódico* vulgui suavitzar el protagonisme que en aquest conflicte tenia el Govern espanyol presidit pel PP. Així, en gairebé cada una de les notícies importants del conflicte basc, això es veu molt bé en les dates significatives, hi apareix algun representat del partit. Aquest dada, doncs, reforça la idea de la influència del partit socialista en el diari, i el fet que els protagonistes siguin "estatals" també reforça la idea que aquest és un tema de caràcter estatal, almenys per aquest diari. Per cert, en el "perfil" d'aquest diari, dèiem que intentaríem veure si "l'esperit Lluch" apareixia també en les pàgines d'informació i

hem dir que almenys la seva veu no apareix en cap ocasió. En tot cas, alguna veu socialista propera a ell sí que apareix, però molt tangencialment ja que en una ocasió apareix el seu bon amic Odón Elorza, alcalde de San Sebastián, i la veu del PSC apareix en dues ocasions, Joaquim Nadal i Narcís Serra, però sempre per parlar en moments d'esdeveniments transcendents.

Una altra constatació evident és que dins el bloc nacionalista la veu que apareix més vegades és el PNB. Juntes les del PNB, EA i el Govern basc, que podríem dir que són del mateix color polític, representen un 17,3% del total, 10 punts més que HB-EH que representa un 7% del total. També és curiós veure com la veu del Govern basc està molt poc present ja que dins el bloc nacionalista és la que menys apareix i que només representa un 3,5%. Que la veu de la principal institució del país on passa el conflicte només aparegui 10 vegades, és realment significatiu de quina mena de tractament es fa del conflicte des de les pàgines d'*El Periódico*. Ja veurem, però, com no passa només amb aquest diari. Per tant, veu cantant des del País Basc la tenen els partits amb una igualtat de presència entre el PNB i HB. Cal dir que, lògicament, HB va captar bona part del protagonisme de la informació degut a l'empresonament de la seva Mesa nacional i perquè sovint es volia saber la seva opinió davant els esdeveniments del conflicte ja que se li demanava la formació de l'esquerra abertzale que fes algun pas cap a la condemna de les accions d'ETA.

Si centrem l'atenció en els protagonistes concrets que almenys apareixen quatre vegades, veiem que aquests són els principals protagonistes del conflicte basc:

FONTS	Aparicions	%
Josep Piqué	13	4,5
Jaime Mayor Oreja	12	4,1
José María Aznar	11	3,8
Iñaki Anasagasti	9	3,1
Arnaldo Otegi	8	2,8
Joseba Egibar	7	2,4
GAL	7	2,4
Xabier Arzalluz	7	2,4
ETA	6	2,1
Carlos Garaikoetxea	6	2,1
Josep Borrell	5	1,7

Alfredo Pérez Rubalcaba	5	1,7
Fons governamentals	5	1,7
Javier Madrazo	5	1,7
Joaquín Almunia	5	1,7
Juan José Ibarretxe	5	1,7
Nicolás Redondo Terreros	4	1,4
Felipe González	4	1,4
Jordi Pujol	4	1,4

Els tres polítics que més vegades apareixen ja es veu que són la “veu” del Govern espanyol, encapçalats pel seu portaveu en aquelles dates, Josep Piqué i seguits de Mayor Oreja i Aznar. De fet, dels 19 actors que almenys apareixen 4 vegades, aquests són els únics que són membres del Govern espanyol a les quals s’hi ha d’afegir les 5 fonts governamentals. Per tant, 41 aparicions de les fonts governamentals espanyoles, gairebé un terç, 31%, d’aquests principals protagonistes. Un altre detall a tenir en compte és que de les veus que pròpiament vinguin d’Euskadi en tenim 8 d’aquestes 19 i que representen el 33%. Una mostra més d’allò que anem dient: que aquest conflicte, malgrat ser basc, la informació prové majoritàriament de fora del país Basc.

Un detall que no diu aquestes taula és, lògicament, el tractament que reben aquestes fonts. A partir de les fitxes d’anàlisi de continguts no es pot arribar a una conclusió sobre aquest fet. Però a partir de l’observació de les pàgines interiors, sí que podem fer un parell d’observacions. La primera és que quan la informació ve del País Basc i és de caràcter general, o sigui, que no implica a un partit concret, i que a més té certa transcendència, es prima allò que diu el Govern espanyol per davant del que puguin dir les forces basques. En aquestes mateixes notícies, repetim, sempre que no impliquin a partits concrets, també es tendeix a deixar pel final l’opinió de l’esquerra abertzale. Per tant, encara que la presència d’aquesta sigui alta com a font d’informació, ens podem trobar que en alguna ocasió el gruix important de la notícia el té allò que diu, per exemple, Josep Piqué, amb més d’una cita seva, i que només cap al final i a vegades citant només una frase curta, apareix algun membre d’HB. Ja sabem que aquesta és una apreciació que no podem mostrar amb unes dades concretes. Tampoc seria molt representatiu reproduir alguns dels dies en què això passa. Per poder detallar millor això, caldria fer una exploració més minuciosa de les pàgines interiors dels diaris analitzats. Però aquesta és una feina que, en tot cas, podríem deixar per futures

investigacions ja que el volum de pàgines que significaria és molt considerable. No cal dir que aquest estudi seria molt més acurat i exhaustiu si sabéssim no només quantes vegades apareixen aquestes fonts, si no com ho fan. Però creiem que amb les dades que aportem ja podem tenir una mostra prou clara de quins són els actors principals del conflicte, que és el que ens interessa en aquest treball. Tot i això, aquesta apreciació de la manera de jerarquitzar la informació ha estat prou evident com perquè no passés desapercebuda i així ha quedat registrat entre les observacions de les fitxes de síntesi.

Un altre detall que no passa desapercebut és la presència abundant del PSOE. Normalment quan hi ha algun esdeveniment destacat es busca l'opinió de diferents actors. Doncs bé, la reacció del PSOE sol estar dins una notícia pròpia, mentre que la dels partits bascos a vegades està barrejada enmig de la notícia principal. Això fa que el protagonisme del PSOE sigui superior.

Hem parlat del número total de fonts, que reflecteixen les taules anterior, i de la seva jerarquització, una apreciació feta en el moment de la investigació. Però encara hi hauria un altre element a tenir més en compte que seria qualitatiu. En les portades ens fixàvem en les paraules clau i també si els protagonistes estaven caracteritzats de manera positiva, negativa o neutra. Doncs bé, aquesta observació també es podria fer en les pàgines interiors. En aquest cas no s'ha fet perquè hem preferit buscar l'opinió a través dels editorials i també perquè mouria un volum de feina tan gran que seria més fruit d'un nou projecte d'investigació si agafem les mateixes dates d'anàlisi. Però també a partir d'una observació superficial d'aquest tractament, es pot evidenciar que el tractament que es fa del nacionalisme basc tendeix a ser negatiu, com ja hem vist en les portades. Un parell d'exemples observats en aquestes pàgines. Xabier Arzalluz apareix sovint criticat, ja sigui per altres actors del conflicte o per paraules que es desprenen del mateix diari, i en canvi no apareix en la mateixa proporció citat. A més, sovint també apareix "el partit d'Arzalluz" en lloc de "PNB", mostrant una cara més negativa del partit ja que la imatge que es desprèn del que havia estat el màxim dirigent del partit no és precisament positiva.

Un altre exemple és la notícia del 19 de febrer del 1999 que en portada portava per títol *EH només subscriu una tímida crítica de "les violències"*. Aquesta era la notícia principal d'una declaració institucional del Parlament Basc en què es deia, explícitament, que es feia una aposta per l'"absència d'expressions violentes". Podem estar d'acord en què no es tractava d'una "condemna de la violència", l'alternativa que sembla que "constitucionalment" és més correcta. Però la notícia valora clarament de manera negativa també en pàgines interiors que els nacionalistes bascos no haguessin anat més enllà i abans de destacar o explicar quina és la

declaració institucional en si, prefereixen mostrar el descontentament de les formacions espanyolistes. Una interpretació de la realitat en què es mostra com el diari tampoc no està d'acord amb la manera de fer del Parlament basc, i sobretot d'HB, en aquest assumpte.

Sigui com sigui, el que no es pot negar és que el diari dóna veu a molts actors del conflicte, el que més, malgrat que sigui el que menys portades hi dedica. També queda clar que la presència de dos corresponents fa que el tractament sigui de molta proximitat i d'accés directe als actors del conflicte. A més, també és destacable l'alta presència d'actors de l'àmbit social. Un detall que deixàvem pel final és la presència significativa del president Jordi Pujol en aquest llistat. Es troba, com hem pogut veure, entre els 19 principals protagonistes a un nivell de presència semblant al d'Ibarretxe, Redondo Terreros, Almunia o Felipe González. Sempre que hi ha certs esdeveniments transcendentals es busca l'opinió de moltes personalitats, entre elles també hi sol haver una columna dedicada a les reaccions des de Catalunya. Aquesta presència, com passa també amb el PSOE, augmenta en les dates significatives. Així, si ens mirem la presència de la "veu catalana" o d'actors de la política catalana, tenim que si sumem la de del Govern català (1,7%), CiU (1,7%), PSC (0,69%), ERC (0,34%), IC (0,34%) i PI (0,34%) tenim un 5,1% de "catalanitat" entre les fonts citades. És el lleuger tiny que hi dóna *El Periódico* tenint en compte que es tracta d'un diari editat des del nostre país.

IV.3.2.4.- Paraules clau de portada

Poca cosa podem dir en aquest capítol. *El Periódico* és un mitjà que acostuma a primar el titular en portada en detriment del cos de notícia. Això vol dir que hi ha molt poc text acompanyant el titular i, per tant, si hi ha poques paraules encara menys paraules clau. Malgrat tot, de les poques que hi ha podem dir que a ETA la qualifica de "banda terrorista" o parla d'"etarres" en una ocasió. I també un cop parla de partits nacionalistes bascos per referir-se a PNB, EA i EH i en una altra ocasió parla del País Basc francès.

No són detalls que ens puguin fer arribar a gaire conclusions ja que són emparaulaments de la realitat molt habituals en el tema basc i tampoc podem assegurar, només amb la portada, si es tracta de la denominació habitual per parlar d'aquests actors del conflicte. Però sí que marca una tendència més o menys previsible ja que el diari del Grupo Z és lògic que utilitzi expressions del tipus "banda terrorista", per exemple, per referir-se a ETA.

IV.3.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS D'*EL PERIÓDICO*

Després d'analitzar la part més informativa del tractament periodístic del conflicte per part d'*El Periódico*, és un bon moment per veure la vessant més opinativa. A continuació veurem

primer quantes vegades apareix en el període d'estudi algun editorial que faci referència al tema basc. A continuació, i com ja hem fet amb anterioritat, ens fixarem en el caràcter més qualitatiu d'aquesta línia editorial. Això servirà per acabar de confirmar, o desmentir, la tendència ideològica que ja hem avançat amb anterioritat. Per tant, hem de veure si també en els editorials es detecta aquesta tendència significativament favorable a les tesis de caràcter més espanyolista o propera al front que hem denominat estatalista.

IV.3.3.1.- Presència, absència i importància

En 18 ocasions, com hem vist, el tema basc és el principal tema de portada per tant, sembla lògic, que hi hagi 17 editorials dedicades a aquest tema durant el període analitzat de la setmana composta. Això demostra la tendència habitual dels editorials de diaris en què s'hi sol tractar el tema més important de portada.

Així que aquest 19,5% de presència que sembla baix, en realitat és un percentatge elevat i proporcional a la importància dedicada en portada. A més, que de mitjana de cada deu dies en dos hi hagi el tema basc en els editorials no és una dada menyspreable i, com veurem, no divergeix gaire d'altres mitjans.

APARICIONS	Núm.	%
Presència	17	19,5
Absència	70	80,5
Total	87	100

El Periódico acostuma a publicar dos editorials i només en casos excepcionals n'hi sol posar un de sol. A més, solen ser editorials curts, que en poques paraules resumeixen l'opinió del mitjà. Així ens trobem que no només apareix en editorials el mateix nombre de dies que també és el tema més important del dia, sinó que també majoritàriament és l'editorial més important del dia en un 70,6%.

IMPORTÀNCIA	Núm.	%
El més important	12	70,6
2on. o 3er. importància	5	29,4
TOTAL	17	100

Cal insistir en el fet que aquest diari sol tenir preferència per temes de caràcter més marcadament social o, en tot cas, de política catalana. Sense anar més lluny, només durant la campanya electoral catalana de la tardor del 2003 *El Periódico* va publicar 9 editorials.¹⁴⁴

IV.3.3.2.- Elaboració dels editorials

A partir de la teoria explicada dels editorials, també ens fixem en com s'han estructurat i si contenen o no elements contextualitzadors. Pel que fa a l'argumentació i contraargumentació poc menys de dos de cada tres articles la contenen. Es tracta d'una quantitat no excessivament alta. Això vol dir que en un 35,3% dels editorials, 6 en total, no hi ha aquests elements. Tot i això, també cal dir que normalment, com ja hem dit, els editorials, i també en general els textos d'*El Periódico*, solen ser força curts. Per tant, si hi ha poc text, també és més lògic que hi ha hagi menys espai per a aquesta argumentació. Potser això també explicaria que només en 6 editorials, el 35,3% del total, hi hagi una presència notable d'elements de background. En canvi, de suficient n'hi ha en el 41,2% i escassa en el 23,5%. Això sí, no s'ha trobat en cap editorial que la presència d'elements contextualitzadors fos nul·la. Tot i això, potser sí que s'esperaria que la presència d'aquests elements fos lleugerament superior.

ESTRUCTURA	Núm.	%
Argument. i contraargumentació	11	64,7
No n'hi ha	6	35,3
Total	17	100
BACKGROUND	Núm.	%
Inexistent	0	0
Escàs	4	23,5
Suficient	7	41,2
Notable	6	35,3
Total	17	100

IV.3.3.3.- Principals conclusions dels editorials

Fins a 11 vegades apareix en *El Periódico* la principal conclusió que trobem en els editorials referents al conflicte basc que apareixen en el període analitzat. Aquesta diu:

¹⁴⁴ Informació extreta d'una investigació en què vaig participar sobre l'opinió dels mitjans durant la campanya electoral catalana del 2003 encarregat per la Fundació Bofill en què, precisament, analitzo el paper d'*El Periódico*.

- “Les declaracions i decisions dels nacionalistes bascos moderats i el Govern basc deceben i són poc prudents i significa posar-se en mans dels radicals i no fer prou per aturar la violència”.

Aquesta línia editorial, o idea, es va repetint el llarg de tot el temps de l'estudi. Això vol dir que no es tracta d'una tesi del principi o del final del període, sinó que demostra que és una idea clara que defensa el diari. Com queda clar, es tracta d'una crítica directa al nacionalisme basc, tot ell. Com s'ha explicat en el context polític, durant aquest període hi va haver un pacte nacionalista i això no és vist amb bons ulls per part del *Periódico*. Cal recordar que pocs anys abans del període que s'analitza el PNB havia governat amb el PSE i, per tant, semblaria lògic que aquest diari en certa manera li agradés més aquell tipus de pactes que no pas els que van tenir lloc a partir del setembre del 98 i fins a principis del 2000 al País Basc.

Malgrat això, sí que mostrar-se esperançat davant l'anunci de treva d'ETA:

- “Benvinguda la treva, encara que pugui ser una trampa, en aquest cas odiarem més ETA i fa por que els partits no estiguin a l'altura ja que ETA els desestabilitza però mai tindrà la raó”.

Aquesta idea es repeteix fins a 9 vegades i és la segona que més vegades trobem, també força repartida al llarg del temps analitzat. Tot i que es tracta d'una visió optimista davant la treva, no deixa d'haver-hi un cert recel, sobretot pel paper que hi poden fer els partits i, per suposat, la mateixa ETA.

La tercera idea més vegades repetida, 8 en total, és la següent:

- “Les dues línies, basquista i espanyolista, presenten massa equívocs com per no témer a la confusió i el camí de la pau serà difícil ja que la societat basca és plural i cal reconciliació i unitat”.

Aquesta idea és més una constatació que no pas una opinió. Només al final de la mateixa s'hi afegeix la petició d'unitat entre les dues grans tendències o ideologies polítiques com a via per trobar la solució. Tot i que no parla directament de diàleg, sí que hi posen les paraules “reconciliació i unitat” que van en la mateixa línia i, fins i tot, una miqueta més enllà. Aquesta idea apareix sobretot a finals del 98 i després ja a finals del 99 principis del 00.

- “La decisió del TS d'encarcelar Barrionuevo i Vera és impecable, però sembla una resposta política i la condemna pel cas Marey és injusta, però no es pot negar la guerra bruta”.

La conclusió anterior, tot i ser la quarta en importància, només apareix quatre cops. Per tant, podem dir que les tres primeres són les principals conclusions a què arriba el diari. Aquesta, com es veu en el redactat, és una mica el compendi de les que han aparegut sobre el tema

GAL. Però, en aquest resum, queda clar que tot i que no menyspreen la decisió judicial de portar a la presó exministres socialistes per aquest cas, sí que creuen que és una decisió política. Amb aquest detall podem arribar a dues conclusions. Una primera, i lògica pel que hem dit fins ara, és que un diari de tendència socialista és lògic que no acabi de veure amb bons ulls com polítics i exalts càrrecs insitucionals del PSOE acabin a la presó, hagin fet el que hagin fet. I la segona idea que se'n pot extreure és allò que ja hem dit en referència a ETA i és que aquest conflicte basc, en què els GAL també en són uns actors importants, no es pot deixar de veure com un conflicte polític encara que en altres ocasions això es vulgui desmentir.

També hem dit anteriorment que *El Periódico*, malgrat ser un diari de tendència socialista, en el conflicte basc s'acosta a donar suport al Govern espanyol que en el període analitzat estava governat pel Partit Popular. Això ho podem veure en dues conclusions que citem a continuació i que en els editorials les trobem 4 i 1 cop respectivament.

- “La declaració d’Aznar davant la treva i alguns dels gestos són encertats, positius i es tracta d’un pont de plata cap a ETA” (finals 98, març i setembre 99).
- “El PP fa bé de voler compensar les víctimes d’ETA i l’oposició hi hauria de donar suport” (juny 99).

Tot i això, també en tres ocasions, a finals del 98 i principi i final del 99, demana al Govern espanyol que faci algun gest per intentar avançar en el difícil procés de pau:

- “El Govern espanyol hauria de ser una mica més generós”

Les crítiques contra el nacionalisme que representen el PNB i EA, que ja hem vist al principi de tot, es repeteixen quan diu en dues ocasions, al 99, el següent:

- “Udalbiltza significa que el nacionalisme moderat s’ha llençat a les mans dels radicals i no fa prou per parar la violència i exclou no nacionalistes”

Això sí, també es mostra optimista, encara que sigui només en tres ocasions, davant el paper que podria jugar HB. Això sí, a principis del 99, abans que el procés de pau es trenqués.

- “La possible excarceració d’HB és política per distendre el procés de pau” (en 2 ocasions).
- “El nou lehendakari, Ibarretxe, se li ha de donar un vot de confiança amb el Govern EA i EH ja que pot aconseguir la pau definitiva” (1 cop).

Altres conclusions que apareixen un sol cop són:

- “No es pot votar amb democràcia amb l’assetjament que pateixen PP i PSOE”
- “Les eleccions basques afecten a tota la societat espanyola”
- “Per a França ETA ha passat a ser un problema i per això col·labora amb Espanya”

En definitiva, aquestes conclusions o idees que apareixen en els editorials del *Periódico*, mostren que:

- No les tenen totes davant la treva d'ETA i que desconfien, en general, dels pactes impulsats pels nacionalistes bascos.
- Donen suport, amb poques excepcions, a la política del Govern espanyol.
- No són molt explícits a l'hora de fer propostes per trobar una via de solució al conflicte basc i encarrilar l'incipient procés de pau.
- No es fa una aposta decidida pel diàleg.
- No es fa cap mena de referència, per exemple, al dret a l'autodeterminació del poble basc.

En certa manera, doncs, sorprèn que no es doni més marge de maniobra a unes idees més properes a un socialisme menys espanyolista, si es vol, més semblant al que tenia un Ernest Lluch, per exemple. S'és molt poc crític amb el PP i això podria sorprendre en un diari com aquest. Però com hem vist en el context polític, aquesta va ser una època en què tant el PSOE més espanyolista, representat en bona mesura per Almunia i Borrell, com un PSE poc basquista, dominaven l'escena política del socialisme i *El Periódico* no els porta la contrària.

IV.3.3.4.- Paraules clau dels editorials

Com ja hem dit en l'apartat de les paraules clau de portada, és en els editorials on més es pot veure quina adjectivació o emparaulament es fa dels diferents actors implicats en el conflicte basc. Aquí sí que podrem tenir més elements d'anàlisi per determinar, a través de les paraules que els defineixen, com veu el diari aquests actors en un element més d'anàlisi que tindrem per saber quin tractament fa *El Periódico* del conflicte basc durant el període analitzat.

Per començar, i com era d'esperar, ETA és l'actor que més vegades apareix mencionat i amb una gran varietat d'emparaulaments, la majoria de caràcter marcadament negatiu.

- ETA: "etarres" i derivats apareix fins a 7 vegades del total de 21 paraules clau relacionades que hem localitzat. Dins d'aquestes també hi apareix "organització etarra". Ja se sap que el terme "etarra" és d'ús habitual entre mitjans i polítics i que ja està molt assentada entre el llenguatge col·loquial per fer referència als membres d'ETA. A continuació els termes que més s'utilitzen són els que fan referència a terroristes. Aquestes apareixen de tres maneres diferents, com a tal o acompanyada amb l'adjectiu "basc" apareix 4 vegades, també la mateixa quantitat per denominar-la com a "banda terrorista" i finalment en 2 ocasions se'ls diu "organització terrorista". Altres definicions que hem localitzat almenys un cop són "violents", "enemics de la

democràcia espanyola” i “irracionals”. Finalment, també només en una ocasió apareix un dels termes que utilitza la mateixa ETA per parlar dels seus membres: “militant”.

Queda clar, doncs, que la terminologia més habitual per parlar dels membres d'ETA és o la d'etarras o la de terroristes, amb les seves variacions corresponents, utilitzant el mateix llenguatge que fan servir majoritàriament els polítics i mitjans exceptuant, per suposat, aquells més propers a l'esquerra abertzale i al nacionalisme basc.

Pel que fa a les paraules clau per parlar de l'esquerra abertzale, també s'utilitzen paraules o bé despectives o bé per relacionar-la amb ETA.

- HB: es diu que “no és democràtic/demòcrata” fins a 9 vegades; “radical” (2 vegades), “conglomerat HB-ETA” (1) i “justifica, empara terrorisme” (1). De Jarrai, les joventuts de l'esquerra abertzale, se'ls qualifica d'“alevins d'ETA”.

No hi ha, doncs, entre els emparaulaments per a definir-los cap que poguéssim considerar partidari als seus interessos.

Pel que fa a l'altre nacionalisme basc, el més proper al PNB, també rep diferents qualificatius.

- PNB sol en dues ocasions es diu que fa “equilibris polítics” i “nacionalisme democràtic”.
- PNB/EA: Quan apareix amb EA, aquí la valoració en forma d'adjectivació ja no és tan positiva perquè tot i que en tres ocasions també li diuen “nacionalisme moderat o democràtic”, també el qualifiquen d'“entreguisme a HB” (2) i “justifica indirecta assassinats ETA” (1). Quan ja apareixen PNB, EA i HB junts, d'ells en diuen: “enfrontament/radicalització” (3); “front nacionalista” (3); “d'obediència estrictament abertzale” (1).
- Govern basc: “imprudent i provocador” en una ocasió.
- Udalbiltza: l'assemblea de pobles bascos de “provocació”.
- Xabier Arzalluz: aleshores president del PNB, li diuen coses com “soberbia” o “prepotent” i que diu coses fora de lloc en almenys quatre ocasions.

Queda clar, doncs, que els emparaulaments que s'utilitzen quan es parla de l'àmbit del nacionalisme basc no són per a fer-ne una qualificació de caràcter positiu, sinó tot el contrari. Aquest emparaulament demostra una certa “contaminació” de l'argot utilitzat en mitjans i polítics més espanyolistes.

Si això no fos prou evident, quan veiem com parlen de José María Aznar, en editorials relacionats amb el tema basc, queda del tot clar.

- José María Aznar: en diuen fins a 7 ocasions que fa “bons gestos” o que “l’ha encertat” o fins i tot que ha fet una “intervenció positiva”. Tot de qualificatius positius i cap de negatiu.
- PP: que té “sòlids arguments” o “indignació justificada”. L’únic retret que li fan és que “abusava des de l’oposició”.
- PP i PSOE: se’n diu que són el “front espanyolista” (2); “formacions estatals/estatalistes” (2); “aliens al front nacionalista” (1) o “no nacionalistes” (1). En aquest sentit, sembla que no fan un abús del “no nacionalistes”.

D’aquest recull d’emparaulaments es veu clar que amb les paraules volen posar en evidència els nacionalisme basc i que, en canvi, donen més suport al paper de l’Estat o del Govern espanyol, en el conflicte basc.

IV.3.4.- CONCLUSIONS D’*EL PERIÓDICO*

Vistos, doncs, els resultats de la recerca pel que fa al diari del Grupo Z, s’evidencien un seguit de conclusions.

La primera de totes és que marca un equilibri informatiu, però no opiniatiu. O, dit d’una altra manera, mentre que en titulars apareixen tant membres del bloc nacionalista com de l’estatalista, fins i tot més del primer, a l’hora dels qualificatius o de l’opinió, es decanta significativament cap al bloc espanyolista. En definitiva, es posa del cantó del Govern espanyol a qui li dóna suport. Recordem que havíem definit aquest diari com a proper al socialisme i que això semblava entrar en certa contradicció amb el fet que donés suport a la política del PP i del seu president, José María Aznar. Però també s’ha vist com hi ha certs matisos i que també es fa alguna crítica a aquest partit i que es demana que totes les parts siguin capaces de posar-se d’acord. Però aquesta aparent contradicció no és tal si recordem el marc polític en què ens trobem en què el PP no tenia majoria absoluta i que sobre la política antiterrorista hi havia certa unitat de criteri entre els dos grans partits espanyols, PP i PSOE.

També es mostra molt crític amb la unió de les forces nacionalistes assegurant que això dóna ales a ETA. No hi ha dubte, doncs, que en cap cas la línia periodística que manté el diari del Grupo Z són de seguidisme a les postures del Govern espanyol. Hi ha alguns matisos, però aquests no són suficients com per considerar que *El Periódico* li dóna una mirada més “catalana” o fins i tot “catalanista” del conflicte basc. Però, una vegada més, cal insistir en què sí que hi ha certs matisos, quan no condemnen des del principi la treva i li donen un marge de confiança. O que també fan quelcom semblant amb el primer Govern d’Ibarretxe.

Per tant, tot i aquesta postura més tendent a donar suport a la política del Govern espanyol, enfront a la del nacionalisme basc, no podem assegurar que estigui ancorada en un radicalisme espanyolista, ni molt menys. Podríem afirmar que manté un cert matís socialista, sense arribar a la postura més propera a la línia que havia marcat en el seu moment Ernest Lluch, que apostava clarament pel diàleg.

Finalment hem detectat, i això es veu més en la comparativa entre els tres mitjans analitzats en aquest treball, que de tots els diaris és el que més vegades apareix en portada, però a l'hora de la veritat és el que menys hi aprofundeix en els editorials.

IV.4.- ELS RESULTATS DE PORTADES I EDITORIALS DE *LA VANGUARDIA*

IV.4.1.- INTRODUCCIÓ

El perfil del qual n'hem donat més informació ha estat *La Vanguardia*. Ja hem explicat que el motiu bàsic és que amb més de 125 anys d'història era fàcil que n'haguéssim trobat més informació. Sobre el seu posicionament davant el tema basc, poques coses n'hem pogut extreure, però sí que hem vist que, possiblement, almenys en el període que ens interessa, en general fa una aposta clara en defensa de les tesis de caire més constitucionalista, però amb certs matisos, que ja anirem veient.

També hem d'intentar veure si hi ha coherència entre la línia informativa, o de titulars de portada, i la línia editorial. Com hem explicat en el perfil, en aquell període hi va haver cert conflicte d'interessos entre el cap de Política i el director del diari. Unes tensions que a continuació hem de veure si supuren a partir dels resultats de la recerca.

IV.4.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES DE *LA VANGUARDIA*

IV.4.2.1.- Presència, absència i importància

En total són 87 portades analitzades, de les quals hi ha hagut les següents aparicions:

APARICIONS	Núm.	%
Presència	34	39
Absència	53	61
TOTAL	87	100

Es tracta d'una presència que no arriba a 4 de cada 10 dies. Ja veurem en la comparativa que es tracta del mitjà amb menys presència dels tres analitzats. Hem insistit i insistirem en el fet que sembla una dada baixa si la comparem amb la d'un període de violència. Però recordem que des de Catalunya no s'ha valorat com a significatiu molts fets succeïts a Euskadi en aquest període i que, a més, els diaris catalans tendeixen a parlar del que passa al nostre país, lògicament. Tot i això, *La Vanguardia*, aparentment semblaria que ha de ser un diari interessat pel conflicte basc ja que sempre s'ha dit que té una certa vocació d'arribar a un públic més ampli que el que configuren els territoris de parla catalana. Però aquesta dada ens serviria per dir que potser, a l'hora de la veritat, no és tanta com podríem creure.

Pel que fa a la importància que s'ha dedicat al procés de pau cada vegada que ha aparegut en portada, la majoria de vegades ho ha fet com a notícia principal.

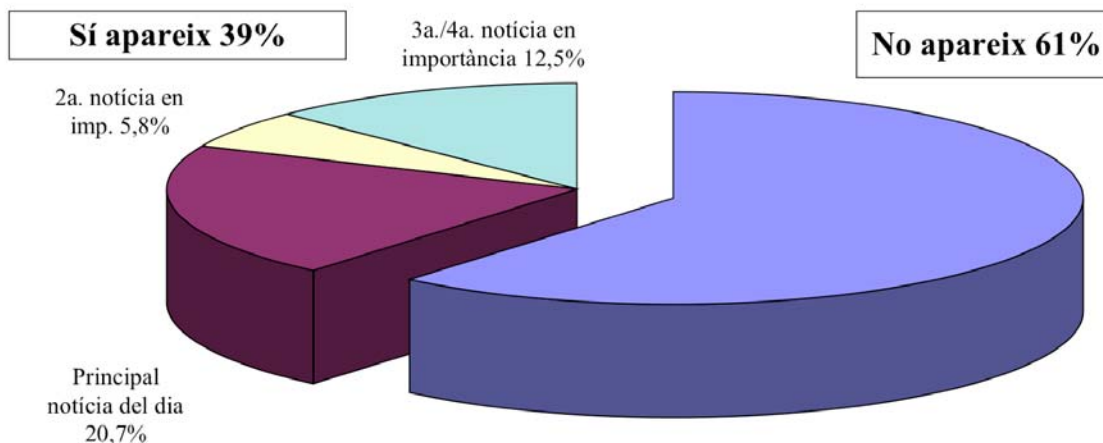
IMPORTÀNCIA	Núm.	%	Pr. pàg. int.
1a. Inf.	18	53	2,1
2a. Inf	5	15	1,4
3a., 4a... Inf	11	32	1,36
TOTAL	34	100	1,73
TOTAL 1a. i 2a.	23	68	

D'això se'n desprèn que pràcticament 7 de cada 10 vegades que apareixia alguna notícia sobre el País Basc ho feia com a primera o segona notícia important del dia. Això demostra que *La Vanguardia*, malgrat no arribar ni a la meitat dels dies analitzats amb una notícia en portada sobre el tema basc, sí que hi ha dedicat molt espai en portada sempre que hi ha col·locat alguna notícia. En definitiva, que només en un tercera part dels dies la notícia no era suficientment important com per merèixer-se un espai preponderant en la primera pàgina del diari.

El promig de pàgines interiors, més de 1,7, dedicades al conflicte es pot considerar elevat si es té en compte que normalment a tots els diaris se sol dedicar una sola pàgina a un tema concret, a no ser que sigui molt important. Això ens confirma, doncs, el que hem vist de la importància que li dóna al conflicte basc. Potser apareix pocs cops, però quan ho fa és perquè les notícies es consideren prou importants com per destacar-ho en portada i, a més, a les pàgines interiors dedicar-hi més d'una pàgina i mitja d'informació de promig.

Precisament en aquest cas, i durant les dates analitzades de la denominada setmana composta, o sigui, sense considerar les dates més significatives, hi ha hagut dies importants on s'han arribat a dedicar 5 o 6 pàgines interiors. Així els dies que la notícia ha obert portada el promig ha estat de 2 pàgines, mentre que en els altres dies no arriben ni a 1,5 pàgines. Aquí també podem destacar com pràcticament dedica el mateix espai informatiu quan la notícia és la segona en importància del dia que quan aquesta ocupa una tercera o quarta posició. Una altra dada que confirma que quan n'ha parlat i ens ho ha anunciat en els titulars de la portada ho ha fet extensament.

¿Apareix a *La Vanguardia* alguna notícia relativa al procés de pau a la primera pàgina?

IV.4.2.2.- Protagonistes dels titulars

En el cos de titulars de les notícies de portada sobre el conflicte recordem que s'han quantificat els actors o protagonistes d'aquestes notícies. La següent taula ens permetrà visualitzar, doncs, una nova dada quantitativa sobre com va tractar *La Vanguardia* el conflicte basc. Potser aquesta dada és més quantitativa que qualitativa, però sí que ens permetrà extreure'n unes conclusions valoratives. Recordem que una de les tesis que pretén demostrar aquest treball és que aquest conflicte té un marcat caràcter polític i això s'hauria de poder demostrar si veiem que la majoria dels actors o protagonistes de les notícies no són els membres d'ETA sinó els polítics.

Perquè quedi més clara aquesta presència informativa, hem fet tres grans grups en què el primer el formen els dos actors que més apareixen, després vénen dos actors més que estarien en la tercera i quarta posició pel que fa a la presència, i finalment la resta d'actors del conflicte que s'han detectat com a protagonistes dels titulars de *La Vanguardia* durant les dates estudiades.

TITULARS	N.	%
Govern espanyol + PP	57	20
ETA i/o (pressumptes) membres	57	20
Subtotal	114	40
Govern basc + PNB i EA	47	16,5
HB- EH i/o dirigents + Jarrai	38	13,3
Subtotal	199	69,8
PSOE-PSE i/o dirigents	20	7
GAL i/o pressumptes implicats	10	3,5
Tribunals	7	2,5
Forces de Seguretat	7	2,5
Pacte Lizarra	5	1,7
Parlament de Vitòria	3	1
Govern català + CiU	3	1
Altres	31	11
TOTAL	285	100

Entre els que apareixen dues vegades i els que ho fan un sol cop hi ha Baltasar Garzón, Juan Carlos I, Estatut i J. M. Setién i Pacto Ajuria Enea i Íñigo Iruin respectivament.

Només veient els principals protagonistes que apareixen en el cos de titulars, ETA i el Govern espanyol i PP, queda clar que es tracta dels dos actors protagonistes del conflicte. Ells dos sols protagonitzen un 40% del cos de titulars. Així, els dos pols que podríem considerar que estan més oposats apareixen equilibrats pel que fa a la presència. Un equilibri que quedarà clarament trencat quan mirem la valoració que se'n fa de cadascun. El que també es desprèn d'aquestes dades és que els dos següents blocs, que inclourien el Govern basc, PNB i EA i HB respectivament, sumen un total de 85 aparicions, que correspondrien al 30% del total. Així doncs, els quatre primers blocs de protagonistes (ETA (1); Govern espanyol i PP (2); Govern basc, PNB i EA (3) i HB (4)) ja sumen 7 de cada 10 dels protagonistes apareguts sobre el conflicte. Això és molt significatiu perquè també demostra el grau de bipolaritat d'actors, al tractar-se de sectors enfrontats, i també una certa endogàmia informativa al prestar molta atenció en allò que fan pocs protagonistes.

TITULARS	Núm.	%
Bloc Estatalista	101	39,8%
Bloc nacionalista	153	60,2%

Si fem la divisió en dos blocs, com hem anat fent fins ara, obtenim un resultat de 101 actors del que hem denominat Bloc Estatalista, el 39,8% dels protagonistes, a 153, un 60,2%, respectivament dels que componen la taula anterior.

Concretant encara més, podem dir que ETA és la gran protagonista del bloc de titulars ja que apareix anomenada així un total de 33 cops, tot i que també s'usa *banda terrorista* 7 vegades, *etarres* 5 vegades i 9 vegades com a *presos d'ETA*. Després apareixen Govern espanyol i Aznar 23 vegades cadascun, el PNV 16, EH 14, HB 13, Ibarretxe 11, PSOE 10, nacionalistes bascos 7, Almunia 6 i PP 6. Si traiem ETA del bloc nacionalista veurem com l'equilibri és pràcticament total, amb una lleugera presència superior pel que fa al bloc estatalista.

TITULARS	Núm.	%
Bloc Estatalista	101	51,3
Bloc nacionalista (sense ETA)	96	48,4

Clarament, doncs, el conflicte del País Basc es pot considerar que no és només un conflicte basc per a *La Vanguardia*, sinó també un conflicte d'àmbit estatal on els dos enemics són l'Estat i ETA. I amb aquesta dada superior queda clar que si no tenim en compte la presència d'ETA en els titulars es té tendència a parlar més d'allò que diu o fa el bloc estatalista.

Però, ¿quina és la postura que pren el diari davant aquests blocs? A continuació veurem com es tracta d'una postura decantada cap al cantó del bloc estatalista. Per analitzar aquesta valoració ja hem explicat que s'ha tingut en compte si és positiva, negativa o neutra respecte el protagonista del titular. També hem de recordar allò que anem dient, i és que la taula és fruit d'una certa intuïció de l'investigador a l'hora de decidir si un dels actors del conflicte surt més ben o mal parat de les informacions que apareixen en portada. Per tant, i malgrat que es tracta d'un criteri amb certa càrrega de subjectivitat, s'ha intentat mostrar la percepció que en trauria un lector quan llegís, o quan va llegir, aquestes informacions.

TITULARS	Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%
Govern espanyol + PP	33	57,9	8	14	16	28,1
ETA i/o (pressumptes) membres	2	3,5	25	43,9	30	52,6
Govern basc + PNB i EA	15	31,9	21	44,7	11	23,4
HB- EH i/o dirigents + Jarrai	7	18,4	20	52,7	11	28,9
PSOE-PSE i/o dirigents	10	50	0	0	10	50
GAL i/o pressumptes implicats	0	0	6	60	4	40
Tribunals	1	14,3	2	28,6	4	57,1
Forces de Seguretat	1	14,3	1	14,3	5	71,4
Pacte Lizarra	1	20	0	0	4	80
Parlament de Vitòria	0	0	1	33,3	2	66,7
Govern català + CiU	1	33,3	1	33,3	1	33,3
TOTALS	71	28	85	33,5	98	38,5

Com es veu en la taula, el Govern espanyol + PP en surt bastant ben parat, encara que tampoc podem considerar que hi hagi un aprovat unànime. Desglossant aquest bloc amb els actors concrets ens dona els següents resultats:

El Govern espanyol de les 23 vegades que apareix en un 21,7% ho fa negativament, mentre que positivament ho fa un 60%. Les estadístiques d'Aznar són un 52% positivament i un 13% negativament. Destaca en aquest bloc la valoració positiva de Mayor Oreja amb un 100%, 3 de 3 vegades que apareix. I en canvi Iturza i el PP basc, que apareixen un cop cadascun, la valoració és negativa.

Pel que fa al PSOE, que hem de recordar que ja en aquest període estava en l'oposició, no hi ha cap valoració negativa. Això ens faria pensar que el diari aposta per les tesis defensades pel PSOE, fet que ja es reflectirà també en les conclusions dels editorials. Segurament, però, si el PSOE hagués governat també hauria rebut algun vot de càstig ja que el que va valorar el diari negativament va ser l'immobilisme en algun tram del procés per part del Govern espanyol. Aquí cal dir que *La Vanguardia* sempre s'ha considerat un diari que sol defensar les polítiques dels qui governen i que no se li ha negat una certa tendència socialista. Aquesta última sobretot en l'època en què Juan Tàpia en fou el director (el període que analitzem Tàpia era el director exceptuant les dues últimes dates). Cal recordar que Tàpia fou cap de premsa de l'exministre i dirigent socialista Miguel Boyer.

En canvi, la caracterització que fa el diari del Grup Godó de l'altre bloc, el nacionalista, és radicalment diferent. Tant les valoracions positives d'ETA com les d'HB es donen bàsicament el setembre del 98 quan ETA va declarar la treva. En el mateix sentit és significatiu veure com el Pacte de Lizarra no apareix cap cop negativament. Això és degut a què en total només apareix 5 vegades i pràcticament totes ho fa en els moments inicials de la treva.

Si desglossem aquests grups per protagonistes concrets, arribem a unes dades prou significatives. Els presos d'ETA i una vegada ETA, són els únics que apareixen caracteritzats positivament del total de cops que apareix ETA. En canvi, el simple fet d'utilitzar "banda terrorista", que ho hem considerat com una caracterització negativa, apareix fins a 7 vegades. Pel que fa al grup del Govern basc i PNB i EA, el PNB i els nacionalistes bascos són els dos subjectes de titulars que més vegades apareixen negativament, un 68,8% i un 71,4% respectivament. I només apareixen positivament en un 12,5% el PNB i un 28,6% els nacionalistes. En canvi, destaca la valoració positiva que es fa d'Ibarretxe ja que en un 72,7% de les vegades apareix positivament i només un 9,1% negativament. Podríem dir que treu fins i tot més bona nota que Aznar que tenia un 52,2% positiu i un 13% negatiu. Cal dir, però, que Ibarretxe apareix la meitat de vegades que Aznar, entre d'altres coses perquè les eleccions al País Basc no varen ser fins pràcticament un mes després de l'inici de l'estudi i fins llavors d'Ibarretxe ni se'n parlava. A més, el diari va apostar clarament per un lehendakari que havia despertat certes esperances per la possibilitat que sota el seu mandat s'hagués pogut acabar amb ETA. El temps i les circumstàncies segur que hauran fet canviar aquesta visió des del diari comtal.

En el grup de protagonistes del titular d'HB – EH i els seus dirigents, EH apareix un 14,3% valorat positivament, un 64,3% negativament i un 28,9% neutre. En canvi les seves anteriors sigles, HB, podríem dir que en surten una mica més ben parades ja que apareixen positivament un 30,8%, negativament un 46,1% i neutre un 23,1%. Pel que fa al líder del partit, Otegi, que només apareix 4 cops, apareix un 25% positivament, un 25% negativament i el 50% restant neutre.

Per tant, queda clar que en termes generals els dos grans blocs estan inversament col·locats en les valoracions. Els dos apareixen amb el mateix percentatge de neutralitat, mentre que el que pels estatalistes és positiu (45,8%) pels nacionalistes-sobiranistes és negatiu (45,5%). I al revés, el que és positiu pels nacionalistes-sobiranistes (16%) és negatiu pels estatalistes (17,8%).

TITULARS	Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%
Bloc Estatalista	49	45,8	19	17,8	39	36,4
Bloc nacionalista	25	16	71	45,5	60	38,5

Aquesta taula anterior, doncs, ens demostra que la quantitat no sempre és sinònim de qualitat. O, dit d'una altra manera, el fet que en els titulars hi aparegui moltes vegades un subjecte o actor del conflicte no significa que el diari s'hi senti identificat o combregui amb la seva postura. Així l'equilibri entre els dos blocs que vèiem pel que fa la quantitat no es correspon en un equilibri en la qualitat o valoració que en fa el diari. Aquests 20 punts percentuals superiors de valoració positiva del bloc estatalista ja demostren que el diari de més difusió de Catalunya pren, en el període analitzat, més partit a favor dels actor del conflicte del bàndol constitucionalista.

Fent un pas més, hem analitzat la presència de fotografies.

DIMENSIONS I RELACIÓ	Núm.	%
3 o més columnes	1	6,7
2 columnes	3	20
1 columna	11	73,3
TOTAL	15	17,2*

* Percentatge del total de dies analitzats.

Pel que fa a la presència fotogràfica tenim que de les 87 dates només el 17,2% hi havia foto, un 40% si tenim en compte els dies que han aparegut notícies sobre el conflicte. I queda clar que no han estat mai fotos molt grans. Podem dir que és una presència baixa respecte el total de dies en què apareix. A més, també és més baix que el dia que el tema obre la portada. Com ja hem vist en els altres diaris, és un índex que mostra que no sempre les fotografies de portada coincideixen amb allò més important si no que a vegades es prima la fotografia en portada en funció del valor en ella mateixa.

IV.4.2.3.- Elaboració de les notícies

Si ens fixem en com s'elabora la notícia des de *La Vanguardia*, a partir dels tres factors en què hem centrat l'atenció predeterminació, gènesi i elaboració, obtenim aquests resultats:

PREDETERMINACIÓ	Núm.	%
Previst	27	73
Imprevist	10	27
GÈNESI	Núm.	%
Esdeveniments	16	43,2
Declaracions	20	54,1
Altres tipus	1	2,7
ELABORACIÓ	Núm.	%
Externa	3	8,1
Interna	13	35,1
Mixta	21	56,8

Queda clar que, com sol ser habitual, sobretot en política, la majoria d'informacions són previstes. Això passa des del moment que les informacions sobre política es basen, com passa actualment i des de fa temps, en declaracions (com veurem a continuació). El que passa és que tot conflicte polític, perquè a hores d'ara sembla que ha quedat clar que el conflicte basc és de caire polític, que es tradueix en violència i accions policials, té molta part d'imprevisió. Ara no tenim les dades a mà, perquè senzillament no les hem analitzat, però si comparéssim aquesta previsió de les notícies amb, per exemple, la política catalana, segurament estaríem fregant el 90% de previsió. En canvi, en una època plena d'atemptats la imprevisió podria arribar al 50%.

Com dèiem, doncs, en l'origen de les notícies que han aparegut a portada hi hem de buscar bàsicament declaracions. Com podem veure, no totes les previsions eren declaracions. O dit d'una altra manera, hi ha molts esdeveniments que també són previsibles, com per exemple les manifestacions. Allò que en diríem pseudoesdeveniments. Encara que en realitat el que destacava el titular eren unes declaracions, com sol passar habitualment; si aquestes es produïen com a conseqüència d'un esdeveniment consideràvem que l'origen de la notícia era aquest esdeveniment.

Ja tenim, doncs, que quan s'informa sobre el País Basc, almenys a *La Vanguardia*, primeren les declaracions i les notícies previstes, però segur que ho fan en un grau menor que en altres casos. És un exemple del que s'anomena tematització.

Un cop la notícia la tenim en brut, falta passar-la a pàgina. Per fer aquest procés *La Vanguardia* ha utilitzat bàsicament una fórmula mixta, però en un 91% dels casos de les informacions que apareixen en portada *La Vanguardia* ha tingut algú cobrint la notícia o amb contacte directe. Així, malgrat tractar-se d'un diari allunyat físicament del País Basc, sempre ha cobert amb facilitat les informacions que provenien d'allà. Cal dir, però, que no totes les informacions sobre el conflicte basc venien del País Basc, ni molt menys. En moltes ocasions, com ja ha quedat clar amb els protagonistes dels titulars, moltes de les informacions vénen de Madrid i concretament del Govern espanyol i del PP.

Un altre aspecte molt important a tenir en compte és les fonts utilitzades pel mitjà o si més no els actors que apareixen citats. Val a dir que sempre s'ha citat alguna font. I aquí hi hem d'incloure aquelles velades o amb reserva, com podrien ser "Fonts governamentals" o "Fonts jurídiques", per exemple. En aquest cas hem dividit les fonts en funció de la seva categoria.

FONTS	Núm.	%
Identificades	37	100
No identificades	0	0
TOTAL	37	100
Figura institucional	57	32,8
Dirigent Polític	84	48,3
Agent social	16	9,2
ETA	2	1,1
Altres	15	8,6
TOTAL	174	100

De les fonts institucionals, les pertanyents al Govern espanyol són les que apareixen més vegades citades, un 19,5% del total. Després vindria el Govern basc, però ja molt allunyat de l'altre govern, amb un 5,2% del total de fonts i la judicatura amb el mateix percentatge. Fixem-nos com n'és de significativa aquesta dada. Tot i tractar-se del que denominem el conflicte basc, per cada font que se cita del Govern basc se'n citen quatre del Govern espanyol. Una demostració més d'una de les hipòtesis mantingudes en aquest treball: que aquest conflicte, en realitat, és el gran tema d'Estat del Regne d'Espanya.

Pel que fa als dirigents polítics, és molt destacat veure com apareixen tantes vegades fonts del PSOE-PSE com del PNB, 23 vegades cadascuna equivalent al 13,2% del total. Després els

membres d'HB-EH apareixen 15 vegades citats, el 8,6%, EA 9 vegades, el 5,2%, IU 6 vegades, el 3,4% i el PP 4 vegades, el 2,3%. Per suposat, no hem comptabilitzat el PP aparegut en “forma” de figura institucional, però queda clar que les 57 aparicions del Govern espanyol equivaldrien a les del PP i viceversa No cal ser massa astut per veure com *La Vanguardia* ha seguit, pràcticament al peu de la lletra, la representació parlamentària. Però com que hem de sumar dos parlaments, el de Madrid i el de Vitòria, ens trobem que els escons que li falten a Madrid al PNB són els que tenen a Vitòria, i al revés passa amb el PSOE. No hi ha dubte, però, que la visió que té el diari del conflicte basc està enfocada clarament des d'un prisma madrileny i bàsicament governamental.

Pel que fa al bloc imaginari, o indicatiu, que anteriorment hem fet entre estatalistes i nacionalistes-sobiranistes, ens dóna el següent resultat d'impactes de fonts:

FONTS	Total	Actors			
		Govern E.	PSOE	GAL	PP
Bloc Estatalista	68 (39%)	34 (19,5%)	23 (13,2%)	7 (4%)	4 (2,3%)
Bloc Nacionalista	56 (32,2%)	PNB	HB-EH	EA	Govern B.
		23 (13,2%)	15 (8,6%)	9 (5,2%)	9 (5,2%)

Cal dir que només hem sumat aquelles fonts que apareixien més de 3 vegades. Per tant, i malgrat el lleuger avantatge de les fonts estatalistes, no es pot negar un cert equilibri, equivaldrien a un 39% i un 32% respectivament. Però hi ha altres evidències que no s'aprecien en aquestes estadístiques. Una és conseqüència de la piràmide invertida. Encara que ha quedat patent que apareixen tantes fonts d'uns com dels altres, no és el mateix fer-ho al principi de la notícia que al final. Tampoc és el mateix que una mateixa font, en una mateixa notícia, aparegui més d'una vegada que ho faci un sol cop. En definitiva, l'ordre de presència en la notícia ha estat encapçalat pel PP i Govern espanyol, seguit del PSOE i després ja venien els nacionalistes, primer PNB i després EH. I no només això, sinó que s'hauria d'analitzar com s'en parla. De moment, ja hem vist que en els titulars es parlava més bé del primer bloc que del segon. Aviat veurem que passa quelcom semblant en el cas del cos de la notícia i en els editorials.

Les fonts individuals que més vegades apareixen de les 37 vegades que hi hagut una notícia de portada sobre el conflicte, són les següents:

FONTS	Núm.	%
Jaime Mayor Oreja	8	4,6
José María Aznar	7	4
Arnaldo Otegi	7	4
Joseba Egibar	7	4
Xabier Arzalluz	6	3,4
Josep Piqué	5	2,9
Joaquín Almunia	4	2,3
Josep Borrell	4	2,3
Juan José Ibarretxe	4	2,3
Iñaki Anasagasti	4	2,3
Fonts governamentals	4	2,3

Finalment cal dir que entre els agents socials els que més apareixen són els empresaris bascos, 4 vegades, el 2,3% del total; seguits dels sindicats, tres cops i el 1,7% i amb dues aparicions i l'1,1% tenim a l'advocacia, les Gestores Pro amnistia i ambaixadors. Pel que fa a ETA, apareix 2 cops, l'1,1% del total, i ho fa sempre en forma de comunicats. Entre les altres fonts destaquen els GAL i els seus implicats i parents, amb 7 aparicions, el 8,6%; els mitjans de comunicació amb 4 aparicions i el 2,3% i els familiars de Lasa i Zabala amb 2 aparicions, equivalents l'1,1% del total.

IV.4.2.4.- Paraules clau de portada

L'últim element que hem analitzat de les portades aparegudes durant el període, i en aquest cas hem tingut en compte també les dates significatives, són les paraules clau utilitzades en el cos de la notícia que hi havia a portada. O sigui, hem analitzat quines paraules s'utilitzaven per definir a certs actors en el text que aparegués en portada, sense tenir en compte el cos de titulars. Cal dir que en el cas de *La Vanguardia* no hi sol haver massa text en cap de les notícies de portada. Malgrat tot, es poden treure algunes conclusions:

- ETA: organització terrorista, etarres, terroristes o banda (12 vegades).
- Govern espanyol i/o Aznar: líder en resposta democràtica, esperançador, inequívoc o dialogant (6 vegades) i exigint a ETA i EH gestos inequívocs (3 vegades).
- HB – EH: coalició abertzale (3 vegades) i se l'acusa de no condemnar la violència (3 cops més).

- El pacte de Lizarra-Garazi (tal i com es diu oficialment): Estella (3 cops)

Aquestes serien les paraules claus o expressions que es repeteixen 3 o més vegades. Entre d'altres podríem destacar les següents:

- Aznar (prudent, preocupat per reivindicacions, veu Udalbiltza ilegal)
- HB (nacionalisme radical)
- Lizarra (Clau per al diàleg, similar a Irlanda)
- PNB (Esforç moderació, crític amb Aznar)
- Ibarretxe (Defensa el concert, decebut davant ETA)
- PSOE (Crític amb Aznar, prudent, preocupat per reivindicacions)
- PNB, EA i EH (Bloc nacionalista, eufòrics (davant la treva); pacte històric)
- Trencament treva (Sorprenent, ETA responsable, obre forat entre nacionalistes i no nacionalistes)
- Treva (històrica, pot ser verdader procés de pau)
- PSE, PP, IU i UA (Bloc no nacionalista)

Ja hem dit que d'aquestes paraules clau se'n poden treure poques conclusions. En treuré més a partir de les dels editorials. Però queda bastant clar que no se'n pot desprendre cap valoració excessivament crítica amb ningú, més aviat destaca certa moderació. L'únic que "distorsiona" les dades és el qualificatiu de terroristes i etarres. Per suposat a ningú pot soptar que sigui la terminologia que habitualment utilitzen els mitjans. Fins i tot l'ONU va posar en dubte que fos gaire ètic utilitzar la terminologia "banda terrorista".

IV.4.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS DE LA VANGUARDIA

IV.4.3.1.- Presència , absència i importància

En el cas dels editorials he fet el mateix que amb les portades. Per tant, dels 87 dies analitzats he buscat quantes vegades s'hi parlava del conflicte basc.

APARICIONS	Núm.	%
Presència	23	26,4
Absència	64	73,6
Total	87	100

Es tracta d'una presència relativament baixa. Però he de repetir que durant el període analitzat hi ha hagut bastant dies en què les informacions que venien sobre el conflicte basc, o el procés

de pau, eren pràcticament nul·les. A més, si ho comparem amb la presència en portada, veiem que mentre en els editorials ha aparegut poc més que una quarta part dels dies, en portada la presència ha estat propera al 40%. El que passa és que tal com ja he destacat no sempre que ha aparegut en portada ho ha fet com a notícia més important. En canvi, les semblances són molt properes si veiem que les vegades que ha obert portada o ha estat segona notícia del dia, el 26,4% dels cops, és un resultat idèntic a les vegades que ha aparegut un editorial. Així *La Vanguardia* ha fet realitat la norma que se sol dedicar els editorials a les notícies més importants del dia.

Dins els editorials també hi ha jerarquies. No són del tot significatives ja que normalment *La Vanguardia* sol fer dos editorials i l'espai d'un i altre és molt similar.

IMPORTÀNCIA	Núm.	%
El més important	10	43,5
2on. o 3er. importància	13	56,5
TOTAL	23	100

La Vanguardia, doncs, ha dedicat molts editorials al conflicte basc durant el període analitzat si ho comparem amb la importància de la notícia. Encara que globalment el percentatge pogués semblar baix, és evident que la presència és proporcionalment alta. A partir del moment que ETA va trencar la treva, i sobretot a partir de l'ofensiva forta començada l'estiu del 2000, la presència d'editorials també ha augmentat proporcionalment a la presència en portada. No podem dir doncs que el diari tingui una obsessió amb el tema basc, si no que s'adequa als esdeveniments i declaracions.

IV.4.3.2.- Elaboració dels editorials

La teoria sobre els editorials, que ja hem avançat en el marc teòric, contempla que en aquests hi ha d'haver, a part de l'opinió del diari, argumentacions i contraargumentacions i elements de background o contextualització. O sigui, l'editorial hauria de procurar posar totes les cartes sobre la taula i informar, i al final apostar per una de les cartes. En general *La Vanguardia* ha complert amb aquestes premisses.

ESTRUCTURA	Núm.	%
Argument. i contraargumentació	15	65,2
No n'hi ha	8	34,8
Total	23	100
BACKGROUND	Núm.	%
Inexistent	0	0
Escàs	3	13
Suficient	14	60,9
Notable	6	26,1
Total	23	100

Tenim, doncs, un aprovat alt pel que fa a presentar els arguments d'uns i altres. En les ocasions que no ha estat així, ha estat bàsicament per dues raons. Per un cantó perquè els editorials eren curts i pràcticament només es podia donar una idea, i en segon lloc perquè es tractava sobretot de casos en què el diari considerava que només valia un argument com quan hi ha hagut atemptats.

Pel que fa a la contextualització, he tingut en compte la informació que ha donat el diari, no només de l'actualitat sinó també de background. De la taula se'n desprèn que el diari "suspèn" en un 13% dels casos i "aprova" en el 87% pel que fa a l'absència i presència d'elements contextualitzadors.

Però que *La Vanguardia* s'hagi adequat al que la teoria marca sobre l'elaboració d'editorials no significa que es puguin considerar editorials objectius. A part de considerar que ni tan sols les informacions són objectives, en cap cas ho poden ser els editorials, el gènere opinatiu per excel·lència en els diaris. El que passa és que sí que hi ha un marcat equilibri que se sol trencar en el moment que exposa les seves valoracions en els editorials, com veurem a continuació.

IV.4.3.3.- Principals conclusions dels editorials

En total he extret fins a 21 conclusions repartides en els editorials analitzats, inclosos els dies que he considerat significatius. D'aquestes conclusions n'hi ha una que es repeteix 12 vegades, una que es repeteix 8 vegades, una altra que es repeteix 6 vegades i en quarta posició n'hi ha una que es repeteix 5 vegades. Que es repeteixin 3 vegades n'hi ha 4. Que es repeteixin 2 vegades n'hi ha 8 i les 5 restants ho fan 1 sol cop.

Sense dubte *La Vanguardia* ha apostat fort perquè hi hagi un diàleg que acabi d'una vegada per totes amb la violència al País Basc. La conclusió que es repeteix 12 vegades:

“Totes les forces polítiques haurien de reduir la crispació i dialogar, acostant posicions, per trobar solucions”.

Aquesta conclusió ha aparegut 1 vegada al 98, 6 vegades el 99 i 5 vegades els mesos del 2000 analitzats. Tenint en compte que del 2000 he analitzat 4 mesos, és destacat veure com aquesta conclusió ha aparegut un promig de poc més d'un cop per mes. Per tant, no es tracta d'una idea d'una època concreta, sinó que realment es pot considerar la principal línia editorial del diari pel que fa al conflicte basc. Una línia editorial que durant el període analitzat era la postura que més vegades havia repetit, sobretot, una part destacada del PSOE ja que, aparentment, el PP no apostava per un diàleg obert en tots els àmbits i semblava que els nacionalistes bascos s'havien tancat en un diàleg bàsicament nacionalista. Però el tema de la negociació al País Basc és prou complicat com per intentar definir quins són els posicionaments d'uns i altres. Cal dir que de les 21 conclusions, amb un total de 64 aparicions, les 12 de la conclusió principal signifiquen un 18,8%.

La segona conclusió principal, que apareix un total de 8 cops, és la que diu que:

- “És molt positiu que HB s'integri en les institucions, però hauria de desmarcar-se de la violència i no hauria de donar lliçons de democràcia”.

Cal precisar que no sempre s'utilitzen les mateixes paraules en cadascuna de les conclusions repetides, però sí que el que resumim en aquestes conclusions és la idea principal. Aquest és el cas d'aquesta conclusió on no sempre es fa esment al fet positiu que HB hagi entrat a donar suport al Govern basc, però sí que es presumeix. L'anterior conclusió també s'ha repetit durant tot el període, centrat sobretot a finals del 98 i principis del 99, època en què era més recent l'inici de la treva, les eleccions basques i la incorporació d'HB a donar suport al Govern basc. Malgrat aquest optimisme, més o menys per les mateixes dates, una altra de les conclusions important, i repetida 6 vegades, va ser que:

- “Quan es concretin actituds inequívokes de final de violència, es donaran les condicions per a un procés de pau, sense elles hi ha un clima de crispació ajudat pel pacte PNB, EA i EH creant dos blocs”.

Hi ha similituds entre aquesta conclusió i l'anterior. En definitiva, podem dir que *La Vanguardia* defensa el diàleg, sempre i quan inclogui tots els partits i que HB i els nacionalistes es desmarquin definitivament de la violència. Redundant, és la conclusió que es pot extreure de les tres primeres conclusions. Aquestes tres conclusions ocupen el 40% del total d'aparicions comptabilitzades de les diverses conclusions.

La quarta conclusió a què ha dedicat més temps el diari és una en què, clarament, es postula a favor de les tesis dels que he anomenat estatalistes i per tant de les línies marcades pel PP i el PSOE i el Govern espanyol:

- “La defensa de l’autodeterminació no pot ofendre ningú, però no existeix en la declaració universal i s’ha de respectar la Constitució i l’Estatut com a marcs de referència”.

Un cop més, doncs, la postura del diari, encara que estatalista, és més propera al PSOE ja que ha estat dels partits estatalistes que, en aquella època, es mostrava menys reaci a criminalitzar el dret a l’autodeterminació. Almenys això és el que ha fet aquests últims anys que no ha governat. Aquesta postura la va defensar des del diari a finals del 98 i finals del 99, les dues èpoques més reivindicatives dins el període analitzat.

A partir d’aquí hi ha quatre conclusions que es repeteixen un total de 3 vegades. Aquestes quatre conclusions tenen, com pràcticament totes, una estructura on valoren com a importants uns fets, però que no arribaran a bon port si no segueixen la legalitat. En una es parla de nou de l’autodeterminació, on consideren oportunista la defensa que en va fer el parlament de Vitòria (Finals 98, principis i mitjans 99). En la sisena conclusió critiquen obertament Udalbiltza, encara que la consideren com a representativa (Finals 98 i principis-mitjans 99). En la setena afirmen que: “No hi haurà pau mentre ETA no reconegui que sense violència no pot haver-hi diàleg i deixi d’haver-hi violència al carrer” (Finals 99). I la vuitena conclusió, que surt just després de l’anunci de trencament de la treva (Finals 99, principis 00), precisament critiquen la treva per haver tingut lloc per raons tàctiques.

Les 13 conclusions restants parlen del següent:

- L’Ulster és un bon referent (Finals 98)
- Lizarra hauria de condemnar violència (Finals 98)
- Incoherències dins HB amb Otegi moderat i Jarrai (Finals 98, principis 99)
- Impaciència HB i passivitat Govern no ha d’aturar el procés (Finals 98)
- Indult Barrionuevo i Vera és raonable (Finals 98, principis 99)
- Dues postures dins PNB: Arzalluz i Lehendakari (Principis i finals 99)
- Paper nacionalistes important sense acostar-se a ETA (Principis 99 i principis 00)
- Hem de respectar decisions del TC (Mitjans 99).

Aquestes anteriors apareixien dos cops, les següents un de sol:

- PNB considera no vàlid Ajuria Enea (Finals 98)
- Ternera al Parlament Basc és un sarcasme (Principis 99)
- Cedir Parlament Basc a kurds és d’irresponsables (Principis 99)
- Absurd atribuir morts d’entorn d’ETA al Govern (Principis 99)

- La resolució Lasa – Zabala posa les coses al seu lloc (Mitjans 00).

En podem treure d'aquestes conclusions algunes idees bastant clares:

- *La Vanguardia* es postula bastant a favor de les postures del govern, encara que es critica en certs moments l'immobilisme i defensa un diàleg entre tots els partits.
- Podem dir que és contrària a les reivindicacions nacionalistes i reclama insistentment que no hi pot haver ni diàlegs ni reivindicacions amb violència o sense condemnar-la.
- És molt respectuós, el diari, amb les decisions dels tribunals i, en conseqüència, tot s'ha de fer dins la legalitat.
- No es mostra gaire partidari d'iniciatives com Lizarra, Udalbiltza o cedir el Parlament Basc als kurds.
- La treva va ser trampa, sí, però la policia no podrà acabar amb ETA.

En definitiva, estem davant d'un diari clarament partidista cap a les postures estatalistes i governamentals. Malgrat això, hi ha alguns matisos, sobretot a l'hora de valorar la voluntat de diàleg i de buscar solucions dels nacionalistes. Defensen un nacionalisme moderat i dins el marc vigent. Com que el PNB més aviat durant aquest període va tendir a radicalitzar les seves postures, *La Vanguardia* no acaba de veure amb bons ulls aquest nou posicionament del partit. En definitiva, i com ja he repetit, la postura del diari s'acosta bastant a la postura de la branca del PSOE que durant aquest temps s'ha mostrar neutre dins el sector estatalista. I quan deia neutre volia dir que ha intentat acostar posicions en els dos bàndols, sempre dins el que ells consideren un respecte a la Constitució.

IV.4.3.4.- Paraules clau dels editorials

Tal i com ja avançava en les paraules clau del cos de la notícia de portada, és en les paraules clau dels editorials on es veu més clar com emparaula la realitat *La Vanguardia*.

- ETA: “banda terrorista, terroristes o etarres” (23 vegades).
- HB: “radicals o nacionalistes radicals” (8 vegades); “No respectuosos amb la Constitució i no condemnen, i haurien, la violència” (7 vegades); “Braç polític d'ETA o entorn etarra” (7 vegades) i “Nacionalistes no democràtics” (4 vegades).

Queda bastant clar, doncs, que tant ETA com HB se'ls anomena clarament d'una manera despectiva en gairebé totes les vegades que apareixen. D'una manera despectiva i clarament ideològica.

També hi ha una clara posició enunciativa davant el Govern espanyol, però amb unes paraules més engrescadores:

- Govern espanyol: “Firmesa democràtica, prudent, nou talant o coherent” (7 vegades).

Les conclusions ja ho diuen tot. Per cert, cal matisar que per aquest espai només he comptabilitzat les paraules clau que apareixen 3 o més vegades.

La Vanguardia ha estat dels diaris que, amb bastant facilitat, s’ha adequat a la divisió que ideològicament i semàntica s’ha fet dels dos blocs que aparentment estaven enfrontats. Així utilitza els termes:

- “Front nacionalista o formacions nacionalistes” en 6 ocasions.
- “Partits no nacionalistes, espanyolistes o constitucionalistes” en 4 ocasions.

Com ja hem vist, al no considerar HB democràtics, també utilitza el terme “Nacionalistes democràtics” que per suposat no inclou a HB o EH. És curiós veure com Anasagasti i Otegi són els dos únics personatges que apareixen tres o més vegades emparaulats d’una mateixa determinada manera, però de signe contrari. No, no és Anasagasti el que en surt ben parat:

- Anasagasti: “Insolvent, demagog, infame i incoherent” (3 vegades).
- Otegi: se l’ha vist com la cara amable del “nacionalisme radical” i l’anomenen com a “Sensat, menys intransigent o diferent d’ETA” (3 vegades).

No cal dir que després de l’ofensiva d’ETA de l’estiu del 2000, segur que el diari va canviar de punt de vista.

Els altres protagonistes del conflicte que se’ls defineix almenys tres cops d’una determinada manera són:

- Govern basc “Fràgil i monocolor” en 5 ocasions.
- Kale Borroka “Violència de baixa intensitat” 4 cops.
- Udalbiltza apareix 3 cops com a “Contrapoder i margina partits constitucionalistes i parlament basc”.

L’últim emparaulament que destaquem, i que ja he mencionat en les portades:

- Lizarra: “Estella” (12 cops).

Una vegada més, doncs, estem davant d’una visió negativa de tot el que és el que ells consideren postures radicals davant la moderació que pregonen.

IV.4.4.- CONCLUSIONS DE *LA VANGUARDIA*

A cada un dels apartats he arribat pràcticament a les mateixes conclusions: *La Vanguardia* és un diari clarament pro postures estatalistes amb certes crítiques, moderades, al Govern espanyol quan s’ha vist clarament immobilista. Les crítiques s’han centrat en el nacionalisme basc, bàsicament quan aquest s’ha mostrat reivindicatiu i s’ha considerat que no era prou inequívoc contra la violència. En canvi, s’ha posicionat a favor d’iniciatives que realment

apostessin pel diàleg entre partits i la unitat. Ha defensat repetidament la Constitució, l'Estatut i els tribunals com a marcs de referència. En definitiva, ha estat bastant proper a les postures defensades pel PSOE. En el redactat dels titulars, en les paraules claus i en les conclusions dels editorials és on s'ha pogut veure més.

Pel que fa a la presència i absència. *La Vanguardia* ha fet un seguiment exhaustiu, durant el període analitzat, del que passava al País Basc. Exceptuant llacunes informatives, sobretot durant la precampanya, campanya i postcampanya electoral catalana.

També s'ha detectat una absència pràcticament total de relació entre el conflicte basc i les reivindicacions catalanistes. Amb això hi veiem una voluntat d'espanyolització del diari que està buscant un públic de fora de Catalunya. Malgrat això, les mateixes postures que defensa en contra de les reivindicacions nacionalistes basques, són les que defensa per al catalanisme. S'ha detectat un canvi de caracterització a partir del moment que sembla que la treva es consolida, però sense avenços significatius per part del Govern espanyol.

Com ja he avançat anteriorment, la majoria del temps analitzat Juan Tapia era el director del diari, exceptuant dos editorials, els dels dies 24 i 27 d'abril del 2000, i els últims dies de les fitxes de dates significatives i de la setmana composta. Durant aquest període el coordinador de la secció de política fou José Antich, que a partir de les dates assenyalades passarà ser el director del diari. El cap de la secció de política era Alfredo Abián, que passarà a ser director adjunt, i just després d'acabar l'estudi, Jordi Barbeta va entrar com a nou cap de secció.

Queda clar, també, que en el diari han quallat unes certes denominacions que no se les ha inventat aquest diari, com ara la divisió entre nacionalistes i no nacionalistes; etarres o banda terrorista; democràtics i no democràtics, etcètera. Això demostra un cert seguidisme envers les postures governamentals, encara que recordem que hi he trobat alguns punts de divergència. Malgrat tot, i tractant-se d'una època bàsicament de treva, si que s'ha donat més veu a postures més radicals i fins i tot s'ha mostrat esperançat amb polítics com Otegi. Una mostra que en època de treva i sense una clara unitat política contra ETA, els diaris s'obren més de mides. En el cas de *La Vanguardia* mantenint la tradició de moderació.

Altres estudis ja han analitzat què passa quan no hi ha treva en casos com el conflicte basc. En aquests estudis ja queda clar que els diaris bàsicament es postulen a favor dels governs, exceptuant aquells que són clarament partidaris d'ETA. En el cas de *La Vanguardia* només cal fer un repàs als editorials a partir de l'abril del 2000, just quan acaba el període analitzat i quan el PP aconsegueix la majoria absoluta i ETA incrementa els atemptats, per comprovar que ha radicalitzat les seves postures, però pel cantó del Govern. Això sí, segueix sent un diari partidari del diàleg i ha evitat criminalitzar massa el PNB.

Mentrestant, els lectors del diari més antic, i ara més que mai, de Catalunya, seguiran creient que el que els diu *La Vanguardia* és la realitat basca. I faran seves les opinions i les denominacions que he localitzat. I no només els lectors, sinó que ja he dit que és també un dels diaris més influents del nostre país i no ens costarà gaire veure que hi ha moltes semblances entre el que diu i pensa el diari del Grup Godó amb el que diu i pensa la majoria dels catalans.

IV.5.- COMPARATIVA ENTRE ELS DIARIS ANALITZATS: PORTADES I EDITORIALS DE LA VANGUARDIA, AVUI i EL PERIÓDICO DE CATALUNYA

IV.5.1.- INTRODUCCIÓ

Després d'analitzar els resultats de diari per diari, és el moment de comparar els tres mitjans de l'anàlisi de continguts, *Avui*, *El Periódico de Catalunya* i *La Vanguardia*. Al mateix temps aprofitarem per comparar també aquests resultats amb els obtinguts a través del projecte d'investigació de la Universitat del País Basc en què, a part de *La Vanguardia*, també s'analitzen altres 10 diaris que són: *Gara* (*Euskadi Información*, durant un període de 6 mesos), *Deia* i *Euskaldunon Egunkaria*, aquests tres primers considerats propers al nacionalisme basc i editats al País Basc. Dels editats també a Euskadi, però amb un perfil més espanyolista, s'estudien *El Correo*, *El Diario Vasco* i *Diario de Navarra*. Dels editats a la resta de l'estat i, per tant, tots ells amb un perfil clarament espanyolista hi ha *El País*, *ABC*, i *El Mundo*. I falta *La Voz de Galicia* que juntament amb la ja anomenada *La Vanguardia* són els principals diaris del que es coneix com a nacionalitats històriques.

Les referències a aquests altres mitjans, que no són pròpiament els d'aquest treball, seran tangencials i quan puguin aportar alguns detalls interessants que complementin la informació. Cal dir que la metodologia d'anàlisi i la mostra són la mateixa, per tant, les comparacions són sempre pertinents perquè estan fetes sota els mateixos paràmetres d'estudi.

A continuació, doncs, s'exposa la comparació dels resultats del treball d'investigació del cas concret. Recordem que aquesta comparativa es farà a partir del buidat de les portades i els editorials, en primer terme, i de les fitxes de síntesi que se'n deriven, en segon terme.

També hem de recordar que del que s'ha extret fins ara de l'anàlisi de diari per diari podem dir que l'*AVUI* es mostra ideològicament proper a les idees del nacionalisme basc. Ara comprovarem a quina distància dels altres dos diaris. També veurem fins a quin punt és el mitjà que més lliga el tema basc amb les reivindicacions catalanistes.

Pel que fa a *El Periódico de Catalunya*, ja hem vist en el seu perfil i en els resultats de l'anàlisi que manté una postura propera al socialisme, però des de la perspectiva més propera al PSOE que a una possible línia basquista del PSE, i tampoc fa escarafalls al PP, sobretot al Govern espanyol.

En canvi, sembla que *La Vanguardia* tot i que s'acosta també a les idees més constitucionalistes hi ha més "grisos" que no pas una aposta clara entre un blanc o un negre. I possiblement s'allunya, en ocasions, de les postures més governamentals, del PP, i tendeix a donar-hi un tony més basquista, però dins la línia socialista del basquisme, més que no pas la nacionalista que representen el PNB o EA.

Una vegada més tenim davant les dades que ja hem pogut veure en les pàgines anteriors, però ara conjuntament, uns diaris al costat dels altres. Això ens permetrà tenir aquesta mirada una mica més global de com s'ha informat des de Catalunya del conflicte basc durant el període que analitzat.

IV.5.2.- ELS RESULTATS DE LES PORTADES

IV.5.2.1.- Presència, absència i importància

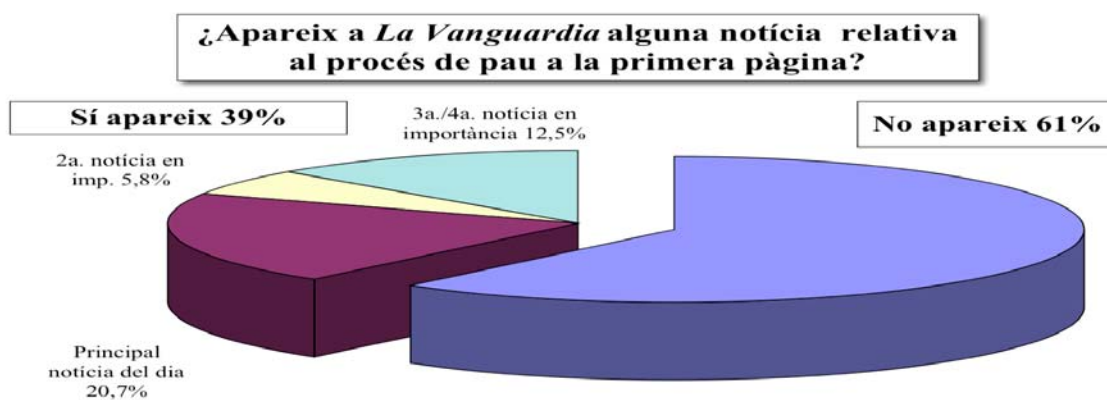
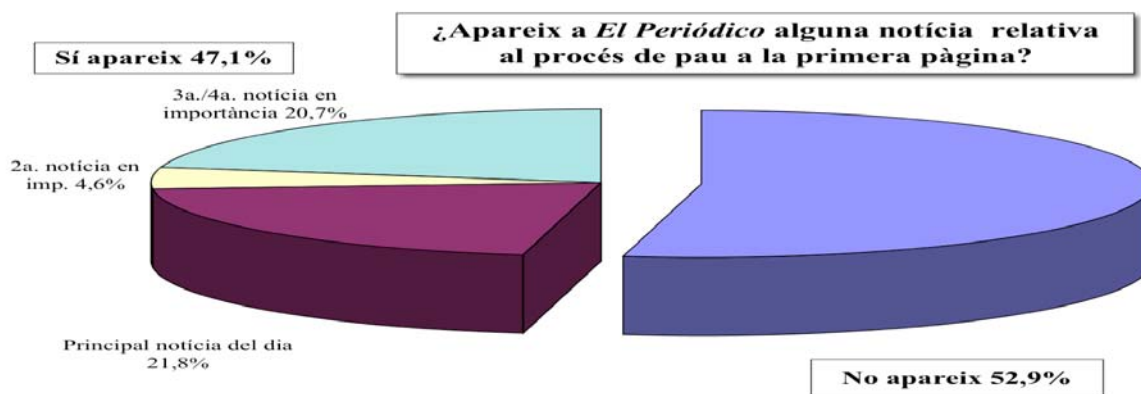
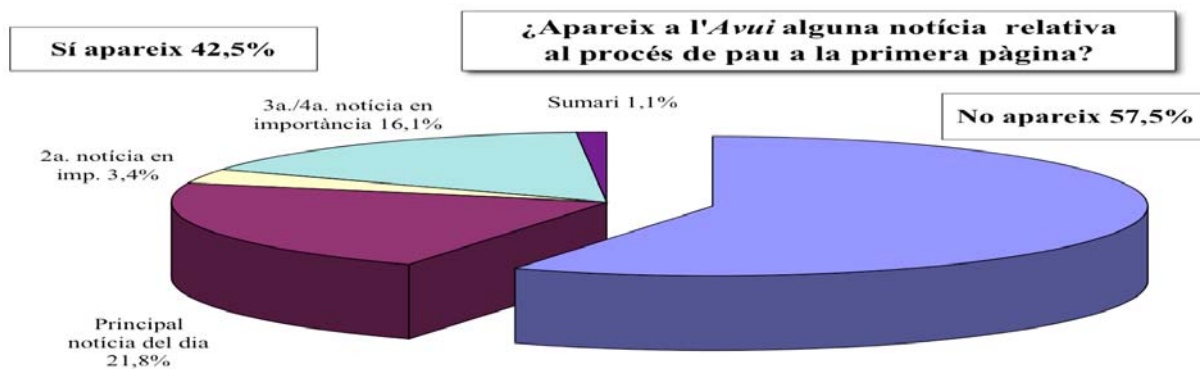
En total són 87 portades analitzades, de les quals hi ha hagut les següents aparicions:

APARICIONS	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
	Total	Percentatge	Total	Percentatge	Total	Percentatge
Presència	34	39%	37	42,5%	41	47,1%
Absència	53	61%	50	57,5%	46	52,9%
TOTAL	87	100%	87	100%	87	100%

Es tracta d'una presència aparentment baixa comparada amb la que es pot intuir en altres períodes. Però s'ha de tenir en compte que en bona part d'aquest període hi ha hagut molts espais de temps en què no ha passat res significatiu al País Basc que hagi pogut interessar als diaris editats a Catalunya. A més, ens trobem que durant aquest temps estudiat hi va haver eleccions al Parlament de Catalunya i les portades catalanes dedicades a política en aquest període van ser nul·les respecte el País Basc.

Podria sorprendre que dels tres diaris el que més vegades ha publicat notícies sobre el conflicte basc hagi estat *El Periódico*, i el que menys *La Vanguardia*. I podria sorprendre perquè s'ha de tenir en compte que el primer està considerat un diari amb una gran vocació metropolitana (barcelonina) i que prima aquestes notícies per sobre les altres. Però també hem de tenir en compte que dels tres diaris *El Periódico* és el que en general sol publicar més notícies en portada. No en tinc dades exactes, però en general els tres diaris solen incloure uns 5-7 titulars en portada, però *El Periódico* pot arribar-ne a publicar fins a 10, mentre que els altres dos no solen passar d'aquests 5-7. Per tant, si *El Periódico* destina més informacions en portada (recordem que el format del diari també és més gran que els altres dos), és fàcil que incorpori més notícies del País Basc en portada. Tot i això, les diferències entre els tres no són molt elevades. Podríem dir que la presència d'informacions està entre el 39 i el 47% mentre

que l'absència entre el 53 i el 61%, aproximadament. No s'arriba al dia sí, dia no de promig, però s'hi acosta.

Que gairebé la meitat dels dies apareguin notícies del conflicte basc en els diaris catalans és prou significatiu tenint en compte que en aquest mateix període a Catalunya hi va haver fets polítics tan destacats com una campanya electoral al Parlament català. Això vol dir que el lector d'aquests tres diaris tenia, almenys en el període analitzat, gairebé un input informatiu sobre el conflicte basc cada dos dies. Inevitablement això provoca que el tema basc no desaparegui de l'agenda temàtica dels lectors d'aquests diaris. Hi ha una tematització alta i així el públic, l'opinió pública, continua sabent que el conflicte basc, o el tema basc, segueix viu, que informativament no s'ha mort. O sigui, que continua formant part de l'agenda-setting del públic. Aquesta presència, que no és menyspreable tractant-se d'un tema que, en principi, no toca directament a la societat catalana, veurem que és substancialment inferior si ho comparem amb els altres diaris editats tant al País Basc, sobretot, com a la resta de l'estat espanyol.

Aquests índexs, com dèiem, estan lluny dels que van tenir en el mateix període els diaris editats sobretot al País Basc i, en menor mesura, als que vénen de Madrid. Al País Basc, com és lògic, es frega el 100% de presència en els diaris que s'analitzen en el projecte d'investigació ja citat: *Egunkaria* (100%), *El Correo* (97,7%), *Gara* (97,7%), *Diario Vasco* (96,5%), *Deia* (90,8%). I els que es publiquen a Madrid s'apropen al 75%, *El Mundo* (75%) i *El País* (73,6%), excepte l'*ABC* que està en el 50%, però hem de tenir en compte que és un percentatge molt alt ja que aquest diari en el període analitzat solia tenir només un o dos temes en portada.¹⁴⁵ Així és fàcil arribar a la conclusió que el tema basc té una repercussió mediàtica molt gran. I més quan en el temps que analitzem no hi havia pràcticament presència de fets o esdeveniments significatius (això ho demostrarem més endavant). O sigui, s'estava en un període de treva. Aquí és on trobem un primer indicatiu d'allò que hem dit de la tematització: que hi ha alguns temes que tenen un clar predomini per sobre d'altres a l'hora d'aparèixer en els mitjans amb una vocació de control temàtic. No hi ha dubte que aquestes dades exposades més amunt demostren que el tema basc és el principal tema d'Estat. Això almenys va ser així en el període que s'analitza en aquest treball, però també durant molt de temps a posteriori. Possiblement el final del mandat de José María Aznar, amb l'atemptat de l'11-M i el conseqüent canvi de govern, hagin canviat una mica aquesta perspectiva temàtica. Això, en tot cas, seria fruit d'una altra investigació. Però almenys fins abans d'aquest atemptat, i possiblement també a partir del brutal acte terrorista de l'11 de setembre del 2001

¹⁴⁵ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 44-47.

a Nova York, els actes de terrorisme per part d'ETA han perdut pes informatiu o mediàtic. Tot i això, el tema basc sí que ha continuat sent un dels principals temes d'Estat.

Ja tenim un primer nivell analitzat, que seria el de la inclusió i exclusió de les informacions. Però hi ha un segon nivell també molt important com és el de la jerarquitització: la importància que tenen les notícies relacionades amb el País Basc cada vegada que apareixen en portada. Pel que fa a aquesta importància els resultat són els que s'exposen a continuació.

IMPORTÀNCIA	La Vanguardia			Avui			El Periódico		
	Total	%	pr. pg.	Total	%	pr. pg.	Total	%	pr. pg.
1a. Inf.	18	53%	2,1	19	51,4%	1,7	18	43,9	2,27
2a. Inf	5	15%	1,4	3	8,1%	1,3	4	9,8	1,5
3a., 4a... Inf	11	32%	1,36	14	37,8%	1,2	19	46,3	1,1
Sumari	0	0%	0	1	2,7%	1	0	0	0
TOTAL	34	100%	1,73	37	100%	1,48	41	100%	1,66
TOTAL 1a. i 2a.	23	68%		22	59,5%		22	55%	

En els tres casos les notícies que apareixen en portada tenen un alt índex d'importància fins al punt que encapçalen el "rànkung" les notícies que obren la portada. Aquí, però, s'inverteixen les dades pel que fa a la presència i absència. O sigui, ara és *El Periódico* el que dóna menys importància a les notícies que publica i *La Vanguardia* el diari el que més. Així al final podem dir que hi ha un equilibri: *La Vanguardia* publica menys notícies, però els dóna més importància mentre que *El Periódico* fa tot el contrari i l'*Avui* es manté en un terme mig. La importància que hi dóna *La Vanguardia* és encara més destacada si tenim en compte també les vegades que les notícies són les segones del dia ja que si hi sumem les primeres tenim que gairebé set de cada deu notícies que publica són la primera o segona notícia del dia. En canvi, els altres dos diaris no arriben al 60%. Tot i això, en els tres casos el segon tipus de notícies que més vegades apareixen són aquelles que estan en tercera o quarta posició.

Ens trobem una vegada més confirmant la importància que té el conflicte basc en els mitjans catalans que jerarquitzaven les informacions que provenen del País Basc amb una pes important dins les portades. Diguem que la majoria de vegades que aquests mitjans decidien publicar en portada algun tema basc li donaven un alt grau de rellevància. En els tres diaris més de la

meitat, entre el 55 i el 70%, de les informacions que apareixen en portada o són la primera o segona notícia destacada.

Pel que fa al promig de pàgines interiors dedicades al conflicte, proper a 1,5 diàries, es pot considerar elevat si es té en compte que normalment a tots els diaris se sol dedicar una sola pàgina a un tema concret, a no ser que sigui molt important. Precisament en aquest cas hi ha hagut dies importants on s'han arribat a dedicar 5 o 6 pàgines interiors. Així, els dies que la notícia ha obert portada el promig ha estat superior a les dues pàgines, pel que fa a *La Vanguardia* i a *El Periódico*, 2,1 i 2,27 respectivament, i una mica per sota l'*Avui*, 1,7. I un promig total, com hem dit, també superior a la pàgina i mitja, excepte l'*Avui* que està lleugerament per sota, també demostra que els diaris catalans quan han decidit publicar en portada alguna notícia sobre el conflicte basc després també li han donat importància en les pàgines interiors. O potser ho hauríem de dir al revés, cada vegada que han tingut alguna informació sobre el tema basc i que li han donat unes quantes pàgines interiors han decidit publicar-lo en portada. És significatiu que l'*Avui* no quedi gaire allunyat de les dades dels altres dos diaris. Tot i que es tracta del diari amb menys presència interior, les dades tampoc són molt diferents i es mouen entre aquestes 1 i 2 pàgines de promig que tenen els altres dos diaris. I per què és significatiu? Doncs perquè el rotatiu de Premsa Catalana ha estat, des de sempre, el que menys pàgines totals publica. Tant el diari del Grup Godó (1,73) com el del Grup Zeta (1,64) s'han caracteritzat per editar cada dia un alt número de pàgines que l'*Avui* (1,48) no ha arribat mai a igualar. Per tant, si ens fixéssim en el promig de pàgines publicades sobre el conflicte basc en relació amb les pàgines totals del diari, veuríem que l'estadística de l'*Avui* és superior a la dels altres dos diaris.

Abans de continuar, voldria fer un incís per referir-nos a un concepte que ja ha aparegut anteriorment. En el capítol dedicat als perfils dels diaris, dèiem, en paraules de Toni Strubell del seu llibre *Un català entre bascos*, que era sorprenent la quantitat de pàgines que dediquen els mitjans bascos a la seva política en comparació a la que fan els mitjans catalans de la catalana. Doncs bé, ara que sabem quantes pàgines dediquen els mitjans catalans al conflicte basc, que no hem d'oblidar que és també el gran tema d'Estat d'Espanya, és interessant llegir aquestes dades que exposa Strubell en el seu llibre: “Fins i tot si considerem un diari de fons catalanista com l'*Avui* sorprèn constatar que des de 1996 hi falta un espai dedicat pròpiament a la política catalana, àrea que barrejada amb l'espanyola en una secció anomenada simplement “Política”. Vist amb ulls bascos, l'espai relatiu que dedica l'*Avui* a la política catalana és sorprenent limitat en el període 2000-2001, unes 2,3 planes diàries en conjunt, curiosament menys del que es dedica a l'espanyola en el mateix període. Tampoc *La*

Vanguardia i *El Periódico* presenten la política catalana en una secció pròpia —no sorprèn tant si tenim en compte la seva ideologia—, sinó barrejada amb l'espanyola a la secció “Política”, des de 1988 i 1989 respectivament. D'aquesta secció, en el període 2000-2001, *La Vanguardia* només dedicava un 30% de l'espai —aproximadament— a la política catalana. Les proporcions —com podem veure— són diametralment oposades a les dels diaris bascos.”¹⁴⁶

Aquesta més o menys uniformitat en els tres diaris en la consideració de la importància de les notícies, o sigui, un alt percentatge de notícies sobre el conflicte basc considerades les més importants i després un índex també semblant en tots tres de les que es troben en segon o tercer grau d'importància, demostra que la premsa catalana segueix un criteri bastant uniforme quan ha de parlar del conflicte basc. Un criteri que en podríem dir de cert mimetisme en les rutines periodístiques. Com que el tema basc és extern, s'està més condicionat a allò que arriba de fora, ja sigui per les agències o per part dels corresponents. També hi ha menys aportacions considerades exclusives dels diaris catalans que, en aquest àmbit, prevalen les informacions de caire més local, ja sigui en política, societat, economia, esports, religió, etcètera. A més, des de Catalunya no estem tan condicionats per una necessitat de crear-ne un tema d'Estat ja que aquí tenim, en part, també el nostre propi conflicte. O sigui, no ens cal parlar del que passa al País Basc per fer referència a una qüestió bàsica de l'Estat que és la seva unitat. Des de Catalunya també tenim un debat obert des de fa temps sobre el nostre autogovern i les vies o mitjans per a millorar-lo, o no. Una discussió que es resol en un àmbit més nacional i que els mitjans estatals no en fan tant de cas perquè no té el rerefons del terrorisme on ancorar-se. Una altra cosa és com tracten, en tot cas, el nostre “conflicte”.

En canvi, des de Madrid es dóna una importància al conflicte basc que la podríem considerar desmesurada si fem servir com a vara de mesura els esdeveniments que realment succeeixen. En el llibre resultat de la investigació de la Universitat del País Basc també es pregunta com és que els mitjans estatals li donen tanta importància i dóna aquesta resposta:

“La cuestión vasca es, sin duda, un problema de Estado, en el sentido en que afecta a su propia organización y modelo; pero, en gran parte al menos, podríamos decir otro tanto de, por ejemplo, Cataluña o del modelo autonómico en general. Pero la cuestión vasca tiene valores añadidos para convertirse en ‘cuestión de Estado’, en el sentido de los factores sobre los que el poder de Estado se defiende su identidad, genera cohesión y vertebración social

¹⁴⁶ STRUBELL, T. (2006), p. 161.

para España, fija los campos de legitimidad y dibuja el territorio de los peligros. Por eso la cuestión vasca es una de las primeras, si no la primera cuestión política para el Estado y, por extensión, la primera cuestión de estado para el sistema político”.

“Y es este criterio, exterior en su raíz a los medios de comunicación, el que se ha trasladado desde el sistema político a éstos. Puede decirse que la agenda política ha impuesto la agenda mediática, que, en este sentido, el sistema comunicativo ha marchado a rebufo del sistema político. (...)”.

*“Pero el modo de producción tematitzado determina, a su vez, el papel de las instituciones políticas en el tratamiento del conflicto y les exige la movilización hacia toma de posiciones, a intervenir sobre él de manera permanente”.*¹⁴⁷

Una vegada més, podem veure clarament que estem davant del que possiblement és el millor exemple de tematització que tenim a l'Estat espanyol. La teoria de Marletti o Rositi sembla que prenguin forma al peu de la lletra amb l'exemple basc.

Aquests mateixos resultats els podem visualitzar molt bé en un mapa general de totes les dates de la setmana composta. En la següent taula veurem unes caselles que representen tots els dies de l'anàlisi i en què de color gris marquem els quadradets que representen la presència en la portada dels tres diaris de l'estudi. Així a un cop d'ull tenim la “taca” de la presència del conflicte basc en les portades dels diaris.

¹⁴⁷ IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 49 i 50.

N.	Data	Portades		
		A	V	P
1	01.09.98			
2	09.09.98			
3	17.09.98			
4	25.09.98			
5	03.10.98			
6	11.10.98			
7	12.10.98			
8	20.10.98			
9	28.10.98			
10	05.11.98			
11	13.11.98			
12	21.11.98			
13	29.11.98			
14	30.11.98			
15	08.12.98			
16	16.12.98			
17	24.12.98			
18	02.01.99			
19	09.01.99			
20	17.01.99			
21	18.01.99			
22	26.01.99			
23	03.02.99			
24	11.02.99			
25	19.02.99			
26	27.02.99			
27	07.03.99			
28	08.03.99			
29	16.03.99			
30	24.03.99			
31	01.04.99			
32	09.04.99			
33	17.04.99			
34	25.04.99			
35	26.04.99			

N.	Data	Portades		
		A	V	P
36	04.05.99			
37	12.05.99			
38	20.05.99			
39	28.05.99			
40	05.06.99			
41	13.06.99			
42	14.06.99			
43	22.06.99			
44	30.06.99			
45	08.07.99			
46	16.07.99			
47	24.07.99			
48	01.08.99			
49	02.08.99			
50	10.08.99			
51	18.08.99			
52	26.08.99			
53	03.09.99			
54	11.09.99			
55	19.09.99			
56	20.09.99			
57	28.09.99			
58	06.10.99			
59	14.10.99			
60	22.10.99			
61	30.10.99			
62	07.11.99			
63	08.11.99			
64	16.11.99			
65	24.11.99			
66	02.12.99			
67	10.12.99			
68	18.12.99			
69	26.12.99			
70	27.12.99			

N.	Data	Portades		
		A	V	P
71	04.01.00			
72	12.01.00			
73	20.01.00			
74	28.01.00			
75	05.02.00			
76	13.02.00			
77	14.02.00			
78	22.02.00			
79	01.03.00			
80	09.03.00			
81	17.03.00			
82	25.03.00			
83	02.04.00			
84	03.04.00			
85	11.04.00			
86	19.04.00			
87	27.04.00			

Si ens fixem en les coincidències entre els tres diaris veurem com en 24 ocasions tots tres mitjans van decidir posar en portada el mateix dia el tema basc. Això representa el 64,9% dels dies de l'Avui, el 70,6% de *La Vanguardia* i el 58,5% d'*El Periódico*. Si ho fem per parelles, veurem com l'Avui (8,1%) i *La Vanguardia* (8,8%) coincideixen sols 3 vegades, l'Avui (18,9%) i *El Periódico* (17%) 7 cops i *La Vanguardia* (11,8%) i *El Periódico* (9,8%) ho fan en 4 ocasions. Finalment, que només publiqui en portada l'Avui passa 3 dies (8,1%), en *La*

Vanguardia (8,8%) també 3 dies i en *El Periódico* 6 dies (14,6%), recordant que aquest és el diari que més vegades treu el tema basc en portada.

Aquestes dades ens diuen que hi ha una coincidència molt alta entre els tres mitjans no només en publicar sobre el tema basc, sinó en els dies que ho publiquen. Només *El Periódico* té gairebé un 15% dels dies que no coincideix en cap altre diari, però ja hem dit que això passa perquè també publica més dies que els altres dos mitjans que estan entre un 8 i un 9% de dies en què només un d'ells dos publica en portada. Això vol dir que si sumem les coincidències parcials o totals entre els tres mitjans rondem entre el 85% i el 92%, aproximadament. Una mostra més de com hi ha coincidència de criteri a l'hora de triar si posar o no el tema basc en portada i alhora un exemple més dels condicionants de la tematització del conflicte amb la voluntat de condicionar l'agenda-setting.

Si ho mirem per setmanes, recordem que són compostes i per tant que agafem el dilluns d'una setmana, el dimarts de l'altra i així successivament, veurem com en la primera la coincidència és pràcticament total. I no només això, sinó que en gairebé tots els dies apareix en portada al voltant d'un 80% dels dies hi ha portada d'algun dels diaris. Durant aquest primer període, setembre i part de l'octubre del 98, lògicament, hi ha l'anunci de treva d'ETA i les eleccions basques.

Baixa lleugerament la presència del tema a partir de la segona setmana, al voltant d'un 60%, i es manté així tres setmanes. Aquest període més llarg va de finals d'octubre del 98 fins a principis de març del 99. En aquest període hi ha les primeres reunions públiques entre dirigents polítics, algunes manifestacions, anunci de contactes i també algunes detencions i actes de violència de carrer.

Després vindrien cinc setmanes (les 5, 6, 7, 8, i 9) bastant més fluïdes, informativament parlant, que van des mitjan març del 99 fins a principis de novembre del mateix any. Durant aquestes dates la presència en portada en els tres diaris estaria en un promig per sota el 50%. La setmana 5 encara està al 43%, i les 6 i 8 al 33%, però les 7 (14%) i 9 (19%) són dues de les tres més baixes de tot el període. Aquest seria un període de certa relaxació informativa, en certa manera lògic ja que també és el moment d'estancament del conflicte. Els contactes van sent menys sovintejats, les declaracions més espaiades, i també hi deu haver cert manca d'interès per part dels mitjans, com passa en molts temes que van desapareixent de l'agenda mediàtica. Aquests motius, que serien també explicables fora de Catalunya, al nostre país s'hi ha d'afegir el fet que a la tardor del 99, concretament el dia 17 d'octubre, hi va haver eleccions al Parlament de Catalunya. Com és lògic, els tres diaris editats a Catalunya hi van donar molta importància, ja sigui en la precampanya, campanya i la posterior composició del

Parlament. Fixem-nos com del 20 de setembre al 22 d'octubre del 99 de la nostra setmana composta, cinc dates, no apareix el conflicte basc en cap dels tres diaris. El segon període més llarg sense presència, només superat pel mes de juny del mateix any.

Però poc després, a finals d'any, concretament el 29 de novembre, ETA va anunciar que trencava la treva i la presència als mitjans del conflicte ja torna a augmentar. Així la setmana següent, la 10, la presència ja torna a pujar a prop del 60% i en aquesta setmana els tres diaris coincideixen totalment a l'hora de posar el conflicte en portada. Aquesta setmana va de mitjan novembre a finals de desembre. I la següent, la 11, que va de principis del 2000 fins a mitjan febrer del mateix any, ja tornem a tenir uns índexs una mica més baixos, d'un 30%, però ja en un període en què ETA ha tornat a matar. Finalment, la penúltima setmana, la que fa 12, és la segona en menys presència, només un 14% i en què cada diari només publica una portada, però en que cap d'ells tres coincideix en el dia. Aquesta podríem dir que torna a ser una setmana de calma després de tempesta i potser hi podríem afegir també d'esgotament. Finalment, l'última setmana, l'única composta per només tres dates, té una presència del 44% i és en aquella en què Aznar aconsegueix la majoria absoluta.

Un altre detall que podem observar d'aquesta espècie de mapa, és que *La Vanguardia* i *l'Avui* a part de ser els diaris amb menys presència, també són els que tenen els períodes més llargs d'absències. Així *La Vanguardia*, per exemple, té un període 5 dates seguides, dos més de 6 i un altre de 10, en què no apareix cap portada sobre el tema basc. *L'Avui*, també en té un de 5, un de 6 i un de 7 dates seguides sense publicar cap portada sobre el conflicte i a més el nombre més alt de dies seguits sense portada, 12 en total, que coincideixen amb les 12 anteriors a l'última data analitzada. En canvi, *El Periódico* només té dues llacunes informatives de 6 i 9 dates seguides.

En l'apartat en què s'analitza la comparativa entre editorials dels tres mitjans, es podrà comprovar en quin grau la presència informativa coincideix també amb la dels editorials.

IV.5.2.2.- Protagonistes dels titulars

El resultat dels actors de conflicte comparats entre els tres mitjans ens segueix mostrant allò que ja hem vist fins ara:

	La Vang.		Avui		El Peri.	
	N.	%	N.	%	N.	%
TITULARS						
Govern espanyol + PP	57	20	69	22%	84	22,6
ETA i/o (pressumptes) membres	57	20	55	17,5%	86	23,2
Subtotal	114	40	124	39,5%	170	45,8
Govern basc + PNB i EA	47	16,5	56	17,8%	57	15,4
HB- EH i/o dirigents + Jarrai	38	13,3	31	9,9%	37	10
Subtotal	199	69,8	211	67,2%	264	71,2
PSOE-PSE i/o dirigents	20	7	24	7,6%	17	4,6
GAL i/o pressumptes implicats	10	3,5	16	5,1%	20	5,4
Tribunals	7	2,5	8	2,6%	14	3,8
Forces de Seguretat	7	2,5	7	2,2%	9	2,4
Pacte Lizarra	5	1,7	9	2,9%	5	1,3
Parlament de Vitòria	3	1	2	0,6%	5	1,3
Govern català + CiU	3	1	8	2,6%	3	0,8
Altres	31	11	29	9,2%	34	9,2
TOTAL	285	100	314	100	371	100

O sigui, que ETA i el Govern espanyol focalitzen l'atenció de portada amb aquesta presència entre el 40 i el 45%. Només *El Periódico* dedica una mica més de presència a ETA per davant del PP. En canvi, és curiós veure com l'*Avui* i dedica una mica més de presència al Govern espanyol. Pel que fa a l'altre diari, *La Vanguardia*, la presència és idèntica.

El següent bloc de principals actors que apareixen en portada, que són el Govern basc, PNB i EA i HB respectivament, s'apropen a un 30% del total. Així doncs, els quatre primers blocs de protagonistes (ETA (1); Govern espanyol i PP (2); Govern basc, PNB i EA (3) i HB (4)) ja sumen, aproximadament i en els tres diaris, 7 de cada 10 dels protagonistes apareguts sobre el conflicte. Una vegada més queda demostrat que, abans que res, es tracta d'un tema d'Estat. L'aparició de dos principals actors del conflicte tan oposats com són el Govern espanyol i ETA així ho demostra. Així, potser abans que dir-ne el "conflicte basc" potser ens podríem atrevir a denominar-ho el "conflicte espanyol", com ja hem apuntat en alguna ocasió. Fixem-nos que els altres protagonistes del conflicte, i que aparentment haurien de tenir un pes tant o

més important si es considerés el conflicte basc com un conflicte exclusivament basc, tenen un pes informatiu més baix. És molt significatiu que el Govern basc i PNB tinguin junts al voltant d'un 15% de presència, uns 5 o 6 punts per sota del Govern espanyol. S'ha de destacar, però, que l'*Avui* és el que trenca més aquesta dinàmica. Aquest diari dedica un titular més al Govern basc i al PNB que no pas a ETA, en el que podria demostrar que, en aquest cas, iguala més la presència entre els dos governs oposats en el conflicte: basc i espanyol.

Pel que fa als altres actors del conflicte que apareixen en portada, els percentatges tampoc són excessivament diferents entre els tres diaris. És curiós veure com l'*Avui* i *La Vanguardia* mantenen un tan per cent semblant de presència del PSOE (un 7%) i, en canvi, la d'*El Periódico* no arriba al 5% i fins i tot hi dedica menys titulars que al GAL (o els seus inculpats). I és curiós, si més no, perquè el diari del Grupo Z està considerat proper a les tesis del partit socialista. Però té certa explicació perquè, com intentarem demostrar més endavant, en el conflicte basc el diari dirigit per Antonio Franco segueix una política informativa i editorial que tendeix en algunes ocasions a les tesis més properes al Govern del PP. També veurem que, en general, el segon partit de l'Estat (en el moment en què analitzem el tractament del conflicte), té molt poca presència informativa (més de 10 punts respecte el PP en la presència a les portades). Però potser també podríem mirar-ho des d'un altre punt de vista, i és que les informacions referents al PSOE en aquest període tendeixen a ser negatives pel partit ja que sovint tenen relació amb el GAL. En canvi, més endavant veurem com les presència entre les fonts citades les coses s'inverteixen.

En canvi, sí que es detecta que informativament l'*Avui* li dóna al conflicte un plus de catalanitat. Aquest fet, que ja veurem més detallat en les fonts d'informació, es veu en les informacions quan en el diari català hi apareix un 2,6% de les vegades el Govern català o CiU i en canvi en els altres dos diaris en prou feines s'arriba a l'1%. També se li veu la seva vessant més nacionalista catalana i propera al basquisme donant el doble de presència informativa al Pacte de Lizarra (gairebé un 3%) respecte *La Vanguardia* i *El Periódico*. Tot i això, la taula següent demostra que en els índexs totals fins i tot l'*Avui* és el que dedica menys presència informativa als nacionalistes, una diferència mínima. Aquesta diferència entre nacionalistes bascos i nacionalistes espanyols la podem veure en aquesta taula:

TITULARS	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
Bloc Estatalista*	101	39,8%	124	43,5%	144	42,7%
Bloc nacionalista**	153	60,2%	161	56,5%	193	57,3%

Podem dividir tots aquests protagonistes en dos grans actors del conflicte dels que apareixen a la taula, semblant al que s'ha intentat fer des de molts llocs (mitjans, partits, institucions, etcètera). A un cantó hi posem els estatalistes: *Govern espanyol, PSOE, GAL, Tribunals i forces de seguretat. I per l'altra cantó sumem els del bloc nacionalistes-sobiranistes: **ETA, Govern basc i PNB i EA, HB, Pacte de Lizarra, Parlament de Vitoria i Govern català. També hi hem afegit d'altres significatius de l'apartat "Altres". Les diferències entre els tres diaris segueixen sent mínimes demostrant allò que dèiem del mimetisme en la presència informativa en el cas del conflicte basc. Però sí que l'*Avui* té una presència una mica més baixa de nacionalistes bascos i catalans que no pas els altres dos mitjans editats a Barcelona. Sigui com sigui, les diferències són mínimes i queda clar que el bloc denominat nacionalsita té un pes més alt. Això sí, si d'aquest hi exclouéssim ETA veuríem com les diferències es retallarien i, fins i tot, el bloc espanyolista tindria més pes informatiu.

TITULARS	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
Bloc Estatalista	101	51,3	120	53,6	144	57,4%
Bloc nacionalista (sense ETA)	96	48,4	104	46,4	107	42,6%

Tenint en compte que ETA és un actor del conflicte imprescindible de citar, és significatiu veure com entre els altres actors predomina el pes d'aquells actors nacionalistes espanyols per sobre els altres. Queda clar, doncs, la importància que tenen els actors del conflicte no basquistes en el conflicte basc.

Si aquestes dades les comparem amb els mitjans d'àmbit estatal i bascos, hi veurem unes quantes diferències. En l'*ABC* i *El País* l'actor del conflicte que apareix més vegades és el Govern espanyol, seguit d'ETA i en tercer lloc el Govern basc. Aquest és l'ordre semblant als diaris catalans, però havent-hi més diferència entre el Govern espanyol i ETA: 7 més en el cas de l'*ABC* (20 a 27) i 14 més *El País* (60 a 74). En canvi l'altre diari madrileny, *El Mundo*, té uns resultats que s'assemblen més als diaris bascos o sigui, el Govern basc i PNB són els que més vegades apareixen en els titulars de portada. I després, en general, apareixen el Govern espanyol i ETA. En el cas dels diaris basquistes, els nacionalistes bascos tenen més pes que no pas els bascos espanyolistes, exceptuant el *Diario de Navarra* que

presenta unes dades semblants a les de l'ABC i *El País*. Fins i tot en el cas del *Gara HB* es troba en una segona posició pel que fa a la presència en portada.¹⁴⁸

Cada un dels resultats de cadascun dels diaris analitzats en el projecte tindrien una conclusió determinada, però potser convé veure quines conclusions generals es poden treure. La principal conclusió a que es pot arribar és que els actors del conflicte basc són bàsicament actors polítics i ETA (per a alguns també actor polític, entre aquests la mateixa ETA). O el que és el mateix, la nul·la presència d'agents socials ja siguin víctimes del terrorisme, associacions pacífiques, universitats, sindicats, empresaris o moviments socials de diferent signe. Queda palesa la politització del conflicte i, a més, amb la clara bipolarització de dos grans blocs: nacionalistes bascos i nacionalistes espanyols. Una altra conclusió a què es pot arribar és que els mitjans basquistes centren les informacions amb allò que diuen els nacionalsites bascos del PNB i el Govern basc en primer terme, en canvi els espanyolistes, ja siguin bascos o madrilenys, posen en un mateix nivell el Govern basc i el Govern espanyol. Finalment, cal dir que els diaris catalans i també el gallec (*La Voz de Galicia* obté uns resultats semblants als dels diaris catalans), posen a un mateix nivell la presència del Govern espanyol i ETA i després, en tercer lloc, hi tenim el Govern basc. Això demostraria que aquests mitjans solen informar més a partir d'aquelles notícies en què hi apareixen aquests protagonistes

La comparativa a partir de la divisió entre una valoració positiva, negativa o neutra, ens permet acostar-nos a una visió més qualitativa dels resultats. Aquí hem de dir que no farem la comparativa entre aquestes dades i les que es van obtenir en el projecte d'investigació. Al final, tot i que les dades les vàrem recollir tots els investigadors, no les vàrem publicar. La intenció de no fer-ho va ser per la por a què els criteris a l'hora d'escollir què es considerava d'una o altra manera no fossin suficientment iguals entre els investigadors. A més, també hi havia la por que es considerés poc "científic" o "rigorós" en un treball que pretenia ser-ho el màxim possible. En canvi, per aquest treball si que ho hem "fet públic". Un dels perills, el que hi hagi una lleugera disparitat de criteri a l'hora de valorar els diferents diaris, aquí desapareix si es té en compte que ho ha fet un mateix investigador. Per suposat, però, hi continua havent una possible manca de rigor ja que cal una percepció altament subjectiva en fer aquesta consideració. Però si ens prenem aquestes dades que vénen a continuació com una percepció de l'investigador i, per suposat, un índex més a tenir en compte en aquest ampli treball, no creiem que s'hagi d'excloure. A més, pretendre ser "científic" tampoc és l'objectiu d'aquest

¹⁴⁸ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 52 a 55.

treball. Per més que els estudis socials sovint incorporin la paraula “ciència” per acompanyar-los com les “ciències de la comunicació”, per exemple, no vol dir, ni molt menys, que es pugui arribar a una anàlisi totalment científic o irrefutable. Si fins i tot aquelles ciències denominades “pures” no estan absents d’“impureses” o de múltiples versions, com no ho ha de ser un estudi com aquest. Ara, el que sí que procurem és argumentar al màxim les nostres accions i, per suposat, intentar seguir un criteri coherent i rigorós.

Bé, fet aquest parèntesi, més propi de les pàgines de capítols anteriors, passem a veure els resultat conjunts d’aquesta valoració que fan els tres mitjans dels actors del conflicte en la portada:

Titulars	La Vanguardia						Avui						El Periódico					
	Positiu		Negatiu		Neutre		Positiu		Negatiu		Neutre		Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%
G.E. i PP	33	57,9	8	14	16	28,1	17	25	26	38,2	25	36,8	37	44,1	6	7,1	41	48,8
ETA	2	3,5	25	43,9	30	52,6	3	5,5	15	27,8	36	66,7	0	0	39	45,3	46	54,7
G.B. i nac.	15	31,9	21	44,7	11	23,4	29	52,7	3	5,5	23	41,8	15	26,3	14	24,6	28	49,1
Es. Abertzle	7	18,4	20	52,7	11	28,9	8	25,8	7	22,6	16	51,6	7	18,9	17	46	13	35,1
PSOE-PSE	10	50	0	0	10	50	3	13	12	52,2	8	34,8	7	41,2	1	5,9	9	52,9
GAL	0	0	6	60	4	40	0	0	2	12,5	14	87,5	0	0	2	10	18	90
Tribunals	1	14,3	2	28,6	4	57,1	0	0	0	0	8	100	1	7,1	0	0	13	92,9
F. Stat.	1	14,3	1	14,3	5	71,4	2	28,6	0	0	5	71,4	1	11,1	0	0	8	88,9
P. Lizarra	1	20	0	0	4	80	5	66,7	1	11,1	2	22,2	2	40	1	20	2	40
Parl. basc	0	0	1	33,3	2	66,7	0	0	1	33,3	2	66,7	0	0	2	40	3	60
G.Cat. CiU	1	33,3	1	33,3	1	33,3	4	57,1	0	0	3	42,9	2	66,7	0	0	1	33,3
TOTALS	71	28	85	33,5	98	38,5	71	25,4	67	23,9	142	50,7	72	21,4	82	24,4	182	54,2

Queda clar, fent una ullada a aquesta taula, que les dades són molt diferents entre mitjans, però sí dos d’ells tendeixen a coincidir són *La Vanguardia* i *El Periódico*. Si mirem, per exemple, el posicionament negatiu respecte el Govern espanyol i el PP, és evident que l’*Avui* és molt més crític amb un 38,2% d’aquest índex quan els altres dos diaris és d’un 14% i un 7,4% respectivament. Aquí ja percebem com *El Periódico*, amb aquest només 7,4% de titulars crítics, és el que mostra un rebuig més baix. Si ho mirem amb la valoració “positiva”, també queda clara aquesta tendència, però en aquest cas amb un índex més alt per part de *La Vanguardia* (57,9%) per un 43,2% del *Periódico*. Més lluny ja queda la valoració positiva del Govern espanyol que en fa l’*Avui* amb només una quarta part dels titulars (25%).

Aquesta tendència es va evidenciant en altres dades. La podríem anar desglossant, però potser el millor és veure com queda si fem la divisió en blocs. Abans, però, una dada. Una altra gran diferència està en el PSOE, ja que mentre la valoració negativa per part de l'Avui supera el 50%, en els altres dos diaris està 10 vegades per sota.

Titulars	La Vanguardia						Avui						El Periódico					
	Positiu		Negatiu		Neutre		Positiu		Negatiu		Neutre		Positiu		Negatiu		Neutre	
	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%	N.	%
Bl. Estat.	49	45,8	19	17,8	39	36,4	22	18	40	32,8	60	49,2	44	31,2	9	6,4	88	62,4
Bl. Nac.	25	16	71	45,5	60	38,5	49	31	27	17,1	82	51,9	25	13,2	71	37,6	93	49,2

La Vanguardia i *El Periódico* tenen un percentatge, 45,5% i 37,6% respectivament, de valoració clarament més negativa del bloc nacionalista que el que té l'Avui (17,1%). I com és d'esperar les coses s'inverteixen si mirem la mateixa valoració negativa del bloc espanyolista ja que l'Avui és el que la té més alta (32,8%) mentre que *La Vanguardia* (17,8%) i sobretot *El Periódico* (6,4%) la tenen més baixa. Lògicament, si ens mirem la valoració positiva ens mostra aquestes diferències. El bloc estatalista té fins a un 45,8% de positiva a *La Vanguardia* i una mica més baixa a *El Periódico* 31,2%. Però és que a l'Avui aquesta només és del 18%. La valoració positiva, en canvi, del bloc basquista sempre és inferior al 20% als dos diaris majoritaris, *La Vanguardia* (16%) i *El Periódico* (13,2%) i superior en l'Avui (31%).

Aquestes dades poden ser aproximatives, però sí que mostren una tendència a allò que ja suposàvem o avançàvem en el perfil i en l'anàlisi individual dels diaris. En un diari hi traspua la seva ideologia propera al nacionalisme català i, per tant, proper al basc, mentre que en els altres dos s'hi defensa una postura més propera al Govern espanyol i, en certa manera, a l'establishment.

IV.5.2.3.- Elaboració de les notícies

A continuació podrem veure el resultat d'analitzar quin ha estat el grau de predeterminació, la gènesi i el mètode d'elaboració de la notícia dels tres diaris:

	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
PREDETERMINACIÓ	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Previst	27	73	37	88,1	35	76,1
Imprevist	10	27	5	11,9	11	23,9
GÈNESI	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Esdeveniments	16	43,2	17	40,5	20	43,5
Declaracions	20	54,1	25	59,5	25	54,3
Altres tipus	1	2,7	0	0	1	2,2
ELABORACIÓ	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Externa	3	8,1	8	19	1	2,2
Interna	13	35,1	22	52,4	32	69,5
Mixta	21	56,8	12	28,6	13	28,3

Aquí les diferències entre mitjans ja veiem que són mínimes, sobretot en la predeterminació i la gènesi. Fixem-nos com el grau de previsibilitat és sempre superior al 70% i que en el cas de l'Avui frega el 90%. Que les notícies relacionades amb el conflicte basc ens diu bàsicament dues coses. La primera és que, com ja sabem, en trobar-nos en una època majoritàriament de treva és lògic que hagi molta informació prevista i, per tant, pocs esdeveniments purs i molts pseudoesdeveniments, o sigui, accions per a ser notícia. Aquests percentatges són propis de la informació política més que no pas de l'àmbit de successos en què els índexs d'esdeveniments imprevistos sempre són més alts.

La segona cosa que evidencia és que estem davant d'un clar seguiment mediàtic de la tematització. Aquests índexs són més alts al País Basc on l'*Egunkaria* (89,4%) i *Deia* (90,7%) propers als de l'Avui tenen els índex més alts, per davant de *Gara* (70,4%), *Diario Vasco* (77,4%) i *El Correo* (78,6%) que són més semblants a *El Periódico* i *La Vanguardia*. Pel que fa als diaris editats a Madrid aquests són els índexs de previsió: *ABC* (76,9%), *El País* (86,1%) i *El Mundo* (52%). Els altres dos diaris, *Diario de Navarra* i *La Voz de Galicia*, també mantenen uns índexs molt alts, 85,9% i 83,3% respectivament.¹⁴⁹

Aquestes dades, que en general es mantenen en la línia del que hem vist de Catalunya i mostren aquesta necessitat de mantenir el tema viu i, alhora, que es mou en la línia d'allò que ja hem indicat de la rutina periodística en què hi ha una certa necessitat de sortir dia sí, dia no, als mitjans. Els polítics s'encarreguen que això sigui així, com veurem a continuació

¹⁴⁹ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 69.

comentant la gènesi de la notícia. Només un detall crida l'atenció. Suposem que si *El Mundo* té tanta poca previsibilitat, comparat amb els altres diaris, és perquè segur que durant aquell període va treure moltes exclusives relacionades amb el GAL. Recordem que el diari de Pedro J. Ramírez va fer una croada contra el PSOE amb el GAL d'argument abans i després de la pujada del PP al Govern espanyol.

Si ens fixem en la gènesi de la notícia, o sigui, si aquesta prové d'un esdeveniment o d'unes declaracions, podem consolidar aquesta idea que hem anat repetint que la informació sobre el conflicte basc té la seva base en la política i al mateix temps està més que prevista. Això ens ho demostra el fet que en més de la meitat dels dies l'origen de la notícia eren unes declaracions. En el cas de *La Vanguardia* i *El Periódico* tenen uns índexs pràcticament idèntics, parlem d'un 54,1% i un 54,3%, respectivament, de les notícies. L'*Avui* és el diari que més s'hi basa, amb un 59,5%. També consolida la idea exposada en el marc teòric de la "política de paper" de Salvador Cardús. Els polítics basen bona part de les seves accions amb les paraules, les declaracions, bàsicament a través de les rodes de premsa o comunicats de partit. En aquestes dates també hi ha un bon nombre de declaracions institucionals, sobretot del president del Govern espanyol. La política es fa, doncs, en bona part a través de la premsa, dels mitjans, que són els altaveus dels polítics a partir dels quals es van enviant missatges els uns als altres i a la societat en general. I en aquest cas té encara més raó de ser perquè hi ha dos àmbits polítics allunyats físicament, Madrid i Euskadi, i els missatges van circulant d'un cantó a l'altre a través dels mitjans.

Si les dades ens diuen que més de la meitat de les notícies parteixen de declaracions, lògicament també ens diuen que les altres provenen d'esdeveniments que en cap cas arriben al 45%: *La Vanguardia* el 43,2%, l'*Avui* el 40,5% i *El Periódico* el 43,5%. En aquest cas fixem-nos que no distingim entre esdeveniments i pseudoesdeveniments, però, lògicament, si barregem aquestes dades i les de la predeterminació, es pot deduir que un 70% d'aquestes són previstos. Per tant, més de dues terceres parts serien pseudoesdeveniments, o sigui, esdeveniments creats expressament per a ser notícia. Hi ha, doncs, molt poc marge per a les informacions no controlades, no tematitzades, no condicionades per la voluntat política de ser notícia.

Les dades en els altres mitjans no són molt diferents, però només hi ha quatre diaris que tinguin més presència de notícies originades en declaracions, i són *La Voz de Galicia* (61,9%), *Deia* (63,8%), *El Correo* (51,6%) i *Egunkaria* (50%). Però no molt lluny i també molt a prop de la meitat de les notícies que hi tenen l'origen tenim *El Mundo* (47%), *El País* (44,3%) i *Diario de Navarra* (43,6%). Finalment, els diaris que més basen les notícies en

esdeveniments i que, per tant, tenen menys l'origen en declaracions són *Diario Vasco* (27,7%), *ABC* (34,6%) i *Gara* (35,2%). Cal dir que l'*ABC* arriba a tenir un 13,4% d'origen en altres formes diferents, molt probablement de filtracions policials. Caldria analitzar bé com és que els diaris que podríem considerar més en l'extrem, l'*ABC* i *Gara*, basen tant les seves informacions en esdeveniments. Potser la resposta està en què els dos, en certa manera, però en bàndols oposats, són mitjans que fan moltes referències a temes relacionats directament amb ETA, ja sigui des del punt de vista policial per un cantó com dels presos o familiars dels presos d'ETA per l'altre.¹⁵⁰

El que es fa més difícil explicar o demostrar amb aquestes dades, és qui és el que marca l'agenda temàtica. O sigui, si són els mitjans qui busquen crear-la, o ho fan els polítics. No sembla, però, massa agosarat afirmar que són els actors del conflicte els que marquen bastant el ritme i el que fan els mitjans és seguir-lo. Aquest, en tractar-se d'un tema d'Estat, és molt difícil que siguin els mitjans els que marquin el ritme. En tot cas, el que fan els mitjans és tenyir el tema, el conflicte, l'agenda, del color que creuen més convenient i que, en aquest cas, sembla que és majoritàriament favorable al sector més espanyolista.

Finalment, en aquest apartat de l'elaboració de la notícia, ens hem fixat si aquesta era pròpia, externa o mixta. Hem considerat "externa" aquella que no estava firmada per ningú del mitjà i que sovint utilitza o el "redacció" o l'"agències". Amb això volem mostrar que tot i que, per suposat, algun periodista del mitjà ha escrit la notícia, aquesta en realitat o ve d'agència de notícies o, per exemple, d'un comunicat de partit. No estaríem parlant, doncs, d'una elaboració pròpia. Això, però, hem vist que passa poques vegades a *La Vanguardia*, un 8,1%, i en *El Periódico* un 2,2%, i més vegades amb l'*Avui*, un 19%.

El mitjà que més notícies ha firmat és *El Periódico* ja que en un 69,5% de les vegades tota la informació referent al tema basc està firmada. I quan aquesta elaboració és mixta, o sigui, que també es cita alguna agència, per exemple, això passa en aquest diari en un 28,3%. Malgrat el que hem dit abans de l'*Avui*, aquest és el segon diari que més vegades firma totes les notícies, fent-ho en 52,4% per un 28,6% d'elaboració mixta. Finalment, *La Vanguardia* té un 35,1% de les notícies d'elaboració pròpia i un 56,8% de mixta. Aquí hauríem de fer un matís i és que cada mitjà fa constar l'elaboració de la notícia d'una manera diferent. Amb això volem dir que a vegades pot passar que algun mitjà sí que basi bona part de la informació a partir d'allò que diu una agència d'informació, però que la notícia vagi firmada i que en cap moment consti aquesta utilització. Per tant, és probable que per això hi hagi tanta disparitat entre uns i

¹⁵⁰ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 68.

altres mitjans. Però sí que hem constatat com *El Periódico*, amb un corresponsal a Bilbao i un altre a Guipúscoa, és el que més notícies firmava des del País Basc. Sigui com sigui, si sumem les notícies que són d'elaboració exclusivament interna i la mixta, ens dona un índex suficientment elevat com per veure que els tres diaris, des de Catalunya, han treballat les informacions. Per tant, malgrat que diguem que els mitjans segueixen una rutina marcada per l'actualitat, cada mitjà intenta interpretar la realitat basca des del seu propi prisma.

Aquí destaca un fet pel que fa als altres mitjans analitzats, i és que *El País* i *El Mundo* són els diaris que més notícies tenen d'elaboració exclusivament pròpia, interna, arribant a índexs del 92,4% i 82% respectivament. En canvi, només dos diaris bascos tenen uns índexs semblants, encara que inferiors: *El Correo* (79,4%) i *Egunkaria* (69,1%). Aquest fet demostra com la informació dels dos primers diaris pretén també convertir-se en informació de referència i per tant els qui encapçalin la tematització del conflicte. Però també que molta de la informació del conflicte prové de Madrid. Dels altres diaris que tinguin més presència d'elaboració interna que mixta o externa tenim el *ABC* (61,53%), *Gara* (50,2%), *Deia* (46,2%) i *Diario Vasco* (45,1%). Finalment, només tenim dos diaris on l'elaboració externa no només és superior a la interna, sinó que també és més alta que la interna i la mixta juntes: *La Voz de Galicia* (61,9% d'externa) i *Diario de Navarra* (66,1% d'externa).¹⁵¹

	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
FONTS	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Identificades	37	100	41	97,6	45	100
No identificades	0	0	1	2,4	0	0
Figura institucional	57	32,8	46	26,7	93	32,2
Dirigent Polític	84	48,3	94	54,7	141	48,8
Agent social	16	9,2	11	6,4	28	9,6
ETA	2	1,1	4	2,3	6	2,1
Altres	15	8,6	17	9,9	21	7,3
TOTAL	174	100	155	100	289	100

¹⁵¹ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 70.

Pel que fa a les fonts citades en els textos interiors de les notícies que hem detectat en portada, només hem trobat una notícia al diari *Avui* en què no apareix explícitament cap font citada. Per tant, sempre apareix, en algun moment o altre, algun dels principals actors del conflicte. Recordem que en allò que ens hem fixat són aquelles fonts atribuïdes, ja sigui amb cita indirecta o directa. Considerem que encara que l'atribució sigui amb reserva, com ara quan es diu "fonts governamentals", igualment ho considerem com a cita identificada, però deixant clar que ho està d'aquesta manera. També cal recordar que pròpiament hauríem de parlar d'"actors" citats més que no "fonts" citades perquè no sempre aquests actors els hauríem de considerar una font del mitjà, sinó que a vegades s'hi ha tingut accés indirectament, sense un contacte directe entre el mitjà i la font.

Entre els cinc grans blocs d'actors en què hem distribuït aquest apartat la veu dels dirigents polítics és la que més se sent. Al voltant de la meitat de les fonts que apareixen són dirigents polítics. El número més elevat de polítics citats el té l'*Avui* amb un 54,7%, seguit del *Periódico* amb un 48,8% i a prop *La Vanguardia* que amb un 48,3%, aquests dos estan lleugerament per sota la meitat, tot i ser el tipus de font també més citada. Aquest índex tan elevat certifica allò que hem anat dient que aquest és un conflicte bàsicament polític.

Però és que, a més, si ens fixem en el segon grup, el de les figures institucionals, que també està conformat bàsicament per polítics que parlen com a membres d'un govern o una institució, el percentatge també és molt alt. En aquest cas els valors s'inverteixen i el mitjà que més figures institucionals cita és *La Vanguardia*, amb un 32,8%, seguit del *Periódico* amb un 32,2% i l'*Avui* amb un 26,7%. Les diferències són relativament baixes per arribar a certes conclusions, però si sovint diem que *La Vanguardia* és un diari molt "institucional", aquesta presència lleugerament superior de fonts d'aquest tipus ens ho vindria a confirmar. Sigui com sigui, la suma dels actors institucionals i de dirigents polítics en els tres diaris és exactament la mateixa, de poc més d'un 81%.

Pel que fa als actors que formen part d'un agent social, en cap cas s'arriba al 10% de les fonts citades, poc més d'un 9% en el cas de *La Vanguardia* i *El Periódico* i només un 6,4% per part de l'*Avui*. L'Església, organitzacions relacionades amb la judicatura o grups com Elkarri, Gestores per la Pau i l'Associació de Víctimes del Terrorisme, tenen una presència clarament minoritària i sovint només apareixen citades en moments de gran transcendència. Tractant-se d'un moment en què, suposadament, s'entrava en una possible solució del conflicte i que obertament es parlava de procés de pau, realment es troba a faltar més presència d'actors socials que sovint són els que permeten impulsar iniciatives encaminades a trobar solucions o, si més no, mobilitzar a la ciutadania. L'alta presència de membres de la política i

d'institucions demostra que és un conflicte clarament tutoritzat per aquests i que permet poc marge de maniobra i més obertura de mides.

Pel que fa la presència d'ETA, per suposat és molt baixa i sempre que apareix ho fa o bé en un comunicat enviat als mitjans de comunicació, o a través d'alguna entrevista, també cedida en alguna mitjà de comunicació. És si més no significatiu que durant un període tant llarg de treva ETA no aparegui més com a font d'informació. No tant a partir de la seva iniciativa, sinó perquè els mitjans l'haguessin buscat com a interlocutora importantíssima dins el conflicte. És probable que ni la mateixa ETA accedís a parlar perquè sempre n'ha estat molt reticent i quan ho fa tria molt bé els mitjans, com l'entrevista cedida a la BBC. Però sí que s'ha de dir que en moltes ocasions els mitjans no dubten a buscar fonts més difícils de localitzar, sovint en conflictes menys importants, i que en canvi ETA ni tan sols es busca. Aquest seria un possible motiu d'estudi, comparant, per exemple, la presència d'altres organitzacions semblants a ETA en mitjans de comunicació dels seus països en conflicte. I de pas saber si es tracta d'un silenci deliberat per part dels mitjans, o també buscat per la mateixa ETA.

Finalment, un detall que crida l'atenció d'aquesta última taula és veure com *El Periódico*, que és el mitjà que més vegades fa aparèixer el conflicte basc, també és el que més fonts cita. Però si la diferència en la presència era de poc més d'un 10%, el número de fonts és gairebé el doble, si ho comparem amb l'*Avui*, que en cita 134 menys. La diferència amb *La Vanguardia* és més baixa, però arriba a ser de 115 fonts citades. Així que *El Periódico*, amb 289 fonts citades, és el mitjà que més nombre d'actors fa aparèixer en les seves pàgines interiors.

Del llibre al qual fem referència sobre els altres diaris, *Al filo de la (in)comunicación*, només en podem treure el resultat de les fonts institucionals i els agents socials, les primeres en percentatges i les segones en números, perquè són les úniques que apareixen reflectides d'aquest grup de cinc. Tot i que es posa com exemple alguns diaris per veure l'alt percentatge de suma de fonts institucionals i polítiques que tenen, són *El País* (92,5%), *El Correo* (81,7%) i *Deia* (81,7%), percentatges semblants als tres diaris editats a Catalunya. Si ens fixem, doncs, quins són els diaris que més fonts institucionals utilitzen primer tindriem *ABC* (67,8%) i *Diario Vasco* (61,1%), més o menys el doble dels tres diaris editats a Catalunya. Més endavant veurem que en els dos casos aquesta font majoritària institucional és el Govern espanyol.

Després tindriem un segon grup de diaris, que continuen tenint més fonts institucionals que els diaris *Avui*, *Periódico* i *Vanguardia* i que estan entre el 40 i el 50% de fonts d'aquest tipus citades: *La Voz de Galicia* (61,5%), *El Correo* (50,7%), *Deia* (48,4%), *El País* (47,9%) i

Diario de Navarra (46,5%). Els altres diaris que queden, *El Mundo* (21,6%), *Gara* (24,12%) i *Egunkaria* (23,8%), estan ja per sota dels diaris que s'estudien en aquest treball. Precisament els dos últims, els de caire més nacionalista basc, són els que de manera més destacada citen fonts que formarien part del grup dels denominats agents socials. El motiu és que aquests són els mitjans que més veu donen a les organitzacions que defensen els drets dels presos bascos.¹⁵² Sobre aquestes dades, en el llibre citat es fa la següent reflexió: “*el uso tan privilegiado de fuentes institucionales y políticas permite inferir que la “agenda de previsiones” es la referencia principal en la planificación de la actividad periodística; esta inferencia se ratificará, efectivamente, con los datos, exactos sobre los porcentajes de noticias previstas e imprevistas en las portadas de diaros. Pero esas necesidades de producir tal enorme cantidad de noticias, eso que venimos llamando la tematización periodística del conflicto, es, además, una de las causas detreminantes en la dependencia que el periodismo tiene del sistema político*”.¹⁵³ La mateixa reflexió a què hem anat arribant al llarg d'aquest treball amb les dades sobre els tres diaris catalans als quals ara hi afegim aquestes dades:

	La Vanguardia					Avui					El Periódico				
Fonts	T.	Actors				T.	Actors				T.	Actors			
Bloc Est.	68 39%	G.E.	PSOE	GAL	PP	56 32,6	G.E.	PSOE	PP	GAL	105 36,3	G.E.	PSOE	PP	GAL
		34	23	7	4		28	20	6	2		50	34	14	7
	19,5	13,2	4	2,3	16,3	11,6	3,5	1,2	17,3	11,8%	4,8	2,4			
Bloc Nac.	56 32,2%	PNB	Esq.A.	EA	G.B.	56 32,6	PNB	E.A.	EA	G. B.	70 24,6	PNB	E.A.	EA	G. B.
		23	15	9	9		28	12	9	7		30	20	11	10
		13,2	8,6	5,2	5,2		16,3	7	5,2	4,1		10,4	6,9	3,8	3,5

Si acotem una mica més aquests actors, veiem com en tots els casos el que més vegades apareix és la figura institucional del Govern espanyol, amb uns índexs que van del 16,3 al 19,5%. Només en el cas de l'*Avui* el PNB apareix tantes vegades com el Govern espanyol, en un 16,3% de les fonts. Demostrant que és el diari que més veu dóna als nacionalistes ja que si sumem als membres del bloc nacionalista i als del bloc estatalista ens trobem que també apareixen en el mateix percentatge, un 32,6% cada un. En canvi tant *La Vanguardia* com *El Periódico* fan aparèixer més actors del bloc estatalista, 39% i 36,3% respectivament, per davant del bloc nacionalista, un 32,2% *La Vanguardia* i un 24,6% d'*El Periódico*. Hem de recordar que aquest percentatge, com mostra la taula, l'hem extret a partir dels quatre principals actors citats en cadascun dels blocs. Aquest equilibri, només trencat lleugerament

¹⁵² Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 59.

¹⁵³ IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 60.

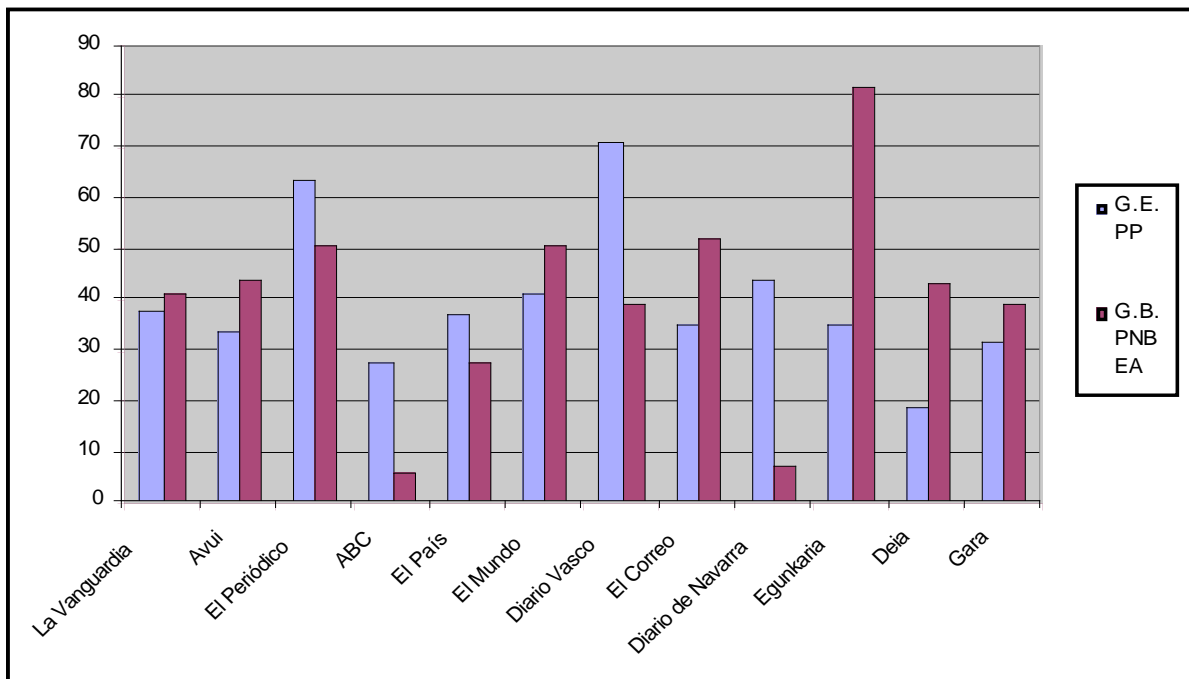
per l'*Avui*, ens mostra l'enorme bipolaritat del conflicte, encara que la força o valor que té el Govern espanyol, no només per ser el representat d'un Estat sinó pel posicionament preminent que té en les pàgines de política, fa que el bloc estatalista acabi tenint una presència superior, si més no en espai dedicat.

D'aquesta taula també en podem extreure la conclusió que tots tres diaris tenen en el Govern basc un dels actors que menys vegades fan aparèixer, contrastant amb l'altíssima presència del Govern espanyol. Fins i tot els polítics d'Eusko Alkatasuna apareixen més que no pas els que ho fan com a veus del Govern basc. És també curiós veure com en tots els casos els membres d'HB-EH són sempre els segons actors més citats del bloc nacionalista basc, tot i que amb uns índexs una mica per sobre de la meitat dels del PNB, però gairebé el doble dels representants del Govern basc.

La presència d'actors del PSOE, en el cas de *La Vanguardia* i *El Periódico*, és també molt alta i es troba com a segon gran actor citat, tot i que en el cas del diari del Grupo Godó apareix tantes vegades com el PNB. Només l'*Avui* posa la formació nacionalista abans del PSOE, demostrant, una vegada més, que és un diari més proper a la formació basca. Alhora, doncs, els altres dos mitjans també aposten per donar la veu al PSOE amb qui mantenen certa proximitat ideològica. En aquest cas podríem dir que la presència alta d'aquests actors, per tant, un valor quantitatiu, també coincideix amb la proximitat ideològica. En canvi, no podríem dir, lògicament, que l'alta presència d'HB a *El Periódico* i la del Govern espanyol a l'*Avui* també vulguin dir coincidència ideològica.

Si sumem el grup que conformarien PP i Govern espanyol 38 aparicions a *La Vanguardia*, 34 a l'*Avui* i 64 a *El Periódico* per un cantó, i el que conformarien Govern basc, PNB i EA per l'altre 41 a *La Vanguardia*, 44 a l'*Avui* i 51 a *El Periódico* per l'altre, ho podem comparar amb els altres diaris.

La comparativa la podem fer a partir d'aquesta gràfica:

Per començar, podem veure com l'Avui i La Vanguardia tenen uns índexs semblants i alhora estan força equilibrats, amb una lleugera presència superior del grup nacionalista basc, més destacada a l'Avui. Aquesta proporció, doncs, també la mantenen El Mundo i Gara, mentre que a El Correo i sobretot al Deia i a l'Egunkaria, la presència del Govern basc i PNB/EA és molt superior, en els dos últims més del doble.

Al llarg de la comparativa hem pogut veure com els índexs d'El Mundo són molt diferents als dels altres dos diaris editats a Madrid. Això fa pensar que aquest diari fa una aposta més clara per l'equilibri de forces a l'hora d'informar sobre el conflicte basc. El que haurem de comprovar, però, és sí aquest equilibri informatiu, o fins i tot superior de les forces nacionalistes, també vol dir que defensi les seves tesis. Ja podem avançar, però, que lògicament no serà així.

Dels tres diaris nacionalistes bascos, al Gara la cosa és més equilibrada ja que allà la presència de l'esquerra abertzale sumada a ETA és fins i tot superior a la del Govern basc.

Pel que fa als altres diaris, ja hem vist que són tots els editats a Euskal Herria, a excepció del Diario de Navarra i Diario Vasco, que ja hem vist que dels tres no nacionalistes editats en terres basques són els dos que més es postulen a favor de les tesis del Govern espanyol. Hem de recordar també que El Correo és el diari més venut al País Basc i, alhora, també podríem dir que és un diari molt institucionalitzat i de referència, a l'estil de La Vanguardia a Catalunya, això vol dir que és lògic que també citi més a la veu oficial del País Basc, la que

representa el seu Govern i al PNB. Queda clar també com *El País* i sobretot l'*ABC* tenen una presència superior de fonts del Govern espanyol i al PP.¹⁵⁴

La següent taula ens permet arribar a concretar quins són els actors individuals que més vegades apareixen en cada un dels tres diaris. Cal dir que aquesta dada no apareix reflectida en el llibre sobre el projecte d'investigació del País Basc. A part del número de vegades que apareixen i el tan per cent respecte el total de fonts, entre parèntesi hi ha la posició que ocupa cada font en cada mitjà. Això ens permet veure com, per exemple, mentre Josep Piqué és l'actor que més vegades apareix a l'*Avui* i a *El Periódico*, en aquest últim juntament amb Xabier Arzalluz, a *La Vanguardia* el Minsitre portaveu ocupa la setena posició.

FONTS	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
	Núm.	% (posició)	Núm.	% (posició)	Núm.	% (posició)
Jaime Mayor Oreja	8	4,6 (1)	5	2,9 (4)	12	4,1 (2)
José María Aznar	7	4 (2)	5	2,9 (5)	11	3,8 (3)
Arnaldo Otegi	7	4 (3)	8	4,7 (3)	8	2,8 (5)
Joseba Egibar	7	4 (4)	4	2,3 (7)	7	2,4 (6)
GAL	7	4 (5)	2	1,2 (14)	7	2,4 (7)
Xabier Arzalluz	6	3,4 (6)	12	7 (1)	7	2,4 (8)
Josep Piqué	5	2,9 (7)	12	7 (2)	13	4,5 (1)
Joaquín Almunia	4	2,3 (8)	2	1,2 (13)	5	1,7 (15)
Josep Borrell	4	2,3 (9)	1	0,6 (16)	5	1,7 (11)
Juan José Ibarretxe	4	2,3 (10)	3	1,7 (11)	5	1,7 (16)
Iñaki Anasagasti	4	2,3 (11)	5	2,9 (6)	9	3,1 (4)
Fonts governamentals	4	2,3 (12)	2	1,2 (15)	5	1,7 (12)
Carlos Garaikoetxea	3	1,7 (13)	4	2,3 (8)	6	2,1 (9)
ETA	2	1,1 (14)	4	2,3 (9)	6	2,1 (10)
Alfredo Pérez Rubalcaba	2	1,1 (15)	1	0,6 (17)	5	1,7 (13)
Javier Madrazo	2	1,1 (16)	2	1,6 (12)	5	1,7 (14)
N. Redondo Terreros	2	1,1 (17)	0	0 (19)	4	1,4 (17)
Jordi Pujol	1	0,6 (18)	1	0,6 (18)	4	1,4 (18)
Felipe González	0	0 (19)	4	2,3 (10)	4	1,4 (19)

¹⁵⁴ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 55 a 58.

Els dos minisitres, Mayor Oreja i Piqué, i el president del Govern espanyol ocupen les primeres posicions. Ells sols ja representen al voltant del 12% de les fonts citades en els tres diaris: 11,5% a *La Vanguardia*, 12,8% a l'*Avui* i 12,4% a *El Periódico*. Però només en aquest últim diari, *El Periódico*, els tres són també els tres actors que més vegades apareixen. A *La Vanguardia* ja hem dit que Josep Piqué apareix després d'altres 6 actors i a l'*Avui* Josep Piqué és el segon actor més citat i Mayor Oreja i Aznar són el quart i cinquè actors més citats. Si a aquestes hi afegim les vegades que apareixen citades literalment “fonts governamentals” ens trobem que aquestes tres fonts centren les que més apareixen com a fonts institucionals. Les altres dues figures més citades entre les institucionals ja són, a més distància, Juan José Ibarretxe per un cantó i Jordi Pujol per un altre. I això tenint en compte que gairebé una quarta part de les aparicions d'Ibarretxe ho feia com a candidat i no com a lehendakari. Les aparicions dels dos són fins i tot idèntiques a *El Periódico*. Per cert, i com a curiositat, Jordi Pujol és l'única font que apareix en la mateixa posició, la que fa 18, en els tres diaris. Que els president català estigui entre les 20 fonts més citades demostra fins a quin punt els tres mitjans donen una certa mirada des de Catalunya.

Després, doncs, dels representants del Govern espanyol ja vénen els dirigents polítics, la majoria d'ells del bloc nacionalista. Així que Arnaldo Otegi, Xabier Arzalluz, Joseba Egibar i Iñaki Anasagasti es troben entre els més citats. En el cas de l'*Avui* i *El Periódico* tots ells, fins i tot amb Carlos Garaikoetxea, apareixen més vegades que els dirigents socialistes. Per si no fos poc, l'actor que més vegades apareix a l'*Avui*, juntament amb Josep Piqué, és Xabier Arzalluz i Otegi és el tercer més vegades citat. A *La Vanguardia*, només Anasagasti apareix després de Borrell i Almunia.

IV.5.2.4.- Paraules clau de portada

Ja hem vist com la presència de les paraules clau en portada no és molt alta perquè en general aquests tres diaris tenen poc text que acompanyi els titulars, sobretot en el cas d'*El Periódico*. Però en allò que hi ha més coincidència és en parlar de “terroristes” quan es fa referència a ETA. Per exemple l'*Avui* diu fins a 6 vegades “organització” o “organització terrorista” i en dues “banda terrorista”, “terroristes” o “grup terrorista”. Per tant, en total fins a 12 vegades. *La Vanguardia* utilitza alguna d'aquestes fórmules fins a 12 cops. En el cas d'*El Periódico* de les poques paraules clau que li serveixen per definir ETA en una ocasió els denomina “banda terrorista”. En el capítol en què parlàvem de l'emparaulament de la realitat, ja dèiem que aquesta última expressió per referir-se a ETA és molt habitual i que connota una imatge negativa. Es tracta d'una terminologia que ja la tenim assumida i que semblaria que en una

època en que caldria certa distensió del conflicte, potser seria més propi utilitzar-ne alguna altra. Ja hem vist també que del llibre d'estil dels tres diaris en cap d'ells apareix ni "etarres" ni "banda terrorista" com a terminologies a utilitzar quan es parla d'ETA. En canvi, sí que és d'ús habitual en tots ells.

En l'apartat de les "key words" dels editorials podrem aprofundir més en l'emparaulament que fan els tres diaris dels principals actors del conflicte. Però aquí ja hem vist que no hi ha gaire diferències entre ells. Els possibles matisos sí que els podrem veure en el següent capítol, el que fa referència a l'anàlisi dels editorials.

IV.5.3.- ELS RESULTATS DELS EDITORIALS

IV.5.3.1.- Presència , absència i importància

De la comparativa dels tres diaris se'n desprèn que a diferència del que havíem vist en la presència a portada, no és *El Periódico* el que té més editorials, sinó el que menys, un 19,5% dels dies. Tot i que la diferència és poca respecte l'*Avui* que només en publica dos més, un 21,8%. En canvi, dels 87 dies analitzats *La Vanguardia* és el que en publica més, amb un total de 23 que representen més d'una quarta part dels dies, un 26,4%.

APARICIONS	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Presència	23	26,4	19	21,8	17	19,5
Absència	64	73,6	68	78,2	70	80,5
Total	87	100	87	100	87	100

El que sí que hem vist, però, és que coincidí el nombre de vegades que apareixia com a principal notícia de portada amb el nombre d'editorials. Per exemple, l'*Avui* i *El Periódico* tenien el tema base com a principal notícia que obria la portada en 19 i 18 vegades respectivament i han publicat 19 i 17 editorials. *La Vanguardia*, en canvi, coincideix les vegades que la notícia no només era la primera sinó també la segona ja que juntes sumaven 23 vegades (18 + 5), les mateixes que editorials. Semblaria evident, doncs, que els tres diaris segueixen el criteri habitual de fer un editorial del principal tema de portada. Però, la següent taula ens ho desmenteix parcialment.

N.	Data	Portades			Editorials			N.	Data	Portades			Editorials			N.	Data	Portades			Editorials		
		A	V	P	A	V	P			A	V	P	A	V	P			A	V	P	A	V	P
1	01.09.98							36	04.05.99							71	04.01.00						
2	09.09.98							37	12.05.99							72	12.01.00						
3	17.09.98							38	20.05.99							73	20.01.00						
4	25.09.98							39	28.05.99							74	28.01.00						
5	03.10.98							40	05.06.99							75	05.02.00						
6	11.10.98							41	13.06.99							76	13.02.00						
7	12.10.98							42	14.06.99							77	14.02.00						
8	20.10.98							43	22.06.99							78	22.02.00						
9	28.10.98							44	30.06.99							79	01.03.00						
10	05.11.98							45	08.07.99							80	09.03.00						
11	13.11.98							46	16.07.99							81	17.03.00						
12	21.11.98							47	24.07.99							82	25.03.00						
13	29.11.98							48	01.08.99							83	02.04.00						
14	30.11.98							49	02.08.99							84	03.04.00						
15	08.12.98							50	10.08.99							85	11.04.00						
16	16.12.98							51	18.08.99							86	19.04.00						
17	24.12.98							52	26.08.99							87	27.04.00						
18	02.01.99							53	03.09.99														
19	09.01.99							54	11.09.99														
20	17.01.99							55	19.09.99														
21	18.01.99							56	20.09.99														
22	26.01.99							57	28.09.99														
23	03.02.99							58	06.10.99														
24	11.02.99							59	14.10.99														
25	19.02.99							60	22.10.99														
26	27.02.99							61	30.10.99														
27	07.03.99							62	07.11.99														
28	08.03.99							63	08.11.99														
29	16.03.99							64	16.11.99														
30	24.03.99							65	24.11.99														
31	01.04.99							66	02.12.99														
32	09.04.99							67	10.12.99														
33	17.04.99							68	18.12.99														
34	25.04.99							69	26.12.99														
35	26.04.99							70	27.12.99														

Fixem-nos com l'Avui en tres ocasions, La Vanguardia en set i El Periódico en cinc, publiquen editorial sense que el tema, aquell mateix dia, hagués aparegut en portada. Això ens diu, doncs, que també en ocasions l'editorial tampoc es fa precipitadament i que pot ser més el reflex de quelcom que es palpa a l'ambient, o es parla d'un seguit de fets que han succeït al llarg d'uns dies, que no pas sobre un esdeveniment del mateix dia. També és habitual que alguns temes hagin estat notícia i portada molt a última hora, sense temps per fer l'editorial.

També podem veure com, curiosament, només hi ha dos dies en què els tres mitjans coincideixin en fer un editorial. Dos dies en què també tots tres mitjans havien coincidit en posar el tema en portada. Van ser els dies 24 de desembre de 1998 i 27 d'abril del 2000, fitxes 17 i 87 respectivament. Curiosament, les dues són notícies relacionades amb els GAL. En la primera es parla de l'indult parcial de Barrionuevo i Vera i en la segona de la condemna de Galindo a 71 anys de presó. Aquesta dada, que ens demostra que hi ha poca coincidència entre els tres mitjans a l'hora d'editorialitzar, s'acaba de confirmar quan veiem quantes són les vegades que cada un dels tres diaris publiquen en solitari un editorial: l'*Avui* ho fa en 9 (47%) dels seus editorials, *La Vanguardia* en 14 (60%) i *El Periódico* en 10 (59%). Mentre que les coincidències entre *Avui* i *La Vanguardia* són només 5, entre *Avui* i *El Periódico* 3 i entre *La Vanguardia* i *El Periódico* 2.

Queda clar, doncs, com no es manté la línia de coincidències que sí que havíem trobat a l'hora de publicar la notícia en portada. Això vindria a dir que malgrat que els tres diaris estan editats a Catalunya i que coincideixen en el "quan" informen, cada mitjà marca certes diferències sobre els temes de què opinar. El que veurem aviat és si també hi ha, o no, algunes diferències en el "com" opinen.

Pel que fa als altres diaris analitzats, només els diaris de tendència nacionalista basca publiquen més de la meitat dels dies un editorial. Destaca, però, l'*Egunkaria* que en publica 8 de cada 10 dies, mentre que el *Deia* en publica un 51,7% i el *Gara* un 55,4% dels dies. Aquesta presència demostra una clara voluntat de dir-hi la seva, però també es correspon amb l'alt percentatge en portada. És una manera de mantenir el tema viu, de tematitzar-lo. Però si aquestes dades les trobem més o menys lògiques, el que sí que és sorprenent és que l'*ABC* i *El País*, amb un 40,2% i un 33,3% respectivament, publiquin més editorials que els diaris bascos de tendència espanyolista: 31% el *Diario Vasco*, 30,8% *Diario de Navarra* i 29,8% *El Correo*. Tots ells, però, es mouen al voltant de dos editorials per setmana, un promig que demostra com aquest és un tema molt important. Els editorials d'*El Mundo* sobre el tema basc ocupen el 25% dels dies analitzats.¹⁵⁵

Els tres diaris editats a Catalunya ja sabem que solen fer més d'un editorial al dia, exceptuant dies especials en què en fan un de més llarg. Aquí tenim resumit l'ordre que han tingut els editorials del tema basc en cada un dels tres diaris.

¹⁵⁵ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 50.

	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
IMPORTÀNCIA	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
El més important	10	43,5	15	78,9	12	70,6
2on. o 3er. importància	13	56,5%	4	21,1	5	29,4
TOTAL	23	100	19	100	17	100

En definitiva, hem dir que la presència d'un editorial cada 4 o 5 dies, com és el cas, sobre el tema basc no és una presència menyspreable. Sabem que els editorials dels diaris acostumen a ser molt variats i que intenten tocar molts temes, però que els tres diaris hagin tingut aquests índexs demostra que hi volen dir la seva. Però, ¿què han dit? Ara ho veurem.

IV.5.3.2.- Elaboració dels editorials

Dels tres diaris en l'*Avui* és el que hem vist que els textos estaven més argumentats. I no només això, sinó que també és el diari que tenia més elements contextualitzadors. Hem de recordar que els seus també eren els més llargs i, per tant, els que més podien estendre's en donar els elements de context i argumentacions a favor de les seves tesis. En contrast, *El Periódico* és el diari que menys argumenta i que menys elements de background utilitza, però ja sabem que és el que fa els editorials més curts i menys elaborats. Sigui o no aquest el motiu, tant *La Vanguardia* com *El Periódico* podrien haver treballat millor els seus editorials per tal d'ajudar a fer més entenedor el conflicte que ens ocupa en aquestes pàgines.

	La Vanguardia		Avui		El Periódico	
ESTRUCTURA	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Argument. i contraarg.	15	65,2	19	100	11	64,7
No n'hi ha	8	34,8	0	0	6	35,3
Total	23	100	19	100	17	100
BACKGROUND	Núm.	%	Núm.	%	Núm.	%
Inexistent	0	0	0	0	0	0
Escàs	3	13	2	10,5	4	23,5
Suficient	14	60,9	3	15,8	7	41,2
Notable	6	26,1	14	73,7	6	35,3
Total	23	100	19	100	17	100

IV.5.3.3.- Principals conclusions dels editorials

No hi ha unanimitat en les principals opinions, o conclusions, a les que arriben els tres diaris. Tot i això, si en la línia informativa hem detectat més similituds entre *La Vanguardia* i *El Periódico*, en la línia editorial del diari sembla que aquests dos diaris estan més allunyats i que hi ha cert apropament de *La Vanguardia* a les idees de l'*Avui*. Però “cert” apropament no vol dir “total”, ara ho veurem.

Si ens fixem en la principal conclusió a que arriben aquests dos diaris que, curiosament, en l'actualitat (any 2008), són propietat del Grupo Godó (en el cas de l'*Avui* en un 40%). Així, si *La Vanguardia* apostava perquè “totes les forces polítiques haurien de reduir la crispació i dialogar, acostant posicions, per trobar solucions”, l'*Avui* defensava que “cal exigir als dos blocs dosis més altes de compromís, responsabilitat i diàleg, encara que sigui per motius diferents, si no la pau no arribarà”. En el cas de *La Vanguardia* és l'opinió més repetida, 12 vegades, i en l'*Avui* la segona que més apareix, 8 cops. *El Periódico* també diu quelcom semblant, però aquesta és l'opinió que apareix en tercera posició, encara que també és repetida 8 vegades, però no es parla explícitament de diàleg: “Les dues línies, basquista i espanyolista, presenten massa equívocs com per no témer a la confusió i el camí de la pau serà difícil ja que la societat basca és plural i cal reconciliació i unitat”.

Ja hem dit que hi havia “cert” acostament entre els dos primers diaris, però en canvi *La Vanguardia* i *El Periódico* sí que coincideixen en acusar als nacionalistes bascos de propiciar la divisió en dos blocs al País Basc. Fixem-nos que aquesta és la tercera idea més repetida per *La Vanguardia*, apareix en sis ocasions: “Quan es concretin actituds inequívokes de final de violència, es donaran les condicions per a un procés de pau, sense elles hi ha un clima de crispació ajudat pel pacte PNB, EA i EH creant dos blocs”. I en el cas d'*El Periódico* amb 11 vegades és la idea que més repeteixen: “Les declaracions i decisions dels nacionalistes bascos moderats i el Govern basc deceben i són poc prudents i significa posar-se en mans dels radicals i no fer prou per aturar la violència”.

Si la idea, doncs, que es desprèn és que els nacionalistes bascos tendeix a desestabilitzar, a l'*Avui* la culpa va més cap al Govern i partits espanyols amb idees com: “L'Estat amb ETA no pot negociar sobre política, només amb els representats democràtics bascos, però hauria de fer més gestos i no buscar la victòria policial”, que és la que més vegades apareix, 11, i la que apareix només quatre vegades, però la tercera més repetida: “PP i PSOE no accepten els partits que representen la majoria de bascos i centren les seves crítiques en el nacionalisme basc i haurien d'abandonar la radicalitat”. En una ocasió, almenys, és encara més explícit: “El binomi oposat *nacionalistes* i *no nacionalistes* és interessat per aquells partits estatals que

volen presentar els nacionalistes com una amenaça quan ells poden convertir-se en nacionalistes més radicals quan veuen perillar el seu concepte de nació”.

Són aquestes les principals idees dels tres diaris i tampoc cal estendre's gaire més amb les altres que apareixen. Però podríem resumir allò que ja hem dit al final de l'anàlisi dels editorials dels tres diaris:

- *La Vanguardia* està bastant a favor del Govern espanyol, tot i que quan cal en critica l'immobilisme i aposta pel diàleg, tot i que amb absència i condemna de la violència. No defensa les reivindicacions nacionalistes basques i sí defensa els tribunals.

- *L'Avui* aposta perquè el Govern espanyol i també el PP i el PSOE facin més gestos i els culpa de no voler parlar de l'autodeterminació i de provocar la divisió en dos blocs. Cal que hi hagi diàleg tot i que si hi ha violència no es podrà avançar cap a la pau i dóna suport explícit als pactes del nacionalisme basc.

- A *El Periódico* no veuen clara la treva d'ETA desconfien dels pactes dels nacionalistes bascos donant suport, en general, a la política del Govern espanyol. No exposen molt clarament solucions al conflicte i per exemple no parlen de diàleg ni del dret a l'autodeterminació del poble basc.

Pel que fa a la línia editorial dels altres diaris que s'analitzen en el projecte d'investigació, en el llibre *Al filo de la (in)comunicación* es fa un detallat resum de les opinions dels mitjans per àrees temàtiques o per com es parla d'alguns dels actors del conflicte. Del que es desprèn d'aquest resum és que, com és d'esperar, els diaris de tendència més estatalista es mostren contraris als pactes entre nacionalistes i coincideixen en què si ETA ha anunciat una treva ha estat sobretot gràcies a la pressió policial. En canvi, en els diaris de tendència més basquista, les opinions s'inverteixen. Potser amb el matís del *Deia* que com sabem al ser més proper al nacionalisme del PNB fa que en algunes ocasions pugui ser més recelós amb ETA i l'esquerra abertzale i fins i tot accepti que la pressió policial ha ajudat també a que ETA hagi anunciat la treva. Però entre aquests tres mitjans hi ha més motius de coincidència, sobretot quan es parla de política, que de divergència.

A les pàgines 85 i 86 d'aquest llibre hi ha una taula en què exposen què en pensen els diferents diaris de caràcter més espanyolista del “procés de pau i la construcció nacional” que seria equivalent a com s'ha d'encarrilar el conflicte. Doncs bé, els diaris considerats de referència a l'estat espanyol, o sigui *ABC*, *El Mundo* i *El País* coincideixen en dir que “*El proceso de paz no tiene precio político. Hay que separar aspiraciones soberanistas del proceso de paz. Es imprudente que los nacionalistas intenten aprovecharse de la situación. La sociedad vasca es plural y heterogénea. Constitución y Estatuto son los límites del*

proceso de paz”. També quan aquests diaris parlen del pacte de Lizarra, per exemple, a la pàgina 81 tots ells coincideixen a dir que el nacionalisme moderat s’ha deixat endur pel radicalisme o que està tutelat per ETA.

En canvi, els diaris nacionalistes bascos quan parlen de Lizarra, ho podem veure a la pàgina 82, diuen que és la base per la pau i a més que “*el pueblo vasco tiene derecho a decidir su futuro*”. En la mateixa línia, a la pàgina 98 i quan es fa referència a què en pensen els diaris nacionalistes de l’origen del conflicte, aquests comparteixen a dir que “*El conflicto vasco tiene raíces políticas y, por lo tanto, su resolución debe de ser asimismo política*”.

Aquests són alguna exemples, doncs, per veure aquestes diferències d’opinió o de línia editorial entre els diaris estatalistes i els de caire més sobiranista. Aquí hauríem d’afegir-hi que *La Voz de Galicia* tendeix a posicionar-se en la mateixa línia que els estatalistes.¹⁵⁶

IV.5.3.4.- Paraules clau dels editorials

És en aquest apartat on podem veure millor les paraules clau que han utilitzat els tres diaris. Paraules clau, o els emparaulaments del conflicte basc, sobretot dels seus actors. Allò que ja hem vist en les paraules clau dels textos de la notícia en portada, també ho podem veure aquí, però més extensament. Així, per començar, l’actor que més vegades apareix qualificat de manera diferent és ETA. Així doncs, la denominació que fa referència a “etarres”, “banda terrorista”, “terroristes” o “organització terrorista”, apareix fins a 23 vegades a *La Vanguardia* i 13 a *El Periódico*. Cal dir que a l’*Avui* també utilitza aquestes termes, exceptuant “banda terrorista”, que no hi apareix, 17 vegades. No insistirem aquí en la idea que potser s’hauria d’obrir un cert debat sobre com s’emparaula ETA. Però queda clar que aquesta terminologia tan habitual busca deliberadament donar un valor pejoratiu a ETA. D’això no n’hi ha cap dubte. El que s’hauria de veure és per què no hi és aquest debat en els mitjans. Per què a tots ja els va bé seguir amb aquest llenguatge. Des d’un punt de vista extern al conflicte, o si més no allunyat com és des de Catalunya o des de Madrid, fer servir aquestes paraules sembla molt normal. Però aquesta no és una terminologia que estigui tan arrelada al País Basc.

Si ens mirem com emparaulen els diaris editats en aquell país, veurem com, clarament, els de tendència més espanyolista, com passa lògicament amb tots els editats a Madrid, prefereixen utilitzar la mateixa terminologia que hem vist fins ara, amb certa preferència pel terme “banda terrorista”. En canvi, els diaris de tendència nacionalista basca prefereixen fer servir “organització armada”. Només en el cas del *Deia*, que ja sabem que és més moderat, també

¹⁵⁶ Vegeu IDOYAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. (2002), p. 73 a 146.

fan servir de tan en tan “etarres”. Però en cap dels tres fan servir la paraula “terroristes” i sí en moltes ocasions “militants” o “activistes”, sobretot en el cas del *Gara* i l’*Egunkaria*.

Ja hem dit en el context mediàtic que, malgrat que aquesta tres diaris no són majoria al País Basc, sí que al País Basc hi ha una lleugera majoria nacionalista i que aquesta, en general, es decanta per la utilització d’aquesta última terminologia.

La utilització de “banda” i “terroristes” és un llenguatge clarament buscat i defensat per una de les parts i que aconsegueix sobretot imposar-lo en moments de màxima violència en què això li permet rebre el màxim possible d’adhesions. Però en un període de treva, de distensió, en què en teoria caldria allunyar-se d’un llenguatge bel·ligerant, es fa estrany que encara es faci servir amb tanta contundència. Però si això podria no sorprendre tant en diaris com *La Vanguardia* i *El Periódico*, tenint en compte que hem demostrat que la seva tendència és més propera a les idees estatalistes, sí que ens sorprèn a l’*Avui*. Si haguéssim de trobar alguns mitjans “amics” de l’*Avui* al País Basc, sense cap mena de dubte els trobaríem en el *Deia* i l’*Egunkaria*. En aquest últim sobretot perquè també ha estat un diari capdavanter a l’hora de la defensa de l’èuscar, com en el seu temps ho va ser l’*Avui* pel català. Fins i tot els respectius directores de l’època, Vicent Sanchis i Martxelo Otamendi, són bons amics. Per tant, sí que es fa estrany que el diari català segueixi tant clarament aquesta línia d’emparaulament d’ETA.

Com també és curiós veure com un mitjà clarament de tendència nacionalista digui d’HB fins a tres ocasions que és un “partit no democràtic” (4 vegades a *La Vanguardia* i 9 vegades a *El Periódico*) i dues vegades que és “proetarra o braç polític d’ETA” (7 vegades a *La Vanguardia* i 3 vegades a *El Periódico*). L’única diferència que hem trobat entre els tres diaris a l’hora de parlar d’HB és que l’*Avui* no fa servir la paraula “radical” que sí que utilitzen els altres dos. No cal dir que aquest emparaulament és idèntic, i fins i tot una mica més moderat si el comparem amb l’*ABC* que arriba a parlar de “secta”, amb el que fan servir els diaris més nacionalistes espanyols. En canvi, els nacionalistes bascos parlen més de “impulsor de la pau” i no n’utilitzen cap dels altres que hem dit. Una diferència abismal.

Acabarem aquest apartat parlant de com qualifiquen aquests tres diaris l’altre “bàndol”. Ho exemplificarem amb com parlen del Govern espanyol o del seu president. I aquí sí que trobarem més diferències perquè mentre l’*Avui* parla d’aquest actor del conflicte amb paraules com “passiu, descol·locat”, almenys tres vegades. En canvi, tant *La Vanguardia* com *El Periódico* fins a set vegades diuen que té “firmera democràtica, prudent o coherent”, el primer, o que ha estat “encertat, intervenció positiva o bon gest”, el segon.

Ja ens podem imaginar com aquesta terminologia coincideix bastant amb la que també diferencia els diaris nacionalistes i els estatalistes analitzats en el projecte d’investigació de la

Universitat del País Basc. Aquí sí que podem dir que l'*Avui* s'acosta més a com en parlen, del Govern espanyol, els diaris nacionalistes bascos.

No cal dir, que també apareix bastant la diferenciació entre bàndols utilitzant tots tres els termes “nacionalistes” per un cantó i “estatalistes o espanyolistes” per l'altre. Però aquí també hi hem vist certa diferència perquè mentre *La Vanguardia* i *El Periódico* feien servir el “no nacionalistes”, encara que fos poques vegades, per parlar d'un del fronts, l'*Avui* no ho feia en cap ocasió. En canvi, aquest últim diari sí que solia acompanyar el “basco” per referir-se als nacionalistes d'un bàndol i “espanyols” per parlar de l'altre.

D'aquest emparaulament, doncs, podem veure com els tres diaris catalans, sobretot a l'hora de parlar del bàndol més extrem del nacionalisme basc, que inclouria ETA i HB, es fan servir paraules o definicions de to clarament negatiu i fins i tot despectiu. La diferència està en què en l'altre extrem, el Govern espanyol i el seu president o per parlar dels nacionalismes, l'*Avui* sí que es diferencia dels altres dos diaris i segueix una línia més propera a la que utilitzen els diaris de tendència nacionalista basca a Euskadi.

IV.5.4.- CONCLUSIONS DE LA COMPARTIVA ENTRE MITJANS

De la comparativa entre els tres diaris editats a Catalunya, podem arribar a tres conclusions bàsiques.

La primera és que *El Periódico* és el diari que clarament més espai dedica al conflicte basc, ja sigui en portada com en número de fonts citades. Aquest fet sorprèn perquè en principi semblaria que els altres dos diaris estan més polititzats, o que són més de referència quan s'ha de parlar de política, mentre que *El Periódico* ho seria més per temes de societat. Però ja hem avançat que també és el diari que sol publicar un número més alt de notícies en portada i això hi pot contribuir. Precisament és el diari que menys editorials hi dedica i això vindria a demostrar que possiblement no sigui premeditat posar el tema basc en portada, sinó senzillament una qüestió de una necessitat lleugerament superior als altres diaris d'omplir espais en portada.

La segona gran conclusió és que en general els tres diaris segueixen una línia informativa, des d'un punt de vista quantitatiu, molt semblant, almenys pel que fa als protagonistes de titulars i també a les fonts citades. Això vindria a demostrar que les rutines periodístiques també són similars i que estan molt condicionades per la tematització del conflicte. També hi ha força coincidències en l'elaboració de la notícia, per exemple, amb una gran quantitat de notícies previstes i també un índex elevat d'origen de les notícies en les declaracions. Hem dit que creiem que el fet de tractar-se de tres diaris editats a Catalunya els fa ser poc impulsors o

promotors d'aquesta tematització i que aquesta, en tot cas, ve més condicionada pels mitjans de Madrid i el Govern espanyol per un cantó i pels nacionalistes bascos i els mitjans bascos per l'altre. Fins i tot hi ha força coincidència a donar un toc de catalanitat a les notícies sobre el conflicte basc donant la veu a polítics del nostre país.

La tercera conclusió és que malgrat haver-hi semblances en la quantitat, no n'hi ha tanta en la qualitat. O dit d'una altra manera, la línia informativa qualitativa o valorativa i la línia editorial, ja no són iguals. Possiblement entre *El Periódico* i *La Vanguardia* no hi hagi tantes diferències, però sí entre aquests dos diaris i l'*Avui*. Lògicament, aquest últim se li nota una tendència més favorable als posicionaments del nacionalisme basc, mentre que en els altres més propers al nacionalisme espanyol. Això sí, cal dir que al nacionalisme que s'acosta l'*Avui* és més proper al que representa el PNB i EA que no pas al de l'esquerra abertzale. Cal fer l'incís que això també es nota lleugerament en l'apartat més quantitatiu. Però entre els dos diaris majoritaris, també hi hem vist una lleugera diferència i és que *El Periódico* estaria lleugerament més a favor de les tesis del Govern espanyol que *La Vanguardia*. Aquesta també és una certa contradicció, si tenim en compte el perfil dels dos diaris. Però al llarg del treball n'hem intentat explicar els motius. Bàsicament recordar que tot i que els dos diaris defensen bastant les idees del Govern espanyol, *La Vanguardia* hi dóna un toc ideològic més proper a les idees d'un PSOE més basquista que *El Periódico*, que es manté més en la línia espanyolista del mateix partit.

Pel que fa als altres mitjans analitzats, poca cosa a dir que no hàgim anat dient al llarg d'aquest capítol. Però bàsicament recordar que hi hauria tres grans línies, dues d'elles força coincidents. Aquestes tres línies les representen els diaris editats a Madrid, els diaris nacionalistes espanyolistes editats a Euskal Herria i els diaris nacionalistes bascos. Possiblement les excepcions, més quantitatives que qualitatives, les tindriem en *El Mundo* en el primer grup i *El Correo* en el segon. Però que en general aquests 9 mitjans, més *La Voz de Galicia*, reflecteixen en els resultats allò que ja avançàvem de les línies informatives i d'opinió respectives.

Si a una gran conclusió podríem arribar de tots els mitjans analitzats és que independentment de l'opinió de cada mitjà o de com valorin el conflicte, la presència del tema basc a les pàgines de tots ells és molt alta. Fins i tot en els editats a Madrid. Demostrant una vegada més que aquest és el gran tema d'Estat a Espanya. Això encara queda més confirmat si recordem en quin període ens trobem. Les dades que hem exposat demostren com hi ha clarament una voluntat de mantenir viu el tema basc, d'això n'hem dit tematitzar-lo. Que formi part de l'agenda-setting de la gent i, en conseqüència, de l'opinió pública. Aquest tema no genera un

volum informatiu tant gran com perquè aparegui tant sovint els mitjans. Aquests, amb l'ajuda inestimable dels polítics, o potser hauríem de dir que és al revés, volen que se'n parli. I no només que se'n parli, sinó que es faci de la manera que ells volen, o a favor de les tesis que uns i altres defensen.

Finalment, hauríem de recordar que també d'aquest estudi hem demostrat com el conflicte basc no és només un tema sobre delinqüència o de caràcter merament policial o judicial, sinó que sobretot és un tema polític. Això ho demostren moltes dades, des de l'origen de les notícies, passant pels protagonistes dels titulars i de les fonts d'informació i acabant per l'opinió en els editorials. Per més que des de molts sectors es digui que en el fons no hi hauria debat polític si no hi hagués ETA, és difícil d'imaginar que això sigui cert. No negarem que ETA és l'actor que pertorba i distorsiona el debat polític, però n'és un actor més que té el seu protagonisme i que va aparèixer precisament perquè hi havia un conflicte polític, no al revés.

IV.6.- LES DATES SIGNIFICATIVES

IV.6.1 INTRODUCCIÓ

En aquest capítol ens fixarem només en les dates significatives de l'estudi. Recordem que en aquest treball s'analitzen les 87 dates del que denominem la setmana composta i 50 de significatives. Les primeres són les que bàsicament ens han servit per fer l'estudi del dia a dia del tractament periodístic del conflicte basc. Eren una mostra en què agafàvem el dilluns d'una setmana, el dimarts de l'altra i així successivament durant el període que va del setembre del 98 a l'abril del 00. En el capítol de la metodologia ja s'especifica en què ens fixem de les setmanes compostes i en què de les dates significatives per a fer l'anàlisi de continguts. Però la presència d'elements de les dates significatives és molt baix.

Aquestes dates, les significatives, són aquelles que vàrem creure convenient no prescindir-ne en el projecte d'investigació de la Universitat del País Basc. Com es pot comprovar si es fa una ullada als esdeveniments triats, tots és ells són prou importants com per tenir-los en compte i així sobretot fixar-nos en els editorials per saber què en pensen els diferents diaris. En canvi, no els hem tingut tant en compte a l'hora de fer l'anàlisi de les portades perquè si ho féssim distorsionarien les dades finals que pretenen ser el màxim representatives, com dèiem, de com s'informa cada dia del conflicte basc. De la rutina del dia a dia. Però precisament per ser unes dates importants, i perquè no ens passessin per alt, hem decidit dedicar-hi aquest sisè punt del "cas concret" i fer un petit resum de quina presència tenen aquests esdeveniments en les pàgines de la premsa editada a Catalunya.

Abans de veure, doncs, quina és aquesta presència, caldria fer un petit incís. La tria d'aquestes dates, com hem dit, es va fer en el marc del projecte d'investigació de la Universitat del País Basc. Això significa que al darrere hi ha una interpretació basca dels esdeveniments o, dit d'una altra manera, la tria es va fer des del País Basc i no des de Catalunya. Això vol dir que segurament és més extensa del que hauríem fet a Catalunya ja que, com veurem, no tots els esdeveniments són portada, com potser seria d'esperar si realment són tan significatius.

Només amb aquesta absència d'informacions, que a continuació detallarem, podem veure un fet que ja hem destacat amb anterioritat, i és que des de Catalunya no s'han dedicat tantes pàgines a informar del conflicte basc. Aquesta diferència ja és normal que es tingui respecte el País Basc, però potser no tant si ho comparem amb els diaris editats a Madrid. I és que així com no s'espera que des d'Euskadi s'informi amb exhaustivitat del que passa Catalunya, tampoc hem d'esperar que passi el contrari.

IV.6.2 ELS TRES DIARIS I LES DATES SIGNIFICATIVES

Si fem un repàs als temes escollits, veurem que són representatius d'aquestes dates. Al principi de tot es focalitza més l'atenció en allò que té a veure en la treva d'ETA. Són les primeres 5 portades. Després en vénen 7 que tenen vinculació amb les eleccions autonòmiques basques. Fins i tot l'entrevista d'ETA a la BBC o l'acostament de presos els podríem emmarcar dins les accions o esdeveniments lligats a la campanya electoral.

Després ja ve una barreja entre els passos polítics i allò que en podríem dir els passos o accions vinculades amb la violència, però amb certa preponderància de les primeres. Això fins a la fitxa 42, o sigui, el moment en què ETA anuncia que té la intenció d'acabar amb l'alto el foc. De fet, les dates just anteriors a aquest fet tenen més vinculació amb aquesta activitat violenta, o si voleu de caràcter judicial, que no pas d'informacions d'un mercat perfil política. Ja de la 42 a la 50 podem veure com totes aquelles notícies que s'han considerat "significatives" tenen una relació directa amb el retorn d'ETA a l'activitat armada. Això demostra allò que hem anat dient al llarg d'aquest treball, i és que en un període d'absència de violència és molt més fàcil que els mitjans tendeixin a informar no tant de les conseqüències del conflicte com dels orígens o de les possibles vies de solució.

Hem de tenir en compte que aquesta tria no deixa de tenir una certa càrrega de subjectivitat. I és que, malgrat que es va fer consensuada pels investigadors de l'estudi, no deixa de ser una tria entre altres esdeveniments. Tot i això, sembla clar que almenys els que s'han triat van tenir repercussió mediàtica i que el fet que no apareguessin en portada o en els editorials no vol dir, forçosament, que el mitjà no hagués escollit parlar-ne en les pàgines interiors.

A partir d'ara analitzarem amb una mica més de deteniment quines han estat les dates triades per cada un dels tres mitjans de l'estudi. El resultat que obtindrem serà de caràcter bàsicament quantitatiu, més que valoratiu o qualitatiu. I és que aquest anàlisi més acurat ja l'hem fet en l'apartat anterior a bastament. Malgrat tot, sí que ens podrà servir per arribar a unes certes conclusions més qualitatives d'unes dades marcadament quantitatives. Si fem el mateix mapa que ja havíem fet per a veure els resultats de la setmana composta, veurem que si posem juntes les portades i els editorials analitzats per cada un dels tres mitjans durant les dates en qüestió, obtenim aquesta taula:

Presència a portada i a editorial de dates significatives*			Portada			Editorial		
N.	Data	Motiu	A	V	P	A	V	P
1º	13.09.98	Acord Lizarra						
2º	14.09.98	Acord Lizarra						
3º	18.09.98	ETA declara la treva						
4º	19.09.98	Treva						
5º	22.09.98	Aznar- Almunia es reuneixen						
6º	15.10.98	Eleccions autonòmiques País Basc						
7º	22.10.98	Eleccions autonòmiques País Basc						
8º	25.10.98	Entrevista ETA a la BBC						
9º	26.10.98	Eleccions autonòmiques P.B. (Resultats)						
10º	19.12.98	3 mesos treva, anunci contactes i trasllat presos.						
11º	23.12.98	HB informa de contactes amb Govern						
12º	30.12.98	Investidura Ibarretxe.						
13º	10.01.99	Manifestació trasllat presos.						
14º	21.01.99	Entrevista Aznar- Ibarretxe.						
15º	07.02.99	Assamblea Municipis.						
16º	08.02.99	Assamblea Municipis.						
17º	14.02.99	Kale Borroka.						
18º	10.03.99	Detencions membres d'ETA París i Donostia.						
19º	14.03.99	Anunci de llistes conjuntes PNB-EA.						
20º	18.03.99	6 mesos de treva.						
21º	22.03.99	Cos mort del militant d'ETA J. Luis Geresta.						
22º	31.03.99	Entrevista ETA a ETB.						
23º	10.05.99	Kale Borroka						
24º	19.05.99	Acord govern PNB-EA-EH						
25º	03.06.99	Eleccions municipals, forals i europees.						
26º	10.06.99	Eleccions municipals, forals i europees.						
27º	24.06.99	Debat sobre "Estado de la nación".						
28º	25.06.99	Un any de l'últim atemptat d'ETA.						
29º	04.07.99	Constitució dels ajuntaments.						
30º	21.07.99	TC excarcela Mesa Nacional d'HB.						
31º	22.07.99	TC excarcela Mesa Nacional d'HB.						
32º	21.08.99	Acció de la "Giraldilla" Sevilla.						
33º	27.08.99	Comunicat ETA, contactes amb el Govern Esp.						
34º	28.08.99	Resposta al comunicat d'ETA.						
35º	08.09.99	Declaració M. Oreja del trasllat de 105 presos.						
36º	13.09.99	Aniversari de Lizarra.						
37º	05.10.99	Entrevista Chirac-Aznar.						
38º	10.10.99	Manifestació pro Departament basc a Baiona.						
39º	24.10.99	20 Anys de l'Estatut i comunicat d'ETA.						
40º	25.10.99	20 Anys de l'Estatut i comunicat d'ETA.						
41º	26.10.99	Detenció de Belén González Peñalva						
42º	29.11.99	ETA declara el final de la treva.						
43º	30.11.99	ETA declara el final de la treva.						
44º	22.12.99	Detinguts d'ETA amb potent bomba						
45º	16.01.00	Manifestacions a Bilbao						
46º	22.01.00	Atemptat a Madrid						
47º	23.02.00	Atemptat Contra Fernando Buesa						
48º	27.02.00	Manifestacions a Vitoria i Donosti						
49º	13.04.00	Reunió Pacte de Lizarra						
50º	24.04.00	Aberri Eguna						
NÚM.			37	34	33	16	25	21
%			74	68	66	32	50	42

* El requadre gris marca la presència.

La presència que s'ha comptabilitzat és la de l'esdeveniment que destaquem i no la presència del conflicte basc en portada. Així que es podria donar la circumstància que en algun dels dies en què hem posat un espai en blanc sí que hi hagi el tema basc en la portada del diari en qüestió, però que no l'hàgim tingut en compte perquè no ho és pel motiu triat.

D'aquestes dades veiem com ara és l'*Avui* el diari que més presència té en portada aquests esdeveniments i en canvi *El Periódico* el que menys. Així tenim que l'*Avui* en publica 37 (74%), *La Vanguardia* 34 (68%) i *El Periódico* 33 (66%). Però és que, a part d'aquests percentatges tan alts, propers a 7 de cada 10 portades, resulta que els tres diaris decideixen publicar el mateix dia en portada alguns d'aquests temes fins a 28 vegades, el 75,7% de portades que publica l'*Avui*, el 82,4% de les de *La Vanguardia* i el 84,8% de les d'*El Periódico*. Això també vol dir que en més de la meitat de les dates significatives, un 56% d'aquestes, hi ha coincidència entre els tres diaris.

L'*Avui*, a més, coincideix 3 vegades més amb *La Vanguardia*, en les eleccions basques, el comunicat d'ETA de l'agost del 99 i les manifestacions a Vitoria i Donosti. També coincideix amb *El Periódico* dues vegades més, també en eleccions basques, però el dia abans, i en l'acord de Lizarra. Finalment, *La Vanguardia* i *El Periódico* tenen dues portades comunes que no comparteixen amb l'*Avui* i són d'un cas de violència de carrer i l'última data, la de l'Aberri Eguna.

Portades que només publiqui l'*Avui* es dona en quatre ocasions, l'anunci de llistes conjuntes PNB-EA, eleccions municipals, un any després de l'últim atemptat d'ETA i l'acció reclamant l'acostament de presos en la inauguració del mundial d'atletisme de Sevilla. La que només publica *La Vanguardia* és de quan HB informa sobre els contactes amb el govern espanyol i la d'*El Periódico* el dia que parlen de l'entrevista entre Chirac i Aznar.

D'aquestes diferències, tan mínimes, no se'n pot extreure cap conclusió sobre el posicionament informatiu de cada mitjà. Necessitaríem fer un anàlisi amb més profunditat dels altres temes tractats en la portada i tot i així seria difícil fer-ne una aproximació interpretativa.

Fixem-nos en un detall, malgrat tractar-se de les dates significatives i per tant no triades a l'atzar, la presència la podríem considerar relativament baixa. Aquests percentatges, com dèiem propers al 70%, són semblants als diaris a Madrid quan analitzàvem tot el calendari de la setmana composta. No cal dir, que queden lluny de les mateixes dates compostes en les edicions del País Basc. Això ens confirma allò que ja hem anat dient al llarg d'aquest text, i és que des de Catalunya hi va haver un cert distanciament informatiu, quantitativament parlant, respecte el conflicte que pateix Euskadi. Així doncs, possiblement ens trobem amb un

tractament informatiu no tan forçat o tematitzat, sinó més acurat. També hem apuntat que segurament des de Catalunya, al tenir també una forta activitat política, amb caràcter propi, pot condicionar a l'hora de desviar el focus d'atenció del País Basc. O sigui, i per dir-ho en paraules més planeres, a Catalunya prou feina tenim per analitzar i informar sobre els nostres conflictes polítics com per haver de fixar l'atenció en allò que passa fora.

A més, no és d'estranyar que als mitjans catalans si han de mostrar certa tensió política entre un "territori històric" i Espanya abans es fixin en allò que passa al seu àmbit polític de més proximitat. Malgrat això, no és gens menyspreable una presència propera al 70%, recordem que en el cas de l'*Avui* és lleugerament superior. Allò que passi al País Basc pot ser d'interès i també pot servir de referència i fins i tot d'objecte d'estudi per convertir-se en un possible camí a seguir.

Pel que fa als editorials, podem veure com dels 28 dies en què hi ha coincidència de portada també hi ha coincidència en publicar l'editorial sobre el tema en qüestió fins a 12 ocasions. Així doncs, en gairebé una quarta part de les dates significatives, el 24%, els tres diaris van decidir publicar la informació en portada i a més fer-ne un editorial. Són els següents fets: la declaració de treva; l'entrevista d'ETA a la BBC; els resultats de les eleccions al País Basc; els tres mesos de treva i l'anunci per part del govern espanyol de contactes i de trasllat de presos; detencions de membres d'ETA; el debat de l'Estat, 20 anys d'Estatut i comunicat d'ETA; els dos dies posteriors a l'anunci del fi de la treva; detenció de membres d'ETA amb una bomba; primer atemptat després del trencament a Madrid i finalment l'atemptat contra Fernando Buesa. Podríem dir, doncs, que aquests serien, des de Catalunya, els 12 principals esdeveniments publicats en portada, als quals hauríem d'afegir les dues dates de la setmana composta, que hem de recordar que estaven relacionades amb els GAL i que van ser l'indult per a Barrionuevo i Vera i la condemna del cas Lasa i Zabala, que coincideix que és l'última fitxa de la setmana composta.

Fixem-nos com aquests esdeveniments tenen una vinculació molt directa amb ETA i gairebé gens amb allò que podríem denominar l'activitat política. No per força això ens pot dur a la idea que la informació de caràcter més polític no interessi, perquè no seria al cas, sinó que sobretot s'han triat, per editorialitzar, temes que tinguin més repercussió mediàtica i lligats a uns esdeveniments més tangibles.

Són, sense cap mena de dubte, aquests esdeveniments, o pseudoesdeveniments, prou significatius com perquè els tres diaris hi dediquin la portada i l'editorial. Dels altres 16 dies en què hi ha coincidència de portada dels tres diaris, l'*Avui* i *La Vanguardia* publiquen també editorial en una sola ocasió, i és la resposta al comunicat d'ETA de l'agost del 99. L'*Avui* i *El*

Periódico, coincideixen en dues ocasions: sobre la treva i el segon dia que es parla de l'excrceració de la Mesa d'HB. I més coincidència hi ha entre *La Vanguardia* i *El Periódico* que ho fan en quatre ocasions: la manifestació pel trasllat de presos, l'Udalbiltza, l'acord de govern nacionalista i la declaració per part de Mayor Oreja de trasllat de presos. Finalment l'*Avui* en solitari no ho fa en cap ocasió, *La Vanguardia* en quatre (acord de Lizarra; reunió entre Aznar i Almunia; entrevista d'ETA a la ETB i l'aniversari de Lizarra) i *El Periódico* en dues (la investidura d'Ibarretxe i manifestacions a Bilbao). Recordem que aquests són editorials que publiquen els diaris en dies en què tots tres mitjans han coincidit en treure el tema a portada. Finalment, dir que només en tres ocasions cap diari publica un editorial malgrat que tots tres haguessin publicat el tema en portada (la troballa del cos mort d'un militant d'ETA; el primer dia que es parla de l'excrceració de la Mesa d'HB i la detenció de la mitjancera d'ETA).

És lògic que hi hagi més coincidència entre *La Vanguardia* i *El Periódico* perquè també són els que més editorials publiquen d'aquestes dates, 25 i 21 respectivament, quan l'*Avui* només en publica 16. Fixem-nos com de promig *La Vanguardia* n'arriba a publicar un cada dos dies. Recordem que també era aquest últim diari el que més editorialitzava en la setmana composta, mentre que en canvi era *El Periódico* el que menys ho feia.

En general, però, si fem una mirada per sobre de la "taca" de la taula anterior, podrem veure com hi ha sensiblement més presència informativa i editorial al principi i al final del procés. De les 10 primeres dates, només en tres no hi coincidència dels tres mitjans en portada i en aquestes tres la coincidència sí que hi és entre dos diaris. Això podríem dir que passa fins a finals del 98. En canvi, la presència en portada de les següents dates, fins a mitjan del 99, és molt més irregular. Més o menys, són les 20 dates següents. I després ja només hi ha un petit parèntesis de dues dates, les 38 i 39, i ja de la 40 fins a la 50, exceptuant la 49, la presència és pràcticament total. Aquesta "taca", doncs, ens mostra allò que ja havíem vist en la setmana composta. I és que després d'un inici més dur, informativament parlant, hi ha un període de cert relaxament informatiu, que també podria ser sinònim d'esgotament. I no és fins al final, sobretot a partir del trencament de la treva, que no hi torna haver un augment significatiu d'informació.

Aquí podríem veure dos motius. Un ja l'hem avançat, i és la teoria de la rutina periodística que perd atenció sobre un esdeveniment del qual s'informa diàriament i que si no va generant notícies noves prou atractives, deixa d'interessar als mitjans i, en conseqüència, als lectors. Això passa en molts temes que sovint es troben de forma latent en la nostra societat i que

sovint acaben surant a la superfície per una temporada i que després acaben caient de nou en el silenci informatiu.

El segon motiu no és tant fruit de la rutina si no d'una intencionalitat política o mediàtica. A vegades aquesta rutinització per esgotament no degut al al dia a dia informatiu, sinó d'una idea premeditada per tal de no informar més d'alguns temes. Els mitjans decideixen treure un tema de l'agenda mediàtica no tant perquè creguin que ja no interessa a la gent, sinó perquè volen que la gent ja no s'interessi més per aquell tema. Pot ser que el mitjà deixi de fer una aposta política, ideològica, perquè segons quins temes caiguin en silenci.

En el cas del conflicte basc, tampoc podem dir que hi hagués hagut un silenci absolut, ni molt menys. Però sí que cau la tensió informativa. El que se'ns fa més difícil explicar o demostrar és si és perquè hi ha cansament, o perquè és una decisió política. O potser una mica de les dues coses. Tampoc li hem de passar tota la responsabilitat als mitjans perquè malgrat ser un actor més del conflicte, no sempre són els més importants. Així doncs, no seria agosarat dir que els polítics també decideixen descentrar l'atenció en el conflicte basc i que possiblement decideixen crear menys pseudoesdeveniments per ser notícia. Els polítics poden estar també cansats del tema basc i això sumat a un cert relaxament davant un llarg període d'absència de violència, podia haver portat a no prestar tanta atenció al conflicte. Però també hi podria haver la intencionalitat política de deixar passar el temps, d'esgotar la paciència d'ETA perquè així acabés trencant la treva i es tornés a una situació del conflicte en què quedessin més clares les postures a favor d'un o altre bàndol. Una manera d'evitar que la treva tingués un preu polític. Aquesta possibilitat, en què s'acusa al PP d'haver propiciat que el procés es podrís, ha estat defensada des de sectors propers al nacionalisme basc.

Sigui per un motiu, per un altre, o una mica per tots plegats, queda clar que el període que vam escollir té una etapa inicial i una de final més plena d'informacions en portada i en editorials.

V CONCLUSIONS

V.1.- INTRODUCCIÓ

Per acabar aquest treball potser caldria recordar com hem arribat fins aquí. L'hem dividit en quatre grans capítols que són el *Marc teòric*, la *Metodologia*, la *Mostra* i el *Cas concret*. Aquest esquema és el mateix que ja vàrem seguir per la tesina defensada l'estiu del 2001, amb un petit canvi en l'ordre de presentació. Des de llavors han passat més de 7 anys i això fa que es perdi una mica la perspectiva. Fins i tot hi ha hagut detalls de la tesina que ens hem vist obligats a modificar perquè amb el pas del temps les coses es veien d'una altra manera. No ha estat fàcil encaixar la recerca dels dos diaris afegits a la tesina, la de l'*Avui* i la de *El Periódico*. L'avantatge de fer una tesina que és una mena de tesi en miniatura és que només has d'acabar-la de farcir, a diferència d'un treball previ que hagués estat un capítol d'aquesta tesi. Però també té el desavantatge d'haver de fer pràcticament una reescriptura nova del primer treball perquè el text final acabi tenint una coherència. Espero que s'hagi aconseguit.

Aquesta tesi no ha partit d'una sola hipòtesis o pregunta inicial clara, sinó que al llarg del text hem anat formulant preguntes o avançant hipòtesis a les quals hem intentat donar resposta. Però, en definitiva, si haguéssim de trobar *la gran pregunta* d'aquest treball, i que engloba totes les altres, és aquesta: ¿com van informar del conflicte basc els diaris catalans durant el període de treva d'ETA de finals de la dècada dels noranta? Lògicament, s'ha formulat algunes hipòtesis a partir d'aquesta pregunta que a continuació detallarem.

En el *Marc teòric* s'hi ha plantejat la majoria de les hipòtesis o preguntes, que hem condensat al final d'aquell capítol, i que han estat el motor del treball. Aquest marc també ha servit per tenir una petita base o guia per aplicar una manera de fer l'estudi del cas concret. A continuació, en el treball que ara concloem, he determinat un objecte d'anàlisi per a buscar un ancoratge on fer la recerca i plantejament de la teoria. Per a fer-ho he necessitat determinar una mostra de l'objecte d'estudi i una metodologia per a analitzar-lo amb les seves variables. Al final exposo els resultats de la recerca i ara és el moment de localitzar les conclusions per acabar de lligar tots els punts del treball.

Per a fer-ho, en primer lloc exposaré les hipòtesis o preguntes formulades especialment en el *Marc teòric* i proposaré unes respostes. I al final aprofitaré per fer una conclusió més global i valorativa, afegint algunes propostes de cara a possibles noves investigacions relacionades amb aquesta.

V.2.- CONCLUSIONS DE LA TESI

Amb aquest treball crec haver aportat un resum de quina és la teoria que existeix de com s'informa en periodisme sobre el conflicte basc o el procés de pau, de manera concreta, i com s'informa, de manera general, sobre política. He procurat aportar diferents punts de vista, que he cregut encertats, sobre el tema, i també aportacions personals, fruit d'una tasca de reflexió. Hi ha una certa idea generalitzada que els mitjans de comunicació de masses fan sovint més feina de desinformació que d'informació. En definitiva, es diu que aquests mitjans estan en crisi. Però aquells qui ens dediquem a l'estudi d'aquest àmbit sabem que pràcticament des que es va crear aquesta professió s'ha criticat si, en realitat, tergiversa o no la realitat. El que hem intentat dir en el marc teòric és que, en definitiva, el periodisme no deixa de ser una de les interpretacions possibles de la realitat. Una més, tot i que es tracta de la més visible. I que cada mitjà té la seva pròpia. Tampoc hem descobert res que no sapiguem, o que molta gent intueix, però sí que hem cregut convenient explicar com funcionen els mecanismes d'elaboració de notícies i d'editorials de diari.

També creiem haver aportat una metodologia d'estudi que ens serveixi per entendre millor això que hem plantejat en el marc teòric. Una metodologia que ja hem dit que és fruit d'un projecte de recerca de la Universitat del País Basc. Es tracta d'una metodologia d'anàlisi de continguts per analitzar especialment portades i editorials, els aparadors informatius i d'opinió del diari. Precisament el fet de trobar una bona metodologia d'aquestes és una de les dificultats amb què es troba tot investigador sobre ciències socials, sobretot en comunicació i més concretament en periodisme. Dificultat, perquè malgrat que parlem de "ciències socials" ja sabem que aquestes no són exactes i, per tant, les metodologies d'anàlisi tampoc ho són, d'exactes. Malgrat això, crec que es tracta d'una bona metodologia, que permet trobar coses interessants, però que disposa d'algunes mancances. És una metodologia molt acurada per analitzar portades i editorials, que són els gèneres en què hem focalitzat l'estudi. Però aquesta metodologia no ens serviria per fer una recerca del contingut informatiu de l'interior del diari. Amb això volem dir que les portades i els editorials sí que estan ben analitzats en aquest treball, però potser no són suficients si el que es vol és fer un anàlisi en més profunditat de com un diari sencer parla del conflicte basc. Lògicament, l'ideal seria analitzar pàgina per pàgina i dia per dia durant els dos anys, recordem que n'hem agafat una mostra. Tot i això, aquest estudi hauria de ser suficient per tenir una mirada panoràmica de com han informat i opinat aquests diaris del conflicte basc.

Finalment, aporto l'estudi d'un cas concret, que més que donar llum a la teoria, pretén posar de relleu algunes de les coses exposades en la part teòrica, i també trencar alguns tòpics o

pressuposicions. Així que la metodologia m'ha servit per localitzar en un exemple concret allò que exposava en el marc teòric i que ha servit per reafirmar algunes teories i també algunes presumpcions. Es tracta, a més, d'un marc teòric que no només és vàlid per a la mostra concreta d'aquest treball, sinó que pot ser útil per a altres mostres que tinguin en les portades i els editorials dels diaris el seu focus d'atenció.

Aquestes són, doncs, algunes de les preguntes o hipòtesis que s'han anat formulant i que ara intentem respondre a partir del treball que hem realitzat.

1.- *¿S'informa correctament sobre el que passa al País Basc?*

En general, doncs, es pot desprendre del treball que la manera com s'informa sobre certs conflictes, i concretament el del País Basc, no acaba de ser la que molts dels estudiosos, que han analitzat la relació entre premsa i conflictes polítics violents, creuen que hauria de ser. Una de les premisses del periodisme és sobretot intentar que sigui el lector, l'audiència, la que tingui prou elements de judici per jutjar què és el que està passant i que no se li digui quina postura ha de prendre o què ha pensar. Malgrat tot, no neguem que el mitjà, com actor social que és, i com actor del conflicte que és, té un paper important a desenvolupar. Aquest paper no s'ha de centrar només en fer de missatger, però tampoc de tergiversador, sinó també d'intentar aportar elements que permetin que un conflicte com aquest s'acabi. I això, com han repetit diferents estudiosos, no s'aconsegueix amb el tractament clarament tendencios cap una de les parts. En el període analitzat en aquest treball, que bàsicament comprèn l'època de treva, no hi hem detectat tanta hostilitat contra un dels dos actors del conflicte, encara que segueix havent-n'hi, i això ho considerem positiu.

De fet, si mirem les fonts citades veurem com hi ha pràcticament la mateixa presència de fonts del que hem denominat bloc estatalista com del bloc nacionalista, entesos com a dirigents de partits polítics o d'institucions públiques. Almenys això des de Catalunya, tot i que *El Periódico* i *La Vanguardia* tenen una presència lleugerament superior de fonts estatalistes. Una proporció semblant la tenim en els diaris que hem dit que eren de tendència espanyolista, tot i que amb presència clarament inferior del nacionalisme basc, excepte el diari *El Mundo* i *El Correo*. En canvi, la presència del nacionalisme basc és clarament superior en els diaris basquistes. Aquestes dades ens diuen, doncs, allò que ja ens han explicat estudiosos de conflictes: que la veu d'aquells qui tenen una posició més forta davant d'un conflicte solen ser qui tenen també més veu als mitjans. Recordem, a més, que aquest és un conflicte polític del País Basc i, malgrat això, se sent tant o més la veu del Govern espanyol que la del Govern basc.

2.- *¿Hi ha un mirada diferent des de Catalunya?*

Com hem vist en les conclusions al final de la comparativa entre diaris al principi sorprèn que sigui *El Periódico* el diari que més espai ha dedicat, en portada, al conflicte basc. Tot i que podria estar justificat perquè és un mitjà que sol tenir una primera pàgina més carregada d'informacions que els altres. En canvi, és el diari que menys editorials hi dedica.

A part d'aquesta diferència, els tres diaris informen, quantitativament, d'una manera molt similar, ja sigui pel número d'actors com de fonts que hi apareixen. Aquest fet ens ha servit per arribar a la conclusió que la rutina periodística ha estat similar i, per tant, marcada per una tematització i, en conseqüència, una agenda-setting similars. I en aquesta quantitat sí que hem detectat diferències amb la resta de mitjans, els editats fora de Catalunya. Des del nostre país s'informa molt menys que des de Madrid sobre el conflicte basc. Això ens ha fet arribar a la conclusió, també, que Madrid i en part el País Basc, marquen l'agenda temàtica d'aquest conflicte. I diem "en part" des del País Basc perquè malgrat que es frega el 100% de dies en què els mitjans bascos parlen del seu conflicte també és veritat que moltes de les notícies vénen des de Madrid, concretament del Govern espanyol.

Però si entre els diaris catalans hi ha semblances quantitatives, no podem dir el mateix de les qualitatives. La postura dels dos diaris generalistes de més vendes i més difusió de Catalunya, *El Periódico* i *La Vanguardia*, divergeixen de l'altre diari analitzat, *l'Avui*. Això es detecta en la línia informativa, en la valoració dels actors del conflicte, i sobretot en les conclusions dels editorials. Els dos primers diaris, malgrat distanciar-se lleugerament dels diaris més espanyolistes de Madrid o del País Basc, mostren una certa tendència a defensar les postures que podríem dir-ne menys basquistes. No cal dir que *l'Avui*, en canvi, s'acosta més a l'ideari del nacionalisme moderat basc. Però filant encara més prim, i sempre a partir de l'anàlisi d'aquestes portades i editorials, podem dir que dels dos grans diaris l'editat pel Grupo Zeta es decanta més cap a l'espanyolisme o el nacionalisme espanyol que no pas el diari editat pel Grupo Godó. I és que aquest últim es posiciona més a favor de la línia basquista del PSE o PSOE, al revés d'*El Periódico* que tendeix a defensar la postura més espanyolista del PSOE. Però, malgrat això, les diferències són més clares respecte els altres diaris analitzats en el mateix període pel projecte d'investigació de la Universitat del País Basc. Ja hem dit que, en conclusió, hi ha tres grans línies editorials sobre aquest conflicte: la dels diaris editats a Madrid, la dels diaris espanyolistes editats a Euskal Herria i la dels diaris nacionalistes bascos.

També hem de dir que des de Catalunya es tendeix a tenyir les informacions i, en part, les opinions, amb la mirada que en tenen els partits polítics i/o figures institucionals del nostre

país. A més, sovint es relaciona, sobretot en l'opinió, el conflicte polític que pateix el País Basc amb el que, marcant les distàncies, també viu Catalunya amb el Govern espanyol. Recordem que en aquest treball hem mostrat com l'opinió que té el públic català d'aquest conflicte és d'una postura que podríem dir intermèdia entre la dels bascos i la resta de ciutadans de l'estat espanyol.

En definitiva, sí que hi ha una mirada catalana del conflicte basc. Potser és més quantitativa que qualitativa. I és que s'hi ha dedicat menys pàgines, però des d'una perspectiva menys bipolaritzada. O sigui, malgrat les diferències ideològiques entre els tres mitjans, cap d'ells nega en rotunditat, per exemple, la possibilitat de resoldre de manera negociada el conflicte.

3.- ¿Influeixen els mitjans de comunicació al públic a l'hora de prendre partit sobre el conflicte basc?

Com ja he avançat en la resposta anterior, hem de dir que a través d'una enquesta feta a consumidors de mitjans catalans aquests es trobarien en un terme mig entre els bascos i la resta d'espanyols a l'hora de criticar els mitjans quan parlen del conflicte basc. O sigui, des d'Euskadi es té una mirada molt crítica de com informen els seus mitjans sobre el seu conflicte, al contrari del que passa a Espanya en què, en general, els sembla que els seus mitjans ho fan correctament. Els catalans, en canvi, sembla que estem entremig tot i que, possiblement, més a prop del concepte que en tenen la resta d'espanyols.

Aquestes dades ens han fet arribar a una conclusió interessant, i és que com més a prop ets d'un conflicte, menys et fies de com t'informen d'aquest conflicte els mitjans de comunicació. Això ens fa suposar, doncs, que en realitat quan més a prop estàs d'un conflicte menys t'influencien els mitjans de comunicació. O, dit d'una altra manera, la tematització és menys efectiva quan el públic coneix de primera mà la informació tematitzada.

En canvi, podem dir que quant més lluny et trobes, físicament, d'un conflicte és més fàcil que funcioni la tematització. Aquells espanyols que s'informen del conflicte basc ho fan, majoritàriament, a través dels mitjans de comunicació i es fien d'allò que aquests publiquen.

Així doncs, sí que s'hauria de relativitzar la influència dels mitjans dient allò que ja hem repetit més d'una vegada: com més allunyat es troba el públic d'un conflicte hi ha més possibilitats que es deixi influenciar per la postura que tenen els mitjans davant d'aquest conflicte.

4.- *¿Els mitjans, doncs, prenen una postura clara davant del conflicte basc?*

Sí, en general bastant clara. Tot i això, i tal i com hem explicat més amunt, des de Catalunya podem veure com els diaris editats aquí tendeixen a tenir una postura més intermèdia. En canvi, ja hem dit que els diaris editats a Madrid es posicionen bàsicament a favor d'una postura espanyolista i, per tant, és lògic pensar que el seu públic acaba influenciat per aquesta postura i acaba tenint també una postura propera a aquesta tendència dins el conflicte.

En canvi, els diaris de tendència més espanyolista del País Basc acaben sent menys influents amb la seva postura favorable al Govern espanyol. Recordem que la postura de com s'ha de solucionar el conflicte del públic espanyol difereix substancialment de la del públic basc. Hi ha, doncs, una clara divisió que, en bona part, està condicionada per allò que publiquen els mitjans de comunicació.

5.- *¿I aquesta postura es veu només en l'opinió? ¿O també la trobem en la informació que, com dèiem, sovint tendeix a fer una interpretació de la realitat que s'acosta a la interpretació valorativa?*

El tractament informatiu també tendeix a tenir un grau d'interpretació que s'acosta a posicions valoratives. Això és el que hem intentat analitzar quan hem detallat els titulars de les portades dient si hi havia una valoració positiva, negativa o neutra dels actors del conflicte. Així ha estat com hem vist que *El Periódico*, *La Vanguardia* i *Avui* prenen una postura positiva en titulars respecte el bloc estatalista en un 31%, 46% i 18% en front d'una postura negativa del 6%, 18% i 33% respectivament. Unes dades que pràcticament s'inverteixen a l'hora de valorar en titulars el bloc nacionalista.

Això demostra allò que, en principi, sembla bastant clar: que no existeix una neutralitat informativa absoluta. Que, més enllà de la valoració que pugui mostrar un mitjà en els seus editorials, existeix una interpretació tendenciosa en la informació. Així que la percepció valorativa, interpretativa, que acaba tenint un lector també està condicionada pel tractament informatiu que es faci de la realitat.

6.- *¿Durant la treva les informacions que feien referència al conflicte basc eren també sobretot informacions sobre terrorisme o sobre actes violents? O, en canvi, ¿prevalen les informacions sobre política?*

Si a una gran conclusió podríem arribar de tots els mitjans analitzats és que independentment de l'opinió de cada mitjà o de com valorin el conflicte, la presència del tema basc a les pàgines de tots ells és molt alta. Fins i tot en els editats a Madrid. Demostrant una vegada més

que aquest és el gran tema d'Estat a Espanya. Això encara queda més confirmat si recordem en quin període ens trobem. Les dades que hem exposat demostren com hi ha clarament una voluntat de mantenir viu el tema basc, d'això n'hem dit tematitzar-lo. I que formi part de l'agenda-setting del públic i, en conseqüència, de l'opinió pública. Aquest tema no genera un volum informatiu tant gran com perquè aparegui tant sovint els mitjans. Aquests, amb l'ajuda inestimable dels polítics, o potser hauríem de dir que és al revés, volen que se'n parli. I no només que se'n parli, sinó que es faci de la manera que ells volen, o a favor de les tesis que uns i altres defensen.

Sí que hem detectat que, en ocasions, es tendeixen a magnificar informacions sobre violència per així seguir donant la sensació que aquesta encara perdura i que, per tant, el conflicte no es pot resoldre per la via dialogada. Amb això volem respondre allò que també ens hem preguntat en més d'una ocasió: *¿per què es dóna més pes a la kale borroka que no pas a les iniciatives per trobar la pau?* Doncs perquè si parles menys de política i més de violència és més fàcil defensar l'argument que aquest és un conflicte que només té una solució policial o judicial.

Malgrat això, creiem que en aquest estudi hem demostrat com el conflicte basc no és només un tema sobre delinqüència o de caràcter merament policial o judicial, sinó que sobretot és un tema polític. Aquesta és la idea que defensen alguns estudiosos del conflicte basc i que hem exposat en el marc teòric i, en aquest treball, arribem a la mateixa conclusió. Això ho demostren moltes dades, des de l'origen de les notícies, passant pels protagonistes dels titulars i de les fonts d'informació i acabant per l'opinió en els editorials. Per més que des de molts sectors es digui que en el fons no hi hauria debat polític si no hi hagués ETA, és difícil d'imaginar que això sigui cert. No negarem que ETA és l'actor que pertorba i distorsiona el debat polític, però n'és un actor més que té el seu protagonisme i que va aparèixer precisament perquè hi havia un conflicte polític, no al revés. Per tant, al contrari d'aquells qui defensen que es parla de política perquè ETA així ho vol m'atreveixo a dir que si no hi hagués ETA només es parlaria de política (d'ideologia, de model d'Estat, de territorialitat, etcètera) i, en canvi, es deixaria de parlar de violència i/o delinqüència. O, almenys, seria més difícil fer-ho.

Almenys els tres diaris analitzats han focalitzat bastant l'atenció en el debat polític del conflicte i la possible resolució també política d'aquest. En cap cas s'ha negat, però, que també calgui una solució judicial i policial d'aquest, però no s'ha negat la via política. Per tant, sí que podem dir que en un període de treva com aquest les informacions s'acosten més al que creiem que ha de ser un tractament més ajustat sobre el conflicte. I també és quan la

premsa pot intentar influir per a una possible solució d'aquest buscant un consens entre tots els actors implicats. Tot i això, no dic que el mitjà deixi de prendre partit cap a un dels actors del conflicte. En tot cas si ho fa crec que hauria de fer-ho respectant unes mínimes regles del que entenem com a ètica periodística. O sigui, procurant que les opinions, o les interpretacions explícites, tinguin lloc en els espais dedicats a l'opinió i que els espais dedicats a la informació procurin ser neutrals, explicatius i complerts, amb tots els punts de vista possibles, contrastant informacions i sense la introducció de certes interpretacions més fruit d'aconseguir un cert desgast i aïllament, que de procurar informar de manera correcta.

En definitiva, i usant les paraules de Llorenç Gomis ja citades, sense que hi hagi interferència entre els nivells d'interpretació. Malgrat tot, la història ens demostra que possiblement aquest canvi detectat no ha estat suficient. La potència i influència mediàtica que tenen els mitjans de Madrid, majoritaris pel que fa als lectors, no han facilitat precisament a la resolució del conflicte, o almenys de la manera que creiem que s'hauria de resoldre. Mantenir oberta la tensió permanentment, posar en dubte la legitimitat democràtica d'alguns partits, o magnificar les accions violentes o relacionades amb ETA, aparcant les veus que proposen solucions constructives al conflicte, no en van facilitar la resolució. Ni en el període analitzat ni en la treva posterior.

Malgrat tot, sí que hem detectat certa diferència entre el tractament informatiu i l'editorial. En certa manera, els diaris tendeixen a ser més bel·ligerants contra les postures oposades a la seva en l'editorial ja que és l'espai en què poden mostrar, lògicament, de manera més clara la seva opinió. També cal dir que en el període de treva la presència de notícies sobre el conflicte basc han disminuït, però aquest és un fet normal ja que no hi ha l'espectacularitat dels atemptats. Tot i això, el percentatge de presència és molt important i demostra que al mitjans els segueix interessant el conflicte basc.

7.- ¿A partir del període analitzat canvia la percepció mediàtica del conflicte basc?

Aquesta resposta no l'hauria de respondre jo, sinó que podria ser el punt de partida per a noves investigacions basades en aquesta. Però em veig amb cor de plantejar una resposta a partir d'una percepció de l'estat actual del conflicte basc. La impressió que tinc és que allò que ha fet el Govern de José Luis Rodríguez Zapatero amb la treva d'ETA, anunciada el 22 de març del 2006, no difereix massa de la postura que va prendre José María Aznar en el període analitzat. Possiblement la bel·ligerància de Mariano Rajoy, com a cap de l'oposició, en contra del diàleg del Govern socialista amb ETA durant aquesta última treva ens pot fer pensar el

contrari. Però si féssim una comparativa real entre es passos que va fer Aznar i els que va fer Zapatero, possiblement veuríem com van ser més significatius els de l'exlíder del PP.

Tot i això, sí que hi ha una cosa que tinc la impressió que ha canviat molt, i és la facilitat amb què es parla del conflicte polític. El període que analitzo en aquest treball va marcar un abans i un després de la percepció i alhora explicació del conflicte basc. La postura clarament sobiranista que va agafar espacialment el PNB amb el Pacte de Lizarra, i posteriorment el lehendakari Ibarretxe amb el seu pla de fer una consulta popular, van canviar substancialment la manera de parlar del conflicte basc.

Especialment a partir de la segona victòria d'Ibarretxe, el 13 de maig del 2001, just un any després de la finalització del període analitzat en aquest treball, es va aguditzar la disputa ideològica, política, de la resolució del conflicte. Tot i que ETA va seguir matant, i de manera molt agressiva, cruenta, impune i dramàtica, la violència com a principal tema de discussió passa a un segon pla. No negaré que les acusacions en contra d'Ibarretxe i del nacionalisme basc moderat de fer el joc a ETA i als violents seguirà sent present. Però en un context en què Ibarretxe parla constantment d'autodeterminació, que a Irlanda del Nord el conflicte es va solucionar per vies polítiques, que a Catalunya es posa data a un possible referèndum o que a Escòcia governen els independentistes, la tematització del conflicte basc tendeix a desviar-se cap a una vessant impensable a finals del segle passat.

Si dèiem, doncs, en el punt anterior, que en el període de treva analitzat es tendeix a informar més de política que de violència, al revés del que havia passat a les dècades dels anys 80 i 90, ara podem dir que a la dècada dels anys 00, i tot i que hi torna a haver molta activitat d'ETA, el debat polític o ideològic passa per davant del debat més vinculat amb la violència.

El principal motiu d'aquesta nova tendència informativa és el canvi de rumb que imposa especialment el PNB, apostant clarament per arribar a acords amb els nacionalistes de l'esquerra abertzale, i en part per un cert canvi de rumb del PSE, també a partir de les eleccions basques del 2001. Això no vol dir, però, que no hi continuïn havent dos grans bàndols enfrontats. Vol dir que especialment el PNB, en tot cas, s'ha decantat més clarament a favor d'un d'aquests dos bàndols, sense complexos.

Així doncs, crec que és més que oportú concloure ara aquest treball, tot i que hagi passat pràcticament una dècada, perquè es pot ajudar a entendre millor la conjuntura del conflicte basc en la primera dècada del segle XXI.

Per acabar les conclusions, i si se'm permet, exposaré de manera més explícita la meva opinió després d'haver fet aquest treball. Ens trobem, doncs, possiblement, davant del principal tema d'Estat a Espanya. O, si més no, en una part del gran tema d'Estat: la definició d'Espanya.

ETA ha estat l'excusa perfecte per aquells qui no han volgut resoldre aquest gran tema. Mentre ETA actui, aquells qui defensen la unitat d'Espanya tenen un argument moral per combatre aquells qui defensen més quotes d'autogovern o, directament, la independència de la seva nació. Mentre hi hagi morts sobre la taula no hi ha cap possibilitat de negociació política. La paradoxa, però, és que si no hi hagués ETA aquest diàleg possiblement també seria inexistent. Precisament en el període que s'analitza en aquest treball això s'intueix. Una treva llarga com la que va viure Espanya durant el període analitzat és allò que més s'assembla a un conflicte sense ETA. Però no ho va ser del tot, i aquesta ha estat el gran argument al qual s'han agafat els partits nacionalistes espanyols per defensar la resolució no dialogada del conflicte.

En aquest context, els mitjans de comunicació són part de l'engranatge o, si ho preferiu, un actor més del conflicte. Bona part de la política que es fa, tal i com ens explica molt bé Salvador Cardús, es fa a través dels mitjans. Tampoc seria massa correcte dir que els mitjans interfereixen en el conflicte perquè des de sempre els mitjans han estat actors dels diferents conflictes dels quals parlen. Però veient quins són la majoria de mitjans, pel que fa al número de lectors, és fàcil endevinar que els mitjans no han facilitat una sortida dialogada del conflicte.

Per aconseguir aquest objectiu tenen moltes armes, les més lògiques són la portada i l'editorial, que visualitzen clarament la postura del diari. També són les millors eines per tal de tematitzar el conflicte en la línia desitjada per tal que el gran públic, la societat en general, segueixi aquest mateix camí. També es treballa amb altres eines més subtils, com l'emparaulament de la realitat, la valoració en els titulars, la jerarquització, silenci o amplificació de les fonts, etcètera.

Malgrat tot, hi ha coses que durant aquest període han estat impossibles d'amagar. Per més que la valoració de molts mitjans sigui negativa, no s'ha pogut obviar que hi ha hagut intents per tal de solucionar el conflicte de manera pacífica i dialogada. Crec, sincerament, que el setembre de 1998 va marcar un punt d'inflexió en la societat basca i, espero, que també en la societat espanyola. Potser els que més es van creure que això es podia solucionar de manera política van ser els mateixos bascos. Estic convençut que encara creuen que això és possible. No cal dir que ara no parlem només d'ETA, sinó sobretot del conflicte en general. Tinc la impressió que a ETA la societat basca ja l'ha derrotat ja que la derrota d'aquesta organització consisteix en la no legitimació del poble que suposadament defensa. I que el que realment cal resoldre és el conflicte de fons que massa sovint ha quedat en segon terme perquè precisament els mitjans l'han volgut amagar.

Així que la majoria de mitjans de comunicació han pres partit per un dels grans fronts o pols oberts dins aquest conflicte. Això no ha obert precisament vies a la solució. Més aviat podríem dir que han estat part del problema. Desgraciadament, però, sembla que les coses no canviaran massa i la poca tradició democràtica que té Espanya, amb 40 anys de dictadura encara massa recent, fan pensar que potser encara som lluny de la resolució d'un conflicte que desgraciadament ha causat massa víctimes. Tan de bo m'equivoqui.

Bé, aquesta última només és una opinió a la qual he arribat després de fer aquest treball. Potser estigui equivocat, no ho sé. Espero haver acomplert l'objectiu principal d'aquesta tesi que no era altra que explicar com s'informava i opinava, interpretava en definitiva, des de Catalunya sobre el conflicte basc en un període concret. També espero que hagi fet de manera suficientment clara i ben argumentada. Per suposat que deu tenir mancances i que alguna part de la recerca es podria fer de manera més acurada. És per això que emplaço a altres investigadors que utilitzin aquest treball per fer-ne de nous. No estaria malament, per exemple, ampliar el camp d'anàlisi dins el mateix període. Si aquí parlem de portades i editorials, ¿per què no analitzar les pàgines interiors o l'opinió de col·laboradors d'aquests diaris? També es podria comparar aquest mateix període amb la treva posterior d'ETA que va trencar en el tràgic atemptat de Barajas del penúltim dia de l'any 2006. Estaria bé, potser, fer servir la mateixa metodologia i els mateixos mitjans per veure si alguna cosa ha canviat 8 o 9 anys després. Aquí us el deixo.

VI.- BIBLIOGRAFIA (citada i/o consultada)

- ABAURREA, A.; SERRA, R., “Qui són els amos dels diaris a Catalunya? Accionat de la premsa catalana i principals grups de comunicació”. *Capçalera*, [Barcelona] (1995), núm. 64.
- AGOSTINI, A. *La tematizzazione. Selezione e memoria dell'informazione giornalistica*. En “Problemi dell'informazione” (PDI), 1984.
- ÁLVARO, F.-M., CARBONELL, J. M., SÁEZ MATEU, F. i RISQUETE, J. “La tematització i personalització de la informació digitalitzada i el seu impacte en la formació d'opinió pública”. *Trípodos* [Barcelona] (2006), núm. 18.
- ARANBERRI, L. A. *La cobertura informativa de la violencia política*. Bilbao: Fundació Sabino Arana, 1998.
- ARREGI, J. *Euskadi invertebrada*, Donostia: Ed. Oria, 1996.
- AULESTIA, K. *Días de viento sur: la violencia en Euskadi*. Barcelona: Antártida/Empúries, 1993.
- AVUI 1976-1986, 10è aniversari*. Barcelona: Premsa Catalana, SA, 1986.
- BADIA, L. *De la persuasió a la tematització. Introducció a la comunicació política moderna*. Barcelona: Editorial Pòrtic, 1992.
- BATISTA, A. i PLAYÀ, J. *Artapalo: ETA després de Txomin*. Barcelona: Pòrtic, 1988.
- BATISTA, A. *Terror i negligència. Hipercor i la construcció periodística d'ETA*. Barcelona: Edicions La Magrana, 1997.
- BATISTA, A. *Diario privado de la guerra vasca*. Barcelona: Plaza y Janés, 1999.
- BERGER, P. L. i LUCKMAN, T. *La construcció social de la realitat. Un tractat de sociologia del coneixement*. Barcelona: Herder, 1996.
- BEZUNARTEA, O. et. al. *La prensa y los electores. El mito de la influencia*, Bilbao, EHU-UPV, 2000.
- BEZUNARTEA, O. *Notícies e ideología profesional. La prensa vasca en la transición política*. Deusto, 1988.
- BORRAT, H. *El periódico, actor político*. Barcelona: Editorial Gustavo Gili, 1989.
- BRUNI, LUIGI *ETA: historia política de una lucha armada*, 1a. Part, Tafalla, Txalaparta, 1992.
- BURGUET, F. *Construir les notícies. Una teoria de la redacció periodística*. Barcelona: Dèria Editors, 1997.
- BURGUET, F. *Les trampes dels periodistes*. Barcelona: Edicions 62, 2004.

- CARDÚS, S. *Política de paper. Premsa i poder a Catalunya 1981-119*. Barcelona: La Campana, 1995.
- CARDÚS, S. "La premsa diària a les Illes Balears, el País Valencià i Catalunya (1976-1996)". *Finestra Oberta* [Barcelona] (1998), núm. 4.
- CARDÚS, Salvador, "Imprescindible", *Avui*, (27 abril 2001), p. 19.
- CARO BAROJA, J. *Realidad y fantasía en el mundo criminal*. Madrid: CSIC, 1986.
- CARO BAROJA, J. *Terror i terrorismo*. Barcelona: Plaza & Janés, 1989.
- CASASÚS, J. M. *La premsa actual. Introducció als models de diari*. Barcelona: Edicions 62, 1981.
- CESAREO, G. *Es Noticia. Procesos, fuentes, tecnologías y temas en el aparato informativo*. Barcelona: Mitre, 1986.
- CHOMSKY, N. i HERMAN, E. *Hablemos de terrorismo*. Tafalla: Editorial Txalaparta, 1998.
- CHOMSKY, N. i HERMAN, E. *Los guardianes de la libertad*. Barcelona: Editorial Crítica, 1990.
- COLLON, M. *¡Ojo con los medios!*. Hondarribia: Hiru, 1995.
- CORBELLA, J. M. "El català en la premsa, la premsa en català". *Cultura* [Barcelona] (1991), núm. 19, p. 28-37.
- CORBELLA, J. M. *La comunicació social a Catalunya*. Barcelona: CIC, Generalitat de Catalunya, 1995.
- D'ADAMO ORLANDO, GARCÍA B., VIRGINIA i FEIDENBERG, FLAVIA. *Medios de comunicación y opinión pública*. Madrid: McGraw-Hill, 2007.
- DADER, J. L. *Periodismo y pseudocomunicación política*. Pamplona: EUNSA, 1983.
- DIEZHANDINO NIETO, M. P. *El quehacer informativo. El "arte de escribir" un texto periodístico. Algunas nociones válidas para periodistas*. Bilbao: Servicio Editorial Universidad del País Vasco-Euskal Herriko Unibertsitatea, 1994.
- DOMÍNGUEZ, FLORENCIO. *ETA en Cataluña. De Terra Lliure a Carod-Rovira*. Madrid: Ediciones Temas de Hoy, S.A., 2005.
- DOVIFAT, E. *Política de la información*. Pamplona: Universidad de Navarra, 1980.
- DUCH, L. "Els valors, entre fonamentalisme i "nova era"". *Trípodos* [Barcelona] (2000), núm. 9, p. 11-30.

El Periódico. 25 anys amb els lectors. Barcelona: Grupo Zeta, 2003

ETXEBESTE, E. *Veinte años después.* Hondarribia: Hiru, 1994.

FIGUERES, J. M. *Informe sobre prespectives de la premsa en català d'abast general a Catalunya.* Barcelona: El Llamp, 1990.

FISHMAN, M. *La fabricación de la noticia.* Buenos Aires: Tres tiempos, 1983.

FITZDUFF, M. *Más allá de la violencia. Procesos de resolución de conflicto en Irlanda del Norte.* Bilbao-Gernika: Bakeaz-Gernika Gogoratzuz, 1998.

FOREST, E. *Diez años de tortura y democracia.* Fuenterrabía: Ed. Gestoras Pro Amnistía, 1987.

GARCÍA DE ANDOIN, C. "Sinèrgies de pau, Irlanda del Nord i el País Basc". *Idees*, [Barcelona] (1999), núm. 1, p. 7-10.

GAZIEL. *Història de "La Vanguardia" (1991-1936) i nou articles sobre periodisme.* Barcelona: Editorial Empúries, 1994.

GESTORAS PRO AMNISTÍA i FOREST, E. *Dispersión.* Fuenterrabía: Ed.Iru, 1993.

GIACOPUCCI, G. *ETA: historia política de una lucha armada*, 2a. Part. Tafalla: Txalaparta, 1992.

GIACOPUCCI, G. i EGAÑA, I. *Los días de Argel.* Tafalla: Txalaparta, 1992.

GIFREU, J. i COROMINAS, M. *Construir l'Espai Català de Comunicació.* Barcelona: CIC, Generalitat de Catalunya, 1991.

GIRÓ, X. *Anàlisi crítica del discurs sobre nacionalisme i identitat als editorials de la premsa diària publicada a Catalunya des de la transició fins al govern del PP (1977-1996).* Tesis doctoral, 2000.

GOMIS, L. *Teoría del periodismo. Cómo se forma el presente.* Barcelona: Ediciones Paidós, 1991.

GOMIS, L. *Teoria del Gèneres Periodístics.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Centre d'Investigació de la Comunicació, 1989.

GRIJELMO, A. *El estilo del periodista.* Madrid: Santillana, S.L. Taurus, 1997.

GUILLAMET, J. *La circulació de la premsa, Catalunya-Espanya: difusió interterritorial.* Barcelona: CIC, Generalitat de Catalunya, 1990.

HUERTAS, J. M. "Els set pecats capitals de la premsa de Barcelona". *Capçalera* [Barcelona] (1990), núm. 16.

- HUERTAS, J.M. *Una història de 'La Vanguardia'*. Barcelona: Angle Editorial, 2006
- IBARRA GÜELL, P. *La evolución estratégica de ETA (1963 –1987)*. Donostia: Kriselu, 1987.
- IDOIAGA, P. i RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. *Al filo de la (in)comunicación. Prensa y conflicto vasco*. Madrid: Editorial Fundamentos, 2002.
- IDOYAGA, P. "Sistema político, informativo y sociedad". *Espacios vascos de la construcción nacional de Euskal Herria* [Leioa] núm. 5, (1999).
- IDOYAGA, J. V. *Medios de comunicación y proceso de paz en Euskadi*. Madrid: Viento Sur, 1999.
- IDOYAGA, P. i XICOY, E., "Com s'informen i què pensen els catalans sobre el conflicte d'Euskadi". *Quaderns del CAC*, [Barcelona], (octubre 2001), núm. 10, p. 67-73.
- IGUARTA, J.J. i HUMANES M.L. *Teoría e investigación en comunicación social*. Madrid: Editorial Síntesis, 2004.
- JONES, D. E. *Fonts d'informació sobre comunicació i documentació periodística a Espanya: selecció d'institucions, persones i bibliografia/ 1995*. Barcelona: CIC, Generalitat de Catalunya, 1995.
- LETAMENDÍA, FRANCISCO. *Ciencia política alternativa. Su aplicación al País Vasco e Irlanda del Norte*. Madrid: Editorial Fundamentos, 2001.
- La Vanguardia. Libro de redacción*. Barcelona: La Vanguardia Ediciones SL, 2004.
- La Vanguardia. 125 años de vocación universal*. Barcelona: La Vanguardia, 2006
- LÓPEZ GARCÍA, A. *Escritura e información*. Madrid: Càtedra, 1996.
- KRIPPENDORFF, K. *Metodología de análisis de contenido. Teoría y práctica*. Barcelona-Buenos Aires: Paidós, 1990.
- MARLETTI, C. *Media e politica. Saggi sull'uso simbolico della politica e della violenza nelle comunicazioni*. Milà: Franco Angeli Editore, 1984.
- MARLETTI, C. *Prima e doppio. Tematizzazione e comunicazione politica*. Torí: ERI, RAI/VQT, núm. 87, 1987.
- McCOMBS, M. i SHAW, D. "The agenda-setting function of mass media". *Public Opinion Quarterly*, núm. 36, 1972, p. 176-187.

- McCOMBS, M. *Elaborating the Agenda-Setting Influence of Mass Communications*. Keio University, 1976.
- McCOMBS, M. *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento*. Barcelona: Paidós Comunicación, 170, 2006.
- MIRALLES, M. i ARQUÉS, R. *Amedo: el estado contra ETA*. Barcelona: Plaza y Janés, 1989.
- MOA, P. *Reflexiones sobre el terrorismo*. Madrid: Moa, 1985.
- MORÁN, G. *Los españoles que dejaron de serlo: Euskadi 1937-1981*. Barcelona: Ed. Planeta, 1982.
- MUÑOZ, J. J. "Las formas de contaminación informativa". *Mensaje y Medios* (Nueva Serie) [Madrid] (1990), núm. 19, p. 88-92.
- MUÑOZ ALONSO, A. *Política y nueva comunicación. El impacto de los medios en la vida política*. Madrid: Fundesco, 1989.
- NAVARRO J. *Buenos días Euskadi*. Madrid: Foca, 2000.
- NÚÑEZ ASTRAIN, L. *La raó basca. El País Basc, un poble ens amaguen*. Tafalla: Txalaparta, 1997.
- OLLORA, J. M. *Una vía hacia la paz*. Donostia: Erein, 1996.
- PAGOLA, J. A. *Una ética para la paz. Los obispos del País Vasco, 1968-1992*. Donostia: Editorial Diocesana, 1992.
- PIÑUEL, J. L. *El terrorismo en la transición española*. Madrid: Fundamentos, 1986.
- RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. *Ertzaintza, ¿héroes o villanos?*. Tafalla: Ed. Txalaparta, 1992.
- RAMÍREZ DE LA PISCINA, T. *Gabinetes de comunicación: funciones, disfunciones e incidencia*. Barcelona: Ed. Bosch, 1995.
- REI, PEPE. *El periodista canalla*. Miatzen SARL (Kale Gorria liburuak), 2001.
- REKALDE, A. "Prensa y propaganda. El nacionalismo vasco en *El País*". Resum de tesi doctoral, 2000.
- RODRIGO, M. *Los medios de comunicación ante el terrorismo*. Barcelona: Icària, 1991.

RODRÍGUEZ, R. y SÁBADA, T. (Eds.). *Periodistas ante conflictos. El papel de los medios de comunicación en situaciones de crisis*. Pamplona: Ediciones Universidad de Navarra, 1999.

SÁEZ i CASAS, A. *De la realitat a la representació. Propostes d'anàlisi del discurs mediàtic*. Barcelona: Dèria Editors, 1999.

SÁEZ MATEU, F. "Democràcia i comunicació: de la inherència a l'anomalia". *Trípodos* [Barcelona] (2001), núm. 10.

SÁEZ MATEU, F. *Comunicació i argumentació*. Barcelona: Trípodos, 2003.

SAPERAS, E. i GIFREU, J. "Anàlisi de l'agenda temàtica electoral". A: *Comunicació política i comportament electoral*. Barcelona: Editorial Mediterrània i Fundació Bofill, 1998, (Polítiques; núm. 21), p. 76 i 77.

SARRIONANDIA, J. *No soy de aquí*. Hondarribia: Hiru, 1991.

SCHLESINGER, P. *Media, State and Nation: Political Violence and Collective Identities*. SAGE, 1991.

SETIÉN, J M. *La paz es posible*. Donostia: Editorial Diocesana, 1992.

SETIÉN, J M. *Obras completas I. Dios: política-paz*. Donostia: Editorial Diocesana, 1998.

SORIA, C. (edit.) *Prensa, paz violencia y terrorismo. La crisi de la credibilidad de los informadores*. Pamplona: Eunsa, 1987.

STRUBELL, T. *Un català entre bascos*. Barcelona: La Campana, 2005.

TUCHMAN, G. *La producción de la noticia. Estudio sobre la construcción de la realidad*. Barcelona: Gustavo Gili, 1983.

VAN DIJK, T. A. *La noticia como discurso. Comprensión, estructura y producción de la infomación*. Barcelona: Paidós, 1990.

VV. AA. *Comunicación y política*. Barcelona: Gedisa, 1998.

VV. AA. *Informe sobre violencia y política en la Comunidad Autónoma Vasca y Navarra 1997 - 1998*. Leioa: Universidad del País Vasco – Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), 1999.

WOLF, M. *La investigación de la comunicación de masas. Crítica y perspectiva*. Barcelona: Ediciones Paidós, 2, 1987.

ZALLO, R. *Euskadi o la Segunda Transición*. Donostia: Ed. Erein, 1997.

ZALLO, R. i RAMIREZ DE LA PISCINA, T. *Los medios en Euskal herria ante la nueva situación política (propuesta de decálogo ético)*. (Jornada de reflexión organizada por las fundaciones Bilbao, 13-03-99), 1999.

ZALLO, R. *El país de los vascos. Desde los sucesos de Ermua al segundo Gobierno Ibarretxe*. Madrid: Editorial Fundamentos, 2000.

VII ANNEX

TOTES LES DADES. FITXES DE SÍNTESI

IV.1. INTRODUCCIÓ

En el capítol II, el de la metodologia, s'especifica com s'ha fet l'anàlisi de continguts del treball. En aquest capítol es presenten les fitxes de síntesi obtingudes d'aquesta recerca. Primer es va fer el buidat de dia per dia i, per tant, fitxa per fitxa, i després aquestes dades van quedar resumides en aquestes altres que serveixen per tenir totes les dades obtingudes molt més a mà. En el capítol III, el del Cas Concret, s'analitzen i se'n treuen les conclusions de la recerca, diari per diari i comparant diaris, però per poder tenir totes les dades aquí s'hi afegeixen aquestes fitxes de anàlisi.

A part d'això, el treball, per suposat, també disposa de totes les fitxes, una per una, de la recerca i les fotocòpies de les portades i els editorials. Es tracta d'un volum considerable de paper, tant com uns 1400 o 1500 fulls. Hem de tenir en compte que són 137 fitxes de portades i 137 d'editorials, que en algunes ocasions ocupen més d'un full, més les corresponents fotocòpies i multiplicat pels tres diaris. Per tant, en lloc de posar com a annex aquest enorme volum de fulls, és millor tenir aquestes dades condensades dins la mateixa tesi. Tot i això, la informació complerta està a disposició de qui la vulgui tenir.

IV.2. FITXES SÍNTESI PORTADES AVUI

FITXES SÍNTESI PER A NOTÍCIES DE PORTADA									
NOM DEL DIARI: AVUI									
DADES GENERALS									
I ÍTEMS ANALITZATS									
<ul style="list-style-type: none"> • Calendari de setmana composta: 87 • Calendari de dates significatives: 50 									
II PRESENCIA /ABSÈNCIA									
<p>Sí apareix: (37) 42,5 %</p> <p>No apareix: (50) 57,5 %</p>									
III IMPORTÀNCIA DE LA NOTÍCIA									
Total d'aparicions		OBRE 1a.		2a. INFORMACIÓ		3a., 4a. ... INFOR.		SUMARI	
(núm.).	%	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.
37	42,5	19 51,4	33	3 8,1	4	14 37,8	17	1 2,7	1
Total d'aparicions comptabilitzades									42
Promig de pàgines interiors dedicades a la notícia, per dia d'aparició									1,48
IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR									
Protagonista(es) del titular	NÚM. de vegades que apareix en titulars		CARACTERITZACIÓ						
Govern Central + PP	69	Positiva		Negativa		Neutra			
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)		
		17	24,6%	26	37,7%	26	37,7%		
José María Aznar	26	8	30,8%	9	34,6%	9	34,6%		
Govern Central	22	4	18,2%	9	40,9%	9	40,9%		
PP	14	3	21,4%	5	35,7%	6	42,9%		
Jaime Mayor Oreja	2	1	50%	1	50%	0	0%		
Ministeri d'Interior	2	0	0%	1	50%	1	50%		
Mariano Rajoy	1	0	0%	1	100%	0	0%		
Francisco Álvarez-Cascos	1	1	100%	0	0%	0	0%		
Eduardo Serra (Min. Defensa)	1	0	0%	0	0%	1	100%		
Govern Base + PNB i EA (i EH)*	56	Positiva		Negativa		Neutra			
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)		
		29	51,8%	3	5,3%	24	42,9%		
PNB	19	12	63,2%	2	10,5%	5	26,3%		

Juan José Ibarretxe	11	3	27,3%	1	9,1%	7	63,6%
Xabier Arzalluz	7	5	71,4%	0	0%	2	28,6%
PNB i EA (nacion. moderats)	7	3	42,9%	0	0%	4	57,1%
EA	3	2	66,7%	0	0%	1	33,3%
PNB, EA i EH	2	1	50%	0	0%	1	50%
Nacionalisme basc + dirigents	1	1	100%	0	0%	0	0%
Govern Basc	1	0	0%	0	0%	1	100%
José A. Ardanza (lehendakari)	1	1	100%	0	0%	0	0%
Joseba Egibar	1	0	0%	0	0%	1	100%
Iñaki Anasagasti	1	1	100%	0	0%	0	0%
PNB, EA i IU	1	0	0%	0	0%	1	100%
Carlos Garaikoetxea	1	0	0%	0	0%	1	100%
ETA i/o els seus (pressumptes) membres	55	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		3	5,4%	15	27,3%	37	67,3%
ETA	42	2	4,8%	14	33,3%	26	61,9%
Presos ETA	6	1	16,7%	0	0%	5	83,3%
Etarres	3	0	0%	1	33,3%	2	66,7%
Organització terrorista	2	0	0%	0	0%	2	100%
Belén González	1	0	0%	0	0%	1	100%
José Luis Gereste	1	0	0%	0	0%	1	100%
HB - EH i/o els seus dirigents + Jarrai i (violents)	31	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		8	25,8%	7	22,6%	16	51,6%

EH	14	4	28,6%	3	21,4%	7	50%
HB	12	3	25%	1	8,3%	8	66,7%
Arnaldo Otegi	2	1	50%	1	50%	0	0%
Radicals	1	0	0%	1	100%	0	0%
Josu Ternera	1	0	0%	0	0%	1	100%
Joves proetarres	1	0	0%	1	100%	0	0%
PSOE-PSE i/o els seus dirigents	24	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		3	12,5%	13	54,2%	8	33,3%
PSOE	10	0	0%	5	50%	5	50%
PSE-EE	6	1	16,7%	4	66,6%	1	16,7%
Felipe González	4	1	25%	2	50%	1	25%
Joaquín Almunia	2	1	50%	1	50%	0	0%
Pacte de Mèrida (Bono, Chavez i Ibarra)	1	0	0%	1	100%	0	0%
Fernando Buesa	1	0	0%	0	0%	1	100%
GAL i/o pressumptes implicats	16	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		0	0%	2	12,5%	14	87,5%
Rafael Vera	6	0	0%	0	0%	6	100%
José Barrionuevo	5	0	0%	0	0%	5	100%
GAL	2	0	0%	0	0%	2	100%
Enrique Rodríguez Galindo	1	0	0%	1	100%	0	0%
Guerra bruta	1	0	0%	1	100%	0	0%
Argote	1	0	0%	0	0%	1	100%

Pacte de Lizarra	9	Positiva (núm) (%) 5 66,7%	Negativa (núm) (%) 1 11,1%	Neutra (núm) (%) 2 22,2%	
Tribunals	8	Positiva (núm) (%) 0	Negativa (núm) (%) 0	Neutra (núm) (%) 8 100%	
Tribunal Suprem	3	0 0%	0 0%	3 100%	
Tribunal Constitucional	2	0 0%	0 0%	2 100%	
Audiència Nacional	2	0 0%	0 0%	2 100%	
Poder judicial	1	0 0%	0 0%	1 100%	
Forces de Seguretat	7	Positiva (núm) (%) 2 28,6%	Negativa (núm) (%) 0	Neutra (núm) (%) 5 71,4%	
Guàrdia Civil	2	0 0%	0 0%	2 100%	
Policia	2	2 100%	0 0%	0 0%	
Mossos d'Esquadra	2	0 0%	0 0%	2 100%	
Ertzaina	1	0 0%	0 0%	1 100%	
Govern català + CiU	8	Positiva (núm) (%) 4 50%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 4 50%	
Jordi Pujol	5	2 40%	0 0%	3 60%	
CiU	2	1 50%	0 0%	1 50%	
Govern català	1	1 100%	0 0%	0 0%	
Partits espanyols, Congrés	3	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 1 33,3%	Neutra (núm) (%) 2 66,7%	

Govern francès	3	Positiva (núm) (%) 1 33,3%	Negativa (núm) (%) 1 33,3%	Neutra (núm) (%) 1 33,3%
Parlament Vitòria	2	Positiva (núm) (%) 1 50%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 50%
IU	2	Positiva (núm) (%) 1 50%	Negativa (núm) (%) 1 50%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Partits francesos	2	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 2 100%
Bascos/Euskadi	2	Positiva (núm) (%) 1 50%	Negativa (núm) (%) 1 50%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Juan Carlos I	2	Positiva (núm) (%) 1 50%	Negativa (núm) (%) 1 50%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Partits oposició GC	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Baltasar Garzón	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
UA	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 1 100%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Pepe Rei	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Estat de Dret	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Empresaris Bascos	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Diputació d'Àlaba	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Jaques Chirac	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
BNG	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Govern Irlanda	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Víctimes del terrorisme	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Miguel Ángel Blanco	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
IRA	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
EUA	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
UE	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%

V ACOMPANYAMENT GRÀFIC

Sí

No

(núm.)		(%)		(núm.)		(%)	
4		10,8		33		89,2	
Dimensions	3 o més columnes		2 columnes		1 columna		
	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	
	4	100	0	0	0	0	
Protagonista(es) de la foto	NÚM. de vegades que apareix en fotografia	CARACTERITZACIÓ					
Govern Central + PP	4	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		0	0%	0	0%	4	100%
José María Aznar	2	0	0%	0	0%	2	100%
Jaime Mayor Oreja	1	0	0%	0	0%	1	100%
Javier Arenas	1	0	0%	0	0%	1	100%
Govern Basc + PNV i EA	7	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		4	57,1%	0	0%	3	42,9%
Juan José Ibarretxe	3	2	66,7%	0	0%	1	33,3%
Xabier Arzalluz	2	2	100%	0	0%	0	0%
José Antoni Ardanza	1	0	0%	0	0%	1	100%
Nacionalistes Bascos + dirigents	1	0	0%	0	0%	1	100%
GAL i/o pressumptes implicats	1	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		0	0%	0	0%	1	100%
Condemnats cas Lasa-Zabala	1	0	0%	0	0%	1	100%
HB – EH i/o els seus dirigents	1	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		0	0%	0	0%	1	100%
Arnaldo Otegi	1	0	0%	0	0%	1	100%
PSOE-PSE i/o els seus dirigents	3	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
		0	0%	0	0%	3	100%

Joaquín Almunia	2	0	0%	0	0%	2	100%
Juan Alberto Belloch	1	0	0%	0	0%	1	100%
X. M. Beigas	1	Positiva (núm) (%) 1 100%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 0 0%	
Ignasi Ferreras (UDC)	1	Positiva (núm) (%) 1 100%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 0 0%	
Pere Esteve	1	Positiva (núm) (%) 1 100%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 0 0%	
José Javier Arizkuren	1	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 100%	
Guàrdia Civil	1	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 100%	
Manifestant pro-presos	1	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 100%	
Manifestants víctimes	1	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 100%	
Manifestants bascos (PNB, EA, IU)	1	Positiva (núm) (%) 1 100%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 0 0%	
Ertzaina	1	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 100%	
Relació entre fotografia i titular	Confirma (núm.) (%) 3 75		Emfatitza (núm.) (%) 1 25		Contra diu (núm.) (%) 0 0		

COS DE LA NOTÍCIA

VI GÈNESIS DE LA NOTÍCIA

Esdeveniments		Declaracions		Altre tipus de gènesis	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
17	40,5	25	59,5	0	0

VII GRAU DE PREDETERMINACIÓ DE LA NOTÍCIA

Previst		Imprevist	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
37	88,1	5	11,9

VIII MODE D'ELABORACIÓ DE LA NOTÍCIA

Externa (agències, comunicats...)		Interna (elaboració pròpia)		Mixt	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
8	19	22	52,4	12	28,6

IX FONTS INFORMATIVES

Identificades				Sense identificar	
(núm.)		(%)		(núm.)	(%)
41		97,6		1	2,4
Fig. institucional	Dirigent polític	Agent social	ETA	Altres	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
51	29,6	94	54,7	6	3,5
				4	2,3
				17	9,9

Govern Espanyol 28 16,3%	PNB 28 16,3%	Judicial 5 2,9%	Comunicat Eusk. I. 1 0,6%	Mitjans C. 4 2,3%
Josep Piqué 12 7%	Xabier Arzalluz 12 7%	Fonts Jurídiques 2 1,2%	BBC 1 0,6%	Cadena Ser 1 0,6%
Jaime M. Oreja 5 2,9%	Iñaki Anasagasti 5 2,9%	Margarida Robles (magistrada) 1 0,6%	Comunicat mitjans 1 0,6%	BBC 1 0,6%
José M. Aznar 5 2,9%	Joseba Egibar 4 2,3%	Jutges per la Democràcia 1 0,6%	Comunicat 1 0,6%	Ràdio Ulster 1 0,6%
Fonts Moncloa 2 1,2%	Juan José Ibarretxe (candidat) 3 1,7%	José L. Requero (port. As. Prof. Magistratura) 1 0,6%		Ràdio TV Irland. 1 0,6%
Abel Matutes (m. Afers Ext.) 1 0,6%	Dirigent PNB 1 0,6%			
Oficina Inf. Diplomàtica 1 0,6%	Fonts PNB 1 0,6%	Jone Goirizelaia (adv. J. Ternera) 1 0,6%		Forces de Seguretat 3 1,7%
Rodrigo Rato (m. Economia) 1 0,6%	Iñigo Urkulu 1 0,6%			Fonts Policials 2 1,2%
Enrique Villar (d. g. País Basc) 1 0,6%	Ricardo Ansotegi 1 0,6%			Ertzaintza 1 0,6%
Govern Basc 7 4,1%	PSOE-PSE 20 11,6%			Víctimes GAL 2 1,2%
José A. Ardanza 2 1,2%	Felipe González 4 2,3%			Vídua víctim. GAL 1 0,6%
Govern Basc 1 0,6%	Joaquín Almunia 2 1,2%			Germanes Lasa i Zabala 1 0,6%
Juan Manuel Martiarena (C. Int) 1 0,6%	Rosa Díez 2 1,2%			
Juan José Ibarretxe 1 0,6%	Ramón Jáuregui 2 1,2%			GAL 2 1,2%
Fonts Palau Ajuria Enea 1 0,6%	PSOE 2 1,2%			José Amedo 1 0,6%
Josu Jon Imaz (portaveu) 1 0,6%	Luis Yañes 1 0,6%			José Barrionuevo 1 0,6%
	Josep Borrell 1 0,6%			

Judicial 5 2,9%	Declaració Mérida 1 0,6%
Joquín Delgado (ponent TS) 1 0,6%	Alfredo Pérez Rubalcaba 1 0,6%
Ed. Fungairiño (Fiscal cap A.N.) 1 0,6%	Fernando Buesa 1 0,6%
Baltasar Garzón (jutge A.N.) 1 0,6%	Juan A. Belloch 1 0,6%
Ignacio Gordillo (fiscal A.N.) 1 0,6%	L. Martínez Noval 1 0,6%
Sentència A.N. 1 0,6%	Manuel Chávez (líder andalús PSA) 1 0,6%
Govern Català 3 1,7%	HB-EH 12 7%
Xavier Trias (C. Presidència) 2 1,2%	Arnaldo Otegi 8 4,7%
Jordi Pujol 1 0,6%	Joseba Permach 2 1,2%
	Fernando Barrena 1 0,6%
Juan C. R. Ibarra (P. Extremadura) 2 1,2%	HB 1 0,6%
Alcaldies 2 1,2%	EA 9 5,2%
Javier Chourraut (Pamplona) 1 0,6%	C. Garaikoetxea 4 2,3%
Odón Elorza (San Sebastián) 1 0,6%	Begoña Lasagabaster 3 1,7%
	EA 1 0,6%
Juan Carlos I 1 0,6%	Rafael Larreina 1 0,6%
Gün Gür (embaix. turc Espanya) 1 0,6%	IU-EB 8 4,7%

Pacte Ajuria Enea 1 0,6%
Héctor Aguilar Comín (escriptor) 1 0,6%
Promotors manis propresos 1 0,6%
Fòrum Lizarra 1 0,6%
Udalbiltza 1 0,6%
Pepe Rei 1 0,6%

	Rosa Aguilar 2 1,2%
Parlament base Declaració	Felipe Alcaraz 2 1,2%
1 0,6%	
	Javier Madrazo 2 1,2%
Federico Trillo (Pres. Congrés)	IU-EB 1 0,6%
1 0,6%	
	Francesc Frutos 1 0,6%
	PP 6 3,5%
	Leopoldo Barrena 1 0,6%
	Jaime Ignacio de Burgo 1 0,6%
	Luis de Grandes 1 0,6%
	PP 1 0,6%
	Alejandro Muñoz Alonso 1 0,6%
	Alberto Fdz. Díaz 1 0,6%
	CiU 3 1,7%
	Joaquim Molins 1 0,6%
	UDC 1 0,6%
	Felip Puig 1 0,6%
	ERC 3 1,7%
	Jesús Maestro 1 0,6%
	Josep-Lluís Carod- Rovira 1 0,6%
	JERC 1 0,6%
	IC 2 1,2%

Rafael Ribó	1	0,6%
Joan Saura	1	0,6%
PI		
	1	0,6%
Pilar Rahola	1	0,6%
UA		
	1	0,6%
Pablo Mosquera	1	0,6%
PDNI		
	1	0,6%
Diego López Garrido	1	0,6%

IX KEY WORDS

Terme: <u>QUALIFICACIONS UTILITZADES</u>	NÚM. de notícies de 1a. en què s'hi reflecteixen algunes d'aquestes key-words i dates d'aparició
ETA	18
1. Organització, organització terrorista,	6 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 10-03-1999 • 25-06-1999 • 08-09-1999 • 11-09-1999 • 29-11-1999
2. Dirigents etarres, etarres	4 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 05-11-1998 • 11-09-1999 • 29-11-1999 • 22-01-1999
3. Grup terrorista	2 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 28-08-1999
4. Banda terrorista	2 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 15-10-1998 • 26-10-1999
5. Terroristes	2 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 22-01-2000 • 23-01-2000
6. Activistes	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 05-11-1998
7. Presos etarres	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-1998

EH/HB	4
1. Radicals, coalició radical, direcció radical, independentistes radicals	4 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 19-02-1999 • 16-03-1999 • 19-05-1999 • 02-12-1999
Declaració de Lizarra	3
1. Declaració de Lizarra, pacte de Lizarra	2 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-1998 • 11-09-1999
2. Estella	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 30-12-1998
Govern Central i/o José María Aznar	2
1. Agita el fantasma de neteja ètnica	2 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 11-10-1998 • 12-10-1998
PNB, EH i EA	2
1. Formacions nacionalistes basques, partits nacionalistes bascos	2 vegades <ul style="list-style-type: none"> • 13-09-1998 • 11-09-1999
PP i PSOE	1
1. Sintonia	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 25-09-1998
Felipe González	1
1. En la línia d'Aznar	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 11-10-1998
Xabier Arzalluz	1
1. Líder nacionalista	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 13-11-1998
PNB, EH, EA i IU	1
1. Sintonia	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-1998
Violència de carrer	1
1. Terrorisme de baixa intensitat	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 17-01-1999
PNB i EH	1
1. Dues grans famílies nacionalisme basc	1 vegada <ul style="list-style-type: none"> • 10-01-1999

Jon Idigoras

1

1. Històric dirigent radical

1 vegada

- 10-01-1999

IV.3. FITXES SÍNTESI EDITORIALS AVUI

FITXA SÍNTESI PER A EDITORIALS

NOM DEL DIARI: AVUI

DADES GENERALS

I Ítems analitzats

Calendari de setmana composta:	87	
Calendari de dates significatives:	50	
TOTAL		137

II. Presència /Absència d'editorial

Calendari de setmana composta		
Sí existeix:	19	21,8 %
No existeix:	68	78,2 %

Calendari de dates significatives		
Sí existeix:	16	32%
No existeix:	34	68%

Total		
Sí existeix:	35	25,6%
No existeix:	102	74,4%

III. Importància de l'editorial

Calendari de setmana composta		
El més important:	15	78,9 %
2n. o 3r. en importància:	4	21,1 %

Calendari de dates significatives		
El més important:	15	93,7 %
2n. o 3r. en importància:	1	6,3 %

Total		
El més important:	30	85,7 %
2n. o 3r. en importància:	5	14,3 %

COS DE L'EDITORIAL

V Estructura

Calendari de setmana composta		
Hi ha argument. i contra...:	19	100 %
No hi és:	0	0 %

Calendari de dates significatives:

Hi ha argument. i contra...:	14	87,5 %
No hi és:	2	12,5 %

Total

Hi ha argument. i contra...:	33	94,3 %
No hi és:	2	5,7 %

Elements de background

Calendari de setmana composta

Inexistent:	0	0 %
Escassa:	2	10,5 %
Subtotal:	2	10,5 %

Suficient:	3	15,8 %
Notable:	14	73,7 %
Subtotal:	17	89,5 %

Calendari de dates significatives:

Inexistent:	0	0 %
Escassa:	3	18,8 %
Subtotal:	3	18,8 %

Suficient:	2	12,5 %
Notable:	11	68,7 %
Subtotal:	13	81,2 %

Total

Inexistent:	0	0 %
Escassa:	5	14,3 %
Subtotal:	5	14,3 %

Suficient:	5	14,3 %
Notable:	25	71,4 %
Subtotal:	30	85,7 %

VI PRINCIPALS CONCLUSIONS

Classificades per ordre d'importància de major a menor i agrupades per grans blocs temàtics, explicant de forma molt concisa el pensament que resumeix millor la posició de cada diari respecte al bloc temàtic en qüestió

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
L'Estat amb ETA no pot negociar sobre política, només amb els representats democràtics bascos, però hauria de fer més gestos i no buscar la victòria policial	9 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-1998 • 19-12-1998 • 24-12-1998 • 09-01-1999 • 10-03-1999 • 18-03-1999 • 01-04-1999 • 29-11-1999 • 22-12-1999

2a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Cal exigir als dos blocs dosis més altes de compromís, responsabilitat i diàleg, encara que sigui per motius diferents, si no la pau no arribarà	8 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 26-10-1998 • 13-11-1998 • 09-01-1999 • 25-10-1999 • 30-10-1999 • 22-01-2000 • 23-02-2000 • 09-03-2000

3a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
PP i PSOE no accepten els partits que representen la majoria de bascos i centren les seves crítiques en el nacionalisme basc i haurien d'abandonar la radicalitat	4 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 25-10-1998 • 12-05-1999 • 28-05-1999 • 24-06-1999

4a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició

Davant la treva s'ha de ser prudent, però beneficia a ETA, nacionalistes bascos i posa nerviós als partits estatals i pot obrir una nova dinàmica a l'Estat que Catalunya no en pot estar absent	3 (núm. de vegades) • 17-09-1998 • 25-09-1998 • 11-10-1998
5a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
L'indult de Barrionuevo i Vera era inevitable, però no oblidem que l'Estat fa fer terrorisme contra el terrorisme i la justícia hauria de ser igual per tothom	3 (núm. de vegades) • 24-12-1998 • 24-11-1999 • 27-04-2000
6a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
El pacte de legislatura PNB, EA i EH és arriscat però consolida la treva i implica els antisistema dins les institucions	3 (núm. de vegades) • 12-05-1999 • 22-12-1999 • 22-01-2000
7a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Josep Borrell no pot ser insolidari amb Barrionuevo i Vera, però la seva elecció intentava deixar enrere els pitjors episodis del PSOE i ha d'asserenar els ànims	2 (núm. de vegades) • 09-09-1998 • 25-09-1998
8a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Les eleccions basques obren una nova etapa amb tantes esperances com fragilitats i interrogants	2 (núm. de vegades) • 11-10-1998 • 25-10-1998

9a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
El dret a l'autodeterminació és un dret de tots els pobles i els partits estatalistes ataquen el govern basc per defensar-lo i no en volen parlar	2 (núm. de vegades) • 21-11-1998 • 24-12-1998
10a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Després de les eleccions la pregunta és saber si el PSE optarà per vies de progrés i pactarà amb PNB i EA o s'encallarà dins l'immobilisme nacional que ha triat el PP	2 (núm. de vegades) • 28-05-1999 • 17-03-2000
11a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
ETA és l'única responsable del trencament de la treva i de que torni a matar, però PNB i EA han estat massa optimistes i el govern central massa cautelós	2 (núm. de vegades) • 29-11-1999 • 22-01-2000
12a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
El binomi oposat <i>nacionalistes</i> i <i>no nacionalistes</i> és interessat per aquells partits estatals que volen presentar els nacionalistes com una amenaça quan ells poden convertir-se en nacionalistes més radicals quan veuen perillar el seu concepte de nació	1 (núm. de vegades) • 19-09-1998
13a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició

Amb el tema de les vacances fiscals i l'expedient de la UE, per una vegada el Govern Central ha tingut sentit d'Estat defensant el concert econòmic	1 (núm. de vegades) • 16-07-1999
--	--

14a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
La violència al carrer justifica l'immobilisme del PP	1 (núm. de vegades) • 18-08-1999

15a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Els mitjans de comunicació espanyols no són aliens	1 (núm. de vegades) • 18-08-1999

16a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Perquè la Constitució sigui l'àmbit que emmarqui qualsevol debat, ningú hauria d'apropiar-se'n distorsionant-ne el significat	1 (núm. de vegades) • 27-12-1999

VII KEY WORDS

Referenciats en base a un glossari i ordenades per ordre alfabètic (només aquelles que, almenys, se citen en 3 o més ocasions).

ETA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 21
------------	---

<ul style="list-style-type: none"> • Organització, grup terrorista 	<p>15</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 18-09-1998 • 25-09-1998 • 25-10-1998 • 13-11-1998 • 10-03-1999 • 18-03-1999 • 28-08-1999 • 25-10-1999 • 30-10-1999 • 29-11-1999 • 30-11-1999 • 22-12-1999 • 22-01-2000 • 27-04-2000
<ul style="list-style-type: none"> • Presos etarres, etarres 	<p>5</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13-11-1998 • 19-12-1998 • 18-03-1999 • 29-11-1999 • 22-12-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Terror etarra 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 12-05-1999

FELIPE GONZÁLEZ	<p>NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència</p> <p>1</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Cada cop més radical 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 09-09-1998

GOVERN CENTRAL**	<p>NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència</p> <p>3</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Passiu, descol·locat, excessivament cautelós 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10-03-1999 • 25-10-1999 • 29-11-1999

HB - EH	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 8
<ul style="list-style-type: none"> • Partit no demòcrata o no democràtic* 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 11-10-1998 • 29-11-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Organització o coalició abertzale 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 11-10-1998
<ul style="list-style-type: none"> • Coalició proetarra, branca política d'ETA 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-1998 • 30-11-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Sector antisistema 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 12-05-1999

IU	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 1
<ul style="list-style-type: none"> • Inclassificable 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 26-10-1998

JAIME MAYOR OREJA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 3
<ul style="list-style-type: none"> • Bel·ligerant, línia dura 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10-03-1999 • 18-03-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Bèstia negra del PNB 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13-11-1998

JOSÉ MARÍA AZNAR	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 1
<ul style="list-style-type: none"> • Actituds electoralistes 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 09-09-1998

PACTE DE LIZARRA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 4
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Declaració de Lizarra (en cursiva)</i> 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 25-09-1998 • 11-10-1998
<ul style="list-style-type: none"> • Estella 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 11-10-1998

PNB i EA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 9
<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalistes bascos, nacionalistes moderats bascos, nacionalisme democràtic basc, nacionalsime pacífic 	<p>9</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 09-01-1999 • 01-04-1999 • 18-08-1999 • 09-03-1999 • 22-12-1999 • 22-01-2000 • 23-02-2000 • 17-03-2000

PNB, EA i EH	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 7
<ul style="list-style-type: none"> • Bloc (nacional) nacionalista basc, basquista 	<p>7</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-1998 • 11-10-1998 • 26-10-1998 • 09-01-1999 • 29-11-1999 • 22-12-1999 • 22-01-2000

PP	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 1
-----------	--

<ul style="list-style-type: none"> • Practica el frontisme nacional 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24-06-1999
--	---

PSOE I PP	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 18
<ul style="list-style-type: none"> • Pretenen definir-se <i>no nacionalistes</i>, nacionalistes espanyols, nacionals espanyols 	<p>7</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19-09-1998 • 25-10-1998 • 18-03-1999 • 12-05-1999 • 28-05-1999 • 24-06-1999 • 29-11-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Partits estatals, d'obediència estatal o estatalistes 	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 21-11-1998 • 09-01-1999 • 30-10-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Partits <i>espanyolistes</i>, d'obediència espanyola espanyolisme militant 	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> • 11-10-1998 • 21-11-1998 • 18-08-1999 • 22-01-2000
<ul style="list-style-type: none"> • Bloc (nacional) <i>espanyolista</i>, bloc anti-Lizarra 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 26-10-1998 • 09-01-1999 • 17-03-2000

TERRORISME D'ESTAT	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 2
<ul style="list-style-type: none"> • Guerra bruta 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 09-01-1999 • 27-04-2000

TREVA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 6
-------	--

• Treva etarra	5 • 25-09-1998 • 11-10-1998 • 26-10-1998 • 12-05-1999 • 28-08-1999
• Gest etarra	1 • 17-09-1998

VIOLÈNCIA DE CARRER	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 3
• L'altra violència	1 • 09-01-1999
• Violència de baixa intensitat	1 • 01-04-1999
• L'anomenada <i>kale borroka</i>	1 • 25-10-1999

XABIER ARZALLUZ	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 4
• Arzallus (amb 's')	3 • 13-11-1998 • 18-03-1999 • 18-08-1999
• Desbarra de tant en tant	1 • 18-03-1999

Notes de l'investigador

- * Normalment s'utilitza la terminologia al revés, es diu partits demòcrates, però s'entén que s'hi exclou HB.

2. ** Sempre que es refereix a un govern que no sigui el català hi afegeix un adjectiu: govern central, govern basc..., en canvi el català és simplement el Govern.
3. L'editorial del dia 19-09-1998, fitxa número 4 de dates significatives, no parla directament de la treva, però serveix per aclarir la postura que té el diari davant l'utilització dels termes *nacionalista* i *no nacionalista*. Uns conceptes que sí que tenen a veure amb la treva ja que a partir d'aquest moment, el de la treva, cada cop es bipolaritza més la situació.
4. L'Avui no sol utilitzar els termes nacionalistes i no nacionalistes.
5. És curiós com l'editorial del dia 23-02-2000, número 47 de les dates significatives, no utilitzi en cap moment la denominació 'organització terrorista' per a referir-se a ETA, quan era la que feia servir habitualment. A més, en aquests moments ETA havia tornat a matar. Aquesta denominació a vegades l'utilitza quan diu, per exemple es pregunta com pot ser que Aznar es reuneixi amb una organització terrorista, per tant, utilitza aquesta expressió més des del punt de vista de què entén el PP que és ETA que no pas pel que realment pugui pensar el diari.
6. Els editorials de l'Avui sobre el conflicte basc són, en general, llargs i elaborats.
7. Crida l'atenció la catalanització, en algunes ocasions, del cognom Arzalluz per Arzallus.

IV.4. FITXES SÍNTESI PORTADES *EL PERIÓDICO*

FITXES SÍNTESI PER A NOTÍCIES DE PORTADA									
NOM DEL DIARI: EL PERIÓDICO DE CATALUNYA									
DADES GENERALS									
I ÍTEMS ANALITZATS									
<ul style="list-style-type: none"> • Calendari de setmana composta: 87 • Calendari de dates significatives: 50 									
II PRESÈNCIA /ABSÈNCIA									
Sí apareix: (41) 47,1 % No apareix: (47) 52,9 %									
III IMPORTÀNCIA DE LA NOTÍCIA									
Total d'aparicions		OBRE 1a.		2a. INFORMACIÓ		3a., 4a. ... INFOR.		SUMARI	
(núm.).	%	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.	(n.) (%)	N. pg. in.
41	47,1	18	43,9	4	9,8	6	19	46,3	21
Total d'aparicions comptabilitzades								46	
Promig de pàgines interiors dedicades a la notícia, per dia d'aparició								1,66	
IV ELEMENTS I PERCEPCIÓ DEL TITULAR									
Protagonista(es) del titular	NÚM. de vegades que apareix en titulars			CARACTERITZACIÓ					
ETA i/o els seus (pressumptes) membres	86			Positiva		Negativa		Neutra	
				(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
				0	0%	39	45,3%	47	54,7%
ETA	52			0	0%	23	44,2%	29	55,8%
Presos ETA	11			0	0%	2	18%	9	82%
Etarres	8			0	0%	3	37,5%	5	62,5%
La banda	4			0	0%	4	100%	0	0%
Organització terrorista	2			0	0%	2	100%	0	0%
Belén González	2			0	0%	1	50%	1	50%
José Luis Gereste	2			0	0%	1	50%	1	50%
Lasa i Zabala*	1			0	0%	1	100%	0	0%
La treva d'ETA	1			0	0%	1	100%	0	0%
Kantauri	1			0	0%	1	100%	0	0%
Irantzu	1			0	0%	0	0%	1	100%
Zubimendi	1			0	0%	0	0%	1	100%

		Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm)	(%)	(núm)	(%)	(núm)	(%)
Govern Central + PP	84	37	44,1%	6	7,1%	41	48,8%
José María Aznar	35	18	51,4%	2	5,7%	15	42,9%
Govern C., Moncloa, Executiu	22	8	36,4%	2	9,1%	12	54,5%
PP	11	4	36,4%	0	0%	7	63,6%
Jaime Mayor Oreja	8	4	50%	1	12,5%	3	37,5%
Josep Piqué	4	2	50%	0	0%	2	50%
Ministeri d'Interior	3	1	33,3%	1	33,4%	1	33,3%
Abel Matutes	1	0	0%	0	0%	1	100%
Govern Basc + PNB i EA (i EH)*	57	15	26,3%	14	24,6%	28	49,1%
PNB	18	2	11,1%	9	50%	7	38,9%
Juan José Ibarretxe	10	4	40%	0	0%	6	60%
Xabier Arzalluz	8	2	25%	2	25%	4	50%
Nacionalisme basc + dirigents	7	1	14,3%	1	14,3%	5	71,4%
Govern Basc	4	4	100%	0	0%	0	0%
PNB i EA (nacion. moderats)	3	0	0%	0	0%	3	100%
PNB, EA, HB i IU	2	0	0%	0	0%	2	100%
PNB i HB	2	0	0%	2	100%	0	0%
Forces abertzales	1	0	0%	0	0%	1	100%
PNB, EA i EH	1	1	100%	0	0%	0	0%

Carlos Garaikoetxea	1	1	100%	0	0%	0	0%
HB - EH i/o els seus dirigents + Jarrai i (violents)	37	Positiva (núm) (%) 7 18,9%	Negativa (núm) (%) 17 46%	Neutra (núm) (%) 13 35,1%			
EH	10	0	0%	6	60%	4	40%
HB	19	6	31,6%	6	31,6%	7	36,8%
Arnaldo Otegi	2	1	50%	0	0%	1	50%
Josu Ternera	3	0	0%	3	100%	0	0%
Abertzales	1	0	0%	1	100%	0	0%
Floren Aoiz	1	0	0%	0	0%	1	100%
Jarrai	1	0	0%	1	100%	0	0%
GAL i/o pressumptes implicats	20	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 2 10%	Neutra (núm) (%) 18 90%			
Rafael Vera	4	0	0%	0	0%	4	100%
José Barrionuevo	4	0	0%	0	0%	4	100%
Condemnats 'cas Marey'	4	0	0%	0	0%	4	100%
Condemnats 'cas Lasa i Zabala'	4	0	0%	1	25%	3	75%
Família condemnats 'cas Marey'	1	0	0%	0	0%	1	100%
Amedo	1	0	0%	1	100%	0	0%
GAL	1	0	0%	0	0%	1	100%
Enrique Rodríguez Galindo	1	0	0%	0	0%	1	100%
PSOE-PSE i/o els seus dirigents	17	Positiva (núm) (%) 7 41,2%	Negativa (núm) (%) 1 5,9%	Neutra (núm) (%) 9 52,9%			

PSOE	11	5	45,5%	1	9%	5	45,5%
PSE-EE	1	1	100%	0	0%	0	0%
Felipe González	2	0	0%	0	0%	2	100%
Joaquín Almunia	3	1	33,3%	0	0%	2	66,7%
Tribunals	14	Positiva (núm) (%) 1 7,1%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 13 92,9%	
Tribunal Constitucional	4	1	25%	0	0%	3	75%
Audiència Nacional	4	0	0%	0	0%	4	100%
Tribunal Suprem	3	0	0%	0	0%	3	100%
Jutges	1	0	0%	0	0%	1	100%
Fiscal	1	0	0%	0	0%	1	100%
Jutge de Vitòria	1	0	0%	0	0%	1	100%
Forces de Seguretat	9	Positiva (núm) (%) 1 11,1%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 8 88,9%	
Guàrdia Civil	2	0	0%	0	0%	2	100%
Ertzaintza	2	0	0%	0	0%	2	100%
Policia	1	0	0%	0	0%	1	100%
J. A. Sainz de Santamaría	1	0	0%	0	0%	1	100%
Policia Nacional	1	1	100%	0	0%	0	0%
Exèrcit	1	0	0%	0	0%	1	100%
Forces de seguretat	1	0	0%	0	0%	1	100%

Pacte de Lizarra	5	Positiva (núm) (%) 2 40%		Negativa (núm) (%) 1 20%		Neutra (núm) (%) 2 40%	
Parlament Vitòria	5	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 2 40%		Neutra (núm) (%) 3 60%	
Víctimes d'ETA	4	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 4 100%	
Blanco y Múgica	1	0	0%	0	0%	1	100%
Fernando Múgica	1	0	0%	0	0%	1	100%
Tinent Coronel	1	0	0%	0	0%	1	100%
Fernando Buesa	1	0	0%	0	0%	1	100%
Govern català + CiU	3	Positiva (núm) (%) 2 66,7%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 33,3%	
Jordi Pujol	2	2	100%	0	0%	0	0%
CiU	1	0	0%	0	0%	1	100%
Partits espanyols, Congrés	3	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 1 33,3%		Neutra (núm) (%) 2 66,7%	
Juan Carlos I	3	Positiva (núm) (%) 1 33,3%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 2 66,7%	
IU	2	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 2 100%	
Espanya	2	Positiva (núm) (%) 1 50%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 50%	
França	2	Positiva (núm) (%) 1 50%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 50%	
Mesa Ajuria Enea	1	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 0 0%		Neutra (núm) (%) 1 100%	
Assamblea kurda	1	Positiva (núm) (%) 0 0%		Negativa (núm) (%) 1 100%		Neutra (núm) (%) 0 0%	

Euskadi	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Parlamentaris no UE	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
R. S. Ynestrillas	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Bascos/Euskadi	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Espanyols	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Catalans	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
BBC	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Udalbiltza	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 1 100%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Estatut de Gernika	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Partits oposició GC	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Baltasar Garzón	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Manifestants bascos	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 1 100%	Neutra (núm) (%) 0 0%
Pepe Rei	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
J. Iglesias Zamora	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Empresaris Bascos	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1 100%
Jaques Chirac	1	Positiva (núm) (%) 1 100%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%

V ACOMPANYAMENT GRÀFIC

SÍ		No			
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)		
19	46,3	22	53,7		
Dimensions	3 o més columnes	2 columnes		1 columna	
	(núm.) (%)	(núm.) (%)	(núm.) (%)	(núm.) (%)	(núm.) (%)
	3 15,8	5 26,3	11	57,9	
Protagonista(es) de la foto	NÚM. de vegades que apareix en fotografia	CARACTERITZACIÓ			
Govern Central + PP	12	Positiva (núm) (%) 5 41,7%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 7 58,3%	
José María Aznar	6	4 66,7%	0 0%	2 33,3%	

Jaime Mayor Oreja	2	1	50%	0	0%	1	50%
Abel Matutes	1	0	0%	0	0%	1	100%
C. Montoro	1	0	0%	0	0%	1	100%
R. Rato	1	0	0%	0	0%	1	100%
Josep Piqué	1	0	0%	0	0%	1	100%
GAL i/o pressumpes implicats	7	Positiva (núm) 0	(%) 0%	Negativa (núm) 0	(%) 0%	Neutra (núm) 7	(%) 100%
Rafael Vera	2	0	0%	0	0%	2	100%
José Barrionuevo	2	0	0%	0	0%	2	100%
Sancristóbal	1	0	0%	0	0%	1	100%
García Damborenea	1	0	0%	0	0%	1	100%
Fills Vera y Barrionuevo	1	0	0%	0	0%	1	100%
ETA	6	Positiva (núm) 0	(%) 0%	Negativa (núm) 2	(%) 33,3%	Neutra (núm) 4	(%) 66,7%
Membre d'ETA	2	0	0%	2	100%	0	0%
Kantauri	1	0	0%	0	0%	1	100%
Irantzu	1	0	0%	0	0%	1	100%
Zubimendi	1	0	0%	0	0%	1	100%
Belén G. Peñalva	1	0	0%	0	0%	1	100%
HB – EH i/o els seus dirigents	5	Positiva (núm) 0	(%) 0%	Negativa (núm) 0	(%) 0%	Neutra (núm) 5	(%) 100%
Arnaldo Otegi	3	0	0%	0	0%	3	100%

Josu Ternera	1	0	0%	0	0%	1	100%
Pernando Barrena	1	0	0%	0	0%	1	100%
PSOE-PSE i/o els seus dirigents	4	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 4 100%			
Joaquín Almunia	1	0	0%	0	0%	1	100%
Ramón Rubial	1	0	0%	0	0%	1	100%
Alfredo Pérez Rubalcaba	1	0	0%	0	0%	1	100%
Josep Borrell	1	0	0%	0	0%	1	100%
Govern Basc + PNB i EA	3	Positiva (núm) (%) 1 33,3%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 2 66,7%			
Xabier Arzalluz	1	0	0%	0	0%	1	100%
Juan José Ibarretxe	1	1	100%	0	0%	0	0%
J. Manuel Martiarena (C. d' Interior)	1	0	0%	0	0%	1	100%
Manifestants propresos	2	Positiva (núm) (%) 1	Negativa (núm) (%) 1	Neutra (núm) (%) 0 0%			
Ertzaina	2	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 2			
Jordi Pujol	1	Positiva (núm) (%) 1	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%			
J. A. Sainz de Santamaría	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1			
Udalbiltza (regidor votant)	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1			
Manifestants bascos	1	Positiva (núm) (%) 1	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 0 0%			
Polícies	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1			
Juan Carlos I	1	Positiva (núm) (%) 0 0%	Negativa (núm) (%) 0 0%	Neutra (núm) (%) 1			

J. L. De Lerma	1	Positiva		Negativa		Neutra	
		(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
		0	0%	0	0%	1	

COS DE LA NOTÍCIA

VI GÈNESIS DE LA NOTÍCIA

Esdeveniments		Declaracions		Altre tipus de gènesis	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
20	43,5	25	54,3	1	2,2

VII GRAU DE PREDETERMINACIÓ DE LA NOTÍCIA

Previst		Imprevist	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
35	76,1	11	23,9

VIII MODE D'ELABORACIÓ DE LA NOTÍCIA

Externa (agències, comunicats...)		Interna (elaboració pròpia)		Mixt	
(núm.)	(%)	(núm.)	(%)	(núm.)	(%)
1	2,2	32	69,5	13	28,3

IX FONTS INFORMATIVES

Identificades				Sense identificar			
(núm.)		(%)		(núm.)		(%)	
46		100		0		0	
Fig. institucional (núm.) (%)	Dirigent polític (núm.) (%)	Agent social (núm.) (%)	ETA (núm.) (%)	Altres (núm.) (%)			
93 32,2	141 48,8	28 9,6	6 2,1	21 7,3			
Govern Espanyol 50 17,3	PSOE-PSE 34 11,8	Judicial 11 3,8	Comunicat 2 0,69	GAL 7 2,4			
Josep Piqué 13 4,5	Alfr. P. Rubalcaba 5 1,7	Fonts Jurídiques 2 0,69	Com. presos 1 0,34	Rafael Vera 2 0,69			
Jaime Mayor Oreja 12 4,2	Josep Borrell 5 1,7	José L. Requero (port. As. Prof. Magistratura) 2 0,69	Mikel Sueskun (exmembre) 1 0,34	José L. Corcuera 1 0,34			
José M. Aznar 11 3,8	Joaquín Almunia 5 1,7	Miguel Colmenero (Ass. Fiscals) 2 0,69	En judici 1 0,34	Fills Barrionuevo i Vera 1 0,34			
F. governamentals 5 1,7	Nicolás R. Terreros 4 1,4	Margarida Robles (magistrada) 1 0,34	Fonts coneixedores 1 0,34	José Barrionuevo 1 0,34			
R. Martí Fluxá (S. Estat Seguretat) 2 0,69	Felipe González 4 1,4	Adrián Salazar (Unió Prg. Fiscals) 1 0,34		Com. Condemnats 1 0,34			
Marga. M. d Gante (Ministra Justícia) 1 0,34	Ramón Jáuregui 3 1,03	Dolors Comas (Jutges Democr.) 1 0,34		Luis Hens 1 0,34			
F. Álvarez-Cascos (Vicepresident) 1 0,34	Fernando Buesa 2 0,69	Ricardo Bordas (Jutges Democr.) 1 0,34					
Ángel Acebes (M. Adm. Públiques) 1 0,34	Juan A. Belloch 1 0,34	J.L. Rdr. Armengol (As. Fsco. Vitoria) 1 0,34		Forces Seguretat 5 1,7			
Fonts Interior 1 0,34	Comunicat PSOE 1 0,34			Santiago López Valdivieso (Cap. G. C.) 2 0,69			
Fonts Moncloa 1 0,34	Federico Suárez (PSOE Extremad.) 1 0,34	Món Empresarial 4 1,4		Fonts investigació 1 0,34			
Enrique Villasr Del. Govern al P.B 1 0,34	Fonts socialistes 1 0,34	Confesbask 1 0,34		Juan Cotino (Cap policia) 1 0,34			

Abel Matutes (m. Afers Ext.) 1 0,34	José L. Corcuera 1 0,34	J. Guillermo Zubía (Confesbask) 1 0,34
	L. Martínez Noval 1 0,34	J. Guillermo Zubía (patronal basca) 1 0,34
Judicial 13 4,5		Emilio Ybarra (BBVA) 1 0,34
Audiència Nacional 2 0,69	PNB 30 10,4	
Sentència A. N. 2 0,69	Iñaki Anasagasti 9 3,1	Gestores Pro Amnistia 4 1,4
Baltasar Garzón (jutge A.N.) (informes/sentèn.) 1 0,34	Joseba Egibar 7 2,4	Gest. Pro Amnistia 1 0,34
Margarita Robles (A.N.) 1 0,34	Xabier Arzalluz 7 2,4	Aitor Jugo (G. P. Amnistia) 1 0,34
Ignacio Gordillo (fiscal A.N.) 1 0,34	J. José Ibarretxe (candidat) 1 0,34	Julen Zelarain (G. P. Amnistia) 1 0,34
Fonts T. S. 1 0,34	Mitj. Nacionalistes 1 0,34	Juan María Olano (Gst. Pro Amnistia) 1 0,34
Jesús Cardenal (Fisc. Gral. Estat) 1 0,34	José A. Urbiola 1 0,34	
Sent. Jutge Vitòria 1 0,34	PNB-EA 1 0,34	AVT 2 0,69
CGPJ 1 0,34	J. Antonio Rubalkaba 1 0,34	Ana María Vidal (Presidenta) 1 0,34
Pedro Cruz Villalón (Presi. TC) 1 0,34	Ricardo Ansotegi 1 0,34	Paulino Baena 1 0,34
Fiscalia TC 1 0,34	Iñigo Urkulu 1 0,34	
		José María Setién (Bisbe Donosti) 1 0,34
Govern Basc 10 3,5	HB-EH 20 6,9	
Juan José Ibarretxe 4 1,03	Arnaldo Otegi 8 2,8	Peio Salaburu (Rector EHU) 1 0,34
M. Carmen Garmendia (portv) 2 0,69	Pernando Barrena 3 1,03	

Didier Cultiaux (poli. Francesa) 1 0,34
Fòrum Lizarra 3 1,03
Empres Enquest. Vox Pública 1 0,34
Instit. Penitenci. 1 0,34
El Correo 1 0,34
Germanes de Lasa i Zabala 1 0,34
Ciudadans bascos 1 0,34
J. A. Sáenz de Santamaría (Gral. Exnegoc.) 1 0,34

Josu Jon Imaz (Cons. portaveu) 1 0,34	Joseba Permach 3 1,03	Gest per la Pau 1 0,34
Dpt. Interior 1 0,34	Patxi Zabaleta 2 0,69	
Juan Manuel Martiarena (C. Int) 1 0,34	Jon Idigoras 1 0,34	Elkarri 1 0,34
1 Portaveu lehen. 1 0,34	Rafa Díez (EH) 1 0,34	
	Mesa HB 1 0,34	Krivine (líder troskista) 1 0,34
Presidents de Com. Autònoma 7 2,4	Direcció HB 1 0,34	
Juan José Lucas (Castella-Lleó) 2 0,69		N. Pau (P. Ezquível, Manchú, Rotblal, Ramos H., Corrigan) 1 0,34
Miguel Sanz (Navarra) 1 0,34	IU-EB 16 5,5	
Manuel Chavez (Andalusia) 1 0,34	Javier Madrazo 5 1,7	Sindicats (ELA, LAB, CCOO, UGT) 1 0,34
José Bono (Castella-La Manxa) 1 0,34	Felipe Alcaraz 3 1,03	
Manuel Fraga (Galícia) 1 0,34	Julio Anguita 3 1,03	
Lorenzo Olarte (vic.pres. Canàries) 1 0,34	Rosa Aguilar 3 1,03	
	Francesc Frutos 1 0,34	
Govern Català 5 1,7	Antton Karrera 1 0,34	
Jordi Pujol 4 1,4		
Xavier Trias (C. Presidència) 1 0,34	PP 14 4,8	
	Carlos Iturgaiz 3 1,03	
Alcaldies 3 1,04	Javier Arenas 2 0,69	
Javier Chourraut (Pamplona) 1 0,34	Leopoldo Barreda 2 0,69	
Antxon Izagirre (Tolosa) 1 0,34	Luis de Grandes 1 0,34	

Alberto Otxandio (Basauri) 1 0,34	Ignacio Gil Lázaro 1 0,34
	Cristina Cotano 1 0,34
Parlament Basc 2 0,69	Andrés Ollero 1 0,34
Juan María Atutxa (P. Parl. Basc) 1 0,34	Carlos Urquijo 1 0,34
Declaració Prl. Basc 1 0,34	PP 1 0,34
	Victorio Fernández 1 0,34
Juan Carlos I 1 0,34	
	EA 11 3,8
P. J. Crowley (C.N. Casablanca) 1 0,34	C. Garaikoetxea 6 2,1
	Begoña Lasagabaster 1 0,34
(M. A. E. França) 1 0,34	Gorka Knör 1 0,34
	Rafael Larreina 1 0,34
	Fermín Ziaurriz 1 0,34
	Inmaculada Boneta 1 0,34
	CiU 5 1,7
	Joaquim Molins 2 0,69
	Josep A. Duran L. 1 0,34
	Fonts CDC 1 0,34
	Manuel Silva 1 0,34
	PSC 2 0,69
	Joaquim Nadal 1 0,34
	Narcís Serra 1 0,34

ERC	
1	0,34
J.-L. Carod-Rovira	
1	0,34
UA	
1	0,34
Pablo Mosquera	
1	0,34
IC	
1	0,34
Joan Saura	
1	0,34
Coalición Canaria	
1	0,34
Luis Mardones	
1	0,34
Sinn Féin	
1	0,34
Pat Rice	
1	0,34
PI	
1	0,34
Àngel Colom	
1	0,34
UPN, PSN, CDN Comunicat	
1	0,34
PSN	
1	0,34
Carlos Cristóbal	
1	0,34
CDN	
1	0,34
Juan Cruz Alli	
1	0,34

IX KEY WORDS

Terme: <u>QUALIFICACIONS UTILITZADES</u>	NÚM. de notícies de 1a. en què s'hi reflecteixen algunes d'aquestes key-words i dates d'aparició
ETA	
1. Banda, banda terrorista	• 20-10-1998
2. Presos etarres	• 28-01-2000

PNB, EH i EA	
1. Formacions nacionalistes basques, partits nacionalistes bascos	• 27-12-1999
EUSKAL HERRIA	
1. País basc francès	• 04-05-1999

* El diari considera Lasa i Zabala membres d'ETA, per això ho poso com a apreciació negativa perquè no està provat que ho fossin.

Notes afegides a la investigació.

1. Arzalluz tractat com si fos el cap de govern basc. (30-11-1999, 24-04-2000). Es parla d'ell de trencar amb HB o demanar un referèndum quan ell no és membre del govern. També apareix sovint criticat, no citat.
2. Els dilluns, després d'una jornada de lliga, hi ha dues portades, una d'esports, que és la primera, però compto com a bona l'altra que seria pròpiament la del diari ja que els esports apareixen com un suplement extern.
3. Fins al gener del 1999 apareixia Fernando Barrena, a partir de llavors ja Pernando Barrena.
4. Aprovada resolució del parlament basc i només destaquen la no condemna de HB. 19 02 1999. És curiós perquè abans destaquen què en diu l'oposició que no pas el que en diu els propis que l'han votat.
5. Entre les fonts, si mirem totes les dates analitzades, veiem com surt molt el PSOE com a resposta al govern espanyol, com a oposició, fins i tot sovint abans que surtin els mateixos partits bascos. A més, també surt molt el govern català. Això passa molt en dates significatives.

IV.5. FITXES SÍNTESE EDITORIALS *EL PERIÓDICO*

FITXA SÍNTESE PER A EDITORIALS

NOM DEL DIARI: EL PERIÓDICO DE CATALUNYA

DADES GENERALS

I Ítems analitzats

Calendari de setmana composta:	87	
Calendari de dates significatives:	50	
TOTAL		137

II. Presència /Absència d'editorial

Calendari de setmana composta		
Sí existeix:	17	19,5 %
No existeix:	70	80,5 %

Calendari de dates significatives		
Sí existeix:	21	42%
No existeix:	29	58%

Total		
Sí existeix:	38	27,7%
No existeix:	99	72,3%

III. Importància de l'editorial

Calendari de setmana composta		
El més important:	12	70,6 %
2n. o 3r. en importància:	5	29,4 %

Calendari de dates significatives		
El més important:	19	90,5 %
2n. o 3r. en importància:	2	9,5 %

Total		
El més important:	31	81,6 %
2n. o 3r. en importància:	7	18,4 %

COS DE L'EDITORIAL

V Estructura

Calendari de setmana composta		
Hi ha argument. i contra...:	11	64,7 %
No hi és:	6	35,3 %

Calendari de dates significatives:

Hi ha argument. i contra...:	20	95,2 %
No hi és:	1	4,8 %

Total

Hi ha argument. i contra...:	31	81,6 %
No hi és:	7	18,4 %

Elements de background

Calendari de setmana composta

Inexistent:	0	0 %
Escassa:	4	23,5 %
Subtotal:	4	23,5 %

Suficient:	7	41,2 %
Notable:	6	35,3 %
Subtotal:	13	76,5 %

Calendari de dates significatives:

Inexistent:	0	0 %
Escassa:	3	14,3 %
Subtotal:	3	14,3 %

Suficient:	10	47,6 %
Notable:	8	38,1 %
Subtotal:	18	85,7 %

Total

Inexistent:	0	0 %
Escassa:	7	18,4 %
Subtotal:	7	18,4 %
Suficient:	17	44,7 %
Notable:	14	36,9 %
Subtotal:	31	81,6 %

VI PRINCIPALS CONCLUSIONS

Classificades per ordre d'importància de major a menor i agrupades per grans blocs temàtics, explicitant de forma molt concissa el pensament que resumeix millor la posició de cada diari respecte al bloc temàtic en qüestió

1a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Les declaracions i decisions dels nacionalistes bascos moderats i el govern basc deceben i són poc prudents i significa posar-se en mans dels radicals i no fer prou per aturar la violència	<p style="text-align: center;">11 (núm. de vegades)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 11-10-1998 • 16-12-1998 • 26-01-1999 • 07-02-1999 • 19-02-1999 • 16-03-1999 • 19-05-1999 • 20-09-1999 • 25-10-1999 • 29-11-1999 • 25-03-2000
2a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Benvinguda la treva, encara que pugui ser una trampa, en aquest cas odiarem més ETA i fa por que els partits no estiguin a l'altura ja que ETA els desestabilitza però mai tindrà la raó	<p style="text-align: center;">9 (núm. de vegades)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17-09-1998 • 18-09-1998 • 11-10-1998 • 25-10-1998 • 22-12-1999 • 25-10-1999 • 22-01-2000 • 23-02-2000 • 24-04-2000
3a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició

<p>Les dues línies, basquista i espanyolista, presenten massa equívocs com per no témer a la confusió i el camí de la pau serà difícil ja que la societat basca és plural i cal reconciliació i unitat</p>	<p>8 (núm. de vegades)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 01-09-1998 • 19-09-1998 • 26-10-1998 • 24-06-1999 • 29-11-1999 • 30-11-1999 • 16-01-2000 • 22-01-2000
---	--

<p>4a. CONCLUSIÓ</p>	<p>NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició</p>
<p>La decisió del TS d'encarcelar Barrionuevo i Vera és impecable, però sembla una resposta política i la condemna pel cas Marey és injusta, però no es pot negar la guerra bruta</p>	<p>4 (núm. de vegades)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 09-09-1998 • 24-12-1998 • 08-09-1999 • 27-04-2000

<p>5a. CONCLUSIÓ</p>	<p>NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició</p>
<p>La declaració d'Aznar davant la treva i alguns dels gestos són encertats, positius i es tracta d'un pont de plata cap a ETA</p>	<p>4 (núm. de vegades)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 03-10-1998 • 19-12-1998 • 10-03-1999 • 08-09-1999

<p>6a. CONCLUSIÓ</p>	<p>NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició</p>
<p>El govern central hauria de ser una mica més generós</p>	<p>3 (núm. de vegades)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19-12-1998 • 10-01-1999 • 29-11-1999

7a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
La pau no es paga amb concessions polítiques i HB ha de condemnar la violència	3 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 03-10-1998 • 02-08-1999 • 10-01-1999

8a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Udalbiltza significa que el nacionalisme moderat s'ha llençat a les mans dels radicals i no fa prou per parar la violència i exclou no nacionalistes	2 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 26-01-1999 • 20-09-1999

9a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
La possible excarceració d'HB és política per distendre el procés de pau	2 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 08-07-1999 • 22-07-1999

10a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
No es pot votar amb democràcia amb l'assetjament que pateixen PP i PSOE	1 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 16-03-1999

11a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Les eleccions basques afecten a tota la societat espanyola	1 (núm. de vegades) <ul style="list-style-type: none"> • 01-09-1998

12a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
El PP fa bé de voler compensar les víctimes d'ETA i l'oposició hi hauria de donar suport	1 (núm. de vegades) • 14-06-1999

13a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
Per a França ETA ha passat a ser un problema i per això col·labora amb Espanya	1 (núm. de vegades) • 06-10-1999

14a. CONCLUSIÓ	NÚM. d'editorials en què reflexa, total o parcialment, aquesta conclusió i dates d'aparició
El nou lehendakari, Ibarretxe, se li ha de donar un vot de confiança amb el govern EA i EH ja que pot aconseguir la pau definitiva	1 (núm. de vegades) • 30-12-1998

VII KEY WORDS

Referenciats en base a un glossari i ordenades per ordre alfabètic (només aquelles que, almenys, se citen en 3 o més ocasions).

ETA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 21
------------	---

<ul style="list-style-type: none"> • Etarres, reclusos etarres, organització etarra 	<p>7</p> <ul style="list-style-type: none"> • 03-10-1998 • 10-01-1999 • 07-02-1999 • 14-06-1999 • 08-09-1999 • 29-11-1999 • 22-12-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Terroristes, terroristes bascos, lluita armada terrorista 	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19-09-1998 • 03-10-1998 • 30-12-1998 • 06-10-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Banda, banda terrorista 	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> • 14-06-1999 • 20-09-1999 • 10-01-1999 • 25-10-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Organització terrorista, 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 26-01-1999 • 27-04-2000
<ul style="list-style-type: none"> • Violents 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 14-06-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Militants 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10-03-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Enemics democràcia espanyola 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10-03-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Irracional 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 30-11-1999
GOVERN BASC	<p>NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència</p> <p>1</p>

• Inprudent, provocador	3 • 16-12-1998
-------------------------	-------------------

HB - EH	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 13
• Partit no demòcrata o no democràtic, fins ara antidemocràtic (07-02-1999)*	9 • 19-09-1998 • 03-10-1998 • 11-10-1998 • 07-02-1999 • 14-06-1999 • 25-10-1999 • 29-11-1999 • 30-11-1999 • 22-01-2000
• Nacionalisme radical, radicals	2 • 20-09-1999 • 24-04-2000
• Conglomerat HB-ETA	1 • 10-01-1999
• Justifica, empara terrorisme	1 • 19-05-1999

JARRAI	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 1
• Alevins d'ETA	1 • 16-03-1999

JOSÉ MARÍA AZNAR	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 7
-------------------------	--

<ul style="list-style-type: none"> • Encertat, comprensible, intervenció positiva, juga bé les seves cartes, bon gest, amb tota la raó 	<p>7</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-1998 • 19-09-1998 • 03-10-1998 • 08-09-1999 • 25-03-1999 • 24-06-1999 • 29-11-1999
--	---

PNB	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 2
<ul style="list-style-type: none"> • Fa equilibris, pirueta política 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24-06-1999 • 25-10-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalisme democràtic, humans i demòcrates 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 16-01-2000 • 23-02-2000

PNB i EA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 6
<ul style="list-style-type: none"> • L'anomenat nacionalisme moderat, nacionalisme democràtic, moderat, governant 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 16-03-1999 • 07-02-1999 • 20-09-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Entreguisme a HB, han cedit 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 07-02-1999 • 19-05-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Justificació indirecte assassinats ETA 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 07-02-1999

PNB, EA i EH	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 8
---------------------	--

<ul style="list-style-type: none"> • Actitud d'enfrontament, avança sense pausa, radicalització 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 25-10-1998 • 19-05-1999 • 24-04-2000
<ul style="list-style-type: none"> • Front o bloc nacionalista 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 26-01-1999 • 26-10-1998
<ul style="list-style-type: none"> • D'obediència estrictament abertzales 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 01-09-1998
<ul style="list-style-type: none"> • Forces nacionalistes basques 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19-02-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Neguen ser front nacionalista 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19-05-1999

PP	<p>NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència</p> <p>3</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Indignació justificada, sòlids arguments 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 16-12-1998 • 16-03-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Abusava des de l'oposició 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24-12-1998

PSOE I PP	<p>NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència</p> <p>6</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Constitucionalistes o espanyolistes, front espanyolista 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 25-10-1998 • 25-03-1999
<ul style="list-style-type: none"> • Formacions estatalistes, partits <i>estatales</i> 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • 30-12-1998 • 24-04-2000
<ul style="list-style-type: none"> • Aliens al front nacionalista 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • 26-01-1999

• No nacionalistes	1 • 20-09-1999
---------------------------	-------------------

UDALBILTZA	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 1
• Provocació	1 • 26-01-1999

VIOLÈNCIA DE CARRER	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 2
• Terrorisme juvenil de Jarrai	1 • 16-03-1999
• Violència de baixa intensitat	1 • 16-03-1999

XABIER ARZALLUZ	NÚM. total d'editorials en què s'hi fa referència 4
• Soberbia, prepotent, ha de ser realista, surt de to, diu coses perilloses	4 • 11-10-1998 • 26-01-1999 • 30-11-1999 • 24-04-2000

Notes de l'investigador

Resum de las notes desenvolupades com afegit de les fitxes.

1. * Normalment s'utilitza la terminologia al revés, es diu partits demòcrates, però s'entén que s'hi exclou HB.
2. Sovint quan es refereix al Govern Central diu el Govern, sense adjectivació, mentre que els altres governs, com el català o el basc, sí que la porten.
3. L'editorial del dia 17-09-1999 (Núm 3), es va publicar en portada.

4. Sovint quan es parla del PP o del Govern espanyol s'utilitzen paraules com: és lògic, és comprensible, etcètera. Es mostra un gran suport al G. Central i molt crític amb el basc i PNB amb termes com moment agosarat, provocació, etcètera.
5. En altres llocs parla de país i fa referència a Espanya, en canvi el dia 26-10-1998 (nº 09) considera, en el titular, Euskadi un país. També continua tractant amb to despectiu Arzalluz i el nacionalisme basc en general i molt positivament Aznar.
6. El dia 10-01-1999 (nº 13) diu que no està dins la legalitat acostar els presos, però en l'editorial 10º sembla que digui tot el contrari. Se suavitzen termes i no apareix tant "terroristes". El 08-09-1999 (nº 35) passa quelcom semblant.

IV.6. FITXES SÍNTESI PORTADES LA VANGUARDIA

Cal dir que, a diferència de les altres fitxes, aquestes estan en castellà perquè aquestes fitxes també varen servir per al treball de recerca de la Universitat del País Basc i no hem cregut convenient haver-les de traduir.

FICHA SINTESIS PARA NOTICIAS DE PRIMERA									
NOMBRE DEL PERIODICO: LA VANGUARDIA									
DATOS GENERALES									
I ITEMS ANALIZADOS									
<ul style="list-style-type: none"> • Calendario de semana compuesta: 87 • Calendario de fechas significativas: 50 									
II PRESENCIA /AUSENCIA									
<p>Sí aparece: (34) 39,1%</p> <p>No aparece: (53) 60,9%</p>									
III IMPORTANCIA DE LA NOTICIA									
Tipo de aparición prioritaria	ABRE 1ª			2ª INFORMACIÓN		3ª, 4ª... INFORMACIÓN		SUMARIO	
(nº). %	(nº) (%)	Nº pags interior.	(nº) (%)	Nº pags interior.	(nº) (%)	Nº pags interior.	(nº) (%)	Nº pags interior.	
34 39,1	18 20,7	37	5 5,7	7	11 12,6	15			
Total de apariciones contabilizadas								37	
Promedio de páginas interiores dedicadas a la noticia, por día de aparición								1,73	
IV ELEMENTOS Y PERCEPCION DEL TITULAR									
Protagonista (s) del titular	Nº de veces que aparece en titulares	CARACTERIZACION							
Gobierno Central + PP	57	Positiva		Negativa		Neutra			
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)		
		33	57,9%	8	14%	16	28,1%		
Gobierno Central	23	14	60,9%	5	21,7%	4	17,4%		
José María Aznar	23	12	52,2%	3	13%	8	34,8%		
PP	6	4	66,7%	0	0%	2	33,3%		
Jaime Mayor Oreja	3	3	100%	0	0%	0	0%		
PP vasco	1	0	0%	0	0%	1	100%		
Carlos Iturgaiz	1	0	0%	0	0%	1	100%		
ETA y/o sus (presuntos) miembros									
ETA	33	Positiva		Negativa		Neutra			
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)		
		2	3,5%	25	43,9%	30	52,6%		
		1	3%	14	42,4%	18	54,6%		

Presos ETA	9	1	11,1%	0	0%	8	88,9%
Banda terrorista	7	0	0%	7	100%	0	0%
Etarras	5	0	0%	3	60%	2	40%
Belén González + Dirigente etarra	2	0	0%	0	0%	2	100%
ETA y MLNV	1	0	0%	1	100%	0	0%
Gobierno Vasco + PNV y EA (y EH)*	47	Positiva (nº) 15	(%) 31,9%	Negativa (nº) 21	(%) 44,7%	Neutra (nº) 11	(%) 23,4%
PNV	16	2	12,5%	11	68,8%	3	18,7%
Juan José Ibarretxe	11	8	72,7%	1	9,1%	2	18,2%
Nacionalistas vascos + dirigentes	7	2	28,6%	5	71,4%	0	0%
Xabier Arzalluz	5	2	40%	1	20%	2	40%
PNV y EA (nacion. moderados)	3	0	0%	1	33,3%	2	66,7%
Gobierno Vasco	1	0	0%	0	0%	1	100%
PNV, EA y EH	1	0	0%	1	100%	0	0%
José A. Ardanza (lehendakari)	1	0	0%	0	0%	1	100%
Joseba Egibar	1	1	100%	0	0%	0	0%
EA	1	0	0%	1	100%	0	0%
HB - EH y/o sus dirigentes + Jarrai y (violentos)	38	Positiva (nº) 7	(%) 18,4%	Negativa (nº) 20	(%) 52,7%	Neutra (nº) 11	(%) 28,9%
EH	14	2	14,3%	9	64,3%	3	21,4%
HB	13	4	30,8%	6	46,1%	3	23,1%
Arnaldo Otegi	4	1	25%	1	25%	2	50%

Antigua cúpula HB	2	0	0%	0	0%	2	100%
Radicales Jarrai	2	0	0%	2	100%	0	0%
Simpatizantes de HB y Jarrai	1	0	0%	1	100%	0	0%
Josu Ternera	1	0	0%	0	0%	1	100%
Encapuchados	1	0	0%	1	100%	0	0%
PSOE-PSE y/o sus dirigentes	20	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		10	50%	0	0%	10	50%
PSOE	10	5	50%	0	0%	5	50%
Joaquín Almunia	6	3	50%	0	0%	3	50%
Nicolás Redondo Terreros	1	1	100%	0	0%	0	0%
José Borrell	1	1	100%	0	0%	0	0%
Fernando Buesa	1	0	0%	0	0%	1	100%
PSE-PSOE	1	0	0%	0	0%	1	100%
GAL y/o presuntos implicados	10	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		0	0%	6	60%	4	40%
Rafael Vera	3	0	0%	2	66,7%	1	33,3%
José Barrionuevo	2	0	0%	1	50%	1	50%
Enrique Rodríguez Galindo	2	0	0%	2	100%	0	0%
Presos GAL	1	0	0%	0	0%	1	100%
Exdirigentes Interior	1	0	0%	0	0%	1	100%
Julen Elgorriaga	1	0	0%	1	100%	0	0%

Tribunales	7	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		1	14,3%	2	28,6%	4	57,1%
Tribunal Constitucional	4	1	25%	0	0%	3	75%
Tribunal Supremo	2	0	0%	1	50%	1	50%
Audiencia Nacional	1	0	0%	1	100%	0	0%
Fuerzas de seguridad	7	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		1	14,3%	1	14,3%	5	71,4
Guardia Civil	3	1	33,3%	0	0%	2	66,7%
Ertzaina	2	0	0%	1	50%	1	50%
Ejército	2	0	0%	0	0%	2	100%
Pacto de Lizarra	5	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		1	20%	0	0%	4	80%
Pacto de Estella	4	1	25%	0	0%	3	75%
Foro Irlanda	1	0	0%	0	0%	1	100%
Gobierno catalán + CiU	3	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		1	33,3%	1	33,3%	1	33,3%
Jordi Pujol	2	1	50%	0	0%	1	50%
CiU	1	0	0%	1	100%	0	0%
Parlamento Vitoria	3	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		0	0%	1	33,3%	2	66,7%
Ynestrillas y AUN	2	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		0	0%	2	100%	0	0%
Ricardo Sáenz de Ynestrillas	1	0	0%	1	100%	0	0%

AUN	1	0	0%	1	100%	0	0%
Udalbiltza	2	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 2 (%) 100%	
IU	2	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 1 (%) 50%		Neutra (nº) 1 (%) 50%	
UA	2	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 1 (%) 50%		Neutra (nº) 1 (%) 50%	
Enrique Villar (Del. Gobierno)	2	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 1 (%) 50%		Neutra (nº) 1 (%) 50%	
Juan Carlos I	2	Positiva (nº) 2 (%) 100%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 0 (%) 0%	
Pepe Rei	2	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 2 (%) 100%		Neutra (nº) 0 (%) 0%	
Baltasar Garzón	2	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 2 (%) 100%	
Lasa y Zabala	2	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 2 (%) 100%	
Empresarios vascos	2	Positiva (nº) 1 (%) 50%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 50%	
Estatuto	2	Positiva (nº) 1 (%) 50%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 50%	
Francia + Policía francesa	2	Positiva (nº) 1 (%) 50%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 50%	
Íñigo Iruin	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 1 (%) 100%		Neutra (nº) 0 (%) 0%	
J. M. Setién	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 1 (%) 100%		Neutra (nº) 0 (%) 0%	
Partidos del Congreso	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 1 (%) 100%		Neutra (nº) 0 (%) 0%	
Pacto Ajuria Enea	1	Positiva (nº) 1 (%) 100%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 0 (%) 0%	

Asamblea kurda	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%	Negativa (nº) 0 (%) 0%	Neutra (nº) 1 (%) 100%
Turquía	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%	Negativa (nº) 0 (%) 0%	Neutra (nº) 1 (%) 100%
Embajada Turca España	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%	Negativa (nº) 0 (%) 0%	Neutra (nº) 1 (%) 100%

V ACOMPAÑAMIENTO GRAFICO

Sí		No					
(nº) 15	(%) 17,2%	(nº) 72	(%) 82,8%				
Dimensiones	3 o más columnas	2 columnas		1 columna			
	(nº) 1	(%) 6,7%	(nº) 3	(%) 20%	(nº) 11	(%) 73,3%	
Protagonista (s) de la foto	Nº de veces que aparece en fotografía	CARACTERIZACION					
Gobierno Central + PP	13	Positiva (nº) 8 (%) 61,5%	Negativa (nº) 0 (%) 0%	Neutra (nº) 5 (%) 38,5%			
José María Aznar	10	6	60%	1	0%	4	40%
Jaime Mayor Oreja	2	1	50%	0	0%	1	50%
Carlos Iturgaiz	1	1	100%	0	0%	0	0%
Gobierno Vasco + PNV y EA	13	Positiva (nº) 4 (%) 30,8%	Negativa (nº) 0 (%) 0%	Neutra (nº) 9 (%) 69,2%			
Xabier Arzalluz	5	2	40%	0	0%	3	60%
Juan José Ibarretxe	3	0	0%	0	0%	3	100%
Carlos Garaikoetxea	2	2	100%	0	0%	0	0%
Joseba Egibar	1	0	0%	0	0%	1	100%
Nacionalistas vascos + dirigentes	1	0	0%	0	0%	1	100%
Iñaki Anasagasti	1	0	0%	0	0%	1	100%
GAL y/o presuntos implicados	5	Positiva (nº) 3 (%) 60%	Negativa (nº) 0 (%) 0%	Neutra (nº) 2 (%) 40%			

Rafael Vera	2	1	50%	0	0%	1	50%
José Barrionuevo	1	1	100%	0	0%	0	0%
Hijos Vera y Barrionuevo	1	1	100%	0	0%	0	0%
E. R. Galindo	1	0	0%	0	0%	1	100%
HB – EH y/o sus dirigentes	4	Positiva (nº) 2 (%) 50%		Negativa (nº) 1 (%) 25%		Neutra (nº) 1 (%) 25%	
Arnaldo Otegi	2	2	100%	0	0%	0	0%
Josu Ternera	1	0	0%	0	0%	1	100%
“Joven pro EH”	1	0	0%	1	100%	0	0%
PSOE-PSE y/o sus dirigentes	4	Positiva (nº) 1 (%) 25%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 3 (%) 75%	
Joaquín Almunia	3	1	33,3%	0	0%	2	66,7%
Fernando Buesa	1	0	0%	0	0%	1	100%
Empresarios vascos (Vizcaino y Echeverría)	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 100%	
Jordi Pujol	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 100%	
Jaques Chirac	1	Positiva (nº) 1 (%) 100%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 0 (%) 0%	
Lector del “Gara”	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 100%	
Presos de ETA	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 100%	
Guardia Civil	1	Positiva (nº) 0 (%) 0%		Negativa (nº) 0 (%) 0%		Neutra (nº) 1 (%) 100%	

Ultras españoles	1	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		0	0%	0	0%	1	100%
Ertzaina	1	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		0	0%	1	100%	0	0%
Juan Carlos I	1	Positiva		Negativa		Neutra	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		1	100%	0	0%	0	0%
Relación entre fotografía y titular		Confirma		Enfatiza		Contradice	
		(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
		14	93,3%	0	0	1	6,7

CUERPO DE LA NOTICIA

VI GENESIS DE LA NOTICIA

Acontecimientos		Declaraciones		Otro tipo de génesis	
(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
16	43,2%	20	54,1%	1	2,7%

VII GRADO DE PREDETERMINACION DE LA NOTICIA

Previsto		Imprevisto	
(nº)	(%)	(nº)	(%)
27	73%	10	27

VIII MODO DE ELABORACION DE LA NOTICIA

Externa (agencias, comunicados...)		Interna (elaboración propia)		Mixto	
(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)
3	8,1%	13	35,1%	21	56,8%

IX FUENTES INFORMATIVAS

Identificadas						Sin identificar					
(nº)		(%)		(nº)		(%)					
37		100%		0		0%					
Figura institucional		Dirigente político		Agente social		ETA		Otros			
(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)	(nº)	(%)		
57	32,8	84	48,3	16	9,2	2	1,1	15	8,6		
Gobierno Central		PSOE - PSE - EE		Empresarios vascos				GAL implicados y parientes			
34	19,5%	23	13,2%	4	2,3%			7	4%		
Jaime Mayor Oreja	8	4,6%	Joaquín Almunia	4	2,3%	Alfonso Basagoiti (Pte. Círculo Empresar. Vascos)	1	0,6%	Esperanza Huéllamo (mujer Barrionuevo)	1	0,6%
José María Aznar	7	4%	Josep Borrell	4	2,3%	J. Guillermo Zubía (Sec. Gral. Conf. Empresar. Vascos)	1	0,6%	Rafael Vera (hijo)	1	0,6%
Josep Piqué	5	2,9%	Nicolás Redondo Terreros	2	1,1%	Empresarios vascos	1	0,6%	Ignacio Barrionuevo (hijo)	1	0,6%
Fuentes gubernamentales	4	2,3%	Rosa Díez	2	1,1%	Directivos Círculo Empresar. Vascos	1	0,6%	José Amedo	1	0,6%
Rodrigo Rato	2	1,1%	Alfredo Pérez Rubalcaba	2	1,1%				Rafael Vera	1	0,6%

Fuentes Ministerio Interior 1 0,6%	Fuentes socialistas 1 0,6%	Sindicatos 3 1,7%
Ángel Acebes 1 0,6%	José Bono 1 0,6%	ELA 1 0,6%
Abel Matutes 1 0,6%	Juventudes Socialistas 1 0,6%	LAB 1 0,6%
Enrique Villar 1 0,6%	Ramón Jáuregui 1 0,6%	UGT 1 0,6%
Juan Costa 1 0,6%	Alfonso Guerra 1 0,6%	
Federico Trillo 1 0,6%	Juan Alberto Belloch 1 0,6%	Abogacía 2 1,1%
Minsiterio del Interior 1 0,6%	Fernando Buesa 1 0,6%	Jone Goiricelaia (abogado Ternera) 1 0,6%
Francisco Álvarez Cascos 1 0,6%	Jesús Eiguren 1 0,6%	Íñigo Iruin 1 0,6%
	Comisión política 1 0,6%	
Gobierno Vasco 9 5,2%		Gestoras Pro Amnistía 2 1,1%
Juan José Ibarretxe 4 2,3%	PNV 23 13,2%	Julen Zelarain 1 0,6%
José Antonio Ardanza 1 0,6%	Joseba Egibar 7 4%	Juan María Olano 1 0,6%
María Carmen Garmendia 1 0,6%	Xabier Arzalluz 6 3,4%	
Sabin Etxaga 1 0,6%	Iñaki Anasagasti 4 2,3%	Embajadores 2 1,1%
Fuentes Ejecutivo Vitoria 1 0,6%	Juan José Ibarretxe 1 0,6%	Jesús Atienza (Embaj. España en Ankara) 1 0,6%
Jon Josu Imaz 1 0,6%	José Antoni Rubalkaba 1 0,6%	Gun Gur (Embajador turco n España) 1 0,6%
	PNV 1 0,6%	
Judicatura 9 5,2%	Iñigo Urkullo 1 0,6%	Arzobispos País Vasco y navarra 1 0,6%
Audiencia Nac. 2 1,1%	Ricardo Ansótegi 1 0,6%	
Fuentes jurídicas 2 1,1%	Josu Ortuondo 1 0,6%	Juan Antonio Madariaga (port. Sonideak) 1 0,6%

Acusados Lasa y Zabala 1 0,6%
José Barrionuevo 1 0,6%
Medios Comunicación y agencias 4 2,3%
Euskadi Información 1 0,6%
BBC 1 0,6%
EFE 1 0,6%
El Socialista 1 0,6%
Familiares Lasa y Zabala 2 1,1%
Arantza Lasa 1 0,6%
Edune Zabala 1 0,6%
Ricardo Sáenz de Ynestrillas 1 0,6%
Radicales 1 0,6%

Jesús Santos (fiscal) 2 1,1%		
Joaquín Delgado (ponente Supremo) 1 0,6%	HB - EH 15 8,6%	Esteban Beltran (P. Amnistía Int.) 1 0,6%
Fuentes del TC 1 0,6%	Arnaldo Otegi 7 4%	
Siro García (Pte. de tribunal) 1 0,6%	Fernando Barrena 2 1,1%	
	Joseba Permach 2 1,1%	
Mandatarios y cargos extrangeros 2 1,1%	Patxi Zabaleta 1 0,6%	
Bulent Ecevit (Primer M. Turco) 1 0,6%	Dirigentes HB 1 0,6%	
Irene Stoller (Fiscal París) 1 0,6%	HB 1 0,6%	
	Jon Idígoras 1 0,6%	
Juan Carlos I 1 0,6%		
	EA 9 5,2%	
Policía y FFSS 1 0,6%	Carlos Garaikoetxea 3 1,7%	
Fuentes policiales 1 0,6%	Begoña Lasagabaster 2 1,1%	
	Rafael Larreina 1 0,6%	
Gobierno Catalán 1 0,6%	Inmaculada Boreta 1 0,6%	
Jordi Pujol 1 0,6%	Sabin Intxaurreaga 1 0,6%	
	Begoña Errazti 1 0,6%	
	IU 6 3,4%	
	Javier Madrazo 2 1,1%	
	Rosa Aguilar 1 0,6%	
	Julio Anguita 1 0,6%	
	Francisco Alcaraz 1 0,6%	
	Francisco Frutos 1 0,6%	

PP	
4	2,3%
Carlos Iturgaiz	
1	0,6%
Leopoldo Barrena	
1	0,6%
Rafael Cámara	
1	0,6%
Marcelino Oreja	
1	0,6%
PNV, EA y EH	
1	0,6%
Partidos no nacionalistas	
1	0,6%
Fuentes nacionalistas	
1	0,6%
CiU	
1	0,6%
Joaquim Molins	
1	0,6%

X KEY WORDS

Termino: <u>CALIFICACIONES EMPLEADAS</u>	Nº de noticias de 1ª en los que se reflejan alguna de estas key-words y fechas de aparición
ETA	13
- Organización terrorista, etarras, terroristas, banda	12 (4) 17-09-98 (5) 03-10-98 (6) 25-10-98 (7) 13-11-98 (8) 10-03-99 (9) 27-08-99 (10) 25-10-99 (11) 26-10-99 (12) 29-11-99 (13) 22-01-00 (14) 04-01-00 (15) 09-03-00
• Exigencias maximalistas	1 • 25-10-99
GOBIERNO Y/O JOSÉ MARÍA AZNAR	15

0. Líder en respuesta democrática, esperanzador, inequívoco, dialogante	6
	<ul style="list-style-type: none"> • 03-10-98 • 03-10-98 • 25-10-98 • 26-08-99 • 26-08-99 • 11-09-99
• Exige a ETA y EH gestos inequívocos	3
	<ul style="list-style-type: none"> • 03-10-98 • 19-12-98 • 23-02-00
• Preocupado por reivindicaciones	2
	<ul style="list-style-type: none"> • 19-09-98 • 22-07-99
• Ve Udalbiltza ilegal	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 26-01-99
• Enrique Villar: tormenta política	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 20-05-99
• Ve proceso bloqueado	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 26-08-99
• Prudente (ante tregua)	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 18-09-98
HB - EH	
	12
• EH: Coalición abertzale	3
	<ul style="list-style-type: none"> • 19-02-99 • 20-05-99 • 21-07-99
• No condena violencia	3
	<ul style="list-style-type: none"> • 22-01-99 • 14-02-99 • 23-02-00
• Otegi: Líder EH	2
	<ul style="list-style-type: none"> • 30-11-99 • 09-03-00
• Ternera: exjefe de ETA	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 03-02-99
• Nacionalismo radical	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 19-05-99
• Recurso: Crisis institucional	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 28-05-99
• Otegi: comparte críticas con ETA	1
	<ul style="list-style-type: none"> • 09-03-00
LIZARRA Y/O FORO IRLANDA	
	7
• Pacto de Estella	3
	<ul style="list-style-type: none"> • 30-12-98 • 26-01-99 • 30-11-99

• PNV, EA, EH y IU: Firmantes	1 • 19-02-99
• Propone proceso similar Irlanda	1 • 13-09-98
• Clave por diálogo	1 • 13-09-98
• PNV impulsor	1 • 23-02-00
PNV	5
• Arzalluz: líder PNV	2 • 13-11-98 • 24-11-99
• Esfuerzo moderación	1 • 22-10-98
• Quiere cicratizen heridas	1 0 28-10-98
• Crítico con Aznar	1 • 10-12-99
GOBIERNO VASCO Y/O JUAN JOSÉ IBARRETXE	4
• Quiere gobierno estable	1 • 28-10-98
• Quiere reflejo sociedad vasca	1 • 28-10-98
• Ibarretxe: defiende concierto	1 • 16-07-99
• Decepción ante ETA	1 • 31-03-99
PSOE	4
• Borrell: Líder PSOE	1 • 26-01-99
• Crítico con Aznar	1 • 10-12-99
• Prudente (ante tregua)	1 • 18-09-98
• Preocupado por reivindicaciones	1 • 19-09-98
PNV, EA Y EH	4
• Nacionalistas vascos, bloque nacionalista	2 • 18-09-98 • 26-10-98
• Eufóricos (ante tregua)	1 • 18-09-98
• Pacto histórico	1 • 19-05-99

RUPTURA TREGUA	3
• Sorprendente ruptura	1 • 29-11-99
• ETA única responsable	1 • 29-11-99
• Brecha entre nacionalistas y no nacionalistas	1 • 27-02-00
TREGUA	2
- Histórica	1 • 17-09-98
• Puede ser verdadero proceso de paz	1 • 23-12-98
PSE, PP, IU y UA	1
• Bloque no nacionalista	1 • 26-10-98
BARRIONUEVO Y VERA	1
• Evitar ser moneda de cambio	1 • 13-11-98
KALE BORROKA	
• Recrudece estrategia terrorista	1 • 10-01-99
PP, PSE y UA	1
• Formaciones no nacionalistas	1 • 19-02-99
PNV y EA	1
• Nacionalistas moderados	1 • 19-05-99
PROCEZO DE PAZ	1
• Curso positivo	1 • 22-07-99
EMPRESARIOS VASCOS	1
• Piden Aznar actúe	1 • 24-11-99
GUARDIA CIVIL	1
• Frustra atentados	1 • 22-12-99
JUAN CARLOS I	1
• Apela unidad democrática	1

	• 26-12-99
ÍÑIGO IRUIN	1
• Vinculado a HB	1 • 12-01-00
OTRAS KEY	1
• Formaciones democráticas	1 • 19-09-98

Notas añadidas a la investigación.

1. En el cuerpo de titulares puede que haya más de una noticia. He considerado que cada cuerpo entero de titulares es el que marca que es noticia y que no.

2. Aunque la mayoría de modo de elaboración de la noticia es mixto, esto no quiere decir que en La Vanguardia el peso de los corresponsales o enviados especiales sea relativo, al contrario. O sea, en muchas de las ocasiones que se considera mixto en realidad el peso principal de la noticia lo tiene la elaboración propia, pero luego hay algún destacado o algún segundo titular de la noticia que está hecho a partir de agencias. Se podría decir que poco menos de la mitad de las veces consideradas mixtas la elaboración Interna es mayoritaria (considerando como Interna el hecho que haya un corresponsal o enviado especial que elabora la noticia y que tiene acceso directo a las fuentes).

3. Los textos de las noticias de portada de La Vanguardia suelen ser muy cortos. Esto les obliga a realizar un texto muy conciso y con la información justa. Por lo tanto, no suelen utilizar muchas de las Key Words que sí que encontraremos en los editoriales o que podríamos encontrar en las noticias en el interior del diario. Así que es lógico que haya muy pocas Key Words o que se trate de poco significativas. Además algunas de las Keys que aparecen en las fichas no las he reflejado aquí.

4. Al final he considerado que Sáenz de Ynestrillas no es un político porque su organización no tiene ninguna representación institucional. Considero curioso que se utilicen términos como radicales convertidos en un nombre y no como un adjetivo.

5. Cuando aparecen unos subtítulos o antetítulos que no tiene nada que ver con el proceso de paz los cito en las fichas, pero no los analizo porque no contaminen el estudio.

6. Una de las noticias con la foto más grande y el cuerpo de titulares más grande curiosamente no es uno de los considerados "grandes hechos" del proceso sino que se trata de l mensaje de Navidad de Juan Carlos I. Esto se debe entender desde el punto de vista que La Vanguardia es un diario promonarquico por la senzilla razón que su propietario es un conde, Conde de Godó.

7. En un caso en que me he encontrado que en las fechas significativas el hecho no aparecía en el cuerpo de titulares, pero sí en el cuerpo de la noticia, he analizado la noticia entera de portada, pero no la noticia entera en el interior.

8. Cada vez que aparecen "fuentes gubernamentales" o "algunas fuentes" yo las consideraría sin identificar, pero como no me he encontrado ningún caso que solo aparezcan estas sino que van acompañadas de otras fuentes identificadas, al final han quedado reflejadas entre las fuentes identificadas.

9. En un caso he encontrado una noticia que titulada en portada tenía como protagonista el PSOE, en cambio en el interior sólo era un destacado. Y, por el contrario, la noticia más importante del interior tiene como protagonista el Gobierno.

IV.7. FITXES SÍNTESI EDITORIALS LA VANGUARDIA

FICHA SINTESIS PARA EDITORIALES

NOMBRE DEL PERIODICO: LA VANGUARDIA

DATOS GENERALES

I Items analizados

Calendario de semana compuesta:	87	
Calendario de fechas significativas:	50	
TOTAL		137

II. Presencia /Ausencia de editorial

Calendario de semana compuesta

Sí existe:	23	26,4 %
No existe:	64	73,6 %

Calendario de fechas significativas

Sí existe:	26	52%
No existe:	24	48%

Total

Sí existe:	49	35,8%
No existe:	88	64,2%

III. Importancia del editorial

Calendario de semana compuesta

El más importante:	10	43,5 %
2º o 3º en importancia:	13	56,5 %

Calendario de fechas significativas

El más importante:	21	80,8 %
2º o 3º en importancia:	5	19,2 %

Total

El más importante:	31	63,3 %
2º o 3º en importancia:	18	36.3 %

CUERPO DEL EDITORIAL O COMENTARIO EDITORIALIZANTE

V Estructura

Calendario de semana compuesta

Hay argument. y contra...:	15	65,2 %
----------------------------	----	--------

No la hay: 8 34,8 %

Calendario de fechas significativas:

Hay argument. y contra...: 20 76,9 %

No la hay: 6 23,1 %

Total

Hay argument. y contra...: 35 71,4 %

No la hay: 14 28,6 %

Elementos de background

Calendario de semana compuesta

Inexistente: 0 0 %

Escasa: 3 13 %

Subtotal: 3 13 %

Suficiente: 14 60,9 %

Notable: 6 26,1 %

Subtotal: 20 87 %

Calendari de dates significatives:

Inexistent: 0 0 %

Escassa: 1 3,8 %

Subtotal: 1 3,8 %

Suficient: 13 50 %

Notable: 12 46,2 %

Subtotal: 25 96,2 %

Total

Inexistent: 0 0 %

Escassa: 4 8,2 %

Subtotal: 4 8,2 %

Suficient: 27 55,1 %

Notable: 18 36,7 %

Subtotal: 45 91,8 %

VI PRINCIPALES CONCLUSIONES

Clasificadas por orden de importancia de mayor a menor y agrupadas por grandes bloques temáticos, explicitando de forma muy sucinta el pensamiento que mejor resume la posición de cada periódico con respecto al bloque temático en cuestión

1ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
---------------	--

<p>Todas las fuerzas políticas deberían reducir la crispación y dialogar, acercando posiciones, para encontrar soluciones</p>	<p>12 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 22-09-98 • 19-05-99 • 24-06-99 • 24-08-99 • 22-12-99 • 27-12-99 • 04-01-99 • 22-01-00 • 23-02-00 • 27-02-00 • 09-03-00 • 24-04-00
--	---

<p>2ª CONCLUSION</p>	<p>Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición</p>
<p>Es muy positivo que HB se integre a las instituciones, pero debería desmarcarse de la violencia y no debe dar lecciones de democracia</p>	<p>8 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-98 • 08-12-98 • 10-01-99 • 03-02-99 • 19-02-99 • 28-09-99 • 14-02-00 • 24-04-00

<p>3ª CONCLUSION</p>	<p>Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición</p>
<p>Cuando se concreten actitudes inequívocas de fin de violencia, se darán las condiciones para un proceso de paz, sin ella hay clima de crispación ayudado por el pacto PNV, EA y EH creando dos bloques</p>	<p>6 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13-09-98 • 18-09-98 • 03-10-98 • 19-02-99 • 19-05-99 • 13-09-99

4ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
La defensa de la autodeterminación no puede ofender a nadie, pero no existe en la declaración universal y debe respetarse la Constitución y el Estatuto como marcos de referencia	5 (nº de veces) <ul style="list-style-type: none"> • 25-10-98 • 26-10-98 • 21-11-98 • 29-11-99 • 26-12-99

5ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
La defensa de la autodeterminación hecha por el Ejecutivo vasco hace un cierto tufillo a oportunista y se acerca a posiciones de HB provocando perplejidad. La tregua no debe tener contrapartidas políticas	3 (nº de veces) <ul style="list-style-type: none"> • 22-09-98 • 21-11-98 • 01-04-99

6ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
La asamblea de municipios de Euskal Herria podría configurarse como un foro emergente de representación política i un auténtico contrapoder pero no es constituyente	3 (nº de veces) <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-98 • 07-02-99 • 19-09-99

7ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
----------------------	---

No habrá paz mientras ETA no reconozca que sin violencia no puede haber diálogo y deje de haber violencia callejera	3 (nº de veces) <ul style="list-style-type: none"> • 13-09-99 • 25-10-99 • 29-11-99
--	---

8ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
La tregua obedeció a razones tácticas, la actuación policial ha sido eficaz, pero no es suficiente y no acabará con el terrorismo	3 (nº de veces) <ul style="list-style-type: none"> • 25-10-99 • 22-12-99 • 04-01-00

9ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
El diálogo abierto en el Ulster puede ser un buen espejo pero no de forma interesada	2 (nº de veces) <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-98 • 12-10-98

10ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
El acuerdo de Estella es hoy el pacto político de mayor peso específico en el País Vasco pero debería condenar la violencia	2 (nº de veces) <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-98 • 17-01-99

11ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
-----------------------	---

Hay incoherencias dentro el mundo nacionalista radical, por un lado Otegi moderado y por el otro Jarrai	<p>2 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 08-12-98 • 14-02-00
--	---

12ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
La impaciencia de unos (HB) y la pasividad de otros (Gobierno) no debe paralizar el proceso	<p>2 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 19-12-98 • 23-12-98

13ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
El indulto de Barrionuevo y Vera es razonable y debería contribuir a cerrar heridas y abrir diálogo entre PP y PSOE	<p>2 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24-12-98 • 01-01-99

14ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
Hay dos posturas en PNV la de Arzalluz y Egibar por un lado y la de Ardanza y puede que Ibarretxe por otro, las dos dispares y no reconocidas por ellos.	<p>2 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 14-02-99 • 28-09-99

15ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
-----------------------	---

El papel de los nacionalistas es importante, pero sin acercarse a las posturas de ETA. Debe traducir condena violencia en hechos: romper con HB.	<p>2 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 14-02-99 • 09-03-00
---	---

16ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
Hay que dejar trabajar al TC incluso defendiendo los intereses de aquellos que no lo defienden como es HB y respetar su decisión	<p>2 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 28-05-99 • 22-07-99

17ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
PNV ya considera que la Mesa de Ajuria Enea ha dejado de ser un instrumento de diálogo válido	<p>1 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 12-10-98

18ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
El nombramiento de Ternera como miembro de la comisión de DDHH del Parlamento vasco fue un sarcasmo no exento de una fuerte dosis de provocación	<p>1 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 03-02-99

19ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición

La decisión de ceder el parlamento vasco a los kurdos es de un irresponsable aún más difícil todavía y una caja de resonancia internacional	<p>1 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 11-02-99
--	---

20ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
Otra vez en el entorno etarra se atribuye absurdamente al Gobierno las muertes de sus militantes	<p>1 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 24-03-99

21ª CONCLUSION	Nº de editoriales en los que se refleja, total o parcialmente, esta conclusión y fechas de aparición
La resolución del caso Lasa Zabala sitúa las cosas en términos correctos y supone pasar página	<p>1 (nº de veces)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 27-04-00

VII KEY WORDS

Referenciadas en base a un glosario y ordenadas por orden alfabético (sólo aquellas que, por lo menos, se citen en 3 o más ocasiones).

ANASAGASTI	Nº total de editoriales en los que se referencia 3
<ul style="list-style-type: none"> • Insolvente, demagogo, infame, incoherente 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 11-02-99 • 14-02-99 • 27-12-99

ETA	Nº total de editoriales en los que se referencia 23
<ul style="list-style-type: none"> • Banda terrorista, terroristas, etarras 	<p style="text-align: center;">23</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-98 • 03-10-98 • 12-10-98 • 02-01-99 • 10-01-99 • 03-02-99 • 10-03-99 • 24-03-99 • 31-03-99 • 01-04-99 • 24-06-99 • 22-07-99 • 08-09-99 • 13-09-99 • 25-10-99 • 29-11-99 • 22-12-99 • 27-12-99 • 04-01-00 • 22-01-00 • 23-02-00 • 09-03-00 <p>(16) 24-04-00</p>

GOBIERNO CENTRAL	Nº total de editoriales en los que se referencia 7
<ul style="list-style-type: none"> • Firmeza democrática, prudente, nuevo talante, coherente 	<p style="text-align: center;">7</p> <ul style="list-style-type: none"> • 22-09-98 • 03-10-98 • 19-12-98 • 23-12-98 • 10-01-99 • 08-09-99 • 22-01-00

GOBIERNO VASCO	Nº total de editoriales en los que se referencia 5

<ul style="list-style-type: none"> • Frágil, monocolor 	<p>5</p> <ul style="list-style-type: none"> • 08-12-98 • 02-01-99 • 13-09-99 • 28-09-99 • 22-01-00
--	---

HB - EH	Nº total de editoriales en los que se referencia 26
<ul style="list-style-type: none"> • Radicales, nacionalistas radicales 	<p>8</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-98 • 08-12-98 • 02-01-98 • 19-02-99 • 24-03-99 • 28-05-99 • 30-11-99 • 04-01-00
<ul style="list-style-type: none"> • No respeta Constitución, no condena y debe condenar la violencia 	<p>7</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-98 • 28-05-99 • 22-07-99 • 28-09-99 • 22-01-00 • 14-02-00 • 23-02-00
<ul style="list-style-type: none"> • Brazo político de ETA, entorno etarra 	<p>7</p> <ul style="list-style-type: none"> • 18-09-98 • 12-10-98 • 14-02-99 • 24-03-99 • 31-03-99 • 29-11-99 • 30-11-99
<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalistas no democráticos (ver nota) 	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> • 03-10-98 • 03-02-99 • 14-02-99 • 24-04-00

KALE BORROKA	Nº total de editoriales en los que se referencia 4
<ul style="list-style-type: none"> • Violencia de baja intensidad, terrorismo baja intensidad (impropiamente llamado) 	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> • 10-01-99 • 14-02-99 • 19-02-99 • 31-03-99

LIZARRA	Nº total de editoriales en los que se referencia 12
<ul style="list-style-type: none"> • Estella 	<p>12</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13-09-98 • 18-09-98 • 29-11-98 • 19-12-98 • 02-01-99 • 17-01-99 • 07-02-99 • 01-04-99 • 24-06-99 • 28-08-99 • 13-09-99 • 09-03-00

OTEGI	Nº total de editoriales en los que se referencia 3
<ul style="list-style-type: none"> • Sensato, menos intransigente, distinto de ETA 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 08-12-98 • 30-11-99 • 14-02-00

PNV	Nº total de editoriales en los que se referencia 6
------------	---

<ul style="list-style-type: none"> • Nacionalismo democrático 	<p>6</p> <ul style="list-style-type: none"> • 22-09-98 • 12-10-98 • 21-11-98 • 14-02-99 • 30-11-99 • 22-01-00
---	---

PNV, EA y HB	<p>Nº total de editoriales en los que se referencia 6</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Frente nacionalista, formaciones nacionalistas 	<p>6</p> <ul style="list-style-type: none"> • 26-10-98 • 29-11-98 • 02-01-98 • 07-02-99 • 11-02-99 • 24-04-00

PP y PSOE	<p>Nº total de editoriales en los que se referencia 4</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Partidos no nacionalistas, españolistas, constitucionalistas 	<p>4</p> <ul style="list-style-type: none"> • 26-10-98 • 29-11-98 • 07-02-99 • 22-01-00

UDALBILTZA	<p>Nº total de editoriales en los que se referencia 3</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Contrapoder, margina partidos constitucionalistas, margina Parlamento Vitoria, desequilibrada 	<p>3</p> <ul style="list-style-type: none"> • 29-11-98 • 07-02-98 • 19-09-99

Notas del investigador

1. He resumido en una varias conclusiones que aunque no son la misma, sí que van en el mismo sentido. En el resumen aparecen todas las variantes de estas conclusiones.

2. Hay dos editoriales con el mismo título “Una asamblea vasca”. Uno publicado el 07-02-99 y el otro el 19-09-99. Los dos se mueven en la misma dirección, o sea, en negar la legitimidad política a Udalbiltza.

3. No lo dice explícitamente, pero al catalogar de nacionalistas democráticos y no democráticos, consideramos que cada vez que utiliza este término quiere decir que los democráticos son PNV y los que no son HB.

4. Tanto en las keys de portada y las de editoriales pongo Lizarra y luego cito las veces que se utiliza Estella. Teniendo en cuenta que los firmantes decidieron que se llamara Pacto de Lizarra-Garazi creo que cada vez que aparece Estella hay una voluntad expresa de castellanizar el término, se trata de un "enparablamiento" de la realidad. Sólo aparece una vez Lizarra, en el editorial del 17-01-99. Algo parecido ocurre con Udalbiltza, o sea, nunca aparece este término así como Kale Borroka, que aparece en un par de ocasiones.